Matura — arkusze i odpowiedzi

Spis treści — numery stron w tym zbiorze. Starsze materiały mogą dotyczyć wcześniejszych zasad.

Matura 2025/2026 - Arkusz — str. 4

Matura 2025/2026 — Odpowiedzi — str. 20

Matura 2024/2025 - Arkusz — str. 33

Matura 2024/2025 — Odpowiedzi — str. 49

Matura 2024/2025 (próbna, grudzień 2024) - Arkusz — str. 62

Matura 2024/2025 (próbna, grudzień 2024) — Odpowiedzi — str. 78

Matura 2023/2024 - Arkusz — str. 91

Matura 2023/2024 — Odpowiedzi — str. 107

Matura 2022/2023 - Arkusz — str. 120

Matura 2022/2023 — Odpowiedzi — str. 132

Matura 2022/2023 (próbna) - Arkusz — str. 146

Matura 2022/2023 (próbna) — Odpowiedzi — str. 162

Matura 2021/2022 - Arkusz — str. 175

Matura 2021/2022 — Odpowiedzi — str. 191

Matura 2021/2022 (pokaz) - Arkusz — str. 200

Matura 2021/2022 (pokaz) — Odpowiedzi — str. 212

Matura 2000/2021 - Arkusz — str. 225

Matura 2000/2021 — Odpowiedzi — str. 241

Matura 2000/2021 (próbna) - Arkusz — str. 252

Matura 2000/2021 (próbna) — Odpowiedzi — str. 265

Matura 2019/2020 - Arkusz — str. 276

Matura 2019/2020 — Odpowiedzi — str. 291

Matura 2019/2020 (próbna) - Arkusz — str. 300

Matura 2019/2020 (próbna) — Odpowiedzi — str. 314

Matura 2018/2019 - Arkusz — str. 325

Matura 2018/2019 — Odpowiedzi — str. 347

Matura 2017/2018 - Arkusz — str. 355

Matura 2017/2018 — Odpowiedzi — str. 369

Matura 2016/2017 - Arkusz — str. 376

Matura 2016/2017 — Odpowiedzi — str. 390

Matura 2015/2016 - Arkusz — str. 398

Matura 2015/2016 — Odpowiedzi — str. 413
Matura 2014/2015 ("nowa") - Arkusz — str. 421
Matura 2014/2015 ("nowa") — Odpowiedzi — str. 434
Matura 2014/2015 (próbna, "nowa") - Arkusz — str. 443
Matura 2014/2015 (próbna, "nowa") — Odpowiedzi — str. 456
Matura 2014/2015 ("stara", podst) - Arkusz — str. 468
Matura 2014/2015 ("stara", podst) — Odpowiedzi — str. 479
Matura 2014/2015 ("stara", rozsz) - Arkusz — str. 484
Matura 2014/2015 ("stara", rozsz) — Odpowiedzi — str. 497
Matura 2013/2014 (podst) - Arkusz — str. 505
Matura 2013/2014 (podst) — Odpowiedzi — str. 517
Matura 2013/2014 (rozsz) - Arkusz — str. 521
Matura 2013/2014 (rozsz) — Odpowiedzi — str. 533
Matura 2012/2013 (podst) - Arkusz — str. 539
Matura 2012/2013 (podst) — Odpowiedzi — str. 552
Matura 2012/2013 (rozsz) - Arkusz — str. 556
Matura 2012/2013 (rozsz) — Odpowiedzi — str. 568
Matura 2011/2012 (podst) - Arkusz — str. 575
Matura 2011/2012 (podst) — Odpowiedzi — str. 588
Matura 2011/2012 (rozsz) - Arkusz — str. 593
Matura 2011/2012 (rozsz) — Odpowiedzi — str. 605
Matura 2010/2011 (podst) - Arkusz — str. 612
Matura 2010/2011 (podst) — Odpowiedzi — str. 624
Matura 2010/2011 (rozsz) - Arkusz — str. 629
Matura 2010/2011 (rozsz) — Odpowiedzi — str. 641
Matura 2009/2010 (podst) - Arkusz — str. 647
Matura 2009/2010 (podst) — Odpowiedzi — str. 661
Matura 2009/2010 (rozsz) - Arkusz — str. 665
Matura 2009/2010 (rozsz) — Odpowiedzi — str. 679
Matura 2008/2009 (podst) - Arkusz — str. 685
Matura 2008/2009 (podst) — Odpowiedzi — str. 697
Matura 2008/2009 (rozsz) - Arkusz — str. 700
Matura 2008/2009 (rozsz) — Odpowiedzi — str. 714
Matura 2008/2009 (próbna, podst) - Arkusz — str. 720
Matura 2008/2009 (próbna, podst) — Odpowiedzi — str. 731
Matura 2008/2009 (próbna, rozsz) - Arkusz — str. 732

Matura 2008/2009 (próbna, rozsz) — Odpowiedzi — str. 745
Matura 2007/2008 - Arkusz — str. 750
Matura 2007/2008 — Odpowiedzi — str. 764
Matura 2006/2007 - Arkusz — str. 775
Matura 2006/2007 — Odpowiedzi — str. 787
Matura 2005/2006 - Arkusz I — str. 797
Matura 2005/2006 — Odpowiedzi — str. 805
Matura 2005/2006 - Arkusz II — str. 811
Matura 2005/2006 — Odpowiedzi — str. 821
Matura 2004/2005 - Arkusz I — str. 831
Matura 2004/2005 — Odpowiedzi — str. 839
Matura 2004/2005 - Arkusz II — str. 841
Matura 2004/2005 — Odpowiedzi — str. 849
Matura 2003/2004 (próbna) - Arkusz I — str. 852
Matura 2003/2004 (próbna) - Arkusz II — str. 859
Matura 2001/2002 - Arkusz I — str. 868
Matura 2001/2002 — Odpowiedzi — str. 875
Matura 2001/2002 - Arkusz II — str. 877
Matura 2001/2002 — Odpowiedzi — str. 881
Matura 2001/2002 - Arkusz III — str. 884
Matura 2001/2002 — Odpowiedzi — str. 891

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny *Formuła 2023*

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza
MJLP-R0-**100**-2605

DATA: **5 maja 2026 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1–15). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki są umieszczone na marginesie przy każdym zadaniu.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz z atlasu historycznego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

1.
0–25

Zadanie 1. (0–25)

Przetłumacz tekst na język polski.

Orgetoryks i Helweci

Apud Helvetios nobilissimus fuit et divitissimus Orgetorix. Is Marco Messala et Marco Pisone consulibus regni cupiditate inductus coniurationem nobilitatis fecit et civitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis excederent. Perfacile esse dicebat, cum praestarent omnibus virtute, totius Galliae imperium capere. Id hoc facilius iis persuasit, quod undique loci natura Helvetii continentur: una ex parte flumine Rheno latissimo; altera ex parte monte Iura altissimo; ex tertia lacu Lemanno et flumine Rhodano, qui provinciam nostram ab Helvetiis dividit. Itaque minus facile finitimis bellum inferre poterant. Homines bellicosi magno dolore adficiebantur, nam quamquam gloria belli atque fortitudine excellebant, nimis angustos se fines habere arbitrabantur.

Na podstawie: G. Iulius Caesar, *De bello Gallico* [*C. Iuli Caesaris Commentarii rerum in Gallia gestarum VII,* red. T. Rice Holmes, Oxford 1914].

Objaśnienia:
Helvetii, -orum – Helweci, plemię celtyckie
Orgetorix, -igis – Orgetoryks, wódz Helwetów
Marcus, -i Messala, -ae – Marek Messala, konsul z 61 r. p.n.e.
Marcus, -i Piso, -onis – Marek Pizon, konsul z 61 r. p.n.e.
totius – genetivus singularis od totus, -a, -um, połącz z Galliae
Gallia, -ae – Galia
id – połącz z persuasit i tłumacz „do tego”
hoc – połącz z facilius i tłumacz „o tyle”
loci natura contineri – być otoczonym naturalnymi granicami
Rhenus, -i – Ren
Iura, -ae – Jura, pasmo górskie
Lemannus, -i – Leman
Rhodanus, -i – Rodan
bellum inferre – rozpocząć wojnę
quamquam – chociaż

Przekład tekstu:

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.
0–1

Zadanie 2. (0–1)

Uzupełnij stopniowanie przysłówka. Wpisz do tabeli brakujące formy.

gradus positivus	gradus comparativus	gradus superlativus
		latissime

3.
0–1

Zadanie 3. (0–1)

Wyszukaj w tekście i podaj dwa czasowniki w stronie biernej.

1. .....

2. .....

4.
0–1

Zadanie 4. (0–1)

Napisz zdanie, w którym zastąpisz podkreślony wyraz analogiczną formą wyrazu wybranego spośród podanych w nawiasie.

Perfacile esse <u>dicebat</u>. (loquor, loqui, locutus sum)

.....

5.
0–1

Zadanie 5. (0–1)

Obok każdego słowa łacińskiego wpisz jedno polskie słowo wywodzące się od niego.

1. nobilitas – .....

2. persuadere – .....

6.
0–1

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Oprócz *Pamiętników o wojnie galijskiej* Juliusz Cezar napisał także dzieło o walkach

A. z Antoniuszem.
B. z Hannibalem.
C. z Pompejuszem.
D. ze Spartakusem.

7.
0–1

Zadanie 7. (0–1)

Przekształć zdanie, stosując składnię *nominativus cum infinitivo*.

Frater meus orator fuit.

…… dicitur.

Zadanie 8. (0–1)

8.
0–1

Przekształć zdanie w liczbie mnogiej na zdanie w liczbie pojedynczej. Uwzględnij wszystkie wyrazy możliwe do przekształcenia.

Feminae flores habent.

……

Zadanie 9. (0–2)

9.
0–1–2

Uzupełnij zdania. W wyznaczone miejsca wpisz poprawne formy wyrazów spośród podanych poniżej.

acta, agebant, agentem, egit

1. Quid Romani in thermis .....?

2. ..... est fabula.

3. Mater maximas gratias tibi ..... .

Zadanie 10. (0–1)

10.
0–1

W łacińskiej wersji imienia Cycerona podkreśl element, który nazywamy imieniem rodowym (*nomen gentile*).

Marcus Tullius Cicero

Zadanie 11. (0–1)

11.
0–1

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W bitwie pod Maratonem ateńskimi hoplitami dowodził Aleksander Wielki.	**P**	**F**
Scypion Starszy pokonał Hannibala pod Zamą.	**P**	**F**

12.
0–1–2–3

Zadanie 12. (0–3)

Przyporządkuj do postaci mitologicznej wydarzenie z nią związane – wybierz je spośród oznaczonych literami A–D. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą literę.

1.	Edyp	**A**	**B**	**C**	**D**
2.	Odyseusz	**A**	**B**	**C**	**D**
3.	Prometeusz	**A**	**B**	**C**	**D**

A. pokonanie Minotaura
B. oślepienie Polifema
C. kradzież ognia z Olimpu
D. rozwiązanie zagadki Sfinksa

13.
0–1

Zadanie 13. (0–1)

Podaj tytuł rzeźby przedstawionej na fotografii.

Marie-Lan Nguyen, CC BY 4.0

.....

Zadanie 14. (0–5)

14.
0–1–2–3–4–5

Przetłumacz dewizę widoczną na zdjęciu. Zinterpretuj dewizę, wyjaśniając jej uniwersalny sens. Wskaż dziedzinę życia, w której ta dewiza może mieć zastosowanie, i uzasadnij swoje stanowisko.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będą brane pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

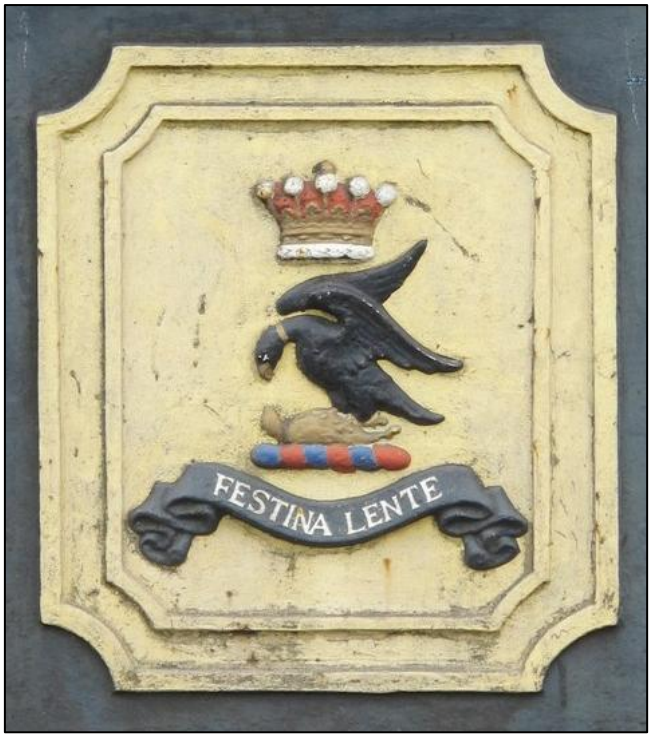

Mike Quinn, CC BY 4.0

Tłumaczenie: .....

Interpretacja wraz z uzasadnieniem: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15.
0–1–2–3–4–5

Zadanie 15. (0–5)

Przedstaw tematykę sceny ukazanej na rycinie Cornelisa Corta. W swojej wypowiedzi przywołaj mit odnoszący się do tematyki ryciny oraz uwzględnij właściwy kontekst kulturowy. Wyjaśnij, na czym polega uniwersalny przekaz tej sceny.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będą brane pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

Achenbach Foundation for Graphic, CC BY 4.0

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	MJLP-R0-100, MJLP-R0-200, MJLP-R0-400, MJLP-R0-700
Termin egzaminu:	5 maja 2026 r.
Data publikacji dokumentu:	26 czerwca 2026 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–25)

Wymagania określone w podstawie programowej[1]	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego oraz umiejętność rozumienia i tłumaczenia tekstu łacińskiego. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. Zdający rozumie czytany ze słownikiem tekst łaciński i dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego na język polski, z wykorzystaniem słownika łacińsko-polskiego, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 3) zna i rozpoznaje formy morfologiczne i strukturę składniową tłumaczonego tekstu; 4) identyfikuje, z wykorzystaniem posiadanej wiedzy na temat gramatyki łacińskiej, formy podstawowe słów występujących w tłumaczonym tekście; 6) zna zasady tworzenia spójnego i zgodnego z polską normą językową przekładu z języka łacińskiego na język polski; 7) dokonuje następujących transformacji […]: o) potrafi korzystać ze słownika łacińsko-polskiego podczas sporządzania przekładu, p) potrafi w przypadku wyrazów wieloznacznych wybrać znaczenie odpowiednie dla kontekstu/tematyki tłumaczonego tekstu, q) dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego, z zakresu tekstów określonych w kanonie, na język polski, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.

Zasady oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	**maksymalna**
1.	Apud Helvetios nobilissimus fuit et divitissimus Orgetorix.	Indicativus perfecti czasownika nieregularnego *esse*; stopniowanie regularne przymiotników	0-1-2	**2**

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

2.	Is Marco Messala et Marco Pisone consulibus regni cupiditate inductus coniurationem nobilitatis fecit et civitati persuasit,	Składnia ablativus absolutus; participium perfecti passivi; indicativus perfecti activi	0-1-2-3	**5**
	ut de finibus suis cum omnibus copiis excederent.	Zdanie podrzędne dopełnieniowe; wyrażenia przyimkowe	0-1-2	
3.	Perfacile esse dicebat […] totius Galliae imperium capere.	Składnia ACI; indicativus imperfecti activi	0-1-2	**4**
	cum praestarent omnibus virtute,	Zdanie okolicznikowe przyczyny lub czasu; funkcje przypadków	0-1-2	
4.	Id hoc facilius iis persuasit,	Stopniowanie regularne przysłówków	0-1	**2**
	quod undique loci natura Helvetii continentur:	Zdanie okolicznikowe przyczyny	0-1	
5.	una ex parte flumine Rheno latissimo, altera ex parte monte Iura altissimo;	Wyrażenie przyimkowe; stopniowanie regularne przymiotników	0-1-2	**5**
	ex tertia lacu Lemanno et flumine Rhodano,	Funkcje przypadków	0-1	
	qui provinciam nostram ab Helvetiis dividit.	Zaimki; indicativus praesentis activi	0-1-2	
6.	Itaque minus facile finitimis bellum inferre poterant.	Stopniowanie nieregularne przysłówków; odmiana czasownika nieregularnego *posse*	0-1-2	**2**
7.	Homines bellicosi magno dolore adficiebantur,	Indicativus imperfecti passivi; funkcje przypadków	0-1-2	**5**
	nam quamquam gloria belli atque fortitudine excellebant, nimis angustos se fines habere arbitrabantur.	Indicativus imperfecti activi; verbum deponens; składnia ACI	0-1-2-3	
			Razem	**25**

Przykładowa odpowiedź
U Helwetów najwyżej urodzony i najbogatszy był Orgetoryks. Ten za konsulatu Marka Messali i Marka Pizona, kierowany żądzą władzy królewskiej, zawiązał spisek arystokracji i przekonał społeczność, żeby wyszli ze swoich granic (opuścili swój kraj) z całym dobytkiem. Mówił, że jest rzeczą bardzo łatwą (jest bardzo łatwe) zdobyć władzę nad całą Galią, ponieważ (gdy) przewyższają wszystkich męstwem. O tyle łatwiej ich do tego przekonał, że (ponieważ) Helweci zewsząd są otoczeni naturalnymi granicami: z jednej strony bardzo szeroką rzeką Ren; z drugiej strony bardzo wysokim pasmem górskim Jura; z trzeciej jeziorem Leman i rzeką Rodan, która oddziela naszą prowincję od Helwetów. Dlatego mniej łatwo mogli rozpocząć wojnę z sąsiadami. Ludzie waleczni byli dręczeni wielkim bólem (doznawali wielkiego bólu), ponieważ, chociaż wyróżniali się chwałą wojenną i odwagą, sądzili, że mają zbyt małe terytorium (wąskie granice).

Zadanie 2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: g) zasady tworzenia i stopniowania przysłówków pochodzących od przymiotników deklinacji I–III; 7) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: f) tworzy i stopniuje przysłówki pochodzące od przymiotników deklinacji I–III.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwie prawidłowe formy.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
gradus positivus – *late*
gradus comparativus – *latius*

Zadanie 3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: h) formy strony […] biernej czasowników regularnych koniugacji I–IV w trybie

	orzekającym (indicativus) […] w następujących czasach: praesens, imperfectum […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa czasowniki w stronie biernej.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
continentur, *adficiebantur*; akceptowane także *arbitrabantur*

Zadanie 4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 7) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: a) odmienia rzeczowniki regularne deklinacji I–V […], j) odmienia czasowniki nieregularne: – *verba deponentia.*

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca prawidłową formę.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Perfacile esse loquebatur.

Zadanie 5. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej […].	III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe wyrazy.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
1. *nobilitacja*, *nobil*, *nobilitować*
2. *perswazja*, *perswazyjny*, *perswadować*

Zadanie 6. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: b) literatura rzymska: – Cezar, *Pamiętniki o wojnie galijskiej*, *Pamiętniki o wojnie domowej.*

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
C

Zadanie 7. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 7) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: − przy przekształcaniu zdań zawierających charakterystyczne dla łaciny zjawiska składniowe poprawnie posługuje się następującymi konstrukcjami składniowymi: […] nominativus cum infinitivo (NCI).

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawną transformację zdania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Frater meus orator fuisse dicitur.

Zadanie 8. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: a) szyk zdania łacińskiego, b) strukturę składniową zdania w stronie czynnej […]; 7) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: − przekształca strukturę składniową zdania łacińskiego.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawną transformację zdania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Femina florem habet.

Zadanie 9. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: h) formy strony czynnej […] czasowników regularnych koniugacji I–IV w trybie orzekającym (*indicativus*) […] w następujących czasach: *praesens*, *imperfectum* […] j) formy imiesłowów: *participium praesentis activi*, *participium perfecti passivi* […]; 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: a) szyk zdania łacińskiego.

Zasady oceniania
2 pkt – odpowiedź zawierająca trzy prawidłowe formy.
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwie prawidłowe formy.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. *agebant*
2. *acta*
3. *egit*

Zadanie 10. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 6) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu życia publicznego i prywatnego w […] starożytnym Rzymie: b) życie domowe i rodzinne w […] Rzymie […] imiona i nazwiska rzymskie […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Marcus Tullius Cicero

Zadanie 11. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: a) historia Grecji: – wojny perskie, b) historia Rzymu: – wojny punickie – Kartagina, postacie […] Scypiona Afrykańskiego.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa poprawne wskazania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
F, P

Zadanie 12. (0–3)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: c) mity o głównych herosach – Prometeusz […], d) mity o wojnie trojańskiej i powrocie bohaterów spod Troi; 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: a) literatura grecka: – tragedia: wybrane dzieła […] Sofoklesa (*Król Edyp*) […].

Zasady oceniania
3 pkt – odpowiedź zawierająca trzy poprawne wskazania.
2 pkt – odpowiedź zawierająca dwa poprawne wskazania.
1 pkt – odpowiedź zawierająca jedno poprawne wskazanie.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. D
2. B
3. C

Zadanie 13. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 5) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu kultury materialnej w starożytności: b) kluczowe postacie i dzieła rzeźby greckiej: […] *Grupa Laokoona*.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Grupa Laokoona

Zadanie 14. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych; 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania
5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:
- 1 pkt – poprawne przetłumaczenie dewizy
- 1 pkt – poprawna interpretacja dewizy
- 1 pkt – wyjaśnienie uniwersalnego charakteru dewizy
- 1 pkt – wskazanie dziedziny życia, w której podana dewiza może mieć zastosowanie, wraz z uzasadnieniem swojego stanowiska
- 1 pkt – spójna forma wypowiedzi i poprawność językowa.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź:
Tłumaczenie: Śpiesz się powoli
Interpretacja:
Łacińska sentencja *festina lente*, pomimo swojego paradoksalnego wydźwięku, zwraca uwagę na ważny aspekt działalności człowieka. Sentencja z jednej strony podkreśla potrzebę szybkiego wykonania określonej czynności, ale z drugiej doradza staranność, rzetelność i rozwagę. Chodzi tutaj o zachowanie równowagi między obiema postawami, aby uniknąć zarówno przeoczeń i błędów z powodu pośpiechu, jak i przedłużania pracy w wyniku przesadnej skrupulatności. Sentencja współcześnie może mieć zastosowanie w wielu dziedzinach życia, np. w szkole (w trakcie rozwiązywania zadań) lub w pracy. Chociaż jesteśmy ograniczeni czasem, nie powinniśmy się nadmiernie śpieszyć, by nie popełnić błędów. Innym obszarem, w którym ta dewiza może być przydatna, jest medycyna. Pośpiesznie bądź niedokładnie zdiagnozowana choroba i źle dobrane z tego powodu leki mogą prowadzić nawet do śmierci pacjenta.

Zadanie 15. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej […]: c) mity o głównych herosach – […] Herakles; 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych;

	8) potrafi wskazać najważniejsze cechy charakterystyczne i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: c) mity o głównych herosach – […] Herakles […], 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:

- 1 pkt – poprawne opisanie sceny wraz z rozpoznaniem kluczowych postaci
- 1 pkt – rozpoznanie i wskazanie tytułu dzieła literackiego, do którego nawiązuje źródło
- 1 pkt – interpretacja źródła we właściwym kontekście kulturowym
- 1 pkt – wyjaśnienie uniwersalnego przekazu sceny
- 1 pkt – spójna forma wypowiedzi i poprawność językowa.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rycina przedstawia scenę walki Heraklesa i jego pomocnika (Jolaosa) z Hydrą lernejską. Pokonanie tego potwora było jedną z 12 prac, którą herosowi zlecił król Eurysteusz. Hydra była jadowitą istotą o wielu głowach, która zastraszała ludność w okolicach jeziora Lerna. W trakcie walki okazało się, że stworzenie ma zdolności regeneracyjne. Za każdym razem, kiedy Herakles odcinał jedną z głów Hydry, na jej miejsce odrastały dwie nowe. Pomocnik wypalał rany potwora pochodnią, aby głowy nie odrastały. Dopiero takie podejście pozwoliło pokonać Hydrę. Tę pracę Heraklesa opisują zarówno autorzy starożytni (np. Hezjod w *Teogonii*), jak i nowożytni (np. A. Mickiewicz w *Odzie do młodości*). Heros i jego przeciwnik pojawiają się także we współczesnej kulturze popularnej, np. w grach wideo (*Hades*, seria

Final Fantasy). W tym mitologicznym epizodzie zmagań herosa z potworem można odnaleźć uniwersalny przekaz. Po pierwsze – chodzi o zło, które odradza się jak głowa Hydry. Po drugie – jedynie determinacja i przemyślane działania (jak wypalanie ran pochodnią) gwarantują odniesienie sukcesu.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny *Formuła 2023*

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza
MJLP-R0-**100**-2505

DATA: **6 maja 2025 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1–15). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki są umieszczone na marginesie przy każdym zadaniu.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz z atlasu historycznego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

1.
0–25

Zadanie 1. (0–25)

Przetłumacz tekst na język polski.

O pożytkach, jakie niesie starość

Senex non facit ea, quae iuvenes; attamen multo maiora et meliora facit. Non viribus aut celeritate corporum res magnae geruntur, sed consilio, auctoritate, sententia, quibus rebus senectus non modo non orbatur, sed etiam augetur. Quattuor robustos filios, quinque filias, tantam domum Appius caecus et senex regebat. Intentum enim animum tamquam arcum habebat nec languescens succumbebat senectuti. Tenebat non modo auctoritatem, sed etiam imperium in suos. Metuebant servi, verebantur liberi, carum omnes eum habebant. Vigebat in illa domo mos patrius et disciplina. Ita enim senectus honesta est, si se ipsa defendit, si ius suum retinet, si nemini emancipata est, si usque ad ultimum spiritum dominatur in suos.

Na podstawie: Marcus Tullius Cicero, *Cato Maior sive de senectute*, 17, 37, 38
[M. Tullius Cicero, *De senectute et de amicitia*, C.K. Dillaway, ex editionibus Oliveti et Ernesti, Bostoniae: Perkins et Marvin, 1837].

Objaśnienia:
multo – o wiele
sententia, sententiae – tu: sposób myślenia
non modo … sed etiam – nie tylko … lecz także
orbo, orbare, orbavi, orbatum – tu: pozbawić czegoś
Appius, Appii – Appiusz
intentus – od intendo
in suos – nad swoimi
nemini emancipari – tu: nie być nikomu podporządkowanym, nikomu nie podporządkowywać się

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.
0–1

Zadanie 2. (0–1)

Do podanych form *participium perfecti passivi* dopisz po jednej formie *participium praesentis activi.*

1. emancipatus – ……

2. intentus – …….

3.
0–1

Zadanie 3. (0–1)

Do podanych form rzeczownika *mos* dopisz po jednej formie przymiotnika *patrius, -a, -um* w takim samym przypadku, tej samej liczbie i w tym samym rodzaju.

1. more – ……

2. morum – …….

4.
0–1–2

Zadanie 4. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Cyceron w trakcie swojego konsulatu wygłosił mowy przeciwko Katylinie.	**P**	**F**
2.	Cyceron po zwycięstwie nad Galami odbył triumf.	**P**	**F**
3.	Cyceron był wrogiem Marka Antoniusza i dlatego znalazł się na listach proskrypcyjnych.	**P**	**F**

5.
0–1

Zadanie 5. (0–1)

Zapoznaj się z poniższą ilustracją.

https://de.wikipedia.org

Wyjaśnij związek obiektu przedstawionego na ilustracji z postacią Appiusza.

……

……

Zadanie 6. (0–1)

Zastąp podkreślony wyraz analogiczną formą wyrazu podanego w nawiasie.

Tu, Marce, Romam <u>properabis</u>. (venio, venire, veni, ventum)

……

6.
0–1

Zadanie 7. (0–1)

Przekształć zdanie, stosując składnię *accusativus cum infinitivo.*

Puellae in horto ludunt.

Videmus ……

7.
0–1

Zadanie 8. (0–1)

Podaj polskie odpowiedniki podanych niżej łacińskich wyrażeń.

1. ad rem – ……

2. et cetera – ……

8.
0–1

Zadanie 9. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Trylogia tragiczna *Oresteja* jest związana z mitami o Heraklesie.	**P**	**F**
2.	Sokrates jest autorem dialogu *Uczta*.	**P**	**F**
3.	Cesarz Marek Aureliusz był filozofem stoickim, autorem *Rozmyślań*.	**P**	**F**

9.
0–1–2

Zadanie 10. (0–1)

Obok każdego tytułu rzeźby wpisz imię jej twórcy. Odpowiedzi wybierz spośród podanych poniżej.

Fidiasz, Lizyp, Myron

1. *Atena Parthenos* – ……

2. *Dyskobol* – ……

10.
0–1

11.
0–1

Zadanie 11. (0–1)

Podaj imię greckiego boga przedstawionego na ilustracji.

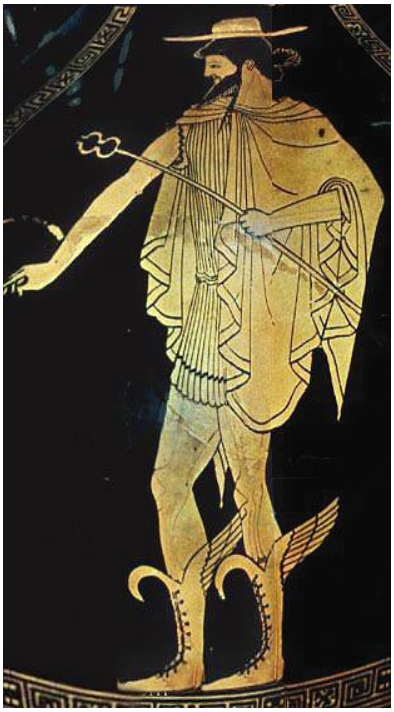

https://www.theoi.com

……

12.
0–1

Zadanie 12. (0–1)

Wyjaśnij, odwołując się do historii starożytnego Rzymu, dlaczego wyrażenie *przekroczyć Rubikon* oznacza podjęcie decyzji, od której nie ma odwrotu.

……

……

……

……

13.
0–1–2

Zadanie 13. (0–2)

Uzupełnij tabelę. Obok każdego opisu wpisz imię osoby, do której ten opis się odnosi.

1.	Ostatnia królowa hellenistycznego Egiptu, w wojnie domowej wspierała Antoniusza przeciwko Oktawianowi.	
2.	Rzymski poeta skazany na wygnanie przez cesarza Oktawiana Augusta.	

Zadanie 14. (0–5)

14.
0–1–2–3–4–5

Przetłumacz dewizę widoczną na zdjęciu. Zinterpretuj dewizę tak, aby wyjaśnić jej uniwersalny sens. Wskaż dziedzinę życia, w której ta dewiza może mieć zastosowanie, i uzasadnij swoje stanowisko.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

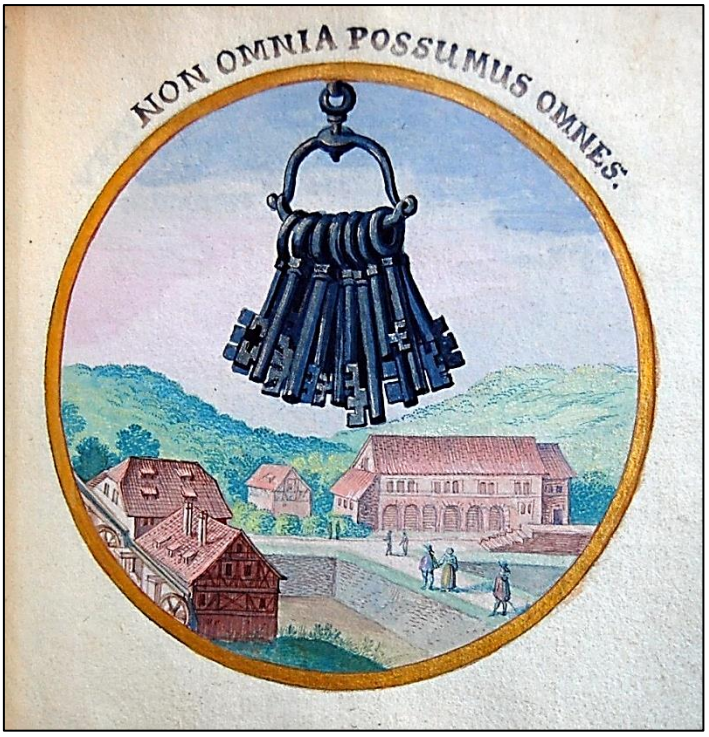

https://www.britishmuseum.org

Tłumaczenie: .....

Interpretacja wraz z uzasadnieniem: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15.
0–1–2–3–4–5

Zadanie 15. (0–5)

Przedstaw tematykę sceny ukazanej na poniższej ilustracji. W swojej wypowiedzi przywołaj mit odnoszący się do tematyki obrazu oraz uwzględnij właściwy kontekst kulturowy. Wyjaśnij, na czym polega uniwersalny przekaz tej sceny.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

https://commons.wikimedia.org

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS
(*nie podlega ocenie*)

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	MJLP-R0-100, MJLP-R0-200, MJLP-R0-300
Termin egzaminu:	6 maja 2025 r.
Data publikacji dokumentu:	27 czerwca 2025 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–25)

Wymagania określone w podstawie programowej[1]	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego oraz umiejętność rozumienia i tłumaczenia tekstu łacińskiego. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. Zdający rozumie czytany ze słownikiem tekst łaciński i dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego na język polski, z wykorzystaniem słownika łacińsko-polskiego, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 3) zna i rozpoznaje formy morfologiczne i strukturę składniową tłumaczonego tekstu; 4) identyfikuje, z wykorzystaniem posiadanej wiedzy na temat gramatyki łacińskiej, formy podstawowe słów występujących w tłumaczonym tekście; 5) zapoznaje się z podstawowym słownictwem typowym dla autorów określonych w kanonie; 6) zna zasady tworzenia spójnego i zgodnego z polską normą językową przekładu z języka łacińskiego na język polski; 7) dokonuje następujących transformacji […] o) potrafi korzystać ze słownika łacińsko-polskiego podczas sporządzania przekładu, p) potrafi w przypadku wyrazów wieloznacznych wybrać znaczenie odpowiednie dla kontekstu/tematyki tłumaczonego tekstu; q) dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego, z zakresu tekstów określonych w kanonie, na język polski, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.

Zasady oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	**maksymalna**
1.	Senex non facit ea, quae iuvenes; attamen multo maiora et meliora facit.	Zaimki; indicativus praesentis activi; stopniowanie nieregularne przymiotników	0-1-2-3	**3**
2.	Non viribus aut celeritate corporum res magnae geruntur, sed consilio, auctoritate, sententia,	Odmiana rzeczownika nieregularnego *vis*; funkcje przypadków	0-1-2	**4**

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

	quibus rebus senectus non modo non orbatur, sed etiam augetur.	Zaimek *qui, quae, quod*; indicativus praesentis passivi	0-1-2	
3.	Quattuor robustos filios, quinque filias, tantam domum Appius caecus et senex regebat.	Indicativus imperfecti activi; odmiana rzeczownika nieregularnego *domus*; liczebniki główne	0-1-2-3	**3**
4.	Intentum enim animum tamquam arcum habebat	Indicativus imperfecti activi; participium perfecti passivi	0-1-2	**3**
	nec languescens succumbebat senectuti.	Participium praesentis activi	0-1	
5.	Tenebat non modo auctoritatem, sed etiam imperium in suos.	Indicativus imperfecti activi	0-1	**1**
6.	Metuebant servi, verebantur liberi, carum omnes eum habebant.	Verbum deponens; accusativus duplex	0-1-2	**2**
7.	Vigebat in illa domo mos patrius et disciplina.	Indicativus imperfecti activi; wyrażenie przyimkowe	0-1-2	**2**
8.	Ita enim senectus honesta est,	Odmiana czasownika nieregularnego *esse*	0-1	**7**
	si se ipsa defendit,	Zdanie podrzędne warunkowe; zaimki	0-1-2	
	si ius suum retinet,	Zaimek dzierżawczy	0-1	
	si nemini emancipata est,	Indicativus perfecti passivi	0-1	
	si usque ad ultimum spiritum dominatur in suos.	Wyrażenie przyimkowe; verbum deponens	0-1-2	
			Razem	**25**

Przykładowa odpowiedź

Starzec nie robi tego (tych rzeczy), co młodzieńcy, ale jednak czyni o wiele większe i lepsze. Wielkie rzeczy dzieją się (są wykonywane) nie za sprawą sił czy szybkości ciał, ale przez namysł, powagę i sposób myślenia, których to rzeczy starość nie tylko nie jest pozbawiona, ale nawet w nich wzrasta. Niewidomy i stary Appiusz kierował czterema dorosłymi synami, pięcioma córkami, tak wielkim domem. Miał bowiem umysł napięty jak łuk i słabnąc, nie uległ starości. Posiadał nie tylko znaczenie, ale także władzę nad swoimi. Niewolnicy bali się go, a dzieci szanowały, wszyscy mieli go za drogiego (wszyscy cenili go). W tym domu kwitły obyczaj ojcowski i karność. Tak bowiem starość jest szlachetna, jeśli sama się broni, jeśli zachowuje swoje prawo, jeśli nikomu się nie podporządkowała, jeśli panuje nad swoimi aż do ostatniego tchnienia.

Zadanie 2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: j) formy imiesłowów: *participium praesentis activi*, *participium perfecti passivi* […]; 7) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: i) tworzy i stosuje następujące formy imiesłowów: *participium praesentis activi*, *participium perfecti passivi* […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwie prawidłowe formy, po jednej do każdej z podanych form.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. emancipans
2. intendens

Zadanie 3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: a) formy fleksyjne rzeczowników regularnych deklinacji I–V; 7) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: c) odmienia przymiotniki deklinacji I–III.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwie prawidłowe formy, po jednej do każdej z podanych form.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. patrio
2. patriorum

Zadanie 4. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej […]. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne […].	II. W zakresie kompetencji interkulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – […] inne kluczowe postacie życia publicznego późnej republiki […] Cyceron […]; 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: b) literatura rzymska: – Cyceron: mowy (*Mowy przeciwko Katylinie* […]).

Zasady oceniania
2 pkt – odpowiedź zawierająca trzy prawidłowe wskazania.
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe wskazania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. P
2. F
3. P

Zadanie 5. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej […]. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne […].	II. W zakresie kompetencji interkulturowych. Zdający: 6) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu życia publicznego i prywatnego w starożytnej Grecji i starożytnym Rzymie: c) życie społeczne i gospodarcze: – […] drogi […]; 13) potrafi scharakteryzować i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu życia publicznego i prywatnego w starożytnej Grecji i starożytnym Rzymie: c) życie społeczne i gospodarcze: – […] drogi […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Obiekt przedstawia drogę rzymską zwaną via Appia, której budowniczym był Appiusz**.**

Zadanie 6. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: h) formy strony czynnej i biernej czasowników regularnych koniugacji I–IV w trybie orzekającym (*indicativus*) […] w następujących czasach: […] *futurum I* […]; 7) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: g) odmienia czasowniki regularne koniugacji I–IV w trybie orzekającym (*indicativus*) […] w następujących czasach: […] *futurum I* […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
venies

Zadanie 7. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: d) konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: *accusativus cum infinitivo* (ACI) […]; 7) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych:

	– przy przekształcaniu zdań zawierających charakterystyczne dla łaciny zjawiska składniowe poprawnie posługuje się następującymi konstrukcjami składniowymi: *accusativus cum infinitivo* (ACI) […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca poprawne przekształcenie zdania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Videmus puellas in horto ludere.

Zadanie 8. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej […].	III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej; 3) dzięki poznaniu źródeł kultury polskiej, europejskiej i światowej staje się jej świadomym odbiorcą i uczestnikiem.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe zwroty, po jednym dla każdego wyrażenia.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. ad rem – do rzeczy
2. et cetera – i tak dalej

Zadanie 9. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – Rzym pod władzą cesarzy; sylwetki wybranych cesarzy: […] Marek Aureliusz […].

i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: a) literatura grecka: – tragedia: wybrane dzieła Ajschylosa ([…] *Oresteja*) […], 4) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach i dziełach z obszaru filozofii starożytnej: b) Sokrates, c) Platon: *Uczta* […], e) szkoły filozoficzne: stoicka i epikurejska w Grecji i Rzymie.

Zasady oceniania
2 pkt – odpowiedź zawierająca trzy prawidłowe wskazania.
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe wskazania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. F
2. F
3. P

Zadanie 10. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 5) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu kultury materialnej w starożytności: b) kluczowe postacie i dzieła rzeźby greckiej: Fidiasz ([…] *Atena Parthenos*), […] Myron (*Dyskobol*), […] Lizyp; 12) potrafi wskazać najważniejsze cechy charakterystyczne […] zjawisk z zakresu kultury materialnej w starożytności: b) kluczowe postacie i dzieła rzeźby greckiej: Fidiasz ([…] *Atena Parthenos*), […] Myron (*Dyskobol*), […] Lizyp.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe imiona, po jednym dla każdej rzeźby.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. *Atena Parthenos* – Fidiasz
2. *Dyskobol* – Myron

Zadanie 11. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: b) mity o bogach olimpijskich […]; 8) potrafi wskazać najważniejsze cechy charakterystyczne […] zjawiska z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: b) mity o bogach olimpijskich i pozostałych bóstwach panteonu greckiego.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Hermes

Zadanie 12. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o […] zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – upadek republiki i dyktatura Cezara; 9) potrafi scharakteryzować i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – upadek republiki i dyktatura Cezara; 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury […] rzymskiej […] następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji […] rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepełna, niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Wyrażenie *przekroczyć Rubikon* nawiązuje do wojny domowej Cezara z Pompejuszem. Cezar, przekraczając z wojskiem Rubikon (rzekę stanowiącą granicę Italii), podjął decyzję o rozpoczęciu wojny. Wyrażenie oznacza zrobienie czegoś, po czym nie ma już powrotu, czego nie można cofnąć.

Zadanie 13. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – ekspansja terytorialna Rzymu i podboje; prowincje rzymskie, – droga do władzy i panowanie Oktawiana Augusta, 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: b) literatura rzymska: […] Owidiusz.

Zasady oceniania
2 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe imiona.
1 pkt – odpowiedź zawierająca jedno prawidłowe imię.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. Kleopatra (Kleopatra VII)
2. Owidiusz

Zadanie 14. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym,

charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej, polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej […]; 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej […]. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:

- 1 pkt – za poprawne przetłumaczenie dewizy.
- 1 pkt – za prawidłową interpretację dewizy.
- 1 pkt – za wyjaśnienie jej uniwersalnego charakteru.
- 1 pkt – za wskazanie dziedziny życia, w której podana dewiza może mieć zastosowanie i za uzasadnienie swojego stanowiska.
- 1 pkt – za spójną formę wypowiedzi i poprawność językową.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Tłumaczenie: Nie wszyscy możemy wszystko.

Przykładowa interpretacja wraz z uzasadnieniem:

Dewiza *non omnia possumus omnes* przedstawia uniwersalną treść. Może odnosić się do każdego człowieka żyjącego w jakiejkolwiek epoce. Różne uzdolnienia i talenty wyróżniają poszczególnych ludzi. Nie wszyscy są w stanie wykonywać te same czynności czy zawody. Jedną z dziedzin życia, w której to wyrażenie może mieć zastosowanie, jest medycyna. Nie każdy ma predyspozycje, żeby kształcić się w sztuce lekarskiej i zostać lekarzem.

Do wykonywania tego zawodu konieczna jest wiedza z kilku dziedzin nauki, np. biologii, chemii, fizyki oraz cechy psychologiczne.

Zadanie 15. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: b) mity o bogach olimpijskich i pozostałych bóstwach panteonu greckiego, d) mity o wojnie trojańskiej […]. 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej, polskiej i światowej na płaszczyznach: […] sztuk plastycznych […]. 8) potrafi wskazać najważniejsze cechy charakterystyczne i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: b) mity o bogach olimpijskich i pozostałych bóstwach panteonu greckiego, d) mity o wojnie trojańskiej […]. 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: […] sztuk plastycznych […]. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:

- 1 pkt – za poprawne opisanie sceny wraz z rozpoznaniem kluczowych postaci.
- 1 pkt – za rozpoznanie i wskazanie mitu (tytułu dzieła literackiego, wydarzenia historycznego), do którego nawiązuje źródło.
- 1 pkt – za interpretację źródła we właściwym kontekście kulturowym.
- 1 pkt – za wyjaśnienie uniwersalnego przekazu sceny.
- 1 pkt – za spójną formę wypowiedzi i poprawność językową.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Na ilustracji przedstawiono mitologiczną scenę sądu Parysa. Widzimy młodego mężczyznę w momencie przekazywania złotego jabłka nagiej kobiecie – Afrodycie, której towarzyszy skrzydlaty bóg Eros. Na obrazie są jeszcze Hera, Atena i Hermes. Boginie możemy rozpoznać dzięki ich atrybutom: Atenę poznajemy po zbroi i szyszaku, Hera nosi na głowie królewski diadem, a przy niej przechadza się paw. W chmurach unosi się – Hermes z kaduceuszem oraz skrzydełkami przy kapeluszu i nogach.

Historia przedstawiona w micie rozpoczyna się od wesela Tetydy i Peleusa, na które zapomniano zaprosić Eris, boginię niezgody. Oburzona Eris zemściła się, rzucając złote jabłko z napisem *dla najpiękniejszej*. Natychmiast wybuchł spór pomiędzy Herą, Ateną i Afrodytą. Każda z nich uważała, że jabłko jej się należy. Zeus postanowił, że spór rozstrzygnie śmiertelnik. Wybór padł na Parysa, młodego pasterza, a w rzeczywistości syna króla Troi Priama. Każda z bogiń, chcąc przekonać go do siebie, obiecała nagrodę. Hera – władzę i bogactwo, Atena – mądrość i sławę wojenną, a Afrodyta – miłość Heleny, żony króla Sparty Menelaosa. Parys wręczył Afrodycie złote jabłko. Później, zgodnie z obietnicą, udał się do Sparty i porwał Helenę, co stało się bezpośrednią przyczyną wojny trojańskiej.

Do tej mitologicznej historii nawiązuje związek frazeologiczny *jabłko niezgody*. To wyrażenie oznacza przyczynę sporów. Jest synonimem źródła konfliktów. Uniwersalny przekaz tej sceny polega na tym, że w życiu należy dokonywać rozważnych wyborów, bez emocji i po głębokim namyśle, a także warto przewidywać skutki swoich decyzji.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny ***Formuła 2023***

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

Poziom rozszerzony

TEST DIAGNOSTYCZNY

Symbol arkusza
MJLP-R0-**100**-2412

DATA: **6 grudnia 2024 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1–14). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki są umieszczone na marginesie przy każdym zadaniu.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz z atlasu historycznego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

1.
0–25

Zadanie 1. (0–25)

Przetłumacz tekst na język polski.

Cyceron oskarża Werresa o zbezczeszczenie świątyń bogów

Deos deasque omnes imploro et obtestor: Te, Iuppiter Optime Maxime, cuius donum regale, dignum tuo pulcherrimo templo, dignum Capitolio, factum atque dedicatum tibi a regibus, per nefarium scelus de manibus regiis iste Verres extorsit, cuiusque sanctissimum et pulcherrimum simulacrum Syracusis abstulit. Teque, Iuno Regina, cuius duo fana sanctissima et antiquissima, in duabus insulis sociorum posita, Melitae et Sami, simili scelere idem iste omnibus donis ornamentisque nudavit. Teque, Minerva, quam item in duobus clarissimis et religiosissimis templis expilavit: Athenis, cum auri grande pondus, Syracusis, cum omnia praeter tectum et parietes abstulit. Vos etiam, Latona et Apollo et Diana, quorum iste Deli non fanum, sed, ut hominum opinio fert, sedem antiquam divinumque domicilium nocturno latrocinio atque impetu compilavit.

Na podstawie: M.T. Cicero, *In Verrem II.5* 184–185.

Objaśnienia:
Iuppiter, Iovis – Jowisz;
Capitolium, -i – Kapitol, jedno ze wzgórz Rzymu
Verres, -is – Werres
extorsit – od extorqueo
Syracusae, -arum – Syrakuzy
Iuno, Iunonis – Junona
Melita, -ae – wyspa Malta
Samus, -i – wyspa Samos
Minerva, -ae – Minerwa
Athenae, -arum – Ateny
Latona, -ae – Latona
Apollo, -inis – Apollo
Diana, -ae – Diana
Delus, -i – wyspa Delos

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.
0–1

Zadanie 2. (0–1)

Obok form *praesentis* wpisz odpowiadające im formy *perfecti*.

1. imploro – …….

2. obtestor – ……

3.
0–1

Zadanie 3. (0–1)

Uzupełnij stopniowanie przymiotnika. Wpisz brakujące formy z uwzględnieniem wszystkich rodzajów gramatycznych.

gradus positivus	*gradus comparativus*	*gradus superlativus*
		sanctissimus, sanctissima, sanctissimum

4.
0–1

Zadanie 4. (0–1)

Wyszukaj w tekście i wypisz synonim rzeczownika *templum*.

……..

5.
0–1–2

Zadanie 5. (0–2)

Pod każdą z ilustracji napisz imię greckiego boga, którego rzeźba jest przedstawiona na ilustracji.

https://antycznahellada.com; https://historia.org.pl; https://mythologica.fr

1. …… **2.** …… **3.** ……

Zadanie 6. (0–1)

6.
0–1

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Cicero iudicibus persuadebat, ut Verres

A. damnent.
B. damnetur.
C. damnarent.
D. damnaretur.

Zadanie 7. (0–2)

7.
0–1–2

Uzupełnij zdania. Odpowiedzi wybierz spośród podanych poniżej.

delenda, delendam, delentem, deleta

1. Troia ……..... Aeneas novam patriam quaerebat.

2. Cato dicebat: Romanis Carthago ……..... est.

3. Cicero orationem habuit in Verrem templa deorum ……..... .

Zadanie 8. (0–1)

8.
0–1

Przekształć podane zdanie tak, żeby zastosowywać *dativus possessivus*.

Cras otium longum habebo.

Cras ……..... .

Zadanie 9. (0–1)

9.
0–1

Uzupełnij zdanie. Zaznacz jedną informację w nawiasie tak, aby zdanie było prawdziwe.

Pater huius viri [*consul* I *consule* I *consulem* I *consuli*] creatus est.

Zadanie 10. (0–2)

10.
0–1–2

Uzupełnij tabelę. Obok podanych opisów wpisz imiona bohaterów mitologicznych, do których te opisy się odnoszą.

1.	pokonał Minotaura	
2.	przyniósł jabłka z ogrodu Hesperyd	
3.	rozstrzygnął spór, która z bogiń jest najpiękniejsza	

11.
0–1–2

Zadanie 11. (0–2)

Podaj nazwę budynku przedstawionego poniżej oraz określ funkcję, jaką on pełnił.

https://www.dorzymu.pl

1. Nazwa budynku – ……...

2. Funkcja – …….....

…….....

12.
0–1

Zadanie 12. (0–1)

Podaj imię i przydomek greckiego wodza, z którego życiorysem jest związana bitwa przedstawiona na poniższej ilustracji.

Na podstawie: https://commons.wikimedia.org

……..

Zadanie 13. (0–5)

13.
0–1–2–3–4–5

Przetłumacz dewizę widoczną na zdjęciu. Zinterpretuj dewizę tak, aby wyjaśnić jej uniwersalny sens. Wskaż dziedzinę życia, w której ta dewiza może mieć zastosowanie, i uzasadnij swoje stanowisko.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

https://commons.wikimedia.org

Tłumaczenie: .....

Interpretacja: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14.
0–1–2–3–4–5

Zadanie 14. (0–5)

Przedstaw tematykę sceny ukazanej na poniższej ilustracji. W swojej wypowiedzi przywołaj mit odnoszący się do tematyki obrazu oraz uwzględnij właściwy kontekst kulturowy. Wyjaśnij, na czym polega uniwersalny przekaz tej sceny.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

https://commons.wikimedia.org

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS
(*nie podlega ocenie*)

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny** **TEST DIAGNOSTYCZNY**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	MJLP-R0-100-2412
Termin egzaminu:	6 grudnia 2024 r.
Data publikacji dokumentu:	9 grudnia 2024 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–25)

Wymagania określone w podstawie programowej[1]	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego oraz umiejętność rozumienia i tłumaczenia tekstu łacińskiego. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. Zdający rozumie czytany ze słownikiem tekst łaciński i dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego na język polski, z wykorzystaniem słownika łacińsko-polskiego, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 3) zna i rozpoznaje formy morfologiczne i strukturę składniową tłumaczonego tekstu; 4) identyfikuje, z wykorzystaniem posiadanej wiedzy na temat gramatyki łacińskiej, formy podstawowe słów występujących w tłumaczonym tekście; 6) zna zasady tworzenia spójnego i zgodnego z polską normą językową przekładu z języka łacińskiego na język polski; 7) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: o) potrafi korzystać ze słownika łacińsko-polskiego przy sporządzaniu przekładu, p) potrafi w przypadku wyrazów wieloznacznych wybrać znaczenie odpowiednie dla kontekstu/tematyki tłumaczonego tekstu, q) dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego z zakresu tekstów określonych w kanonie na język polski, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.

Zasady oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	punktacja	
			cząstkowa	**maksymalna**
1	Deos deasque omnes imploro et obtestor,	indicativus praesentis; dopełnienie bliższe	0-1-2	**11**
	Te, Iuppiter Optime Maxime, cuius donum regale, dignum tuo pulcherrimo templo, dignum Capitolio,	zaimki; funkcje przypadków; regularne i nieregularne	0-1-2-3	

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

		stopniowanie przymiotników		
	factum atque dedicatum tibi a regibus,	participium perfecti passivi	0-1	
	per nefarium scelus de manibus regiis iste Verres extorsit,	wyrażenia przyimkowe; indicativus perfecti activi	0-1-2	
	cuiusque sanctissimum et pulcherrimum simulacrum Syracusis abstulit.	regularne stopniowanie przymiotników; składnia nazw miast; czasownik nieregularny *auferre*	0-1-2-3	
2	Teque, Iuno Regina, cuius duo fana sanctissima et antiquissima, in duabus insulis sociorum posita, Melitae et Sami,	liczebniki; składnia nazw wysp; participium perfecti passivi	0-1-2-3	**6**
	simili scelere idem iste omnibus donis ornamentisque nudavit.	zaimki; funkcje przypadków; indicativus perfecti activi	0-1-2-3	
3	Teque, Minerva, quam item in duobus clarissimis et religiosissimis templis expilavit:	wyrażenie przyimkowe; regularne stopniowanie przymiotników	0-1-2	**4**
	Athenis, cum auri grande pondus, Syracusis, cum omnia praeter tectum et parietes abstulit.	składnia nazw miast; funkcje przypadków	0-1-2	
4	Vos etiam, Latona et Apollo et Diana, quorum iste Deli non fanum, sed […] sedem antiquam divinumque domicilium nocturno latrocinio atque impetu compilavit.	zaimki; funkcje przypadków; indicativus perfecti activi	0-1-2-3	**4**
	ut hominum opinio fert	czasownik nieregularny *ferre*	0-1	
Razem				**25**

Przykładowe rozwiązanie

Wszystkich bogów i boginie błagam i powołuję na świadków. Ciebie, Jowiszu Najlepszy Największy, którego dar królewski, godny twej najpiękniejszej świątyni, godny Kapitolu, wykonany i poświęcony tobie przez królów, ten Werres przez niegodziwą zbrodnię z rąk królewskich wyrwał, i którego najświętszą i najpiękniejszą podobiznę zabrał z Syrakuz. I Ciebie, Junono Królowo, której dwie najświętsze i najstarsze świątynie, znajdujące się na dwóch wyspach sojuszników – Malcie i Samos, ten sam podobną zbrodnią ogołocił ze wszystkich darów i ozdób. I ciebie, Minerwo, którą tak samo w dwóch najsłynniejszych i otoczonych największym kultem świątyniach ograbił: w Atenach, gdy zabrał wielką ilość złota, w Syrakuzach, gdy wyniósł wszystko poza dachem i ścianami. Was również, Latono i Apollinie, i Diano, których ten na Delos nie świątynię, ale, jak głosi opinia ludzi, starożytną siedzibę i boski przybytek splądrował w nocnej grabieży i natarciu.

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. […]	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: h) formy strony czynnej i biernej czasowników regularnych koniugacji I–IV w trybie orzekającym (indicativus) […] w następujących czasach: praesens, […] perfectum […]. k) formy czasowników nieregularnych: […] – verba deponentia […]. 7) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: g) odmienia czasowniki regularne koniugacji I–IV w trybie orzekającym (indicativus) […] w czasach: praesens […] perfectum […]. j) odmienia czasowniki nieregularne: […] – verba deponentia […].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź zawierająca dwie prawidłowe formy, po jednej do każdej z podanych form.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. imploravi
2. obtestatus sum (dopuszczalne: obtestata sum)

Zadanie 3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający:

Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. […]	1) zna i rozpoznaje formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: f) zasady stopniowania regularnego przymiotników deklinacji I–III […] 7) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: e) stopniuje przymiotniki: regularnie – przymiotniki deklinacji I–III […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwie prawidłowe formy.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
gradus positivus – sanctus, sancta, sanctum
gradus comparativus – sanctior, sanctior, sanctius

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego oraz umiejętność rozumienia i tłumaczenia tekstu łacińskiego. Zdający […] rozumie czytany ze słownikiem tekst łaciński […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 3) zna i rozpoznaje formy morfologiczne i strukturę składniową tłumaczonego tekstu; 4) identyfikuje, z wykorzystaniem posiadanej wiedzy na temat gramatyki łacińskiej, formy podstawowe słów występujących w tłumaczonym tekście; 5) zapoznaje się z podstawowym słownictwem typowym dla autorów określonych w kanonie.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca prawidłowy synonim.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie
fanum

Zadanie 5. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: b) mity o bogach olimpijskich i pozostałych bóstwach panteonu greckiego,

rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	f) związki mitologii greckiej z rzymską. 8) potrafi wskazać najważniejsze cechy charakterystyczne i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: b) mity o bogach olimpijskich i pozostałych bóstwach panteonu greckiego, f) związki mitologii greckiej z rzymską.

Zasady oceniania
2 pkt – odpowiedź zawierająca trzy prawidłowe imiona.
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe imiona.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. Atena
2. Artemida
3. Zeus

Zadanie 6. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego oraz umiejętność rozumienia i tłumaczenia tekstu łacińskiego. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: e) typy zdań podrzędnych w języku łacińskim: […] zdania dopełnieniowe.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
D

Zadanie 7. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: j) formy imiesłowów: participium praesentis activi, participium perfecti passivi, participium futuri passivi (gerundivum),

	2) zna i rozpoznaje zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: d) konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: […] coniugatio periphrastica passiva (CPP), ablativus absolutus […].

Zasady oceniania
2 pkt – odpowiedź zawierająca trzy prawidłowe imiesłowy.
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe imiesłowy.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. deleta
2. delenda
3. delentem

Zadanie 8. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: c) funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika: […] dativus possessivus […] 7) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: – przy przekształcaniu zdań zawierających charakterystyczne dla łaciny zjawiska składniowe poprawnie posługuje się następującymi funkcjami składniowymi i semantycznymi: […] dativus possessivus […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Cras mihi otium longum erit.

Zadanie 9. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: a) formy fleksyjne rzeczowników regularnych deklinacji I–V, 2) zna i rozpoznaje zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: b) strukturę składniową zdania w stronie czynnej i biernej, c) funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika: nominativus jako orzecznik […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
consul

Zadanie 10. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: c) mity o głównych herosach – […] Herakles, Tezeusz, Argonauci, d) mity o wojnie trojańskiej […], 8) potrafi wskazać najważniejsze cechy charakterystyczne i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: c) mity o głównych herosach – […] Herakles, Tezeusz, Argonauci, d) mity o wojnie trojańskiej […].

Zasady oceniania
2 pkt – odpowiedź zawierająca trzy prawidłowe imiona, po jednym do każdego opisu.
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe imiona.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. Tezeusz
2. Herakles
3. Parys

Zadanie 11. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 5) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu kultury materialnej w starożytności: d) architektura rzymska: […] Panteon […]; 12) potrafi wskazać najważniejsze cechy charakterystyczne i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu kultury materialnej w starożytności: d) architektura rzymska: […] Panteon […].

Zasady oceniania
2 pkt – odpowiedź zawierająca prawidłową nazwę i znaczenie nazwy.
1 pkt – odpowiedź zawierająca prawidłową nazwę.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. Panteon
2. Świątynia poświęcona wszystkim bóstwom.

Zadanie 12. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: a) historia Grecji: − podboje Aleksandra Wielkiego, 9) potrafi scharakteryzować i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu historii starożytnej: a) historia Grecji: − podboje Aleksandra Wielkiego.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Aleksander Wielki

Zadanie 13. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej, polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych, 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:
- 1 pkt – za poprawne przetłumaczenie dewizy.
- 1 pkt – za prawidłową interpretację dewizy.
- 1 pkt – za wyjaśnienie jej uniwersalnego charakteru.
- 1 pkt – za wskazanie dziedziny życia, w której podana dewiza może mieć zastosowanie, i za uzasadnienie swojego stanowiska.
- 1 pkt – za spójną formę wypowiedzi i poprawność językową.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Tłumaczenie: Zły jest plan, który nie może ulec zmianie.
Przykładowa interpretacja:
Dewiza odnosi się do planów, które opracowujemy i staramy się wdrażać w różnych sytuacjach. Czasami bywa tak, że postępowanie przez nas przyjęte nie przynosi oczekiwanych efektów albo jest błędne. Wówczas należy poddać rewizji przyjęty plan i w razie konieczności zmodyfikować go lub zupełnie zmienić. Dewiza ta ma uniwersalny charakter, ponieważ dotyczy życia i działalności każdego człowieka. Każdy z nas, w życiu prywatnym i zawodowym, działa według opracowanych i przyjętych zasad. Jednocześnie nikt nie jest nieomylny i dlatego każde postępowanie, nawet początkowo najlepsze, z czasem może wymagać korekty. Sentencja może mieć więc zastosowanie w wielu dziedzinach, np. w życiu codziennym, w polityce i w dyplomacji, w relacjach międzyludzkich – wszędzie tam, gdzie człowiek postępuje zgodnie z opracowanym planem działania. Ważne jednak jest, abyśmy potrafili przyznać się do błędu lub do porażki i umieli dostosować nasze działania do konkretnych sytuacji, w jakich musimy się odnaleźć.

Zadanie 14. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zadający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: […] 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: […] b) literatura rzymska: − Owidiusz, *Metamorfozy* […], 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej,

	polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych, 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zadający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:

- 1 pkt – za poprawne opisanie sceny wraz z rozpoznaniem kluczowych postaci.
- 1 pkt – za rozpoznanie i wskazanie mitu (tytułu dzieła literackiego, wydarzenia historycznego), do którego nawiązuje źródło.
- 1 pkt – za interpretację źródła we właściwym kontekście kulturowym.
- 1 pkt – za wyjaśnienie uniwersalnego przekazu sceny.
- 1 pkt – za spójną formę wypowiedzi i poprawność językową.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Na ilustracji przedstawione zostały dwie postacie: Orfeusz i Eurydyka. Są to bohaterowie znani z mitologii greckiej. Orfeusz uważany był za wybitnego śpiewaka, muzyka i poetę, który zachwycał słuchaczy recytacją pieśni przy dźwiękach liry lub kitary, a jego śpiew wpływał nie tylko na ludzi, lecz także na świat przyrody. Postać Orfeusza pojawia się też w opowieści o wyprawie Argonautów po złote runo. Eurydyka z kolei była żoną Orfeusza, która zmarła ukąszona przez żmiję. Śpiewak cierpiący z powodu straty ukochanej zszedł do świata umarłych, gdzie dzięki swojemu talentowi wzruszył Hadesa i Persefonę, którzy pozwolili mu zabrać i wyprowadzić Eurydykę z zaświatów. Warunkiem postawionym przez bóstwa było jednak to, że w czasie powrotu na ziemię Orfeusz nie mógł się odwrócić i zobaczyć ukochanej. Nie oparł się jednak pokusie i tuż przed bramami Hadesu odwrócił się, przez co utracił Eurydykę na zawsze. Mit o Orfeuszu i Eurydyce inspirował twórców już w czasach starożytnych. Opowieść ta została przedstawiona między innymi przez

rzymskiego poetę Owidiusza w „Metamorfozach”. W czasach nowożytnych do tego mitu nawiązywano wielokrotnie w różnych dziedzinach sztuki, np. w malarstwie, literaturze, muzyce klasycznej czy operze. Orfeusz i Eurydyka to przede wszystkim symbol wielkiej miłości, której nie kończy nawet śmierć. Jest to też opowieść o poświęceniu dla ukochanej osoby oraz o impulsywnym działaniu pod wpływem wielkich emocji. Przekaz tego mitu okazuje się zatem uniwersalny, ponieważ odnosi się on do każdego człowieka oraz odwołuje się do ogólnoludzkich wartości, aktualnych w każdej epoce, niezależnie od warunków geograficznych i cywilizacyjnych.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny *Formuła 2023*

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza
MJLP-R0-**100**-2405

DATA: **8 maja 2024 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1–16). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki są umieszczone na marginesie przy każdym zadaniu.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

1.
0–25

Zadanie 1. (0–25)

Przetłumacz tekst na język polski.

Wystąpienie Cycerona w senacie przeciwko Katylinie

Video omnium vestrum ora atque oculos in me esse conversos. Video vos non solum de periculo rei publicae, sed etiam de meo periculo esse sollicitos. Est mihi iucunda in malis et grata in dolore erga me voluntas vestra. Deponite eam atque salutis meae obliviscimini. De vobis ac de vestris liberis cogitate. Fortiter libenterque omnes acerbitates, omnes dolores cruciatusque feram, dummodo meis laboribus dignitas salusque populo Romano pariatur. Dei immortales voluerunt, ut hanc pulcherrimam patriam ex foedissima flamma eriperem. Quare, patres conscripti, incumbite ad salutem rei publicae. Nihil aliud a vobis nisi huius temporis et totius mei consulatus memoriam postulo.

Na podstawie: M. Tullius Cicero, *In Catilinam* IV 1, 2, 4, 23
[*M. Tulli Ciceronis orationes selectae XXI*, ed. C.F.W. Mueller, Lipsiae: B.G. Teubner, 1909].

Objaśnienia:
os, oris – tu: twarz, oblicze
non solum, sed etiam – nie tylko, lecz także
voluntas, voluntatis – tu: życzliwość, przychylność
obliviscimini – przetłumacz jako: zapomnijcie o (z gen.)
pario, parere, peperi, partum – tu: osiągnąć, zdobyć
incumbo, incumbere, incubui, incubitum – tu: poświęcać siły na coś, przyłożyć się do czegoś
nisi – tu: z wyjątkiem, lecz tylko
totius – gen. sing. od totus, tota, totum

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.
0–1

Zadanie 2. (0–1)

Obok form w liczbie mnogiej wpisz odpowiadające im formy w liczbie pojedynczej.

1.	incumbite	
2.	cogitate	

3.
0–1

Zadanie 3. (0–1)

Uzupełnij stopniowanie przymiotnika. Wpisz brakujące formy z uwzględnieniem wszystkich rodzajów gramatycznych.

gradus positivus	gradus comparativus	gradus superlativus
		pulcherrimus, pulcherrima, pulcherrimum

4.
0–1

Zadanie 4. (0–1)

Wyszukaj w tekście i wpisz łacińskie źródłosłowy polskich wyrazów.

1.	depozyt	
2.	dygnitarz	

5.
0–1

Zadanie 5. (0–1)

Uzupełnij tabelę. Obok podanych opisów okoliczności śmierci wpisz imiona osób, do których te opisy się odnoszą. Odpowiedzi wybierz spośród podanych poniżej.

Cezar, Cyceron, Katylina

1.	*Znaleziono go z dala od swoich żołnierzy, wśród ciał wrogów.*	
2.	*Wychylił się z lektyki i nadstawił nieruchomo karku, a wtedy odcięto mu głowę.*	

6.
0–1

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Cyceron oskarżał Katylinę o

A. zamiar przeprowadzenia reformy rolnej.
B. przywłaszczenie sobie obywatelstwa rzymskiego.
C. zawiązanie spisku przeciwko republice.
D. kradzież dzieł sztuki na Sycylii.

Zadanie 7. (0–2)

7.
0–1–2

Rozstrzygnij, czy zestawione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść. Zaznacz T (tak), jeśli zdania są zgodne, albo N (nie) – jeśli nie są zgodne.

1.	Hic philosophus multos auditores habebat.	His philosophis multi auditores erant.	**T**	**N**
2.	Helena ceteris feminis formosior est.	Helena formosior est quam ceterae feminae.	**T**	**N**

Zadanie 8. (0–1)

8.
0–1

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Multi cives in forum venerunt, ut oratorem celebrem

A. audiverunt.
B. audient.
C. audire.
D. audirent.

Zadanie 9. (0–1)

9.
0–1

Przekształć podane zdanie w liczbie pojedynczej na zdanie w liczbie mnogiej. Uwzględnij wszystkie wyrazy możliwe do przekształcenia.

Civis Romanus sum.

……....

Zadanie 10. (0–1)

10.
0–1

Uzupełnij tabelę. Obok każdego wydarzenia wpisz imię związanej z nim postaci. Odpowiedzi wybierz spośród podanych poniżej.

Hannibal, Marek Antoniusz, Pompejusz

1.	zawarcie drugiego triumwiratu	
2.	bitwa pod Kannami	

Zadanie 11. (0–1)

11.
0–1

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Medea, tytułowa bohaterka tragedii Eurypidesa,

A. pomogła Jazonowi zdobyć złote runo.
B. oczekiwała na powrót męża przez 20 lat.
C. pomogła Tezeuszowi wydostać się z labiryntu.
D. została złożona w ofierze Artemidzie.

12.
0–1

Zadanie 12. (0–1)

Do każdego pojęcia (1.–2.) dopasuj jego definicję. Wpisz literę wybraną spośród A–C.

A. Wykluczenie z towarzystwa lub środowiska osoby, która mu się naraziła.
B. Dobrze płatna posada, która nie wymaga wielkiego wysiłku.
C. Człowiek mający dużą wiedzę z różnych dziedzin.

1. omnibus – …… **2.** synekura – ……

13.
0–1–2

Zadanie 13. (0–2)

Pod każdą z ilustracji napisz nazwę – odpowiednio – stylu malarstwa wazowego albo porządku architektonicznego, zgodną z ilustracją przedstawiającą obiekt.

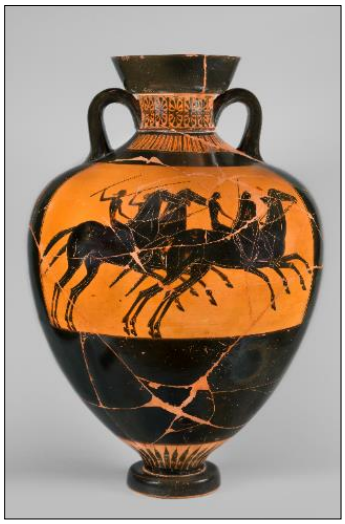

https://cyfrowe.mnw.art.pl

https://fr.wikipedia.org

1. …… **2.** ……

14.
0–1

Zadanie 14. (0–1)

https://ellinondiktyo.blogspot.com

Napisz, do jakiej procedury prawnej w starożytnych Atenach używano przedmiotów przedstawionych na fotografii.

……

Zadanie 15. (0–5)

15.
0–1–2–3–4–5

Przetłumacz dewizę widoczną na zdjęciu. Zinterpretuj dewizę tak, aby wyjaśnić jej uniwersalny sens. Wskaż dziedzinę życia, w której ta dewiza może mieć zastosowanie, i uzasadnij swoje stanowisko.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

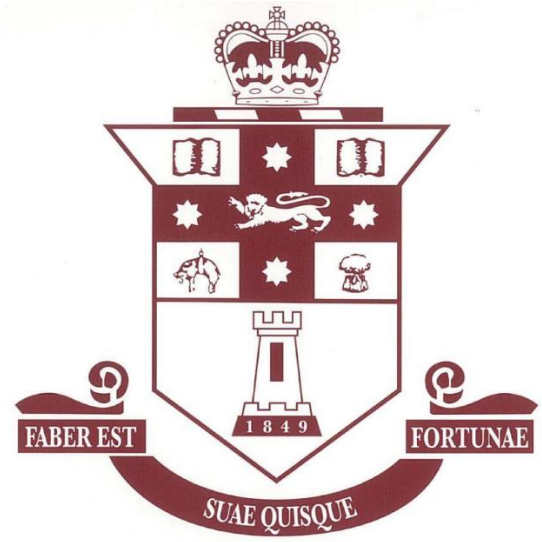

https://commons.wikimedia.org

Tłumaczenie: .....

Interpretacja: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16.
0–1–2–3–4–5

Zadanie 16. (0–5)

Przedstaw tematykę sceny ukazanej na poniższej ilustracji. W swojej wypowiedzi przywołaj mit odnoszący się do tematyki obrazu oraz uwzględnij właściwy kontekst kulturowy. Wyjaśnij, na czym polega uniwersalny przekaz tej sceny.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

https://pl.wikipedia.org

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS
(*nie podlega ocenie*)

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	MJIP-R0-100, MJIP-R0-200, MJIP-R0-300
Termin egzaminu:	8 maja 2024 r.
Data publikacji dokumentu:	28 czerwca 2024 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–25)

Wymagania egzaminacyjne 2024[1]	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego oraz umiejętność rozumienia i tłumaczenia tekstu łacińskiego. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. Zdający rozumie czytany ze słownikiem tekst łaciński i dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego na język polski, z wykorzystaniem słownika łacińsko-polskiego, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 3) zna i rozpoznaje formy morfologiczne i strukturę składniową tłumaczonego tekstu; 4) identyfikuje, z wykorzystaniem posiadanej wiedzy na temat gramatyki łacińskiej, formy podstawowe słów występujących w tłumaczonym tekście; 6) zna podstawowe techniki przekładu tekstu łacińskiego; 7) zna zasady tworzenia spójnego i zgodnego z polską normą językową przekładu z języka łacińskiego na język polski; 8) dokonuje następujących transformacji […] o) potrafi korzystać ze słownika łacińsko--polskiego przy sporządzaniu przekładu, p) potrafi w przypadku wyrazów wieloznacznych wybrać znaczenie odpowiednie dla kontekstu (tematyki) tłumaczonego tekstu, q) dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego z zakresu tekstów określonych w kanonie na język polski, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.

Zasady oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	**maksymalna**
1.	Video omnium vestrum ora atque oculos in me esse conversos.	Składnia ACI; zaimki	0-1-2	**2**
2.	Video vos non solum de periculo rei publicae, sed etiam de meo periculo esse sollicitos.	Składnia ACI; zaimki; wyrażenia przyimkowe	0-1-2-3	**3**

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego prowadzonego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. 2022 poz. 1246).

3.	Est mihi iucunda in malis et grata in dolore erga me voluntas vestra.	Orzeczenie imienne; wyrażenia przyimkowe	0-1-2	**2**
4.	Deponite eam atque salutis meae obliviscimini.	Imperativus praesentis activi; zaimki	0-1-2	**2**
5.	De vobis ac de vestris liberis cogitate.	Imperativus praesentis activi; wyrażenie przyimkowe	0-1-2	**2**
6.	Fortiter libenterque omnes acerbitates, omnes dolores cruciatusque feram,	Odmiana czasownika nieregularnego *ferre*; przysłówki	0-1-2	**5**
	dummodo meis laboribus dignitas salusque populo Romano pariatur.	Zdanie warunkowe; coniunctivus praesentis passivi; funkcje przypadków	0-1-2-3	
7.	Dei immortales voluerunt,	Odmiana czasownika nieregularnego *velle*	0-1	**4**
	ut hanc pulcherrimam patriam ex foedissima flamma eriperem.	Zdanie dopełnieniowe; stopniowanie przymiotników; zaimek	0-1-2-3	
8.	Quare, patres conscripti, incumbite ad salutem rei publicae.	Imperativus praesentis activi; vocativus	0-1-2	**2**
9.	Nihil aliud a vobis nisi huius temporis et totius mei consulatus memoriam postulo.	Indicativus praesentis activi; zaimki; wyrażenie przyimkowe	0-1-2-3	**3**
Razem				**25**

Przykładowa odpowiedź

Widzę, że twarze i oczy was wszystkich zostały zwrócone (są zwrócone) na mnie. Widzę, że (wy) zaniepokoiliście się (jesteście zaniepokojeni) nie tylko niebezpieczeństwem państwa, ale także moim. Wasza życzliwość względem mnie miła mi jest w nieszczęściach i droga w cierpieniu. Porzućcie ją (odłóżcie ją), a także zapomnijcie o moim bezpieczeństwie (ocaleniu). Myślcie o was i o waszych dzieciach. Zniosę (mogę znieść / zniósłbym) odważnie i chętnie wszystkie utrapienia, wszystkie bóle i męki, jeśli tylko poprzez moje trudy (moimi trudami) osiągnie się (zostanie osiągnięta) godność i bezpieczeństwo (ocalenie) dla ludu rzymskiego. Bogowie nieśmiertelni zechcieli, żebym uratował tę najpiękniejszą ojczyznę od najhaniebniejszej pożogi. Dlatego, senatorowie (ojcowie spisani), poświęcajcie siły dla ocalenia (bezpieczeństwa) państwa. Niczego innego od was nie żądam z wyjątkiem pamięci tej chwili (tego czasu) i całego mojego konsulatu (pamięci o …).

Zadanie 2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: h) […] formy strony czynnej w trybie rozkazującym w czasie teraźniejszym (*imperativus praesentis activi*). 8) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: g) […] tworzy formy strony czynnej w trybie rozkazującym w czasie teraźniejszym (*imperativus praesentis activi*).

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwie prawidłowe formy, po jednej do każdej z podanych form.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. incumbe
2. cogita

Zadanie 3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: f) zasady stopniowania regularnego przymiotników deklinacji I–III […], 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: e) stopniuje przymiotniki: regularnie – przymiotniki deklinacji I–III […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca wszystkie formy przymiotnika.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
gradus positivus – pulcher, pulchra, pulchrum
gradus comparativus – pulchrior, pulchrior, pulchrius

Zadanie 4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej […].	III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe przykłady, po jednej do każdego wyrazu.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. deponite
2. dignitas

Zadanie 5. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o […] kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – upadek republiki […] kluczowe postacie życia publicznego późnej republiki: […] Cyceron […]. 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: b) literatura rzymska: – Cyceron: mowy (*Mowy przeciwko Katylinie* […]). 9) potrafi scharakteryzować i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – upadek republiki […] kluczowe postacie życia publicznego późnej republiki: […] Cyceron […]. 10) potrafi wskazać najważniejsze cechy charakterystyczne i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy

	następujące kluczowe zjawiska z zakresu historii literatury starożytnej: b) literatura rzymska: – Cyceron: mowy (*Mowy przeciwko Katylinie* […]).

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe imiona, po jednym do każdego cytatu.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. Katylina
2. Cyceron

Zadanie 6. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – kluczowe postacie życia publicznego późnej republiki: […] Cyceron. 9) potrafi scharakteryzować i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – kluczowe postacie życia publicznego późnej republiki: […] Cyceron.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
C

Zadanie 7. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: c) następujące funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika: […] dativus possessivus, […], ablativus comparationis, 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: – przy przekształcaniu zdań zawierających charakterystyczne dla łaciny zjawiska składniowe poprawnie posługuje się następującymi funkcjami składniowymi i semantycznymi: […] dativus possessivus, […] ablativus comparationis.

Zasady oceniania
2 pkt – odpowiedź zawierająca dwa prawidłowe wskazania.
1 pkt – odpowiedź zawierająca jedno prawidłowe wskazanie.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. N
2. T

Zadanie 8. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: b) strukturę składniową zdania w stronie czynnej i biernej, e) następujące typy zdań podrzędnych w języku łacińskim: zdania okolicznikowe […] celu.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
D

Zadanie 9. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: a) szyk zdania łacińskiego, b) strukturę składniową zdania w stronie czynnej i biernej; 8) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: – przekształca strukturę składniową zdania łacińskiego.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Cives Romani sumus.

Zadanie 10. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – ekspansja terytorialna Rzymu i podboje; prowincje rzymskie, – wojny punickie – Kartagina, postacie Hannibala, Scypiona Afrykańskiego i Katona Starszego, – upadek republiki i dyktatura Cezara; kluczowe postacie życia publicznego późnej republiki: […] Pompejusz, […] Antoniusz.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne podanie imienia do każdego wydarzenia.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. Marek Antoniusz
2. Hannibal

Zadanie 11. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: c) mity o głównych herosach – Prometeusz, Herakles, Tezeusz, Argonauci, d) mity o wojnie trojańskiej i powrocie bohaterów spod Troi, 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: a) literatura grecka: – tragedia: […] Eurypidesa (Medea).

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
A

Zadanie 12. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne dopasowanie definicji do każdego pojęcia.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. C
2. B

Zadanie 13. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 5) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu kultury materialnej w starożytności: a) greckie malarstwo wazowe (style w malarstwie wazowym: czarnofigurowy, czerwonofigurowy, c) architektura grecka: porządki architektoniczne (dorycki, joński, koryncki).

Zasady oceniania
2 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.
1 pkt – jedna poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. styl czarnofigurowy
2. porządek koryncki

Zadanie 14. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: a) historia Grecji: – formy ustrojowe w Grecji: demokracja ateńska.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
sąd skorupkowy / ostracyzm

Zadanie 15. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej, polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej […]; 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej […]. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania
5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:
- 1 pkt – za poprawne przetłumaczenie dewizy.
- 1 pkt – za prawidłową interpretację dewizy.
- 1 pkt – za wyjaśnienie jej uniwersalnego charakteru.
- 1 pkt – za wskazanie dziedziny życia, w której podana dewiza może mieć zastosowanie i za uzasadnienie swojego stanowiska.
- 1 pkt – za spójną formę wypowiedzi i poprawność językową.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Tłumaczenie: Każdy jest rzemieślnikiem (kowalem) swojego losu.
Przykładowa interpretacja:
Dewiza ta mówi, że każdy człowiek może kształtować swój los. Ważne są decyzje i działania, jakie podejmuje i które mają bezpośredni wpływ na jego życie. Moim zdaniem dewiza jest słuszna i ma uniwersalne zastosowanie. Możemy ją odnieść do wielu dziedzin życia, np. wyboru własnej edukacji, który później wpłynie na naszą pracę. Należy też podkreślić, że wybory dokonywane w życiu osobistym (np. wybór miejsca zamieszkania, relacji towarzyskich) bardzo mocno oddziałują na nasze życie. W związku z tym uważam, że sentencja łacińska nie straciła na swojej aktualności i wciąż warto o niej pamiętać.

Zadanie 16. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: d) mity o wojnie trojańskiej i powrocie bohaterów spod Troi, 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: a) literatura grecka: – Homer, Iliada i Odyseja, 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej, polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej […]; 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach:

	literackiej […]. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:

- 1 pkt – za poprawne opisanie sceny wraz z rozpoznaniem kluczowych postaci.
- 1 pkt – za rozpoznanie i wskazanie mitu (tytułu dzieła literackiego, wydarzenia historycznego), do którego nawiązuje źródło.
- 1 pkt – za interpretację źródła we właściwym kontekście kulturowym.
- 1 pkt – za wyjaśnienie uniwersalnego przekazu sceny.
- 1 pkt – za spójną formę wypowiedzi i poprawność językową.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Ilustracja przedstawia statek na wzburzonym morzu. Na statku znajdują się przerażeni ludzie. Tylko jeden z nich, który stoi na dziobie, wydaje się opanowany. Statek przepływa pomiędzy dwiema skałami. Przy pierwszej z nich znajduje się ogromny wir morski. Z drugiej wyłania się potwór porywający marynarzy. Jest to scena mitologiczna przedstawiająca Odyseusza i jego załogę, którzy przepływali między Scyllą a Charybdą. Jest to jedna z przygód Odyseusza powracającego spod Troi do rodzinnej Itaki. Odyseusz uniknął śmierci, ponieważ znalazł wąską drogę morską między tymi dwoma niebezpieczeństwami. Opowiada o tym *Odyseja* Homera. Moim zdaniem scena ta niesie uniwersalny przekaz. Również w języku polskim posługujemy się wyrażeniem „być między Scyllą a Charybdą”, któremu może odpowiadać powiedzenie „znaleźć się między młotem a kowadłem”. Oznacza to sytuację, w której i z jednej, i z drugiej strony zagraża nam niebezpieczeństwo. W takim wypadku trzeba szukać rozwiązania, które niesie ze sobą najmniejsze straty, i unikać skrajności.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny *Formuła 2023*

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza
MJLP-R0-**100**-2305

DATA: **8 maja 2023 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 11 stron (zadania 1–15). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki są umieszczone na marginesie przy każdym zadaniu.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

1.
0–25

Zadanie 1. (0–25)

Przetłumacz tekst na język polski.

Kult Cerery i Prozerpiny na Sycylii

Vetus est haec opinio, quae constat ex antiquissimis Graecorum litteris, insulam Siciliam totam esse Cereri et Liberae consecratam. Nam natas esse in eis locis has deas et fruges in ea terra repertas esse Siculi arbitrantur. Ex Hennensi nemore Libera rapta est, quae Proserpina vocatur. Cum investigare et conquirere eam Ceres vellet, dicitur inflammavisse taedas eis ignibus, qui ex Aetnae vertice erumpunt. Cum ipsa eas [taedas] prae se ferret, omnem orbem terrarum peragravit. Prope nemus Hennense est spelunca, qua Ditem repente cum curru exstitisse ferunt abreptamque ex eo loco virginem secum asportavisse. Subito non longe a Syracusis Dis sub terras penetravit. Lacus in eo loco repente exstitit, ubi usque ad hoc tempus Syracusani festos dies anniversarios agunt.

Tekst na podstawie: M. Tulli Ciceronis, *Orationes Selectae XXI*, *In C. Verrem actio II*, IV 106–107.

Objaśnienia:

constat ex – przetłumacz jako: opiera się na
Graeci, Graecorum – Grecy
Sicilia, Siciliae – Sycylia
Ceres, Cereris – Cerera, bogini plonów i urodzajów
Libera, Liberae – Libera, córka Cerery
Siculi, Siculorum – mieszkańcy Sycylii, Sycylijczycy
Hennensis, Hennense – henneński, od miasta Henna (Enna) na Sycylii
Proserpina, Proserpinae – Prozerpina
Aetna, Aetnae – Etna
Dis, Ditis – przetłumacz jako: Pluton
Syracusae, Syracusarum – Syrakuzy
Syracusani, Syracusanorum – mieszkańcy Syrakuz, Syrakuzańczycy
festos dies anniversarios agere – obchodzić święta corocznie

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.
0–1

Zadanie 2. (0–1)

Obok form czasownika *peragrare* wpisz odpowiadające im formy czasownika *erumpere*.

peragravit – .....

peragrabimus – .....

3.
0–1

Zadanie 3. (0–1)

Uzupełnij stopniowanie przysłówka *longe* – wpisz w odpowiednie miejsca tabeli właściwe formy.

gradus positivus	gradus comparativus	gradus superlativus
longe		

4.
0–1

Zadanie 4. (0–1)

Obok słów łacińskich wpisz po jednym przykładzie polskich wyrazów od nich pochodzących.

antiquus – .....

consecrare – .....

5.
0–1

Zadanie 5. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Pluton, by zatrzymać Prozerpinę w podziemiach, podał jej

A. figę.
B. granat.
C. jabłko.
D. winogrono.

Zadanie 6. (0–1)

Podaj greckie imiona bogiń wymienionych w tłumaczonym tekście.

6.
0–1

Cerera – .....

Prozerpina – .....

Zadanie 7. (0–1)

Przekształć zdanie w stronie czynnej na zdanie w stronie biernej.

7.
0–1

Mater filiam quaerit.

.....

Zadanie 8. (0–1)

Dokonaj transformacji zdania, stosując składnię *accusativus cum infinitivo*.

8.
0–1

Proserpina rapta est.

Cicero scripsit ..... .

Zadanie 9. (0–1)

Przekształć zdanie w liczbie mnogiej na zdanie w liczbie pojedynczej. Uwzględnij wszystkie wyrazy możliwe do przekształcenia.

9.
0–1

Corpora dormiunt, vigilant animae.

.....

Zadanie 10. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

10.
0–1–2

1.	W II wojnie punickiej Rzym walczył z Hannibalem.	**P**	**F**
2.	Tak zwany pierwszy triumwirat został zawarty między Cezarem, Pompejuszem a Cyceronem.	**P**	**F**
3.	Bitwa pod Maratonem była decydującym starciem w trakcie wojny peloponeskiej.	**P**	**F**

11.
0–1–2

Zadanie 11. (0–2)

Podaj imiona postaci, do których odnoszą się poniższe charakterystyki A–C.

A. „Śmiejący się filozof” z Abdery, według którego świat składał się z atomów.

…….....

B. Król Sparty i dowódca w bitwie pod Termopilami w czasie wojen perskich.

…….....

C. Poeta epoki augustowskiej, autor *Metamorfoz*, wygnany przez Augusta z Rzymu.

…….……...

12.
0–1–2

Zadanie 12. (0–2)

Do podanych tytułów dzieł 1–4 przyporządkuj ich autorów wybranych spośród A–E.

1. *Eneida*

2. *Medea*

3. *Pamiętniki o wojnie domowej*

4. *Uczta*

A. Cezar

B. Eurypides

C. Platon

D. Sofokles

E. Wergiliusz

1.		2.		3.		4.	

13.
0–1

Zadanie 13. (0–1)

Podaj imiona bohaterów mitycznych, z którymi związane są związki frazeologiczne A i B.

A. Między Scyllą a Charybdą

.....

B. Koszula Dejaniry

.....

Zadanie 14. (0–5)

14.
0–1–2–3–4–5

Przetłumacz dewizę widoczną na zdjęciu. Zinterpretuj dewizę, wyjaśniając jej uniwersalny sens. Wskaż dziedzinę życia, w której ta dewiza może mieć zastosowanie, i uzasadnij swoje stanowisko.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

https://en.wikipedia.org

Tłumaczenie: .....

Interpretacja: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15.
0–1–2–3–4–5

Zadanie 15. (0–5)

Przedstaw tematykę sceny ukazanej na obrazie Domenica Tiepola. W swojej wypowiedzi przywołaj mit odnoszący się do tematyki obrazu oraz uwzględnij właściwy kontekst kulturowy. Wyjaśnij, na czym polega uniwersalny przekaz tej sceny.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

https://pl.wikipedia.org

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS
(*nie podlega ocenie*)

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	MJLP-R0-100, MJLP-R0-200
Termin egzaminu:	8 maja 2023 r.
Data publikacji dokumentu:	28 czerwca 2023 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–25)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024[1]	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego oraz umiejętność rozumienia i tłumaczenia tekstu łacińskiego. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. Zdający rozumie czytany ze słownikiem tekst łaciński i dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego na język polski, z wykorzystaniem słownika łacińsko-polskiego, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 3) zna i rozpoznaje formy morfologiczne i strukturę składniową tłumaczonego tekstu; 4) identyfikuje, z wykorzystaniem posiadanej wiedzy na temat gramatyki łacińskiej, formy podstawowe słów występujących w tłumaczonym tekście; 6) zna podstawowe techniki przekładu tekstu łacińskiego; 7) zna zasady tworzenia spójnego i zgodnego z polską normą językową przekładu z języka łacińskiego na język polski; 8) dokonuje następujących transformacji […]: o) potrafi korzystać ze słownika łacińsko-polskiego przy sporządzaniu przekładu, p) potrafi w przypadku wyrazów wieloznacznych wybrać znaczenie odpowiednie dla kontekstu (tematyki) tłumaczonego tekstu, q) dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego z zakresu tekstów określonych w kanonie na język polski, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. 2022 poz. 1246).

Zasady oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	**maks.**
1.	Vetus est haec opinio […] insulam Siciliam totam esse Cereri et Liberae consecratam.	składnia ACI; dopełnienie dalsze; infinitivus perfecti passivi	0–1–2–3	**4**
	quae constat ex antiquissimis Graecorum litteris	superlativus przymiotnika	0–1	
2.	Nam [...] Siculi arbitrantur	verbum deponens	0–1	**4**
	natas esse in eis locis has deas et fruges in ea terra repertas esse	składnia ACI; infinitivus perfecti passivi; zaimki	0–1–2–3	
3.	Ex Hennensi nemore Libera rapta est,	indicativus perfecti passivi	0–1	**2**
	quae Proserpina vocatur.	nominativus duplex	0–1	
4.	Cum investigare et conquirere eam Ceres vellet,	zdanie okolicznikowe (czasu lub przyczyny); czasownik nieregularny *volo*	0–1–2	**5**
	dicitur inflammavisse taedas eis ignibus,	składnia NCI; dopełnienie bliższe i dalsze	0–1–2	
	qui ex Aetnae vertice erumpunt.	indicativus praesentis activi	0–1	
5.	Cum ipsa eas [taedas] prae se ferret,	zdanie okolicznikowe czasu z nieregularnym czasownikiem *fero*; zaimki	0–1–2	**3**
	omnem orbem terrarum peragravit.	indicativus perfecti activi	0–1	
6.	Prope nemus Hennense est spelunca, qua Ditem repente cum curru exstitisse ferunt abreptamque ex eo loco virginem secum asportavisse.	składnia ACI; infinitivus perfecti activi; zaimki; participium perfecti passivi	0–1–2–3–4	**4**
7.	Subito non longe a Syracusis Dis sub terras penetravit.	wyrażenia przyimkowe	0–1	**1**
8.	Lacus in eo loco repente exstitit,	indicativus perfecti activi	0–1	**2**
	ubi usque ad hoc tempus Syracusani festos dies anniversarios agunt.	wyrażenie przyimkowe	0–1	
Razem				**25**

Przykładowa odpowiedź
Dawny jest to pogląd, który opiera się na bardzo starych (najstarszych) pismach Greków, że cała wyspa Sycylia została poświęcona (jest poświęcona) Cererze i Liberze. Sycylijczycy bowiem uważają, że te boginie urodziły się w tych okolicach i plony zostały odkryte na tej ziemi. Libera, która jest nazywana Prozerpiną, została porwana z gaju henneńskiego. Gdy Cerera chciała ją wytropić i odszukać, mówi się, że zapaliła pochodnie (podobno zapaliła pochodnie) tymi ogniami (od tych ogni), które wybuchają z wierzchołka Etny. Kiedy sama niosła je [pochodnie] przed sobą, przewędrowała cały świat. W pobliżu gaju henneńskiego jest jaskinia, z której opowiadają, że Pluton niespodziewanie ukazał się z wozem i z tego miejsca zabrał ze sobą porwaną dziewczynę. Niedaleko Syrakuz Pluton nagle wszedł pod ziemię. W miejscu tym nagle pojawiło się jezioro, gdzie aż do dziś (dosł. do tego czasu) mieszkańcy Syrakuz corocznie obchodzą święta.

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: h) formy strony czynnej […] czasowników regularnych koniugacji I–IV w trybie orzekającym (*indicativus*) […] w następujących czasach: […] *perfectum*, […] *futurum I* […]; 8) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: g) odmienia czasowniki regularne koniugacji I–IV w trybie orzekającym (*indicativus*) […] w następujących czasach: […] *perfectum*, […] *futurum I* […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwie prawidłowe formy czasownika *erumpere*.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
peragravit – erupit
peragrabimus – erumpemus

Zadanie 3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: g) zasady tworzenia i stopniowania przysłówków pochodzących od przymiotników deklinacji I–III; 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: f) […] stopniuje przysłówki pochodzące od przymiotników deklinacji I–III.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź zawierająca dwie prawidłowe formy przysłówka *longe*.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

gradus positivus	gradus comparativus	gradus superlativus
longe	longius	longissime

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej […].	III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania
1 pkt – dwie prawidłowe odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
antiquus – antyk / antyczny / antykwariat
consecrare – konsekracja / konsekrować / konsekracyjny

Zadanie 5. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej […].	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: b) mity o bogach olimpijskich i pozostałych bóstwach panteonu greckiego, e) mity ajtiologiczne, wyjaśniające powstanie zjawisk i rzeczy.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B

Zadanie 6. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej […].	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: b) mity o bogach olimpijskich i pozostałych bóstwach panteonu greckiego, f) związki mitologii greckiej z rzymską.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne podanie greckich imion dwóch bogiń.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Cerera – Demeter
Prozerpina – Persefona (Kora / Kore)

Zadanie 7. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: a) formy fleksyjne rzeczowników regularnych deklinacji I–V, h) formy strony czynnej i biernej czasowników regularnych koniugacji I–IV […]; 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: b) strukturę składniową zdania w stronie czynnej i biernej; 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: a) odmienia rzeczowniki regularne deklinacji I–V, g) odmienia czasowniki regularne koniugacji I–IV […], k) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: – przekształca strukturę składniową zdania łacińskiego.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne przekształcenie zdania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Filia a matre quaeritur.

Zadanie 8. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: d) następujące konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: accusativus cum infinitivo (ACI) […]; 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: – przekształca strukturę składniową zdania łacińskiego, – przy przekształcaniu zdań zawierających charakterystyczne dla łaciny zjawiska składniowe poprawnie posługuje się następującymi konstrukcjami składniowymi: *accusativus cum infinitivo* (ACI) […].

Zasady oceniania
1 pkt – poprawna transformacja zdania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Cicero scripsit Proserpinam raptam esse.

Zadanie 9. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: a) formy fleksyjne rzeczowników regularnych deklinacji I–V, h) formy strony czynnej i biernej czasowników regularnych koniugacji I–IV […]; 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego:

	b) strukturę składniową zdania w stronie czynnej i biernej; 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: a) odmienia rzeczowniki regularne deklinacji I–V, g) odmienia czasowniki regularne koniugacji I–IV […].

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne przekształcenie zdania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Corpus dormit, vigilat anima.

Zadanie 10. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej […].	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o […] kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: a) historia Grecji: – wojny perskie, – wojna peloponeska, b) historia Rzymu: – upadek republiki i dyktatura Cezara; kluczowe postacie życia publicznego późnej republiki: Cezar, Pompejusz, Krassus, […] Cyceron […], – wojny punickie – Kartagina, postacie Hannibala, Scypiona Afrykańskiego i Katona Starszego.

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne zaznaczenie trzech odpowiedzi.
1 pkt – poprawne zaznaczenie dwóch odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. P
2. F
3. F

Zadanie 11. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście […].	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o […] kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: a) historia Grecji: – wojny perskie; 3) posiada podstawową wiedzę o […] kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: b) literatura rzymska: – Owidiusz, *Metamorfozy* (wybrane mity); 4) posiada podstawową wiedzę o […] kluczowych zjawiskach […] z zakresu filozofii starożytnej: a) początki filozofii greckiej: […] Demokryt […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne podanie trzech imion postaci.
1 pkt – poprawne podanie dwóch imion postaci.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
A. Demokryt
B. Leonidas
C. Owidiusz

Zadanie 12. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej […].	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: a) literatura grecka: – tragedia: wybrane dzieła […] Eurypidesa (*Medea*), b) literatura rzymska: – Cezar […] *Pamiętniki o wojnie domowej,* – Wergiliusz, *Eneida* […];

	4) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych […] dziełach z zakresu filozofii starożytnej: c) Platon: *Uczta* […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne dopasowanie czterech autorów dzieł.
1 pkt – poprawne dopasowanie trzech autorów dzieł.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1.	E	**2.**	B	**3.**	A	**4.**	C

Zadanie 13. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście […].	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: c) mity o głównych herosach – […] Herakles […], d) mity o wojnie trojańskiej i powrocie bohaterów spod Troi. 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne podanie imion dwóch bohaterów.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
A. Odyseusz
B. Herakles

Zadanie 14. (0–5)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej, polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych […]; 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych […]. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:
- 1 pkt – poprawne przetłumaczenie dewizy
- 1 pkt – prawidłowa interpretacja dewizy
- 1 pkt – wyjaśnienie uniwersalnego charakteru dewizy
- 1 pkt – wskazanie dziedziny życia, w której podana dewiza może mieć zastosowanie, i za uzasadnienie swojego stanowiska
- 1 pkt – spójna forma wypowiedzi i poprawność językowa.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Tłumaczenie: Słowa ulatują, pismo pozostaje.
Przykładowa interpretacja: Dewiza „Verba volant, scripta manent" przedstawia uniwersalną treść. Wynalazek pisma umożliwił utrwalanie treści wcześniej przekazywanych ustnie. To, co jest mówione, szybko może być zapomniane i nie zawsze zostaje wiernie odtworzone.
Z kolei ważne wiadomości skutecznie utrwala się na piśmie. Powyższa dewiza ma zastosowanie w różnych dziedzinach życia, np. w nauce, kulturze i prawie. Bez pisma niemożliwe byłoby zachowanie wyników badań naukowych dla przyszłych pokoleń. Ponadto lepiej spisywać wszelkie umowy prawne, by uniknąć sytuacji, w której ktoś wypiera się ustaleń lub przeinacza je. Pamięć ludzka często zawodzi, dlatego używanie pisma gwarantuje zachowanie spuścizny naukowej, kulturalnej i literackiej. Moim zdaniem bez wynalezienia pisma nie powstałaby tak bogata literatura.

Zadanie 15. (0–5)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej, polskiej i światowej na płaszczyznach: […] sztuk plastycznych […]; 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: […] sztuk plastycznych […]. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:

1 pkt – przedstawienie tematyki sceny

1 pkt – wskazanie mitu, do którego nawiązuje przedstawiona scena

1 pkt – interpretacja sceny we właściwym kontekście kulturowym

1 pkt – wyjaśnienie uniwersalnego przekazu sceny

1 pkt – spójna forma wypowiedzi i poprawność językową.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Na reprodukcji przedstawiono scenę wprowadzenia drewnianego konia przez Trojan do miasta. Podczas wojny trojańskiej sprytny Odyseusz wymyślił podstęp. Grecy upozorowali odstąpienie od oblężenia Troi i zbudowali wielką, drewnianą konstrukcję w kształcie konia, w której ukryli się greccy wojownicy. Konia ustawili pod murami miasta. Miał on być darem dla bogów – ofiarą dla bogini Ateny. Córka Priama, Kasandra, przestrzegała Trojan przed zagładą miasta. Jednak nikt nie wierzył jej przepowiedniom. Przed koniem przestrzegał także Laokoon, kapłan Apollina. Twierdził, że obawia się Greków, nawet gdy przynoszą dary, o czym czytamy w *Eneidzie* Wergiliusza. Pomimo tego mieszkańcy Troi nie posłuchali ostrzeżeń kapłana, a grecki podarunek znalazł się za murami miasta. Nocą schowani Grecy opuścili wnętrze konia i otworzyli bramy achajskiemu wojsku. Trojanie niczego się nie spodziewali i świętowali koniec oblężenia. Rozpoczęła się rzeź. Troja została zniszczona i zdobyta przez Greków.

Do tego wydarzenia z mitologii greckiej nawiązuje wyrażenie „koń trojański”, powszechnie oznaczające dar przynoszący zgubę, będące synonimem podstępu, ukrytego niebezpieczeństwa. To określenie wykorzystuje się również w informatyce. „Koń trojański” lub „trojan” jest nazwą złośliwego oprogramowania komputerowego.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny ***Formuła 2023***

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

Poziom rozszerzony

TEST DIAGNOSTYCZNY

Symbol arkusza
MJLP-R0-**100**-2212

DATA: **14 grudnia 2022 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2023

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1–13). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki umieszczone są na marginesie przy każdym zadaniu.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

1.
0–25

Zadanie 1. (0–25)

Przetłumacz tekst na język polski.

Sukcesy militarne Hannibala

Hannibal, minor quinque et viginti annis natus, imperator factus est, proximo triennio omnes gentes Hispaniae bello subegit; Saguntum, foederatam civitatem, vi expugnavit; tres exercitus maximos comparavit. Ex his unum in Africam misit, alterum cum Hasdrubale fratre in Hispania reliquit, tertium in Italiam secum duxit. Quacumque iter fecit, cum omnibus incolis conflixit: neminem nisi victum dimisit. Ad Alpes postea venit, quae Italiam ab Gallia seiungunt, quas nemo umquam cum exercitu ante eum praeter Herculem Graium transierat, quo facto is hodie saltus Graius appellatur. Alpicos conantes prohibere transitu concidit; loca patefecit, itinera munivit, effecit, ut ea elephantus ornatus ire posset, qua antea unus homo inermis vix poterat repere. Hac copias traduxit et in Italiam pervenit.

Na podstawie: C. Nepos, *Vitae,* Hannibal, 3.

Objaśnienia:

Hispania, -ae: Hiszpania
Saguntum, -i: Sagunt, miasto sprzymierzone z Rzymianami
Africa, -ae: Afryka
Hasdrubal, -alis: Hazdrubal Młodszy, brat Hannibala
quacumque: dokądkolwiek, gdziekolwiek
Alpes, -ium: Alpy
Italia, -ae: Italia
Gallia, -ae: Galia
Hercules, -is: Herkules
Graius, -a, -um: grecki; Graius, i: Grek
transierat: tłum. przekroczył
Alpici, -orum: plemiona alpejskie
loca patefacere: utorować przejście
ornatus, -a, -um: tłum. uzbrojony, w pełnym ekwipunku
repo, -ere: przecisnąć się, czołgać się

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.
0–1

Zadanie 2. (0–1)

Zamień podane zdanie w stronie czynnej na zdanie w stronie biernej.

Hannibal foederatam civitatem vi expugnavit.

.....

3.
0–1

Zadanie 3. (0–1)

Obok form czasownika *posse* wpisz odpowiadające im formy czasownika *pervenire*.

posset – .....

poterat – .....

Zadanie 4. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

4.
0–1–2

1.	Hannibal był synem przywódcy kartagińskiego Hamilkara.	**P**	**F**
2.	W bitwie pod Kannami Hannibal pokonał armię rzymską.	**P**	**F**
3.	Hannibal po przegranej II wojnie punickiej trafił do niewoli rzymskiej.	**P**	**F**

Zadanie 5. (0–1)

Uzupełnij zdanie – wpisz właściwe: imię i przydomek dowódcy (1.) oraz nazwę miejscowości (2.)

5.
0–1

W 202 r. p.n.e. armia rzymska, dowodzona przez **(1.)** ……,

pokonała Kartagińczyków w bitwie pod **(2.)** ……..……..……..……., dzięki czemu

Rzymianie ostatecznie zwyciężyli w II wojnie punickiej.

Zadanie 6. (0–2)

Przeprowadź transformację zdań tak, żeby zastosować:
a) składnię accusativus cum infinitivo
b) ablativus comparationis.

6.
0–1–2

a)
Dux maximos exercitus comparavit.

Scimus .....

b)
Hannibal fuit fortior quam alii duces Carthaginienses.

.....

7.
0–1–2

Zadanie 7. (0–2)

Rozstrzygnij, czy zestawione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść. Zaznacz T (tak), jeśli zdania są zgodne, albo N (nie) – jeśli nie są zgodne.

1.	Exercitu comparato dux hostium in Italiam profectus est. = Cum exercitus comparatus esset dux hostium in Italiam profectus est.	**T**	**N**
2.	Romanis magnae copiae fuerunt. = Copiae Romanorum magnae fuerunt.	**T**	**N**

8.
0–1

Zadanie 8. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Eneasz, główny bohater *Eneidy,* był prześladowany przez

A. Afrodytę.
B. Junonę.
C. Merkurego.
D. Marsa.

9.
0–1–2

Zadanie 9. (0–2)

Podaj imiona postaci, do których odnoszą się charakterystyki A–C.

A. Polityk i dowódca rzymski, autor *Pamiętników o wojnie galijskiej*.

.....

B. Córka władcy miasta Alba Longa, westalka, matka Romulusa i Remusa.

.....

C. Rzeźbiarz grecki, nadzorował odbudowę Akropolu w Atenach, twórca dekoracji Partenonu.

.....

Zadanie 10. (0–1)

10.
0–1

Obok słów łacińskich wpisz polskie rzeczowniki pochodzące od nich.

1. prohibere – .....

2. foederatus – .....

Zadanie 11. (0–2)

11.
0–1–2

Podaj nazwę budowli widocznej na zdjęciu oraz wyjaśnij okoliczności jej powstania.

www.pl.wikipedia.org

Nazwa budowli: .....

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

.....

12.
0–1–2–3–4–5

Zadanie 12. (0–5)

Przetłumacz dewizę widoczną na zdjęciu. Zinterpretuj dewizę, wyjaśniając jej uniwersalny sens. Wskaż dziedzinę życia, w której ta dewiza może mieć zastosowanie, i uzasadnij swój wybór.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

www.arthive.com

Tłumaczenie: .....

.....

Interpretacja: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13. (0–5)

13.
0–1–2–3–4–5

Przedstaw tematykę sceny ukazanej na obrazie Johna Melhuisha Strudwicka. W swojej odpowiedzi przywołaj mit odnoszący się do tematyki obrazu, rozpoznaj przedstawione postaci oraz uwzględnij właściwy kontekst kulturowy. Wyjaśnij, na czym polega uniwersalny przekaz tej sceny.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

www.pl.wikipedia.org

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS
(*nie podlega ocenie*)

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny** **Test diagnostyczny**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkuszy:	MJLP-R0-100, MJLP-R0-200, MJLP-R0-300, MJLP-R0-400, MJLP-R0-660, MJLP-R0-700, MJLP-R0-Q00, MJLP-R0-Z00
Data publikacji dokumentu:	15 grudnia 2022 r.

Zadanie 1. (0–25)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024[1]	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego oraz umiejętność rozumienia i tłumaczenia tekstu łacińskiego. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. Zdający rozumie czytany ze słownikiem tekst łaciński i dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego na język polski, z wykorzystaniem słownika łacińsko--polskiego, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 3) zna i rozpoznaje formy morfologiczne i strukturę składniową tłumaczonego tekstu; 4) identyfikuje, z wykorzystaniem posiadanej wiedzy na temat gramatyki łacińskiej, formy podstawowe słów występujących w tłumaczonym tekście; 6) zna podstawowe techniki przekładu tekstu łacińskiego; 7) zna zasady tworzenia spójnego i zgodnego z polską normą językową przekładu z języka łacińskiego na język polski; 8) dokonuje następujących transformacji […]: o) potrafi korzystać ze słownika łacińsko--polskiego podczas sporządzania przekładu, p) potrafi w przypadku wyrazów wieloznacznych wybrać znaczenie odpowiednie dla kontekstu (tematyki) tłumaczonego tekstu, q) dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego z zakresu tekstów określonych w kanonie na język polski, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. poz. 1246).

Zasady oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	**maks.**
1.	Hannibal, minor quinque et viginti annis natus, imperator factus est,	Orzeczenie imienne z perfectum; wyrażanie wieku	0–1–2	**7**
	proximo triennio omnes gentes Hispaniae bello subegit;	Ablativus temporis, orzeczenie w perfectum	0–1–2	
	Saguntum, foederatam civitatem, vi expugnavit; tres exercitus maximos comparavit.	Orzeczenia w perfectum; nieregularny rzeczownik vis; nieregularne stopniowanie przymiotnika magnus	0–1–2–3	
2.	Ex his unum in Africam misit, alterum cum Hasdrubale fratre in Hispania reliquit, tertium in Italiam secum duxit.	Orzeczenia w perfectum; wyrażenia przyimkowe; zaimki; liczebniki	0–1–2–3–4	**4**
3.	Quacumque iter fecit, cum omnibus incolis conflixit: neminem nisi victum dimisit.	Orzeczenia w perfectum; participium perfecti passivi	0–1–2	**2**
4.	Ad Alpes postea venit, quae Italiam ab Gallia seiungunt,	Wyrażenia przyimkowe; orzeczenia w perfectum i praesens	0–1–2	**6**
	quas nemo umquam cum exercitu ante eum praeter Herculem Graium transierat,	Zaimki; wyrażenia przyimkowe	0–1–2	
	quo facto is hodie saltus Graius appellatur.	Ablativus absolutus; nominativus duplex.	0–1–2	
5.	Alpicos conantes prohibere transitu concidit; loca patefecit, itinera munivit,	Participium praesentis activi od verbum deponens; orzeczenia w perfectum	0–1–2	**5**
	effecit, ut ea elephantus ornatus ire posset, qua antea unus homo inermis vix poterat repere.	Zdanie podrzędne; odmiana czasowników nieregularnych; wyrażenia ea… qua.	0–1–2–3	
6.	Hac copias traduxit et in Italiam pervenit.	Orzeczenia w perfectum.	0–1	**1**
			Razem	**25**

Przykładowe rozwiązanie

Hannibal został wodzem w wieku niespełna 25 lat, w ciągu następnych trzech lat podbił w wojnie wszystkie ludy Hiszpanii; siłą zdobył sprzymierzone miasto Sagunt; przygotował trzy ogromne (dosł. największe) armie. Z tych [armii] jedną wysłał do Afryki, drugą pozostawił w Hiszpanii z bratem Hazdrubalem, trzecią poprowadził ze sobą do Italii. Dokądkolwiek się udał, ze wszystkimi mieszkańcami wdawał się w walkę: nie puścił wolno nikogo, jeżeli go nie pokonał (dosł. nikogo, chyba że pokonanego). Następnie dotarł do Alp, które oddzielają Italię od Galii, i których nikt nigdy przed nim z wojskiem nie przekroczył z wyjątkiem Greka Herkulesa, i od tego zdarzenia także dzisiaj ta przełęcz jest nazywana grecką. Pokonał plemiona alpejskie usiłujące powstrzymać go przed przeprawą; utorował przejście, wzmocnił drogę, sprawił, że mógł tamtędy przejść słoń w pełnym ekwipunku w miejscu, gdzie wcześniej z trudem mógł się przecisnąć nieuzbrojony człowiek. Tędy przeprowadził wojsko i dotarł do Italii.

Zadanie 2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: b) strukturę składniową zdania w stronie czynnej i biernej; 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: – przekształca strukturę składniową zdania łacińskiego.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne zamienienie zdania w stornie czynnej na zdanie w stronie biernej.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Foederata civitas ab Hannibale vi expugnata est.

Zadanie 3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: h) formy strony czynnej i biernej czasowników regularnych koniugacji I–IV w trybie orzekającym (*indicativus*) i łączącym (*coniunctivus*) w następujących czasach: *praesens, imperfectum, perfectum, plusquamperfectum, futurum I* […], k) formy czasowników nieregularnych: – *esse* i wybrane *composita* (*possum*, *prosum*, *adsum*, *absum*); 8) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: g) odmienia czasowniki regularne koniugacji I–IV w trybie orzekającym (*indicativus*) i łączącym (*coniunctivus*) w następujących czasach: *praesens, imperfectum, perfectum, plusquamperfectum, futurum I* […], j) odmienia następujące czasowniki nieregularne: – *esse* i wybrane *composita* (*possum*, *prosum*, *adsum*, *absum*).

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne zapisanie dwóch form czasownika *pervenire*.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
posset – perveniret
poterat – perveniebat

Zadanie 4. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – ekspansja terytorialna Rzymu i podboje; prowincje rzymskie, – wojny punickie – Kartagina, postacie Hannibala, Scypiona Afrykańskiego i Katona Starszego.

Zasady oceniania
2 pkt – zaznaczenie trzech poprawnych odpowiedzi.
1 pkt – zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. P
2. P
3. F

Zadanie 5. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – wojny punickie – Kartagina, postacie Hannibala, Scypiona Afrykańskiego i Katona Starszego.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne podanie dwóch informacji.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. Scypiona Afrykańskiego (Starszego)
2. Zamą

Zadanie 6. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: – przekształca strukturę składniową zdania łacińskiego, – przy przekształcaniu zdań zawierających charakterystyczne dla łaciny zjawiska składniowe poprawnie posługuje się następującymi funkcjami składniowymi i semantycznymi: […] *ablativus comparationis,* – przy przekształcaniu zdań zawierających charakterystyczne dla łaciny zjawiska składniowe poprawnie posługuje się następującymi konstrukcjami składniowymi *accusativus cum infinitivo* (ACI) […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawna transformacja dwóch zdań.
1 pkt – poprawna transformacja jednego zdania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
a)
Scimus ducem maximos exercitus comparavisse.
b)
Hannibal fuit fortior aliis ducibus Carthaginiensibus.

Zadanie 7. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: a) szyk zdania łacińskiego, b) strukturę składniową zdania w stronie czynnej i biernej, c) następujące funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika: […] *dativus possessivus* […], d) następujące konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: […] *ablativus absolutus* […], e) następujące typy zdań podrzędnych w języku łacińskim: zdania okolicznikowe czasu […].

Zasady oceniania
2 pkt – zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi.
1 pkt – zaznaczenie jednej poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. T
2. N

Zadanie 8. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: g) mity o wędrówce Eneasza, 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: b) literatura rzymska: – Wergiliusz, *Eneida* […].

Zasady oceniania
1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B

Zadanie 9. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: h) mity o powstaniu Rzymu; 3) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii literatury starożytnej: b) literatura rzymska: – Cezar, *Pamiętniki o wojnie galijskiej* […], 5) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu kultury materialnej w starożytności: b) kluczowe postacie i dzieła rzeźby greckiej: Fidiasz […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne podanie imion trzech postaci.
1 pkt – poprawne podanie imion dwóch postaci.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
A. Gajusz Juliusz Cezar
B. Rea Sylwia
C. Fidiasz

Zadanie 10. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej […]. Zdający	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym. III. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury

ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne zapisanie dwóch polskich rzeczowników.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
prohibere – prohibicja
foederatus – federacja

Zadanie 11. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 9) potrafi scharakteryzować i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – ekspansja terytorialna Rzymu i podboje; prowincje rzymskie; 12) potrafi wskazać najważniejsze cechy charakterystyczne i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu kultury materialnej w starożytności: d) architektura rzymska: wybrane typy budowli i ich przeznaczenie […], najważniejsze budowle starożytnego Rzymu: […] kolumna Trajana […].

Zasady oceniania
2 pkt – podanie poprawnej nazwy budowli wraz z poprawnym wyjaśnieniem.
1 pkt – podanie poprawnej nazwy budowli.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Nazwa budowli: Kolumna Trajana.
Wyjaśnienie: Kolumna została wzniesiona w celu upamiętnienia zwycięstwa cesarza Trajana odniesionego w wojnie z Dakami.

Zadanie 12. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej, polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych; 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej, sztuk plastycznych, sztuk wizualnych. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:
- 1 pkt – poprawne przetłumaczenie dewizy.
- 1 pkt – prawidłowa interpretacja dewizy.
- 1 pkt – wyjaśnienie uniwersalnego charakteru dewizy.
- 1 pkt – wskazanie dziedziny życia, w której podana dewiza może mieć zastosowanie wraz z uzasadnieniem swojego stanowiska.
- 1 pkt – spójna forma wypowiedzi i poprawność językowa.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Tłumaczenie: Dzięki zgodzie małe rzeczy rosną.

Przykładowa interpretacja: Dewiza odnosi się do systemu wartości, jakim powinni kierować się ludzie. Wskazuje na wartość zgody, dzięki której można dojść do porozumienia i osiągnąć wspólne cele. Zgoda jest również warunkiem niezbędnym do rozwoju. Dewiza odwołuje się do etyki i relacji międzyludzkich, propaguje postawę otwartości i poszukiwania kompromisu, dzięki czemu ma charakter uniwersalny. Dewiza może mieć zastosowanie zarówno w życiu publicznym, jak i prywatnym, w każdej sytuacji, w której należy szukać porozumienia gwarantującego realizację wspólnych celów. W życiu publicznym może więc odnosić się do polityki, w której nadrzędnym celem powinny być dobro państwa i społeczeństwa, a nie spory i konflikty polityków. Rozwój państwa i społeczeństwa często wymaga szukania rozwiązań kompromisowych i zgody.

Zadanie 13. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy dystynktywne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej, polskiej i światowej na płaszczyznach: […] sztuk plastycznych […]. 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: […] sztuk plastycznych […]. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 1) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:

- 1 pkt – poprawne przedstawienie tematyki sceny wraz z rozpoznaniem kluczowych postaci.
- 1 pkt – rozpoznanie i wskazanie mitu do którego nawiązuje źródło.
- 1 pkt – interpretacja źródła we właściwym kontekście kulturowym.
- 1 pkt – wyjaśnienie uniwersalnego przekazu sceny.
- 1 pkt – spójna forma wypowiedzi i poprawność językowa.

0 pkt – odpowiedź niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Obraz przedstawia trzy mitologiczne postaci – Mojry, w mitologii rzymskiej nazywane także Parkami. Były to trzy siostry (Kloto, Lachesis i Atropos), uważane za boginie losu, strzegące porządku świata oraz ludzkiego życia i śmierci. Istnieją różne wersje mitów, według których Mojry najczęściej były uważane za córki Zeusa i Temidy lub za córki Nocy. Według wierzeń starożytnych Greków i Rzymian Mojry przędły dla każdego człowieka od urodzenia indywidualną nić życia, której przecięcie oznaczało śmierć danej osoby. Były to jedyne boginie, które nie podlegały władzy i rozkazom innych bogów. Uważano, że znają los i przeznaczenie każdego człowieka, a nawet bóstw, przez co są strażniczkami ładu panującego w świecie ludzi i bogów. Starożytni wyobrażali je sobie jako trzy starsze kobiety, z których jedna przędła nić życia, druga jej strzegła, a trzecia przecinała. Motyw nici życia i jej przecinania odnaleźć można w wielu tekstach kultury nawiązujących do antyku. Przedstawiona na obrazie scena posiada uniwersalny przekaz. Odwołuje się bowiem do obecnych w wielu kulturach wierzeń o istnieniu przeznaczenia, które kieruje ludzkim losem i życiem. Przeznaczenie w tym rozumieniu jest czymś nieuchronnym. Życie każdego człowieka zostało z góry zaplanowane i nie może ulec zmianie, a wszelkie próby przeciwstawiania się człowieka przeznaczeniu skazane są na niepowodzenie.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **E-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **4 maja 2022 r.**
GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron (zadania 1–10). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

EJLP-R0-**100**-2205

Układ graficzny
© CKE 2021

Zadanie 1. (0–30)

Przetłumacz tekst na język polski.

Posąg Diany w Segeście

Segesta est oppidum pervetus in Sicilia, quod ab Aenea fugiente a Troia atque in haec loca veniente conditum esse demonstrant. Itaque Segestani non solum perpetua societate atque amicitia, sed etiam cognatione se cum populo Romano coniunctos esse arbitrantur. Hoc oppidum a Carthaginiensibus quondam vi captum atque deletum est. Fuit apud Segestanos ex aere Dianae simulacrum, cum summa atque antiquissima praeditum religione tum singulari opere artificioque perfectum. Colebatur a civibus, ab omnibus advenis visebatur; cum quaestor essem, nihil mihi ab illis est demonstratum prius. Erat admodum amplum et excelsum signum cum stola; inerat tamen in illa magnitudine aetas atque habitus virginalis; sagittae pendebant ab umero, sinistra manu retinebat arcum, dextra ardentem facem praeferebat.

Tekst na podstawie: M. Tulli Ciceronis, *Orationes. Divinatio in Q. Caecilium. In C. Verrem*, 72, 74.

Objaśnienia

Segesta,-ae – Segesta
Sicilia,-ae – Sycylia
Aeneas,-ae – Eneasz
Troia,-ae – Troja
Segestani, -orum – mieszkańcy Segesty
Carthaginienses, -ium – Kartagińczycy
Diana,-ae – Diana, bogini rzymska utożsamiana z grecką Artemidą
cum… tum…: przetłumacz jako: zarówno…, jak i…
religio, -onis – przetłumacz jako: kult
opus, -eris – przetłumacz jako: staranie, nakład pracy
stola, -ae – stola, szata kobieca

Przekład tekstu
BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–1)

Podaj nazwę terminu, którym Rzymianie określali terytorium podbite i zarządzane przez rzymskiego urzędnika.

…….....

Zadanie 3. (0–2)

Cyceron w czasie, o którym pisze w tekście źródłowym, był kwestorem. Wymień dwa urzędy, wyższe rangą od kwestora.

1. …….

2. …….

Zadanie 4. (0–1)

Zapisz imiona bogów greckich przedstawionych na reprodukcjach.

A

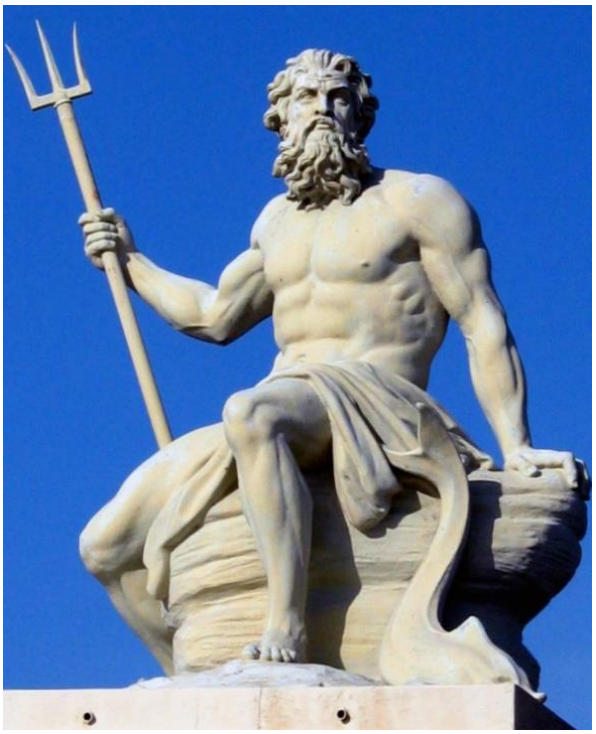

www.szuflada.net

B

www.wikipedia.org

…… ……

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.	3.	4.
	Maks. liczba pkt	30	1	2	1
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 5. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W trakcie tułaczki Eneasz dotarł do Kartaginy, gdzie gościny udzieliła mu

A. Andromacha.
B. Dydona.
C. Kirke.
D. Lawinia.

Zadanie 6. (0–3)

Wykonaj transformacje gramatyczne zdań, stosując odpowiednio:
a) accusativus cum infinitivo
b) stronę czynną
c) dativus possessivus.

a) Segesta est oppidum pervetus in Sicilia.

Scimus ……..……..

b) Segesta a Carthaginiensibus deleta est.

.....

c) Diana habebat sagittas et arcum.

……..…….

Zadanie 7. (0–2)

Wpisz synonimy podanych wyrazów łacińskiego pochodzenia.

manualny	
preferować	
koniunkcja	

Zadanie 8. (0–2)

Uzupełnij zdania. Wybierz jedną z podanych form.

1. Aeneas, cum a Troia ....., Segestam condidit.

A. fugiens
B. fugeret
C. fugere
D. fugiente

2. …..... simulacrum Dianae fuit.

A. Cum Segesta
B. Segestam
C. Segestae
D. In Segestam

Zadanie 9. (0–3)

Obok podanych form czasowników wpisz odpowiadające im formy czasownika *demonstrare*.

colebatur	
veniente	
essem	

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**	**9.**
	Maks. liczba pkt	**1**	**3**	**2**	**2**	**3**
	Uzyskana liczba pkt					

Zadanie 10. (0–15)

Na podstawie zamieszczonych materiałów źródłowych i własnej wiedzy omów rolę, jaką odgrywała sztuka w starożytnej Grecji i Rzymie.

Źródło 1.
Malarstwo pompejańskie

www.wikipedia.org

Źródło 2.
Nike z Samotraki

www.wikipedia.org

Źródło 3.
Łuk Tytusa w Rzymie

www.globtroter.pl

Źródło 4.
Zbigniew Herbert
Labirynt nad morzem

Wiadomo, że wewnątrz świątyni [Partenonu] znajdował się posąg Ateny – dzieło Fidiasza. Nieoceniony Pauzaniasz – cierpliwy inwentaryzator tylu zaginionych zabytków starożytności – przekazał nam następujący opis: „Statua przedstawia stojącą Atenę, która ma na sobie tunikę spływającą do stóp; na jej piersi wyrzeźbiona jest głowa Meduzy z kości słoniowej. Atena trzyma w ręku boginię zwycięstwa, wysoką na cztery łokcie, a w drugiej ręce włócznię. U stóp jej znajduje się tarcza, a w miejscu, gdzie włócznia opiera się na ziemi – wąż. [...] Cokół pokryty płaskorzeźbą, przedstawiającą narodziny Pandory, pierwszej kobiety, która pojawiła się na ziemi, jak mówi Hezjod i inni poeci".

Zbigniew Herbert, *Labirynt nad morzem*, Warszawa 2000.

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**10.**
	Maks. liczba pkt	**15**
	Uzyskana liczba pkt	

BRUDNOPIS
(nie podlega ocenie)

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	EJLP-R0-100, EJLP-R0-230
Termin egzaminu:	4 maja 2022 r.
Data publikacji dokumentu:	28 czerwca 2022 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania egzaminacyjne 2022[1]	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski. I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 2.1) dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3) wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu. 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne [...]; 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe [...]; 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich i w przekładzie dotyczących mitów antycznych, […] życia politycznego (ustrój […] Rzymu […]), […] wybranych zagadnień z życia codziennego […] Rzymian […].

Zasady oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	**maks.**
1.	Segesta est oppidum pervetus in Sicilia,	Orzeczenie imienne	0-1	**5**
	quod ab Aenea fugiente a Troia atque in haec loca veniente	Participium praesentis activi; wyrażenia przyimkowe	0-1-2	
	conditum esse demonstrant.	Składnia ACI: verbum regens w praesens; infinitivus perfecti passivi	0-1-2	

[1] Załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 poz. 493, z późn. zm.).

2.	Itaque Segestani non solum perpetua societate atque amicitia, sed etiam cognatione	Funkcje semantyczne przypadków; wyrażenie *non solum... sed etiam*	0-1-2	**5**
	se cum populo Romano coniunctos esse arbitrantur.	Składnia ACI: verbum deponens; infinitivus perfecti passivi; wyrażenie przyimkowe	0-1-2-3	
3.	Hoc oppidum a Carthaginiensibus quondam vi captum atque deletum est.	Orzeczenia w stronie biernej; odmiana rzeczownika *vis*	0-1-2	**2**
4.	Fuit apud Segestanos ex aere Dianae simulacrum,	Orzeczenie w perfectum; wyrażenia przyimkowe	0-1-2	**6**
	cum summa atque antiquissima praeditum religione	Stopniowanie przymiotników: regularne; nieregularne	0-1-2	
	tum singulari opere artificioque perfectum.	Participium perfecti passivi; funkcje semantyczne przypadków	0-1-2	
5.	Colebatur a civibus, ab omnibus advenis visebatur;	Orzeczenia w stronie biernej; funkcje semantyczne przypadków	0-1-2	**5**
	cum quaestor essem,	Zdanie czasowe	0-1	
	nihil mihi ab illis est demonstratum prius.	Orzeczenie w stronie biernej; zaimki	0-1-2	
6.	Erat admodum amplum et excelsum signum cum stola;	Odmiana czasownika *sum*	0-1	**6**
	inerat tamen in illa magnitudine aetas atque habitus virginalis;	Odmiana czasownika *insum*; zaimek	0-1-2	
	sagittae pendebant ab umero, sinistra manu retinebat arcum, dextra ardentem facem praeferebat.	Orzeczenia w imperfectum; participium praesentis activi; funkcje semantyczne przypadków	0-1-2-3	
Poprawność językowa i stylistyczna				**1**
Razem				**30**

Przykładowe rozwiązanie
Segesta jest bardzo starym miastem na Sycylii, o którym opowiadają (podają), że zostało założone przez Eneasza uciekającego z Troi i przybywającego w te miejsca. Dlatego mieszkańcy Segesty uważają, że zostali połączeni (są połączeni) z narodem rzymskim nie tylko długotrwałym przymierzem (więzią) i przyjaźnią, ale także pokrewieństwem. To miasto zostało niegdyś przez Kartagińczyków zdobyte siłą i zniszczone. Był u mieszkańców Segesty posąg Diany z brązu, zarówno otoczony najwyższym i bardzo starym kultem, jak i wykonany z wyjątkowym nakładem pracy (staraniem) i mistrzostwem. Był czczony przez obywateli, odwiedzany (oglądany) przez wszystkich przybyszów; gdy byłem kwestorem, niczego wcześniej mi nie pokazali (dosł. nic wcześniej nie zostało mi przez nich pokazane). Był to bardzo duży i wysoki posąg (bogini) w stoli (dosł. ze stolą), jednak był w owej wielkości wiek i wygląd dziewiczy (dziewczęcy); strzały zwisały z ramienia, w lewej ręce trzymała łuk, w prawej niosła płonącą pochodnię.

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich i w przekładzie dotyczących […] życia politycznego (ustrój […] Rzymu) […]. 3.1) […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Prowincja

Zadanie 3. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich i w przekładzie dotyczących […] życia politycznego (ustrój […] Rzymu) […]. 3.1) […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne podanie nazw dwóch urzędów.
1 pkt – poprawne podanie nazwy jednego urzędu.
0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
edyl / pretor/ konsul / cenzor / trybun ludowy

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów antycznych, sztuki [...]. 3.1) [...] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne podanie imion dwóch bogów.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub błędna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
A. Posejdon
B. Apollo

Zadanie 5. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich i w przekładzie dotyczących mitów antycznych, [...] literatury greckiej […], literatury rzymskiej […]. 3.1) [...] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B

Zadanie 6. (0–3)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: szyk zdania; struktura składniowa zdania w stronie czynnej i biernej; funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika w poszczególnych przypadkach; funkcje składniowe i semantyczne nieosobowych form czasownika (infinitivus activi i passivi praesentis, perfecti […]); konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: accusativus cum infinitivo, […] dativus possessivus […]; 1.3) dokonuje transformacji gramatycznych: odmienia rzeczowniki […]; tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach; dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie konstrukcji składniowych (accusativus cum infinitivo, […] dativus possessivus […]).

Zasady oceniania
3 pkt – poprawna transformacja gramatyczna trzech zdań.
2 pkt – poprawna transformacja gramatyczna dwóch zdań.
1 pkt – poprawna transformacja gramatyczna jednego zdania.
0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
a) Scimus Segestam esse oppidum pervetus in Sicilia.
b) Carthaginienses Segestam deleverunt.
c) Dianae erant sagittae et arcus.

Zadanie 7. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymaganie ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.4) Zdający wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim […].

Zasady oceniania
2 pkt – wpisanie trzech poprawnych synonimów.
1 pkt – wpisanie dwóch poprawnych synonimów.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub błędna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

manualny	ręczny
preferować	woleć
koniunkcja	połączenie

Zadanie 8. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne ([…] stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie […]); 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: szyk zdania, struktura składniowa zdania w stronie czynnej i biernej; […] składnia nazw miast; consecutio temporum, zdania podrzędne z […] koniunktiwem; 1.3) dokonuje transformacji gramatycznych: odmienia rzeczowniki […]; tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne uzupełnienie dwóch zdań.
1 pkt – poprawne uzupełnienie jednego zdania.
0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. B
2. C

Zadanie 9. (0–3)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne ([…] stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie; […] participia (praesentis activi […]); czasowniki nieregularne […]); 1.3) dokonuje transformacji gramatycznych: […] tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach […].

Zasady oceniania

3 pkt – poprawne wpisanie trzech form czasownika *demonstrare*.
2 pkt – poprawne wpisanie dwóch form czasownika *demonstrare*.
1 pkt – poprawne wpisanie jednej formy czasownika *demonstrare*.
0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

colebatur	demonstrabatur
veniente	demonstrante
essem	demonstrarem

Zadanie 10. (0–15)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
II. Tworzenie wypowiedzi [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 2.2) tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów z różnych dziedzin. 3.1) dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach łacińskich i w przekładzie; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.2) integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…] zjawiska społeczne i polityczne […] wydarzenia z dziedziny kultury).

Zasady oceniania

Kryterium		Punktacja	
		cząstkowa	**maksy-malna**
I. Znajomość kultury antycznej	Wyczerpujący opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty); bardzo dobra znajomość problemu; brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia; drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia; nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej; istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia; jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji; niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
		Razem 15 punktów	

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

ARKUSZ POKAZOWY

TERMIN: **4 marca 2022 r.**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1–14). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MJLP-R0-**100**-2203

Układ graficzny
© CKE 2022

Zadanie 1. (0–25)

Przetłumacz tekst na język polski.

Dionizjusz – tyran Syrakuz

Duodequadraginta annos tyrannus Syracusanorum fuit Dionysius. Qui bonis parentibus atque honesto loco natus est abundabatque et aequalium familiaritatibus et propinquorum, tamen credebat eorum nemini. Etiam, ne tonsori collum committeret, tondere filias suas docuit. Ita sordido ancillarique artificio regiae virgines tondebant barbam et capillos patris. Et tamen ab eis ipsis, cum iam essent adultae, ferrum removit instituitque, ut candentibus iuglandium putaminibus barbam sibi et capillum adurerent. Dionysius, cum pila ludere vellet – studiose enim id factitabat – adulescentulo tradidisse gladium dicitur. Cum quidam familiaris iocans dixisset: „huic quidem vitam tuam committis" adrisissetque adulescens, utrumque iussit interfici: alterum, cum modum demonstravisset interimendi sui, alterum, cum dictum id risu adprobavisset.

Tekst na podstawie: Cicero, *Tusculanae disputationes*, V 57–60

Objaśnienia
Syracusani, -orum: Syrakuzańczycy, mieszkańcy Syrakuz
Dionysius, -i: Dionizjusz, tyran Syrakuz
locus honestus: znakomity ród
abundare familiaritatibus (z gen.) utrzymywać bliskie relacje z kimś
ancillaris, -e: typowy dla niewolnicy
et tamen: ale nawet
ferrum, -i: przetłumacz jako: „żelazne przybory"
candens, -ntis: rozżarzony, żarzący się
adridere = arridere
utrumque: acc. sg. masc. od uterque, utraque, utrumque: jeden i drugi, obydwaj
modus interimendi sui: sposób zabicia go
adprobare = approbare

Przekład tekstu
BRUDNOPIS

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

CZYSTOPIS

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.
	Maks. liczba pkt	25
	Uzyskana liczba pkt	

Zadanie 2. (0–1)

Uzupełnij tabelę. Obok przymiotników wpisz utworzone od nich formy przysłówków w stopniu równym.

Przymiotnik	Przysłówek
bonus, -a, -um	
honestus, -a, -um	

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ zdanie poprawną formą orzeczenia. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Tyrannus filias suas tondere docuit, cum tonsoribus non

A. credat.

B. crederet.

C. credebat.

D. crederetur.

Zadanie 4. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Terminem *Magna Graecia* określa się

A. wszystkie greckie miasta-państwa i ich kolonie.

B. panhelleński sojusz zawarty w czasie wojen z Persami.

C. państwo stworzone przez Aleksandra Wielkiego.

D. tereny południowej Italii – skolonizowane przez Greków.

Zadanie 5. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P (Prawda), jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F (Fałsz) – jeśli jest fałszywe.

1.	Jednym z najsłynniejszych Syrakuzańczyków był Archimedes.	**P**	**F**
2.	Syrakuzy zostały zdobyte przez Rzymian w czasie drugiej wojny punickiej w 212 r. p.n.e.	**P**	**F**
3.	Świątynia Zeusa znajdująca się w Syrakuzach była zaliczana do siedmiu cudów świata antycznego.	**P**	**F**

Zadanie 6. (0–1)

Wykonaj transformację zdania, stosując *dativus possessivus*.

Tyrannus filias et filios habebat.

.....

Zadanie 7. (0–1)

Zamień podane zdanie w stronie czynnej na zdanie w stronie biernej.

Cives regem iniustum expulerunt.

.....

Zadanie 8. (0–2)

Wpisz imiona postaci, do których odnoszą się charakterystyki A–C.

A. Stał na czele sprzymierzonych wojsk greckich w czasie wojny trojańskiej.

.....

B. Był założycielem i pierwszym królem Rzymu.

.....

C. Był władcą Krety. Na jego polecenie Dedal zbudował labirynt.

.....

Zadanie 9. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Po śmierci Aleksandra Wielkiego stworzone przez niego imperium

A. przeszło pod panowanie Rzymian.

B. rozpadło się w wyniku tzw. wojen diadochów.

C. było rządzone przez Filipa II Macedońskiego.

D. zostało podbite przez Persów.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	2	1	1	2	1
	Uzyskana liczba pkt								

Zadanie 10. (0–2)

Wyjaśnij znaczenie podanych związków frazeologicznych. Napisz, do jakich wydarzeń historycznych nawiązują te związki frazeologiczne.

A. Pyrrusowe zwycięstwo

Znaczenie: ……

……

……

Wydarzenie historyczne: ……

……

……

B. Kości zostały rzucone

Znaczenie: ……

……

……

Wydarzenie historyczne: ……

……

……

Zadanie 11. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego rządy Oktawiana Augusta są określane jako „komedia republiki”.

……

……

……

……

……

……

Zadanie 12. (0–2)

Podaj tytuły przedstawionych na reprodukcjach rzeźb (A–C). Tytuły wybierz spośród podanych poniżej i wpisz w wyznaczone miejsca.

Wenus z Knidos *Apoksyomenos* *Wenus z Milo* *Doryforos*

A …… **B** …….

C ……..

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	10.	11.	12.
	Maks. liczba pkt	2	1	2
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 13. (0–5)

Napisz interpretację sceny przedstawionej w zamieszczonej reprodukcji. W swojej odpowiedzi przywołaj mit odnoszący się do tematyki obrazu oraz uwzględnij właściwy kontekst kulturowy. Wyjaśnij, na czym polega uniwersalny przekaz tej sceny.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

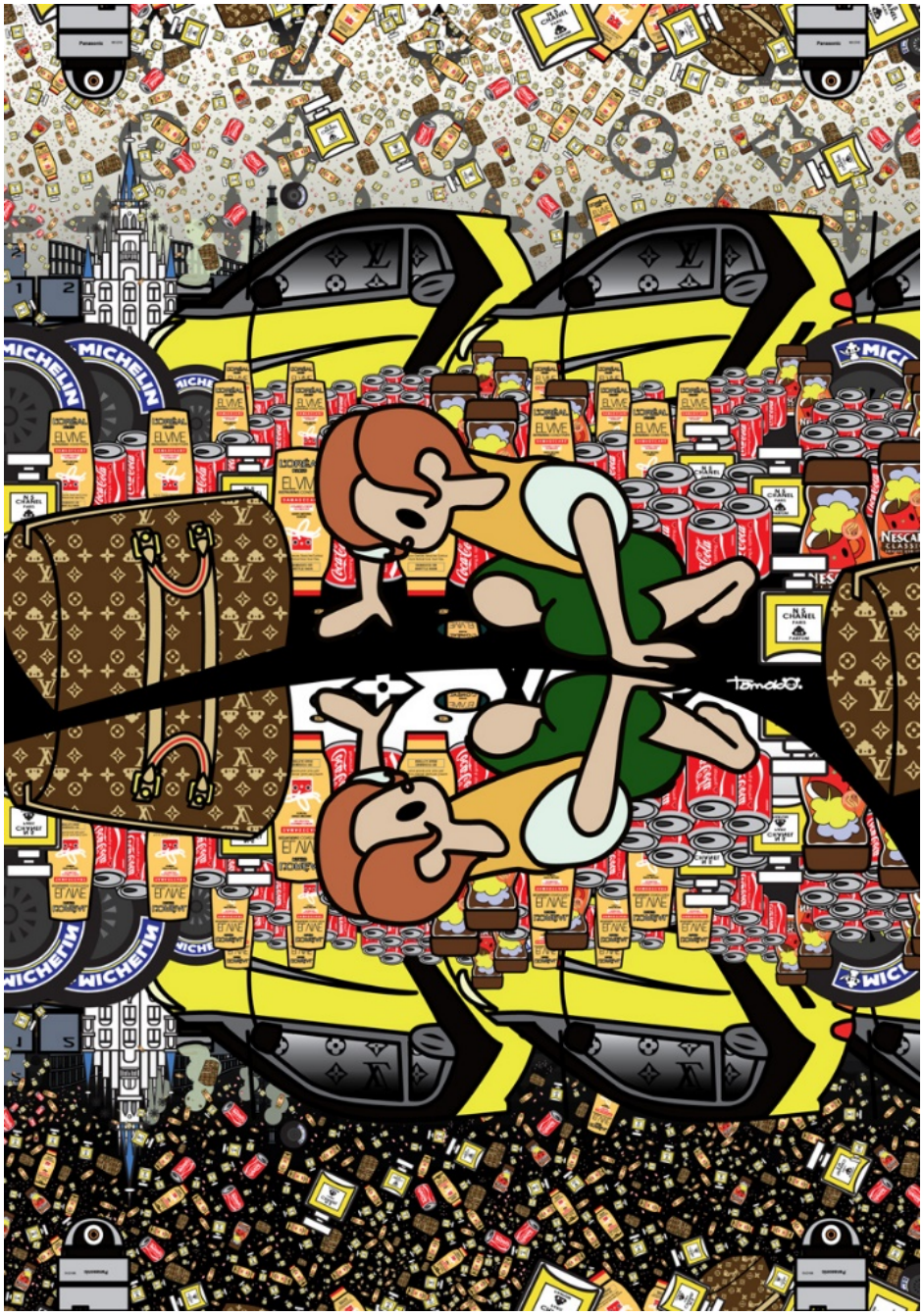

www.tomokonagao.info

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	13.
	Maks. liczba pkt	5
	Uzyskana liczba pkt	

Zadanie 14. (0–5)

Przetłumacz dewizę widoczną na zdjęciu. Zinterpretuj dewizę, wyjaśniając jej uniwersalny sens. Wskaż dziedzinę życia, w której ta dewiza może mieć zastosowanie, i uzasadnij swój wybór.

Uwaga: w ocenie odpowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa oraz spójność.

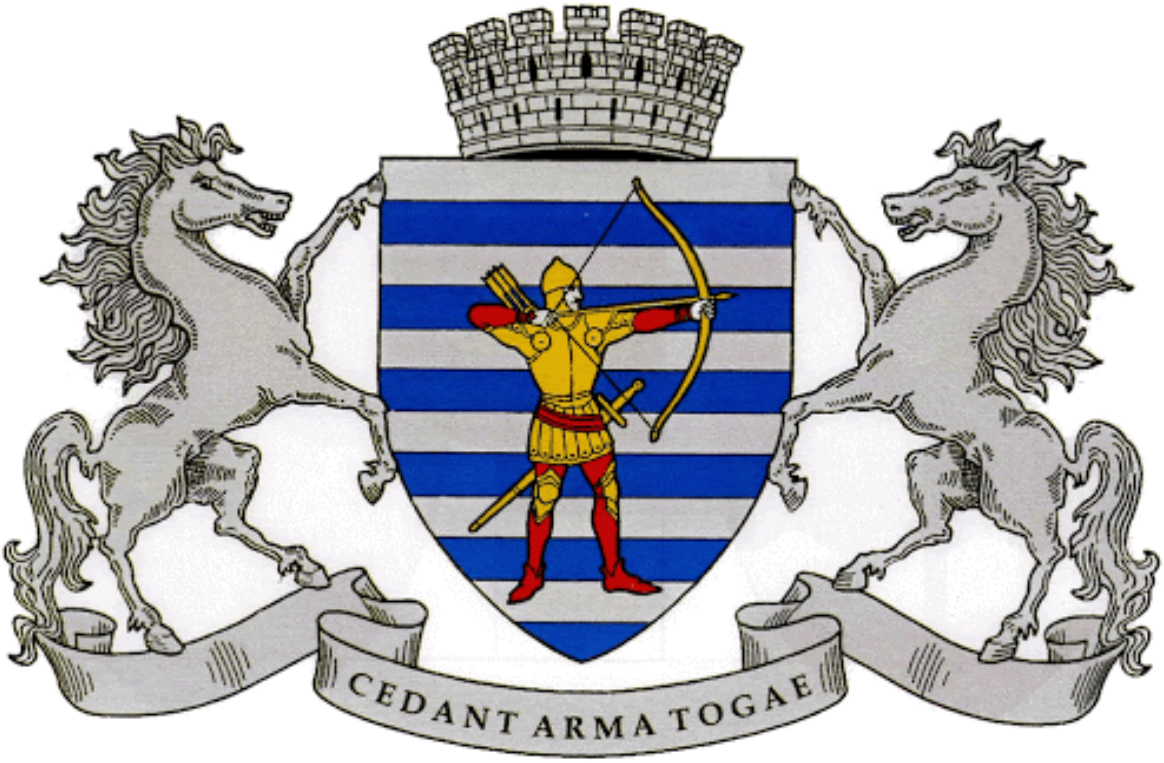

www.fr.wikipedia.org

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	14.
	Maks. liczba pkt	5
	Uzyskana liczba pkt	

BRUDNOPIS
(nie podlega ocenie)

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny** **Arkusz pokazowy**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	MJIP-R0-100, MJIP-R0-200, MJIP-R0-300, MJIP-R0-400, MJIP-R0-660, MJIP-R0-700, MJIP-R0-Q00
Data publikacji dokumentu:	4 marca 2022 r.

Zadanie 1. (0–25)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024[1]	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego oraz umiejętność rozumienia i tłumaczenia tekstu łacińskiego. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. Zdający rozumie czytany ze słownikiem tekst łaciński i dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego na język polski, z wykorzystaniem słownika łacińsko-polskiego, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 3) zna i rozpoznaje formy morfologiczne i strukturę składniową tłumaczonego tekstu; 4) identyfikuje, z wykorzystaniem posiadanej wiedzy na temat gramatyki łacińskiej, formy podstawowe słów występujących w tłumaczonym tekście; 6) zna podstawowe techniki przekładu tekstu łacińskiego; 7) zna zasady tworzenia spójnego i zgodnego z polską normą językową przekładu z języka łacińskiego na język polski; 8) dokonuje następujących transformacji […]: o) potrafi korzystać ze słownika łacińsko-polskiego podczas sporządzania przekładu, p) potrafi w przypadku wyrazów wieloznacznych wybrać znaczenie odpowiednie dla kontekstu/tematyki tłumaczonego tekstu, q) dokonuje poprawnego przekładu prozatorskiego tekstu łacińskiego z zakresu tekstów określonych w kanonie na język polski, w tłumaczeniu zachowując polską normę językową.

Zasady oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	**maks.**
1.	Duodequadraginta annos tyrannus Syracusanorum fuit Dionysius.	Struktura zdania (podmiot, orzeczenie imienne w perfectum, liczebnik)	0–1–2	**2**
2.	Qui bonis parentibus atque honesto loco natus est	Verbum deponens; nawiązanie względne	0–1–2	**5**
	abundabatque et aequalium familiaritatibus et propinquorum	Orzeczenie (imperfectum)	0–1	

[1] Komunikat o wymaganiach egzaminacyjnych obowiązujących w roku 2023 i 2024, https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wymagania-egzaminacyjne-obowiazujace-na-egzaminie-maturalnym-w-roku-2023-i-2024

	tamen credebat eorum nemini	Orzeczenie (imperfectum); genetivus partitivus	0–1–2	
3.	Etiam […] tondere filias suas docuit.	Zdanie główne (perfectum)	0–1	**2**
	ne tonsori collum committeret	Zdanie okolicznikowe celu	0–1	
4.	Ita sordido ancillarique artificio regiae virgines tondebant barbam et capillos patris.	Orzeczenie (imperfectum); struktura zdania (funkcje przypadków)	0–1–2	**2**
5.	Et tamen ab eis ipsis […] ferrum removit instituitque,	Zaimki; orzeczenia (perfectum)	0–1	**3**
	cum iam essent adultae	Zdanie okolicznikowe czasu	0–1	
	ut candentibus iuglandium putaminibus barbam sibi et capillum adurerent.	Zdanie dopełnieniowe	0–1	
6.	Dionysius […] adulescentulo tradidisse gladium dicitur.	Składnia NCI; dopełnienie bliższe i dalsze	0–1–2	**4**
	cum pila ludere vellet	Zdanie okolicznikowe (czasu lub przyczyny)	0–1	
	studiose enim id factitabat	Przysłówek; orzeczenie (imperfectum)	0–1	
7.	Cum quidam familiaris iocans dixisset:	Zdanie okolicznikowe (czasu lub przyczyny); participium praesentis activi	0–1–2	**7**
	„huic quidem vitam tuam committis”	Struktura zdania (dopełnienie bliższe i dalsze; orzeczenie w praesens)	0–1	
	adrisissetque adulescens,	Zdanie okolicznikowe (czasu lub przyczyny)	0–1	
	utrumque iussit interfici:	Składnia ACI	0–1	
	alterum, cum modum demonstravisset interimendi sui, alterum, cum dictum id risu adprobavisset.	Zdania okolicznikowe przyczyny;	0–1–2	
			Razem	**25**

Przykładowe rozwiązanie

Dionizjusz był tyranem Syrakuzańczyków przez 38 lat. On (dosł. on to lub który to) urodził się w dobrej rodzinie i w znakomitym rodzie oraz utrzymywał bliskie relacje z rówieśnikami i krewnymi, jednak nikomu z nich nie ufał. Nauczył także swoje córki golenia brody (dosł. golić), żeby nie oddawać szyi w ręce golibrody (dosł. nie powierzać szyi golibrodzie). W ten sposób królewskie dziewczęta, parając się brudnym i typowym dla niewolnicy zajęciem, goliły brodę i strzygły włosy ojca. Ale nawet im, gdy już dorosły, odebrał żelazne przybory i zarządził, żeby opalały mu brodę i włosy rozżarzonymi łupinami orzechów. Mówi się, że Dionizjusz, gdy chciał grać w piłkę (lub ponieważ chciał grać w piłkę) – a robił to z zamiłowaniem – przekazał miecz młodzieńcowi. Gdy pewien krewny, żartując, powiedział: „temu powierzasz swoje życie", i gdy chłopiec roześmiał się, [Dionizjusz] rozkazał, aby obaj zostali zabici: pierwszy, ponieważ wskazał sposób zabicia go, a drugi, ponieważ śmiechem poparł te słowa.

Zadanie 2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 1) zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego: g) zasady tworzenia […] przysłówków pochodzących od przymiotników deklinacji I–III; 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: f) tworzy […] przysłówki pochodzące od przymiotników deklinacji I–III.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie dwóch form przysłówków.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Przymiotnik	Przysłówek
bonus, -a, -um	bene
honestus, -a, -um	honeste

Zadanie 3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: e) następujące typy zdań podrzędnych w języku łacińskim: zdania okolicznikowe […] przyczyny […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B

Zadanie 4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji interkulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. […]	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: a) historia Grecji: – wielka kolonizacja.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
D

Zadanie 5. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: a) historia Grecji: – wielka kolonizacja, b) historia Rzymu: – ekspansja terytorialna Rzymu i podboje […], – wojny punickie […]; 9) potrafi scharakteryzować i poddać interpretacji […] następujące kluczowe zjawiska z zakresu historii starożytnej: a) historia Grecji: – wielka kolonizacja, b) historia Rzymu: – ekspansja terytorialna Rzymu i podboje […], – wojny punickie […].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne zaznaczenie trzech odpowiedzi.
1 pkt – poprawne zaznaczenie dwóch odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P
2. P
3. F

Zadanie 6. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: – przekształca strukturę składniową zdania łacińskiego, – przy przekształcania zdań zawierających charakterystyczne dla łaciny zjawiska składniowe poprawnie posługuje się następującymi funkcjami składniowymi i semantycznymi […] *dativus possesivus*.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Tyranno filiae et filii erant.

Zadanie 7. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W zakresie kompetencji językowych: znajomość gramatyki języka łacińskiego […]. Zdający zna i potrafi stosować podstawowe zjawiska morfologiczne i składniowe typowe dla języka łacińskiego. […].	I. W zakresie kompetencji językowych. Zdający: 2) zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego: b) strukturę składniową zdania w stronie czynnej i biernej; 8) dokonuje […] transformacji gramatycznych w zakresie morfologii: k) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych: – przekształca strukturę składniową zdania łacińskiego.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Rex iniustus a civibus expulsus est.

Zadanie 8. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej: d) mity o wojnie trojańskiej i powrocie bohaterów spod Troi, e) mity ajtiologiczne, wyjaśniające powstanie zjawisk i rzeczy, h) mity o powstaniu Rzymu.

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne wpisanie imion trzech postaci.
1 pkt – poprawne wpisanie imion dwóch postaci.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
A. Agamemnon
B. Romulus
C. Minos

Zadanie 9. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. […]	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 1) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: a) historia Grecji: – podboje Aleksandra Wielkiego.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B

Zadanie 10. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – ekspansja terytorialna Rzymu i podboje; prowincje rzymskie, – upadek republiki i dyktatura Cezara; kluczowe postacie życia publicznego późnej republiki: Cezar […]. 9) potrafi scharakteryzować i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – ekspansja terytorialna Rzymu i podboje; prowincje rzymskie, – upadek republiki i dyktatura Cezara; kluczowe postacie życia publicznego późnej republiki: Cezar […].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wyjaśnienie znaczenia związku frazeologicznego i podanie wydarzenia historycznego w dwóch przykładach.

1 pkt – poprawne wyjaśnienie znaczenia związku frazeologicznego i podanie wydarzenia historycznego w jednym przykładzie.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub błędna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A.

Znaczenie: Zwycięstwo osiągnięte nadmiernym kosztem, nieproporcjonalnie dużym wobec osiągniętych skutków.

Wydarzenie historyczne: Wojna Rzymian z Pyrrusem i bitwa pod Ausculum (279 r. p.n.e.).

B.

Znaczenie: Podjęcie nieodwołalnej decyzji.

Wydarzenie historyczne: Przekroczenie przez Cezara rzeki Rubikon (49 r. p.n.e.) / rozpoczęcie wojny domowej w republice rzymskiej przeciwko Pompejuszowi.

Zadanie 11. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 2) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – droga do władzy i panowanie Oktawiana Augusta, – formy ustrojowe w Rzymie: republika, pryncypat; 9) potrafi scharakteryzować i poddać interpretacji uwzględniającej właściwy kontekst kulturowy następujące kluczowe zjawiska z zakresu historii starożytnej: b) historia Rzymu: – droga do władzy i panowanie Oktawiana Augusta, – formy ustrojowe w Rzymie: republika, pryncypat.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie
Rządy Oktawiana Augusta określane są jako „komedia republiki", ponieważ princeps, zachowując pozory ustroju republikańskiego, w rzeczywistości sprawował pełnię władzy, a senat, zgromadzenia i urzędnicy nie mieli realnego wpływu na rządzenie państwem. Teoretycznie w tym czasie funkcjonował ustrój republikański i istniały wszystkie republikańskie urzędy, ale były one albo sprawowane przez samego Oktawiana albo przez jego zwolenników. Princeps posiadał także kompetencje cenzora i mógł ustalać listę senatorów, dzięki czemu sprawował kontrolę nad senatem.

Zadanie 12. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej […].	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 5) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu kultury materialnej w starożytności: b) kluczowe postacie i dzieła rzeźby greckiej: […] Poliklet (*Doryforos*), […] Praksyteles (*Wenus z Knidos*), Lizyp (*Apoksyomenos* […]) […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne podanie trzech tytułów rzeźb.
1 pkt – poprawne podanie dwóch tytułów rzeźb.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. Apoksyomenos
2. Wenus z Knidos
3. Doryforos

Zadanie 13. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: b) przetworzenia motywów kulturowych greckich […] w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: […] sztuk plastycznych […]; 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej […] następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: […] sztuk plastycznych […]. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej […]; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:

1 pkt – poprawne opisanie sceny wraz z rozpoznaniem kluczowej postaci.
1 pkt – rozpoznanie i wskazanie mitu, do którego nawiązuje źródło.
1 pkt – interpretacja źródła we właściwym kontekście kulturowym.
1 pkt – wyjaśnienie uniwersalnego przekazu sceny.
1 pkt – spójna forma wypowiedzi i poprawność językowa.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Obraz przedstawia Narcyza, który w mitologii greckiej opisywany jest jako młodzieniec o wyjątkowej urodzie. Narcyz był myśliwym i zwykle spędzał czas w lesie. Ze względu na swoją wyjątkową urodę cieszył się dużym powodzeniem wśród nimf. Narcyz nie odwzajemnił jednak uczucia żadnej z nich. Pewnego dnia, nachylając się nad strumieniem ujrzał własne odbicie. Dostrzegł wtedy własną urodę i się w sobie zakochał. Uczucie to było tak silne, że Narcyz nieustannie wpatrywał się w swoje odbicie aż umarł. W literaturze rzymskiej postać Narcyza przedstawiona została przez Owidiusza w dziele *Metamorfozy* (*Przemiany*).

Narcyz jest dziś symbolem osoby, która popada w samouwielbienie i skupia się tylko na sobie. Wizerunek Narcyza na zamieszczonej reprodukcji został uwspółcześniony. Młodzieniec otoczony jest dobrami materialnymi, takimi jak samochody, drogie torebki czy perfumy. Pokazuje to miłość do samego siebie, która może być realizowana poprzez potrzebę otaczania się drogimi i firmowymi przedmiotami. Postać Narcyza posiada uniwersalny przekaz, ponieważ odwołuje się do cech osobowości oraz zachowań ludzi. Jest to archetyp egocentryka i egoisty, skupionego na sobie i własnych potrzebach, a tego typu postawy spotykane są we wszystkich kulturach i niezależnie od czasów. Można powiedzieć, że są nieodłącznym elementem natury ludzkiej.

Zadanie 14. (0–5)

Projekt wymagań egzaminacyjnych 2023	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
II. W zakresie kompetencji kulturowych: znajomość kultury i tradycji antycznej oraz jej wpływu na kultury późniejsze. Zdający zna, rozumie i interpretuje zjawiska i teksty kultury antycznej, umieszczając je we właściwym dla nich kontekście i zauważając ich cechy charakterystyczne, oraz rozpoznaje i interpretuje elementy tradycji antycznej w tekstach kultury późniejszej. III. W zakresie kompetencji społecznych: świadomość roli antyku w kształtowaniu się kultury i tożsamości polskiej oraz znaczenia kultury grecko-rzymskiej dla kultury europejskiej i światowej. Zdający ma świadomość znaczenia tradycji antycznej dla kształtowania się i rozwoju kultury polskiej i światowej.	II. W zakresie kompetencji kulturowych. Zdający: 7) posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu tradycji antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej, polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej […]; 14) potrafi rozpoznać i poddać interpretacji w kontekście kultury greckiej i rzymskiej oraz kultur późniejszych następujące kluczowe zjawiska z zakresu tradycji

	antycznej i recepcji antyku: a) obecność tradycji greckiej i rzymskiej we współczesnym życiu publicznym i kulturalnym, b) przetworzenia motywów kulturowych greckich i rzymskich w kulturze późniejszej polskiej i światowej na płaszczyznach: literackiej […]. III. W zakresie kompetencji społecznych. Zdający: 1) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej; 2) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

Zasady oceniania

5 pkt – poprawne rozwiązanie zadania, w tym:
- 1 pkt – poprawne przetłumaczenie dewizy.
- 1 pkt – prawidłowa interpretacja dewizy.
- 1 pkt – wyjaśnienie uniwersalnego charakteru dewizy.
- 1 pkt – wskazanie dziedziny życia, w której podana dewiza może mieć zastosowanie wraz z uzasadnieniem swojego stanowiska.
- 1 pkt – spójna forma wypowiedzi i poprawność językowa.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Dewiza „Cedant arma togae” oznacza: Niech oręż ustąpi todze.
Dewiza ta wyraża uniwersalną treść, jest to bowiem wezwanie do unikania stosowania przemocy. Oręż symbolizuje konflikt, a toga pokój, wykształcenie i rozumowe, racjonalne drogi rozwiązywania sporów. Dewiza ta może odnosić się do szeroko rozumianych idei dyplomatycznych, w których pokój jest wartością nadrzędną, a zatem przede wszystkim ma zastosowanie w polityce. W przypadku sytuacji konfliktowych należy dołożyć wszelkich starań, aby zakończyć spór na drodze dyplomatycznych i pokojowych pertraktacji, aby uniknąć konfliktu zbrojnego. Ponadto dewiza ta może mieć zastosowanie w życiu codziennym i w kontekście prywatnych, indywidualnych sporów, w których nie należy dopuszczać się stosowania przemocy, a wszelkie konflikty należy rozwiązywać pokojowymi metodami poprzez rozmowę, a w ostateczności na drodze sądowej. W tym kontekście toga symbolizuje także sprawiedliwość i stosowanie prawa. Prezentowana dewiza odnosi się więc do uniwersalnych wartości, poprzez promowanie pokoju, sprawiedliwości, zgody i unikania konfliktów oraz negocjacji i arbitrażu w rozwiązywaniu zaistniałych sporów.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **E-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **4 maja 2021 r.**
GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron (zadania 1–11). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

EJLP-R0-**100**-2105

Układ graficzny
© CKE 2021

Zadanie 1. (0–30)

Przetłumacz tekst na język polski.

Caesar, *Commentarii de bello civili*, I 14

Quibus rebus Romam nuntiatis magnus repente terror omnes invasit. Lentulus consul cum venisset, ut aerarium aperiret pecuniamque Pompeio ex senatus consulto proferret, protinus aperto sanctiore aerario ex urbe profugit. Caesar enim adventare iam iamque et equites eius adesse falso nuntiabantur. Hunc Marcellus collega et plerique magistratus consecuti sunt. Cnaeus Pompeius pridie eius diei ex urbe profectus iter ad legiones faciebat, quas in Apulia hibernorum causā disposuerat. Delectus circa urbem intermittuntur; nihil citra Capuam tutum esse omnibus videtur. Capuae primum se confirmant et colligunt delectumque colonorum habere instituunt. Gladiatores, quos ibi Caesar in ludo habebat, ad forum productos Lentulus spe libertatis confirmat atque iis equos attribuit et se sequi iussit.

Tekst na podstawie: C. Iulii Caesaris, *Commentarii*, vol.2, edidit A. Klotz (1950).

Objaśnienia

Lentulus, Lentuli – Lucjusz Korneliusz Lentulus, konsul z 49 r. p.n.e.
ex – przetłumacz jako: na podstawie / zgodnie z
aerarium sanctius – część skarbca państwowego w Rzymie; przetłumacz jako: tajny skarbiec
Cnaeus Pompeius, Cnaei Pompei – Gnejusz Pompejusz, zwany Wielkim
Caesar, Caesaris – Gajusz Juliusz Cezar
hunc – odnosi się do Lentulusa
Marcellus, Marcelli – Gajusz Klaudiusz Marcellus, konsul z 49 r. p.n.e.
Apulia, Apuliae – kraina w Italii, na południe od Rzymu
urbem = Romam
citra Capuam – dosł. z tej strony Kapui (chodzi o obszar między Rzymem a Kapuą); przetłumacz jako: aż do Kapui
Capua, Capuae – miasto w Kampanii (Italia południowa)
confirmant et colligunt – w tłumaczeniu: domyślnym podmiotem są ludzie Pompejusza
ludus, ludi – szkoła gladiatorów

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.
	Maks. liczba pkt	30
	Uzyskana liczba pkt	

CZYSTOPIS

Zadanie 2. (0–1)

Dokończ zdania.

Najważniejszą bitwą wojny domowej między Cezarem a Pompejuszem była bitwa pod

……..……..…….. . Bitwa zakończyła się zwycięstwem …….. .

Zadanie 3. (0–2)

Wyjaśnij, jak zmieniło się znaczenie łacińskiego rzeczownika *forum* od starożytności do czasów współczesnych.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz V (Verum), jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F (Falsum), jeśli jest fałszywe.

1.	Cezar otrzymał tytuł *dictator in perpetuum.*	**V**	**F**
2.	W skład tzw. pierwszego triumwiratu wchodzili: Cezar, Marek Antoniusz, Pompejusz.	**V**	**F**
3.	Na polecenie Cezara w 46 r. p.n.e. przeprowadzona została reforma kalendarza rzymskiego.	**V**	**F**

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**2.**	**3.**	**4.**
	Maks. liczba pkt	**1**	**2**	**1**
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 5. (0–1)

Podaj nazwy trzech urzędów charakterystycznych dla ustroju republikańskiego Rzymu.

1) ……..

2) ……..

3) …….…….

Zadanie 6. (0–1)

Wybierz i zaznacz dwie sentencje, które są przypisywane Cezarowi.

A. O tempora, o mores!

B. Pecunia non olet.

C. Alea iacta est.

D. Oderint, dum metuant.

E. Et tu, Brute?

Zadanie 7. (0–3)

Dokonaj transformacji gramatycznej zdań (1.–3.), zachowując znaczenie zdań wyjściowych.

1.	Caesar adventare nuntiabatur.	Romani nuntiabant …….....…….....
2.	Lentulus pecuniam profert.	Pecunia .....
3.	Caesar gladiatores in ludo habebat.	Caesari …….…….……

Zadanie 8. (0–1)

Podkreśl imiesłów w poniższym zdaniu.

Gladiatores, quos ibi Caesar in ludo habebat, ad forum productos Lentulus spe libertatis confirmat.

Zadanie 9. (0–3)

Zdecyduj, czy zestawione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (VERUM), czy – nie (FALSUM). Wpisz właściwy kwalifikator w odpowiednią rubrykę tabeli.

Lp.	ZDANIA	KWALIFIKATOR
1.	Lentulus aerario aperto ex urbe profugit. = Lentulus, cum aerarium aperuisset, ex urbe profugit.	
2.	Pompeius legiones hibernorum causā disposuit. = Pompeius legiones disposuit, ut in hibernis essent.	
3.	Pompeius ad legiones iter faciebat. = Pompeius ad legiones venit.	

Zadanie 10. (0–2)

Uzupełnij brakujące stopnie przymiotników, podaj formy dla wszystkich rodzajów.

STOPIEŃ RÓWNY	STOPIEŃ WYŻSZY	STOPIEŃ NAJWYŻSZY
magnus, magna, magnum		
	sanctior, sanctius	

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Maks. liczba pkt	1	1	3	1	3	2
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 11. (0–15)

Wykorzystując materiały źródłowe (źródła 1–3) oraz własną wiedzę, napisz, czym Gajusz Juliusz Cezar zasłużył na „zaszczytne miejsce w dziejach naszej kultury" (A. Krawczuk).

Źródło 1. Jacek Bocheński, *Boski Juliusz*

Najkrótsze w dziejach sprawozdanie urzędowe ze stoczonej wojny, mianowicie *veni, vidi, vici,* uchodzi tylko za dowcip, albowiem zawiera trzy słowa. W książkach Cezara są opisy innych kampanii wojennych, liczące niewiele więcej słów. [...]

Cezar tak pisał. Był zwięzły w słowie i w myśli. [...] Styl Cezara to szybkie marsze do zamierzonego celu po drogach prostych, czyli najkrótszych. Nie wolno się wahać, nie wolno błądzić, styl powinien oznajmiać nieomylność piszącego. Zbyteczne są także upiększenia literackie.

Jacek Bocheński, *Boski Juliusz*, Warszawa 1975.

Źródło 2. Monika Milewska, *Dyktator gwiazd*

Gwiazdy były mu bliskie nie tylko ze względów politycznych. Juliusz Cezar był miłośnikiem astronomii. To w końcu on dokonał epokowej reformy kalendarza, który – nie licząc szesnastowiecznych uściśleń – obowiązuje do dziś dnia. A na reformę rzymskiego kalendarza czas już był najwyższy. [...]

Najlepiej zdawał sobie sprawę z tego stanu rzeczy czuwający nad państwowymi świętami i kalendarzem Pontifex Maximus Juliusz Cezar.

Monika Milewska, *Dyktator gwiazd*, „Polityka" 2009, nr 51/52.

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**11.**
	Maks. liczba pkt	**15**
	Uzyskana liczba pkt	

Źródło 3. Forum Iulium i pozostałości świątyni Venus Genetrix

www.thearteller.com

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS
(nie podlega ocenie)

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	EJLP-R0-100-2105, EJLP-R0-200-2105, EJLP-R0-400-2105
Termin egzaminu:	4 maja 2021 r.
Data publikacji dokumentu:	21 czerwca 2021 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne, spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania egzaminacyjne 2021[1]	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski.	Zdający: 2.1) dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3) wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej dla sporządzenia przekładu; 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne […]; 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe […]; 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich […].

Przykładowe rozwiązanie

Gdy te wieści dotarły do Rzymu, nagle wszystkich ogarnął wielki strach. Gdy konsul Lentulus przybył, by otworzyć skarbiec i wydobyć [stamtąd] pieniądze dla Pompejusza zgodnie z uchwałą senatu, natychmiast po otwarciu tajnego skarbca uciekł z miasta. Donoszono bowiem niezgodnie z prawdą, że Cezar już się zbliża i że jego konnica jest na miejscu. Za nim [Lentulusem] podążyli jego kolega Marcellus i wielu urzędników. Gnejusz Pompejusz wyruszywszy z miasta dzień wcześniej zmierzał do legionów, które rozlokował [uprzednio] na leżach zimowych (w celu przezimowania) w Apulii. Pobór w okolicach miasta zostaje (został) wstrzymany. Wydaje się (wydawało się) wszystkim, że nic nie jest bezpieczne (nie ma nic bezpiecznego) aż do Kapui. Dopiero w Kapui wzmacniają się i zbierają oraz zaczynają przeprowadzać pobór rolników. Lentulus gladiatorów, których Cezar tam trzymał w szkole gladiatorskiej, przyprowadzonych na rynek utwierdza (utwierdzał) nadzieją wyzwolenia; przydzielił im konie i rozkazał, aby podążali za nim.

[1] Załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. poz. 493, z późn. zm.).

Zasady oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	**Maksy-malna**
1.	Quibus rebus Romam nuntiatis	Ablativus absolutus; składnia nazw miast	0-1-2	**3**
	magnus repente terror omnes invasit.	Perfectum	0-1	
2.	Lentulus consul cum venisset	Zdanie okolicznikowe czasu	0-1	**6**
	ut aerarium aperiret pecuniamque Pompeio ex senatus consulto proferret,	Zdania okolicznikowe celu; dopełnienie bliższe i dalsze	0-1-2-3	
	protinus aperto sanctiore aerario ex urbe profugit.	Ablativus absolutus; perfectum	0-1-2	
3.	Caesar enim adventare iam iamque et equites eius adesse falso nuntiabantur.	Nominativus cum infinitivo	0-1-2	**2**
4.	Hunc Marcellus collega et plerique magistratus consecuti sunt.	Verbum deponens; zaimek	0-1-2	**2**
5.	Cnaeus Pompeius pridie eius diei ex urbe profectus iter ad legiones faciebat,	Wyrażenia przyimkowe; imiesłowowy równoważnik zdania; imperfectum	0-1-2-3	**6**
	quas in Apulia hibernorum causā disposuerat.	Zdanie względne z plusquamperfectum; causa w funkcji przyimka	0-1-2-3	
6.	Delectus circa urbem intermittuntur;	Zdanie w passivum	0-1	**3**
	nihil citra Capuam tutum esse omnibus videtur.	Nominativus cum infinitivo	0-1-2	
7.	Capuae primum se confirmant et colligunt delectumque colonorum habere instituunt.	Składnia nazw miast; zaimek	0-1-2	**2**
8.	Gladiatores ad forum productos Lentulus spe libertatis confirmat	Zdanie główne; participium perfecti	0-1-2	**5**
	quos ibi Caesar in ludo habebat	Zdanie względne z imperfectum	0-1	
	atque iis equos attribuit et se sequi iussit.	Perfectum; dopełnienie bliższe i dalsze	0-1-2	
Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu. (Punkt jest przyznawany za poprawny przekład całego tekstu).				**1**
Razem				**30**

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów łacińskich.	Zdający: 1.7) wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej […] postawy obywatelskie; 3.1) […] interpretuje fakty i zdarzenia historyczne; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne uzupełnienie zdania.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub błędna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Farsalos, Cezara

Zadanie 3. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów łacińskich.	Zdający: 1.4) wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim; wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej; 1.6) wyjaśnia związki kultury europejskiej, zwłaszcza polskiej, z kulturą antyczną […]; 3.1) dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawna odpowiedź uwzględniającą znaczenie słowa *forum* w starożytności i współczesności.
1 pkt – poprawna odpowiedź uwzględniającą znaczenie słowa *forum* w starożytności.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub błędna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Forum było głównym placem publicznym w rzymskich miastach. Odbywały się tam różnego rodzaju zgromadzenia, w tym polityczne. Obecnie tego wyrażenia używa się na określenie miejsca wymiany poglądów. Mówi się na przykład o forum publicznym. Przede wszystkim jednak tego terminu używa się w związku z Internetem (*fora internetowe*).

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów łacińskich.	Zdający: 1.7) wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej […] nauka i wynalazki w starożytności, postawy obywatelskie; 3.1) […] interpretuje fakty i zdarzenia historyczne; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Zasady oceniania
1 pkt – zaznaczenie trzech prawidłowych odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub błędna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1.	Cezar otrzymał tytuł *dictator in perpetuum.*	**V**	
2.	W skład tzw. pierwszego triumwiratu wchodzili: Cezar, Marek Antoniusz, Pompejusz.		**F**
3.	Na polecenie Cezara w 46 r. p.n.e. przeprowadzona została reforma kalendarza rzymskiego.	**V**	

Zadanie 5. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytania sensu tekstów łacińskich i w przekładzie dotyczących […] życia politycznego (ustrój […] Rzymu) […]; 1.7) wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej […] postawy obywatelskie.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne wymienienie trzech urzędów.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub błędna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
- konsul
- pretor
- edyl
- kwestor
- trybun ludowy
- dyktator
- cenzor

Zadanie 6. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów łacińskich.	Zdający: 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich […] dotyczących […] życia politycznego […]; 3.1) […] interpretuje fakty i zdarzenia historyczne; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne zaznaczenie dwóch sentencji.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub błędna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
C, E

Zadanie 7. (0–3)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne rzeczowników deklinacji 1–5 […]; stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie; infinitivus activi i passivi praesentis, perfecti; […] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] struktura składniowa zdania w stronie czynnej i biernej; funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika w poszczególnych przypadkach; […] konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo, […] dativus possessivus […]; 1.3) dokonuje transformacji gramatycznych: […] tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach; dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie konstrukcji składniowych (accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo, […] dativus possessivus […]).

Zasady oceniania

3 pkt – poprawne przekształcenie trzech zdań.
2 pkt – poprawne przekształcenie dwóch zdań.
1 pkt – poprawne przekształcenie jednego zdania.
0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1.	Caesar adventare nuntiabatur.	Romani nuntiabant Caesarem adventare.
2.	Lentulus pecuniam profert.	Pecunia a Lentulo profertur.
3.	Caesar gladiatores in ludo habebat.	Caesari gladiatores in ludo erant.

Zadanie 8. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne ([...] participia (praesentis activi i perfecti passivi) [...]; 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] ([…] participium praesentis activi i perfecti passivi) […].

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne podkreślenie imiesłowu.
0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Gladiatores, quos ibi Caesar in ludo habebat, ad forum **productos** Lentulus spe libertatis confirmat.

Zadanie 9. (0–3)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne rzeczowników deklinacji 1–5 oraz przymiotników deklinacji 1–3; […] stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie; […] participia (praesentis activi i perfecti passivi); […] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] struktura składniowa zdania w stronie czynnej i biernej; funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika w poszczególnych przypadkach; funkcje składniowe i semantyczne nieosobowych form czasownika ([…] participium praesentis activi i perfecti passivi); konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: […] ablativus absolutus; […] consecutio temporum; zdania podrzędne z indikativem i koniunktiwem.

Zasady oceniania
3 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.
2 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.
1 pkt – jedna poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź błędna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Lp.	ZDANIA	KWALIFIKATOR
1.	Lentulus aerario aperto ex urbe profugit. = Lentulus, cum aerarium aperuisset, ex urbe profugit.	VERUM
2.	Pompeius legiones hibernorum causā disposuit. = Pompeius legiones disposuit, ut in hibernis essent.	VERUM
3.	Pompeius ad legiones iter faciebat. = Pompeius ad legiones venit.	FALSUM

Zadanie 10. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne […] przymiotników deklinacji 1–3; […] regularne i nieregularne stopniowanie przymiotników […]; 1.3) dokonuje transformacji gramatycznych: […] stopniuje przymiotniki […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne uzupełnienie dwóch wierszy tabeli.
1 pkt – poprawne uzupełnienie jednego wiersza tabeli.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub błędna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

STOPIEŃ RÓWNY	STOPIEŃ WYŻSZY	STOPIEŃ NAJWYŻSZY
magnus, magna, magnum	maior, maius	maximus, maxima, maximum
sanctus, sancta, sanctum	sanctior, sanctius	sanctissimus, sanctissima, sanctissimum

Zadanie 11. (0–15)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi […]. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 3.1) dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach łacińskich i w przekładzie; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.2) integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia (język, zjawiska społeczne i polityczne, geografia świata antycznego, wydarzenia z dziedziny kultury); 2.2) tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów z różnych dziedzin; 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich i w przekładzie dotyczących […] sztuki oraz architektury Greków i Rzymian, filozofii, życia politycznego […], literatury rzymskiej, […] wybranych zagadnień z życia codziennego […] Rzymian […]; 1.7) wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – prawo rzymskie, […] nauka i wynalazki w starożytności, postawy obywatelskie.

Zasady oceniania

Kryterium		Punktacja	
		cząstkowa	**maksy-malna**
I. Znajomość kultury antycznej	Wyczerpujący opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty); bardzo dobra znajomość problemu; brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia; drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia; nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej; istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia; jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji; niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
		Razem 15 punktów	

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD	PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **E-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

EGZAMIN MATURALNY
JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA – POZIOM ROZSZERZONY

TEST DIAGNOSTYCZNY

TERMIN: **marzec 2021 r.**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron (zadania 1–11). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

EJLP-R0-**100**-2103

Układ graficzny
© CKE 2021

Zadanie 1. (0−30)

Przetłumacz tekst na język polski.

Ex iis quae mihi scribis, et ex iis quae audio, bonam spem de te concipio: non discurris nec locorum mutationibus inquietaris. Illud autem vide, ne ista lectio auctorum multorum et omnis generis voluminum habeat aliquid vagum et instabile. Certis ingeniis immorari et innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Distringit librorum multitudo. Itaque cum legere non possis, quantum habueris, satis est habere, quantum legas. Probatos auctores itaque semper lege! Hoc ipse quoque facio; ex pluribus, quae legi, aliquid apprehendo. Hodiernum hoc est, quod apud Epicurum nactus sum: „honesta res est laeta paupertas". Illa vero non est paupertas, si laeta est. Non qui parum habet, sed qui plus cupit, pauper est.

Tekst na podstawie: Seneca, *Epistulae morales ad Luculium* I, II 1–5.

Objaśnienia:
discurro, ere, (cu)curry, cursum – rozpraszać się, miotać się
velis – od volo, velle, volui
hodiernus, -a, -um – dzisiejszy, na dzisiaj
Epicurus, -i – Epikur, filozof grecki
nactus sum – od nanciscor, nancisci, nactus sum
immoror (1) – zajmować się, zatrzymać się

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–2)

Uzupełnij zdanie. W wyznaczone miejsca wpisz odpowiednie informacje.

Seneka Młodszy był wychowawcą i doradcą cesarza …….., ostatniego władcy z dynastii …….. .

Zadanie 3. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz V (Verum), jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F (Falsum) – jeśli jest fałszywe.

1.	Twórcą filozofii stoickiej był Zenon z Kition.	**V**	**F**
2.	Podstawą etyki stoickiej jest pojęcie cnoty (łac. *virtus*).	**V**	**F**
3.	Zwolennikiem stoicyzmu był rzymski poeta Lukrecjusz, autor traktatu *O naturze wszechrzeczy*.	**V**	**F**

Zadanie 4. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie. Zaznacz wszystkie prawidłowe odpowiedzi.

Arystoteles był:

A. założycielem Akademii.

B. wychowawcą Aleksandra Macedońskiego.

C. uczniem Platona.

D. presokratykiem.

E. twórcą teorii idei.

F. zwolennikiem sofistów.

Zadanie 5. (0–2)

Uzupełnij tabelę. Obok wymienionych wyrazów łacińskich wpisz pochodzące od nich polskie rzeczowniki.

Wyraz łaciński	Rzeczownik polski
concipere	
mutatio	
pauper	

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.
	Maks. liczba pkt	30	2	2	1	2
	Uzyskana liczba pkt					

Zadanie 6. (0–2)

Uzupełnij tabelę. Obok podanych form czasownika *habere* wpisz odpowiadające im formy czasownika *posse*.

habeat	
habueris	
habet	

Zadanie 7. (0–1)

Przekształć zdanie, stosując składnię *accusativus cum infinitivo*.

Probatos auctores semper legimus.

Dicimus …….....

Zadanie 8. (0–2)

Uzupełnij tabelę. Wpisz brakujące formy stopniowania przysłówków.

Gradus positivus	Gradus comparativus	Gradus superlativus
fideliter		
parum		

Zadanie 9. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Bonam spem de te concipio, cum non discurras nec locorum mutationibus

A. inquietas.

B. inquietares.

C. inquieteris.

D. inquietareris.

Zadanie 10. (0–2)

Zdecyduj, czy zestawione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (VERUM), czy – nie (FALSUM). Wpisz właściwy kwalifikator w odpowiednią rubrykę tabeli.

Lp.	ZDANIA	KWALIFIKATOR
1.	Omnia genera voluminum habes. = Tibi omnia genera voluminum sunt.	
2.	Apud Epicurum legi: honesta res est laeta paupertas. = Apud Epicurum legi honestam rem esse laetam paupertatem.	

Zadanie 11. (0–15)

Odwołując się do załączonych materiałów oraz własnej wiedzy, omów wpływ literatury greckiej na powstanie i rozwój poezji rzymskiej.

Źródło 1.
Cyceron
Rozmowy tuskulańskie

[…] zawsze byłem zdania, że ziomkowie nasi we wszystkim bądź sami wykazali większą mądrość niż Grecy, bądź udoskonalili to, co od nich przejęli, oczywiście jeśli uznali za warte zachodu. […] Grecja przewyższała nas w nauce i we wszystkich rodzajach piśmiennictwa. Lecz łatwo było pokonać na tym polu tych, którzy nie stawiali oporu. U Greków przecież najdawniejszą odmianą ludzi wykształconych byli poeci: Homer i Hezjod żyli przed założeniem Rzymu, Archiloch zaś za panowania Romulusa; my więc przyswoiliśmy sobie sztukę poetycką znacznie później. Liwiusz wystawił sztukę teatralną dopiero około roku 510 po założeniu Rzymu, za konsulatu Gajusza Klaudiusza, syna Cekusa, i Marka Tuditana, a na rok przed narodzinami Enniusza, który był starszy od Plautusa i Newiusza.

Późno tedy przodkowie nasi zapoznali się z poetami lub ich uznali.

Cyceron, *Rozmowy tuskulańskie,* [w:] tegoż, *Pisma filozoficzne,* tom III, przekł. J. Śmigaj, Warszawa 1961.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	6.	7.	8.	9.	10.	11.
	Maks. liczba pkt	2	1	2	1	2	15
	Uzyskana liczba pkt						

Źródło 2.
Horacy
Sztuka poetycka

Homer już rytm pokazał właściwy, jedyny,
W jakim można opiewać wojny, królów czyny.
W wierszu przemiennym skargę z początku zawarto;
Potem z życzeń spełnionych radość nieodpartą.
Ale kto był elegii twórcą, w tejże sprawie
Gramatycy, sędziowie aż kłócą się prawie.
Wściekły Archiloch w jambach pisał swoje dzieła
I tę stopę komedia, tragedia przejęła:
Łatwo bowiem prowadzić w niej dialog na scenie
I bez trudu widowni przezwyciężać wrzenie.
Zaś muza pozwoliła wysławiać na lirze
Bogów, dzielnych pięściarzy i rumaki chyże.
Wino, uczty i wszelkie miłosne przeżycie.

Kwintus Horacjusz Flakkus, *Sztuka poetycka*, [w:] tegoż, *Dzieła wszystkie. Gawędy – Listy – Sztuka poetycka*, tom II, oprac. O. Jurewicz, Warszawa 1988.

Źródło 3.
Daniel van Heil, *Spalenie Troi*

www.wikipedia.org

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS
(nie podlega ocenie)

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny** **Test diagnostyczny**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	EJPP-R0-100, EJPP-R0-200, EJPP-R0-400
Termin egzaminu:	Marzec 2021 r.
Data publikacji dokumentu:	4 marca 2021

Uwagi:
Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne, spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania egzaminacyjne 2021[1]	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski.	Zdający: 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne […] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe […]. 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich […] dotyczących […] filozofii […]. 2.1) dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3) wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu.

[1] Załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. poz. 493, z późn. zm.).

Schemat oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstk.	**maks.**
1.	Ex iis quae mihi scribis et ex iis quae audio bonam spem de te concipio:	Wyrażenia przyimkowe; zaimki; ind. praes. act.	0-1-2-3	**5**
	non discurris nec locorum mutationibus inquietaris.	Ind. praes. (act. I pass.); funkcje przypadków	0-1-2	
2.	Illud autem vide	Imperat. praes. act.	0-1	**4**
	ne ista lectio auctorum multorum et omnis generis voluminum habeat aliquid vagum et instabile.	Zdanie dopełnieniowe; funkcje przypadków; zaimki	0-1-2-3	
3.	Certis ingeniis immorari et innutriri oportet	Verbum impersonale oportet + inf; abl. instrumentalis	0-1-2	**4**
	si velis aliquid trahere quod in animo fideliter sedeat.	Zdanie warunkowe; zdanie przydawkowe	0-1-2	
4.	Distringit librorum multitudo;	Zdanie główne	0-1	**4**
	Itaque cum legere non possis quantum habueris,	Zdanie przyczynowe z czasownikiem modalnym posse; zdanie pytające zależne	0-1-2	
	satis est habere quantum legas.	Zdanie pytające zależne	0-1	
5.	Probatos auctores itaque semper lege!	Imperat. praes. act.	1	**1**
6.	Hoc ipse quoque facio;	Zaimki	0-1	**3**
	ex pluribus quae legi aliquid apprehendo.	Zdanie przydawkowe z ind. perf. act.; ind. praes. act.	0-1-2	
7.	Hodiernum hoc est quod apud Epicurum nactus sum:	Zaimki; verbum deponens; wyrażenie przyimkowe	0-1-2-3	**4**
	„honesta res est laeta paupertas”.	Orzeczenie imienne	0-1	
8	Illa vero non est paupertas, si laeta est;	Zdanie warunkowe; orzeczenie imienne	0-1-2	**4**
	Non qui parum habet, sed qui plus cupit, pauper est.	Zdania przydawkowe; przysłówki	0-1-2	
Poprawność językowa i stylistyczna				**1**
Razem				**30**

Przykładowe rozwiązanie

Na podstawie tego, co mi piszesz, i tego, co słyszę, żywię co do ciebie dobrą nadzieję: nie miotasz się ani nie niepokoisz zmianami miejsc. Na to zaś zwracaj uwagę, aby ta lektura wielu autorów i ksiąg wszelkiego rodzaju nie miała (w sobie) czegoś chaotycznego i niestałego. Trzeba zatrzymywać się i żywić się sprawdzonymi autorytetami, jeślibyś chciał zaczerpnąć coś, co na stałe utkwiłoby w pamięci (umyśle). Nadmiar książek rozprasza; a zatem, ponieważ nie możesz czytać tyle, ile zgromadziłeś, wystarczająco jest mieć tyle, ile czytasz. Czytaj zatem zawsze sprawdzonych autorów! Ja sam również to czynię: z wielu rzeczy, które przeczytałem, coś wybieram. Na dzisiaj jest to, co znalazłem u Epikura: „szlachetną rzeczą jest radosne ubóstwo". Lecz to nie jest ubóstwo, jeśli jest radosne; nie ten, kto ma mało, jest biedny, ale ten, kto pragnie (mieć) więcej.

Zadanie 2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich i w przekładzie dotyczących […] filozofii, życia politycznego (ustrój […] Rzymu), […] 3.1) […] samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach łacińskich […]; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.2) integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…] zjawiska społeczne i polityczne […]).

Zasady oceniania

2 pkt – za dwie prawidłowe odpowiedzi.
1 pkt – za jedną prawidłową odpowiedź.
0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Seneka Młodszy był wychowawcą i doradcą cesarza **Nerona**, ostatniego władcy z dynastii **julijsko-klaudyjskiej**.

Zadanie 3. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich […] dotyczących […] filozofii, […] literatury rzymskiej (gatunki literackie i najwybitniejsi przedstawiciele literatury okresu republiki i augustowskiego) […]. 3.1) dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach łacińskich […]; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.2) integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…] zjawiska społeczne i polityczne, […], wydarzenia z dziedziny kultury).

Zasady oceniania
2 pkt – za zaznaczenie trzech prawidłowych odpowiedzi.
1 pkt – za zaznaczenie dwóch prawidłowych odpowiedzi.
0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. V
2. V
3. F

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów łacińskich i w przekładzie dotyczących […] filozofii […]. 3.1) […] samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach łacińskich […]; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.2) integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…] zjawiska społeczne i polityczne, […] wydarzenia z dziedziny kultury).

Zasady oceniania
1 pkt – za zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi.
0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B, C

Zadanie 5. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymaganie ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.4) wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim; wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej.

Zasady oceniania
2 pkt – za trzy prawidłowe odpowiedzi.
1 pkt – za dwie prawidłowe odpowiedzi.
0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Wyraz łaciński	Rzeczownik polski
concipere	koncepcja
mutatio	mutacja
pauper	pauperyzacja

Zadanie 6. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne ([…] stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie; […] czasowniki nieregularne; deponentia; czasowniki złożone) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.3) dokonuje transformacji gramatycznych: […] tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach […].

Zasady oceniania

2 pkt – za trzy prawidłowe odpowiedzi.
1 pkt – za dwie prawidłowe odpowiedzi.
0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

habeat	possit
habueris	potueris
habet	potest

Zadanie 7. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2) identyfikuje […] konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: accusativus cum infinitivo […]; 1.3) […] dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie konstrukcji składniowych (accusativus cum infinitivo […]).

Zasady oceniania

1 pkt – za prawidłową odpowiedź.
0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Dicimus **nos probatos auctores semper legere / legisse.**

Zadanie 8. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne ([…] przysłówki utworzone od przymiotników deklinacji 1– 3; regularne i nieregularne stopniowanie […] przysłówków […]; 1.3) dokonuje transformacji gramatycznych: […] stopniuje […] przysłówki […].

Zasady oceniania
2 pkt – za prawidłowe uzupełnienie dwóch wierszy w tabeli.
1 pkt – za prawidłowe uzupełnienie jednego wiersza tabeli.
0 pkt – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Gradus positivus	**Gradus comparativus**	**Gradus superlativus**
fideliter	**fidelius**	**fidelissime**
parum	**minus**	**minime**

Zadanie 9. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne ([…] stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie […]) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] zdania podrzędne z indikatiwem i koniunktiwem.

Zasady oceniania
1 pkt – za zaznaczenie prawidłowej odpowiedzi.
0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
C

Zadanie 10. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2021	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] szyk zdania; struktura składniowa zdania w stronie czynnej i biernej; […] funkcje składniowe i semantyczne nieosobowych form czasownika (infinitivus activi i passivi praesentis, […]); konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: accusativus cum infinitivo, […] dativus possessivus […]; 1.3) […] dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie konstrukcji składniowych (accusativus cum infinitivo, […] dativus possessivus […]).

Zasady oceniania
2 pkt – za dwie prawidłowe odpowiedzi.
1 pkt – za jedną prawidłową odpowiedź.
0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. V
2. V

Zadanie 11. (0–15)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi […]. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów […] w przekładzie dotyczących […] literatury greckiej (gatunki literackie oraz najwybitniejsi przedstawiciele okresu archaicznego i klasycznego), literatury rzymskiej (gatunki literackie i najwybitniejsi przedstawiciele literatury okresu republiki i augustowskiego) […]; 2.2) tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów z różnych dziedzin; 3.1) dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach […] w przekładzie; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.2) integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia (język, […] wydarzenia z dziedziny kultury).

Zasady oceniania

Kryterium		Punktacja	
		cząstkowa	**maks.**
I. Znajomość kultury antycznej	Wyczerpujący opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, fakty, daty, przedstawiciele). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	**6**
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	**6**
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	**2**
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	**1**
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
Razem		**15 punktów**	

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

MKL 2020

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

miejsce na naklejkę

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **5 maja 2020 r.**
GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

NOWA FORMUŁA

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron (zadania 1–11). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MKL-R1_1P-202

MKL 2020

Układ graficzny
© CKE 2015

Zadanie 1. (0−30)
Przetłumacz tekst na język polski.

Lizander próbuje przekupić wyrocznię

[Lysander] dolore incensus iniit consilia reges Lacedaemoniorum tollere. Sed sentiebat id se sine ope deorum facere non posse, quod Lacedaemonii omnia ad oracula referre consuerant. Primum [oraculum] Delphicum corrumpere est conatus. Cum id non potuisset, Dodonam adortus est. Hinc quoque repulsus dixit se vota suscepisse, quae Iovi Hammoni solveret, existimans se Afros facilius corrupturum [esse]. Hac spe cum profectus esset in Africam, multum eum antistites Iovis fefellerunt. Nam non solum corrumpi non potuerunt, sed etiam legatos Lacedaemonem miserunt, qui Lysandrum accusarent, quod sacerdotes fani corrumpere conatus esset. Accusatus hoc crimine iudicumque absolutus sententiis [et] Orchomeniis missus subsidio [,] occisus est a Thebanis apud Haliartum.

Cornelii Nepotis Vitae cum fragmentis, ed. P.K. Marshall,
BSB B.G. Teubner Verlagsgesellschaft 1977, s. 21.

Objaśnienia:
Lysander, Lysandri – Lizander, dowódca spartański (V/IV w. p.n.e.)
Lacedaemonii, Lacedaemoniorum – Lacedemończycy
consuerant = consueverant
Delphicus, Delphica, Delphicum – delficki
Dodona, Dodonae – Dodona, świątynia z wyrocznią Zeusa w Epirze
vota suscipere – śluby składać (z dat. bóstwa); vota solvere – śluby spełniać (z dat. bóstwa)
Iuppiter Hammon, Iovis Hammonis – Jowisz Hammon
Afri, Afrorum – Afrykańczycy
corrupturum esse – inf. fut. act.
hac spe – z tą nadzieją
Africa, Africae – Afryka
fallo, fallere, fefelli, falsum – tu: zawodzić
Lacedaemon, Lacedaemonis – Lacedemon, Sparta
qui z con. – tu: aby oni
Orchomenii, Orchomeniorum – mieszkańcy miasta Orchomenos w Beocji
Thebani, Thebanorum – mieszkańcy miasta Teby w Beocji
Haliartus, Haliarti – Haliartus (miasteczko w Beocji)

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

Zadanie 2. (0–2)

Dokończ zdania 1. i 2. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

1. Atrybutem Jowisza jest

A. włócznia.
B. sowa.
C. piorun.
D. kaduceusz.

2. W Delfach znajdowała się wyrocznia

A. Dzeusa.
B. Apollona.
C. Hermesa.
D. Hery.

Zadanie 3. (0–1)

Scena związana z wyrocznią w Delfach. Czerwonofigurowy kyliks z ok. 440–430 p.n.e.

www.theoi.com

Podaj imię kobiety ukazanej na ilustracji i uzasadnij swoją odpowiedź.

Imię: ……

Uzasadnienie: ……...

……...

……...

……...

……...

Zadanie 4. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz V (Verum), jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F (Falsum) – jeśli jest fałszywe.

1.	Najważniejszym prawodawcą Sparty był Likurg.	**V**	**F**
2.	Sparta została pokonana przez Ateny w wojnie peloponeskiej.	**V**	**F**
3.	Ważną rolę w rządzeniu Spartą odgrywała geruzja, czyli rada starszych.	**V**	**F**

Zadanie 5. (0–1)

Uzupełnij tabelę. Wpisz obok wymienionych w niej wyrazów łacińskiego pochodzenia ich polskie odpowiedniki.

Wyrazy	**Polski odpowiednik**
potencjalny	
subsydiarny	

Zadanie 6. (0–2)

Oceń, czy poniższe pary zdań wyrażają dokładnie ten sam sens. Zaznacz T (Tak), jeśli mają ten sam sens, albo N (Nie) – jeśli nie mają.

1.	Lysander a Thebanis apud Haliartum occisus est. = Thebani Lysandrum apud Haliartum occiderunt.	**T**	**N**
2.	Legatos Lacedaemonem miserunt, ut Lysandrum accusarent. = Legatos Lacedaemonem miserunt ad Lysandrum accusandum.	**T**	**N**

Zadanie 7. (0–1)

Uzupełnij zdanie odpowiednią formą czasownika podanego w nawiasie.

Lysander suadebat Lacedaemoniis, ut ex omnibus se ipsum ad bellum gerendum ducem …….…….…… (deligo, deligere).

Zadanie 8. (0–2)

Uzupełnij tabelę. Obok podanych form czasownika *fallere* wpisz odpowiadające im formy czasownika *accusare*.

fefellerunt	
fallatur	
fallebamus	

Zadanie 9. (0–2)

Przekształć podane zdania 1. i 2. – w zdaniu 1. zastosuj stronę czynną, a w zdaniu 2. nominativus cum infinitivo.

1. Sacerdotes a Lysandro non corrupti sunt.

……...

2. Lysander Iovi vota suscipit.

Dicitur ……..

Zadanie 10. (0–3)

Uzupełnij tabelę. Wpisz obok każdego zdania (1–3) literę oznaczającą występującą w nim konstrukcję składniową. Odpowiedzi wybierz spośród podanych (A–F).

	Zdanie	Konstrukcja składniowa
1.	Lacedaemonius sacerdotes fani corrupturus erat.	
2.	Lysander oraculum Delphicum corrumpere conatus esse fertur.	
3.	Oraculo Delphico non corrupto Lysander Dodonam adortus est.	

A. Ablativus absolutus
B. Accusativus cum infinitivo
C. Coniugatio periphrastica activa
D. Coniugatio periphrastica passiva
E. Dativus possessivus
F. Nominativus cum infinitivo

Zadanie 11. (0–15)

Odwołując się do załączonych materiałów oraz własnej wiedzy, scharakteryzuj religijne i społeczne znaczenie wyroczni w świecie starożytnym.

Źródło 1. Herodot, *Dzieje*, ks. VII, rozdz. 142.

Poradził im [Ateńczykom] Timon, syn Androbulosa, jeden z najbardziej poważanych mężów w Delfach, aby wzięli do ręki gałązki oliwne, znowu tam poszli i jako błagalnicy zapytali wyroczni. Ateńczycy usłuchali […]. Kapłanka […] dała im następującą wyrocznię: […] *mury drewniane jedne nie będą zburzone i ciebie wraz z dziećmi ocalą* […].

Gdy posłowie, wróciwszy, zdawali sprawę przed ludem, dało się słyszeć wiele różnych zdań ze strony tych, którzy badali znaczenie wyroczni […]. Ze starszych mówili niektórzy, że […] akropol utrzyma się, bo akropol ateński był od dawnych czasów ogrodzony murem. Drudzy natomiast twierdzili, że bóg wskazuje na okręty.

Herodot, *Dzieje*, przekł. S. Hammer, Warszawa 2005, s. 420–421.

Źródło 2. Liwiusz, *Dzieje od założenia miasta Rzymu*, ks. I, rozdz. 56.

Ujrzał raz król [Tarkwiniusz Superbus] groźne zjawisko. […] Postanowił więc wysłać w tej sprawie poselstwo do Delf […]. Dwóch synów wysłał w podróż do Grecji przez nieznane w tej epoce krainy […]. Wybrali się w drogę Tytus i Arruns; za towarzysza dodano im Lucjusza Juniusza Brutusa. Po przybyciu na miejsce wykonali młodzieńcy zlecenie ojca, a wtedy ogarnęła ich chęć zapytania, któremu z nich przypadnie w udziale władza królewska w Rzymie. Podobno z głębi jaskini dało się słyszeć następującą odpowiedź: *Najwyższą władzę w Rzymie posiądzie ten, kto, pierwszy z was, młodzieńcy, ucałuje matkę*. […] Brutus […] upadł, niby to pośliznąwszy się, i dotknął ziemi pocałunkiem, rozumiejąc, że ona jest wspólną matką wszystkich ludzi.

Tytus Liwiusz, *Dzieje* […], przekł. W. Strzelecki, Wrocław 2004, s. 78–79.

Źródło 3. Wergiliusz, *Eneida*, ks. V.

[*Zmarły Anchizes przemawia do Eneasza*]
W Plutona wstąp domostwa podziemne, gdzie ze mną
Zobaczysz się, o synu. – Nie Tartar mnie bowiem
Niecny trzyma pomiędzy mar posępnych mrowiem,
Lecz Elizjum, kraj szczęsnych. Gdy czarne bydlęta
Zabijesz, tam Sybilla zawiedzie cię święta;
Natenczas ród twój poznasz i przyszły los Romy.

Wergiliusz, *Eneida*, przekł. L. Karyłowski, Warszawa 1984, s. 84.

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język łaciński i kultura antyczna**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Forma arkusza:	MKL-R1_1P-202
Termin egzaminu:	Termin główny – czerwiec 2020 r.
Data publikacji dokumentu:	3 sierpnia 2020 r.

Warszawa 2020

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego. I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 2.1) dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3) wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu [...]; 1.1) rozpoznaje formy morfologiczne [...]; 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe [...]; 1.5) Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów antycznych […] życia politycznego (ustrój […] Sparty […]), wybranych zagadnień z życia codziennego Greków […].

Zasady oceniania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	Maks.
1.	[Lysander] dolore incensus iniit consilia reges Lacedaemoniorum tollere.	Participium perfecti passivi; odmiana czasowników nieregularnych	0–1–2	**2**
2.	Sed sentiebat id se sine ope deorum facere non posse	Accusativus cum infinitivo (2); zaimki (1)	0–1–2–3	**5**
	quod Lacedaemonii omnia ad oracula referre consueverant.	Indicativus plusquamperfecti activi; zdanie przyczynowe	0–1–2	
3.	Primum [oraculum] Delphicum corrumpere est conatus.	Indicativus perfecti	0–1	**1**
4.	Cum id non potuisset, Dodonam adortus est.	Zdanie czasowe / przyczynowe; verbum deponens	0–1–2	**2**

5.	Hinc quoque repulsus dixit se vota suscepisse	Participium perfecti passivi (1); accusativus cum infinitivo (2)	0–1–2–3	**7**
	quae Iovi Hammoni solveret	Zdanie względne	0–1	
	existimans se Afros facilius corrupturum esse	Accusativus cum infinitivo (2); stopniowanie przysłówka (1)	0–1–2–3	
6.	Hac spe cum profectus esset in Africam	Zdanie czasowe	0–1	**3**
	multum eum antistites Iovis fefellerunt.	Indicativus perfecti activi; zaimek	0–1–2	
7.	Nam non solum corrumpi non potuerunt	Infinitivus praesentis passivi; odmiana czasownika posse	0–1–2	**5**
	sed etiam legatos Lacedaemonem miserunt, qui Lysandrum accusarent	Składnia nazw miast; zdanie względno-celowe	0–1–2	
	quod sacerdotes fani corrumpere conatus esset.	Coniunctivus plusquamperfecti	0–1	
8.	Accusatus hoc crimine iudicumque absolutus sententiis	Participium perfecti passivi; funkcje przypadków	0–1–2	**4**
	[et] Orchomeniis missus subsidio, occisus est a Thebanis apud Haliartum.	Funkcje przypadków; indicativus perfecti passivi	0–1–2	
Poprawność językowa i stylistyczna				**1**
Razem				**30**

Przykładowe rozwiązanie

Lizander rozbudzony bólem (rozgoryczony) podjął plan usunięcia (by usunąć) królów Lacedemończyków (królów lacedemońskich). Lecz sądził, że nie może tego zrobić bez pomocy bogów, ponieważ Lacedemończycy mieli zwyczaj wszystko zanosić do wyroczni. Najpierw próbował przekupić wyrocznię delficką. Gdy (ponieważ) tego nie zdołał, udał się do Dodony. Stamtąd również odprawiony, powiedział, że złożył śluby, które wypełni wobec Jowisza Hammona; sądząc (sądził), że łatwiej uda mu się przekupić Afrykańczyków. Gdy z tą nadzieją ruszył do Afryki, bardzo go zawiedli kapłani Jowisza. Nie tylko nie mogli zostać przekupieni (nie udało się ich przekupić), ale także wysłali do Sparty posłów, aby oni (ci) oskarżyli Lizandra o to, że (ponieważ) próbował przekupić kapłanów świątyni. Oskarżony o to przestępstwo i uniewinniony przez sędziów (głosami sędziów) oraz wysłany na pomoc mieszkańcom Orchomenos, został zabity przez Tebańczyków pod Haliartus.

Zad. 2. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	1.5. Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów antycznych [...], wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian […]. 3.1. samodzielnie analizuje […] treści [...]; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań. 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…] zjawiska społeczne i polityczne, geografia świata antycznego, wydarzenia z dziedziny kultury).

Zasady oceniania
2 pkt – za dwie prawidłowe odpowiedzi.
1 pkt – za jedną prawidłową odpowiedź.
0 pkt – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1–C
2–B

Zadanie 3. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	1.5. Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów antycznych [...], wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian […]. 3.1. samodzielnie analizuje […] treści [...]; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań. 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…] zjawiska społeczne i polityczne, geografia świata antycznego, wydarzenia z dziedziny kultury).

Zasady oceniania
1 pkt – za poprawną odpowiedź wraz z uzasadnieniem.
0 pkt – za odpowiedź niepełną, błędną albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Pytia
Przykładowe uzasadnienie:
W sztuce greckiej kapłanka Apollona Pytia często przedstawiana jest jako kobieta siedząca na trójnogu.

Polecenie 4. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	1.5. Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących życia politycznego (ustrój [...] Sparty […]). […] 3.1. samodzielnie analizuje […] treści [...]; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań. 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…] zjawiska społeczne i polityczne […]).

Zasady oceniania
1 pkt – za trzy prawidłowe wskazania.
0 pkt – za odpowiedź niepełną, błędną albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1 – V
2 – F
3 – V

Zadanie 5. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.4. Zdający wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim; wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej.

Zasady oceniania
1 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
0 pkt – za odpowiedź niepełną, błędną albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Wyrazy	Polski odpowiednik
potencjalny	możliwy
subsydiarny	pomocniczy

Zadanie 6. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	I.1. Zdający rozpoznaje formy morfologiczne: […] stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie […] supinum […]; I.2. Zdający identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: szyk zdania, struktura zdaniowa zdania w stronie czynnej i biernej […], consecutio temporum, zdania podrzędne z […] koniunktiwem.

Zasady oceniania
2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź.
0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Rozwiązania
1. T
2. T

Zadanie 7. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	I.1. Zdający rozpoznaje formy morfologiczne: […] stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie […] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.3. dokonuje transformacji gramatycznych: […] tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach […].

Zasady oceniania
1 pkt – za poprawną odpowiedź.
0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
deligerent

Zadanie 8. (0–2)

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	I.1. Zdający rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne rzeczowników deklinacji 1–5 […]) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.2. Zdający identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika w poszczególnych przypadkach […]; konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: […] coniugatio periphrastica […] passiva […].

Zasady oceniania
2 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi.
1 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi.
0 pkt – za jedną poprawną odpowiedź, odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

fefellerunt	accusaverunt
fallatur	accusetur
fallebamus	accusabamus

Zasady oceniania
2 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi.
1 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi.
0 pkt – za jedną poprawną odpowiedź, odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Zadanie 9. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.2. Zdający identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] consecutio temporum, zdania podrzędne z indikatiwem i koniunktiwem.

Zasady oceniania
2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź.
0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Zdanie 1: Lysander sacerdotes non corrupit.
Zdanie 2: Dicitur Lysander Iovi vota suscipere.

Zadanie 10. (0–3)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne ([…] infinitivus, […] participia [...]) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] nominativus cum infinitivo, […] coniugatio perihrastica activa, […], ablativus absolutus […].

Zasady oceniania
3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi.
2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź.
0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Zdanie 1: Coniugatio periphrastica activa (C)
Zdanie 2: Nominativus cum infinitivo (F)
Zdanie 3: Ablativus absolutus (A)

Zadanie 11. (0–15)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi [...]. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…] zjawiska społeczne i polityczne, […], wydarzenia z dziedziny kultury); 3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach klasycznych w oryginale i przekładzie; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych terminów [...] z różnych dziedzin, np. literatury, historii sztuki […]; 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów antycznych, […] życia politycznego […] literatury greckiej […] literatury rzymskiej […].

	1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej, zwłaszcza polskiej, z kulturą antyczną – odniesienia do antyku w najwybitniejszych dziełach […] sztuki i architektury europejskiej […].

Zasady oceniania

Kryterium		Punktacja	
		cząstkowa	**maksy-malna**
I. Znajomość kultury antycznej	Wyczerpujący opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	**6**
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	**6**
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	**2**
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	**1**
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
			Razem 15 punktów

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD | PESEL

miejsce na naklejkę

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **kwiecień 2020 r.**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

NOWA FORMUŁA

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron (zadania 1–10). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MKL-R1_1P

Układ graficzny
© CKE 2015

Zadanie 1. (0−30)

Przetłumacz tekst na język polski.

Działania wojenne Cezara i Pompejusza pod Dyrrachium

Postero die Curio obsidere Uticam valloque circummunire instituit. Erat in oppido multitudo insolens belli diuturnitate otii, Uticenses pro quibusdam Caesaris in se beneficiis illi amicissimi, conventus is qui ex variis generibus constaret, terror ex superioribus proeliis magnus. Itaque de deditione omnes iam palam loquebantur et cum P. Attio agebant, ne sua pertinacia omnium fortunas perturbari vellet. Haec cum agerentur, nuntii praemissi ab rege Iuba venerunt, qui illum adesse cum magnis copiis dicerent et de custodia ac defensione urbis hortarentur. Quae res eorum perterritos animos confirmavit.

Nuntiabantur haec eadem Curioni, sed aliquamdiu fides fieri non poterat; tantam habebat suarum rerum fiduciam. Iamque Caesaris in Hispania res secundae in Africam nuntiis ac litteris perferebantur. Quibus omnibus rebus sublatus nihil contra se regem nisurum existimabat.

C. Iulius Caesar, *Bellum civile*, II 36–37 (ed. A. Klotz, 1950; www.latin.packhum.org)

Objaśnienia:
Curio, -onis – Gajusz Skryboniusz Kurion, rzymski polityk, walczył po stronie Cezara
Utica, -ae – miasto w Afryce
Uticensis, -is – mieszkaniec Utyki
Caesar, -is – Gajusz Juliusz Cezar
P. Attius, -i – Publiusz Attiusz Warus, rzymski namiestnik Afryki, w wojnie domowej przeciwnik Cezara
Iuba, -ae – Juba I, król Numidii, stronnik Pompejusza
Hispania, -ae
Africa, -ae
Belli – tu: połącz z *insolens*
Sublatus – participium perfecti passivi od *tollo*
Nisurum = nisurum esse, inf. futuri od *nitor*
Otium – tu: pokój

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

Zadanie 2. (0−1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Cezar pokonał Pompejusza w roku 48 p.n.e. w bitwie pod

A. Akcjum.

B. Dyrrachium.

C. Farsalos.

D. Filippi.

Zadanie 3. (0−2)

Uzupełnij zdania – wpisz w odpowiednie miejsca nazwy stanowisk piastowanych przez Juliusza Cezara. Nazwy wybierz spośród podanych niżej.

aedilis, censor, consul, dictator in perpetuum, pontifex maximus, proconsul

Cezar jako:

1. …… miał najwyższą władzę religijną w Rzymie.

2. …… miał dożywotnio nieograniczoną władzę w państwie.

3. ……...…… przez rok wraz z kolegą sprawował najwyższą władzę.

4. …… zarządzał Galią Przedalpejską.

Zadanie 4. (0–1)

Uzupełnij zdania – wpisz w wolne miejsca (A−C) właściwe informacje.

Cezar postanowił poszukać sobie sojuszników, by przy ich pomocy złamać opór senatu. Znalazł ich w osobach (A) …….…….. i (B)…… . Za sprawą Cezara, inicjatora poczynań, doszło między nimi do prywatnego porozumienia, zwanego powszechnie (C)…… (60 r. p.n.e.).

J. Wolski, *Historia powszechna. Starożytność,* Warszawa 1971, s. 415.

Zadanie 5. (0−1)

Tablica upamięniająca rocznicę powstania sejmu walnego w Polsce [fragment]

http://panaszonik.blogspot.com

Przetłumacz na język polski łacińską sentencję widoczną na tablicy.

.....

.....

Zadanie 6. (0–4)

Zdecyduj, czy zestawione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (Verum), czy – nie (Falsum). Wpisz właściwy kwalifikator w odpowiednią rubrykę tabeli.

	Zdania	Kwalifikator
1.	Caesari ea loca capienda erant. = Caesar ea loca capere debebat.	
2.	Milites munitiones eruperunt. = Milites, munitiones eruptae sunt.	
3.	Nostri milites omnem apparatum belli habent. = Militibus omnibus noster apparatus belli est.	
4.	Pompeius colles occupaturus est. = Colles Pompeio occupandae sunt.	

Zdanie 7. (0–2)

Podkreśl poprawne uzupełnienie każdego zdania, wybrane sposród propozycji oznaczonych literami A, B, C, D.

1. Frumentum in ……. erat.
A. navem
B. nave
C. naves
D. navi

2. Pompeiani munitiones faciunt, ut Caesarem … .
A. prohibeant
B. prohibent
C. prohiberent
D. prohibuerunt

Zadanie 8. (0–2)

Obok każdej definicji napisz w języku polskim słowo, które pochodzi od jednego z wyrazów łacińskich podanych niżej.

arma, copia, locus, praesidium, regio, spatium

	definicja	***słowo w języku polskim***
1.	miejsce uzyskane w klasyfikacji	
2.	odstęp między wyrazami	
3.	organ kierowniczy	
4.	zespół elementów urządzenia	

Zadanie 9. (0–2)

Wpisz do tabeli brakujące formy przymiotników w takim samym przypadku, w takiej liczbie i w takim samym rodzaju jak podane formy rzeczowników (*regiones, circuitus*).

rzeczowniki	***positivus***	***comparativus***	***superlativus***
1. regiones			latissimae
2. circuitus		minor	

Zadanie 10. (0–15)

Odwołując się do załączonych materiałów oraz własnej wiedzy, porównaj współczesne i starożytne pojmowanie patriotyzmu.

1. Simonides z Keos

Powiedz, przechodniu, Sparcie, że tu nas widziałeś poległych,
Jak przystało na synów posłusznych prawom matki ojczyzny.

M.T. Cyceron, *Rozmowy tuskulańskie*, I, 41, Warszawa 2010, tłum. J. Śmigaj, s. 54.

2. Marek Tulliusz Cyceron

Ojczyzna jest o wiele droższa niż moje życie.

Z. Landowski, K. Woś, *Słownik cytatów łacińskich*, Kraków 2002, s. 421.

3. Ignacy Krasicki, *Hymn do miłości ojczyzny*

Święta miłości kochanej ojczyzny,

Czują cię tylko umysły poczciwe!

Dla ciebie zjadłe smakują trucizny,

Dla ciebie więzy, pęta niezelżywe.

Kształcisz kalectwo przez chwalebne blizny,

Gnieździsz w umyśle rozkoszy prawdziwe,

Byle cię można wspomóc, byle wspierać,

Nie żal żyć w nędzy, nie żal i umierać.

https://wolnelektury.pl

4. Cyprian Kamil Norwid

Ojczyzna jest to wielki – zbiorowy – Obowiązek.

Cyprian Kamil Norwid, *Memoriał o Młodej Emigracji*, Warszawa 1968, s. 394.

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY

W ROKU SZKOLNYM 2019/2020

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM ROZSZERZONY

FORMUŁA OD 2015

(„NOWA MATURA”)

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

ARKUSZ MKL-R1

KWIECIEŃ 2020

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający wykorzystuje znajomość języka łacińskiego do rozumienia i rozpoznawania sensu tekstów oryginalnych oraz zapoznaje się z kulturą i tradycją antyczną; w zakresie języka rozpoznaje formy morfologiczne, konstrukcje składniowe, dokonuje transformacji gramatycznych oraz zapoznaje się z terminologią pochodzenia łacińskiego; zapoznaje się ze słownictwem w stopniu umożliwiającym rozumienie oryginalnych tekstów autorów rzymskich i wybranych autorów nowożytnych piszących po łacinie. II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego. Zdający wykorzystuje język łaciński do sprawnego posługiwania się językiem polskim; redaguje tekst poprawny stylistycznie; korzysta z tekstu łacińskiego w oryginale jak z tekstu źródłowego.	1.1) rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne rzeczowników deklinacji 1–5 oraz przymiotników deklinacji 1–3; nieregularności w odmianie rzeczowników, pluralia tantum; formy fleksyjne i zasady użycia zaimków; formy i zasady użycia przymiotników zaimkowych; liczebniki główne i porządkowe; przysłówki utworzone od przymiotników deklinacji 1–3; regularne i nieregularne stopniowanie przymiotników i przysłówków; stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie; infinitivus activi i passivi praesentis, perfecti, futuri; participia; gerundium; supinum; czasowniki nieregularne; verba defectiva, deponentia i semideponentia; czasowniki złożone) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: szyk zdania; struktura składniowa zdania w stronie czynnej i biernej; funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika w poszczególnych przypadkach; funkcje składniowe i semantyczne nieosobowych form czasownika (infinitivus, participium, gerundium); konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo, accusativus oraz nominativus duplex, dativus possessivus, coniugatio periphrastica activa i passiva, ablativus absolutus; składnia nazw miast; consecutio temporum; zdania podrzędne z indikatiwem i koniunktiwem. 2.1) dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje prze kład spójny i po prawny stylistycznie; 3) wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu; redaguje komentarz do

	tłumaczonego tekstu, na podstawie dokonanego przekładu wskazuje i objaśnia związki kultury antycznej z kulturą współczesną, zwłaszcza polską.

Przekład tekstu: C. Iulius Caesar, *Bellum civile*, II 36–37

	Zdanie	**Elementy podlegające ocenie**	**punktacja**	
			cząstkowa	maksymalna
1.	Postero die Curio obsidere Uticam valloque circummunire instituit.	Zdanie główne Ablativus temporis	0-1-2	2
2.	Erat in oppido multitudo insolens belli diuturnitate otii,	Zdanie główne Ablativus causae	0-1-2	7
	Uticenses pro quibusdam Caesaris in se beneficiis illi amicissimi,	Wyrażenia przyimkowe Stopień najwyższy Zaimki	0-1-2-3	
	conventus is qui ex variis generibus constaret, terror ex superioribus proeliis magnus	Zdanie względne Wyrażenie przyimkowe	0-1-2	
3.	Itaque de deditione omnes iam palam loquebantur	Zdanie główne	0-1	4
	et cum P. Attio agebant, ne sua pertinacia omnium fortunas perturbari vellet	Zdanie główne Zdanie celowe ACI	0-1-2-3	
4.	Haec cum agerentur	Zdanie czasowe	0-1	5
	nuntii praemissi ab rege Iuba venerunt	Zdanie główne	0-1	
	qui illum adesse cum magnis copiis dicerent et de custodia ac defensione urbis hortarentur	Zdanie względne ACI Verbum deponens	0-1-2-3	
5.	Quae res eorum perterritos animos confirmavit.	Zdanie główne Imiesłów	0-1-2	2
6.	Nuntiabantur haec eadem Curioni, sed aliquamdiu fides fieri non poterat	Zdanie główne Posse z inf. strony biernej Zaimki	0-1-2-3	4
	tantam habebat suarum rerum fiduciam	Zdanie główne	0-1	
7.	Iamque Caesaris in Hispania res secundae in Africam nuntiis ac litteris perferebantur.	Zdanie główne Wyrażenie przyimkowe	0-1-2	2
8.	Quibus omnibus rebus sublatus nihil contra se regem nisurum existimabat	Zdanie główne Nawiązanie względne ACI	0-1-2-3	3
9.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu. (Punkt jest przyznawany za poprawny przekład całego tekstu)		0-1	1
10.	**Razem**			**30**

Za przekład każdego zdania może być przyznany 1 punkt, gdy zdający nie otrzymał punktów za przekład poszczególnych części zdania, ale zrozumiał jego treść.

Przykładowy przekład

Następnego dnia Kurion postanowił oblegać Utykę i otoczyć [ją] wałem. W mieście był tłum odwykły od wojny z powodu długotrwałego pokoju, mieszkańcy Utyki, z powodu pewnych dobrodziejstw Cezara względem nich, bardzo przyjaźni dla niego, takie zgromadzenie, które składa się z różnych grup, wielki strach [wynikający] z wcześniejszych walk. Dlatego wszyscy już otwarcie mówili o poddaniu się i układali się z Publiuszem Attiuszem, by swoim uporem nie chciał narażać losu wszystkich [żeby losy wszystkich zostały wprawione w zamieszanie]. Gdy to się działo, przybyli posłowie wysłani przez króla Jubę, którzy mówili, że on przybywa z wielkimi wojskami i zachęcali do ochrony i obrony miasta. Ta rzecz wzmocniła ich przerażone umysły.

Te same [rzeczy] były przekazywane Kurionowi, lecz długo nie można było w to uwierzyć [wiara nie mogła powstać], tak wielką ufność pokładał w swoje możliwość [w swoje sprawy]. I już dochodziły do Afryki przez posłańców i listy [wieści o] sukcesach Cezara w Hiszpanii. Podniesiony na duchu wszystkimi tymi rzeczami, uznał że król nie podejmie żadnych działań przeciwko niemu

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający wykorzystuje znajomość języka łacińskiego do rozumienia i rozpoznawania sensu tekstów oryginalnych oraz zapoznaje się z kulturą i tradycją antyczną; w zakresie języka rozpoznaje formy morfologiczne, konstrukcje składniowe, dokonuje transformacji gramatycznych oraz zapoznaje się z terminologią pochodzenia łacińskiego; zapoznaje się ze słownictwem w stopniu umożliwiającym rozumienie oryginalnych tekstów autorów rzymskich i wybranych autorów nowożytnych piszących po łacinie.	5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów antycznych, sztuki oraz architektury Greków i Rzymian, filozofii, życia politycznego (ustrój Aten, Sparty, Rzymu), literatury greckiej (gatunki literackie oraz najwybitniejsi przedstawiciele od Homera do okresu hellenistycznego), literatury rzymskiej (gatunki literackie, literatura okresu republiki, augustowska i cesarstwa), wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, termy).

Schemat punktowania
1 p. – za prawidłową odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną albo za brak odpowiedzi.

Prawidłowa odpowiedź
C

Zadanie 3. (0–2)

Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów

Zdający wykorzystuje znajomość języka łacińskiego do rozumienia i rozpoznawania sensu tekstów oryginalnych oraz zapoznaje się z kulturą i tradycją antyczną; w zakresie języka rozpoznaje formy morfologiczne, konstrukcje składniowe, dokonuje transformacji gramatycznych oraz zapoznaje się z terminologią pochodzenia łacińskiego; zapoznaje się ze słownictwem w sto pniu umożliwiającym rozumienie oryginalnych tekstów autorów rzymskich i wybranych autorów nowożytnych piszących po łacinie.	antycznych, sztuki oraz architektury Greków i Rzymian, filozofii, życia politycznego (ustrój Aten, Sparty, Rzymu), literatury greckiej (gatunki literackie oraz najwybitniejsi przedstawiciele od Homera do okresu hellenistycznego), literatury rzymskiej (gatunki literackie, literatura okresu republiki, augustowska i cesarstwa), wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, termy).

Schemat punktowania
2 p. – za cztery prawidłowe wskazania.
1 p. – za trzy prawidłowe wskazania.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Prawidłowe odpowiedzi
1. pontifex maximus
2. dictator in perpetuum
3. consul
4. proconsul

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający wykorzystuje znajomość języka łacińskiego do rozumienia i rozpoznawania sensu tekstów oryginalnych oraz zapoznaje się z kulturą i tradycją antyczną; w zakresie języka rozpoznaje formy morfologiczne, konstrukcje składniowe, dokonuje transformacji gramatycznych oraz zapoznaje się z terminologią pochodzenia łacińskiego; zapoznaje się ze słownictwem w stopniu umożliwiającym rozumienie oryginalnych tekstów autorów rzymskich i wybranych autorów nowożytnych piszących po łacinie.	5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów antycznych, sztuki oraz architektury Greków i Rzymian, filozofii, życia politycznego (ustrój Aten, Sparty, Rzymu), literatury greckiej (gatunki literackie oraz najwybitniejsi przedstawiciele od Homera do okresu hellenistycznego), literatury rzymskiej (gatunki literackie, literatura okresu republiki, augustowska i cesarstwa), wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, termy).

Schemat punktowania
1 p. – za wszystkie trzy elementy odpowiedzi.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Prawidłowe odpowiedzi
A. (Marka Licyniusza) Krassusa; B. (Gnejusza) Pompejusza; C. (pierwszym) triumwiratem

Zadanie 5. (0–1)

Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający wykorzystuje znajomość języka łacińskiego do rozumienia i rozpoznawania sensu tekstów oryginalnych oraz zapoznaje się z kulturą i tradycją antyczną; w zakresie języka rozpoznaje formy morfologiczne, konstrukcje składniowe, dokonuje transformacji gramatycznych oraz zapoznaje się z terminologią pochodzenia łacińskiego; zapoznaje się ze słownictwem w stopniu umożliwiającym rozumienie oryginalnych tekstów autorów rzymskich i wybranych autorów nowożytnych piszących po łacinie.	1) rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne rzeczowników deklinacji 1–5 oraz przymiotników deklinacji 1–3; nieregularności w odmianie rzeczowników, pluralia tantum; formy fleksyjne i zasady użycia zaimków; formy i zasady użycia przymiotników zaimkowych; liczebniki główne i porządkowe; przysłówki utworzone od przymiotników deklinacji 1–3; regularne i nieregularne stopniowanie przymiotników i przysłówków; stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie; infinitivus activi i passivi praesentis, perfecti, futuri; participia; gerundium; supinum; czasowniki nieregularne; verba defectiva, deponentia i semideponentia; czasowniki złożone) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 5) wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów antycznych, sztuki oraz architektury Greków i Rzymian, filozofii, życia politycznego (ustrój Aten, Sparty, Rzymu), literatury greckiej (gatunki literackie oraz najwybitniejsi przedstawiciele od Homera do okresu hellenistycznego), literatury rzymskiej (gatunki literackie, literatura okresu republiki, augustowska i cesarstwa), wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, termy).

Schemat punktowania
1 p. – za prawidłową odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną albo za brak odpowiedzi.

Prawidłowa odpowiedź
Dobro Rzeczypospolitej [republiki] najwyższym prawem.

Zadanie 6. (0–4)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający wykorzystuje znajomość języka łacińskiego do rozumienia i rozpoznawania sensu tekstów oryginalnych oraz zapoznaje się z kulturą i tradycją antyczną; w zakresie języka rozpoznaje formy morfologiczne, konstrukcje składniowe, dokonuje transformacji gramatycznych oraz zapoznaje się z terminologią pochodzenia łacińskiego; zapoznaje się ze słownictwem w stopniu umożliwiającym rozumienie oryginalnych tekstów autorów rzymskich i wybranych autorów nowożytnych piszących po łacinie.	3) dokonuje transformacji gramatycznych: odmienia rzeczowniki, przymiotniki, zaimki i liczebniki; stopniuje przymiotniki i przysłówki; tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach; dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie konstrukcji składniowych (accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo, accusativus oraz nominativus duplex, dativus possessivus, coniugatio periphrastica activa i passiva, ablativus absolutus).

Schemat punktowania
4 p. – za cztery prawidłowe wskazania.
3 p. – za trzy prawidłowe wskazania.
2 p. – za dwa prawidłowe wskazania.
1 p. – za jedno prawidłowe wskazanie.
0 p. – za odpowiedź błędną albo za brak odpowiedzi.

Prawidłowe odpowiedzi
1. verum
2. falsum
3. falsum
4. falsum

Zadanie 7. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający wykorzystuje znajomość języka łacińskiego do rozumienia i rozpoznawania sensu tekstów oryginalnych oraz zapoznaje się z kulturą i tradycją antyczną; w zakresie języka rozpoznaje formy morfologiczne, konstrukcje składniowe, dokonuje transformacji gramatycznych oraz zapoznaje się z terminologią pochodzenia łacińskiego; zapoznaje się ze słownictwem w stopniu umożliwiającym rozumienie oryginalnych tekstów autorów rzymskich i wybranych autorów nowożytnych piszących po łacinie.	1) rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne rzeczowników deklinacji 1–5 oraz przymiotników deklinacji 1–3; nieregularności w odmianie rzeczowników, pluralia tantum; formy fleksyjne i zasady użycia zaimków; formy i zasady użycia przymiotników zaimkowych; liczebniki główne i porządkowe; przysłówki utworzone od przymiotników deklinacji 1–3; regularne i nieregularne stopniowanie przymiotników i przysłówków; stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie i koniunktiwie; infinitivus activi i passivi praesentis, perfecti, futuri; participia; gerundium;

	supinum; czasowniki nieregularne; verba defectiva, deponentia i semideponentia; czasowniki złożone) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 2) identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: szyk zdania; struktura składniowa zdania w stronie czynnej i biernej; funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika w poszczególnych przypadkach; funkcje składniowe i semantyczne nieosobowych form czasownika (infinitivus, participium, gerundium); konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo, accusativus oraz nominativus duplex, dativus possessivus, coniugatio periphrastica activa i passiva, ablativus absolutus; składnia nazw miast; consecutio temporum; zdania podrzędne z indikatiwem i koniunktiwem.

Schemat punktowania
2 p. – za dwa prawidłowe wskazania.
1 p. – za jedno prawidłowe wskazanie.
0 p. – za odpowiedź błędną albo za brak odpowiedzi.

Prawidłowe odpowiedzi
1. B.
2. A.

Zadanie 8. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający wykorzystuje znajomość języka łacińskiego do rozumienia i rozpoznawania sensu tekstów oryginalnych oraz zapoznaje się z kulturą i tradycją antyczną; w zakresie języka rozpoznaje formy morfologiczne, konstrukcje składniowe, dokonuje transformacji gramatycznych oraz zapoznaje się z terminologią pochodzenia łacińskiego; zapoznaje się ze słownictwem w stopniu umożliwiającym rozumienie oryginalnych tekstów autorów rzymskich i wybranych autorów nowożytnych piszących po łacinie.	4) wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim; wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej.

Schemat punktowania
2 p. – za cztery prawidłowe wskazania.
1 p. – za trzy prawidłowe wskazania.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Prawidłowe odpowiedzi
1. lokata
2. spacja
3. prezydium
4. armatura

Zadanie 9. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający wykorzystuje znajomość języka łacińskiego do rozumienia i rozpoznawania sensu tekstów oryginalnych oraz zapoznaje się z kulturą i tradycją antyczną; w zakresie języka rozpoznaje formy morfologiczne, konstrukcje składniowe, dokonuje transformacji gramatycznych oraz zapoznaje się z terminologią pochodzenia łacińskiego; zapoznaje się ze słownictwem w stopniu umożliwiającym rozumienie oryginalnych tekstów autorów rzymskich i wybranych autorów nowożytnych piszących po łacinie.	3) dokonuje transformacji gramatycznych: odmienia rzeczowniki, przymiotniki, zaimki i liczebniki; stopniuje przymiotniki i przysłówki; tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach; dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie konstrukcji składniowych (accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo, accusativus oraz nominativus duplex, dativus possessivus, coniugatio periphrastica activa i passiva, ablativus absolutus).

Schemat punktowania
2 p. – za dwa prawidłowo wypełnione wiersze tabeli.
1 p. – za jeden prawidłowe wypełniony wiersz tabeli.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Prawidłowe odpowiedzi
1. latae, latiores
2. parvus, minimus

Zadanie 10. (0–15)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający wykorzystuje znajomość języka łacińskiego do rozumienia i rozpoznawania sensu tekstów oryginalnych oraz zapoznaje się z kulturą i tradycją antyczną; w zakresie języka rozpoznaje formy morfologiczne, konstrukcje składniowe, dokonuje transformacji gramatycznych oraz zapoznaje	3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie […] interpretuje fakty i zdarzenia historyczne [z zakresu historii sztuki starożytnej], selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.2. wyjaśnia związek ponadczasowych wartości antyku z kulturą [europejską i]

się z terminologią pochodzenia łacińskiego; zapoznaje się ze słownictwem w stopniu umożliwiającym rozumienie oryginalnych tekstów autorów rzymskich i wybranych autorów nowożytnych piszących po łacinie. II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego. Zdający wykorzystuje język łaciński do sprawnego posługiwania się językiem polskim; redaguje tekst poprawny stylistycznie; korzysta z tekstu łacińskiego w oryginale jak z tekstu źródłowego. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń odkrywa wpływ antyku na współczesną kulturę europejską, zwłaszcza polską; dostrzega antyczne źródła cywilizacji i kultury, samodzielnie analizuje treści zawarte w tekstach oryginalnych i w przekładzie, interpretuje fakty, selekcjonuje wiadomości.	polską w dziełach sztuki nowożytnej i współczesnej ([…] architektura); 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…] wydarzenia z dziedziny kultury); 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych terminów łacińskich z różnych dziedzin, np. […] historii sztuki […]; 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej […] z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach […] sztuki i architektury europejskiej […]; 1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – […] nauka i wynalazki w starożytności […].

Kryteria oceny wypracowania

Kryterium		Punktacja	Max
I. Znajomość kultury antycznej	Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6-5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Nieliczne błędy.	4-3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, drobne usterki i nieliczne błędy.	2-1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6-5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4-3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2-1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak; błędy w interpretacji.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; dopuszczalne nieliczne błędy w pisowni tych wyrażeń i terminów.	1	

	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni wyrażeń i terminów.	0	
IV. Język i styl	Praca napisana językiem komunikatywnym, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, język nie zaburza wywodu.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
			Razem 15 punktów

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

MKL 2019

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

miejsce na naklejkę

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **7 maja 2019 r.**
GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

NOWA FORMUŁA

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron (zadania 1–12). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MKL-R1_1P-192

MKL 2019

Układ graficzny
© CKE 2015

Zadanie 1. (0−30)

Przetłumacz tekst na język polski.

Hyginus, *Polynices*

Polynices, Oedipodis filius, anno peracto regnum ab Eteocle fratre repetit; ille cedere noluit. Itaque Polynices Adrasto rege adiuvante cum septem ductoribus Thebas oppugnatum venit. Ibi Capaneus, quod contra Iovis voluntatem Thebas se capturum diceret, cum murum ascenderet, fulmine est percussus. Amphiaraus terra est devoratus. Eteocles et Polynices inter se pugnantes alius alium interfecerunt. His cum Thebis parentaretur, etsi ventus vehemens esset, tamen fumus se numquam in unam partem convertit, sed alius alio seducitur. Ceteri cum Thebas oppugnarent et Thebani rebus suis diffiderent, Tiresias […] augur praemonuit, si ex dracontea progenie aliquis interiisset, oppidum ea clade liberari. Menoeceus cum vidit se unum civium salutem posse redimere, muro se praecipitavit. Thebani victoria sunt potiti.

Hyginus, *Fabulae 68*, wyd. H.J. Rose, Leiden 1934.

Objaśnienia:
Polynices, Polynicis – Polinik (Polynejkes)
Oedipus, Oedipodis – Edyp
Eteocles, Eteoclis – Eteokles
Adrastus, Adrasti – Adrastos
Thebae, Thebarum – Teby
oppugnatum – supinum w znaczeniu celowym
Capaneus, Capanei – Kapaneus
capturum = capturum esse
Iuppiter, Iovis – Jowisz
Amphiaraus, Amphiarai – Amfiaraus
his połącz z parentaretur (parentare z dat. – składać ofiarę za zmarłych)
alius alio seducitur – tu: dym rozdzielał się na dwie części
Tiresias, Tiresiae – Tejrezjasz
dracontea progenies – smocze potomstwo, czyli potomkowie pierwszych mieszkańców Teb
Menoeceus, Menoecei – Menojkeus
Thebanus, Thebani – Tebańczyk

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

Zadanie 2. (0−1)

Podaj imię siostry Polinika i Eteoklesa, tytułowej bohaterki tragedii Sofoklesa.

.....

Zadanie 3. (0−1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz V (Verum), jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F (Falsum) – jeśli jest fałszywe.

1.	Edyp był królem Teb.	**V**	**F**
2.	Początki teatru greckiego wiążą się z kultem Dionizosa.	**V**	**F**
3.	Teby były stolicą Sparty.	**V**	**F**

Zadanie 4. (0−1)

Wymień dwa sposoby wróżenia w antycznym świecie.

.....

.....

Zadanie 5. (0−1)

Rozstrzygnij, który obraz (A czy B) jest związany z cyklem mitów tebańskich. Odpowiedź uzasadnij.

https://artsandculture.gooogle.com, http://cyfrowe.mnw.art.pl

Rozstrzygnięcie: ……

Uzasadnienie: ……...

……...

……...

……...

……...

Zadanie 6. (0−1)

Spośród wymienionych tytułów (1–6) wybierz i zaznacz tytuły dwóch tragedii Sofoklesa.

1. *Wojna peloponeska*
2. *Iliada*
3. *Król Edyp*
4. *Wychowanie Cyrusa*
5. *Teogonia*
6. *Elektra*

Zadanie 7. (0−3)

Oceń, czy poniższe pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść. Zaznacz w odpowiednim miejscu tabeli V (Verum) albo F (Falsum).

1.	Amphiaraus terra est devoratus. = Terra devoravit Amphiaraum.	**V**	**F**
2.	Rex Thebas oppugnatum venit. = Rex venit, ut Thebas oppugnaret.	**V**	**F**
3.	Oppidum liberandum est. = Oppidum liberatum est.	**V**	**F**

Zadanie 8. (0−2)

Napisz obok form czasownika *nolo, nolle, nolui* formy czasownika *capio, capere, cepi, captum* w takim samym czasie, trybie, osobie i liczbie.

1. nolet ……..
2. nollet …….

Zadanie 9. (0−2)

Przekształć zdania tak, aby w 1. była składnia ACI, a w 2. – dativus possessivus.

1. Menoeceus muro se praecipitavit.

   Legimus …….

2. Polynices fratrem habebat.

   ……

Zadanie 10. (0−1)

Uzupełnij tabelę – wymienionym znaczeniom (1–2) przyporządkuj właściwy wyraz pochodzenia łacińskiego. Odpowiedzi wybierz spośród podanych (A–E).

	Znaczenie	Wyraz pochodzenia łacińskiego
1.	prośba, żądanie	
2.	przejście, zmiana (np. wyznania)	

A. cesja
B. konwersja
C. liberalizm
D. petycja
E. perkusja

Zadanie 11. (0−2)

Zaznacz poprawne uzupełnienie każdego zdania, wybrane spośród propozycji oznaczonych literami A–D.

1. Eteocles ……. cedere noluit.

A. illius
B. illae
C. illi
D. illorum

2. Capaneum murum …… fulmen percussit.

A. ascendenti
B. ascendentem
C. ascensum
D. ascendens

Zadanie 12. (0−15)

Na podstawie zamieszczonych tekstów kultury i własnej wiedzy przedstaw, jak starożytni Grecy i Rzymianie rozumieli pojęcie fatum (losu, przeznaczenia).

Źródło 1. Alfred Agache, *Mojry*

www2.culture.gouv.fr

Źródło 2. Wellejusz Paterkulus, *Historia rzymska* [fragment]

Doświadczenie wykazało, jak godna pochwały była rada Hircjusza i Pansy, którzy zawsze ostrzegali Cezara, by pierwszeństwo w państwie (principatus) osiągnięte orężem, orężem utrzymywał. W odpowiedzi podkreślał, że woli umrzeć niż żyć w trwodze. Licząc na wzajemność ludzką za okazaną ze swej strony łaskawość, dał się zaskoczyć przez niewdzięczników. Bogowie nieśmiertelni stawiali mu wprawdzie przed oczami wciąż nowe wróżby i zapowiedzi grożącej katastrofy. Na próżno jednak wieszczkowie przestrzegali, aby jak najbardziej miał się na baczności piętnastego marca, na próżno żona Kalpurnia przerażona nocnym widzeniem błagała, by tego dnia pozostał w domu; nawet otrzymanych tabliczek z wiadomością o spisku nie przeczytał od razu. Zaiste nieodwracalna jest siła przeznaczenia; komu postanowi odmienić los, temu rozum plącze.

Wellejusz Paterkulus, *Historia rzymska*, przeł. E. Zwolski, Wrocław 2006, s. 115.

Źródło 3. Wergiliusz, *Eneida* [fragment]

Męża opiewam i jego orężne czyny, co pierwszy
Z Troi, losem miotany tułaczym, do brzegów Italii
Przybił, do Lacjum. A z bogów wyroku i mściwej Junony
Gniewem ścigany, srodze się błąkał po lądach i morzach.
Srodze też znosił się w bojach, nim gród założył Lawinium,
Bogów trojańskich wprowadził do Lacjum, skąd szczep się latyński
Wywiódł, praojce z Alby i Rzymu mury wyniosłe.

Wergiliusz, *Eneida*, przeł. I. Wieniewski, Kraków 1978, s. 23–24.

Źródło 4. Pierścień Polikratesa

Z imieniem Polikratesa jest związana, przekazana przez Herodota, moralizująca anegdota o tzw. pierścieniu Polikratesa: zaprzyjaźniony z Polikratesem król egipski Amazis, widząc, jak szczęśliwie układają się losy Polikratesa, radził mu pozbyć się dobrowolnie jakiegoś skarbu, by w ten sposób uchronić się przed zawiścią bogów. Polikrates wrzucił wtedy do morza cenny pierścień, po kilku dniach jednak pierścień odnaleziono we wnętrznościach złowionej ryby. Król egipski, widząc w tym znak nieprzychylności bogów, zerwał przyjaźń z Polikratesem.

Słownik kultury antycznej, red. R. Kulesza, Warszawa 2012, s. 400.

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***

PESEL

MKL-R1_1P-192

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

miejsce na naklejkę

WYPEŁNIA EGZAMINATOR

Nr zad.	Punkty															
1	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
		16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
2	0	1	2	3												
3																
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11					4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
12																

N SUMA PUNKTÓW

D 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

J 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

KOD EGZAMINATORA

.....

Czytelny podpis egzaminatora

KOD ZDAJĄCEGO

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY

W ROKU SZKOLNYM 2018/2019

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM ROZSZERZONY

FORMUŁA OD 2015

(„NOWA MATURA”)

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

ARKUSZ MKL-R1

MAJ 2019

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne […] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] sztuki […]. 2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3. wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu […].

Przykładowe tłumaczenie

Polinik, syn Edypa, gdy minął rok, zażądał od brata Eteoklesa władzy. Ten nie chciał ustąpić. Dlatego Polinik przy poparciu króla Adrasta z siedmioma wodzami wyruszył do Teb, by je oblegać. Tam Kapaneus, ponieważ powiedział, że zajmie Teby wbrew woli Jowisza, gdy wspinał się na mur, został rażony piorunem. Amfiaraos został pochłonięty przez ziemię. Eteokles i Polinik, walcząc ze sobą, zabili się nawzajem (jeden drugiego). Kiedy składano w Tebach ofiarę przebłagalną na ich cześć, chociaż wiatr był gwałtowny, to jednak dym nigdy nie kierował się w jedną stronę, lecz rozdzielał się na dwie części (jeden od drugiego). Gdy pozostali oblegali Teby i Tebańczycy zwątpili w swoje położenie, Tejrezjasz, wróżbita, przepowiedział, że jeśli ze smoczego rodu ktoś zginie, miasto zostanie uwolnione od tej klęski. Gdy Menojkeus zobaczył, że on jeden może zapewnić ocalenie obywateli, rzucił się z muru. Tebańczycy osiągnęli zwycięstwo.

Schemat punktowania

Lp.	Zdanie	Elementy podlegające ocenie	Punktacja cząstkowa	Punktacja maksymalna
1.	Polynices, Oedipodis filius, anno peracto regnum ab Eteocle fratre repetit;	abl. abs., składnia czasownika repetere	0–1–2	**3**
	ille cedere noluit.	czasownik nolo	0–1	
2.	Itaque Polynices Adrasto rege adiuvante	abl. abs.	0–1	**4**
	cum septem ductoribus Thebas oppugnatum venit.	wyrażenie przyimkowe, składnia nazw miast, supinum	0–1–2–3	
3.	Ibi Capaneus … fulmine est percussus	strona bierna	0–1	**6**
	quod contra Iovis voluntatem Thebas se capturum diceret	ACI, zdanie przyczynowe z con.	0–1–2–3	
	cum murum ascenderet	zdanie czasowe z con.	0–1	
	Amphiaraus terra est devoratus.	strona bierna	0–1	
4.	Eteocles et Polynices inter se pugnantes alius alium interfecerunt.	participium praesentis activi, perfectum	0–1–2	**2**
5.	His cum Thebis parentaretur	zdanie czasowe, składnia nazw miast	0–1–2	**4**
	etsi ventus vehemens esset	zdanie przyzwalające	0–1	
	tamen fumus se numquam in unam partem convertit, sed alius alio seducitur	wyrażenie se convertere	0–1	
6.	Ceteri cum Thebas oppugnarent et Thebani rebus suis diffiderent	zdanie czasowe z con.	0–1	**5**
	Tiresias […] augur praemonuit,	zdanie główne	0–1	
	si ex dracontea progenie aliquis interiisset	zdanie warunkowe	0–1	
	oppidum ea clade liberari.	ACI	0–1–2	
7.	Menoeceus cum vidit	zdanie czasowe z ind.	0–1	**4**
	se unum civium salutem posse redimere,	ACI	0–1–2	
	muro se praecipitavit.	zdanie główne	0–1	
8.	Thebani victoria sunt potiti.	zdanie główne	0–1	**1**
9.	Poprawność językowa i stylistyczna		0–1	**1**
			Razem	**30**

Zadanie 2. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów […] dotyczących […] literatury greckiej […].

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Antygona

Zadanie 3. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów […] dotyczących […] literatury greckiej […]. 1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – […] tragedia grecka.

Schemat punktowania
1 p. – za wszystkie poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
1 – Verum
2 – Verum
3 – Falsum

Zadanie 4. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów […] dotyczących […] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian […].

Schemat punktowania
1 p. – za podanie dwóch przykładów.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
- wróżby z lotu i zachowania się ptaków (auspicja)
- wróżby z wnętrzności zwierzęcia ofiarnego
- wyrocznie
- astrologia
- wróżby ze znaków na niebie
- wróżenie z ręki (chiromancja)

Zadanie 5. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej, zwłaszcza polskiej, z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach […] sztuki.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawne rozstrzygnięcie i uzasadnienie.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Rozstrzygnięcie: B.
Przykładowe uzasadnienie:
Na obrazie B widzimy scenę wygnania Edypa (ślepy król jest prowadzony przez swoją córkę), natomiast obraz A jest artystyczną wizją tzw. sądu Parysa.

Zadanie 6. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów […] dotyczących […] literatury greckiej.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawne zaznaczenie dwóch tytułów.
0 p. – za odpowiedź niepełną, błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
3. *Król Edyp*
6. *Elektra*

Zadanie 7. (0–3)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1 rozpoznaje […] formy fleksyjne […] participia […]; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] struktura zdania w stronie czynnej i biernej […], coniugatio periphrastica passiva […]; zdania podrzędne […]. 1.3. dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie konstrukcji składniowych […] (dativus possessivus, coniugatio periphrastica passiva) […].

Schemat punktowania
3 p. – za trzy poprawne odpowiedzi.
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1 – Verum
2 – Verum
3 – Falsum

Zadanie 8. (0-2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1 rozpoznaje [...] czasowniki nieregularne; 1.3. […] tworzy formy czasownikowe […] w trybach, stronach i liczbach […].

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. capiet
2. caperet

Zadanie 9. (0-2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.3. dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie konstrukcji składniowych (accusativus cum infinitivo […], dativus possessivus […].

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. Legimus Menoeceum muro se praecipitavisse.
2. Polynici frater errat.

Zadanie 10. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.4. wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim.

Schemat punktowania
1 p. – za dwie poprawne odpowiedzi
0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1 – D
2 – B

Zadanie 11. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje […] formy fleksyjne […] zaimków, […] stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indikatiwie […]; infinitivus activi […] praesentis […]; czasowniki nieregularne […]; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny […] funkcje składniowe i semantyczne nieosobowych form czasownika (infinitivus, participum […]).

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1 – C
2 – B

Zadanie 12. (0–15)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi […]. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów […] dotyczących mitów antycznych […] życia politycznego […], literatury greckiej […] rzymskiej […],wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian […]; 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej […] z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach […] sztuki […]; 3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach [...]; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia […] (zjawiska społeczne i polityczne, […] wydarzenia z dziedziny kultury).

Schemat punktowania

Kryterium		Punktacja	
		cząstkowa	maksymalna
I. Znajomość kultury antycznej	Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
			Razem 15 punktów

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

MKL 2018

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

miejsce na naklejkę

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **7 maja 2018 r.**
GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

NOWA FORMUŁA

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron (zadania 1–10). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MKL-R1_1P-182

MKL 2018

Układ graficzny
© CKE 2015

Zadanie 1. (0−30)
Przetłumacz tekst na język polski.

Caius Velleius Paterculus, *Historiae Romanae,* I, 13

Eodem anno, quo Carthago concidit, Mummius Corinthum post annos CMLII, quam erat condita, funditus eruit. Uterque imperator devictae a se gentis nomine honoratus, alter Africanus, alter appellatus est Achaicus. Nec quisquam ex novis hominibus prior Mummio cognomen virtute partum vindicavit. Diversi imperatoribus mores, diversa fuerunt studia. Quippe Scipio tam elegans liberalium studiorum omnisque doctrinae et auctor et admirator fuit, ut Polybium Panaetiumque, praecellentes ingenio viros, domi militiaeque secum habuerit. Semper aut belli aut pacis servivit artibus: semper inter arma ac studia versatus aut corpus periculis aut animum disciplinis exercuit. Mummius tam rudis fuit, ut capta Corintho, cum maximorum artificum perfectas manibus tabulas ac statuas in Italiam portandas locaret, iuberet praedici conducentibus, si eas perdidissent, novas eos reddituros esse.

C.Velleius Paterculus, *Historiae Romanae*, I, 13
ed. C. Stegmann de Pritzwald, in aedibus B.G. Teubneri, Stutgardiae MCMLXVIII

Objaśnienia:
Carthago, Carthaginis – Kartagina
Mummius, Mummii – Lucjusz Mummiusz, konsul i wódz rzymski
Corinthus, Corinthi (r. ż.) – Korynt
uterque – odnosi się do dwóch wodzów: Scypiona i Mummiusza
Africanus, -a, -um – Afrykański
Achaicus, -a, -um – Achajski
partus – od pario
Scipio, Scipionis – Scypion Afrykański Młodszy
Polybius, Polybii – Polibiusz, historyk grecki
Panaetius, Panaetii – Panajtios, filozof grecki
domi militiaeque – w czasie pokoju i wojny
Italia, Italiae – Italia
locare – tu: zlecić jakąś czynność, wynająć do jakiejś czynności (czynność wyrażona przez portandas)
conducentibus – od conduco, tu: jako conducens, conducentis – wynajęty do (jakiejś czynności)
reddituros esse – inf. futuri activi od reddo

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

Zadanie 2. (0−1)

Przetłumacz na język polski wyrażenie *homo novus* i wyjaśnij, wobec kogo używano tego określenia w starożytnym Rzymie.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0−2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz V (Verum), jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F (Falsum) – jeśli jest fałszywe.

1.	Bitwa pod Zamą zakończyła pierwszą wojnę punicką.	**V**	**F**
2.	Kartagina została założona przez Kleopatrę, królową Egiptu.	**V**	**F**
3.	Pokonaną Grecję Rzymianie nazywali *provincia Achaia*.	**V**	**F**
4.	Scypion Afrykański pokonał Hannibala pod Zamą.	**V**	**F**
5.	Afryka stała się prowincją rzymską wcześniej niż Galia.	**V**	**F**

Zadanie 4. (0−1)

Rysunek. Greckie porządki architektoniczne

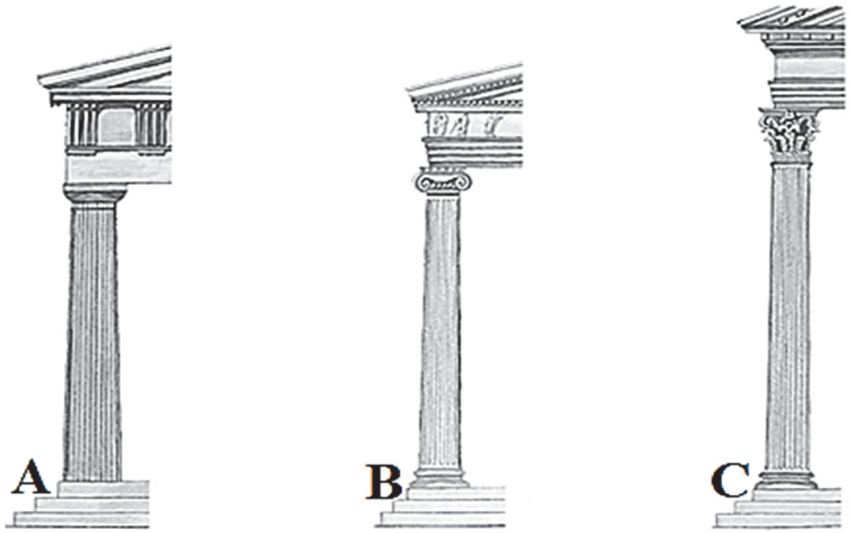

https://encyklopedia.pwn.pl

Rozpoznaj zaprezentowane na rysunku porządki architektoniczne (A–C) i zapisz ich nazwy w wyznaczonych miejscach.

A: .....

B: .....

C: .....

Zadanie 5. (0−1)

Fotografia gmachu Sądu Najwyższego w Warszawie [fragment]

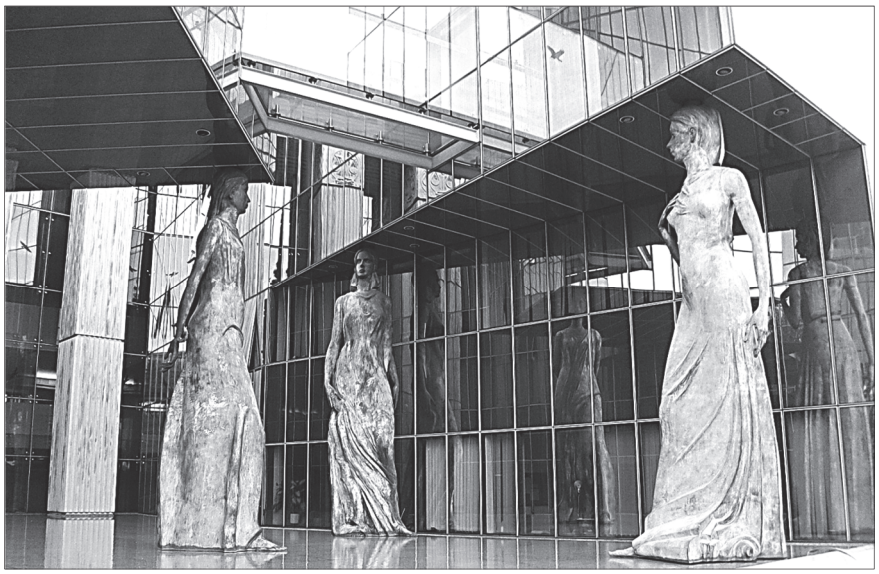

www.polskaniezwykla.pl

Na podstawie fotografii i własnej wiedzy zaznacz poprawne dokończenie zdania i uzasadnij swój wybór.

Ukazany na fotografii motyw architektoniczny nawiązuje do antycznej budowli o nazwie

A. Propyleje.
B. Partenon.
C. Erechtejon.
D. Panteon.

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0−3)

Zdecyduj, czy zestawione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (Verum), czy nie (Falsum). Wpisz do tabeli właściwy kwalifikator.

	Zdania	Kwalifikator
1.	Animus doctrina exercendus est. = Animus doctrina exerceri debet.	
2.	Imperatori novae statuae fuerunt. = Imperator novas statuas habuit.	
3.	Virum omnes tabulas reddere iubeo. = Omnes tabulas viro reddi iubeo.	

Zadanie 7. (0−2)

Zaznacz poprawne uzupełnienie zdań 1–2.

1. Eo anno …….. non fuimus.

A. Corinthi
B. Corintho
C. Corinthum
D. Corinthus

2. Quis ……..… maximus est?

A. artifice
B. artificem
C. artifices
D. artificum

Zadanie 8. (0−2)

Uzupełnij tabelę – wpisz obok wymienionych w niej wyrazów (1.–2.) ich znaczenia wybrane spośród podanych niżej.

nazewnictwo, *odwołanie*, *podziw*, *różnicowanie*, *tłumienie*

	Wyrazy	**Znaczenie**
1.	admiracja	
2.	nomenklatura	

Zadanie 9. (0−3)

Nazwij typy zdania podrzędnego w podanych przykładach.

1. Imperator tam elegans studiorum admirator fuit, ut etiam inter arma artibus serviret.

.....

2. Mummius appellatus est Achaicus, cum Corinthum cepisset.

.....

3. Si statuam perdidero, nova mihi reddenda erit.

.....

Zadanie 10. (0−15)

Odwołując się do załączonych materiałów i własnej wiedzy, scharakteryzuj stosunek starożytnych Rzymian do kultury greckiej.

Źródło 1. Plutarch, *Katon Starszy*, rozdz. 22–23

Katon był już starszym człowiekiem, kiedy do Rzymu przybyło z Aten poselstwo z filozofami [w 155 r. p.n.e.]. […] Zaraz młodzież żądna nauki rzuciła się do tych ludzi, przebywała z nimi, słuchała ich wykładów, pełna podziwu dla nich. […] Katon jednak od początku nie był zadowolony z tego pędu do wiedzy, która jak powódź wdzierała się do miasta. Obawiał się, że młodzi zwrócą swe ambicje ku sławie krasomówczej i bardziej polubią rozgłos z wymowy niż z działalności publicznej czy z dzielności wojennej. […] W ogóle tępił filozofię i z dumą odtrącał wszelką grecką muzę, greckie wykształcenie. […] I żeby także syna zniechęcić do greckich zainteresowań, używał słów nawet zbyt śmiałych jak na człowieka starszego, przemawiając niczym jasnowidz czy prorok, że Rzymianie utracą swe znaczenie, jeśli się nasycą greckimi naukami. Czas pokazał, że puste były te jego złe przewidywania. Bo Rzym i w siły wzrósł ogromnie, i zadomowił u siebie całą naukę grecką i greckie wykształcenie.

Plutarch z Cheronei, *Żywoty sławnych mężów*, przeł. M. Brożek, Wrocław 1996, s. 115–116.

Źródło 2. Kwintus Horacjusz Flakkus, *Listy*, ks. II, 1

Podbita Grecja dzikich zwycięzców podbija;
Chłopskiemu Lacjum daje sztukę; ów prostaczy
Wiersz saturnijski ginie; odtąd piękno znaczy,
Nie trucizna, jak dawniej. Lecz był poprzez wieki
I dziś jest często rzymski wiersz jeszcze kaleki.
Późno bowiem dostrzegła Roma greckie dzieła,
Bo po wojnach punickich dociekać zaczęła,
Co Sofokles, Ajschylos, Tespis da jej w sumie.
Spróbował Latyn, czy też przełożyć ich umie.

Kwintus Horacjusz Flakkus, *Dzieła wszystkie*, t. 2., przeł. O. Jurewicz, Warszawa 2000, s. 382–384.

Źródło 3. Fragment współczesnego opracowania

W dyskusjach uwidoczniły się dwie tendencje. Pierwszą reprezentował Katon, który pragnął zachować dawne cnoty rzymskie i rozumiał, że można to osiągnąć tylko przez ochronę dawnych struktur społecznych i ekonomicznych państwa przed wpływami wschodnimi [greckimi]. Zwolennikami drugiej byli Scypionowie, którzy uważali, że zwycięstwo nałożyło na Rzym nowe obowiązki; że nie można wrócić do przeszłości i że kultura grecka, którą podziwiali, winna być zachowana i chroniona przed grożącymi jej niebezpieczeństwami czy wręcz unicestwieniem w związku z anarchią, w jakiej pogrążony jest Wschód, odkąd królowie hellenistyczni nie są zdolni skutecznie interweniować w walki pomiędzy państwami.

P. Grimal, *Rzym i Grecja w II w. przed Chr.*, [w:] *Rzym i my. Wprowadzenie do literatury i kultury łacińskiej*, red. G. Serbat, Poznań 2009, s. 63.

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY

W ROKU SZKOLNYM 2017/2018

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM ROZSZERZONY

FORMUŁA OD 2015

(„NOWA MATURA”)

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

ARKUSZ MKL-R1

MAJ 2018

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne […] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] sztuki […]. 2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3. wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu […].

Przykładowe tłumaczenie

W tym samym roku, w którym padła Kartagina, Mummiusz doszczętnie zniszczył Korynt, po dziewięciuset pięćdziesięciu dwóch latach, jak został założony. Jeden i drugi wódz wyróżniony został nazwą pokonanego przez siebie ludu, jeden został nazwany Afrykańskim, drugi Achajskim. I nikt z nowych ludzi wcześniej od Mummiusza nie przypisał sobie przydomka osiągniętego męstwem. Wodzowie mieli różne obyczaje, różne zamiłowania. Albowiem Scypion był tak wytwornym zwolennikiem i wielbicielem nauk wyzwolonych i wszelkiej nauki, że w czasie pokoju i w czasie wojny miał ze sobą Polibiusza i Panajtiosa, wyróżniających się talentem ludzi. Zawsze służył sztukom, albo wojny (wojennym) albo pokoju (pokojowym): zawsze przebywając wśród oręża i studiów albo ćwiczył ciało w niebezpieczeństwach, albo umysł w naukach. Mummiusz był tak nieokrzesany, że po zdobyciu Koryntu, gdy zlecał wywiezienie do Italii obrazów i posągów, wykonanych rękami największych artystów, kazał oznajmić wynajętym (do tej czynności), że gdyby je zniszczyli, mają oddać nowe.

Schemat punktowania

Lp.	Zdanie	Elementy podlegające ocenie	Punktacja cząstkowa	Punktacja maksymalna
1.	Eodem anno, quo Carthago concidit	Ablativus temporis	0–1	**4**
	Mummius Corinthum post annos CMLII, quam erat condita,	Liczebnik, ind. plusquamperfecti passivi	0–1–2	
	funditus eruit.	Ind. perfecti activi	0–1	
2.	Uterque imperator devictae a se gentis nomine honoratus,	Participium perfecti passivi, imiesłowowy równoważnik zdania	0–1–2	**3**
	alter Africanus, alter appellatus est Achaicus.	Ind. perfecti passivi	0–1	
3.	Nec quisquam ex novis hominibus prior Mummio cognomen virtute partum vindicavit.	Ablativus comparationis, participium perfecti passivi	0–1–2–3	**3**
4.	Diversi imperatoribus mores, diversa fuerunt studia.	Dativus possessivus	0–1–2	**2**
5.	Quippe Scipio tam elegans liberalium studiorum omnisque doctrinae et auctor et admirator fuit,	Orzeczenie imienne, zdanie główne	0–1–2	**5**
	ut Polybium Panaetiumque, praecellentes ingenio viros, domi militiaeque secum habuerit.	Zdanie skutkowe, participium praesentis activi, zaimek osobowy	0–1–2–3	
6.	Semper aut belli aut pacis servivit artibus:	Zdanie główne	0–1	**3**
	semper inter arma ac studia versatus	Imiesłowowy równoważnik zdania	0–1	
	aut corpus periculis aut animum disciplinis exercuit.	Zdanie główne	0–1	
7.	Mummius tam rudis fuit,	Orzeczenie imienne	0–1	**9**
	ut capta Corintho,	Ablativus absolutus	0–1	
	cum maximorum artificum perfectas manibus tabulas ac statuas in Italiam portandas locaret,	Zdanie skutkowe, stopień najwyższy, gerundivum	0–1–2–3	
	iuberet praedici conducentibus,	Składnia czasownika *iubeo*	0–1	
	si eas perdidissent,	Zdanie warunkowe	0–1	
	eos novas reddituros esse.	ACI	0–1–2	
8.	Poprawność językowa i tylistyczna całego przekładu. (Punkt jest przyznawany za poprawny przekład całego tekstu)		0–1	**1**
			Razem	**30**

Zadanie 2. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] życia politycznego: ustrój […] Rzymu.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź zawierająca dwa elementy (tłumaczenie i wyjaśnienie).
0 p. – za odpowiedź błędną lub niepełną albo za brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Homo novus oznacza „nowego człowieka". W antycznym Rzymie nazywano tak osobę, która jako pierwsza w swojej rodzinie sprawowała wyższy urząd senatorski.

Zadanie 3. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] życia politycznego: ustrój Aten, Sparty, Rzymu.

Schemat punktowania
2 p. – za pięć poprawnych odpowiedzi.
1 p. – za cztery lub trzy poprawne odpowiedź.
0 p. – za mniej niż trzy poprawne odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1 – F, 2 – F, 3 – V, 4 – V, 5 – V

Zadanie 4. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania […] sztuki oraz architektury Greków i Rzymian.

Schemat punktowania
1 p. – za wszystkie poprawne odpowiedzi.
0 p. – za odpowiedź błędną lub niepełną albo za brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
A – porządek dorycki
B – porządek joński
C – porządek koryncki

Zadanie 5. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej, zwłaszcza polskiej, z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w […] dziełach architektury […].

Schemat punktowania
1 p. – za dwa elementy (prawidłowa odpowiedź i uzasadnienie).
0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Odpowiedź: C
Przykładowe poprawne uzasadnienie:
Budynek Sądu Najwyższego nawiązuje do architektury Erechtejonu, ponieważ w obu przypadkach istotnym elementem są kariatydy (posągi kobiet podtrzymujące sklepienie).

Zadanie 6. (0–3)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe […].

Schemat punktowania
3 p. – za trzy poprawne odpowiedzi.
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. Verum
2. Verum
3. Falsum

Zadanie 7. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne rzeczowników) […]; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] składnia nazw miast.

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. – A. Corinthi
2. – D. artificum

Zadanie 8. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.4. wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim […].

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. – podziw
2. – nazewnictwo

Zadanie 9. (0–3)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne […]; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe […].

Schemat punktowania
3 p. – za trzy poprawne odpowiedzi.
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
1. – okolicznikowe skutku
2. – okolicznikowe przyczyny lub czasu
3. – okolicznikowe warunku

Zadanie 10. (0–15)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi […]. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej […] z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach literatury, sztuki i architektury europejskiej […]. 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych terminów łacińskich z różnych dziedzin. 3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie […] interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.2. wyjaśnia związek ponadczasowych wartości antyku z kulturą polską w dziełach sztuki nowożytnej i współczesnej; 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia.

Schemat punktowania

Kryterium		Punktacja	
		cząstkowa	maksy-malna
I. Znajomość kultury antycznej	Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
			Razem 15 punktów

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

MKL 2017

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

miejsce na naklejkę

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

NOWA FORMUŁA

DATA: **9 maja 2017 r.**
GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron (zadania 1–11). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MKL-R1_1P-172

MKL 2017

Układ graficzny
© CKE 2015

Zadanie 1. (0−30)

Przetłumacz tekst na język polski.

Marcus Tullius Cicero, *De officiis*, III, 99−100

M. Atilius Regulus, cum consul […] in Africa ex insidiis captus esset […] imperatore […] Hamilcare, iuratus missus est ad senatum, ut, nisi redditi essent Poenis captivi nobiles quidam, rediret ipse Carthaginem. Is cum Romam venisset, utilitatis speciem videbat, sed eam, ut res declarat, falsam iudicavit; quae erat talis: manere in patria, esse domi […] cum uxore, cum liberis. […]. Itaque quid fecit? In senatum venit, mandata exposuit, sententiam ne diceret, recusavit; quamdiu iure iurando hostium teneretur, non esse se senatorem. Atque […] etiam […] reddi captivos negavit esse utile; illos enim adulescentes esse et bonos duces, se iam confectum senectute. Cuius cum valuisset auctoritas, captivi retenti sunt, ipse Carthaginem rediit.

Cicerone, *I doveri*, Milano 1998, s. 398−400.

Objaśnienia:
Marcus Atilius Regulus – senator, wódz rzymski w wojnie z Kartaginą
Hamilcar,-aris – wódz kartagiński, ojciec Hannibala
Poeni,-orum – Punijczycy, Kartagińczycy
Carthago,-inis
Species – tu: pozór
Quam diu… esse senatorem; illos enim… senectute – występująca tu składnia *accusativus cum infinitivo* zależna od domyślnego czasownika typu *powiedzieć*

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZYSTOPIS

Zadanie 2. (0−2)
Zaznacz poprawne dokończenia zdań.

1. W wyniku wojen punickich Rzym zyskał jako prowincję m.in.
A. Galię.
B. Dację.
C. Sycylię.
D. Panonię.

2. Najwyższym urzędnikiem w republikańskim Rzymie był
A. konsul.
B. kwestor.
C. edyl.
D. cenzor.

Zadanie 3. (0−1)
Uzupełnij zdanie – wpisz w puste miejsca odpowiednie informacje.

Rzymski poeta (A) ..... w poemacie *Eneida* opisał losy królowej Kartaginy o imieniu (B) ..... .

Zadanie 4. (0−2)
Rozwiń akronim widoczny na inskrypcji − podaj pełną nazwę w języku łacińskim i jej przekład na język polski.

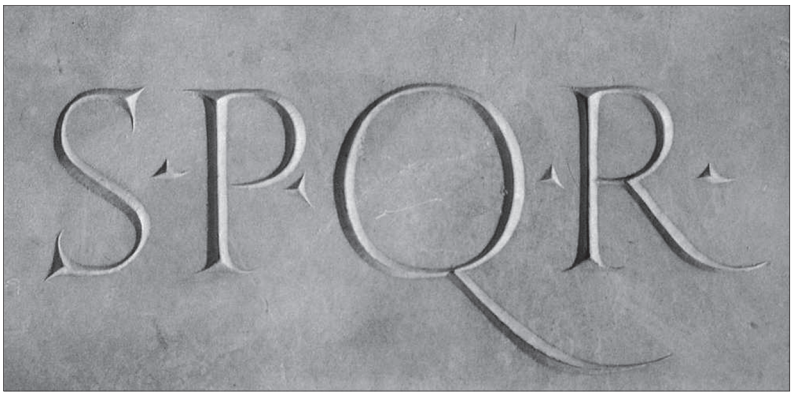

www.imperiumromanum.edu.pl

Nazwa w języku łacińskim:

.....

Przekład polski:

.....

Zadanie 5. (0−2)

Podkreśl poprawne uzupełnienie każdego zdania. Wybierz spośród propozycji oznaczonych literami A−D.

1. Hoc mense ..... fuimus.
A. Roma
B. Romā
C. Romam
D. Romae

2. Is senator ..... optimus erat.
A. omnis senatoris
B. omnium senatorum
C. omne senatore
D. omnes senatores

Zadanie 6. (0−2)

Podaj nazwy poniższych konstrukcji składniowych.

1. Imperatore Hamilcare.

.....

2. Reddi captivos negavit esse utile.

.....

Zadanie 7. (0−2)

Spośród podanych form czasownikowych wybierz koniunktiwy i wpisz je w odpowiednie miejsce w tabeli.

captus esset, missus est, declarat, diceret, esse

coniunctivus		
	activi	**passivi**
imperfecti		
plusquamperfecti		

Zadanie 8. (0−2)

Przyporządkuj podanym zdaniom nazwę typu zdania podrzędnego. Wpisz w miejsce kropek odpowiednią literę (A–D).

1. Nisi Romani captivos nobiles redderent, Regulus Carthaginem rediret. – ……

2. Regulus cum Romam venisset, utilitatis speciem videbat. – ……

A. okolicznikowe czasu
B. okolicznikowe przyczyny
C. dopełnieniowe
D. warunkowe

Zadanie 9. (0−1)

Odszukaj w tłumaczonym tekście łacińskie słowa, od których pochodzą polskie wyrazy: *deklaracja, ekspozycja, retencyjny*, i zapisz je (w tej formie, w jakiej występują w tekście) w odpowiednim miejscu w tabeli.

Słowa polskie	Słowa łacińskie
deklaracja	
ekspozycja	
retencyjny	

Zadanie 10. (0−1)

Utwórz od przymiotnika *nobilis, nobile* stopień najwyższy dla wszystkich rodzajów.

.....

.....

.....

Zadanie 11. (0−15)

Na podstawie zamieszczonych materiałów i własnej wiedzy wyjaśnij, na czym w tradycji rzymskiej polegał ideał dzielności. Oceń, czy ten ideał może mieć charakter uniwersalny.

Źródło 1. Horacy, *Pieśni*, III, 2, wersy 1−6; 13−14

Hartowny chłopcze, znoś trudy ciała
w twardym ubóstwie wojskowym, ucz się
Partów dopadać na ścigłym
koniu i miotać włócznią,
pod gołym niebem żyć bez szemrania
i trwogi. […]
Jak słodko i zaszczytnie jest umrzeć
za ojczyznę.

Horacy, *Dzieła I*, przekł. S. Gołębiowski, Warszawa 1980, s. 149.

Źródło 2. Tytus Liwiusz*, Dzieje od założenia miasta Rzymu*, II, 12–13

Wtedy to Gajusz Mucjusz, młodzieniec ze sławnego rodu, uznał za rzecz poniżającą, że naród rzymski […], zażywając wolności, jest oblężony przez tych samych Etrusków, których wojska często przedtem rozpraszał; a więc sądząc, że należy tę hańbę pomścić przez jakiś bohaterski i odważny czyn, najpierw postanowił sam, na własną rękę dostać się do obozu wrogów. […] Przybywszy na miejsce stanął w najgęstszym tłumie. […] Przypadkiem wypłacano właśnie żołd żołnierzom, a pisarz wojskowy, siedząc obok króla, prawie tak samo bogato ubrany, był bardzo gorliwie zajęty i tłumnie żołnierze podchodzili do niego. Mucjusz bał się zapytać, który z dwóch jest królem, by nieznajomością osoby królewskiej sam się nie zdradził, kim jest; zaufał więc ślepemu losowi i – zabił pisarza zamiast króla. […] Postawiono go przed trybunał króla: ale nawet wtedy, w tak niebezpiecznym położeniu było w jego postaci więcej groźby niż obawy. Odezwał się w te słowa: „Jestem obywatelem rzymskim, zwą mnie Gajusem Mucjuszem. Jako wróg chciałem zabić wroga i umrę z tą samą odwagą, z jaką chciałem cię zabić. Cechą Rzymianina jest i działać mężnie, i cierpieć mężnie”.

Tytus Liwiusz, *Dzieje od założenia miasta Rzymu*, przeł. W. Strzelecki, Wrocław 2004, s. 105−106.

Źródło 3. Moneta rzymska przedstawiająca *Honor* i *Dzielność*

www.deamoneta.com

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2016/2017

FORMUŁA OD 2015
(„NOWA MATURA”)

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA
POZIOM ROZSZERZONY

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MKL-R1

MAJ 2017

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne […] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] sztuki […]. 2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3. wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu […].

Przykładowe tłumaczenie

Marek Atyliusz Regulus, gdy jako konsul w Afryce został pojmany w zasadzce, gdy naczelnym wodzem był Hamilkar, został wysłany do senatu, złożywszy przysięgę, że sam powróci do Kartaginy, jeśli jacyś szlachetnie urodzeni jeńcy nie zostaliby zwróceni Kartagińczykom. Gdy przybył on do Rzymu, dostrzegł pozór korzyści, lecz uznał go, jak rzecz pokazuje, za fałszywy. A był on taki [pozór korzyści]: pozostać w ojczyźnie, przebywać w domu, z żoną, z dziećmi. Cóż więc uczynił? Przybył do senatu, przedstawił to, co mu polecono, sprzeciwił się temu, żeby wypowiedzieć opinię; dopóki jest związany przysięgą wrogów, [powiedział], że nie jest senatorem. Zaprzeczył, że nawet oddanie jeńców jest rzeczą korzystną; [powiedział] że są oni bowiem młodymi ludźmi i dobrymi wodzami, a on sam już zmęczony starością. Gdy [ponieważ] jego powaga miała decydujące znaczenie, jeńcy zostali zatrzymani, a on sam powrócił do Kartaginy.

Schemat punktowania

Lp.	Zdanie	Elementy podlegające ocenie	Punktacja cząstkowa	Punktacja maksymalna
1.	M. Atilius Regulus, cum consul […] in Africa ex insidiis captus esset imperatore […] Hamilcare, iuratus missus est in senatum, nisi redditi essent Poenis captivi nobiles quidam ut … rediret ipse Carthaginem.	Zdanie czasowe, wyrażenie przyimkowe Ablativus absolutus Zdanie główne, participium perfecti passivi Zdanie warunkowe Zdanie dopełnieniowe, składnia nazw miast	0-1-2 0-1 0-1-2 0-1 0-1-2	**8**
2.	Is cum Romam venisset, utilitatis speciem videbat, sed eam, ut res declarat, falsam iudicavit; quae erat talis: manere in patria, esse domi […] cum uxore, cum liberis.	Zdanie czasowe, składnia nazw miast Zdanie główne, accusativus duplex Nawiązanie względne, wyrażenie przyimkowe, rzeczownik domus	0-1-2 0-1-2 0-1-2	**6**
3.	Itaque quid fecit? in senatum venit, mandata exposuit, sententiam ne diceret, recusavit; quamdiu iure iurando hostium teneretur, non esse se senatorem.	Zdanie pytajne niezależne Zdanie główne Zdanie dopełnieniowe Zdanie czasowe, passivum ACI	0-1 0-1 0-1-2 0-1 0-1	**6**
4.	Atque […] etiam [...] reddi captivos negavit esse utile; illos enim adulescentes esse et bonos duces, se iam confectum senectute	ACI, passivum [ew. gerundium] ACI ACI, zaimek osobowy	0-1-2 0-1 0-1-2	**5**
5.	Cuius cum valuisset auctoritas, captivi retenti sunt, ipse Cartaginem rediit.	Zdanie przyczynowe/ czasowe Zdanie główne, passivum Zdanie główne, składnia nazw miast	0-1-2 0-1 0-1	**4**
6.	Poprawność językowa i stylistyczna przekładu (punkt jest przyznawany za poprawny przekład całego tekstu)		0-1	**1**
	Razem			**30**

Zadanie 2. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] życia politycznego: ustrój Aten, Sparty, Rzymu; 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów np. z literatury, historii.

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. – C.
2. – A.

Zadanie 3. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania […] literatury rzymskiej […]; 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania […] zadań.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
(A) – Wergiliusz
(B) – Dydona

Zadanie 4. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski […]. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu […]życia politycznego […]; wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian […]; 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów […]; 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania […] zadań.

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
Nazwa w języku łacińskim: Senatus Populusque Romanus

Przekład: Senat i lud rzymski

Zadanie 5. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe […] 1.3. dokonuje transformacji gramatycznych […].

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. – D.
2. – B.

Zadanie 6. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe […].

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
Zdanie 1. – Ablativus absolutus
Zdanie 2. – Accusativus cum infinitivo

Zadanie 7. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne […]; 1.3. dokonuje transformacji gramatycznych; […] stopniuje przymiotniki.

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
captus esset: coniunctivus plusquamperfecti passivi
diceret: coniunctivus imperfecti activi

Zadanie 8. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2. identyfikuje […] zdania podrzędne […].

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. – D.
2. – A.

Zadanie 9. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.4. wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim […].

Schemat punktowania
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź zawierająca wszystkie elementy.
0 p. – za odpowiedź błędną, niepełną lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
declarat
exposuit
retenti

Zadanie 10. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.3. […] stopniuje przymiotniki […].

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
nobilissimus,-a,-um

Zadanie 11. (0–15)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi […]. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] sztuki […], literatury greckiej […], literatury rzymskiej […]; 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej […] z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach literatury, sztuki i architektury europejskiej […]; 1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej […]; 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów z różnych dziedzin, np. literatury, historii sztuki […]; 3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach klasycznych w oryginale i w przekładzie; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia […] (wydarzenia z dziedziny kultury).

Schemat punktowania

Kryterium		**Punktacja**	
		cząstkowa	**maksy-malna**
I. Znajomość kultury antycznej	Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II.	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	

Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
Razem 15 punktów			

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

MKL 2016

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

miejsce na naklejkę

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **9 maja 2016 r.**
GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron (zadania 1–11). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MKL-R1_1P-162

MKL 2016

Układ graficzny
© CKE 2015

Zadanie 1. (0−30)
Przetłumacz tekst na język polski.

Vitruvius Pollio, *De architectura*, lib. VII, praefatio 1, 2, 4, ed. F. Krohn, Lipsiae MCMXII

[1] Maiores cum sapienter tum etiam utiliter instituerunt, per commentariorum relationes cogitata tradere posteris, ut ea non interirent, sed singulis aetatibus crescentia voluminibus edita gradatim pervenirent vetustatibus ad summam doctrinarum subtilitatem. Itaque non mediocres, sed infinitae sunt his agendae gratiae, quod non invidiose silentes praetermiserunt, sed omnium generum sensus conscriptionibus memoriae tradendos curaverunt.
[2] Namque si non ita fecissent, non potuissemus scire, quae res in Troia fuissent gestae, [...] quasque Socrates, Platon, Aristoteles [...] aliique philosophi hominibus agendae vitae terminationes finissent, seu Croesus, Alexander, Darius ceterique reges, quas res aut quibus rationibus gessissent [...].
[4] Reges Attalici magnis philologiae dulcedinibus inducti cum egregiam bibliothecam Pergami ad communem delectationem instituissent, tunc item Ptolomaeus infinito zelo cupiditatisque incitatus studio non minoribus industriis ad eundem modum contenderat Alexandriae comparare.

Objaśnienia:
Alexander, Alexandri
Alexandria, Alexandriae
Aristoteles, Aristotelis
Croesus, Croesi
Darius, Darii
Pergamum, Pergami
Plato, Platonis
Ptolemaeus, Ptolaemei – tu: Ptolemeusz I Soter
reges Attalici – królowie z dynastii Attalidów
Socrates, Socratis
Troia, Troiae
zelus, zeli – gorliwość, zapał, miłość

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

CZYSTOPIS

Zadanie 2. (0−1)

Uzupełnij zdania.

Krezus, władca ..... , słynął z bogactwa. Jego królestwo upadło w wyniku wojny z Cyrusem Wielkim, o czym pisze słynny historyk grecki Herodot w dziele pt. ..... .

Zadanie 3. (0−1)

Uzupełnij zdanie.

Arystoteles był nauczycielem króla ..... i twórcą szkoły filozoficznej nazywanej ..... .

Zadanie 4. (0−1)

Wpisz numer, którym na poniższej mapie zaznaczono Pergamon: ..... .

Mapa. Cesarstwo Rzymskie w II w.

Na podstawie: *Atlas historyczny świata*, Warszawa 2001, s. 25.

Zadanie 5. (0−1)

Podaj okoliczności, w jakich zostały zniszczone zbiory Biblioteki Aleksandryjskiej w I wieku p.n.e.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0−1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Ptolemeusz I Soter był jednym z wodzów króla

A. Cyrusa Wielkiego.
B. Dariusza I.
C. Aleksandra Wielkiego.
D. Seleukosa I.

Zadanie 7. (0−2)

Uzupełnij tabelę − wpisz brakujące formy przymiotników i przysłówków.

	Positivus	Comparativus	Superlativus
1.	utiliter		
2.		minor, minus	

Zadanie 8. (0−2)

Przyporządkuj podanym zdaniom (1.–2.) nazwę typu zdania podrzędnego (A–D). Wpisz w miejsce kropek odpowiednią literę.

1. Maiores ita sapienter cogitata tradere posteris instituerunt, ut ea non interirent: .....

2. Eis gratias agere debemus, quod cogitata posteris tradenda curaverunt: .....

A. okolicznikowe przyczyny
B. okolicznikowe czasu
C. okolicznikowe przyzwolenia
D. okolicznikowe skutku

Zadanie 9. (0−3)

Utwórz od czasownika *vinco, -ere, vici, victum* formy analogiczne do tych, które znajdują się w tabeli.

1.	potuissemus	
2.	sunt agendae	
3.	contenderat	

Zadanie 10. (0−3)

Przyporządkuj podanym wyrazom (1.–3.) ich synonimy (A–H). Wpisz właściwą literę do tabeli.

1.	asumpt	
2.	augmentatyw	
3.	antenat	

A. pewnik
B. zgrubienie
C. koligat
D. impuls
E. warunek
F. przodek
G. dziedzic
H. wartość

Zadanie 11. (0−15)

Wykorzystując materiały źródłowe (źródła 1–4) oraz własną wiedzę, omów funkcje, jakie pełniły książki i biblioteki w społeczeństwach starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu.

Źródło 1. Lucjusz Anneusz Seneka, *Dialogi: O pokoju ducha*

Najszlachetniejsze wydatki są te, które przeznaczamy na cele naukowe, ale i one tak długo mają uzasadnienie, jak długo nie przekraczamy miary. Po co naprawdę gromadzić mnóstwo książek i tworzyć księgozbiory, których właściciel przez całe życie nie przeczyta rejestru? Obfitość lektury umysł czytającego przeciąża, nie kształci; dlatego odniesiesz większy pożytek, jeżeli z uwagą przeczytasz kilku autorów, niż jeśli się będziesz błąkać wśród wielu.

L.A. Seneka, *Dialogi: O pokoju ducha,* przeł. L. Joachimowicz, IX, 4–5, Warszawa 1998, s. 685–686.

Źródło 2. Marek Tulliusz Cyceron, *Listy: Cycero do Attyka*

1. Bardzo ładnie zrobisz, jeżeli do mnie przyjedziesz. Zobaczysz świetny katalog moich książek spisany przez Tyranniona; resztki są daleko lepsze, niż przypuszczałem[1]. Przyślij mi też, proszę, ze dwu lub trzech swoich przepisywaczy, których Tyrannio mógłby użyć jako sklejaczy[2] i do pomocy w innych robotach; każ też im zabrać trochę pergaminu, z którego się robi tytuły[3], które wy, Grecy, nazywacie, jak mi się zdaje, *syttybami*.

M.T. Cyceron, *Listów Marka Tulliusza Cycerona ksiąg ośmioro: Cycero do Attyka,* przeł. E. Rykaczewski, IV, 4b, Poznań 1873, s. 140.

[1] Cycero doprowadza do porządku swoją bibliotekę w zniszczonej przez Klodiusza willi w Ancjum (nad morzem nieopodal Rzymu). Kieruje tymi pracami wybitny grecki uczony Tyrannio, interesujący się zwłaszcza pismami filozofów (np. Arystotelesa).

[2] Poszczególne karty książki starożytnej sklejano w długi pas, z którego po zwinięciu na wałku powstawał zwój. *Sklejacze* ci zatem odpowiadają naszym introligatorom.

[3] Umocowana u wałka zwoju, zwisała luźno karteczka zawierająca *tytuł* dzieła. Jako materiału na takie karteczki używano chętnie pergaminu jako trwalszego od papirusu.

Źródło 3. Klio, muza historii. Muzea Watykańskie

www.szkolnictwo.pl

Źródło 4. Schemat portyku Biblioteki w Pergamonie

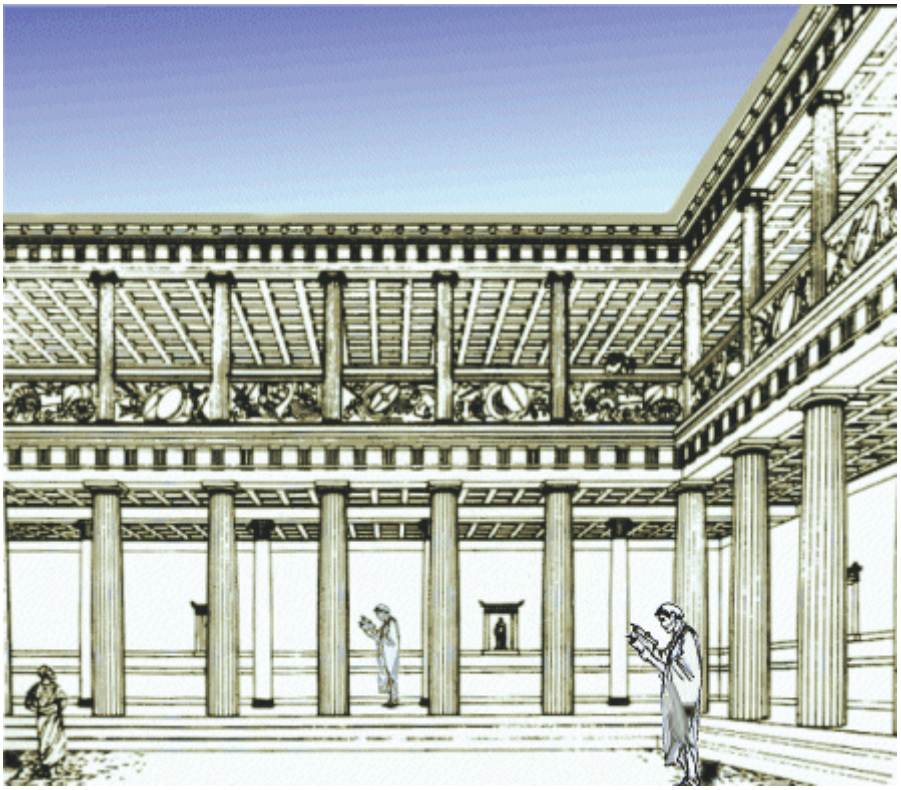

www.wsp.krakow.pl

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016

FORMUŁA OD 2015
(„NOWA MATURA”)

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM ROZSZERZONY

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

ARKUSZ MKL-R1

MAJ 2016

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne […] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] sztuki […]. 2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3. wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu […].

Rozwiązanie

Przykładowe tłumaczenie:

Przodkowie mądrze, jak również pożytecznie postąpili, żeby przekazywać potomnym wydarzenia w pamiętnikach (pisemnie), aby nie tylko nie zaginęły, ale aby doszły zawarte w księgach z upływem czasu do najwyższej dokładności naukowej. Dlatego też nie przeciętną, ale nieskończoną wdzięczność im jesteśmy winni, że zazdrośnie nie pominęli milczeniem, ale zatroszczyli się o przekazanie pismu (pamięci pism) znaczenia wszystkich gatunków. Gdyby bowiem tego nie uczynili, nie moglibyśmy się dowiedzieć, co zaszło w Troi, jakie cele ludziom w życiu określili Sokrates, Platon, Arystoteles i inni filozofowie lub jakich czynów i z jakich powodów dokonali Krezus, Aleksander, Dariusz i inni królowie. Gdy królowie z dynastii Attalidów powodowani wielkim wdziękiem filologii zbudowali wspaniałą bibliotekę w Pergamonie dla wspólnego pożytku, wtedy też Ptolemeusz pobudzony nieskończoną zazdrością i pragnieniem postanowił stworzyć w Aleksandrii (bibliotekę) na taką samą miarę z nie mniejszą skrzętnością (przy użyciu nie mniejszych środków).

Schemat punktowania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	maksymalna
1.	Maiores cum sapienter tum etiam utiliter instituerunt	Zdanie główne; porównanie.	0-1	7
	per commentariorum relationes cogitata tradere posteris	Wyrażenie przyimkowe; dativus commode.	0-1	
	ut ea non interirent	Zdanie okolicznikowe celu.	0-1	
	sed singulis aetatibus crescentia voluminibus edita gradatim pervenirent vetustationibus	Ablativus temporis; zdanie okolicznikowe celu.	0-1-2-3	
	ad summam doctrinarum subtilitatem.	Wyrażenie przyimkowe.	0-1	
2.	Itaque non mediocres, sed infinitae sunt his agendae gratiae	Coniugatio periphrastica passive.	0-1-2	6
	quod non invidiose silentes praetermiserunt	Zdanie okolicznikowe przyczyny.	0-1	
	sed omnium generum sensus conscriptionibus memoriae tradendos [esse] curaverunt.	Accusativus cum infinitivo; coniugatio perphrastica passive.	0-1-2-3	
3.	Namque si non ita fecissent	Zdanie warunkowe.	0-1	8
	non potuissemus scire	Zdanie warunkowe.	0-1	
	quae res in Troia fuissent gestae	Zdanie dopełnieniowe.	0-1	
	quasque Socrates, Plato, Aristoteles aliique philosophi hominibus agendae vitae terminationes finissent	Zdanie dopełnieniowe; gerundium.	0-1-2-3	
	seu Croesus, Alexander, Darius ceterique reges, quas res aut quibus rationibus gessissent.	Zdanie dopełnieniowe; ablavivus modi.	0-1-2	
4.	Reges Attalici magnis philologiae dulcedinibus inducti	Participium perfecti passive.	0-1	8
	cum egregiam bibliothecam Pergami ad communem delectationem instituissent	Zdanie okolicznikowe czasu; składnia nazw miast.	0-1-2	
	tunc item Ptolaemeus infinito zelo cupiditatisque incitatus studio	Participium perfecti passive.	0-1-2	

	non minoribus industriis ad eundem modum contenderat Alexandriae comparare	Zdanie główne; ablativus modi; składnia nazw miast.	0-1-2-3	
5.	Poprawność językowa i stylistyczna		0-1	**1**
	Razem			**30**

Zadanie 2. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] literatury greckiej […] sztuki […]; 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów np. z literatury, historii.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawne uzupełnienie obu luk.
0 p. – za odpowiedź niepełną, błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Lidii; *Dzieje*.

Zadanie 3. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania […] filozofii Greków […] literatury greckiej […]; 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania […] zadań.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawne uzupełnienie obu luk.
0 p. – za odpowiedź niepełną, błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Aleksander Wielki/Macedoński; Liceum.

Zadanie 4. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania […] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian […]; 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania […] zadań.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
5.

Zadanie 5. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących architektury […] życia politycznego Rzymu […] literatury […] wybranych zagadnień z życia codziennego.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Pożar podczas oblężenia Aleksandrii przez Juliusza Cezara.

Zadanie 6. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących życia politycznego […]; 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania […] zadań.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
C.

Zadanie 7. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje regularne i nieregularne stopniowanie przymiotników; 1.3. dokonuje transformacji gramatycznych; […] stopniuje przymiotniki.

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. utilius; utilissime.
2. parvus,-a,-um; minimus, -a,-um.

Zadanie 8. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2. identyfikuje […] zdania podrzędne z indikatiwem i koniunktiwem.

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. D.
2. A.

Zadanie 9. (0–3)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.3. dokonuje transformacji gramatycznych; […] tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach stronach i liczbach; dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie konstrukcji składniowych […] (coniugatio periphrastica […] passiva).

Schemat punktowania
3 p. – za trzy poprawne odpowiedzi.
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. vicissemus.
2. sunt vincendae/vincendae sunt.
3. vicerat.

Zadanie 10. (0–3)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.4. wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim […].

Schemat punktowania
3 p. – za trzy poprawne odpowiedzi.
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
1. D.
2. B.
3. F.

Zadanie 11. (0–15)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. II. Tworzenie wypowiedzi […]. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] sztuki […], literatury greckiej […], literatury rzymskiej […]; 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej […] z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach literatury, sztuki i architektury europejskiej […]; 1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – […] nauka […]; 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów z różnych dziedzin, np. literatury, historii sztuki […]; 3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach klasycznych w oryginale i w przekładzie; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia […] (wydarzenia z dziedziny kultury).

Schemat punktowania

Kryterium		Punktacja	
		cząstkowa	**maksy-malna**
I. Znajomość kultury antycznej	Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
			Razem 15 punktów

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

MKL 2015

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

miejsce na naklejkę

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **5 maja 2015 r.**
GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron (zadania 1–12). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MKL-R1_1P-152

MKL 2015

Układ graficzny
© CKE 2015

Zadanie 1. (0–30)

Dokonaj przekładu tekstu na język polski.

Gaius Plinius Secundus Maior, *Naturalis Historia* XXXV, 36, 84–86

Apelli fuit alioqui perpetua consuetudo numquam tam occupatum diem agenda, ut non lineam ducendo exerceret artem, quod ab eo in proverbium venit. Idem perfecta opera proponebat in pergula transeuntibus, atque ipse post tabulam latens vitia, quae notarentur, auscultabat vulgum diligentiorem iudicem quam se praeferens, feruntque reprehensum a sutore, quod in crepidis una pauciores intus fecisset ansas, eodem postero die superbo emendatione pristinae admonitionis cavillante circa crus, indignatum prospexisse denuntiantem, ne supra crepidam sutor iudicaret, quod et ipsum in proverbium abiit. Fuit enim et comitas illi, propter quam gratior Alexandro Magno frequenter in officinam ventitanti – nam, ut diximus, ab alio se pingi vetuerat edicto – sed in officina imperite multa disserenti silentium comiter suadebat rideri eum dicens a pueris, qui colores tererent.

Objaśnienia:
Apelles, is – Apelles, malarz grecki.
ansa, -ae – tu: rzemyk, pętelka.

Przekład tekstu

BRUDNOPIS

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

CZYSTOPIS

Zadanie 2. (0–1)

Wyjaśnij, co w starożytności oznaczał termin „chryzelefantyna”.

……

……

……

……

……

……

Zadanie 3. (0–1)

Uzupełnij zdanie zamieszczone pod ilustracją.

Scena malarstwa wazowego, należąca do stylu ..... ,

przedstawia .....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Podkreśl nazwisko rodowe (nomen gentilicium / gentile) w nazwisku:

Gaius Plinius Secundus Maior.

Zadanie 5. (0–1)

Podkreśl poprawną definicję pojęcia „mimesis”.

A. Zasada odpowiedniości tematu i struktury dzieła sztuki.
B. Zasada stosowności poszczególnych elementów sztuki.
C. Zasada twórczego naśladownictwa natury bądź dzieł mistrzów.
D. Zasada symetrycznego rozmieszczenia elementów wizualnych dzieła.

Zadanie 6. (0–1)

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz Verum, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub Falsum – jeśli jest ono fałszywe.

1.	Dzieło Pliniusza *Historia naturalna* jest dziełem encyklopedycznym.	**Verum**	**Falsum**
2.	Dzieło Pliniusza *Historia naturalna* należy do historiografii rzymskiej.	**Verum**	**Falsum**
3.	Aleksander Wielki zwyciężył Persów w bitwie pod Issos.	**Verum**	**Falsum**
4.	Aleksander Wielki był uczniem Sokratesa.	**Verum**	**Falsum**

Zadanie 7. (0–3)

Zdecyduj, czy zestawione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść. Zaznacz Verum jeśli para zdań jest zestawiona poprawnie lub Falsum – jeśli jest ona zestawiona niepoprawnie.

1.	Apelles post tabulam latuit, ut sua vitia auscultaret. = Apelles post tabulam latuit sua vitia auscultatum.	**Verum**	**Falsum**
2.	Apelles vulgum diligentem iudicem existimabat. = Vulgus diligens iudex ab Apelle existimabatur.	**Verum**	**Falsum**
3.	Ab eis pueris risus esse mihi videor. = Ei pueri me ridere mihi videntur.	**Verum**	**Falsum**

Zadanie 8. (0–1)

Nazwij typ zdania podrzędnego.

Apelles, nisi post tabulam latuisset, sua vitia non auscultavisset.

Zdanie podrzędne …….…….…….

Zdanie 9.

Podkreśl poprawne uzupełnienie każdego zdania: wybierz spośród propozycji oznaczonych literami A.–D.

Zadanie 9.1. (0–1)

Eo anno …… non fuimus.

A. Corinthi
B. Corintho
C. Corinthum
D. Corinthus

Zadanie 9.2. (0–1)

Hic vir ……. diligentior iudex erat.

A. me
B. mei
C. mihi
D. ego

Zadanie 9.3. (0–1)

Quis …….. maximus est?

A. artifice
B. artificem
C. artifices
D. artificum

Zadanie 10. (0–2)

Wpisz we właściwą rubrykę tabeli participia: ducendo, occupatum, praeferens, agendi.

		participium	
		activi	passivi
1.	praesentis		
2.	perfecti		

Zadanie 11. (0–1)

Podkreśl łacińskie wyrażenie, które znaczy „sztuki wyzwolone”: wybierz spośród propozycji oznaczonych literami A.–D.

A. artes amandi
B. artes liberales
C. artes serviles
D. artes vivendi

Zadanie 12. (0–15)

Na podstawie zamieszczonych materiałów i wiedzy własnej przedstaw ideał sztuki obowiązujący w antyku oraz jego późniejsze przemiany.

Arystoteles, *Poetyka,* rozdział 2

Skoro ci, którzy naśladują, przedstawiają postacie działające, a te z kolei muszą być szlachetne albo nikczemne […], przedstawiają je bądź jako lepsze, bądź jako gorsze, bądź jako takie, jakimi są w rzeczywistości. Postępują tak samo jak malarze. Polignot bowiem malował ludzi lepszych, Pauzon – gorszych, Dionizjusz zaś takimi, jakimi są. […] Ze względu na odmienny charakter przedmiotu różni się też tragedia od komedii; jedna bowiem pragnie przedstawiać postacie lepsze, druga natomiast gorsze od współczesnych nam ludzi.

Arystoteles, *Poetyka,* rozdział 9

[…] zadanie poety polega nie na przedstawieniu wydarzeń rzeczywistych, lecz takich, które mogłyby się zdarzyć, przy czym ta możliwość opiera się na prawdopodobieństwie i konieczności.

Horacy, *O sztuce poetyckiej,* wersy 1–13

Z głową ludzką kark koński gdyby malarz związać
zechciał, a inne członki zewsząd pozbierane
upierzył pstro, by piękna od góry kobieta
od ryby czarnej ogon miała – na wystawie
czybyście, przyjaciele, nie parsknęli śmiechem?
Wierzajcie, Pizonowie, podobna do tego
obrazu będzie księga, w której jak w chorego
śnie, w majaczeniu, głowa i nogi do różnych
przynależą postaci. „Ale równie malarz,
jak poeta, ma prawo do swobody twórczej”.
Korzystam z tego prawa i drugim polecam
korzystać, lecz nie żeby łagodność z dzikością
jednoczyć: z ptakiem węża, z jagnięciem tygrysa.

Zbigniew Herbert, *Dlaczego klasycy*

1
w księdze czwartej *Wojny Peloponeskiej*
Tukidydes opowiada dzieje swej nieudanej wyprawy

pośród długich mów wodzów
bitew oblężeń zarazy
gęstej sieci intryg
dyplomatycznych zabiegów
epizod ten jest jak szpilka
w lesie

kolonia ateńska Amfipolis
wpadła w ręce Brazydasa
ponieważ Tukidydes spóźnił się z odsieczą

zapłacił za to rodzinnemu miastu
dozgonnym wygnaniem

egzulowie wszystkich czasów
wiedzą jaka to cena

2
generałowie ostatnich wojen
jeśli zdarzy się podobna afera
skomlą na kolanach przed potomnością
zachwalają swoje bohaterstwo
i niewinność

oskarżają podwładnych
zawistnych kolegów
nieprzyjazne wiatry

Tukidydes mówi tylko
że miał siedem okrętów
była zima
i płynął szybko

3
jeśli tematem sztuki
będzie dzbanek rozbity
mała rozbita dusza
z wielkim żalem nad sobą

to co po nas zostanie
będzie jak płacz kochanków
w małym brudnym hotelu
kiedy świtają tapety

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2014/2015

FORMUŁA OD 2014
(„NOWA MATURA”)

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA
POZIOM ROZSZERZONY

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MKL-R1

MAJ 2015

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego. I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3. wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu [...]. 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne [...] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe [...]; 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] sztuki […].

Rozwiązanie

Przykładowe tłumaczenie

Apelles miał poza tym stały zwyczaj niewypełniania nigdy dnia zajęciami do tego stopnia, by nie móc przećwiczyć swojej sztuki poprzez namalowanie [choćby jednej] kreski, co dzięki niemu stało się przysłowiem. On też przedstawiał ukończone dzieła w przedsionku przechodniom, a sam, ukrywając się za obrazem, wysłuchiwał opinii o wadach, które były [przez nich] zauważane, uważając tłum za wykwintniejszego sędziego od siebie. Podobno zganiony został przez szewca, ponieważ malując sandały, na jednym umieścił za mało pętelek; gdy ten sam szewc, dumny z poprawki spowodowanej swoją poprzednią uwagą następnego dnia szydził z nogi, oburzony doradził wygłaszającemu tę opinię, aby nie sądził powyżej sandała, co także weszło do przysłowia. Miał też [Apelles] poczucie humoru, dzięki któremu był często i chętnie odwiedzany w pracowni przez Aleksandra Wielkiego – albowiem, jak wspomnieliśmy, wydał on edykt zakazujący malowania go przez kogoś innego – [Aleksandrowi] rozprawiającemu obszernie i bez sensu w pracowni doradził jednak uprzejmie, by zamilkł, dodając, że śmieją się z niego chłopcy, którzy ucierają barwniki.

Schemat punktowania

Zdanie		Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			cząstkowa	maksymalna
1	Apelli fuit alioqui perpetua consuetudo	Zdanie główne, dativus possessivus.	0-1	5
	numquam tam occupatum diem agendi	Gerundium, wyrażanie przeczenia.	0-1	
	ut non lineam ducendo exerceret artem	Zdanie podrzędne skutkowe, gerundium.	0-1-2	
	quod ab eo in proverbium venit.	Zdanie względne podmiotowe, wyrażenie przyimkowe.	0-1	
2	Idem perfecta opera proponebat in pergula transeuntibus,	Zdanie główne, wyrażenie przyimkowe, participium praesentis activi.	0-1-2	15
	ipse post tabulam latens atque vitia quae notarentur auscultabat	Wyrażenie przyimkowe, participium praesentis activi, strona bierna.	0-1-2	
	vulgum diligentiorem iudicem quam se praeferens;	Stopniowanie przymiotników, wyrażenie porównania poprzez quam, participium praesentis activi.	0-1-2	
	feruntque reprehensum a sutore	Participium perfecti passivi, sprawca czynności przy stronie biernej (a z ablatiwem).	0-1	
	quod in crepidis una pauciores intus fecisset ansas	Zdanie podrzędne przyczynowe, wyrażenie przyimkowe, stopień wyższy przymiotnika.	0-1-2	
	eodem postero die superbo emendatione pristinae admonitionis cavillante circa crus	Ablativus temporis, ablativus absolutus, wyrażenie przyimkowe.	0-1-2	
	indignatum prospexisse denuntiantem	Participum perfecti passivi, participium praesentis activi, ACI.	0-1-2	
	ne supra crepidam sutor iudicaret	Zdanie dopełnieniowe, wyrażenie przyimkowe.	0-1	
	quod et ipsum in proverbium abiit.	Zdanie względne podmiotowe.	0-1	
3	Fuit enim et comitas illi	Zdanie główne, dativus possessivus.	0-1	9
	propter quam gratior Alexandro Magno frequenter in officinam ventitanti	Wyrażenie przyimkowe, zdanie względne, stopień wyższy przymiotnika.	0-1-2	
	ut diximus nam ab alio se pingi vetuerat edicto	Zdanie wtrącone, zdanie podrzędne przyczynowe, ACI.	0-1-2	
	sed in officina imperite	Wyrażenie przyimkowe,	0-1-2	

	multa disserenti silentium comiter suadebat	przysłówek, participium praesentis activi.		
	rideri eum dicens a pueris	Participium praesentis activi, ACI, strona bierna.	0-1	
	qui colores tererent.	Zdanie względne.	0-1	
4	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu (punkt jest przyznawany za poprawny przekład całego tekstu).		0-1	1
Razem				**30**

Zadanie 2. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.4. wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących [...] sztuki […]; 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów.

Poprawna odpowiedź
Chryzelefantyna to technika rzeźbiarska polegająca na łączeniu złota i kości słoniowej.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania […] sztuki […] Greków i Rzymian […] literatury greckiej […]. 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania […] zadań.

Poprawna odpowiedź
Scena malarstwa wazowego, należąca do stylu czerwonofigurowego, przedstawia Odyseusza i syreny.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Zadanie 4. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania […] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian […].

Poprawna odpowiedź
Nazwisko rodowe (nomen gentilicium / nomen gentile) to Plinius**.**

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Zadanie 5. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów antycznych, […] literatury greckiej […], literatury rzymskiej […]; 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej, zwłaszcza polskiej, z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach literatury […].

Poprawna odpowiedź
C.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Zadanie 6. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących życia politycznego […] literatury greckiej […], literatury rzymskiej […].

Poprawna odpowiedź
1. Verum
2. Falsum
3. Verum
4. Falsum

Schemat punktowania
1 p. – za wszystkie prawidłowe rozstrzygnięcia.
0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 7. (0–3)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne ([…] stronę czynną i bierną czasowników […]; supinum […]) […] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowania składniowe; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: szyk zdania; struktura składniowa zdania w stronie czynnej i biernej […]; konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: […] nominativus cum infinitivo, accusativus oraz nominativus dupplex […].

Poprawna odpowiedź
1. Verum
2. Verum
3. Falsum

Schemat punktowania
3 p. – za trzy prawidłowe rozstrzygnięcia.
2 p. – za dwa prawidłowe rozstrzygnięcia.
1 p. – za jedno prawidłowe rozstrzygnięcie.
0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Zadanie 8. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: szyk zdania; struktura składniowa zdania w stronie czynnej [...].

Poprawna odpowiedź
Zdanie 1. B.
Zdanie 2. D.

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedzi błędne lub brak odpowiedzi.

Zadanie 9.1. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: [...] składnia nazw miast.

Poprawna odpowiedź
A.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Zadanie 9.2. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1 rozpoznaje formy morfologiczne ([…] regularne […] stopniowanie przymiotników […]); 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika w poszczególnych przypadkach [...].

Poprawna odpowiedź
A.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Zadanie 9.3. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1 rozpoznaje formy morfologiczne ([…] nieregularne […] stopniowanie przymiotników […]); 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika w poszczególnych przypadkach [...].

Poprawna odpowiedź
D.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Zadanie 10. (0–2)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1 rozpoznaje formy morfologiczne ([…] participia […]).

Poprawne odpowiedzi
participium praesentis activi – **praeferens**
participium perfecti passivi – **occupatum**

Schemat punktowania
2 p. – za dwie poprawne odpowiedzi.
1 p. – za jedną poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Zadanie 11. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.4. wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach[…]; 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Poprawna odpowiedź
B.

Schemat punktowania
1 p. – za poprawną odpowiedź.
0 p. – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi.

Zadanie 12. (0–15)

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury. II. Tworzenie wypowiedzi [...]. I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…]wydarzenia z dziedziny kultury); 3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach klasycznych w oryginale i w przekładzie; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań; 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów z różnych dziedzin, np. literatury, historii sztuki […]; 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych […] dotyczących […] sztuki […], literatury greckiej […], literatury rzymskiej […]; 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej […] z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach literatury, sztuki i architektury europejskiej […]; 1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – […] obywatelskie tragedia grecka, nauka […].

Schemat punktowania

Kryterium		Punktacja	
		cząstkowa	**maksy-malna**
I. Znajomość kultury antycznej	Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
			Razem 15 punktów

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

MKL 2015

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD | PESEL

miejsce na naklejkę

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

DATA: **18 grudnia 2014 r.**
CZAS PRACY: **180 minut**
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron (zadania 1–10). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Układ graficzny
© CKE 2015

MKL 2015

Zadanie 1. (0−30)

Dokonaj przekładu tekstu na język polski.

Ex iis, quae mihi scribis, et ex iis, quae audio, bonam spem de te concipio: non discurris nec locorum mutationibus inquietaris. Aegri animi ista iactatio est: primum argumentum compositae mentis existimo posse consistere et secum morari. Illud autem vide, ne ista lectio auctorum multorum et omnis generis voluminum habeat aliquid vagum et instabile. Certis ingeniis inmorari et innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. […] Distringit librorum multitudo; itaque cum legere non possis, quantum habueris, satis est habere, quantum legas. „Sed modo" inquis „hunc librum evolvere volo, modo illum". […] Probatos itaque semper lege, et si quando ad alios deverti libuerit, ad priores redi. Aliquid cotidie adversus paupertatem, aliquid adversus mortem auxilii compara, nec minus adversus ceteras pestes.

L. Anneusz Seneka, *Listy moralne do Lucyliusza,* I, 2, s. 2–3.

Objaśnienia:
certus, -a, -um – tu: wiarygodny, niezawodny
vagus, -a, um, – tu: chwiejny, powierzchowny

Przekład tekstu

Brudnopis

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Czystopis

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0−1)

Podaj nazwę miasta, w którym znajdowała się najsłynniejsza biblioteka starożytności, oraz wyjaśnij, dlaczego za taką się ją uważa.

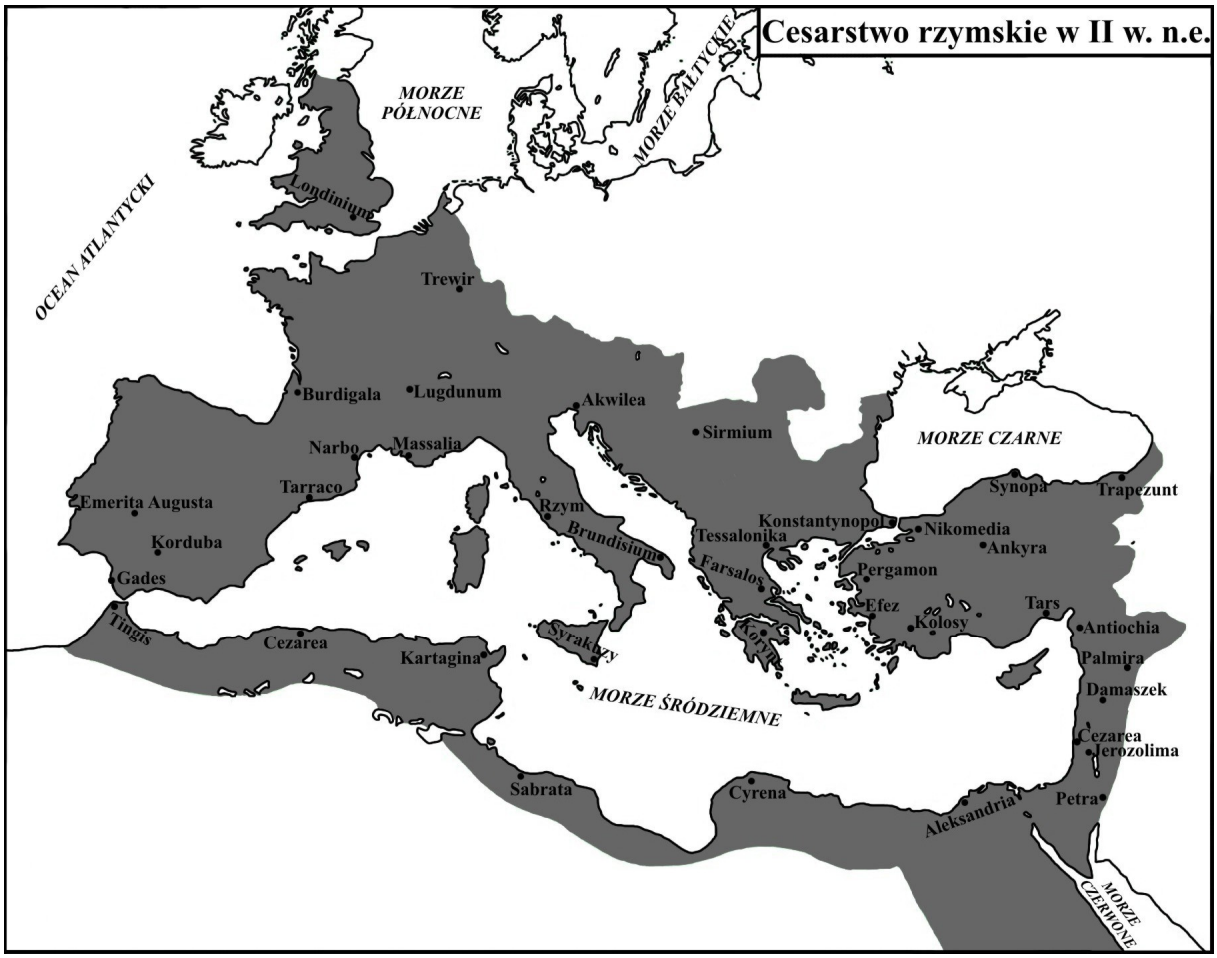

Na podstawie: *Encyklopedia szkolna. Historia*, Warszawa 1998, s. 571.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0−3)

Henryk Sienkiewicz uczynił Lucjusza Anneusza Senekę, autora *Listów moralnych do Lycyliusza*, jednym z bohaterów *Quo vadis*. Przeczytaj poniższy fragment powieści Sienkiewicza i odpowiedz na pytania umieszczone pod tekstem.

Odpowiedziano mu [Aulusowi], że cezar zajęty jest śpiewem z lutnistą Terpnosem i że w ogóle nie przyjmuje tych, których sam nie wezwał. Innymi słowy, znaczyło to, by Aulus nie próbował i na przyszłość widzieć się z nim. Natomiast Seneka […] przyjął starego wodza ze czcią mu przynależną, ale gdy wysłuchał, o co mu chodzi, uśmiechnął się gorzko i rzekł:

– Jedną ci tylko mogę oddać usługę, szlachetny Plaucjuszu, to jest – nie okazać nigdy cezarowi, że serce moje odczuwa twój ból i że chciałbym ci dopomóc, gdyby bowiem cezar powziął najmniejsze pod tym względem podejrzenie, wiedz o tym, że nie oddałby ci Ligii, choćby nie miał do tego żadnych innych powodów, jak tylko, by mi uczynić na złość.

Nie radził mu również udawać się ni do Tygellina, ni do Watyniusza, ni do Witeliusza. Może pieniędzmi można by z nimi coś wskórać, może także chcieliby uczynić na złość Petroniuszowi, którego wpływ starają się podkopać, lecz najprawdopodobniej zdradziliby przed cezarem, jak dalece Ligia jest dla Plaucjuszów droga, a wówczas cezar tym bardziej by jej nie oddał. Tu stary mędrzec począł mówić z gryzącą ironią, którą zwracał przeciw sobie samemu:

– Milczałeś, Plaucjuszu, milczałeś przez lata całe, a cezar nie lubi tych, którzy milczą! Jakże ci było nie unosić się nad jego pięknością, cnotą, śpiewem, nad jego deklamacją, powożeniem i wierszami. Jakże ci było nie wysławiać śmierci Brytanika, nie powiedzieć mowy pochwalnej na cześć matkobójcy i nie złożyć życzeń z powodu uduszenia Oktawii. Brak ci przezorności, Aulu, którą my, żyjący szczęśliwie przy dworze, posiadamy w stopniu odpowiednim.

H. Sienkiewicz, *Quo vadis*, Katowice 1990, s. 34–35.

3.1. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

„Cezar”, o którym wspomina Seneka w rozmowie z Aulusem Plaucjuszem, był cesarzem dynastii

A. Antoninów.
B. julijsko-klaudyjskiej.
C. Sewerów.
D. flawijskiej.

3.2. Obok zdania niezgodnego z prawdą napisz FALSUM.

1.	Cesarz wspomniany we fragmencie *Quo vadis* to Neron.	
2.	Cesarz wspomniany we fragmencie *Quo vadis* był wychowankiem Seneki.	
3.	Cesarz wspomniany we fragmencie *Quo vadis* – obok m.in. Seneki – był jednym z rzymskich stoików i należał do tzw. Młodszej Stoi.	

3.3. Seneka, który we fragmencie *Quo vadis* był nazwany „starym mędrcem", w swoich pismach przedstawił ideał mędrca stoickiego. Wymień jedną zasadę etyczną określającą stosunek stoika do cnoty (a) i jedną określającą jego stosunek do namiętności (b).

a) .....

.....

b) .....

.....

Zadanie 4. (0−1)

Podkreśl nazwiska dwóch rzymskich pisarzy czasów Seneki.

Petroniusz Liwiusz Pliniusz Starszy Horacy Katullus Lukan

Zadanie 5. (0−3)

Wpisz do tabeli obok numeru każdego zdania nazwę konstrukcji składniowej.

1. His libris lectis ad priores redite!
2. Nobis omnia voluminum genera sunt.
3. Te tam multos libros legisse non putabamus.

Numer zdania	Nazwa konstrukcji składniowej
1.	
2.	
3.	

Zadanie 6. (0−2)

Zdecyduj, czy zestawione pary wyrazów mogą być w dokładnie takiej samej formie gramatycznej (VERUM), czy nie (FALSUM). Obok każdej pary napisz właściwy kwalifikator.

1. volumina = auxilia .....
2. voluminis = ingeniis .....

Zadanie 7. (0−2)

Utwórz wskazane niżej formy gramatyczne czasownika *componĕre* w nominatiwie i genetiwie singularis rodzaju nijakiego.

1. participium praesentis activi .....
2. participium futuri passivi .....

Zadanie 8. (0−2)

Wpisz do tabeli obok numeru każdego zdania nazwę typu zawartego w nim zdania podrzędnego, wybierając spośród propozycji oznaczonych literami A–D.

1. Noli quaerere cur tam multos libros legerim.
2. Videte, ut probatos libros semper legatis.

A. okolicznikowe przyczyny
B. pytajne zależne
C. okolicznikowe warunku
D. dopełnieniowe

Numer zdania	Nazwa typu zdania podrzędnego
1.	
2.	

Zadanie 9. (0−1)

Podkreśl łacińskie wyrażenie, które znaczy „według upodobania", wybierając spośród propozycji oznaczonych literami A–D.

A. varietas delectat
B. ad libitum
C. ad meliora tempora
D. voluptas unhumana

Zadanie 10. (0−15)

Rozważ, do którego spośród starożytnych greckich i rzymskich filozofów mógłby się zwrócić współczesny człowiek, poszukując szczęścia, pocieszenia i porady. W pracy odwołaj się do dzieł wybranego filozofa.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA
POZIOM ROZSZERZONY

ROZWIĄZANIA ZADAŃ I SCHEMATY PUNKTOWANIA
(A1, A2, A3 i A7)

GRUDZIEŃ 2014

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego. I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3. wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu [...]. 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne [...]; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe [...]; 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących […] filozofii […].

Rozwiązanie:
Przykładowe tłumaczenie

Z tego, co mi piszesz, i z tego, co słyszę, nabieram dobrej nadziei co do Ciebie. Nie rozpraszasz się i nie niepokoisz ciągłymi zmianami miejsca pobytu. Takie miotanie się jest oznaką niepokoju ducha. Za pierwszy dowód spokoju umysłu uważam zdolność zatrzymania się i przebywania z samym sobą. Na to jednak bacz, by te (twoje) lektury wielu autorów i ksiąg każdego rodzaju nie przyniosły jakiejś chwiejności i niestałości. Trzeba zajmować się umysłami godnymi zaufania i na nich należy się wychowywać, jeśli chcesz otrzymać coś, co w twojej duszy trwale pozostanie. Mnogość ksiąg zaprząta umysł; gdy przeto nie możesz przeczytać tylu ksiąg, ile mógłbyś mieć, wystarczy mieć tyle, ile przeczytasz. „Lecz – mówisz – to tę książkę chcę czytać, to tamtą". Zawsze czytaj pisarzy uznanych, a jeśli kiedyś zechcesz zwrócić się do innych, wróć do pierwszych. Codziennie zaopatrz się w jakąś pomoc na wypadek biedy, jakąś na okoliczność śmierci, i nie mniej na wypadek innych nieszczęść.

Zasady przyznawania punktów:

Zdanie		Punktacja	
		cząstkowa	maksy-malna
1.	Ex eis, quae mihi scribis, et ex eis, quae audio, bonam spem de te concipio: non discurris nec locorum mutationibus inquietaris.	0-1-2-3-4	4
2.	Aegri animi ista iactatio est: primum argumentum compositae mentis existimo posse consistere et secum morari.	0-1-2-3-4	4
3.	Illud autem vide, ne ista lectio auctorum multorum et omnis generis voluminum habeat aliquid vagum et instabile.	0-1-2-3-4	4
4.	Certis ingeniis immorari et innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. […]	0-1-2-3-4	4
5.	Distringit librorum multitudo; itaque cum legere non possis, quantum habueris, satis est habere, quantum legas.	0-1-2-3-4	4
6.	„Sed modo" inquis „hunc librum evolvere volo, modo illum". […]	0-1-2	2
7.	Probatos semper lege, et si quando ad alios deverti libuerit, ad priores redi.	0-1-2-3	3
8.	Aliquid cotidie adversus paupertatem, aliquid adversus mortem auxilii compara, nec minus adversus ceteras pestes. […]	0-1-2-3-4	4
9.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu (Punkt jest przyznawany za poprawny przekład całego tekstu.)	0-1	1
		Razem	30

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, termy) 1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – prawo rzymskie, tragedia grecka, nauka i wynalazki w starożytności, postawy obywatelskie 3.1. […] samodzielnie analizuje […] treści [...]; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań

Rozwiązanie:
Miasto: Aleksandria.
Przykładowe odpowiedzi
- Biblioteka Aleksandryjska to największa biblioteka świata antycznego.
- W Bibliotece Aleksandryjskiej zgromadzono niemal całe greckie piśmiennictwo.
- Z działalnością Biblioteki Aleksandryjskiej wiąże się powstanie i rozwój filologii.

Schemat punktowania:
1 pkt – za poprawne podanie nazwy miast Aleksandria i podanie jednego poprawego uzasadnienia
0 pkt – za odpowiedź błędną lub częściową (np. za zaznaczenie na mapie Aleksandrii i brak uzasadnienia lub za odpowiednie uzasadnienie i niepoprawne zaznaczenie na mapie) oraz za brak odpowiedzi

Zadanie 3. (0–3)

3.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących […] życia politycznego (ustrój […] Rzymu) […]). 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania […] zadań.

Rozwiązanie:
B.

Schemat punktowania:
1 pkt – za poprawną odpowiedź
0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

3.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących […] filozofii, […] literatury rzymskiej (gatunki literackie, literatura okresu republiki, augustowska i cesarstwa) […]; 1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej, zwłaszcza polskiej, z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach literatury […] europejskiej […]. 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania […] zadań.

Rozwiązanie:

3.	Cesarz wspomniany we fragmencie „Quo vadis" – obok m.in. Seneki – jest jednym z rzymskich stoików i należy do tzw. Młodszej Stoi.	FALSUM

Schemat punktowania:
1 pkt – za poprawną odpowiedź
0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

3.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących […] filozofii […]; 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania […] zadań.

a)
- Filozofia to dążenie do cnoty.
- Cnota to nie tylko praktyczna umiejętność życia zgodnego z naturą, ale także wiedza o rzeczach boskich i ludzkich.
- Cnota to jedyne dobro.
- Tylko cnota pozwala osiągnąć szczęście.
- Ludzie, którzy osiągnęli cnotę, są wolni.

b)

- Należy dążyć do uwolnienia się od namiętności, zwłaszcza od gniewu.
- Tylko człowiek wolny od namiętności może uzyskać spokój ducha.
- Afekty nie pozwalają osiągnąć wewnętrznej harmonii.

Schemat punktowania:
1 pkt – za poprawną odpowiedź
0 pkt – za błędną lub częściową odpowiedź lub za brak odpowiedzi

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących […] literatury rzymskiej (gatunki literackie, literatura okresu republiki, augustowska i cesarstwa) […] 3.1. […] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania […] zadań.

Schemat punktowania:
1 pkt – za poprawną odpowiedź, tj. wskazanie dwóch pisarzy
0 pkt – za wskazanie jednego z dwóch pisarzy lub za błędną odpowiedź, lub brak odpowiedzi

Zadanie 5. (0–3)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne ([…] infinitivus […]; participia; [...]) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] accusativus cum infinitivo, […] dativus possessivus, […], ablativus absolutus […].

Rozwiązanie:
Zdanie 1. ablativus absolutus
Zdanie 2. dativus possessivus
Zdanie 3. accusativus cum infinitivo

Schemat punktowania:
3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi
2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 6. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne rzeczowników deklinacji 1–5 oraz przymiotników deklinacji 1–3; nieregularności w odmianie rzeczowników, pluralia tantum; formy fleksyjne i zasady użycia zaimków […]) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe.

Rozwiązanie:
1. VERUM
2. FALSUM

Schemat punktowania:
2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 7. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.3. dokonuje transformacji gramatycznych: odmienia rzeczowniki, przymiotniki, zaimki i liczebniki; stopniuje przymiotniki i przysłówki; tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach […].

Rozwiązanie:
1. nominativus singularis: *componens*; genetivus singularis: *componentis*
2. nominativus singularis: *componendum*; genetivus singularis: *componendi*

Schemat punktowania:
2 pkt – za poprawne formy gramatyczne dwóch podanych słów
1 pkt – za poprawne formy gramatyczne jednego podanego słowa
0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 8. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: […] consecutio temporum, zdania podrzędne z indikatiwem i koniunktiwem.

Rozwiązanie:
Zdanie 1. - B.
Zdanie 2. - D.

Schemat punktowania:
2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 9. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.4. wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim; wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej.

Rozwiązanie:
B.

Schemat punktowania:
1 pkt – za poprawną odpowiedź
0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Zadanie 10. (0–15)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Analiza i interpretacja tekstów kultury. II. Tworzenie wypowiedzi [...]. I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([…] zjawiska społeczne i polityczne, […], wydarzenia z dziedziny kultury) 3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach klasycznych w oryginale i w przekładzie; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych łacińskich terminów z różnych dziedzin, np. literatury, historii sztuki […] 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących […] filozofii […] 1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – […] postawy obywatelskie.

Przykładowe wypracowanie:

Czy antyczni filozofowie mogą czegoś nas nauczyć? Od tego pytania i tego problemu trzeba zacząć. Świat starożytny musiał być przecież spokojniejszy niż nasz: stosowano inne sposoby mierzenia czasu, określano go właściwie orientacyjnie, wydaje nam się zatem, że był „nieruchomy”. Świat współczesny z kolei nieustannie się zmienia. Zdaniem niektórych, my, ludzie początków XXI w. jednego możemy być pewni – tego mianowicie, że nic nie jest stałe, że żyjemy – jak powiada współczesny polski socjolog i filozof Zygmunt Bauman – w „płynnej nowoczesności”, w świecie, który podlega i będzie podlegać nieustannym zmianom, zasypywani mnogością informacji, próbujący określić swoją tożsamość, często bezskutecznie, co nieuchronnie naraża nas na ból, cierpienie i niepewność. Świat od czasów antycznych zmienił się nie do poznania: żyjemy w innej rzeczywistości politycznej, społecznej, ekonomicznej, kulturowej, a problemy, które dotyczą człowieka, to problemy globalne…

Która ze szkół filozoficznych bądź który z filozofów stworzył system tak uniwersalny, by złagodzić niepewność i niestabilność naszej egzystencji? Człowiek współczesny, który spodziewał się znaleźć taką pomoc dla siebie w duchowości Wschodu, ulegał fascynacji jogą i medytacją, coraz częściej zwraca się ku filozofii antycznej, europejskiej, filozofii, która – można by rzec – jest nam „genetycznie” najbliższa. W poszukiwaniu zatem szczęścia, pocieszenia i porady warto zwrócić się ku tym filozofom, którzy nie tylko udzielali wielu

praktycznych, przydatnych w codziennym życiu wskazówek, ale i starali się wedle głoszonych przez siebie zasad żyć. Współczesny człowiek powinien zatem zwrócić się – w moim przekonaniu – ku stoicyzmowi, ku tej greckiej filozofii, która przyjęła się w Rzymie w formie zdecydowanie praktycznej.

Rzym tamtych czasów przypomina nasz świat: niepewność jutra, wiele niebezpieczeństw zagrażających człowiekowi, niestabilność polityczna, zmęczenie życiem, przesyt i luksus sprawiały, że człowiek potrzebował filozofii prostej, praktycznej, życiowej. Tymczasem żadna ze szkół filozoficznych nie dawała mu tego, co dawali stoicy: Epiktet, Seneka i Marek Aureliusz. Epikurejczycy bowiem poszukiwali szczęścia w przyjemności lub – ściślej – – w uwalnianiu się od przykrych doznań. Sceptycy dążyli do spokoju ducha, uzyskiwanego dzięki powstrzymywaniu się od wątpliwych sądów. Cynicy głosili, że szczęście można osiągnąć jedynie poprzez cnotę, która zależy od siły moralnej człowieka. Stoicy zaś twierdzili, że najistotniejszą częścią ich filozofii jest etyka, a zasadą postępowania etycznego – życie zgodne z naturą, której cząstką jest przecież człowiek. Ich celem był stan wewnętrznej harmonii.

Niektórzy twierdzą jednak, że stoicyzm był bliski pesymizmowi, że stanowił formę ucieczki od współczesnego życia, że ze stoicyzmem idzie w parze powaga, posągowość, nieuleganie radościom i smutkom, co wydaje się w pewnym sensie „nieludzkie". Z niektórymi z tych argumentów można się zgodzić: Epiktet w swojej etyce pogodził niektóre elementy stoicyzmu i pesymizmu, Seneka przybrał zaś postawę nauczyciela (głoszony przez niego ideał mędrca był bardzo trudny do osiągnięcia, jego stosunek do świata i człowieka był zimny i bezlitosny); niejeden rzymski wyznawca stoicyzmu wybrał śmierć z własnej ręki. Czy któryś z nich mógł żyć pełnią życia? Być może nikt, nawet Marek Aureliusz, którego rady i maksymy dały pocieszenie wielu ludziom. I on padł przecież ofiarą swego „stoickiego spokoju", który tak rozczarował Zbigniewa Herberta. Herbert ze stoicyzmu czerpał nakaz męstwa, wyrzeczenia i samodoskonalenia, ale odrzucał zalecenie tłumienia uczuć. Wydawało mu się, że odrzucanie emocji takich jak współczucie, groza i czułość nie pozwala poznać siebie jako człowieka, co więcej – ukrywa jakąś część człowieczeństwa. Trzeba się z tym zgodzić: by być w pełni człowiekiem, należy współodczuwać, by poznać prawdę o świecie, nie można zamykać oczu na zło, które wyrządza człowiek, a czułość jest nieodłączną towarzyszką miłości.

Mimo wszystko jednak wybieram stoicyzm. Zresztą nie tylko ja. Wielu innych ludzi także. Powstają przecież kluby miłośników praktycznego stoicyzmu. Na półkach w księgarniach leżą książki o jednoznacznych tytułach: „Don't worry, be stoic", „Stoicyzm uliczny" i inne. Ich autorzy radzą, jak dzięki starannie dobranym poradom Epikteta, Seneki i Marka Aureliusza dążyć do szczęścia, nie ulegając kultowi sukcesu i optymizmu, jak radzić sobie z rozczarowaniami i trudnościami, z bólem i stratą. Stoicyzm wnosi do tych spraw dystans i pozwala określić granice, swoiste „ramy" naszego życia, w których znajdzie się miejsce dla wszystkich jego spraw. Stoicyzm pozwoli zrozumieć, że – by móc odnieść sukces – trzeba zrozumieć, co nas ogranicza i co nam przeszkadza, że człowiek – stawiając czoła rzeczywistości – powoli buduje własną tożsamość i dojrzałość, która i w czasie młodości, i w dojrzałości, i w starości jest na wagę złota. Zyskujemy na nich i my, którzy je osiągnęliśmy, i nasi bliscy, i społeczeństwo, którego częścią jesteśmy. Dzięki każdej stracie, wadzie, rozczarowaniu i niepowodzeniu – które jak się okazuje, są ważne i niezbędne – uczymy się trudnej sztuki bycia człowiekiem. Tam zatem, u stoików, zwłaszcza u Epikteta i Marka Aureliusza znajdziemy wiele pocieszeń, porad i wskazówek na drodze do szczęścia, które postrzegam nie jako sukces, ale wewnętrzną harmonię i świadome życie.

Schemat punktowania:

Kryterium		Punktacja	
		cząstkowa	**maksy-malna**
I. Znajomość kultury antycznej	Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
			Razem 15 punktów

Poziom wykonania zadania:
I. Znajomość kultury antycznej
Praca jest zgodna z tematem. Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.
(Przyznano 6 punktów.)

II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem.
W pracy dokonano pełnej analizy i interpretacji zagadnienia, trafnie dobierając przykłady i umiejętnie je omawiając.
(Przyznano 6 punktów.)

III. Terminy i wyrażenia, nazwy własne i zagadnienia z zakresu kultury antycznej, a zwłaszcza historii, literatury, życia codziennego, zastosowano poprawnie. Użycie w pracy licznych terminów z zakresu kultury rzymskiego antyku dowodzi bardzo dobrej znajomości omawianego problemu.
(Przyznano 2 punkty.)

IV. Język i styl Praca napisana jest językiem komunikatywnym.
(Przyznano 1 punkt.)

Za wypracowanie przyznano łącznie 15 punktów.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2013

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM PODSTAWOWY

5 MAJA 2015

Godzina rozpoczęcia: 14:00

Czas pracy: 120 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 11 stron (zadania 1–17). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MKL-P1_1P-152

CZĘŚĆ I – leksykalno-gramatyczna (*40 pkt*)

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Przyporządkuj polskim określeniom ich odpowiedniki wywodzące się z języka łacińskiego. Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli literę, którą oznaczono właściwe pojęcie.

Lp.	Polskie określenia	Litera oznaczająca odpowiednik
1.	adwokatura	
2.	badanie lekarskie	
3.	zestawienie, wykaz	
4.	łaźnia	
5.	zasiłek pieniężny	

A. subsydium
B. ewangelia
C. obdukcja
D. destrukcja
E. termy
F. palestra
G. ewidencja

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Oceń, które poniższe przekłady zamieszczonych zwrotów są poprawne, a które – niepoprawne. Zaznacz VERUM, jeśli informacja jest prawdziwa, lub FALSUM – jeśli jest fałszywa.

Lp.	Zwrot łaciński	Zwrot polski		
1.	ex cathedra	bezdyskusyjnie	VERUM	FALSUM
2.	nudis verbis	pokrętnie	VERUM	FALSUM
3.	hoc anno	w poprzednim roku	VERUM	FALSUM
4.	res gestae	dzieje	VERUM	FALSUM
5.	de facto	istotnie, rzeczywiście	VERUM	FALSUM

Zadanie 3. ***(5 pkt)***

Każdemu rzeczownikowi *pondus, ponderis* (A.–E.) przyporządkuj odpowiednią formę gramatyczną zaimka *is, ea, id* (1.–7.).

Lp.	Rzeczownik	Cyfra oznaczająca zaimek
A.	pondera	
B.	pondus	
C.	ponderi	
D.	ponderibus	
E.	ponderis	

1. is
2. ea
3. eorum
4. eis
5. eius
6. ei
7. id

Zadanie 4. ***(5 pkt)***

W punktach 1.–5. podkreśl to zdanie, spośród oznaczonych literami A.–D., które zachowuje znaczenie zdania wyjściowego.

1. Zdanie wyjściowe: Pater meus campos multos habebat.

A. Pater meus campum magnum habebat.
B. Pater meus campum magnum habet.
C. Patri meo campi multi erant.
D. Patri meo campi multi sunt.

2. Zdanie wyjściowe: Liber a discipulo legitur.

A. Discipulus librum legit.
B. Discipulus libros legit.
C. Discipuli librum legunt.
D. Discipuli libros legunt.

3. Zdanie wyjściowe: Multi ex pueris in hortum venerunt.

A. Omnes pueri in hortum venerunt.
B. Multi puerorum in hortum venerunt.
C. Omnes pueri in hortum veniebant.
D. Multi puerorum in hortum veniebant.

4. Zdanie wyjściowe: Militibus pro patria pugnandum erat.

A. Milites pro patria pugnare debebant.
B. Milites pro patria pugnare debent.
C. Milites pro patria pugnabant.
D. Milites pro patria pugnant.

5. Zdanie wyjściowe: Post mortem patris Romam redii.

A. Mortuo patre Romam redieram.
B. Mortuo patre Romam redierat.
C. Mortuo patre Romam redeo.
D. Mortuo patre Romam redii.

Zadanie 5. ***(5 pkt)***
Podkreśl poprawne uzupełnienie każdego zdania.

1. Cum ad me scripseris, tibi ..... .

A. respondebam
B. respondes
C. respondebis
D. respondebo

2. Omnia ..... gubernante naufragia timebam.

A. tuus
B. tuas
C. te
D. tibi

3. Venisti ex Hispania ad ..... petendum.

A. consulatum
B. consulatuum
C. consulatu
D. consulatui

4. Vos Romani in vestra tecta ..... .

A. discedite
B. discede
C. discedere
D. discedendum

5. Ibi a ..... Sextus interficitur.

A. militum
B. milites
C. militis
D. militibus

Zadanie 6. ***(5 pkt)***

Oceń, które poniższe przekłady podkreślonych słów są poprawne, a które – niepoprawne. Zaznacz VERUM, jeśli informacja jest prawdziwa, lub FALSUM – jeśli jest fałszywa.

1.	Omnes in oppido capti sunt. – są pojmani	VERUM	FALSUM
2.	Punienda est crudelitas. – można potępiać	VERUM	FALSUM
3.	Mater omnium rerum natura est. – ze wszystkich rzeczy	VERUM	FALSUM
4.	Dubitando ad veritatem pervenitur. – wątpiąc	VERUM	FALSUM
5.	Qui timebit, beatus esse non poterit. – ten, kto	VERUM	FALSUM

Zadanie 7. ***(5 pkt)***

Dobierz do każdego pytania właściwą odpowiedź spośród zaproponowanych. Uzupełnij tabelę wybraną literą.

Lp.	Pytanie	Litera
1.	Unde venisti?	
2.	Quid times?	
3.	Quis domum emit?	
4.	Quando aderunt?	
5.	Ubi me expectabis?	

A. serpentem
B. in horto
C. Liviam
D. ad meridiem
E. Athenis
F. Lucius

Zadanie 8. ***(5 pkt)***

Przyporządkuj łacińskim przysłowiom (1.–5.) ich polskie przekłady (A.–G.). Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli jedną literę oznaczającą właściwy przekład.

Lp.	Przysłowie	Litera
1.	E fructu arbor cognoscitur.	
2.	Nemo sapiens, nisi patiens.	
3.	Semper avarus eget.	
4.	Exceptio confirmat regulam.	
5.	Invidia gloriae umbra est.	

A. Wyjątek potwierdza regułę.
B. Najlepszym lekarstwem jest spokój.
C. Nie będzie mędrcem, kto nie jest cierpliwy.
D. Chciwemu zawsze mało.
E. Nikt nie może uciec przed śmiercią.
F. Zazdrość jest cieniem sławy.
G. Drzewo poznaje się po owocach.

CZĘŚĆ II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego (*30 pkt*)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 9.–11.

Gaius Iulius Caesar, *Commentarii de bello Gallico*, VII, 4, 1–5

Vercingetorix, Celtilli filius, Arvernus, summae potentiae adulescens, cuius pater principatum Galliae totius obtinuerat et ob eam causam, quod regnum appetebat, ab civitate erat interfectus, convocatis suis clientibus facile incendit. Cognito eius consilio ad arma concurritur. Prohibetur ab Gobannitione, patruo suo, reliquisque principibus, qui hanc temptandam fortunam non existimabant; expellitur ex oppido Gergovia; non destitit tamen atque in agris habet dilectum egentium ac perditorum. Hac coacta manu, quoscumque adit, ex civitate ad suam sententiam perducit; hortatur, ut communis libertatis causa arma capiant, magnisque coactis copiis adversarios suos, a quibus paulo ante erat eiectus, expellit ex civitate. Rex ab suis appellatur. Dimittit quoque versus legationes […].

Objaśnienia:
Arvernus, Arverni – jeden z plemienia Arvernów.
Vercingetorix, Vercingetorigis – Wercyngetoryks.
Celtillus, Celtilli – Celtyliusz.
Gobannitio, Gobannitionis – Gobanition.
Gergovia, Gergoviae – Gergowia, miasto w Galii.
hortatur – od hortor, hortari; tu: zachęca.

Zadanie 9. ***(12 pkt)***
Zakreśl tę odpowiedź, która jest zgodna z treścią tekstu.

1. Wercyngetoryks
   A. został wybrany na przywódcę w mieście.
   B. pochodził z Alezji.
   C. został wygnany z Gergowii.
   D. był nic nieznaczącym mieszkańcem.

2. Ojciec Wercyngetoryksa objął władzę
   A. w dużej części Galii.
   B. w zachodniej części Galii.
   C. u sąsiednich plemion.
   D. w całej Galii.

3. Gobanition był dla Wercyngetoryksa
   A. stryjem.
   B. kuzynem.
   C. ojcem.
   D. bratem.

4. Wercyngetoryks szukał wojowników
   A. na polach.
   B. w górach.
   C. w lasach.
   D. we wsiach.

5. Przy pomocy zebranego wojska Wercyngetoryks
   A. pokonał swoich przeciwników.
   B. wygnał swoich przeciwników.
   C. zabił swoich przeciwników.
   D. okaleczył swoich przeciwników.

6. Wercyngetoryksa nazwano
   A. wodzem.
   B. królem.
   C. księciem.
   D. legatem.

Zadanie 10. ***(10 pkt)***
Zaznacz, w jakim znaczeniu zostały w tekście użyte słowa (1.–5.).

1. principatus
   A. początek
   B. zasada
   C. panowanie
   D. cesarstwo

2. appetere
   A. ciągnąć
   B. dążyć
   C. napadać
   D. nadchodzić

3. temptare
   A. napadać
   B. kusić
   C. przerobić
   D. zwalczać

4. perditus
   A. nieuleczalny
   B. stracony
   C. beznadziejny
   D. nikczemny

5. cogere
   A. zebrać
   B. wnioskować
   C. zgęścić
   D. zamykać pochód

Zadanie 11. ***(8 pkt)***

Oceń, które poniższe przekłady fragmentów zdań są poprawne, a które nie. Zaznacz VERUM, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub FALSUM – jeśli jest fałszywe.

Lp.	Rzeczownik i przymiotnik		
1.	summa potentia – bardzo duże znaczenie	VERUM	FALSUM
2.	reliqui principes – liczni naczelnicy plemion	VERUM	FALSUM
3.	communis libertas – wielka wolność	VERUM	FALSUM
4.	magnae copiae – wielkie wojska	VERUM	FALSUM

CZĘŚĆ III – znajomość kultury antycznej (*30 pkt*)

Zadanie 12. ***(5 pkt)***

Napisz, jakie postacie opisuje Liwiusz w przytoczonych cytatach (Tytus Liwiusz, *Dzieje od założenia miasta Rzymu*, Ossolineum – DeAgostini, Wrocław 2004, przekł. Wł. Strzelecki).

1. „Tam to go zastali posłowie – albo przy kopaniu rowu, albo przy oraniu – jedno jest pewne, że był w danej chwili zajęty pracą na roli. [...] Otarł z siebie kurz i pot, ubrał w togę i wystąpił przed posłów, a ci witają go jak dyktatora”.

.....

2. „Taką to przemową [...] podniósł żołnierzy na duchu; następnie kazał im wypocząć i szykować się do pochodu. [...] Skierował się brzegiem Rodanu w górę rzeki i do wnętrza Galii nie dlatego, jakoby to była najprostsza droga do Alp”.

.....

3. „Założono miasto, a [on] nazwał je Lawinium od imienia żony. Niebawem z nowego małżeństwa zrodził się męski potomek, któremu rodzice nadali imię Askaniusz”.

.....

4. „Tak powierzono władzę w państwie albańskim Numitorowi, a [...] postanowili założyć miasto w tych okolicach, gdzie ich wyrzucono i gdzie się wychowywali”.

.....

5. „Przed przybyciem triumwirów uszedł z Rzymu; miał on przekonanie, zgodnie z rzeczywistością, że jak Kasjusz i Brutus nie zdołają się wymknąć Cezarowi, tak i on nie zdoła się wymknąć Antoniuszowi. Uciekł najpierw do Tusculum”.

.....

Zadanie 13. ***(5 pkt)***

Napisz, jaką funkcję pełniły w domu rzymskim wymienione niżej pomieszczenia.

1. atrium .....
2. tablinum .....
3. vestibulum .....
4. cubiculum .....
5. triclinium .....

Zadanie 14. ***(5 pkt)***

Wpisz obok każdego z opisów imię cesarza rzymskiego, o którym jest mowa.

1. Cesarz – filozof, autor *Rozmyślań.* .....
2. Pierwszy cesarz, zwycięzca spod Akcjum. .....
3. Pogromca Dacji; w Rzymie do dziś stoi kolumna, w której znajdowały się komory grobowe jego rodziny. .....
4. Był twórcą dominatu i tetrarchii. .....
5. Uznał prymat religii chrześcijańskiej i podzielił cesarstwo na wschodnie i zachodnie. .....

Zadanie 15. ***(5 pkt)***

Dopisz obok każdego imienia bohatera mitologicznego literę odpowiadającą postaci z nim związanej.

1. Odyseusz .....
2. Pigmalion .....
3. Menelaos .....
4. Filemon .....
5. Narcyz .....

A. Galatea
B. Echo
C. Atalanta
D. Penelopa
E. Baucis
F. Pentesilea
G. Helena

Zadanie 16. ***(5 pkt)***

Napisz nazwy miast, miejsc lub wysp, do których odnoszą się podane niżej opisy.

1. Znajdował się tam potężny posąg Heliosa. .....
2. Miasto rodzinne Peryklesa. .....
3. Według tradycji zginęło tam trzystu Spartan pod wodzą Leonidasa. .....
4. Siedziba najsłynniejszej greckiej wyroczni. .....
5. Praktykował tam Hipokrates. .....

Zadanie 17. ***(5 pkt)***

Połącz tytuł dzieła z gatunkiem literackim. Wpisz do tabeli odpowiednią literę.

Lp.	**Tytuł**	**Litera**
1.	*Osy*	
2.	*Eneida*	
3.	*Do Pizonów*	
4.	*Trojanki*	
5.	*Żale*	

A. list poetycki
B. epos
C. georgika
D. elegia
E. epigramat
F. tragedia
G. komedia

BRUDNOPIS *(nie podlega ocenie)*

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2014/2015

FORMUŁA DO 2014
(„STARA MATURA”)

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA
POZIOM PODSTAWOWY

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MKL-P1

MAJ 2015

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Część I – leksykalno-gramatyczna *(40 p.)*

Zadanie 1. (0–5)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Korzystanie z informacji.	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania pojęć i terminów w języku polskim, które mają swoje źródło w łacinie (II: 1f).	1. F (palestra) 2. C (obdukcja) 3. G (ewidencja) 4. E (termy) 5. A (subsydium)

Zadanie 2. (0–5)

Korzystanie z informacji.	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania pojęć i terminów w języku polskim, które mają swoje źródło w łacinie (II: 1f).	1. VERUM 2. FALSUM 3. FALSUM 4. VERUM 5. VERUM

Zadanie 3. (0–5)

Wiadomości i rozumienie.	Rozpoznanie form morfologicznych, ich funkcji semantycznych i zastosowania składniowego (I: 1: 1, 3).	A. 2 (ea) B. 7 (id) C. 6 (ei) D. 4 (eis) E. 5 (eius)

Zadanie 4. (0–5)

Korzystanie z informacji.	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do rozpoznawania form morfologicznych i ich składniowego zastosowania (II: 1a, 1d, 1e; I: 1).	1.C (Patri meo campi multi erant.) 2.A (Discipulus librum legit.) 3.B (Multi puerorum in hortum venerunt.) 4.A (Milites pro patria pugnare debebant.) 5.D (Mortuo patre Romam redii.)

Zadanie 5. (0–5)

Wiadomości i rozumienie.	Rozpoznanie form morfologicznych, ich funkcji semantycznych i zastosowania składniowego (I: 1).	1. D (respondebo) 2. C (te) 3. A (consulatum) 4. A (discedite) 5. D (militibus)

Zadanie 6. (0–5)

Korzystanie z informacji.	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do rozpoznania ogólnego sensu zdania, wyjaśniania przysłów, wyrażeń (II: 1e, 1f; I: 1).	1. FALSUM 2. FALSUM 3. FALSUM 4. VERUM 5. VERUM

Zadanie 7. (0–5)

Korzystanie z informacji.	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do rozpoznania ogólnego sensu zdania, udzielania odpowiedzi (II: 1e, I: 1).	1. E (Athenis) 2. A (serpentem) 3. F (Lucius) 4. D (ad meridiem) 5. B (in horto)

Zadanie 8. (0–5)

Korzystanie z informacji.	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania przysłów (II: 1a, 1e, 1f, 2b).	1.G (Drzewo poznaje się po owocach.) 2.C (Nie będzie mędrcem, kto nie jest cierpliwy.) 3.D (Chciwemu zawsze mało.) 4.A (Wyjątek potwierdza regułę.) 5.F (Zazdrość jest cieniem sławy.)

Uwaga: W zadaniach 1.–8. zdający otrzymał 1 punkt za każdą poprawną odpowiedź; 0 punktów za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego *(30 p.)*

Zadanie 9. (0–12)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Korzystanie z informacji.	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: wyszukanie informacji szczegółowych, rozpoznanie ogólnego sensu tekstu, funkcji poszczególnych elementów tekstu (II: 2a, 2b).	1. C 2. D 3. A 4. A 5. B 6. B

Zadanie 10. (0–10)

Korzystanie z informacji.	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: wyszukiwanie informacji szczegółowych, funkcji poszczególnych elementów tekstu (II: 2a, 2b).	1. C 2. B 3. B 4. D 5. A

Zadanie 11. (0–8)

Korzystanie z informacji.	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: wyszukiwanie informacji szczegółowych (II: 2a).	1. VERUM 2. FALSUM 3. FALSUM 4. VERUM

Uwaga: W zadaniach 9.–11. zdający otrzymał 2 punkty za każdą poprawną odpowiedź; 0 punktów za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Część III – znajomość kultury antycznej *(30 p.)*

Zadanie 12. (0–5)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie.	Wykazanie się znajomością historii świata antycznego (I: 2: 17, 20, 23).	1.Cincinnatus (Cyncynat) 2.Hannibal 3.Eneasz 4.Romulus i Remus 5.Cyceron

Zadanie 13. (0–5)

Wiadomości i rozumienie.	Wykazanie się znajomością życia starożytnych Greków i Rzymian – rozrywki (I: 2: 22a).	1.centralna część domu 2.główny pokój, gabinet, galeria obrazów 3.przedsionek 4.sypialnia 5.jadalnia

Zadanie 14. (0–5)

Wiadomości i rozumienie.	Wykazanie się znajomością historii świata antycznego (I: 2: 20, 23).	1.Marek Aureliusz 2.Oktawian August (Oktawiusz) 3.Trajan 4.Dioklecjan 5.Teodozjusz (Wielki)

Zadanie 15. (0–5)

Wiadomości i rozumienie.	Wykazanie się znajomością mitologii (I: 2: 17).	1. D (Penelopa) 2. A (Galatea) 3. G (Helena) 4. E (Baucis) 5. B (Echo)

Zadanie 16. (0–5)

Wiadomości i rozumienie.	Wykazanie się znajomością historii i geografii świata antycznego (I: 2: 23).	1. Rodos 2. Ateny 3. Termopile 4. Delfy 5. Kos

Zadanie 17. (0–5)

Wiadomości i rozumienie.	Wykazanie się znajomością literatury świata antycznego (I: 2: 21).	1. G (komedia) 2. B (epos) 3. A (list poetycki) 4. F (tragedia) 5. D (elegia)

Uwaga: W zadaniach 12.–18. zdający otrzymał 1 punkt za każdą poprawną odpowiedź; 0 punktów za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2013

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

5 MAJA 2015

Godzina rozpoczęcia: 14:00

Czas pracy: 180 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron (zadania 1–6). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MKL-R1_1P-152

Część I – tekst leksykalno gramatyczny *(20 pkt)*

Zadanie 1. ***(5 pkt)***

Którą z form, wybraną spośród zaproponowanych (A.–D.), należy uzupełnić każde zdanie? Zakreśl wybrany wariant odpowiedzi.

1. Templum Apollinis ..... positum est in monte Parnasso.

A. Delphi
B. Delphos
C. Delphis
D. Delphorum

2. Tradebantur ..... ab ovo incipere.

A. cena Romana
B. cenae Romanae
C. cenam Romanam
D. cenas Romanas

3. Homerus, ... libri post multa saecula leguntur, maximus poeta Graecorum fuit.

A. cuius
B. cui
C. qui
D. quem

4. Quid ..... vitandum esse praecipue existimem, quaeris.

A. te
B. tibi
C. tu
D. tui

5. Unum ..... est: *Scio me nihil scire.*

A. clarissimis proverbiis
B. clarissimorum proverbiorum
C. in clarissimis proverbiis
D. inter clarissima proverbia

Zadanie 2. ***(5 pkt)***

Oceń, które zamieszczone niżej definicje słów są poprawne, a które – niepoprawne. Zaznacz VERUM, jeśli informacja jest prawdziwa, lub FALSUM – jeśli jest fałszywa.

Lp.	Definicja		
1.	Iluminacja – określenie poznania prawd wiecznych przez wewnętrzne oświecenie.	VERUM	FALSUM
2.	Iluzja – wzmianka mająca wywołać skojarzenie z czymś, o czym się nie chce lub o czym nie można powiedzieć wprost.	VERUM	FALSUM
3.	Kolekcjoner – wytrawny znawca i miłośnik rzeczy w dobrym gatunku.	VERUM	FALSUM
4.	Operatywny – działający energicznie i skutecznie; efektywny, skuteczny.	VERUM	FALSUM
5.	Strategiczny – bardzo ważny, związany z długoterminowymi działaniami, mającymi doprowadzić do określonego celu.	VERUM	FALSUM

Zadanie 3. ***(5 pkt)***

Uzupełnij zdania właściwą formą czasownika, wybraną z tabeli. W zdaniach w miejsce kropek wpisz literę oznaczającą formę wybraną przez Ciebie.

1. Celsus medicus hoc consilium in suis libris scripsit cibum a hominibus ab holeribus ..... .
2. Celsus medicus hoc consilium in suis libris scripsit homines cibum ab holeribus ..... .
3. Celsus medicus hoc consilium Romanis dedit, ut cibus a hominibus ab holeribus ..... .
4. Celsus medicus hoc consilium Romanis dedit, ut homines cibum ab holeribus ..... .
5. Celsus medicus hoc consilium Romanis dedit: „Hominibus cibus ab holeribus .....”.

Lp.	Forma czasownika
A.	incipere
B.	inciperent
C.	inciperet
D.	inciperetur
E.	incipi
F.	incipiendum est
G.	incipiendus est

Zadanie 4. ***(5 pkt)***

Oceń, czy zamieszczone pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść. Zaznacz VERUM, jeśli treść jest prawdziwa, lub FALSUM – jeśli jest fałszywa.

Lp.	Para zdań		
1.	Omnes milites Romani scuta et gladios habebant. Omnibus militibus Romanis scuta et gladii erant.	VERUM	FALSUM
2.	Magistro dicente discipuli diligenter audiebant. Cum magister dixisset, discipuli diligenter audiebant.	VERUM	FALSUM
3.	Troiae muri firmiores quam muri Athenarum sunt. Troiae muri firmiores muris Athenarum sunt.	VERUM	FALSUM
4.	Gladiatores corpora exercere debent. Gladiatores corpora exercituri sunt.	VERUM	FALSUM
5.	Bonus orator aptis verbis utitur. Bonus orator apta verba adhibet.	VERUM	FALSUM

Część II – przekład tekstu (*50 pkt)*

Zadanie 5. ***(50 pkt)***

Przetłumacz na język polski jeden z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

M.T. Cicero, *De legibus*, I 58, 59

Ita fit ut mater omnium bonarum rerum sit sapientia, a cuius amore Graeco verbo philosophia nomen invenit, qua nihil a deis immortalibus uberius, nihil florentius, nihil praestabilius hominum vitae datum est. Haec enim una nos cum ceteras res omnes, tum, quod est difficillimum, docuit, ut nosmet ipsos nosceremus, cuius praecepti tanta vis et tanta sententia est, ut ea non homini cuipiam, sed Delphico deo tribueretur.
Nam qui se ipse noverit, primum aliquid se habere sentiet divinum ingeniumque in se suum sicut simulacrum aliquod dicatum putabit, tantoque munere deorum semper dignum aliquid et faciet et sentiet, et cum se ipse perspexerit totumque temptaverit, intelleget quem ad modum a natura subornatus in vitam venerit, quantaque instrumenta habeat ad obtinendam adipiscendamque sapientiam, quoniam principio rerum omnium quasi adumbratas intellegentias animo ac mente conceperit, quibus inlustratis sapientia duce bonum virum et, ob eam ipsam causam, cernat se beatum fore.

M. Tullius Cicero, *De legibus*, Freiburg/Würzburg 1979, s. 47–48.

Objaśnienia:
Delphicus, -a, -um – delficki.

Tekst nr 2

G.I. Caesar, *Commentarii de bello Gallico,* VI, 23

Civitatibus maxima laus est quam latissime circum se vastatis finibus solitudines habere. Hoc proprium virtutis existimant, expulsos agris finitimos cedere, neque quemquam prope audere consistere; simul hoc se fore tutiores arbitrantur repentinae incursionis timore sublato. Cum bellum civitas aut illatum defendit aut infert, magistratus, qui ei bello praesint, ut vitae necisque habeant potestatem, deliguntur. In pace nullus est communis magistratus, sed principes regionum atque pagorum inter suos ius dicunt controversiasque minuunt. Latrocinia nullam habent infamiam, quae extra fines cuiusque civitatis fiunt, atque ea iuventutis exercendae ac desidiae minuendae causa fieri praedicant. Atque ubi quis ex principibus in concilio dixit se ducem fore, qui sequi velint, profiteantur, consurgunt ei qui et causam et hominem probant suumque auxilium pollicentur atque ab multitudine collaudantur: qui ex his secuti non sunt, in desertorum ac proditorum numero ducuntur, omniumque his rerum postea fides derogatur.

G. Iulius Caesar, *Commentarii rerum gestarum*, Leipzig 1977, s. 191.

PRZEKŁAD

Wybieram tekst nr .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Część III – pisanie własnego tekstu (*30 pkt)*

Zadanie 6. ***(30 pkt)***

Napisz na podstawie wiedzy własnej oraz analizy przedstawionego materiału literackiego i ikonograficznego, w jaki sposób wykorzystywano w tekstach kultury dwoistość postaci centaura.

Owidiusz, *Metamorfozy,* XII 221–230

Bo Euryt, z was najsroższy, centaurowie dzicy,
Płonąc winem i pięknej widokiem dziewicy,
Gdy go podwojnym ogniem pijaństwo rozpala,
Miesza wesołość godów i stoły obala;
I nagle Hippodamę porywa niewinną.
Za nim każdy z centaurów bierze piękność inną;
Wszczyna się bój okropny. Jak w zdobytym mieście
Rozlegają się jęki i krzyki niewieście.
Czym prędzej się zrywamy. Pierwszy Tezej woła:
„Ach, co to za szał, Eurycie, zaślepić cię zdołał?

Owidiusz, *Przemiany,* przekł. B. Kiciński, Warszawa 1995, s. 254–255.

www.emsol.ru

Fidiasz, metopa Partenonu

Stanisław Grochowiak, *Centaur*

Mieć taki zad jak wypolerowana kula
Nogi co rzadko
Ominie je rzeźnik
Ciężar kanapy o stu poduchach
I duszę

Kochać tak żarcie że trzeba trzech miednic
Chucią ogarniać nawet w dębach dziuple
Jak skoczyć to skoczyć z hukiem tarabanu
I marzyć

Nad kwiatkiem śpiewać
Metafizykować
Mówić o Plaucie
Rozmyślać co wstyd

Ludzkość stworzyła ideę Centaura
W dziwnej wnikliwej o sobie zadumie

S. Grochowiak, *Centaur,* [w:] B. Chrząstowska, S. Wysłouch, *Poetyka stosowana,* Warszawa 1987, s. 83.

J.K. Rowling, *Harry Potter i Zakon Feniksa,* rozdz. XXVII *Centaur i donosiciel*

– Centaury nie są ani sługami, ani zabawkami ludzi – powiedział spokojnie Firenzo. Zapadło milczenie, a potem Parvati znowu podniosła rękę.

– Proszę pana… a dlaczego inne centaury pana wygnały?

– Ponieważ zgodziłem się pracować dla profesora Dumbledore'a. Uważają to za zdradę naszego gatunku.

Harry przypomniał sobie, jak prawie cztery lata temu centaur Zakała zrugał Firenza za to, że ten pozwolił Harry'emu jechać na swoim grzbiecie, i nazwał go „zwykłym mułem". Może to właśnie Zakała kopnął Firenza w pierś?

– Zacznijmy – rzekł Firenzo. […] – Wiem, że na astronomii poznaliście już nazwy planet i ich księżyców – rozległ się spokojny głos Firenza – i że potraficie wykreślić ich ruchy na niebie. Centaury od wieków zgłębiają tajemnice tych ruchów. Doszliśmy do wniosku, że na niebie zapisana jest przyszłość…

– Profesor Trelawney przerabiała już z nami astrologię! – powiedziała z przejęciem Parvati, podnosząc rękę, a ponieważ leżała na plecach, ręka sterczała nad nią w powietrzu. – Mars powoduje wypadki, pożary i inne klęski, a kiedy jest w takiej odległości kątowej od Saturna, jak teraz – nakreśliła właściwy kąt w powietrzu – to oznacza, że trzeba się obchodzić szczególnie ostrożnie z ogniem i gorącymi rzeczami…

– To są ludzkie niedorzeczności – przerwał jej spokojnie Firenzo.

Ręka Parvati opadła bezwładnie.

– Błahe zranienia, drobne ludzkie wypadki – powiedział Firenzo, a pokryta mchem podłoga zadudniła głucho pod jego kopytami – dla wszechświata nie mają większego znaczenia niż bezładny ruch mrówek, a ruchy planet nie mają na nie żadnego wpływu.

– Ale profesor Trelawney… – zaczęła Parvati urażonym tonem.

– …jest człowiekiem – przerwał jej Firenzo – I dlatego zaślepiają ją i krępują ograniczenia właściwe waszemu gatunkowi. […] Ja jednak jestem tutaj po to, żeby wam objaśnić mądrość centaurów, która jest bezosobowa i bezstronna. Obserwujemy niebiosa, aby wykryć wielkie przypływy zła, wielkie zmiany, które niekiedy są tam zapisane. Nabranie pewności co do charakteru owych zmian może zająć nawet dziesięć lat.

J.K. Rowling, *Harry Potter i Zakon Feniksa,* Poznań 2004, s. 663–665.

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS *(nie podlega ocenie)*

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2014/2015

FORMUŁA DO 2014
(„STARA MATURA”)

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA
POZIOM ROZSZERZONY

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MKL-R1

MAJ 2015

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Część I – leksykalno-gramatyczna *(20 p.)*

Zad.	Poprawna odpowiedź	P.	Obszar standardów	Opis wymagań
1.	1. C (Delphis) 2. B (cenae Romanae) 3. A (cuius) 4. B (tibi) 5. B (clarissimorum proverbiorum)	1 1 1 1 1	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowego zastosowania (I, 1: 1, 2, 3, 11, 12 PR, 13 PR)
2.	1. VERUM 2. FALSUM 3. FALSUM 4. VERUM 5. VERUM	1 1 1 1 1	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania pojęć i terminów w języku polskim, mającym źródło w łacinie (II, 1f)
3.	1. E (incipi) 2. A (incipere) 3. D (inciperetur) 4. B (inciperent) 5. G (incipiendus est)	1 1 1 1 1	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce do dokonywania transformacji gramatycznych, identyfikowania łacińskich konstrukcji zdaniowych (II: 1a, 1b, 1d, 1e)
4.	1. VERUM 2. FALSUM 3. VERUM 4. FALSUM 5. VERUM	1 1 1 1 1	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do identyfikowania łacińskich konstrukcji zdaniowych, klasyfikowania zdań podrzędnych, rozpoznawania form morfologicznych i ich funcji semantycznych (II, 1a, 1c, 1d, 1e)

Część II – przekład tekstu *(50 p.)*

Zadanie 5. (0−50)

Obszar standardów	Opis wymagań
Korzystanie z informacji	Dokonanie przekładu na język polski oryginalnego tekstu łacińskiego, czyli: - rozpoznanie ogólnego sensu tekstu, - wykorzystanie wiedzy o gramatyce i leksyce łacińskiej do sporządzenia przekładu, - oddanie w przekładzie ogólnego charakteru i funkcji tłumaczonego tekstu, - zastosowanie poprawnych technik przekładu łacińskich struktur morfologicznych i składniowych, - zastosowanie właściwych polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych, - zredagowanie spójnego i poprawnego stylistycznie przekładu. (I 1; II PR 1–6)

Przekład tekstu nr 1: **M.T. Cicero, *De legibus*, I 58,59**

Lp.	*Zdanie*	*Punktacja*	
		cząstkowa	*maks.*
1.	Ita fit	0-1	**8**
	ut mater omnium bonarum rerum sit sapientia,	0-2	
	a cuius amore Graeco verbo philosophia nomen invenit,	0-2	
	qua nihil a deis immortalibus uberius, nihil florentius, nihil praestabilius hominum vitae datum est.	0-3	
	*zrozumienie sensu całego zdania	*0-1	
2.	Haec enim una nos cum ceteras res omnes, tum,	0-2	**10**
	quod est difficillimum, docuit,	0-2	
	ut nosmet ipsos nosceremus,	0-2	
	cuius praecepti tanta vis et tanta sententia est,	0-2	
	ut ea non homini cuipiam, sed Delphico deo tribueretur.	0-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	*0-1	
3.	Nam qui se ipse noverit,	0-2	**27**
	primum aliquid se habere sentiet divinum	0-2	
	ingeniumque in se suum sicut simulacrum aliquod dicatum putabit,	0-3	
	tantoque munere deorum semper dignum aliquid et faciet et sentiet,	0-3	
	et cum se ipse perspexerit totumque temptaverit,	0-2	
	intelleget quem ad modum a natura subornatus in vitam venerit,	0-3	
	quantaque instrumenta habeat ad obtinendam adipiscendamque sapientiam,	0-4	

	quoniam principio rerum omnium quasi adumbratas intellegentias animo ac mente conceperit,	0-4	
	quibus inlustratis sapientia duce bonum virum	0-2	
	et, ob eam ipsam causam, cernat se beatum fore.	0-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	*0-1	
4.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu	0-1-2-3-4-5	**5**
		Razem	**50**

* Punkt ten jest przyznawany tylko wtedy, gdy abiturient przetłumaczył niepoprawnie lub nie przetłumaczył punktowanych części zdania, natomiast zaproponowana przez niego wersja zachowuje ogólny sens zdania. Punktu tego nie przyznaje się, gdy za tłumaczenie poszczególnych części zdania zdający uzyskał maksymalną liczbę punktów.

Przekład tekstu nr 2: **C. I. Caesar, *Commentarii de bello Gallico,* VI 23**			
Lp.	*Zdanie*	*Punktacja*	
		cząstkowa	*maks.*
1.	Civitatibus maxima laus est	0-1	**3**
	quam latissime circum se vastatis finibus solitudines habere.	0-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	*0-1	
2.	Hoc proprium virtutis existimant,	0-2	**8**
	expulsos agris finitimos cedere,	0-2	
	neque quemquam prope audere consistere;	0-2	
	simul hoc se fore tutiores arbitrantur repentinae incursionis timore sublato.	0-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
3.	Cum bellum civitas aut illa tum defendit aut infert,	0-2	**6**
	magistratus, qui ei bello praesint,	0-2	
	ut vitae necisque habeant potestatem, deliguntur.	0-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
4.	In pace nullus est communis magistratus,	0-1	**3**
	sed principes regionum atque pagorum inter suos ius dicunt controversiasque minuunt.	0-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
5.	Latrocinia nullam habent infamiam,	0-1	**7**
	quae extra fines cuiusque civitatis fiunt,	0-2	
	atque ea iuventutis exercendae	0-2	
	ac desidiae minuendae causa fieri praedicant.	0-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
6.	Atque ubi quis ex principibus in concilio dixit	0-2	**18**
	se ducem fore,	0-2	
	qui sequi velint, profiteantur,	0-2	
	consurgunt ei qui et causam et hominem probant	0-2	

	suumque auxilium pollicentur	0-2	
	atque ab multitudine collaudantur:	0-2	
	qui ex his secuti non sunt,	0-2	
	in desertorum ac proditorum numero ducuntur,	0-2	
	omniumque his rerum postea fides derogatur.	0-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
7.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu	0-1-2-3-4-5	**5**
		Razem	**50**

* Punkt ten jest przyznawany tylko wtedy, gdy abiturient przetłumaczył niepoprawnie lub nie przetłumaczył punktowanych części zdania, natomiast zaproponowana przez niego wersja zachowuje ogólny sens zdania. Punktu tego nie przyznaje się, gdy za tłumaczenie poszczególnych części zdania zdający uzyskał maksymalną liczbę punktów.

Część III – pisanie własnego tekstu *(30 p.)*

Zadanie 6. (0–30)

Obszar standardów	Opis wymagań
Tworzenie informacji	Zinterpretowanie przekazów kulturowych i tworzenie tekstu własnego, czyli: - dokonanie analizy i syntezy treści zawartych w materiale źródłowym, - wyselekcjonowanie posiadanych wiadomości i wykorzystanie ich do wykonania zadania, - zintegrowanie wiedzy z różnych dziedzin, - wyrażenie i uzasadnienie swojego punktu widzenia, opinii, - zredagowanie wypowiedzi z zachowaniem treściowych i formalnych zasad organizacji tekstu, - sformułowanie wypowiedzi zgodnie z zasadami poprawności językowej, - wskazanie i objaśnienie związków kultury antycznej z kulturą współczesną. (I 2, 17; III: 1–7 PR)

I. Rozwinięcie tematu **[maksymalnie 25 p.]**

Zdający:

1. przedstawia mitologiczne informacje na temat centaurów, np.: 0-3

- Centaury były mitologicznymi potworami.
- Żyły w lasach i górach. Żywiły się surowym mięsem. Istoty o dzikich zwyczajach.
- Dwoistość postaci: pół ludzie, pół konie.
- Potworność wyglądu centaurów polega na połączeniu niespójnych, niepasujących elementów.
- Dwoistość wizerunku – Chejron, znany z imienia centaur, najmądrzejszy spośród centaurów, gościnny i uczynny, nie odwoływał się do przemocy. Chejron był nauczycielem wielu herosów: Asklepiosa, Jazona, Heraklesa, Achillesa, Eneasza.

2. analizuje fragment *Metamorfoz* Owidiusza, zwracając uwagę na dwoistość postaci centaura, np.: 0-5

- Przedstawienie przyczyn wojny Lapitów z centaurami, czyli centauromachii.
- Wesele króla tesalskiego ludu Lapitów, Pejritosa z Hippodameą.
- Gośćmi weselnymi są między innymi centaurzy.
- Weselna bójka zamienia się w wojnę. Przeciwko centaurom walczą greccy herosi: Herakles, Nestor, Tezeusz.
- Wojna kończy się wygnaniem centaurów z Tesalii.
- Agresja najsroższego centaura – Euryta zostaje zestawiona z niewinnością Hippodamii, a dzikość centaurów kieruje się przeciwko pięknościom bawiącym na weselu.
- Owidiusz wskazuje słabość centaurów wywołaną winem, działają oni w szale, są zaślepieni.
- Ludzka natura centaura sprawiła, że są oni obecni na ceremonii weselnej, jednak zwierzęca, dzika część osobowości pogwałciła „wesołość godów” i stała się przyczyną wojny.

3. **opisuje i analizuje metopę Partenonu, jej znaczenie dla całości architektonicznej, np.: 0-4**

- Partenon – lata przebudowy 447 – 432, nad pracami rzeźbiarskim czuwał Fidiasz.
- Styl dorycki.
- Świątynia poświęcona Atenie.
- Architektura o charakterze propagandowym, powstała po sukcesach Greków nad Persami.
- Cykle metop: wojna Lapitów z centaurami, Greków z Amazonkami, bogów z gigantami, zdobycie Troi. Triumf cywilizacji nad barbarzyństwem.
- Płaskorzeźba zniszczona czasem, niekompletna.
- Postawne, silne ciało, zarówno człowieka jak i centaura. Większa precyzja w oddawaniu szczegółu ciała ludzkiego.
- Zacięta twarz centaura, bez wyrazu szlachetności.
- Człowiek w tym przedstawieniu jest siłą aktywną, ofensywną. Silna ręka i noga wkracza w przestrzeń centaura, powstrzymuje jego dziką, zwierzęcą naturę.

4. **analizuje wiersz Grochowiaka *Centaur*, zwracając uwagę na sposób ukazania natury mitologicznego potwora, np.: 0-6**

- Wyeksponowanie brzydoty w wyglądzie fizycznym centaura (strofa pierwsza) oraz w funkcjach fizjologicznych (strofa druga).
- Skontrastowanie ordynarności z wzniosłością, cielesności z duchowością, zwierzęcości z człowieczeństwem – ostatnie wersy strofy pierwszej i drugiej.
- Wygląd fizyczny centaura: ciało o „wielkim zadzie", nogi – marzenie rzeźników, ogromna waga. Tego rodzaju ciało okrywa duszę.
- Potrzeby: jedzenie i żądze cielesne, ale marzenie.
- Strofa trzecia wprowadza jedynie warstwę duchową: śpiew, wzruszenie, myślenie.
- Centaur Grochowiaka staje się symbolem ludzkiej natury, która w sposób nierozerwalny łączy ciało i duszę, fizjologię i umysł.
- Dualistyczną naturę człowieka podkreśla kojarzenie wyrazów z różnych sfer językowych: wulgaryzmy, zgrubienia, neologizmy, zdrobnienia.

5. **analizuje fragment *Harrego Pottera* Rowling, zwracając uwagę na dwoistość postaci centaura, np.: 0-4**

- Centaury są wolne i niezależne, współpracując z człowiekiem, narażają się na niechęć swoich towarzyszy.
- Centaury poznają ruchy planet i ciał niebieskich, jednak przepowiadanie zdarzeń z ruchu gwiazd uważają za „ludzką niedorzeczność".
- Ludzkie wypadki są nic nieznaczące dla ruchu planet.
- Ludzie są gatunkiem ograniczonym.
- Mądrość Centaurów jest bezosobowa i bezstronna, wykrywa wielkie przypływa zła, wielkie zmiany.
- Centaur odcina się od ludzkiego sposobu oglądanie nieba, to zwierzęcy instynkt pozwala mu wyczuwać więcej zjawisk, sięgać wzrokiem dużo dalej.
- Centaur w powieści *Harry Potter* podkreśla tajemniczość i niezwykłość świata. Pozytywnie nacechowana zostaje zwierzęca część centaura, by odciąć się od świata mugoli.

6. podsumowuje spostrzeżenia, wyciąga wnioski **0-3**

- Podwójna natura centaura daje niejednoznaczny sposób odbioru tej postaci.
- Zwierzęcość, dzikość podkreślana w starożytnym sposobie postrzegania centaura symbolizowała często jakieś zewnętrzne zło, zagrożenie.
- U Grochowiaka zło jest już wewnątrz człowieka, zagrożenie znajduje się w samych ludziach, ze względu na podział na duszę i ciało.
- Rowling dodatnio oznacza zwierzęcą część centaura, podkreśla tym samym, że im bardziej pozostajemy ludzcy, tym bliżej nam do świata mugoli.

II. Poprawność językowa i stylistyczna

- poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo, **0-3**
- poprawna składnia i frazeologia (nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka, **0-2**
- wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, dopuszczalne błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe. **0-1**

III. Kompozycja pracy

- funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana, **0-2**
- uporządkowana, spójna. **0-1**

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2013

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2014

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 120 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

MKL-P1_1P-142

CZĘŚĆ I – leksykalno-gramatyczna *(40 pkt)*

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Zdecyduj, czy zostały zestawione dokładnie takie same formy gramatyczne (VERUM) rzeczownika **convivium, convivii** i przymiotnika **memorabilis, memorabile**, czy nie (FALSUM). Wpisz właściwy kwalifikator obok każdej pary wyrazów.

		VERUM/FALSUM
1.	convivia – memorabili	
2.	convivii – memorabiles	
3.	conviviis – memorabilibus	
4.	conviviorum – memorabilem	
5.	convivium – memorabile	

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Podkreśl poprawny wariant uzupełnienia każdego zdania.

1. Antiqui tradunt Europam filiam Agenoris regis …. .
   A. est
   B. fuisse
   C. fuit
   D. sunt

2. Puella cum amicis in … ludebat.
   A. litora
   B. litore
   C. litori
   D. litus

3. Pulcherrimus … erat taurus candidus.
   A. tauri
   B. taurō
   C. taurorum
   D. taurum

4. Taurus rogavit, ut puella caput eius floribus …. .
   A. ornabat
   B. ornaret
   C. ornat
   D. ornet

5. Europa omni metu … in tergo tauri consedit.
   A. tollens
   B. tollente
   C. sublati
   D. sublato

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Zdecyduj, czy wymienione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (VERUM), czy nie (FALSUM). Obok każdej pary zdań wpisz właściwy kwalifikator.

Lp.	Pary zdań	VERUM/FALSUM
1.	Fides firmamentum amicitiae est, ut putamus. = Fidem firmamentum amicitiae esse putamus.	
2.	Ius amicitiae hominibus colendum est. = Ius amicitiae a hominibus cultum est.	
3.	Quot amicos habeam? = Quot amici mihi sint?	
4.	Novos amicos veteribus anteponere solemus. = Novi amici veteribus anteponendi sunt.	
5.	Verum amicum pecuniā non parabis. = Verus amicus pecuniā te parabit.	

Zadanie 4. *(5 pkt)*

Do każdego pytania dobierz poprawną odpowiedź. Wpisz do tabeli właściwą literę.

Lp.	Pytanie	Litera
1.	Unde remeas, amice?	
2.	Quid emere cupiebas?	
3.	Emisti?	
4.	Quo nunc vades?	
5.	Cuius opera legere cupis?	

Odpowiedzi	
A.	apud bibliopolam
B.	Caesaris
C.	commentarios
D.	e taberna libraria
E.	in bibliothecam
F.	in foro
G.	Non. Deerant.

Zadanie 5. *(5 pkt)*

Zakreśl poprawny przekład podkreślonych fragmentów zdań.

1. Bibamus aquam puram.
   A. pijemy
   B. piliśmy
   C. wypijemy
   D. wypijmy

2. His hominibus ludus noster non placet.
   A. tamtego
   B. tamtym
   C. tych
   D. tym

3. Hospites ad cenam invitantur.
   A. są zapraszani
   B. zapraszają
   C. zaprosili
   D. zostali zaproszeni

4. Lavate manus vestras.
   A. niech umyją
   B. umyją
   C. umyjcie
   D. umyjecie

5. Servi maximam amphoram apportaverunt.
   A. dużą
   B. większą
   C. najwięcej
   D. największą

Zadanie 6. *(5 pkt)*

Przyporządkuj łacińskim wyrażeniom ich polskie przekłady. Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli literę oznaczającą poprawny przekład.

Lp.	Wyrażenie łacińskie	Litera oznaczająca przekład
1.	ab extra	
2.	ad gustum	
3.	in posterum	
4.	per errorem	
5.	pro memoria	

A. dla pamięci
B. do smaku
C. między obecnymi
D. na przyszłość
E. od początku
F. przez pomyłkę
G. w przeszłości
H. z zewnątrz

Zadanie 7. (*5 pkt)*

Obok zdania zgodnego z prawdą napisz VERUM, natomiast obok niezgodnego z prawdą napisz FALSUM.

		VERUM/FALSUM
1.	„Aut cum scuto aut in scuto" to łaciński przekład jednego z powiedzeń Spartan.	
2.	Formuła „Alea iacta est" była wygłaszana na zakończenie uczt rzymskich.	
3.	„Panem et circenses!" domagał się lud rzymski od cesarzy.	
4.	Polskie przysłowie „Robisz z igły widły" ma taką samą wymowę jak łacińskie „Elephantum e musca facis".	
5.	Sentencja „Ab ovo usque ad mala" wywodzi się z religii rzymskiej.	

Zadanie 8. *(5 pkt)*

Zakreśl <u>błędne</u> znaczenie wymienionych słów.

1. arena
   A. miejsce dla chóru
   B. plac wysypany piaskiem
   C. teren przeznaczony do walki
   D. widownia pewnych zdarzeń

2. cyrk
   A. okrągły namiot
   B. miejsce wyścigów
   C. przyrząd do kreślenia
   D. śmieszna sytuacja

3. ludyczny
   A. biesiadny
   B. rozrywkowy
   C. wulgarny
   D. zabawowy

4. teatralny
   A. nienaturalny, przesadny
   B. przeznaczony dla teatru
   C. uświęcony zwyczajem
   D. wystawiany na scenie

5. tryumf
   A. danina narzucona pokonanym
   B. najwyższe wojskowe wyróżnienie
   C. uroczystość z racji zwycięstwa
   D. wybitne osiągnięcie w jakiejś dziedzinie

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego *(30 pkt)*

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 9.–11.

Publius Cornelius Nepos, *Vitae*, *Cato*

[Cato] in omnibus rebus singulari fuit industria: nam et agricola sollers et peritus iuris consultus et magnus imperator et probabilis orator et cupidissimus litterarum fuit. Quarum studium etsi senior arripuerat, tamen tantum progressum fecit, ut non facile reperiri possit neque de Graecis neque de Italicis rebus, quod ei fuerit incognitum. Ab adulescentia confecit orationes. Senex historias scribere instituit. Earum sunt libri septem. Primus continet res gestas regum populi Romani, secundus et tertius unde quaeque civitas orta sit Italica, ob quam rem omnes *Origines* videtur appellavisse. In quarto autem bellum Poenicum est primum, in quinto secundum. Atque haec omnia capitulatim sunt dicta.

Objaśnienia:
Cato, Catonis – Marek Katon – mówca, pisarz i polityk rzymski.
Graecus,-a,-um – grecki.
Italicus,-a,-um – italski.
Origines – Początki, tytuł dzieła Katona.
Orta sit – wzięło początek.
Poenicus,-a,-um – punicki, kartagiński.

Zadanie 9. *(10 pkt)*

Zakreśl, zgodny z treścią tekstu, wariant dokończenia zdań.

1. Katon odznaczał się pracowitością
   A. w pojedynczych sprawach.
   B. we wszystkich sprawach.
   C. w wyjątkowych sprawach.
   D. w wybranych sprawach.

2. Katon
   A. studiował literaturę.
   B. uwielbiał literaturę.
   C. znał literaturę.
   D. czytał literaturę.

3. Katon
   A. zaczął pisać mowy w młodości.
   B. zaczął pisać mowy w wieku dojrzałym.
   C. zaczął pisać mowy w wieku podeszłym.
   D. w ogóle nie pisał mów.

4. Wojny Rzymu z Kartaginą Katon opisał w
   A. 1 księdze *Początków*.
   B. 2 i 3 księdze *Początków*.
   C. 4 księdze *Początków*.
   D. 4 i 5 księdze *Początków*.

5. Wojny punickie zostały przez Katona opisane
   A. dokładnie.
   B. rozwlekle.
   C. szczegółowo.
   D. krótko.

Zadanie 10. *(10 pkt)*

Spośród czterech możliwych zakreśl to znaczenie słowa, w jakim wystąpiło ono w tekście.

1. singularis
   A. osobisty
   B. pojedynczy
   C. nadzwyczajny
   D. prywatny

2. studium
   A. ochota
   B. żądza
   C. gorliwość
   D. zajęcie

3. progressus
   A. występ
   B. postęp
   C. początek
   D. kroczenie

4. reperio
   A. znajdować
   B. osiągnąć
   C. doświadczyć
   D. wymyśleć

5. contineo
   A. zawierać
   B. trzymać
   C. opasać
   D. przebywać

Zadanie 11. *(10 pkt)*

Zdecyduj, czy obok rzeczowników znajdują się przymiotniki takie same jak w tekście (TAK), czy inne (NIE). Wpisz znak „X” we właściwą rubrykę tabeli.

Rzeczownik i przymiotnik		TAK	NIE
1.	rolnik praktyczny		
2.	prawnik biegły		
3.	wódz słaby		
4.	mówca godny uznania		
5.	pisarz mierny		

CZĘŚĆ III – znajomość kultury antycznej *(30 pkt)*

Zadanie 12. *(8 pkt)*

Wpisz do tabeli literę (A–H) oznaczającą wydarzenie, które miało miejsce w wymienionym roku, oraz podaj imię (nazwisko) zwycięskiego wodza obok każdego wybranego wydarzenia.

	Rok	Wydarzenie	Zwycięski wódz
1.	490 r. p.n.e.		
2.	338 r. p.n.e.		
3.	202 r. p.n.e.		
4.	71 r. p.n.e.		

Wydarzenia:

A. Armia ateńska pokonała Persów pod Maratonem.
B. Grecy przegrali walkę w wąwozie termopilskim.
C. Kartagińczycy ponieśli klęskę w bitwie pod Zamą.
D. Legiony Pompejusza zostały pobite pod Farsalos.
E. Pod Salaminą flota grecka pokonała flotę perską.
F. Rzymianie ponieśli porażkę w bitwie pod Kannami.
G. Stłumione zostało powstanie pod wodzą Spartakusa.
H. W bitwie pod Cheroneją Grecy utracili niepodległość.

Zadanie 13. *(2 pkt)*

Podkreśl niezgodny z prawdą opis igrzysk greckich i rzymskich.

1. Igrzyska w Grecji

A. Grecy wyżej cenili sport indywidualny niż zespołowy.
B. Igrzyska odbywały się między innymi w Olimpii i Nemei.
C. Rywalizowano np. w biegu maratońskim.
D. Zawody organizowano w regularnych odstępach czasu.

2. Igrzyska w Rzymie

A. Gladiatorami mogli być ludzie wolni.
B. Kobietom nie wolno było oglądać igrzysk.
C. Miejscem igrzysk był cyrk i amfiteatr.
D. Widzowie mogli ocalić życie ulubieńca.

Zadanie 14. *(5 pkt)*

Obok każdego opisu (1–5) napisz poprawną nazwę części domu rzymskiego. Odpowiedzi wybierz spośród podanych.

atrium, compluvium, cubiculum, tablinum, triclinium, peristylum, vestibulum

1. Czworokątny otwór w dachu, nad basenem ……
2. Pokój z dokumentami, gabinet pana domu ……....
3. Reprezentacyjny salon, główna część domu …….……...
4. Sala z trzema łożami biesiadnymi ……....
5. Wewnętrzny ogród otoczony kolumnadą ……..……..

Zadanie 15. *(3 pkt)*

Podaj imiona przedstawionych na ilustracji bóstw greckich.

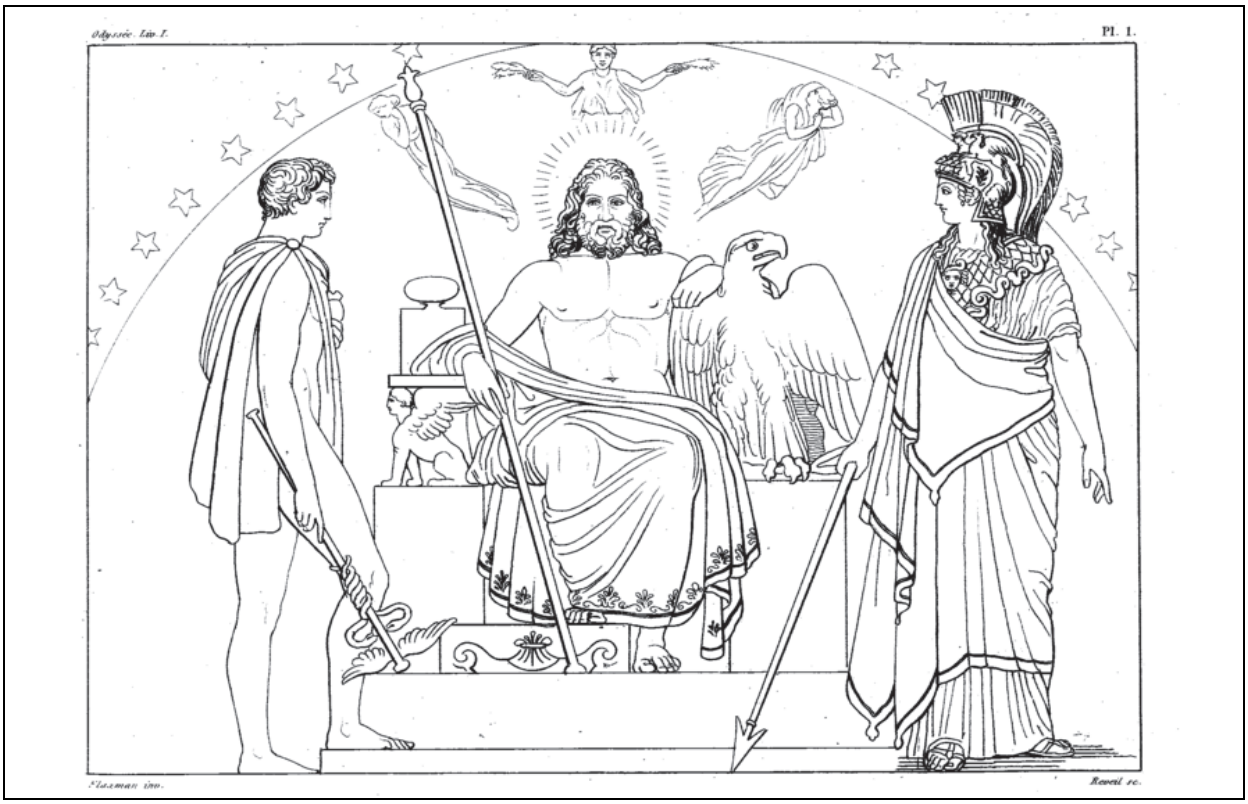

John Flaxman (1755–1826), *Illustrations of Odyssey*, 1810.
http:pl.wikipedia.org/wiki/Bogowie_greccy [dostęp z dnia 24 grudnia 2012 r.]

1. Po lewej stronie …….
2. W środku ……..……..
3. Po prawej stronie …….

Zadanie 16. *(4 pkt)*

Uzupełnij opis każdej ilustracji.

1. Buty noszone przez aktorów nazywały się …….

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roman_sarcophagus
[dostęp z 2 stycznia 2013 r.]

2. Kapitel wykonany w porządku architektonicznym ……..……..

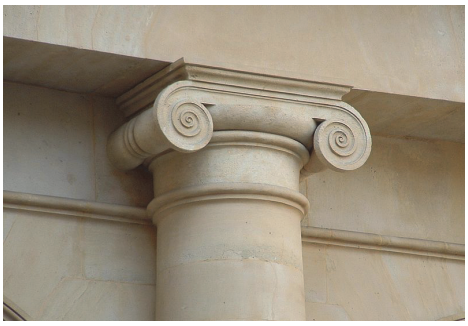

http://commons.wikimedia.org/wiki/Capitel
[dostęp z 24 grudnia 2012 r.]

3. Przedstawiona konkurencja olimpijska to ……

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Louvre
[dostęp z 2 stycznia 2013 r.]

4. Rydwan czterokonny, czyli
   …….

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Arco_de_la_Victoria
[dostęp z 2 stycznia 2013 r.]

Zadanie 17. *(5 pkt)*

Wybierz tylko te zdania, które dotyczą wymienionych bohaterów mitologicznych. Obok każdego imienia napisz litery oznaczające wybrane zdania.

1. Eneasz ……

2. Odyseusz ……...

A. Był gościem królowej Kartaginy.
B. Dzięki nici wydostał się z Labiryntu.
C. Jako jedyny naciągnął łuk króla Itaki.
D. Pokonał Amazonki i poślubił ich królową.
E. Przepłynął koło Wysp Syren.
F. Rozwiązał zagadkę zadaną przez Sfinksa.
G. W ataku szału zabił żonę i troje dzieci.
H. W świecie podziemnym poznał przyszłych Rzymian.
I. Założył miasto i nazwał je imieniem żony.

Zadanie 18. (*3 pkt*)

Obok poprawnych znaczeń wymienionych związków frazeologicznych napisz VERUM.

1. pod auspicjami = pod czyjąś opieką ……..

2. w labiryncie = w sytuacji skomplikowanej ……..

3. z gracją = z wdziękiem ……..

BRUDNOPIS

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2013/2014

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
POZIOM PODSTAWOWY

ROZWIĄZANIA ZADAŃ
I SCHEMAT PUNKTOWANIA

MAJ 2014

Część I – leksykalno-gramatyczna (40 punktów)

Zadanie 1. (0–5 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych (I: 1. 1 i 2)	1. FALSUM 2. FALSUM 3. VERUM 4. FALSUM 5. VERUM

Zadanie 2. (0–5 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowego zastosowania (I. 1: 13, 11, 15, 16, 13)	1. B (fuisse) 2. B (litore) 3. C (taurorum) 4. B (ornaret) 5. D (sublato)

Zadanie 3. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce do dokonywania prostych transformacji, identyfikowania konstrukcji składniowych (II: 1b)	1. VERUM 2. FALSUM 3. VERUM 4. FALSUM 5. FALSUM

Zadanie 4. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do rozpoznawania form morfologicznych i ich składniowego zastosowania, (II: 1a; I. 1)	1. D (e taberna libraria) 2. C (commentarios) 3. G (Non. Deerant.) 4. E (in bibliothecam) 5. B (Caesaris)

Zadanie 5. (0–5 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych, ich funkcji semantycznych i zastosowania składniowego (I: 1: 6h, 3, 6b, 6d, 2b)	1. D (wypijmy) 2. D (tym) 3. A (są zapraszani) 4. C (umyjcie) 5. D (największą)

Zadanie 6. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do rozpoznania ogólnego sensu zdania, wyjaśniania przysłów, wyrażeń (II. 1 e, 1f)	1. H (z zewnątrz) 2. B (do smaku) 3. D (na przyszłość) 4. F (przez pomyłkę) 5. A (dla pamięci)

Zadanie 7. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania przysłów (II: 1 a, 1f)	1. VERUM 2. FALSUM 3. VERUM 4. VERUM 5. FALSUM

Zadanie 8. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania pojęć i terminów w języku polskim, które mają swoje źródło w łacinie (II: 1f)	1. A (miejsce dla chóru) 2. C (przyrząd do kreślenia) 3. C (wulgarny) 4. C (uświęcony zwyczajem) 5. A (danina narzucona pokonanaym)

Uwaga: W zadaniach 1.–8. zdający otrzymał 1 punkt za każdą poprawną odpowiedź; 0 punktów za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego (30 punktów)

Zadanie 9. (0–10 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Korzystanie z informacji	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: wyszukanie informacji szczegółowych, rozpoznanie ogólnego sensu tekstu, funkcji poszczególnych elementów tekstu (II: 2a, 2b, 2c)	1. B 2. B 3. A 4. D 5. D

Zadanie 10. (0–10 pkt)

Korzystanie z informacji	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: wyszukiwanie informacji szczegółowych, funkcji poszczególnych elementów tekstu (II: 2a, 2c)	1. C 2. D 3. B 4. A 5. A

Zadanie 11. (0–10 pkt)

Korzystanie z informacji	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: wyszukiwanie informacji szczegółowych (II: 2a)	1. TAK 2. TAK 3. NIE 4. TAK 5. NIE

Uwaga: W zadaniach 9.–11. zdający otrzymał 2 punkty za każdą poprawną odpowiedź; 0 punktów za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Część III – znajomość kultury antycznej (30 punktów)

Zadanie 12. (0–8 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością historii świata antycznego (I: 2. 23a i 23b)	1. A, Miltiades 2. H, Filip (II) 3. C, Scypion 4. G, Krassus

Zadanie 13. (0–2 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością życia starożytnych Greków i Rzymian – rozrywki (I: 2. 22c)	1. C 2. B

Zadanie 14. (0–5 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością życia codziennego Rzymian – dom (I: 2. 22a)	1. compluvium 2. tablinum 3. atrium 4. triclinium 5. peristylum

Zadanie 15. (0–3 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością mitologii (I: 2. 17a)	1. Hermes 2. Zeus 3. Atena

Zadanie 16. (0–4 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością teatru, porządków architektonicznych, igrzysk olimpijskich, rozrywek Rzymian (I: 2. 17c, 18a, 22c)	1. koturny 2. jońskim 3. rzut dyskiem 4. kwadryga

Zadanie 17. (0–5 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością mitologii (I: 2. 17a)	1. A, H, I 2. C, E

Zadanie 18. (0–3 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością mitologii – wpływ kultury antycznej na współczesną (I: 2. 17)	1. VERUM 2. VERUM 3. VERUM

Uwaga: W zadaniach 12.–18. zdający otrzymał 1 punkt za każdą poprawną odpowiedź; 0 punktów za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2013

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ 2014

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 180 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

MKL-R1_1P-142

Część I – leksykalno-gramatyczna *(20 pkt)*

Zadanie 1. *(6 pkt)*

Którą z form, wybraną spośród zaproponowanych (A–D), należy uzupełnić każde zdanie? Zakreśl wybrany wariant odpowiedzi.

1. ..... contenta non sum.

   A. anulo
   B. flores
   C. libros
   D. vesti

2. Diligere ..... prima naturae lex est.

   A. parens
   B. parentes
   C. parentibus
   D. parentis

3. Servi se cras liberos ..... gaudent.

   A. esse
   B. fuisse
   C. futuri esse
   D. futuros esse

4. Modus ..... libros legendi nobis notus est.

   A. celere
   B. celeres
   C. celeris
   D. celeriter

5. ..... multae aves advolant.

   A. ver adveniens
   B. ver adventurum
   C. vere adveniente
   D. veris adventuri

6. Clamores currentium audio, sed ..... non video.

   A. earum ipsarum
   B. ei ipsi
   C. eorum ipsorum
   D. eos ipsos

Zadanie 2. *(4 pkt)*

Zdecyduj, czy nazwy typów zdań podrzędnych są poprawne (VERUM), czy nie (FALSUM). Obok nazwy napisz właściwy kwalifikator.

1. Valetudinem tuam ita curabas, ut sanus sis.
   – okolicznikowe skutku .....

2. Sanus non es, cum valetudinem tuam diligentissime curaveris.
   – okolicznikowe przyczyny .....

3. Sanus eris, cum valetudinem tuam diligentissime cures.
   – okolicznikowe przyzwolenia .....

4. Dic, cur valetudinem tuam non curaveris.
   – pytające zależne .....

Zadanie 3. *(6 pkt)*

Zdecyduj, które z zamieszczonych par zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (VERUM – V), a które nie (FALSUM – F). Obok każdej pary zdań wpisz właściwy kwalifikator.

	Zdania		**V/F**
1.	Filius patrem amare debet.	Filius patri amandus est.	
2.	Ne dixeris, quod verum non est!	Noli dicere, quod verum non est!	
3.	O, mater pulchra filia pulchrior!	O, filia pulchrior quam mater pulchra!	
4.	Servi instrumenta vocalia ab antiquis putabantur.	Antiqui servos instrumenta vocalia putabant.	
5.	Sororis amicus longos capillos habet.	Amici sorori longi capilli sunt.	
6.	Epistulam mittendam tibi dedi.	Epistulam tibi dedi, ut mitteres.	

Zadanie 4. *(4 pkt)*

Wymienionym wyrazom przyporządkuj ich synonimy wywodzące się z języka łacińskiego. Obok wyrazu (1–4) wpisz właściwą literę.

1. dodatek ……
2. baza ……
3. składnik ……
4. zarządca ……

A. adiutant
B. dysponent
C. fundament
D. komponent
E. konfident
F. suplement

Część II – przekład tekstu

Zadanie 5. *(50 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

[Archimedis] ego quaestor ignoratum ab Syracusanis, cum esse omnino negarent, saeptum undique et vestitum vepribus et dumetis indagavi sepulcrum. Tenebam enim quosdam senariolos, quos in eius monumento esse inscriptos acceperam, qui declarabant in summo sepulcro sphaeram esse positam cum cylindro. Ego autem cum omnia collustrarem oculis [...], animum adverti columellam non multum e dumis eminentem, in qua inerat sphaerae figura et cylindri. Atque ego statim Syracusanis (erant autem principes mecum) dixi me illud ipsum arbitrari esse, quod quaererem. Immissi cum falcibus multi purgaverunt et aperuerunt locum. Quo cum patefactus esset aditus, ad adversam basim accessimus. Apparebat epigramma exesis posterioribus partibus versiculorum, dimidiatis fere. Ita nobilissima Graeciae civitas, quondam vero etiam doctissima, sui civis unius acutissimi monumentum ignoravisset, nisi ab homine Arpinate didicisset.

M.T. Cicero, *Tusculanae disputationes*, V, 64–66, rec. C.F.W. Mueller, Lipsiae MCMIV.

Objaśnienia:
Archimedes, Archimedis: Archimedes – genialny matematyk z Syrakuz.
Syracusani, Syracusanorum: Syrakuzańczycy – mieszkańcy miasta Syrakuzy na Sycylii.
Arpinas, Arpinatis: Arpinata – człowiek z Arpinum, czyli Cyceron.
Basim: accusativus singularis od basis, basis.

Tekst nr 2

Omnes homines, qui sese student praestare ceteris animalibus, summa ope niti decet, ne vitam silentio transeant veluti pecora, quae natura prona atque ventri oboedientia finxit. Sed nostra omnis vis in animo et corpore sita est: animi imperio, corporis servitio magis utimur; alterum nobis cum deis, alterum cum beluis commune est. Quo mihi rectius videtur ingenii quam virium opibus gloriam quaerere et, quoniam vita ipsa, qua fruimur, brevis est, memoriam nostri quam maxime longam efficere. Nam divitiarum et formae gloria fluxa atque fragilis est, virtus clara aeternaque habetur. [...] Sed in magna copia rerum aliud alii natura iter ostendit. Pulchrum est bene facere rei publicae, etiam bene dicere haud absurdum est; vel pace vel bello clarum fieri licet; et qui fecerunt et qui facta aliorum scripserunt, multi laudantur.

C. Sallustius Crispus, *Catilinae coniuratio,* 1–3, ed. A. Kurfess, Stutgardiae et Lipsiae MCMXCI.

PRZEKŁAD

Przekład tekstu nr ……

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Część III – pisanie własnego tekstu

Zadanie 6. *(30 pkt)*

Temat: Starożytni wśród książek. Przedstaw rolę książki i biblioteki w życiu człowieka, uwzględniając podane materiały i własną wiedzę.

Marek Tulliusz Cyceron, *W obronie Archiasza*

Lecz jakże wiele przykładów zawierają książki, wypowiedzi filozofów, wreszcie cała przeszłość! Wszystko to pozostałoby w mroku, gdyby nie wzeszło światło literatury. Ileż wizerunków niezwykle dzielnych mężów przekazali nam pisarze greccy i rzymscy z tą myślą, abyśmy je nie tylko oglądali, lecz także wzięli sobie za przykład. […]

A chociażby nawet nie wynikała stąd ta olbrzymia korzyść i gdyby w studiach tych szukano jedynie przyjemności, to jednak uznalibyście, przypuszczam, rozrywkę taką za najgodziwszą i najszlachetniejszą. Wszelkie inne przyjemności odpowiednie są tylko w pewnym czasie, wieku i miejscu, studia literackie zaś w młodości wychowują, na starość dają wytchnienie, w powodzeniu podnoszą, w przeciwieństwach stanowią ucieczkę i pociechę, w domu zabawiają, poza domem nie stają na zawadzie, towarzyszą nam w nocy, w podróży, na wsi.

Przekład D. Turkowska, w: Cyceron, *Mowy wybrane*, Warszawa 1960, s. 171–172.

Lucjusz Anneusz Seneka, *Listy moralne do Lucyliusza,* ks. I, list II, 1–5.

Bacz i na to, by czytanie wielu pisarzy i wszelkiego rodzaju książek nie pociągnęło za sobą jakiejś chwiejności albo niestałości: trzeba się zajmować umysłami godnymi zaufania i z nich czerpać dla siebie pokarm, jeżeli pragniesz przyswoić sobie coś takiego, co by trwale utrzymywało się w twojej duszy. […] Strawa, która natychmiast po spożyciu jest wydalana, nie przynosi pożytku ani nie bywa przyswajana przez organizm […]. Bo nie masz nic aż tak pożytecznego, by przyniosło korzyść mimochodem. Nadmiar książek zaś powoduje roztargnienie. Skoro tedy nie jesteś w stanie przeczytać ich tylu, ile mógłbyś mieć, dosyć jest mieć tyle, ile przeczytasz. [...] Zawsze więc czytaj pisarzy uznanych, a jeśli kiedykolwiek zechce ci się zwrócić ku innym, znowuż wracaj potem do pierwszych. […] A gdy już przeczytasz wiele, wybierz jedno, co byś danego dnia mógł strawić.

Przekład W. Kornatowski, w: Seneka, *Listy moralne do Lucyliusza*, Warszawa 2010, s. 8–9.

Lukian z Samosat, *Przeciw nieukowi – zbieraczowi książek*

...myślisz, że jeżeli będziesz kupować co najpiękniejsze książki, to ludzie odniosą wrażenie, że ty jesteś „czymś” w nauce. A to wychodzi ci tylko na gorsze, i staje się dowodem twojego nieuctwa. Przeważnie bowiem kupujesz nie te książki, które są istotnie najpiękniejsze, lecz słuchasz rad ludzi, którzy chwalą, co popadnie: stajesz się żyłą złota dla tych, którzy brednie plotą, i skarbcem gotowym dla tych, którzy na książkach robią interesy. Bo jakżeż ty możesz rozpoznać, które z nich są naprawdę stare i wartościowe, a które kiepskie i tylko zniszczone, jeżeli oceniasz je według tego, w jakim stopniu zostały nadgryzione przez mole książkowe? ...W imię czego więc kupujesz książki? Chyba że jesteś zdania, że nawet pudła, w których przechowuje się zwoje, są uczone, bo zawierają tyle dzieł

dawnych pisarzy?... Trzymasz w ręce przepiękną książkę, w purpurowym skórzanym futerale ze złotym drążkiem. [...]

Czegóż ty się spodziewasz po tych książkach? Rozwijasz je, sklejasz, wygładzasz, wycierasz szafranem i oliwą cedrową, dobierasz futerały, zakładasz drążki, jakbyś miał z tych książek korzystać.

Przekład L. Winniczuk, *Ludzie, zwyczaje, obyczaje starożytnej Grecji i Rzymu,* Warszawa 1985, s. 315–316.

Niemiecka rycina z XIX w. przedstawiająca pomieszczenie Biblioteki Aleksandryjskiej w Egipcie

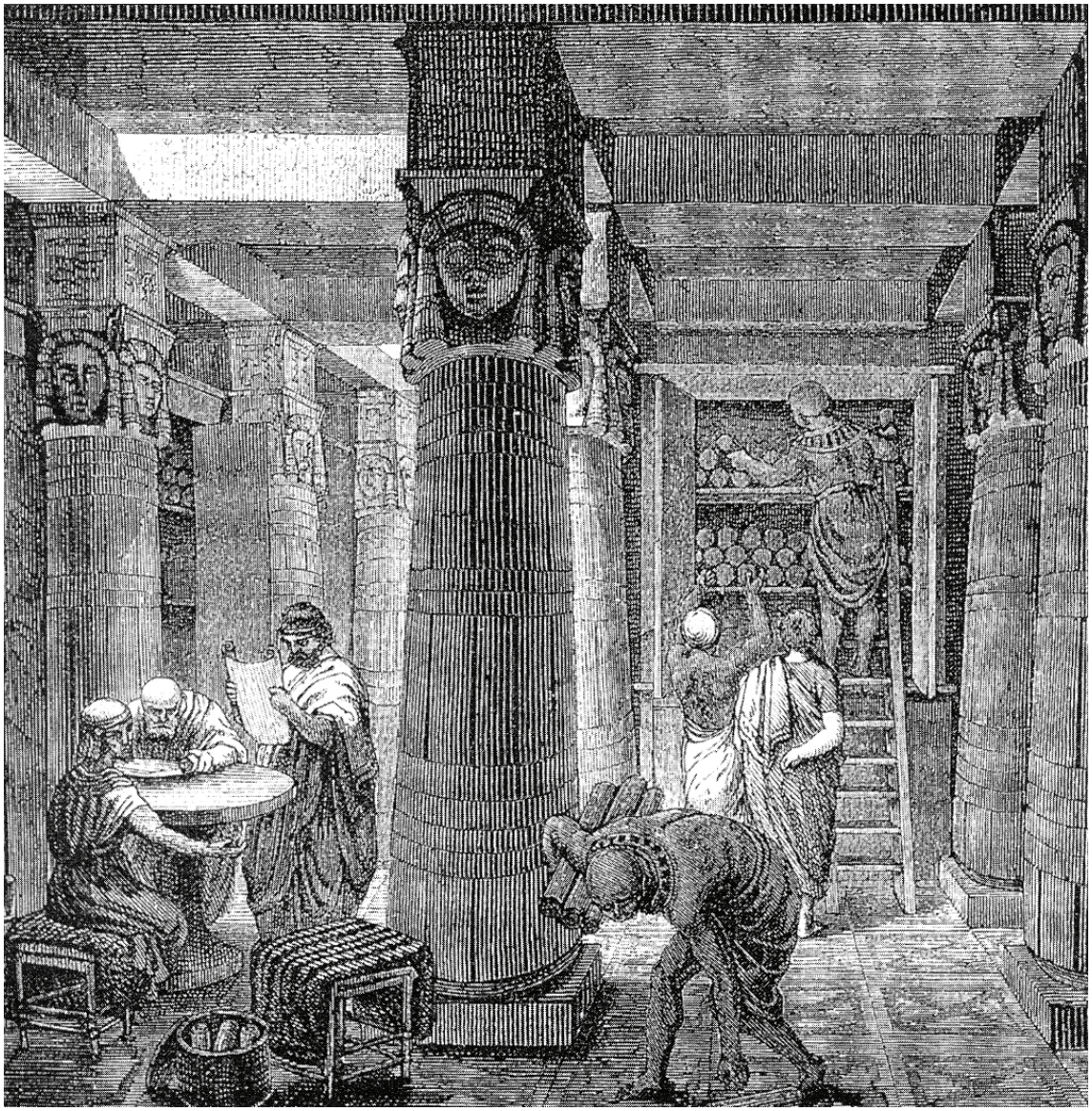

www.ancientlibrary.com (dostęp z dnia 29 grudnia 2012 r.)

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS

CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2013/2014

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA
POZIOM ROZSZERZONY

ROZWIĄZANIA ZADAŃ
I SCHEMAT PUNKTOWANIA

MAJ 2014

Część I – leksykalno-gramatyczna *(20 pkt)*

Zad.	Poprawna odpowiedź	Pkt	Obszar standardów	Opis wymagań
1.	1. A (anulo) 2. B (parentes) 3. D (futuros esse) 4. D (celeriter) 5. C (vere adveniente) 6. D (eos ipsos)	1 1 1 1 1 1	Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowego zastosowania (I, 1: 1, 3, 5, 6e, 6f, 6g, 13)
2.	1. VERUM 2. FALSUM 3. FALSUM 4. VERUM	1 1 1 1	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce do klasyfikowania zdań podrzędnych (II, 1c)
3.	1. FALSUM 2. VERUM 3. FALSUM 4. VERUM 5. FALSUM 6. VERUM	1 1 1 1 1 1	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce do dokonywania transformacji gramatycznych, identyfikowania łacińskich konstrukcji zdaniowych (II: 1a, 1b, 1d)
4.	1. F (suplement) 2. C (fundament) 3. D (komponent) 4. B (dysponent)	1 1 1 1	Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania pojęć i terminów w języku polskim, mającym źródło w łacinie (II, 1f)

Część II – przekład tekstu *(50 pkt)*

Zadanie 5. ***(50 pkt)***

Obszar standardów	**Opis wymagań**
Korzystanie z informacji	Dokonanie przekładu na język polski oryginalnego tekstu łacińskiego, czyli: – rozpoznanie ogólnego sensu tekstu, – wykorzystanie wiedzy o gramatyce i leksyce łacińskiej do sporządzenia przekładu, – oddanie w przekładzie ogólnego charakteru i funkcji tłumaczonego tekstu, – zastosowanie poprawnych technik przekładu łacińskich struktur morfologicznych i składniowych, – zastosowanie właściwych polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych, – zredagowanie spójnego i poprawnego stylistycznie przekładu. (I 1; II PR 1–6)

Przekład tekstu nr 1: **M. T. Cicero, *Tusculanae disputationes*, V, 64-66**

Lp.	*Zdanie*	*Punktacja*	
		cząstkowa	*maks.*
1.	Archimedis ego quaestor ignoratum ab Syracusanis,	0-1-2	**7**
	cum esse omnino negarent,	0-1-2	
	saeptum undique et vestitum vepribus et dumetis	0-1-2	
	indagavi sepulcrum.	0-1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
2.	Tenebam enim quosdam senariolos,	0-1-2	**10**
	quos in eius monumento esse inscriptos acceperam,	0-1-2-3-4	
	qui declarabant in summo sepulcro sphaeram esse positam cum cylindro.	0-1-2-3-4	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
3.	Ego autem cum omnia collustrarem oculis,	0-1-2	**6**
	animum adverti columellam non multum e dumis eminentem,	0-1-2	
	in qua inerat sphaerae figura et cylindri.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
4.	Atque ego statim Syracusanis,	0-1	**6**
	(erant autem principes mecum)	0-1	
	dixi me illud ipsum arbitrari esse,	0-1-2-3	
	quod quaererem.	0-1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
5.	Immissi cum falcibus multi purgaverunt et aperuerunt locum.	0-1-2-3	**3**
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
6.	Quo cum patefactus esset aditus,	0-1-2	**3**
	ad adversam basim accessimus.	0-1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
7.	Apparebat epigramma exesis posterioribus partibus versiculorum, dimidiatis fere.	0-1-2-3-4	**4**
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	

8.	Ita nobilissima Graeciae civitas, quondam vero etiam doctissima,	0-1-2	**6**
	sui civis unius acutissimi monumentum ignoravisset,	0-1-2	
	nisi ab homine Arpinate didicisset.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
9.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu	0-1-2-3-4-5	**5**
		Razem	**50**

*Punkt ten można przyznać tylko wtedy, gdy uczeń nie otrzymał punktów za przekład poszczególnych części zdania, ale zrozumiał jego treść.

Przekład tekstu nr 2: **C. Sallustius Crispus, *Catilinae coniuratio*, 1-3.**			
Lp.	*Zdanie*	*Punktacja*	
		cząstkowa	*maks.*
1.	Omnes homines summa ope niti decet,	0-1-2-3	**10**
	qui sese student praestare ceteris animalibus,	0-1-2-3	
	ne vitam silentio transeant veluti pecora,	0-1-2	
	quae natura prona atque ventri oboedientia finxit.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
2.	Sed nostra omnis vis in animo et corpore sita est:	0-1-2-3	**9**
	animi imperio, corporis servitio magis utimur;	0-1-2-3	
	alterum nobis cum deis, alterum cum beluis commune est.	0-1-2-3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
3.	Quo mihi rectius videtur	0-1-2-3	**9**
	ingenii quam virium opibus gloriam quaerere et,	0-1-2	
	quoniam vita ipsa, qua fruimur, brevis est,	0-1-2	
	memoriam nostri quam maxime longam efficere.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
4.	Nam divitiarum et formae gloria fluxa atque fragilis est,	0-1-2	**4**
	virtus clara aeternaque habetur.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
5.	Sed in magna copia rerum aliud alii natura iter ostendit.	0-1-2-3	**3**
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
6.	Pulchrum est bene facere rei publicae,	0-1-2	**10**
	etiam bene dicere haud absurdum est;	0-1-2	
	vel pace vel bello clarum fieri licet;	0-1-2	
	et qui fecerunt	0-1	
	et qui facta aliorum scripserunt,	0-1-2	
	multi laudantur.	0-1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
7.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu	0-1-2-3-4-5	**5**
		Razem	**50**

*Punkt ten można przyznać tylko wtedy, gdy uczeń nie otrzymał punktów za przekład poszczególnych części zdania, ale zrozumiał jego treść.

Część III – pisanie własnego tekstu *(30 pkt)*

Zadanie 6. (0–30 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Tworzenie informacji	Zinterpretowanie przekazów kulturowych i tworzenie tekstu własnego, czyli: - dokonanie analizy i syntezy treści zawartych w materiale źródłowym - wyselekcjonowanie posiadanych wiadomości i wykorzystanie ich do wykonania zadania - zintegrowanie wiedzy z różnych dziedzin - wyrażenie i uzasadnienie swojego punktu widzenia, opinii - zredagowanie wypowiedzi z zachowaniem treściowych i formalnych zasad organizacji tekstu - sformułowanie wypowiedzi zgodnie z zasadami poprawności językowej - wskazanie i objaśnienie związków kultury antycznej z kulturą współczesną. (I 2, 17; III: a–g)

I. Rozwinięcie tematu **[maksymalnie 25 pkt]**

1. Marek Tulliusz Cyceron, *W obronie Archiasza* **[0-1-2-3-4-5], np.**

- Cyceron, wielki mówca, filozof i polityk rzymski, żyjący w I w. p.n.e.;
- Archiasz, poeta grecki, oskarżony o nieprawne posługiwanie się obywatelstwem rzymskim;
- Cyceron broni Archiasza i wykorzystuje proces do wygłoszenia pochwały literatury, tych, którzy ją tworzą i tych, którzy ją czytają;
- otwarcie przyznaje się do studiów literackich i zajęć naukowych;
- książki zawierają przykłady postępowania, poglądy filozofów, historię;
- czytanie to przyjemność, najszlachetniejsza i najbardziej godziwa rozrywka;
- czytać można zawsze i wszędzie.

2. Lucjusz Anneusz Seneka, *Listy moralne do Lucyliusza,* ks. I, list II, 1-5. [0-1-2-3-4-5], np.

- Seneka, stoik, filozof rzymski żyjący w I w. n.e.;
- w liście II z księgi I Seneka daje swemu przyjacielowi rady dotyczące czytania;
- ostrzega przed równoczesnym czytaniem wielu autorów i różnego rodzaju książek;
- wg Seneki jest to oznaka chwiejności i niestałości;
- zaleca czytać książki autorów godnych zaufania, uznanych i poleconych;
- tak czytać, aby coś z książek przyswoić na stałe i zapamiętać;
- porównuje czytanie książek do jedzenia i trawienia pokarmu;
- zaleca mieć tyle książek, ile chce się przeczytać;
- radzi wracać do książek, które zrobiły na nas wrażenie.

3. Lukian z Samosat, *Przeciw nieukowi – zbieraczowi książek* (w: L. Winniczuk, *Ludzie, zwyczaje, obyczaje starożytnej Grecji i Rzymu*) [0-1-2-3-4-5], np.

- Lukian z Samosat, poeta grecki żyjący w II w. n.e.;
- adresat jest przeświadczony, że duża liczba książek w jego bibliotece świadczy o „uczoności";
- na książkach robiono dobre interesy, książki były drogie;
- „nieuk" chce mieć w swojej bibliotece stare książki, nadgryzione przez mole;
- informacja o wyglądzie książki: zwoje, pudła, w których są przechowywane, purpurowa skórzana pochwa ze złotym drążkiem;
- informacja, jak dbano o książki: „sklejasz, wygładzasz, wycierasz szafranem i oliwą cedrową, dostosowujesz futerały, zakładasz drążki".

4. Niemiecka rycina z XIX w. przedstawiająca pomieszczenie Biblioteki Aleksandryjskiej w Egipcie. [0-1-2-3-4-5], np.

- wyjaśnienie znaczenia słowa *biblioteka*;
- Biblioteka Aleksandryjska założona przez Ptolemeusza I Sotera w III w. p.n.e., największa w starożytności biblioteka;
- biblioteka spłonęła w 48 r. p.n.e., gdy Cezar oblegał Aleksandrię;
- na półkach leżą zwoje w tubach, ułożonych jedna na drugiej;
- okrągłe pudło z wiekiem, w którym również widać zwoje;
- zwoje wkładano do futerałów, tub dla zabezpieczenia przed zniszczeniem;
- trzech mężczyzn w strojach egipskich to bibliotekarze, stojący na drabinie szuka książki dla ubranego w togę mężczyzny;
- przy stoliku czytelnicy rozwijają zwoje papirusu i czytają;
- książek nie wypożyczano do domu, można było skorzystać z nich tylko na miejscu, a więc była to właściwie czytelnia.

5. Wnioski [0-1-2-3-4-5], np.

- trzech autorów starożytnych i trzy różne opinie na temat książek i czytania:
  - Cyceron podkreśla dużą rolę literatury i obcowania z nią w życiu człowieka;
  - Seneka radzi, jak i co czytać;
  - Lukian przedstawia krytyczne uwagi o bibliofilach.
- różnica między książką starożytną a współczesną (forma, materiał, itp.);
- różnica między biblioteką starożytną a współczesną;
- własna opinia na temat czytania książek.

II. Poprawność językowa i stylistyczna [0-1-2-3]

- Poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo. 3
- Poprawna składnia i frazeologia (dopuszczalne nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka. 2
- Wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe. 1

III. Kompozycja pracy [0-1-2]

- Funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana 2
- Uporządkowana, spójna 1

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2013

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 120 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Część I – 40 pkt
Część II – 30 pkt
Część III – 30 pkt

MKL-P1_1P-132

CZĘŚĆ I – leksykalno-gramatyczna *(40 pkt)*

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Formom rzeczownika **uxor, -oris** przyporządkuj formy rzeczownika **maritus, -i** w takim samym przypadku i liczbie. Wpisz we właściwe miejsce tabeli literę, oznaczającą poprawną formę.

Lp.	uxor, -oris	Litera oznaczająca poprawną formę
1.	uxor	
2.	uxore	
3.	uxorem	
4.	uxoribus	
5.	uxorum	

maritus, -i	
A.	marite
B.	mariti
C.	maritis
D.	marito
E.	maritorum
F.	maritos
G.	maritum

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Zakreśl poprawny wariant uzupełnienia każdego zdania.

1. Caesaris ..... sumus.
   A. amici
   B. amicis
   C. amicos
   D. amicum

2. Canem nigrum ante tabernam ..... videbamus.
   A. dormiendum
   B. dormientem
   C. dormitam
   D. dormituram

3. Dux imperat, ut milites gladios ..... .
   A. deponant
   B. deponent
   C. deponerent
   D. deponunt

4. Ego adhuc nihil memorabile ..... .
   A. facere
   B. faci
   C. feci
   D. fecit

5. Gemmae, ... emistis, falsae sunt.
   A. quae
   B. quarum
   C. quas
   D. quem

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Zdecyduj, czy wymienione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (VERUM), czy nie (FALSUM). Obok każdej pary zdań wpisz właściwy kwalifikator.

Lp.	Pary zdań	VERUM/FALSUM
1.	Artifici urbs relinquenda erat. = Artifex urbem relinquere in animo habebat.	
2.	Vir cum filio suo a rege hospitio acceptus est. = Rex cum filio suo virum hospitio accepit.	
3.	Homines in patriam remigraturi erant. = Hominibus in patriam remigrandum erat.	
4.	Artifici navis non erat. = Artifex navem non habebat.	
5.	Puer soli nimis appropinquavit, ut constat. = Constat puerum soli nimis appropinquavisse.	

Zadanie 4. *(5 pkt)*

Do każdego pytania dobierz poprawną odpowiedź. Wpisz do tabeli właściwą literę.

Lp.	Pytanie	Litera
1.	Cui verum dixisti?	
2.	Quem mercator fefellit?	
3.	Quo cras properabimus?	
4.	Ubi parentes sunt?	
5.	Videbatisne iam Dianae statuam?	

Odpowiedzi	
A.	ex foro
B.	in bibliotheca
C.	in insulam
D.	me
E.	nobiscum
F.	non
G.	tibi

Zadanie 5. *(5 pkt)*

Obok poprawnego przekładu wymienionych wyrażeń napisz VERUM, obok błędnego napisz FALSUM.

1. Bene meritus = Dobrze zasłużony .....
2. In flagranti = Na gorącym uczynku .....
3. Lusus naturae = Siła natury .....
4. Sua sponte = Wbrew nadziei .....
5. Vae victis! = Biada zwycięzcom! .....

Zadanie 6. *(5 pkt)*

Zakreśl poprawny przekład podkreślonych fragmentów zdań.

1. Aves hieme non cantant.
   A. zima
   B. zimą
   C. zimę
   D. zimie

2. Invitemus finitimos ad cenam.
   A. zapraszamy
   B. zaprosiliśmy
   C. zaprosimy
   D. zaprośmy

3. Iter brevius eligo.
   A. krótką
   B. krótko
   C. krótszą
   D. najkrótszą

4. Medicina est ars curandi et sanandi.
   A. lecząc
   B. leczenia
   C. leczeniem
   D. leczyć

5. Porta serpentem in silvam!
   A. brama
   B. nieść
   C. wejście
   D. zanieś

Zadanie 7. *(5 pkt)*

Przyporządkuj łacińskim przysłowiom ich polskie przekłady. Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli literę oznaczającą poprawny przekład.

Lp.	Przysłowie	Litera oznaczająca przekład
1.	Concordia civium murus urbium.	
2.	Honores mutant mores.	
3.	Parva domus, parva cura.	
4.	Quot capita, tot sententiae.	
5.	Vulpes pilum mutat, non mores.	

A. Godność żywi sztuki.
B. Ile głów, tyle zdań.
C. Ilu niewolników, tylu wrogów.
D. Każdy modli się o swój dom.
E. Lis zmienia sierść, a nie obyczaje.
F. Mały dom, mała troska.
G. Niezgoda rujnuje, zgoda buduje.
H. Zaszczyty zmieniają obyczaje.
I. Zgoda obywateli murem miast.

Zadanie 8. *(5 pkt)*

Zakreśl błędne znaczenie wymienionych słów.

1. Kumulacja
   A. nagromadzenie
   B. skupienie
   C. sumowanie się
   D. wygranie

2. Legalizowanie
   A. nadanie mocy prawnej
   B. uwierzytelnienie
   C. wysłanie z misją
   D. zatwierdzenie

3. Recesja
   A. cofanie się
   B. przyswajanie
   C. ustępowanie
   D. zastój

4. Substytut
   A. namiastka
   B. podstawa
   C. surogat
   D. zamiennik

5. Weryfikować
   A. potwierdzać prawdziwość
   B. przewracać kartki
   C. sprawdzać
   D. zmieniać poglądy

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego *(30 pkt)*

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 9.–11.

C. Iulius Caesar*, De bello Gallico*, IV

Sueborum gens est longe maxima et bellicosissima Germanorum omnium. Hi centum pagos habere dicuntur, ex quibus quotannis singula milia armatorum bellandi causa suis ex finibus educunt. Reliqui, qui domi manserunt, se atque illos alunt. Hi rursus in vicem anno post in armis sunt, illi domi remanent. Sic neque agri cultura nec ratio atque usus belli intermittitur. Sed privati ac separati agri apud eos nihil est, neque longius anno remanere uno in loco colendi causa licet. Neque multum frumento, sed maximam partem lacte atque pecore vivunt multumque sunt in venationibus. Quae res et cibi genere et cotidiana exercitatione et libertate vitae, quod a pueris nullo officio aut disciplina adsuefacti nihil omnino contra voluntatem faciunt, et vires alit et immani corporum magnitudine homines efficit.

Objaśnienia:
Suebi,-orum – Swebowie, plemię germańskie

Zadanie 9. *(8 pkt)*

Wypisz obok podanych łacińskich słów ich synonimy użyte w powyższym tekście przez Cezara.

1. populus .....
2. pugnare .....
3. caro .....
4. magnus .....

Zadanie 10. *(14 pkt)*

Zakreśl, zgodny z treścią tekstu, wariant dokończenia zdań.

1. Lud Swebów jest spośród wszystkich Germanów
   A. najbardziej surowy.
   B. najmniejszy.
   C. największy.
   D. najbardziej pomysłowy.

2. Swebowie co roku wyprawiają się za granice w celach
   A. grabieży.
   B. handlu.
   C. nauki.
   D. walki.

3. Ci, co pozostali w domach
   A. budują nowe domy.
   B. wytwarzają narzędzia.
   C. troszczą się o żywność.
   D. hodują konie.

4. Swebowie
   A. nie mają własności prywatnej.
   B. nie mają wspólnych żon.
   C. nie mają swojej broni.
   D. nie mają dostępu do rzeki.

5. Żywią się przede wszystkim
   A. zbożem.
   B. mlekiem.
   C. jajkami.
   D. warzywami.

6. Dużo czasu spędzają na
   A. polowaniach.
   B. żegludze.
   C. zapasach.
   D. zabawie.

7. Już w dzieciństwie
   A. mają wiele obowiązków.
   B. cieszą się dużą swobodą.
   C. uczą się polować.
   D. dużo pływają.

Zadanie 11. *(8 pkt)*

Spośród czterech możliwych zakreśl to znaczenie słowa, w jakim wystąpiło ono w tekście.

1. finis
   A. śmierć
   B. ostateczność
   C. cel
   D. granica

2. maneo
   A. zachować się
   B. pozostać
   C. nocować
   D. zagrażać

3. colere
   A. pielęgnować
   B. zdobić
   C. uprawiać
   D. strzec

4. vivere
   A. używać życia
   B. istnieć
   C. żywić się
   D. być zadowolonym

CZĘŚĆ III – znajomość kultury antycznej *(30 pkt)*

Zadanie 12. *(5 pkt)*

Wpisz literę, którą zostały oznaczone na mapie wymienione poniżej miejscowości.

1. Aleksandria .....
2. Kartagina .....
3. Maraton .....
4. Sparta .....
5. Troja .....

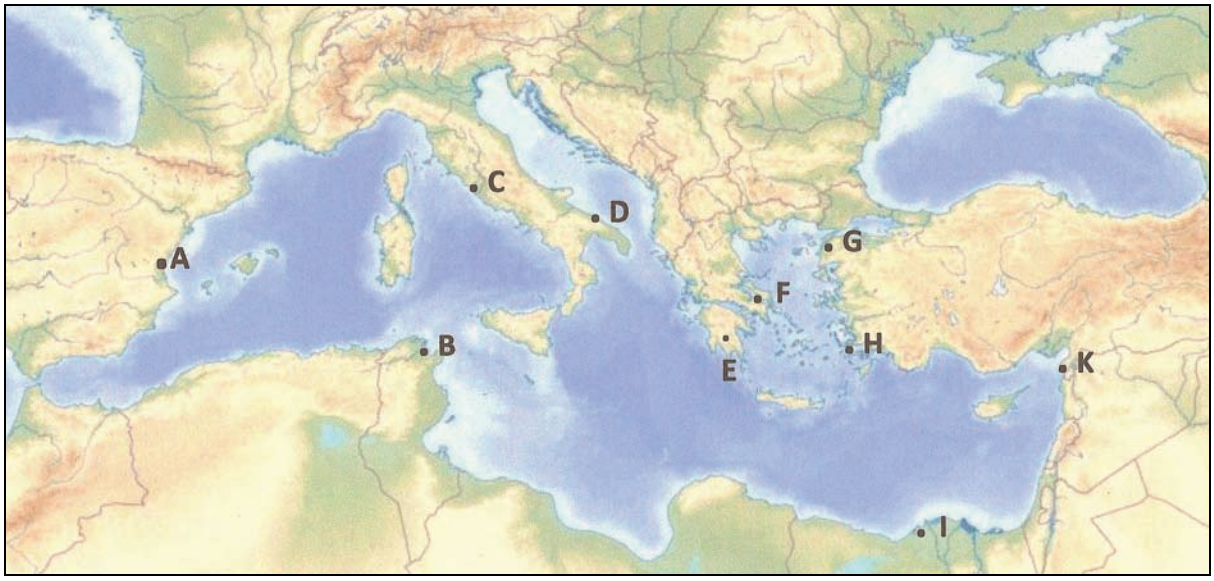

Zadanie 13. *(3 pkt)*

Przeczytaj tekst i odpowiedz na zamieszczone pod nim pytania.

„Wercyngetoryks ujrzawszy z twierdzy swoich, też wyszedł z miasta; kazał wynieść faszyny, żerdzie, daszki ochronne i w ogóle wszystko, co przygotowano do wypadu. Walka rozgorzała jednocześnie na wszystkich odcinkach; próbowano zdobyć wszystkie umocnienia; która część umocnień okazywała się najsłabszą, tam spieszyły całe masy Gallów.”

1. Jak nazywało się miasto – miejsce ostatecznej kapitulacji Wercyngetoryksa?

.....

2. Jak nazywał się wódz rzymski, który pokonał Wercyngetoryksa?

.....

3. W którym wieku rozegrały się wydarzenia opisane w tekście? Podkreśl poprawną odpowiedź.

A. II w. p.n.e. B. I w. p.n.e. C. I w. n.e. D. II w. n.e.

Zadanie 14. *(5 pkt)*

Obok zdań zgodnych z prawdą napisz VERUM, obok niezgodnych napisz FALSUM.

Lp.	Zdanie	VERUM/FALSUM
1.	Apella to zgromadzenie ludowe w Atenach.	
2.	Kwestor zarządzał finansami republiki rzymskiej.	
3.	Archont to jeden z najwyższych urzędników ateńskich.	
4.	Tribus to rządy trzech w republikańskim Rzymie.	
5.	Eklezja to spartańska rada starszych.	

Zadanie 15. *(5 pkt)*

Ajschylos, Eurypides czy Sofokles?
Pod każdą informacją napisz nazwisko tragika, którego ona dotyczy.

1. Był mistrzem w przedstawianiu psychiki bohaterów.

.....

2. Jego utwory to, np. „Elektra”, „Król Edyp” i „Trachinki”.

.....

3. Napisał między innymi tragedie „Persowie”, „Błagalnice” oraz trylogię „Oresteja”.

.....

4. Powiększył liczbę aktorów do trzech.

.....

5. Wprowadził na scenę drugiego aktora.

.....

Zadanie 16. *(6 pkt)*

Zakreśl poprawny opis przedstawionych ilustracji.

1. Nazwa kształtu naczynia
   A. Amfora
   B. Krater
   C. Kyliks
   D. Pitos

2. Postać mitologiczna
   A. Centaur
   B. Gryf
   C. Meduza
   D. Sfinks

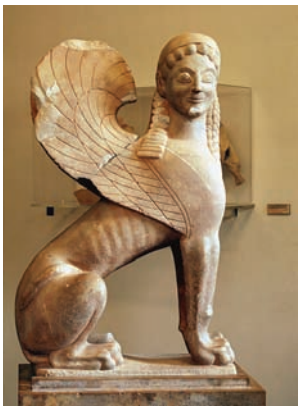

3. Instrument muzyczny
   A. Aulos
   B. Lira
   C. Syringa
   D. Tympanon

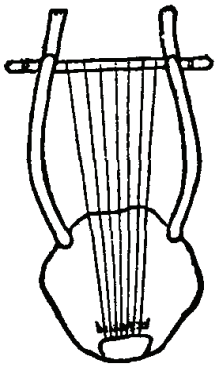

4. Plan
   A. amfiteatru
   B. cyrku
   C. stadionu
   D. teatru

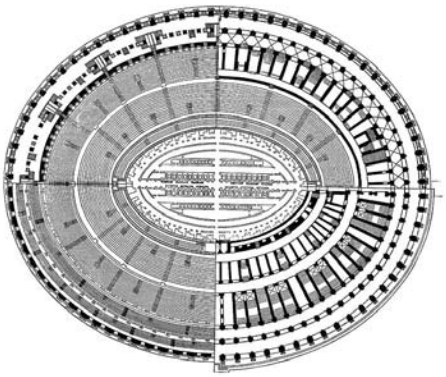

5. Kapitel
   A. dorycki
   B. joński
   C. koryncki
   D. kompozytowy

6. Budowla
   A. Erechtejon
   B. Panteon
   C. Partenon
   D. Propyleje

Zadanie 17. *(6 pkt)*

Podaj nazwę wydarzenia mitologicznego opisywanego w każdym z cytowanych fragmentów „Mitologii” Jana Parandowskiego.

1. „Brzydki i niechlujny dziad, zrzęda i gbur, syn Nocy, stoi w czarnej łodzi i żerdzią odpycha garnący się ku niemu tłum dusz. Wpuszcza tylko tych, którzy mają czym zapłacić. Za przewóz bierze niewiele: obola, drobny miedziany pieniążek”.

.....

2. „[...] czuje głód i pragnienie, lecz zaledwie wyciągnie rękę po jabłko, gałąź odchyla się gwałtownie, jakby wichrem szarpnięta – chce się napić wody, wśród której stoi, natychmiast woda gdzieś znika”.

.....

3. [Deukalion i Pyrra] „Wyszli tedy na pole otwarte, twarze okryli zasłoną, odwiązali ze szat przepaski i tak idąc, krok za krokiem, rzucali poza siebie kamienie. A kamienie traciły zwykły kształt i twardość, zamieniały się w …”.

.....

4. „Dzeus, który od dłuższego czasu odczuwał dotkliwe bóle głowy, wezwał Hefajstosa, z bogów najtęższego kowala, i kazał sobie toporem rozbić czaszkę, aby się przekonać, co jest powodem cierpienia. Ledwo Hefajstos zadał mu cios żądany, gdy z otwartej głowy wyskoczyła dorodna bogini w jasnej zbroi”.

.....

5. „Dziewczęta zbierały kwiaty i tańczyły. Razu pewnego zobaczyły na łące pięknego białego byka. Miał sierść lśniącą, rozłożyste rogi i bardzo rozumne spojrzenie. [...] Dziewczęta oblegały go dokoła, podawały mu zioła [...]. W końcu oplotły go wieńcami i królewna usiadła mu na karku. Wtedy jednym susem skoczył i porwał się do ucieczki. Wpadł do morza, popłynął”.

.....

6. „Nowe pokolenie bogów niedługo pożywało owoce zwycięstwa. Powstał przeciw nim ród [...] synów Ziemi. Jedni z nich byli podobni do ludzi, chociaż kształtów olbrzymich, inni mieli potworne cielska zakończone splotami wężów. Z gór poprzerzucanych stworzyli barykady, aby się dostać na Olimp. Trwoga opanowała bogów, gdy posłyszeli z dołu idące okrzyki i ujrzeli na stokach swej świętej góry napastników. Dzeus tylko, spokojny i nieustraszony, wyznaczył każdemu z bogów stanowisko i sam jął razić wroga piorunami”.

.....

BRUDNOPIS

Centralna Komisja Egzaminacyjna

EGZAMIN MATURALNY 2013

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM PODSTAWOWY

Kryteria oceniania odpowiedzi

MAJ 2013

Część I – leksykalno-gramatyczna (40 punktów)

Zadanie 1. (0–5 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych (I, 1, 1)	1. A (marite) 2. D (marito) 3. G (maritum) 4. C (maritis) 5. E (maritorum)

Zadanie 2. (0–5 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowego zastosowania (I, 1: 1 i 7; 6e i 12; 6b i 15; 6b i 10; 3.)	1. A (amici) 2. B (dormientem) 3. A (deponant) 4. C (feci) 5. C (quas)

Zadanie 3. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce do: rozpoznawania form morfologicznych i ich zastosowania składniowego, dokonywania prostych transformacji, identyfikowania konstrukcji składniowych (II: 1 a, 1b, 1d; I, 1: 10, 11, 13)	1. Falsum 2. Falsum 3. Falsum 4. Verum 5. Verum

Zadanie 4. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do rozpoznawania form morfologicznych i ich składniowego zastosowania, (II, 1 a; I, 1)	1. G (tibi) 2. D (me) 3. C (in insulam) 4. B (in bibliotheca) 5. F (non)

Zadanie 5. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania przysłów, pojęć (II, 1a, 1f)	1. Verum 2. Verum 3. Falsum 4. Falsum 5. Falsum

Zadanie 6. (0–5 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych, ich funkcji semantycznych i zastosowania składniowego (I, 1: 11, 6h, 2b, 12, 9)	1. B (zimą) 2. D (zaprośmy) 3. C (krótszą) 4. B (leczenia) 5. D (zanieś)

Zadanie 7. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do rozpoznania ogólnego sensu zdania, wyjaśniania przysłów (II, 1 e, 1f)	1. I 2. H 3. F 4. B 5. E

Zadanie 8. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania pojęć i terminów w języku polskim, które mają swoje źródło w łacinie (II, 1f)	1. D (wygranie) 2. C (wysłanie z misją) 3. B (przyswajanie) 4. B (podstawa) 5. B (przewracać kartki)

Uwaga: W zadaniach 1–8 zdający otrzymał 1 punkt za każdą poprawną odpowiedź; 0 punktów za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego (30 punktów)

Zadanie 9. (0–8 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Korzystanie z informacji	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: rozpoznanie ogólnego sensu tekstu wyszukanie informacji szczegółowych (II: 2a, b)	1. gens 2. bellare/bellandi 3. pecus/pecore 4. immanis/immani

Zadanie 10. (0–14 pkt)

Korzystanie z informacji	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: rozpoznanie ogólnego sensu tekstu; wyszukanie informacji szczegółowych (II: 2a, 2b)	1. C 2. D 3. C 4. A 5. B 6. A 7. B

Zadanie 11. (0–8 pkt)

Korzystanie z informacji	Odczytanie oryginalnego tekstu łacińskiego: wyszukiwanie informacji szczegółowych; rozpoznanie właściwych znaczeń wyrazów (II, 1e, 2a)	1. D (granica) 2. B (pozostać) 3. C (uprawiać) 4. C (żywić się)

Uwaga: W zadaniach 9–11 zdający otrzymał 2 punkty za każdą poprawną odpowiedź; 0 punktów za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Część III – znajomość kultury antycznej (30 punktów)

Zadanie 12. (0–5 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością geografii świata antycznego (I, 2, 23)	1. I 2. B 3. F 4. E 5. G

Zadanie 13. (0–3 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością historii starożytnego Rzymu (I, 2, 23b)	1. Alezja 2. (Gajusz Juliusz) Cezar 3. B (I w. p.n.e.)

Zadanie 14. (0–5 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością historii oraz życia politycznego starożytnych Greków i Rzymian (I, 2: 23a, 20)	1. Falsum 2. Verum 3. Verum 4. Falsum 5. Falsum

Zadanie 15. (0–5 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie twórców tragedii greckiej oraz wykazanie się znajomością ich dorobku (I, 2, 21c)	1. Eurypides 2. Sofokles 3. Ajschylos 4. Sofokles 5. Ajschylos

Zadanie 16. (0–6 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Odczytanie znaków kultury (I, 2: 17, 18)	1. B (Krater) 2. D (Sfinks) 3. B (Lira) 4. A ([plan] amfiteatru) 5. A (dorycki) 6. C (Partenon)

Zadanie 17. (0–6 pkt)

Wiadomości i rozumienie Tworzenie informacji	Odczytanie i interpretacja znaków kultury i tradycji antycznej (I, 2, 17; III 1 i 2)	1. Przewóz dusz 2. Męki Tantala 3. Zaludnienie świata 4. Narodziny Ateny 5. Porwanie Europy 6. Walka bogów z gigantami (gigantomachia) (lub inne poprawne sformułowania użyte przez zdającego)

Uwaga: W zadaniach 12–17 zdający otrzymał 1 punkt za każdą poprawną odpowiedź; 0 punktów za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ 2013

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 180 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Część I – 20 pkt
Część II – 50 pkt
Część III – 30 pkt

MKL-R1_1P-132

Część I – leksykalno-gramatyczna *(20 pkt)*

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Uzupełnij każde zdanie prawidłową formą wybraną spośród zaproponowanych (A–D). Zakreśl wybrany wariant odpowiedzi.

1. Germani ..... cum multitudine hominum flumen Rhenum transierunt.

A magno
B. magni
C. magna
D. magnum

2. Caesar idoneum locum cepit ..... .

A. pugnando.
B. pugnandum.
C. pugnari.
D. pugnandi.

3. Iter ..... faciendum est.

A. mihi
B. me
C. ad me
D. per me

4. Quis amicior quam ..... fratri?

A. fratri
B. fratris
C. fratrem
D. frater

5. Tertius ..... Romanorum bellum cum Albanis gessit.

A. regis
B. regum
C. regibus
D. regem

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Zdecyduj, które z definicji zamieszczonych niżej słów są poprawne (VERUM – V), a które niepoprawne (FALSUM – F). W odpowiednie miejsce tabeli wpisz właściwy kwalifikator.

Lp.	Słowo	Definicja	V/F
1.	recesja	cofanie się	
2.	kunktator	człowiek grający na zwłokę	
3.	antidotum	lek przeciwbólowy	
4.	salina	kopalnia węgla	
5.	glacjologia	nauka o właściwościach lodu	

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Zdecyduj, które z zamieszczonych par zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (VERUM – V), a które nie (FALSUM – F). Obok każdej pary zdań wpisz właściwy kwalifikator.

Lp.	Zdanie	Zdanie	V/F
1.	His rebus comparatis in Helvios proficiscitur.	Cum his rebus comparatis in Helvios proficiscitur.	
2.	Thales dixit aquam esse initium rerum.	Thales dixit: „Aqua est initium rerum”.	
3.	Magistra docere in animo habet.	Magistra doctura est.	
4.	Necesse est laborare.	Laborandum est.	
5.	Hostes legatos miserunt qui pacem peterent.	Legatis missis hostes pacem petiverunt.	

Zadanie 4. *(5 pkt)*

Uzupełnij każde zdanie prawidłową formą wybraną spośród zaproponowanych (A–D). Zakreśl wybrany wariant odpowiedzi.

1. Hannibal uno loco se tenebat, in castello quod ..... a rege datum erat.

   A. eum
   B. ei
   C. eius
   D. id

2. Dumnorix omnibus primo ..... petere contendit.

   A. preces
   B. precibus
   C. precum
   D. precis

3. Legati ad Caesarem ..... convenerunt.

   A. gratulatu
   B. gratulatus
   C. gratulatum
   D. gratulati

4. Si mihi hoc feceris, tibi gratias ..... .

   A. agam
   B. agat
   C. egi
   D. egeram

5. Verres ..... avidissimus erat.

   A. divitiae
   B. divitiarum
   C. divitias
   D. divitiis

Część II – przekład tekstu

Zadanie 5. *(50 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1
M. Tullius Cicero, *In Verrem,* II 4, 94

Herculis templum est apud Agrigentinos non longe a foro, sane sanctum apud illos et religiosum. Ibi est ex aere simulacrum ipsius Herculis, quo non facile dixerim quicquam me vidisse pulchrius usque eo, iudices, ut rictum eius ac mentum paulo sit attritius, quod in precibus et gratulationibus non solum id venerari, verum etiam osculari solent. Ad hoc templum, cum esset iste Agrigenti duce Timarchide repente nocte intempesta servorum armatorum fit concursus atque impetus. Clamor a vigilibus fanique custodibus tollitur; qui primo cum obsistere ac defendere conarentur, male mulcati clavis ac fustibus repelluntur. Postea convulsis repagulis effractisque valvis demoliri signum ac vectibus labefactare conantur. Interea ex clamore fama tota urbe percrebruit expugnari deos patrios, non hostium adventu necopinato neque repentino praedonum impetu, sed ex domo atque ex cohorte praetoria manum fugitivorum instructam armatamque venisse.

Objaśnienia:
Hercules, -is – heros, syn Zeusa i Alkmeny.
Agrigentini, -orum – mieszkańcy Agrigentum.
Agrigentum, -i – miasto na południowym wybrzeżu Sycylii.
iste – tu: pogardliwie o Werresie.
Timarchides, -is – wyzwoleniec, wspólnik i pośrednik Werresa.

Tekst nr 2
G. Suetonius Tranquillus, *De vita Caesarum: Divus Iulius,* 45

Fuisse traditur excelsa statura, colore candido, teretibus membris, ore paulo pleniore, nigris vegetisque oculis, valitudine prospera, nisi quod tempore extremo repente animo linqui atque etiam per somnum exterreri solebat. Comitiali quoque morbo bis inter res agendas correptus est. Circa corporis curam morosior, ut non solum tonderetur diligenter ac raderetur, sed velleretur etiam, ut quidam exprobraverunt, calvitii vero deformitatem iniquissime ferret saepe obtrectatorum iocis obnoxiam expertus. Ideoque et deficientem capillum revocare a vertice adsueverat et ex omnibus decretis sibi a senatu populoque honoribus non aliud aut recepit aut usurpavit libentius quam ius laureae coronae perpetuo gestandae. Etiam cultu notabilem ferunt: usum enim lato clavo ad manus fimbriato nec umquam aliter quam ut super eum cingeretur, et quidem fluxiore cinctura; unde emanavisse Sullae dictum optimates saepius admonentis, ut male praecinctum puerum caverent.

Objaśnienia:
Sulla, -ae – wybitny wódz i dyktator rzymski, przywódca optymatów.

PRZEKŁAD

Przekład tekstu nr ……

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

Część III – pisanie własnego tekstu

Zadanie 6. *(30 pkt)*

Temat: Jakimi motywami kierowali się bohaterowie mitów greckich w zmaganiach ze światem bogów? Odpowiedz na podstawie analizy podanych tekstów kultury i własnej wiedzy. W swojej pracy zwróć uwagę na konsekwencje tych zmagań.

Hezjod, *Narodziny bogów*, w. 543–557

[...] „Synu Japeta, ze wszystkich najznakomitszy władców,
Jakżeż stronnicze, mój drogi, przydziały te wyznaczyłeś!”
Tak rzekł szyderczo Dzeus znający wieczne zamysły.
Jemu zaś tak odpowiedział Prometej o myślach przebiegłych
z lekkim uśmiechem na twarzy, pomny swej sztuczki zwodniczej:
„Dzeusie przesławny, największy z bogów wieczyście żyjących,
weź z tych porcji tę, którą serce w piersi wybrać ci każe!”.
Tak powiedział podstępnie. Dzeus wieczne zamysły znający
wiedział i podstęp rozpoznał; i zło w swym sercu rozważał
dla śmiertelnych ludzi, co spełnić kiedyś się miało.
Wziął obiema rękoma i podniósł do góry tłuszcz biały,
i rozgniewał się w sercu, a wściekłość mu duszę ogarnia,
kiedy białe krów kości widzi podstępnie przykryte.
Odtąd to nieśmiertelnym na ziemi ludzkie plemiona
palą kości białe na woniejących ołtarzach.

Owidiusz, *Metamorfozy*, ks.VI

W żyznej Lykii [kraina w Azji Mniejszej] [...] karę ponieśli kiedyś wieśniacy za obrazę Latony. [...]

Wreszcie, gdy upalne słońce rozpaliło ziemię, strudzona długą drogą [Latona], przywlokła się do Lykii. Dręczyło ją pragnienie wskutek skwaru, a dzieci całe mleko z piersi jej wyssały. Nagle dostrzegła w głębokim wąwozie czystą wodę stawu. Wieśniacy tam ścinali właśnie gęstą trzcinę i sitowie, rosnące na mokradłach. Zbliżyła się Tytania, przyklękła, by zaczerpnąć chłodnej wody. Tłum wieśniaków jej wzbrania. Bogini rzekła:
– Czemuż mi wzbraniacie wody? Woda jest wspólnym dobrem. [...] Uznam, że z wodą daliście mi życie. Niech was wzruszą maleństwa, które od mego łona wyciągają rączki.

Kogóż by nie wzruszyły tak pokorne słowa bogini? Oni jednak nie przestają wzbraniać dostępu, grożą, jeśli się nie oddali, ciskają bluźnierstwa. Nie dosyć tego, jeszcze nogami i dłońmi mącą wodę, skaczą złośliwie, aż gęsty muł od dna wypływa. [...]
– Obyście przez wieki w tym błocie zostali! – woła. Spełnia się prośba bogini. [...] W błotnej topieli skaczą świeżo przemienione żaby.

Zbigniew Herbert, *Arachne*, w: *Król mrówek*

Arachne była córką kupca farb w jednym z miast jońskich. Studiowała na wydziale tkactwa Boskiej Akademii Sztuk Pięknych w Atenach, gdzie otrzymała dyplom *summa cum laude* wraz z przepowiednią zawrotnej kariery. [...]

Sława nieposkromiona i nazbyt głośna dosięgła uszu patronki sztuk Ateny, która zażądała konkursu. Pod zmienioną postacią zjawiła się w pracowni Arachne. Obie miały tkać zasłonę zatytułowaną banalnie, ale jak się okazało, podstępnie. Arachne nie przeczuwała podstępu i zaprezentowała smaczny kawałek, przedstawiający życie erotyczne bogów. [...]

Atena, wrażliwa na osobliwy związek sztuki z prawdą, nie chciała jednak, aby sztuka kłóciła się z obyczajnością. Odrzuciła te zuchwałe sceny gwałtownie, poszarpała tkaninę Arachne – i na niej to miała powiesić się śmiała artystka. Według innej wersji – Atena przemieniła Arachne w pająka.

Anicet-Charles-Gabriel Lemonnier, *Apollo i Artemida zabijają dzieci Niobe*

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS

Centralna Komisja Egzaminacyjna

EGZAMIN MATURALNY 2013

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM ROZSZERZONY

Kryteria oceniania odpowiedzi

MAJ 2013

Część I – leksykalno-gramatyczna (20 punktów)

Zadanie 1. (0–5 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie Korzystanie z informacji	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowego zastosowania (I, 1: 1, 3, 6, 12; II 1)	1. C (magna) 2. A (pugnando) 3. A (mihi)/(C ad me) 4. D (frater) 5. B (regum)

Zadanie 2. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce do wyjaśniania pojęć i terminów w języku polskim, mającym źródło w łacinie (II, 1 f; II 5)	1. V 2. V 3. F 4. F 5. V

Zadanie 3. (0–5 pkt)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce do dokonywania transformacji gramatycznych, identyfikowania łacińskich konstrukcji zdaniowych (II: 1b, 1d)	1. F 2. V 3. V 4. V 5. F

Zadanie 4. (0–5 pkt)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowego zastosowania (I, 1: 1, 3, 6, 7, 11, 14)	1. B (ei) 2. B (precibus) 3. C (gratulatum) 4. A (agam) 5. B (divitiarum)

Uwaga: W zadaniach 1–4 zdający otrzymał 1 punkt za każdą poprawną odpowiedź; 0 punktów za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Część II – przekład tekstu (50 punktów)

Zadanie 5. (0–50)

Obszar standardów	Opis wymagań
Korzystanie z informacji	Dokonanie przekładu na język polski oryginalnego tekstu łacińskiego, czyli: – rozpoznanie ogólnego sensu tekstu – wykorzystanie wiadomości o gramatyce i leksyce łacińskiej do sporządzenia przekładu – zastosowanie poprawnych technik przekładu łacińskich struktur morfologicznych, składniowych – zastosowanie właściwych polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych – zredagowanie spójnego i poprawnego stylistycznie przekładu. (I 1; II 1–6)

Przekład tekstu nr 1 **M. Tullius Cicero, *In Verrem,*** II, 4, 94			
Lp.	Zdanie	Punktacja	
		cząstkowa	maksymalna
1.	Herculis templum est apud Agrigentinos non longe a foro	0-1-2	**4**
	sane sanctum apud illos et religiosum.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
2.	Ibi est ex aere simulacrum ipsius Herculis	0-1-2	**11**
	quo non facile dixerim quicquam me vidisse pulchrius	0-1-2-3	
	usque eo, iudices, ut rictum eius ac mentum paulo sit attritius	0-1-2-3	
	quod in precibus et gratulationibus non solum id venerari, verum etiam osculari solent.	0-1-2-3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
3.	Ad hoc templum, cum esset iste Agrigenti	0-1-2	**6**
	duce Timarchide	0-1	
	repente nocte intempesta servorum armatorum fit concursus atque impetus.	0-1-2-3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
4.	Clamor a vigilibus fanique custodibus tollitur;	0-1-2	**6**
	qui primo cum obsistere ac defendere conarentur,	0-1-2	
	male mulcati clavis ac fustibus repelluntur.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
5.	Postea convulsis repagulis effractisque valvis	0-1-2-3	**6**
	demoliri signum ac vectibus labefactare conantur.	0-1-2-3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
6.	Interea ex clamore fama tota urbe percrebruit expugnari deos patrios,	0-1-2-3	**12**
	non hostium adventu necopinato neque repentino praedonum impetu,	0-1-2-3-4	
	sed ex domo atque ex cohorte praetoria	0-1-2	
	manum fugitivorum instructam armatamque venisse.	0-1-2-3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
7.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu	0-1-2-3-4-5	**5**
		Razem	**50**

*Punkt ten przyznawano tylko wtedy, gdy zdający nie otrzymał punktów za przekład poszczególnych części zdania, ale zrozumiał jego treść.

Przekład tekstu nr 2 **G. Suetonius Tranquillus, *De vita Caesarum: Divus Iulius,*** 45			
Lp.	Zdanie	Punktacja	
		cząstkowa	maksymalna
1.	Fuisse traditur excelsa statura,	0-1-2	**11**
	colore candido, teretibus membris, ore paulo pleniore, nigris vegetisque oculis, valitudine prospera,	0-1-2-3-4-5	
	nisi quod tempore extremo repente animo linqui atque etiam per somnum exterreri solebat.	0-1-2-3-4	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
2.	Comitiali quoque morbo bis inter res agendas correptus est.	0-1-2-3	**3**
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
3.	Circa corporis curam morosior,	0-1-2	**10**
	ut non solum tonderetur diligenter ac raderetur,	0-1-2	
	sed velleretur etiam, ut quidam exprobraverunt,	0-1-2	
	calvitii vero deformitatem iniquissime ferret	0-1-2	
	saepe obtrectatorum iocis obnoxiam expertus.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
4.	Ideoque et deficientem capillum revocare a vertice adsueverat	0-1-2	**8**
	et ex omnibus decretis sibi a senatu populoque honoribus non aliud aut recepit aut usurpavit libentius	0-1-2-3-4	
	quam ius laureae coronae perpetuo gestandae.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
5.	Etiam cultu notabilem ferunt:	0-1-2	**13**
	usum enim lato clavo ad manus fimbriato	0-1-2	
	nec umquam aliter quam ut super eum cingeretur,	0-1-2	
	et quidem fluxiore cinctura;	0-1-2	
	unde emanavisse Sullae dictum optimates saepius admonentis,	0-1-2-3	
	ut male praecinctum puerum caverent.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	* 0-1	
6.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu	0-1-2-3-4-5	**5**
		Razem	**50**

*Punkt ten przyznawano tylko wtedy, gdy zdający nie otrzymał punktów za przekład poszczególnych części zdania, ale zrozumiał jego treść.

Część III – pisanie własnego tekstu (30 punktów)

Zadanie 6. (0–30)

Obszar standardów	Opis wymagań
Tworzenie informacji	Zinterpretowanie przekazów kulturowych i tworzenie tekstu własnego, czyli: – zanalizowanie i zsyntezowanie treści zawartych w materiale źródłowym – wyselekcjonowanie posiadanych wiadomości i wykorzystanie ich do wykonania zadania – zintegrowanie wiedzy z różnych dziedzin – wyrażenie i uzasadnienie swojego punktu widzenia, opinii – zredagowanie wypowiedzi z zachowaniem treściowych i formalnych zasad organizacji tekstu – sformułowanie wypowiedzi zgodnie z zasadami poprawności językowej. (I 2. 17a, 20 e, g; III a–g)

Temat: Jakimi motywami kierowali się bohaterowie mitów greckich w zmaganiach ze światem bogów? Odpowiedz na podstawie analizy podanych tekstów kultury i własnej wiedzy. W swojej pracy zwróć uwagę na konsekwencje tych zmagań.

I. Rozwinięcie tematu (można otrzymać maksymalnie 25 punktów)

1. **Bohaterowie, np.:** 0–4

a. Prometeusz – stwórca i opiekun ludzi, dawca ognia,

b. Dzeus,

c. Mieszkańcy Likii,

d. Arachne – tkaczka, w tekście ukazana jako studentka Boskiej Akademii Sztuk Pięknych,

e. Atena – bogini uzdolniona w dziedzinie rzemiosł artystycznych,

f. Niobe – matka czternaściorga dzieci, postać tragiczna,

g. Apollo i Artemida – bogowie, dzieci Latony i Dzeusa.

2. Motywy zmagań z bogami 0–8

Hezjod, Narodziny bogów, np.:

a. pragnienie dobra dla ludzi,

b. chęć przeciwstawienia się despotycznemu Dzeusowi,

c. oszukanie boga w imię korzyści dla ludzi,

d. stawianie dobra ludzi ponad własne.

Owidiusz, Metamorfozy, np.:

e. bezmyślność, głupota wieśniaków z Likii,

f. bezduszne potraktowanie spragnionej Latony,

g. egoizm, złośliwość.

Zbigniew Herbert, Arachne, np.:

h. sława tkaczki, która doszła do uszu Ateny,

i. sprowokowanie bogini do pojedynku,

j. wzbudzenie oburzenia Ateny swobodną obyczajowo sceną ukazaną na tkaninie.

Obraz Gabriela Lemonnier, np.:

k. pycha Niobe,

l. świadoma obraza Latony kpinami z małej liczby potomstwa,

m. sprowokowanie zemsty Apollina i Artemidy.

3. Konsekwencje konfrontacji z bogami 0–8

Hezjod, Narodziny bogów, np.:

a. okrutna zemsta Dzeusa,

b. powtarzające się cierpienie przykutego do skały tytana,

c. kary dla ludzi (puszka Pandory),

d. uwolnienie od męki przez Heraklesa.

Owidiusz, Metamorfozy, np.:

e. wzbudzenie gniewu bogini,

f. zamiana wieśniaków w żaby.

Zbigniew Herbert, Arachne, np.:

g. śmierć Arachne,

h. zamiana Arachne w pająka przez Atenę.

Obraz Gabriela Lemonnier, np.:

i. zemsta Apollina i Artemidy na dzieciach Niobe za obrazę Latony,

j. bezsilne patrzenie Niobe na śmierć dzieci,

k. bezwzględność bogów widzących cierpienie Niobe,

l. skamienienie Niobe.

4. Wnioski, np.: 0–5

a. konfrontacja bohaterów z bogami często podejmowanym tematem,

b. przyczyna konfliktu – pycha (hybris),

c. przyczyna konfliktu: głupota lub bezmyślność albo świadoma prowokacja,

d. zwycięstwo bogów,

e. niemożność pokonania bogów,

f. okrucieństwo kary wymierzanej przez bogów.

II. Poprawność językowa i stylistyczna **0–3**

1. Poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo. 0–3

2. Poprawna składnia i frazeologia (nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka. 0–2

3. Wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, dopuszczalne błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe. 0–1

III. Kompozycja pracy **0–2**

1. Funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana. 0–2

2. Uporządkowana, spójna. 0–1

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2012

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 120 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Część I – 40 pkt
Część II – 30 pkt
Część III – 30 pkt

MKL-P1_1P-122

Część I – leksykalno-gramatyczna *(40 pkt)*

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Formom rzeczownika **philosophus, -i** (1.–5.) przyporządkuj formy imiesłowu **ludens, ludentis** (A–G) w takim samym przypadku, liczbie i rodzaju. Wpisz we właściwe miejsce tabeli literę oznaczającą poprawną formę.

Lp.	Forma rzeczownika	Litera oznaczająca poprawną formę
1.	philosophis	
2.	philosopho	
3.	philosophorum	
4.	philosophos	
5.	philosophum	

Forma imiesłowu	
A.	ludens
B.	ludentem
C.	ludentes
D.	ludenti
E.	ludentibus
F.	ludentis
G.	ludentium

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Zakreśl poprawny wariant uzupełnienia każdego zdania.

1. Consul omnes monuit, ut de senatus consiliis ..... .
   A. taceant
   B. tacebant
   C. tacent
   D. tacerent

2. Filius omnia matri ..... debet.
   A. narrare
   B. narrari
   C. narrat
   D. narratum

3. Fabulam ..... puer matri narravit.
   A. fictam
   B. ficturam
   C. fingendas
   D. fingentem

4. Mulieres, ... mater rem novam narraverat, curiae appropinquaverunt.
   A. cui
   B. quem
   C. quibus
   D. quo

5. … eius pueri prudentiam laudaverunt.
   A. Senator
   B. Senatorem
   C. Senatores
   D. Senatori

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Do każdego pytania w tabeli dobierz poprawną odpowiedź. Wpisz do tabeli właściwą literę.

Lp.	Pytanie	Litera
1.	Cuius hic liber est?	
2.	Quando ad nos venietis?	
3.	Quis esse cupis?	
4.	Timesne araneas?	
5.	Ubi canis est?	

Odpowiedź	
A.	ex insula
B.	hieme
C.	in horto
D.	magistri
E.	medico
F.	miles
G.	non

Zadanie 4. *(5 pkt)*

Zdecyduj, czy wymienione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (VERUM), czy nie (FALSUM). Obok każdej pary zdań wpisz poprawny kwalifikator.

Lp.	Para zdań	VERUM / FALSUM
1.	Constat hunc poetam lyra pulchre canere. = Hic poeta lyram pulchram habet.	
2.	Serpens feminam momordit. = Femina a serpente morsa est.	
3.	Vir in regnum inferorum properare in animo habebat. = Vir in regnum inferorum properaturus erat.	
4.	Poetae amor firmior metu erat. = Poetae amor firmior quam metus erat.	
5.	Homo in itinere oculos retro flectere non debebat. = Homini in itinere oculi retro flectendi non erant.	

Zadanie 5. *(5 pkt)*

Zakreśl poprawny przekład podkreślonych fragmentów zdań.

1. Delphinus <u>eam</u> hic apportavit.
   A. ją
   B. jego
   C. jej
   D. jemu

2. Eligemus <u>meliorem</u> viam.
   A. dłuższą
   B. gorszą
   C. lepszą
   D. większą

3. Non potestis mutare consilium.
   A. mogliście
   B. możecie
   C. możesz
   D. musicie

4. Rem breviter explicabo.
   A. krócej
   B. krótką
   C. krótko
   D. krótszą

5. Servi portas claudant.
   A. niech zamkną
   B. zamkną
   C. zamknijcie
   D. zamykają

Zadanie 6. *(5 pkt)*

Przyporządkuj łacińskim przysłowiom (1.–5.) ich polskie przekłady (A–H). Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli literę oznaczającą poprawny przekład.

Lp.	Przysłowie	Litera oznaczająca przekład
1.	Dulce et decorum est pro patria mori.	
2.	Manus manum lavat.	
3.	Ubi concordia, ibi victoria.	
4.	Usus magister est optimus.	
5.	Vitam regit fortuna non sapientia.	

A. Broda nie czyni filozofem.
B. Gdzie zgoda, tam zwycięstwo.
C. Miło i zaszczytnie jest umrzeć za ojczyznę.
D. Praktyka jest najlepszym nauczycielem.
E. Ręka rękę myje.
F. Słodkie jest imię pokoju.
G. Zgoda buduje, niezgoda rujnuje.
H. Życiem kieruje los, nie mądrość.

Zadanie 7. *(5 pkt)*

Obok poprawnego przekładu zapisanych w skrócie zwrotów napisz VERUM, obok błędnego napisz FALSUM.

Lp.	Para zdań	VERUM / FALSUM
1.	a. Ch. n. = Po narodzeniu Chrystusa	
2.	D.O.M. = Bogu Jedynemu i Największemu	
3.	P.S. = Najwyższy kapłan	
4.	R.I.P. = Niech spoczywa w pokoju	
5.	S.P.Q.R. = Senat i lud rzymski	

Zadanie 8. *(5 pkt)*

Przyporządkuj pojęciom (1.–5.) ich definicje (A–G). Wpisz do tabeli litery oznaczające właściwą definicję.

Lp.	Pojęcie	Litera
1.	inspiracja	
2.	insynuacja	
3.	integracja	
4.	interpretacja	
5.	interwencja	

Definicja	
A.	natchnienie
B.	odwrócenie
C.	podejrzenie
D.	powstanie
E.	scalanie
F.	wtrącenie się
G.	wyjaśnienie

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego *(30 pkt)*

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 9.–11.

C. Plinius, *Epistulae*, III, 6.

Ex hereditate, quae mihi obvenit, emi proxime Corinthium signum modicum quidem sed festivum et expressum, quantum ego sapio. Est enim nudum nec aut vitia, si qua sunt, celat aut laudes parum ostentat. Effingit senem stantem; ossa, musculi, nervi, venae, rugae etiam ut spirantis apparent, rari et cedentes capilli, lata frons, contracta facies, exile collum, pendent lacerti, recessit venter; a tergo quoque eadem aetas ut a tergo. Aes ipsum, quantum verus color indicat, vetus et antiquum; talia denique omnia [sunt], ut possint artificum oculos tenere, delectare imperitorum. Quod me, quamquam triunculum, sollicitavit ad emendum. Emi autem, non ut haberem domi (neque enim ullum adhuc Corinthium domi habeo), verum ut in patria nostra celebri loco ponerem, ac potissimum in Iovis templo; videtur enim dignum templo, dignum deo donum.

Objaśnienia:
Corinthius,-a,-um: koryncki
tirunculus,-i: nowicjusz
Iovis – genetivus singularis rzeczownika Iuppiter

Zadanie 9. *(10 pkt)*

Zakreśl zgodny z treścią tekstu wariant uzupełnienia zdań 1.–5.

1. Posąg autor .....
   A. dostał w prezencie.
   B. kupił.
   C. odziedziczył.
   D. zabrał.
2. Posąg przedstawia .....
   A. nagiego młodzieńca.
   B. siedzącą staruszkę.
   C. stojącego starca.
   D. znaną kobietę.
3. Posąg został wykonany z .....
   A. brązu.
   B. drewna.
   C. gipsu.
   D. marmuru.
4. Autor .....
   A. handluje dziełami sztuki.
   B. jest znawcą i kolekcjonerem sztuki.
   C. nie jest nowicjuszem.
   D. zaczyna interesować się dziełami sztuki.
5. Posąg będzie stać .....
   A. na dotychczasowym miejscu.
   B. przy posągu Jowisza.
   C. w domu autora.
   D. w świątyni.

Zadanie 10. *(10 pkt)*

Uporządkuj informacje (A–E) według kolejności, w której pojawiają się w tekście. Zacznij od najwcześniejszej – 1. Rozwiązanie zapisz w tabeli.

Kolejność	Litera
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Informacja	
A.	brzuch postaci
B.	nagość postaci
C.	pozycja postaci
D.	tył posągu
E.	zachwyt niedoświadczonych

Zadanie 11. *(10 pkt)*

Zdecyduj, czy obok wymienionych rzeczowników są przymiotniki takie same jak w tekście (TAK), czy inne (NIE). Wpisz znak „X” we właściwą rubrykę tabeli.

Lp.	Rzeczownik i przymiotnik	TAK	NIE
1.	czoło – szerokie		
2.	dar – wspaniały		
3.	kolor – prawdziwy		
4.	miejsce – sławne		
5.	posąg – stary		

CZĘŚĆ III – znajomość kultury antycznej (*30 pkt*)

Zadanie 12. *(4 pkt)*

Przeczytaj tekst i odpowiedz na pytania 1.–4.

Służył początkowo w armii rzymskiej, w oddziałach posiłkowych, gdzie nabył umiejętności wojskowych. Pod jego dowództwem grupa gladiatorów zbiegła i ukryła się na zboczach Wezuwiusza. Stąd, zasilona zbiegami z okolicznych latyfundiów, zaczęła urządzać wypady na sąsiednie obszary. Powodzenie, jakie im towarzyszyło w walkach z oddziałami rzymskimi, wpłynęło na rozszerzenie się powstania, które objęło wkrótce znaczną część południowej Italii.

J. Wolski, *Historia powszechna. Starożytność*.

1. Jak nazywał się dowódca powstania? .....
2. Jak nazywało się miasto, z którego uciekli gladiatorzy? .....
3. W którym roku wybuchło powstanie? .....
4. Jak nazywał się wódz rzymski, który stłumił powstanie? .....

Zadanie 13. *(4 pkt)*

Podkreśl poprawny wariant uzupełnienia zdań.

1. Chrześcijaństwu przyznano równouprawnienie z innymi religiami w czasach cesarza
   A. Dioklecjana.
   B. Konstantyna Wielkiego.
   C. Marka Aureliusza.
   D. Tyberiusza.

2. Grecja straciła niepodległość na rzecz Macedończyków w bitwie pod
   A. Cheroneją.
   B. Maratonem.
   C. Platejami.
   D. Termopilami.

3. Najważniejsze decyzje w sprawach państwowych w Sparcie podejmowało zgromadzenie, czyli
   A. apella.
   B. bule.
   C. geruzja.
   D. ekklesia.

4. Pochód triumfalny w Rzymie kończył się na
   A. Awentynie.
   B. Kapitolu.
   C. Palatynie.
   D. Polu Marsowym.

Zadanie 14. *(6 pkt)*

Rozpoznaj autora oraz podaj tytuł jednego z jego zachowanych utworów.

1. Autor komedii, który często ustosunkowywał się do bieżących kwestii życia politycznego i literackiego, przy czym bezpośredniość i gwałtowność przypuszczanych na osoby publiczne ataków może niekiedy zdumiewać dzisiejszego czytelnika. Autor ten żył na przełomie V i IV w. p.n.e. Pozostało po nim 11 sztuk.

Autor .....

Tytuł jednego z utworów .....

2. Był nie tylko wybitnym wodzem i politykiem, ale również wybitnym pisarzem, mistrzowsko władającym prozą. Dzieło wodza kontynuowali z mniejszym talentem jego oficerowie; najbardziej z nich uzdolniony literacko Aulus Hircjusz spisał VIII księgę.

Autor .....

Tytuł jednego z utworów .....

3. Największym i najbardziej znanym dziełem tego autora jest to, którego nie zdołał doprowadzić do końca i które w ostatnich chwilach swego życia chciał zniszczyć. To skonstruowane na wzór poematów homerowych dzieło w najpełniejszym zakresie realizuje założenia augustowskiej propagandy.

Autor .....

Tytuł jednego z utworów .....

Zadanie 15. *(6 pkt)*

Pod zdjęciem napisz literę oznaczającą nazwę widocznego na nim obiektu.

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

6. .....

A. amfora
B. kapitel joński
C. kapitel koryncki
D. kariatydy
E. maska komiczna
F. maska pośmiertna
G. meander
H. orchestra

Zadanie 16. *(5 pkt)*

Pod każdym fragmentem *Heroid* Owidiusza napisz imię postaci mitologicznej, do której kierowane są cytowane słowa.

1. Błagam Cię tylko o jedno, w imię najświętszych praw naszego hymenu: nie wierz temu, że zdradziecko nasłałam ten los. Nessos, gdyś mu pierś pożądliwą przeszył swą strzałą, rzekł mi: „W krwi mojej kryje się moc wzmagania miłości”.

   .....

2. Czego jeszcze oczekujesz? Agamemnon skruszony żałuje swych złości i cała Grecja zgnębiona rzuca się do Twych stóp. Zwycięż sam siebie i swój gniew. Ty, co zwyciężasz wszystkich. Czyż niestrudzony Hektor ma rozbijać w pył potęgę Danajów?

   .....

3. Ja, choć byłam królową Kolchów, o ile pamiętam, znalazłam czas dla Ciebie, gdyś prosił, abym Ci pomogła swą czarodziejską sztuką.

   .....

4. Nie tyle nawet troskam się o Ciebie, ale oszczędź Jula, toż to chłopię małe. Wystarczy Ci, że moją śmierć będziesz miał na sumieniu. Co Ci winien Twój syn Askaniusz, co winne Twoje penaty?

   .....

5. Spieszysz do portu Kekropsa; gdy powitany w ojczyźnie będziesz stał dumnie na zamku Twego miasta, opowiadając o śmierci człowieka-byka, o jego domu wyrąbanym w skale, gdzie wiodą kręte korytarze, wspomnij także i o mnie, porzuconej na bezludnej ziemi.

   .....

Zadanie 17. *(5 pkt)*

Pod każdym dziełem napisz literę określającą znaczenie zwrotu frazeologicznego, który ono ilustruje.

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

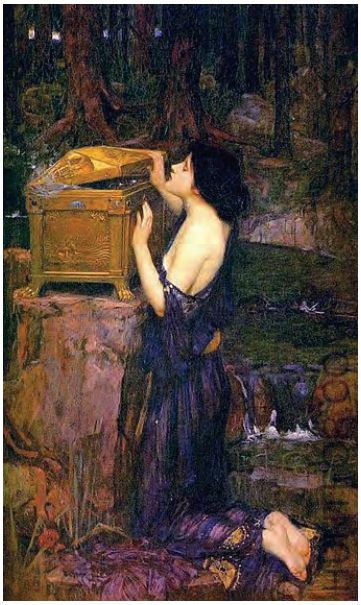

5. .....

A. Cierpienia, wynikające z niemożności zaspokojenia pragnień.

B. Nierozsądne postępowanie zakończone tragicznie.

C. Osoba dwulicowa.

D. Przyczyna niezgody.

E. Podstępny, niebezpieczny podarunek.

F. Udzielenie pomocy w trudnej sytuacji.

G. Uosobienie wierności.

H. Źródło niekończących się kłopotów.

BRUDNOPIS

Centralna Komisja Egzaminacyjna

EGZAMIN MATURALNY 2012

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM PODSTAWOWY

Kryteria oceniania odpowiedzi

MAJ 2012

Część I – leksykalno-gramatyczna (40 pkt)

Zadanie 1. (0–5)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych (I 1 1, 6)	1. E 2. D 3. G 4. C 5. B

Zadanie 2. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowe zastosowanie (I 1)	1. D 2. A 3. A 4. C 5. C

Zadanie 3. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Rozumienie funkcji komunikatywnych zdań (I 1 9)	1. D 2. B 3. F 4. G 5. C

Zadanie 4. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowe zastosowanie (I 1, 10,11, 13; II 1 d)	1. Falsum 2. Verum 3. Verum 4. Verum 5. Verum

Zadanie 5. (0–5)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce łacińskiej do rozpoznawania form morfologicznych (II 1a)	1. A 2. C 3. B 4. C 5. A

Zadanie 6. (0–5)

Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie przysłów, pojęć i terminów, które mają swoje źródło w łacinie (II 2 b)	1. C 2. E 3. B 4. D 5. H

Zadanie 7. (0–5)

Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie pojęć i terminów, które mają swoje źródło w łacinie (II 1 f)	1. Falsum 2. Falsum 3. Falsum 4. Verum 5. Verum

Zadanie 8. (0–5)

Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie pojęć i terminów, które mają swoje źródło w łacinie (II 1 f)	1. A 2. C 3. E 4. G 5. F

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego (30 pkt)

Zadanie 9. (0–10)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Korzystanie z informacji	Zrozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego (wyszukanie informacji szczegółowych, rozpoznanie funkcji poszczególnych elementów tekstu oraz związków między nimi) (II 2)	1. B 2. C 3. A 4. D 5. D

Zadanie 10. (0–10)

Korzystanie z informacji	Zrozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego (wyszukanie informacji szczegółowych, rozpoznanie funkcji poszczególnych elementów tekstu oraz związków między nimi) (II 2)	1. B 2. C 3. A 4. D 5. E

Zadanie 11. (0–10)

Korzystanie z informacji	Zrozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego (wyszukanie informacji szczegółowych, rozpoznanie funkcji poszczególnych elementów tekstu oraz związków między nimi) (II 2)	1. TAK 2. NIE 3. TAK 4. TAK 5. NIE

Część III – znajomość kultury antycznej (30 pkt)

Zadanie 12. (0–4)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością historii starożytnego Rzymu (I 2 23)	1. Spartakus 2. Kapua 3. 73 i 74 rok p.n.e. 4. Krassus (Marek Licyniusz)

Zadanie 13. (0–4)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością historii starożytnej Grecji i Rzymu (I 2 20, 23)	1. B 2. A 3. A 4. B

Zadanie 14. (0–6)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie twórców literatury greckiej i rzymskiej oraz wykazanie się znajomością ich dorobku (I 2 21)

Poprawna odpowiedź:

1. Autor: Arystofanes
   Tytuł utworu, np.: *Żaby, Chmury, Pokój, Acharnejczycy, Rycerze, Lizystrata, Plutos, Tesmoforie, Sejm kobiet, Osy, Ptaki*
2. Autor: G.I. Caesar/Cezar
   Tytuł utworu, np.: *Pamiętniki o wojnie galijskiej, Pamiętniki o wojnie domowej* i inne jemu przypisywane
3. Autor: Publiusz Wergiliusz Maro
   Tytuł utworu, np.: *Bukoliki (Eklogi), Georgiki, Eneida* i inne jemu przypisywane

6 p. za rozpoznanie trzech autorów i podanie trzech tytułów utworów
3 p. za podanie trzech autorów (1 p. za każdą poprawną odpowiedź)
3 p. za podanie trzech tytułów utworów (1 p. za tytuł utworu rozpoznanego autora)

Zadanie 15. (0–6)

Wiadomości i rozumienie	Odczytanie znaków kultury i tradycji antycznej (I 2 18)	1. H 2. D 3. B 4. A 5. F 6. G

Zadanie 16. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Odczytanie znaków kultury i tradycji antycznej (I 2 17, 21)	1. Herakles (Herkules) 2. Achilles 3. Jazon 4. Eneasz 5. Tezeusz

Zadanie 17. (0–5)

Wiadomości i rozumienie Tworzenie informacji	Odczytanie i interpretacja znaków kultury i tradycji antycznej Wskazanie związków kultury antycznej z kulturą współczesną (I 2 17; III 6)	1. G 2. E 3. D 4. A 5. H

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ 2012

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 180 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Część I – 20 pkt
Część II – 50 pkt
Część III – 30 pkt

MKL-R1_1P-122

Część I – leksykalno-gramatyczna *(20 pkt)*

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Uzupełnij każde z niedokończonych zdań, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

1. Caesare veniente in Galliam, alterius factionis principes erant Haedui, alterius Sequani.

Cum Caesar ..... .

2. Marcus eam epistulam mittere debebat.

Marco ..... .

3. Sunt mihi multi libri.

Ego ..... .

4. Plato totius Graeciae fuit doctissimus.

Plato ..... .

5. Nulla belluarum est prudentior elephanto.

Nulla belluarum est prudentior quam ..... .

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Uzupełnij zdania podrzędne poprawną formą czasownika wybraną spośród podanych w nawiasach.

1. Si negem hanc vitam plenam esse malorum ..... (mentior, mentiar, mentitus sum, mentiebar).

2. Haec propterea scripsi, ut vos ..... (intellegebatis, intelligeretis, intellegitis, intellegatis) me non sine causa laborare.

3. Atticus ita vixit, ut universis Atheniensibus ..... (fuit, sit, esset, erit) carissimus.

4. Postquam Caesar ..... (pervenit, pervenisset, pervenerat, perveniat), obsides poposcit.

5. Ubi dies illuxit ego ..... (proficiscor, proficiscar, profectus sum, proficisci).

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Uzupełnij zdania prawidłowymi formami wybranymi spośród zaproponowanych. Zakreśl wybrany wariant odpowiedzi.

1. Hostes non longius milia ..... octo aberrant.

   A. passus
   B. passibus
   C. passuum
   D. passui

2. Cato ..... nemo eius temporibus doctior fuit, mortuus est.

   A. qua
   B. qui
   C. quem
   D. quo

3. Cicero orationes cum ..... scripsit.

   A. cura
   B. curae
   C. curam
   D. curas

4. Cicero Catonem de senectute ..... fecit.

   A. disputante
   B. disputantem
   C. disputandam
   D. disputando

5. Caesar milites castra ..... iussit.

   A. munitos esse
   B. muniti esse
   C. munire
   D. muniti sunt

Zadanie 4. *(5 pkt)*

Uzupełnij zdania formami utworzonymi od zaproponowanych w nawiasach. Wpisz w lukę właściwą formę.

1. Volo esse ..... (iustus, iusta, iustum).
2. Apelles pinxit Alexandrum fulmen ..... (teneo, tenere, tenui, tentum).
3. Themistocles ..... (nox, noctis) servum suum ad Xerxem mittit.
4. Athenienses Militiadem ..... (imperator, imperatoris) sibi sumpserunt.
5. ..... (Roma, Romae) si licebit, manebo.

Część II – przekład tekstu

Zadanie 5. *(50 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

M. Tullius Cicero, *Laelius de amicitia,* XIX

Exsistit autem hoc loco quaedam quaestio subdifficilis, num quando amici novi, digni amicitia, veteribus sint anteponendi, ut equis vetulis teneros anteponere solemus. Indigna homine dubitatio! Non enim debent esse amicitiarum sicut aliarum rerum satietates; veterrima quaeque, ut ea vina, quae vetustatem ferunt, esse debet suavissima; verumque illud est, quod dicitur, multos modios salis simul edendos esse, ut amicitiae munus expletum sit. Novitates autem si spem afferunt, ut tamquam in herbis non fallacibus fructus appareat, non sunt illae quidem repudiandae, vetustas tamen suo loco conservanda; maxima est enim vis vetustatis et consuetudinis. Quin in ipso equo, cuius modo feci mentionem, si nulla res impediat, nemo est, quin eo, quo consuevit, libentius utatur quam intractato et novo. Nec vero in hoc, quod est animal, sed in eis etiam, quae sunt inanima, consuetudo valet, cum locis ipsis delectemur, montuosis etiam et silvestribus, in quibus diutius commorati sumus.

Tekst nr 2

G.I. Caesar, *De Bello Gallico* I, 11

Helvetii iam per angustias et fines Sequanorum suas copias traduxerant et in Haeduorum fines pervenerant eorumque agros populabantur. Haedui, cum se suaque ab iis defendere non possent, legatos ad Caesarem mittunt rogatum auxilium: ita se omni tempore de populo Romano meritos esse ut paene in conspectu exercitus nostri agri vastari, liberi [eorum] in servitutem abduci, oppida expugnari non debuerint. Eodem tempore quo Haedui Ambarri, necessarii et consanguinei Haeduorum, Caesarem certiorem faciunt sese depopulatis agris non facile ab oppidis vim hostium prohibere. Item Allobroges, qui trans Rhodanum vicos possessionesque habebant, fuga se ad Caesarem recipiunt et demonstrant sibi praeter agri solum nihil esse reliqui. Quibus rebus adductus Caesar non expectandum sibi statuit dum, omnibus, fortunis sociorum consumptis, in Santonos Helvetii pervenirent.

Objaśnienia:

Helwetowie (*Helvetii)*, Sekwanowie (*Sequani*), Eduowie (*Haedui*), Ambarrowie (*Ambarii*), Allobrogowie (*Allobroges*), Santonowie (*Santoni*) – plemiona galijskie.
Rhodanum, -i – Rodan.

PRZEKŁAD

Przekład tekstu numer ……

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Część III – pisanie własnego tekstu

Zadanie 6. *(30 pkt)*

Temat:
Na podstawie wiedzy własnej oraz podanych tekstów kultury napisz, jaki wpływ miała miłość na postępowanie i przeżycia kobiet. W interpretacyjnych wnioskach porównaj bohaterki.

Eurypides, *Medea*, przekł. J. Łanowski, w. 774-796

Wyślę jednego ze sług do Jazona,
poproszę, żeby zobaczył się ze mną.
Gdy przyjdzie, przyjmę go uprzejmym słowem:
że mnie się także tak zdaje, że racja,
że ślub z królewną, który – zdrajca – zawarł,
mnie opuściwszy, jest w porę i mądry.
Poproszę, żeby dzieci tu zostały
– nie, by zostawić je w tej wrogiej ziemi,
gdzie oni mogą znieważyć me dzieci,
lecz by podstępem móc zabić królewnę.
Poślę je – w rękach będą niosły dary
dla niej, ażeby nie iść na wygnanie:
powiewny peplos i diadem ze złota.
Gdy strój ten weźmie i na ciało włoży,
zginie – i ona, i ten, kto jej dotknie;
taką trucizną dary te nasycę.
Lecz tutaj jednak me słowa odmienię.
Płaczę nad czynem, który muszę spełnić
niebawem: dzieci przecież pozabijam
własne – już nikt ich przed tym nie ocali.
Tak to zniszczywszy cały dom Jazona,
ujdę z tej ziemi w ucieczce przed mordem
najmilszych dzieci, najstraszniejszą zbrodnią.

P. Vergilius Maro, *Eneida*, przekł. Z. Kubiak ks. IV, w. 412-435

Chciałeś tak wstrętną zbrodnię, wiarołomco,
Zataić? Skrycie odpłynąć z tej ziemi?
Ani cię moja miłość nie zatrzyma,
Ni obietnica, jaką dałeś, ani
To, że okrutną śmiercią Dydo zginie?
I pod gwiazdami zimy chcesz żeglować
Pośród stłoczonych nad topielą wichrów,
Okrutny? Przecież gdyby dawna Troja
Stała i gdybyś nie szukał za morzem
Krainy obcej i domów nieznanych,
Czyżbyś ty płynął do Troi po falach
Wzburzonych? Ty więc ode mnie uciekasz?
Na te łzy moje, na twoją prawicę

(Bo nic innego już nie zostawiłam
Sobie nieszczęsnej), na ślub, na zaczęte
Małżeństwo, błagam, jeślim coś dobrego
Tobie zrobiła, jeśli ci się we mnie
Cokolwiek zdało błogie, nad tym domem,
Który się wali, ulituj się, porzuć
Swój zamiar – jeśli jeszcze można błagać.
Znienawidziły mnie przez ciebie szczepy
Libii, wodzowie Nomadów, wrogami
Są Tyryjczycy. Przez ciebie straciłam
Cześć, sławę dawną.

Jean-Léon Gérôme, *Kleopatra i Cezar*, 1866

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS

Centralna Komisja Egzaminacyjna

EGZAMIN MATURALNY 2012

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM ROZSZERZONY

Kryteria oceniania odpowiedzi

MAJ 2012

Część I – leksykalno-gramatyczna (20 pkt)

Zadanie 1. (0–5)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie	Dokonanie przekształceń składniowych (I 1. 11, 12 II 4, 1a, b, d)	1. Cum Caesar venit/veniret in Galliam alterius factionis principes erant Haedui, alterius Sequani. 2. Marco ea epistula mittenda erat. 3. Ego multos libros habeo. 4. Plato (in) ex tota Graecia fuit doctissimus. 5. Nulla belluarum est prudentior quam elephantus.

Zadanie 2. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie indikatiwu i koniunktiwu w zdaniach podrzędnych (I 1. 7, 14)	1. mentiar 2. intellegeretis (intelligeretis) 3. esset/sit 4. pervenit/pervenerat 5. profectus sum

Zadanie 3. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie wiadomości z morfologii i składni (I 1. 1, 6, 12)	1. C 2. D 3. A 4. B 5. C

Zadanie 4. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie wiadomości z morfologii (I 1. 1, 12)	1. iustus/iusta 2. tenentem/tenere 3. nocte (noctu) 4. imperatorem 5. Romae

Część II – przekład tekstu (50 pkt)

Zadanie 5. (0–50)

Obszar standardów	Opis wymagań
Korzystanie z informacji	Przełożenie oryginalnego tekstu łacińskiego na język polski, czyli: – rozpoznanie ogólnego sensu tekstu – wykorzystanie wiadomości o gramatyce i leksyce łacińskiej do sporządzenia przekładu – oddanie w przekładzie ogólnego charakteru i funkcji tłumaczonego tekstu – zastosowanie poprawnych technik przekładu łacińskich struktur morfologicznych, składniowych, zdaniowych, ponadzdaniowych – zastosowanie właściwych polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych – zredagowanie spójnego i poprawnego stylistycznie przekładu. (I 1; II 1–6)

Przekład tekstu nr 1– M. Tullius Cicero *Laelius de amicitia,* XIX

Lp.	Zdanie	Punktacja	
		cząstkowa	maksymalna
1.	Exsistit autem hoc loco quaedam quaestio subdifficilis,	0-1-2	8
	num quando amici novi, digni amicitia, veteribus sint anteponendi,	0-1-2-3	
	ut equis vetulis teneros anteponere solemus.	0-1-2-3	
	zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	
2.	Indigna homine dubitatio!	0-1	1
	zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	
3.	Non enim debent esse amicitiarum sicut aliarum rerum satietates;	0-1-2	11
	veterrima quaeque, ut ea vina, quae vetustatem ferunt, esse suavissima;	0-1-2-3	
	verumque illud est, quod dicitur, multos modios salis simul edendos esse,	0-1-2-3-4	
	ut amicitiae munus expletum sit.	0-1-2	
	zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	
4.	Novitates autem si spem afferunt,	0-1-2	11
	ut tamquam in herbis non fallacibus fructus appareat,	0-1-2-3	
	non sunt illae quidem repudiandae,	0-1-2	
	vetustas tamen suo loco conservanda;	0-1-2	
	maxima est enim vis vetustatis et consuetudinis.	0-1-2	
	zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	
5.	Quin in ipso equo, cuius modo feci mentionem,	0-1-2	7
	si nulla res impediat,	0-1	
	nemo est, quin eo, quo consuevit, libentius utatur quam intractato et novo.	0-1-2-3-4	
	zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	

6.	Nec vero in hoc, quod est animal,	0-1	7
	sed in eis etiam, quae sunt inanima, consuetudo valet,	0-1-2	
	cum locis ipsis delectemur, montuosis etiam et silvestribus,	0-1-2	
	in quibus diutius commorati sumus.	0-1-2	
	zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	
7.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu	0-1-2-3-4-5	5
		Razem	50
*Punkt ten można przyznać tylko wtedy, gdy uczeń nie otrzymał punktów za przekład poszczególnych części zdania, ale zrozumiał jego treść.			

Przekład tekstu nr 2 – G.I. Caesar *De Bello Gallico,* I, 11

Lp.	Zdanie	Punktacja	
		cząstkowa	maksymalna
1.	Helvetii iam per angustias et fines Sequanorum suas copias traduxerant	0-1-2-3	6
	et in Haeduorum fines pervenerant eorumque agros populabantur.	0-1-2-3	
	Zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	
2.	Haedui, cum se suaque ab iis defendere non possent,	0-1-2-3	16
	legatos ad Caesarem mittunt rogatum auxilium:	0-1-2	
	ita se omni tempore de populo Romano meritos esse	0-1-2-3	
	ut non debuerint	0-1-2	
	paene in conspectu exercitus nostri agri vastari,	0-1-2-3	
	liberi [eorum] in servitutem abduci,	0-1-2	
	oppida expugnari	0-1	
	Zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	
3.	Eodem tempore quo Haedui Ambarri, necessarii et consanguinei Haeduorum,	0-1-2-3	9
	Caesarem certiorem faciunt	0-1-2	
	sese depopulatis agris non facile ab oppidis vim hostium prohibere.	0-1-2-3-4	
	Zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	
4.	Item Allobroges, qui trans Rhodanum vicos possessionesque habebant,	0-1-2-3	7
	fuga se ad Caesarem recipiunt	0-1	
	et demonstrant sibi praeter agri solum nihil esse reliqui.	0-2-3	
	Zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	
5.	Quibus rebus adductus Caesar non expectandum sibi statuit	0-2-3-4	7
	dum, omnibus, fortunis sociorum consumptis,	0-1-2	
	in Santonos Helvetii pervenirent.	0-1	
	Zrozumienie sensu całego zdania*	0-1	
6.	Poprawność językowa i stylistyczna całości	0-1-2-3-4-5	5
		Razem	50
*Punkt ten można przyznać tylko wtedy, gdy uczeń nie otrzymał punktów za przekład poszczególnych części zdania, ale zrozumiał jego treść.			

Część III – pisanie własnego tekstu (30 pkt)

Zadanie 6. (0–30)

Obszar standardów	Opis wymagań
Tworzenie informacji	Zinterpretowanie przekazów kulturowych i tworzenie tekstu własnego, czyli: – zanalizowanie i zsyntezowanie treści zawartych w materiale źródłowym – wyselekcjonowanie posiadanych wiadomości i wykorzystanie ich do wykonania zadania – zintegrowanie wiedzy z różnych dziedzin – wyrażenie i uzasadnienie swojego punktu widzenia, opinii – zredagowanie wypowiedzi z zachowaniem treściowych i formalnych zasad organizacji tekstu – sformułowanie wypowiedzi zgodnie z zasadami poprawności językowej. (I 2. 17a, 20 e, g; III a–g)

Na podstawie wiedzy własnej oraz podanych tekstów kultury napisz, jaki wpływ miała miłość na postępowanie i przeżycia kobiet. W interpretacyjnych wnioskach porównaj bohaterki.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU: (maksymalnie 25 punktów)

1. Eurypides *Medea* 0-7

Z wiedzy własnej: (0-3)

a. Medea pochodziła z królewskiego rodu,
b. słynęła z umiejętności czarodziejskich i lekarskich,
c. zakochała się w Jazonie i pomogła mu znaleźć złote runo,
d. uciekając z ojczyzny, zrezygnowała ze swojej pozycji królewskiej,
e. Jazon zdradził Medeę i zaaranżował nowe małżeństwo,
f. Medea drobiazgowo zaplanowała zabójstwo Jazona,
g. karząc męża, ukarała również siebie i była tego świadoma,
h. bogowie darowali Medei karę,

Na podstawie tekstu: (0-4)

i. wyżej ceni miłość niż pozycję królewską we własnym kraju,
j. wyżej ceni miłość niż przebywanie we własnym kraju,
k. nie potrafi pogodzić się z odejściem ukochanego,
l. czuje się oszukana i wykorzystana,
m. czuje się upokorzona,
n. pała żądzą zemsty na nowej żonie Jazona,
o. upokorzenie i nienawiść wyzwala w niej nikczemną podstępność,
p. jest przebiegła, chłodna, analityczna,
q. z premedytacją planuje morderstwo nowej żony Jazona,
r. jest zdecydowana zemścić sie nawet za cenę życia własnych dzieci,
s. jest postacią tragiczną, bo świadomą niszczenia siebie i tego, co kocha.

2. Vergilius *Eneida* 0-7

Z wiedzy własnej: (0-3)

a. Dydona była królową Kartaginy,
b. zakochała się w Eneaszu poprzez intrygę bogów,
c. Eneasz przybył do Kartaginy z woli Junony, zagnany tam przez burzę,
d. piękno i kultura królowej nie były mu obojętne,
e. przez związek z Trojaninem, królowa naraziła się na wrogość sąsiadów,
f. dla obcego przybysza zrezygnowała z własnej pozycji,
g. Dydona, po odpłynięciu Eneasza, popełniła samobójstwo,

Na podstawie tekstu: (0-4)

h. jest ofiarą manipulacji bogów,
i. miłość przedkłada nad pozycję królowej,
j. dla miłości poświęciła „cześć, sławę dawną”,
k. jest przygnębiona, że Eneasz chciał porzucić ją skrycie
l. czuje się oszukana i zawiedziona niedotrzymaniem danej jej obietnicy (niedotrzymaniem ślubów),
m. błaga Eneasza o miłość i litość, upokarza się,
n. jest rozgoryczona odejściem ukochanego,
o. nie widzi sensu dalszego życia.

3. J.L. Gérôme *Kleopatra i Cezar* 0-6

Z wiedzy własnej: (0-4)

a. Kleopatra była królową Egiptu,
b. chcąc chronić interesy państwa, związała się sojuszem z Rzymem,
c. nawiązała romans z Cezarem, by wzmocnić swoją pozycję,
d. dzięki Cezarowi wyeliminowała swoje rodzeństwo, konkurujące z nią o władzę,
e. po przegranej bitwie pod Akcjum, Kleopatra, zgodnie z tradycją, popełniła samobójstwo,

Na podstawie obrazu: (0-2)

f. Kleopatra przedstawiona jest w pięknej szacie, z insygniami królewskimi w postaci diademu na głowie, u jej nóg klęczy sługa,
g. Cezar siedzi na drugim planie, królowa rozmawia z nim jak równy z równym,
h. jest zdeterminowana, ale i pełna godności, demonstruje swoją pozycję, mimo że przybyła prosić Cezara o pomoc,
i. doprowadziła do spotkania podstępem (przyniesiono ją zawiniętą w dywan).

4. Wnioski 0-5

a. Medea i Dydona to postacie mitologiczne; Kleopatra jest postacią historyczną,
b. każda z kobiet zajmowała wysoką pozycję społeczną,
c. wszystkie kierują się silnymi emocjami,
d. losy tych bohaterek są tragiczne,
e. decydując się na związki uczuciowe, wiele poświęcają (np. pozycję, szacunek otoczenia, dzieci, życie),
f. uczucia bohaterek mogą budzić nasz podziw, oburzenie lub współczucie, ale nie obojętność,
g. były inspiracją dla twórców kultury w wielu epokach,
h. takich bohaterek, jak przedstawione, jest więcej.

II.	Kompozycja pracy	0-1-2
•	Funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana.	2
•	Uporządkowana, spójna.	1
III.	Poprawność językowa i stylistyczna	0-3
•	Poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo.	3
•	Poprawna składnia i frazeologia (dopuszczalne nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka.	2
•	Wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe.	1

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2011

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 120 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Część I – 40 pkt
Część II – 30 pkt
Część III – 30 pkt

MKL-P1_1P-112

Część I – leksykalno-gramatyczna *(40 pkt)*

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Formom rzeczownika **homo, hominis** przyporządkuj formy zaimka **qui, quae, quod** w takim samym przypadku, liczbie i rodzaju.

Lp.	Formy rzeczownika	Poprawna forma
1.	homine	
2.	hominem	
3.	homines	
4.	hominis	
5.	hominum	

a. cui
b. cuius
c. quem
d. quo
e. quorum
f. quos

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Uzupełnij zdania poprawnymi formami. Zakreśl właściwą formę.

1. Consul magna pericula civibus ..... dixit.
   A. imminebant
   B. imminere
   C. immineri
   D. imminet
2. Dux milites ..... convocavit.
   A. manus
   B. nutum
   C. tuba
   D. voci
3. Omnes captivi, quibus facultas ..... data erat, fugerunt.
   A. fugienda
   B. fugiendae
   C. fugiendi
   D. fugiendo
4. Rhea Silvia Romuli et Remi ..... erat.
   A. mater
   B. matre
   C. matrem
   D. matri
5. Tace, serve ..... !
   A. miser
   B. misere
   C. miseriore
   D. miserrimus

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Co powinni zrobić uczniowie, gdy nauczyciel powie...? Czy wypowiedź nauczyciela została poprawnie zrozumiana (Verum), czy niepoprawnie (Falsum)?
Wpisz do tabeli odpowiednio „V” lub „F”.

Lp.	Nauczyciel mówi:	Uczniowie powinni:	„V” lub „F”
1.	Aperite libros vestros!	otworzyć swoje książki	
2.	Cur statis? Properemus!	zatrzymać się	
3.	In hortum properate!	iść do ogrodu	
4.	Repetamus ultimam sententiam!	postawić ultimatum	
5.	Scribite epistulam ad amicum!	napisać list do przyjaciela	

Zadanie 4. *(5 pkt)*

Uzupełnij zdania, zachowując znaczenie zdań wyjściowych. Zakreśl poprawny wariant.

1. Fructus servo portandi erant.

   Servus fructus ..... .

   A. portaturus erat.
   B. portare debebat.
   C. portabat.
   D. habebat.

2. Miles dixit: „A duce punitus sum”.

   Miles dixit .....

   A. eum a duce punitum esse.
   B. ducem ab eo punitum esse.
   C. se a duce punitum esse.
   D. se ducem punivisse.

3. Multos equos in campo videbis.

   Multi equi in campo .....

   A. a te videbuntur.
   B. a te videantur.
   C. ab iis videberis.
   D. a vobis videris.

4. Templum aedificare in animo habeo.

   Templum .....

   A. aedificaturus sum.
   B. aedificavi.
   C. a me aedificatum est.
   D. mihi aedificandum est.

5. Vestis pulchra tibi est.

   Vestem pulchram .....

   A. emis.
   B. habes.
   C. habere debes.
   D. vides.

Zadanie 5. *(5 pkt)*

Czy przekład podkreślonych fragmentów zdań jest poprawny (Verum), czy niepoprawny (Falsum)? Napisz obok każdego przekładu odpowiednio „V” lub „F”.

1. Vidistine pulchra aedificia in foro?

   nie widziałeś .....

2. Quot templa in foro sunt?

   ile świątyń .....

3. Troia decimo anno capta est.

   przez dziesięć lat .....

4. Mater filia pulchrior est.

   od matki .....

5. Puella ad canem magnum fortiter accessit.

   szybko .....

Zadanie 6. *(5 pkt)*

Przyporządkuj łacińskim przysłowiom ich polskie przekłady.

Lp.	Przysłowie	Litera oznaczająca przekład
1.	Carum est, quod rarum est.	
2.	Fortes fortuna adiuvat.	
3.	Melior est certa pax quam sperata victoria.	
4.	Omnia mea mecum porto.	
5.	Stultitia morbus est animi.	

a. Drogie jest to, co jest rzadkie.
b. Głupi boją się losu.
c. Głupota jest chorobą duszy.
d. Lepszy jest pewny pokój niż spodziewane zwycięstwo.
e. Los prowadzi ze mną wojnę.
f. Los sprzyja dzielnym.
g. Więcej znaczy rozum niż siła.
h. Wszystko, co moje, noszę ze sobą.
i. Wszystko, co sławne, jest rzadkie.

Zadanie 7. *(5 pkt)*

Czy przekład zamieszczonych zwrotów jest poprawny (Verum), czy niepoprawny (Falsum)? W miejsce kropek wpisz odpowiednio "V" lub "F".

1. Et cetera = i pozostałe .....
2. In spe = wbrew nadziei .....
3. Post factum = po dokonanym czynie .....
4. Una voce = jednogłośnie .....
5. Vacat = jest winny ……..

Zadanie 8. *(5 pkt)*

Uzupełnij tabelę, wpisując poprawne znaczenie pojęć.

Lp.	Pojęcie	Litera oznaczająca znaczenie
1.	iluzja	
2.	imaginacja	
3.	imitacja	
4.	impertynencja	
5.	indagacja	

a. fantazja, wyobraźnia
b. grubiaństwo
c. naśladownictwo
d. przywóz
e. wypytywanie
f. złudzenie
g. zamierzenie

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego *(30 pkt)*

Zadanie 9. *(12 pkt)*

Przeczytaj podany niżej tekst. Przy każdym z napisanych pod nim zdań zakreśl tę spośród możliwości jego dokończenia, która jest zgodna z treścią tekstu.

Velleius Paterculus, *Historiae*, II

Hic nobilissima Iuliorum genitus familia est et, quod inter omnes antiquissimos constabat, ab Anchisae ac Venerae deducens genus, forma omnium civium excellentissimus, vigore animi acerrimus, munificentia effusissimus, animo super humanam et naturam et fidem evectus, magnitudine cogitationum, celeritate bellandi, patientia periculorum Magno illi Alexandro sed sobrio neque iracundo simillimus, qui denique semper et cibo et somno in vitam, non in voluptatem uteretur, cum fuisset C.Mario sanguine coniunctissimus atque idem Cinnae gener, cuius filiam ut repudiaret ullo metu compelli potuit. Cum M.Piso consularis Anniam, quae Cinnae uxor fuerat, in Sullae dimisisset gratiam, habuissetque fere XVIII annos eo tempore, quo Sulla rerum potitus est, magnis ministris Sullae adiutoribusque partium quam ipso conquirentibus eum ad necem mutata veste dissimilemque fortunae suae indutus habitum nocte urbe elapsus est.

Objaśnienia

Alexander Magnus – Aleksander Wielki, król Macedończyków
Caius Marius – Gajusz Mariusz, mąż ciotki Cezara, Julii, przywódca popularów, reformator i dowódca wojskowy
Lucius Cornelius Cinna – Lucjusz Cynna, teść Cezara, po śmierci Mariusza przywódca popularów, zamordowany przez żołnierzy w czasie rozruchów
Marcus Piso – Marek Pizon, polityczny przeciwnik Cezara
Lucius Cornelius Sulla – wódz i dyktator rzymski w latach 82–79 p.n.e.

1. Cezar pochodził z rodziny
   A. zasłużonej.
   B. bardzo znanej.
   C. szanowanej.
   D. nikomu nieznanej.

2. Cezar odznaczał się
   A. skąpstwem.
   B. zachłannością.
   C. rozrzutnością.
   D. szczodrością.

3. Cezar dorównywał Aleksandrowi Wielkiemu wytrwałością w cierpliwym reagowaniu na
   A. skargi wojska.
   B. niebezpieczeństwa.
   C. brak pieniędzy.
   D. rabunki wojska.

4. Cezar był blisko spokrewniony z
   A. Gajuszem Mariuszem.
   B. Markiem Pizonem.
   C. Lucjuszem Sullą.
   D. Markiem Cyceronem.

5. Marek Pizon to były
   A. dyktator.
   B. pretor.
   C. konsul.
   D. edyl.

6. Cezar wymknął sie z Rzymu
   A. wczesnym rankiem.
   B. w południe.
   C. nocą.
   D. późnym popołudniem.

Zadanie 10. *(12 pkt)*

Czy zamieszczone niżej stwierdzenia są zgodne z treścią tekstu (Verum), czy niezgodne (Falsum)? Napisz obok każdego zdania odpowiednio „V” lub „F”.

Lp	Zdanie o Cezarze	V lub F
1.	Ród Julijski wywodził się od bogów.	
2.	Cezar odznaczał się szybkością w walce.	
3.	Cezar najbardziej cenił sen i jedzenie.	
4.	W wybuchach gniewu Cezar dorównywał Aleksandrowi Macedońskiemu.	
5.	Cezar miał prawie 17 lat, gdy Sulla doszedł do władzy.	
6.	Uciekając z Rzymu, Cezar przebrał się za biedaka.	

Zadanie 11. *(6 pkt)*

Spośród czterech możliwych zakreśl to znaczenie słowa, w którym wystąpiło ono w tekście.

1. deduco
   A. sprowadzić
   B. usunąć
   C. wywodzić
   D. odejmować

2. acer
   A. bystry
   B. głośny
   C. gorliwy
   D. przeraźliwy

3. gratia
   A. usłużność
   B. powab
   C. łaska
   D. miłość

4. sanguis
   A. szpik
   B. dziecię
   C. wnuk
   D. pokrewieństwo

5. conquiro
   A. poszukiwać
   B. domagać się
   C. zdobyć
   D. ścigać

6. induo
   A. odziać się
   B. popaść w coś
   C. zawikłać się
   D. zawisnąć

Część III – znajomość kultury antycznej *(30 pkt)*

Zadanie 12. *(3 pkt)*

Przeczytaj tekst i odpowiedz na zamieszczone pod nim pytania.

J. Wolski, *Historia powszechna. Starożytność*

Ateńczycy postanowili uderzyć natychmiast na Persów i zapewne za radą Miltiadesa opracowali plan bitwy, przebywając ostatni odcinek marszu na nizinę […] biegiem, celem uniknięcia strat od strzał łuczników perskich. Początkowo w zwarciu słabsze centrum Ateńczyków zostało rozbite przez Persów, ale na skrzydłach odnieśli oni zwycięstwo i ostatecznie rozgromili Persów, których ścigali aż na okręty. Po bitwie ruszyli Ateńczycy pod Ateny spiesznym marszem, tak że Persowie, którzy tymczasem opłynęli Attykę i zjawili się pod portem w Faleronie, zrezygnowali z dalszej akcji i odpłynęli do Azji Mniejszej.

1. Jak nazywało się miejsce, w którym rozegrała się opisana bitwa? .....
2. W którym roku rozegrała się opisana bitwa? .....
3. Czy w opisywanej bitwie walczyli Spartanie? .....

Zadanie 13. *(6 pkt)*

Uzupełnij zdania. Podkreśl poprawny wariant odpowiedzi.

1. Cyceron był zwolennikiem
   A. demokracji.
   B. dyktatury.
   C. monarchii.
   D. republiki.
2. Teorię „idealnego”, utopijnego państwa, na którego czele powinni stać filozofowie, stworzył
   A. Arystoteles.
   B. Cyceron.
   C. Platon.
   D. Sokrates.
3. Hasło „żyj w ukryciu” głosił
   A. Epikur.
   B. Perykles.
   C. Sokrates.
   D. Zenon z Kition.
4. Najwyższe wyróżnienie wojskowe w Rzymie przyznawane przez senat zwycięskiemu wodzowi to
   A. jarzmo.
   B. konsulat.
   C. prefektura.
   D. triumf.
5. Świątynia Jowisza Największego Najlepszego znajdowała się na rzymskim
   A. Awentynie.
   B. Kapitolu.
   C. Kwirynale.
   D. Palatynie.

6. Pomieszczenie, w którym były łoża biesiadne zestawione pod kątem prostym, nazywano
   A. atrium.
   B. tablinum.
   C. tabularium.
   D. triclinium.

Zadanie 14. *(5 pkt)*

Przyporządkuj właściwą nazwę każdej z zaznaczonych części teatru. Postaw znak „X” obok nazwy części będącej podestem dla aktorów. Rozwiązanie zapisz w tabelach.

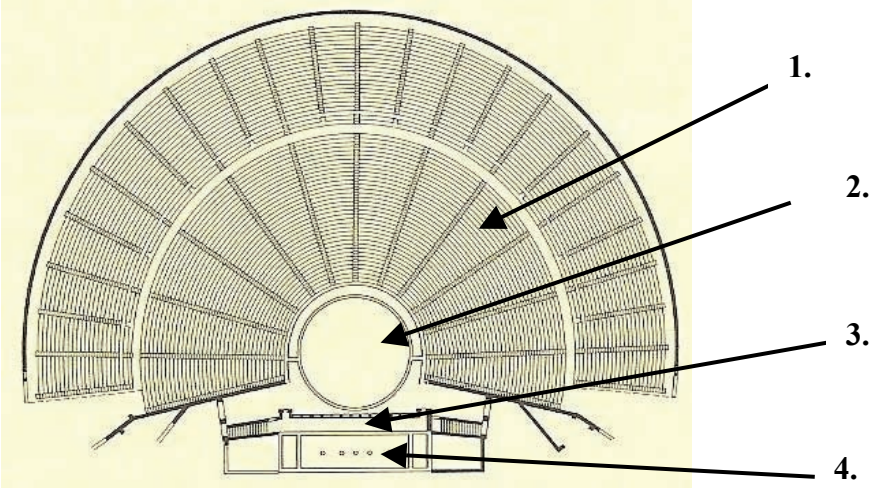

Część teatru	Litera oznaczająca nazwę
1.	
2.	
3.	
4.	

Nazwa	Podest dla aktorów
A. arena	
B. orchestra	
C. parodos	
D. proskenion	
E. skene	
F. theatron	

Zadanie 15. *(3 pkt)*

Przeczytaj tekst i odpowiedz na zamieszczone pod nim pytania.

J. Carcopino, *Życie codzienne w Rzymie*

Tor tworzyło początkowo dno doliny, której gąbczasta miękkość łagodziła upadki; widownia, czyli cavea, znajdowała się na stokach dwóch graniczących ze sobą pagórków, gdzie piętrzyły się nad sobą, miejsca dla widzów; jeśli chodzi o pole dla wyczynów, którym oddawali się zawodnicy, to było ono wytyczone pośrodku przez dwie drewniane mety; [...] Obydwie mety zostały połączone podłużnym nasypem, którego wykonanie możliwe było dopiero po uprzednim osuszeniu doliny Murcia. Rzymianie porównywali go z kręgosłupem areny, spiną, a jego monotonię urozmaicili, ustawiając tu początkowo posągi życzliwych igrzyskom bóstw.

1. Jak nazywa się typ opisanej budowli? .....
2. Jak nazywała się największa tego typu budowla w Rzymie? Napisz po łacinie nazwę własną. .....
3. Jakie igrzyska odbywały się w opisanej budowli? .....

Zadanie 16. *(2 pkt)*

Pod każdą ilustracją napisz, w jakim porządku architektonicznym wykonano kolumny.

1. porządek .....

2. porządek .....

Zadanie 17. *(6 pkt)*

Obok każdego fragmentu „Metamorfoz” Owidiusza napisz imię postaci mitologicznej, która uległa przemianie.

Lp.	**Fragment *Metamorfoz* Owidiusza**	**Imię postaci mitologicznej**
1.	Junona ją skarała i sprawiła, że tylko końce słów powtarza i odbija głosy.	
2.	Ale nigdzie nie ma ciała. Zamiast niego znajdują nimfy barwy szafranu, z płatkami białymi wokoło.	
3.	Z boku zwisają cienkie długie nogi, reszta jest samym brzuchem – z brzucha nić wysnuwa pająk i – jak niegdyś ... – dalej przędzie nici.	
4.	Wśród trupów synów, córek, męża – wdowa skamieniała od żalu.	
5.	Wraca rzeźbiarz, spieszy do swojej dziewczyny z kamienia, całuje. Czuje ciepło ciała. Znowu całuje, do piersi przyciska. Czuje, że kamień mięknie, łagodnieje, poddaje się dłoniom.	
6.	Pozostaje, zmieniona w skałę, co do dzisiaj sterczy z morza. Omijają ją żeglarze, bo niejeden okręt pochłonęła, podobnie jak Charybda po przeciwnej stronie.	

Zadanie 18. *(5 pkt)*

Pod każdym zdjęciem napisz literę oznaczającą sens zwrotu frazeologicznego, który ono ilustruje.

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

a. Cierpienia wynikające z niemożności zaspokojenia pragnień.
b. Czyjaś słaba strona.
c. Śmiałe przedsięwzięcie, które może się zakończyć tragicznie.
d. Osoba mówiąca w sposób niejasny.
e. Praca niewykonalna; wymagająca wielkiego wysiłku, ale nie dająca efektu.
f. Problem, którego nie można rozwiązać bez nadludzkiego wysiłku.
g. Przyczyna niezgody.
h. Podstępny, niebezpieczny podarunek.

Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

EGZAMIN MATURALNY 2011

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM PODSTAWOWY

Kryteria oceniania odpowiedzi

MAJ 2011

Część I – leksykalno-gramatyczna

Zadanie 1. (0-5)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych	1 – D 2 – C 3 – F 4 – B 5 – E

Zadanie 2. (0-5)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowe zastosowanie	1 – B 2 – C 3 – C 4 – A 5 – A

Zadanie 3. (0-5)

Wiadomości i rozumienie	Rozumienie funkcji komunikatywnych zdań (zdanie oznajmujące, pytajne, rozkazujące)	1 – Verum 2 – Falsum 3 – Verum 4 – Falsum 5 – Verum

Zadanie 4. (0-5)

Wiadomości i rozumienie	Rozpoznanie form morfologicznych i ich składniowe zastosowanie	1 – B 2 – C 3 – A 4 – A 5 – B

Zadanie 5. (0-5)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce łacińskiej do rozpoznawania form morfologicznych.	1 – Falsum 2 – Verum 3 – Falsum 4 – Falsum 5 – Falsum

Zadanie 6. (0-5)

Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie przysłów, pojęć i terminów, które mają swoje źródło w łacinie	1 – A 2 – F 3 – D 4 – H 5 – C

Zadanie 7. (0-5)

Korzystanie z informacji	Zastosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce łacińskiej do rozpoznania form morfologicznych; wyjaśnienie pojęć i terminów, które mają swoje źródło w łacinie	1 – Verum 2 – Falsum 3 – Verum 4 – Verum 5 – Falsum

Zadanie 8. (0-5)

Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie pojęć i terminów, które mają swoje źródło w łacinie	1 – F 2 – A 3 – C 4 – B 5 – E

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego

Zadanie 9. (0-12)

Korzystanie z informacji	Zrozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego (wyszukanie informacji szczegółowych, rozpoznanie funkcji poszczególnych elementów tekstu oraz związków między nimi)	1 – B 2 – D 3 – B 4 – A 5 – C 6 – C

Zadanie 10. (0-12)

Korzystanie z informacji	Zrozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego (wyszukanie informacji szczegółowych, rozpoznanie funkcji poszczególnych elementów tekstu oraz związków między nimi)	1 – Verum 2 – Verum 3 – Falsum 4 – Falsum 5 – Falsum 6 – Verum

Zadanie 11. (0-6)

Korzystanie z informacji	Zrozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego (wyszukanie informacji szczegółowych, rozpoznanie funkcji poszczególnych elementów tekstu oraz związków między nimi)	1 – C 2 – A 3 – C 4 – D 5 – A 6 – A

Część III – znajomość kultury antycznej

Zadanie 12. (0-3)

Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie	Odczytanie znaków kultury i tradycji antycznej	1 – Maraton 2 – 490 r. p.n.e. 3 – nie

Zadanie 13. (0-6)

Wiadomości i rozumienie	Odczytanie znaków kultury i tradycji antycznej	1 – D 2 – C 3 – A 4 – D 5 – B 6 – D

Zadanie 14. (0-5)

Wiadomości i rozumienie	Odczytanie znaków kultury i tradycji antycznej	1 – F 2 – B 3 – D 4 – E X – D

Zadanie 15. (0-3)

Wiadomości i rozumienie	Odczytanie znaków kultury i tradycji antycznej	1 – cyrk 2 – Circus Maximus 3 – wyścigi konne, wyścigi rydwanów

Zadanie 16. (0-2)

Wiadomości i rozumienie	Odczytanie znaków kultury i tradycji antycznej	1 – koryncki 2 – dorycki

Zadanie 17. (0-6)

Wiadomości i rozumienie	Odczytanie znaków kultury i tradycji antycznej	1 – Echo 2 – Narcyz 3 – Arachne 4 – Niobe 5 – Galatea 6 – Scylla

Zadanie 18. (0-5)

Wiadomości i rozumienie	Odczytanie znaków kultury i tradycji antycznej	1 – H 2 – B 3 – C 4 – E 5 – F

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ 2011

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 180 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Część I – 20 pkt
Część II – 50 pkt
Część III – 30 pkt

MKL-R1_1P-112

Część I – leksykalno-gramatyczna *(20 pkt)*

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Uzupełnij każde z niedokończonych zdań, tak aby zachować sens zdania wyjściowego.

1. Cum tempus necessitasque postulat, decertandum est.

   Tempore necessitateque ..... .
2. Aviae et avo domus pulchra erat.

   Avia et ..... .
3. Discipuli libros multos legere debent.

   Discipulis ..... .
4. Nihil est amabilius quam virtus.

   Nihil est amabilius ..... .
5. Magiser docet: *Horatius poeta magnus fuit*.

   Magister docet ..... .

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Uzupełnij zdania podrzędne poprawnymi formami czasowników podanych w nawiasach.

1. Vos, Quirites, quoniam iam nox ..... (sum, esse, fui), in vestra tecta discedite.
2. Haec propterea scripsi, ut vos ..... (intelligo, intelligere, intellexi, intellectum) me non sine causa laborare.
3. Quis potest esse tam aversus a vero, ut ..... (nego, negare, negavi, negatum) omnia administrari deorum nutu?
4. Dies deficiat si ..... (volo, velle, volui) paupertatis causam defendere.
5. Quamquam adesse eis non licebat, ... (adsum, adesse, affui) tamen.

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Uzupełnij zdania prawidłowymi formami wybranymi spośród zaproponowanych. Zakreśl wybrany wariant odpowiedzi.

1. Resistendum ..... est tamquam contra morbum.
   A. senectutis
   B. senectuti
   C. senectutem
   D. senectute

2. Celeriter haec fama ac nuntii ad Vercingetorigem ..... .
   A. perfert
   B. perfertur
   C. perferebat
   D. perferentur

3. Parvum ego te, Iugurta ..... patre in regnum meum accepi.
   A. amittente
   B. amisso
   C. amissuro
   D. amittendo

4. Est ..... providere quid futurum sit.
   A. consule
   B. consul
   C. consulis
   D. consules

5. Tua memoria iucunda est ..... .
   A. nobis
   B. nostrum
   C. nostris
   D. nos

Zadanie 4. *(5 pkt)*

Uzupełnij zdania formami utworzonymi od zaproponowanych w nawiasach. Wpisz w lukę właściwą formę.

1. Clamabat ille miser civem Romanum ..... (Marcus,-i) esse.
2. Segesta est oppidum, quod demonstrant ..... (condo, condere, condidi, conditum) ab Aenea.
3. Ipse ..... (Carthago,-inis) se recipit.
4. Hoc est ..... (disco, discere, didici) tempus.
5. ..... (perterreo, perterrere, perterrui, perterritum) exercitu Labienus procedit.

Część II – przekład tekstu

Zadanie 5. *(50 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

Marcus T. Cicero, *Cato Maior sive de senectute*, XVIII, 62-63

Sed in omni ratione mementote eam me senectutem laudare, quae fundamentis adulescentiae constituta sit. Ex eo efficitur, id quod ego magno quondam cum assensu omnium dixi, miseram esse senectutem, quae se oratione defenderet. Non cani nec rugae repente auctoritatem arripere possunt, sed honeste acta superior aetas fructus capit auctoritatis extremos. Haec enim ipsa sunt honorabilia, quae videntur levia atque communia, salutari, appeti, decedi, assurgi, deduci, reduci, consuli; quae et apud nos et in aliis civitatibus, ut quaeque optime morata sit, ita diligentissime observantur. Quin etiam memoriae proditum est, cum Athenis ludis quidam in theatrum grandis natu venisset, magno conssesu locum nusquam ei datum a suis civibus; cum autem ad Lacedaemonios accessisset, qui legati cum essent certo in loco consederant, consurrexisse omnes illi dicuntur et senem sessum recepisse.

Objaśnienia

Athenae,-arum – Ateny
Lacedaemonii,-orum – Lacedemończycy, mieszkańcy Lakonii

Tekst nr 2

Lucius A. Seneca, *De tranquilitate animi*, IX

Quadraginta milia librorum Alexandriae arserunt; pulcherrimum regiae opulentiae monumentum alius laudaverit, sicut et T.Livius, qui elegantiae regum curaeque egregium id opus ait fuisse: non fuit elegantia illud aut cura, sed studiosa luxuria, immo ne studiosa quidem, quoniam non in studium sed in spectaculum comparaverant, sicut plerisque, ignaris etiam puerilium litterarum, libri non studiorum instrumenta, sed cenationum ornamenta sunt. Paretur itaque librorum quantum satis sit, nihil in apparatum. Honestius, inquis, hoc se impensae quam in Corinthia pictasque tabulas effuderint. Vitiosum est ubique quod nimium est. Cur ignoscas homini armaria et citro atque ebore captanti, corpora conquirenti aut ignotorum auctorum aut improbatorum et inter tot milia librorum oscitanti, cui voluminum suorum frontes maxime placent titulique? Apud desidiosissimos ergo videbis quicquid orationum historiarumque est, tecto tenus extructa loculamenta.

Objaśnienia

Alexandria,-ae – Aleksandria, miasto w Egipcie
T. Livius,-ii – Tytus Liwiusz, historyk rzymski, autor dzieła „Ab Urbe condita”
Corinthia,-arum – tu: wyroby korynckie, ceramika koryncka, kunsztowne wyroby rzemieślnicze

PRZEKŁAD

Przekład tekstu numer ……

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

Część III – pisanie własnego tekstu

Zadanie 6. *(30 pkt)*

Temat:
Analizując materiał tekstowy i ikonograficzny, określ, jakie motywy kierowały człowiekiem, który chciał podróżować i zdobyte w ten sposób wiedzę i doświadczenia przekazywać innym.

Herodot, *Dzieje,* Księga I, tł. S. Hammer

W Asyrii jest jeszcze wiele innych miast, lecz najsłynniejszym i najsilniejszym [...] był Babilon, które to miasto tak wygląda: leży na wielkiej równinie i tworzy czworobok, którego każdy front wynosi sto dwadzieścia stadiów – to czyni w całości obwód miasta o czterystu osiemdziesięciu stadiach. [...] A zbudowane jest tak porządnie jak żadne inne ze znanych nam miast. Naprzód biegnie dokoła niego głęboki i szeroki rów pełen wody, potem idzie szeroki na pięćdziesiąt królewskich łokci mur. [...] Miasto składa się z dwóch części, bo dzieli je rzeka, która zwie się Eufrat. Wypływa on z Armenii, jest wielki, głęboki i rwący, a wpada do Morza Czerwonego. [...] Samo miasto pełne jest trzy- i czteropiętrowych domów, a przecięte jest prostymi ulicami, które biegną bądź równolegle do rzeki, bądź też w poprzek do niej.

Publiusz K. Tacyt, *Germania,* tł. S. Hammer

Germanię, w pojęciu jej całości, oddzielają od Galów, Retów i Panończyków rzeki Ren i Dunaj, od Sarmatów i Daków wzajemna trwoga albo góry; resztę opływa Ocean, obejmując rozległe wydęcia lądu i niezmierne obszary wysp, gdzie poznano niedawno pewne wolne ludy i królestwa, które wojna odkryła. Ren, wypływając z niedostępnego i stromego szczytu Retyckich Alp, skręca lekko na zachód i wpada do Oceanu Północnego. Dunaj wytryska z miękko i łagodnie wznoszącego się grzbietu góry Abnoby, dopływa następnie do większej liczby ludów, aż sześciu odnogami wpada do Morza Pontyjskiego; siódme ujście wsiąka w bagna.

Samych Germanów byłbym skłonny uważać za tubylców, którzy z innymi ludami bynajmniej nie są zmieszani przez imigrację i związki gościnności [...].

Zbigniew Herbert, *Labirynt nad morzem. Próba opisania krajobrazu greckiego*

Dzisiejsze Morze Śródziemne jest tym, co pozostało z dawnej Tetydy. Z jej odmętów wydobyła się siłą wybuchów wulkanicznych dzisiejsza Grecja. Zarysy lądów i mórz uformowały się dopiero w ostatniej epoce historii Ziemi. [...] Na półwyspie i na wyspach Hellady zdarzyło się w czasach historycznych ponad 300 trzęsień ziemi.

Z każdego niemal wzniesienia widać morze. Zamyka horyzont płaską linią, która powinna dawać uciszenie. A nawet, gdy jest ono spokojne, gdy nie szturmuje ziemi, jego głęboki kolor przypomina, że jest przepaścią przykrytą lustrem. [...] Między światłem i cieniem jest ostra, diamentem wyrysowana linia, bez całej gamy szarości i półcieni, znanych z krajów Północy. Grecy pokrywali kamienie swoich świątyń malowidłami, aby nie oślepnąć.

Starożytne mapy świata.
Wyobrażenia świata według Homera, Hekatajosa, Eratostenesa i Ptolemeusza.

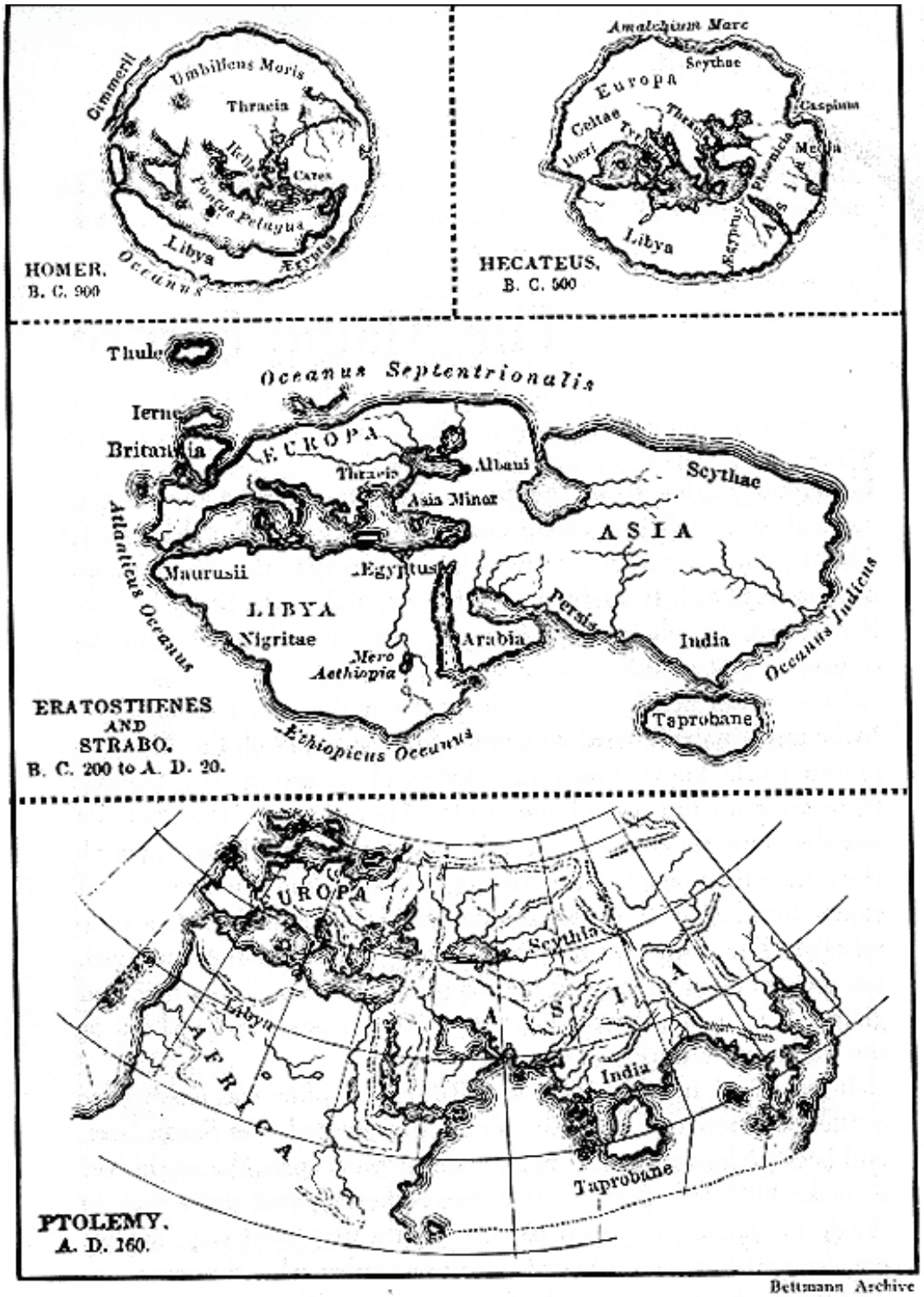

Bettmann Archive

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS

Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

EGZAMIN MATURALNY 2011

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM ROZSZERZONY

Kryteria oceniania odpowiedzi

MAJ 2011

Część I – leksykalno-gramatyczna

Zadanie 1. (0-5)

Obszar standardów	Opis wymagań	Poprawna odpowiedź
Wiadomości i rozumienie	Dokonanie przekształceń składniowych	1 – Tempore necessitateque postulante, decertandum est. 2 – Avia et avus domum pulchram habebant. 3 – Discipulis libri multi legendi sunt. 4 – Nihil est amabilius virtute. 5 – Magister docet Horatium poetam magnum fuisse.

Zadanie 2. (0-5)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie koniunktiwu w zdaniach podrzędnych	1 – Vos, Quirites, quoniam iam nox est, in vestra tecta discedite. 2 – Haec propterea scripsi, ut vos intellegeretis me non sine causa laborare. 3 – Quis potest esse tam aversus a vero, ut neget omnia administrari deorum nutu? 4 – Dies deficiat si velim paupertatis causam defendere. 5 – Quamquam adesse eis non licebat, aderant tamen.

Zadanie 3. (0-5)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie wiadomości o morfologii i składni	1 – B 2 – D 3 – B 4 – C 5 – A

Zadanie 4. (0-5)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie wiadomości o morfologii	1 – Clamabat ille miser civem Romanum Marcum esse. 2 – Segesta est oppidum, quod demonstrant conditum esse ab Aenea. 3 – Ipse Carthaginem se recipit. 4 – Hoc est discendi tempus. 5 – Perterrito exercitu Labienus procedit.

Część II – przekład tekstu oryginalnego tekstu łacińskiego

Zadanie 5. (0-50)

Obszar standardów	Opis wymagań
Korzystanie z informacji	Przełożenie oryginalnego tekstu łacińskiego na język polski, czyli: – rozpoznanie ogólnego sensu tekstu – wykorzystanie wiadomości o gramatyce i leksyce łacińskiej do sporządzenia przekładu – oddanie w przekładzie ogólnego charakteru i funkcji tłumaczonego tekstu – zastosowanie poprawnych technik przekładu łacińskich struktur morfologicznych, składniowych, zdaniowych, ponadzdaniowych – zastosowanie właściwych polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych – zredagowanie spójnego i poprawnego stylistycznie przekładu

Tekst nr 1 M.T. Cicero, M.Cato sive de senectute XVIII, 62-64

Nr zdania	Zdanie	Punktacja	
		Cząstkowa	Maks.
1.	Sed in omni ratione mementote	0-1-2	7
	eam me senectutem laudare	0-1-2	
	quae fundamentis adulescentiae constituta sit.	0-1-2-3	
	*za zrozumienie zdania	1	
2.	Ex eo efficitur	0-1	7
	id quod ego magno cum assensu omnium dixi	0-1-2-3	
	miseram esse senectutem	0-1	
	quae se oratione defenderet.	0-1-2	
	*za zrozumienie zdania	1	
3.	Non cani nec rugae repente auctoritatem arripere possunt,	0-1-2-3	6
	sed honeste acta superior aetas fructus capit auctoritatis extremos	0-1-2-3	
	*za zrozumienie zdania	1	
4.	Haec enim ipsa sunt honorabilia	0-1	9
	quae videntur levia atque communia	0-1-2	
	salutari, appeti, decedi, assurgi, deduci, redduci, consuli,	0-1-2	
	quae et apud nos et in aliis civitatibus,	0-1	
	ut quaeque optime morata sit,	0-1-2	
	ita diligentissime observatur.	0-1	
	*za zrozumienie zdania	1	
5.	Quin etiam memoriae proditum est	0-1	16
	cum Athenis ludis quidam in theatrum grandis natu venisset,	0-1-2-3	
	magno concessu	0-1	
	locum nusquam ei datum est a suis civibus;	0-1-2	
	cum autem ad Lacedaemonios accessisset,	0-1-2	
	qui legati cum essent	0-1-2	
	certo in loco consederant	0-1	
	consurrexisse omnes illi dicuntur	0-1-2	
	et senem sessum recepisse.	0-1-2	
	*za zrozumienie zdania	1	
Poprawność językowa i stylistyczna przekładu		0-1-2-3-4-5	5

Tekst nr 2 L.A. Seneca, De tranquilitate animi, IX

Nr zdania	Zdanie	Punktacja	
		Cząstkowa	Maks.
1.	Quadraginta milia librorum Alexandriae arserunt,	0-1-2	19
	pulcherrimum regiae opulentiae monumentum alius laudaverit	0-1-2	
	sicut et T.Livius,	0-1	
	qui elegantiae regum curaeque egregium id opus ait fuisse:	0-1-2-3	
	non fuit elegantia illud aut cura,	0-1-2	
	sed studiosa luxuria,	0-1	
	immo ne studiosa quidem,	0-1-2	
	quiniam non in studium sed in spectaculum comparaverant,	0-1-2	
	sicut plerisque ignaris etiam puerilium litterarum,	0-1-2	
	libri non studiorum instrumenta sed cenationum ornamenta sunt.	0-1-2	
	*za zrozumienie zdania	1	
2.	Paretur itaque librorum	0-1-2	5
	quantum satis sit	0-1-2	
	nihil in apparatum.	0-1	
	*za zrozumienie zdania	1	
3.	Honestius – inquis – hoc se impensae	0-1-2	4
	quam in Corinthia pictasque tabulas effuderint.	0-1-2	
	*za zrozumienie zdania	1	
4.	Vitiosum est ubique, quod nimium est.	0-1-2	2
	*za zrozumienie zdania	1	
5.	Cur ignoscas homini armaria e citro atque ebore captanti,	0-1-2-3	10
	corpora conquirenti aut ignotorum auctorum aut improbatorum	0-1-2	
	et inter tot milia librorum oscitanti	0-1-2	
	cui voluminum suorum frontes maxime placent titulique?	0-1-2-3	
	*za zrozumienie zdania	1	
6.	Apud desidiosissimos ergo videbis	0-1	5
	quicquid orationum historiarumque est	0-1-2	
	tecto tenus exstructa loculamenta.	0-1-2	
	*za zrozumienie zdania	1	
Poprawność językowa i stylistyczna przekładu		0-1-2-3-4-5	5

* Punkt ten można przyznać tylko wtedy, gdy uczeń nie otrzymał punktów za poszczególne części zdania, ale zrozumiał jego treść.

Część III – pisanie własnego tekstu

Zadanie 6. (0-30)

Obszar standardów	Opis wymagań
Tworzenie informacji	Zinterpretowanie przekazów kulturowych i tworzenie tekstu własnego, czyli: – zanalizowanie i zsyntezowanie treści zawartych w materiale źródłowym – wyselekcjonowanie posiadanych wiadomości i wykorzystanie ich do wykonania zadania – zintegrowanie wiedzy z różnych dziedzin – wyrażenie i uzasadnienie swojego punktu widzenia, opinii – zredagowanie wypowiedzi z zachowaniem treściowych i formalnych zasad organizacji tekstu – sformułowanie wypowiedzi zgodnie z zasadami poprawności językowej

Temat
Analizując materiał tekstowy i ikonograficzny, określ, jakie motywy kierowały człowiekiem, który chciał podróżować i zdobyte w ten sposób wiedzę i doświadczenia przekazywać innym.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU

Za rozwinięcie tematu można uzyskać maksymalnie 25 punktów.

1. Herodot, *Dzieje*, np.: 5 p.
   a. Herodot – podróżnik,
   b. Babilon – miasto asyryjskie, królewskie,
   c. bardzo dokładny opis miasta, z uwzględnieniem ówczesnych miar,
   d. miasto ufortyfikowane (rów pełen wody, grube mury),
   e. Eufrat i jego opis (źródła, ujście, nurt),
   f. dokładny opis zabudowy miasta, topografia ulic,
   g. zachwyt nad prostotą, porządkiem i pięknem Babilonu.
2. Tacyt, *Germania*, np.: 5 p.
   a. gruntowna znajomość opisywanych terenów,
   b. wyliczenie ludów sąsiadujących z Germanią,
   c. znajomość topografii: rzeki, góry, morza,
   d. dokładne posługiwanie się nazwami geograficznymi w celu przybliżenia ich czytelnikowi,
   e. przekazanie dokładnych wiadomości o Dunaju i Renie,
   f. wojna jako możliwość poznania nowych ludów,
   g. domniemania co do pochodzenia samych Germanów.
3. Zbigniew Herbert, *Labirynt nad morzem,* np.: 5 p.
   a. wulkaniczne pochodzenie lądu greckiego,
   b. teren sejsmiczny (ponad 300 trzęsień ziemi),
   c. duża przestrzeń czasowa dzieląca historię Ziemi i historię człowieka,
   d. Morze Śródziemne widoczne z każdej części lądu,
   e. charakterystyczna dla południa Europy kolorystyka Grecji,
   f. znaczenie słońca dla rozwoju kultury materialnej,
   g. morze jako groźny żywioł.

4. Mapy starożytne, np.: 5 p.
   a. podejmowane przez człowieka (od zarania dziejów) próby przedstawienia znanego mu świata,
   b. widniejące na najstarszych mapach nazwy ziem istniejących i legendarnych,
   c. ośrodek świata – ziemie wokół M. Śródziemnego: Europa, Azja i Afryka,
   d. świat oblewany przez oceany; M. Śródziemne jako morze wewnętrzne,
   e. echo wyprawy Aleksandra Wielkiego na mapie Eratostenesa,
   f. mapa Ptolemeusza naniesiona na siatkę kartograficzną,
   g. prace nad kartografią rozwijały się wraz z poznawaniem nowych lądów.
5. Wnioski, np.: 5 p.
   a. ciągłe dążenie do opisania nowych ziem,
   b. powodem podróżowania jest wrodzona człowiekowi ciekawość i chęć poznania,
   c. wielu wodzów propagowało chęć poznawania nowych kultur (Aleksander Wielki, Juliusz Cezar),
   d. skutkiem wojen jest nie tylko eksploatacja podbitych ziem, ale też poznanie kultury materialnej i duchowej,
   e. mapy miały nie tylko ułatwić żeglugę, ale też wskazywać na rozległość świata,
   f. dzięki poznaniu innych ziem człowiek staje się wrażliwszy (inny krajobraz, styl życia, kolorystyka),
   g. poznając inne kultury człowiek uczy się i rozwija.

II. KOMPOZYCJA PRACY
1. Funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana. 2
2. Uporządkowana, spójna. 1

III. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA I STYLISTYCZNA
1. Poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo. 3
2. Poprawna składnia i frazeologia (nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka. 2
3. Wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, dopuszczalne błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe. 1

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2010

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 9 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 120 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Część I – 40 pkt
Część II – 30 pkt
Część III – 30 pkt

MKL-P1_1P-102

Część I – leksykalno-gramatyczna *(40 pkt)*

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Do rzeczownika *manus,-us* dopisz przymiotniki *sinister, sinistra, sinistrum* we właściwej formie gramatycznej (przypadek, liczba, rodzaj). Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli właściwą literę.

Lp.	Formy rzeczownika	Litera oznaczająca właściwą formę przymiotnika
1.	manui	
2.	manum	
3.	manu	
4.	manuum	
5.	manibus	

	Przymiotnik
A.	sinistra
B.	sinistrae
C.	sinistram
D.	sinistrarum
E.	sinistras
F.	sinistris

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Uzupełnij zdania poprawnymi formami wybranymi spośród zaproponowanych. Zakreśl odpowiednią literę.

1. Credo tibi, ... te amo.
   A. ne
   B. quomodo
   C. quoniam
   D. ut
2. Cuncti iram domini ..... .
   A. appropinquant
   B. gaudent
   C. parent
   D. timent
3. Filius noster mox ..... erit.
   A. miles
   B. milite
   C. militem
   D. militi
4. In Graeciam navigavimus, ut philosophiam ..... .
   A. discamus
   B. discebamus
   C. disceremus
   D. discimus
5. ..... magnus numerus erat.
   A. Visitandum
   B. Visitantium
   C. Visitatos
   D. Visitaturis

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Do każdego pytania dobierz właściwą odpowiedź spośród zaproponowanych. Uzupełnij tabelę, wpisując w rubrykę odpowiednią literę.

Lp.	Pytanie	Litera
1.	Cui librum dedisti?	
2.	Quando te videbo?	
3.	Quem ducem fecimus?	
4.	Quis hoc fecit?	
5.	Quo properabitis?	

	Odpowiedzi
A.	ad mare
B.	autumno
C.	ego
D.	eis
E.	illius
F.	in silva
G.	te

Zadanie 4. *(5 pkt)*

Podkreśl zdania (A–D), które zachowują znaczenie zdań wyjściowych (oznaczonych cyframi 1–5).

1. *Amici certe flores portabunt.*
   A. Certe flores ab amicis portabuntur.
   B. Certe flores amici portaturi sunt.
   C. Certe flores amicis erunt.
   D. Certe flores a micis portandi erunt.

2. *Calcei pulchri matri sunt.*
   A. Mater calceos pulchros emit.
   B. Mater calceos pulchros habet.
   C. Mater calceos pulchros habere debet.
   D. Mater calceos pulchros videt.

3. *Imperatori milites dimittendi erant.*
   A. Imperator milites dimissurus erat.
   B. Imperator milites dimittere debebat.
   C. Imperator milites dimittebat.
   D. Imperator milites habebat.

4. *Marcus dicit: „A patre missus sum”.*
   A. Marcus dicit eum a patre missum esse.
   B. Marcus dicit patrem a se missum esse.
   C. Marcus dicit se a patre missum esse.
   D. Marcus dicit se patrem misisse.

5. *Theatrum struere in animo habemus.*
   A. Theatrum habemus.
   B. Theatrum nobis struendum est.
   C. Theatrum structuri sumus.
   D. Theatrum struimus.

Zadanie 5. *(5 pkt)*

Które z przekładów podkreślonych słów są poprawne (Verum), a które niepoprawne (Falsum)? Napisz obok każdego przekładu właściwą literę (V lub F).

1. Amice, veni ad me!

   przybyłem .....

2. Facta verbis difficiliora sunt.

   najtrudniejsze .....

3. Nemo discipulorum epistulam scripsit.

   uczniom .....

4. Ornemus atrium.

   ozdobimy .....

5. Urbs deleri non potest.

   być zniszczone .....

Zadanie 6. *(5 pkt)*

Przyporządkuj łacińskim przysłowiom ich polskie przekłady. Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli literę oznaczającą właściwy przekład.

Lp.	Przysłowie	Litera oznaczająca przekład
1.	Ars longa, vita brevis.	
2.	Audiatur et altera pars.	
3.	Non omne, quod nitet, aurum est.	
4.	Pecunia non olet.	
5.	Tempora mutantur et nos mutamur in illis.	

A. Czasy zmieniają się i my zmieniamy się wraz z nimi.
B. Nie wszystko, co błyszczy, jest złotem.
C. Niech będzie wysłuchana i druga strona.
D. O, czasy, o, obyczaje!
E. Pieniądz nie śmierdzi.
F. Pieniądzom trzeba rozkazywać.
G. Pospólstwo nieświadome.
H. Słuchaj, patrz, milcz!
I. Sztuka trwa długo, życie krótko.

Zadanie 7. *(5 pkt)*

Które z przekładów zamieszczonych zwrotów są poprawne (Verum), a które niepoprawne (Falsum)? Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli właściwą literę (V lub F).

Lp.	Zwrot łaciński	Polski przekład	V / F
1.	Bene meritus	Dobrze zasłużony	
2.	Homo faber	Człowiek artysta	
3.	Pro forma	W znaczeniu	
4.	Status quo	Stan dawniejszy	
5.	Virtuti militari	Odwaga uszlachetnia	

Zadanie 8. *(5 pkt)*

Do definicji dopisz literę oznaczającą odpowiadające jej pojęcie.

Lp.	Definicja	Litera
1.	Postrzeganie, odbieranie	
2.	Ugodowość, rezygnacja z zasad	
3.	Zakres uprawnień, wiedzy	
4.	Zjawisko osobliwe, niezwykłe	
5.	Zmniejszenie, ograniczenie	

	Pojęcie
A.	kompetencja
B.	kuriozum
C.	memorandum
D.	oportunizm
E.	palpitacja
F.	percepcja
G.	redukcja

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego *(30 pkt)*

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 9 – 11.

Zadanie 9. *(6 pkt)*

Które z zamieszczonych poniżej zdań są zgodne z treścią tekstu (Verum), a które niezgodne (Falsum)? Wpisz w miejsce kropek właściwą literę (V lub F).

Terra universa cernatur locata in media sede mundi, solida et globosa et undique ipsa in sese nutibus suis conglobata, vestita floribus, herbis, arboribus, frugibus, quorum omnium incredibilis multitudo insatiabili varietate distinguitur. Adde huc fontium gelidas perennitates, liquores perlucidos amnium, riparum vestitus viridissimos, speluncarum concavas altitudines, saxorum asperitates, impendentium montium altitudines immensitatesque camporum; adde etiam reconditas auri argentique venas infinitamque vim marmoris. Quae vero et quam varia genera bestiarum vel cicurum vel ferarum, qui volucrium lapsus atque cantus, qui pecudum pastus, quae vita silvestrium. Quae si, ut animis, sic oculis videre possemus, nemo cunctam intuens terram de divina ratione dubitaret. At vero quanta maris est pulchritudo, quae species universi, quae multitudo et varietas insularum, quae amoenitates orarum ac litorum.

M. T. Cicero, *De natura deorum*, II, 98-100.

Objaśnienia:
vim – Accusativus singularis rzeczownika vis (siła)
Intuens – obserwując

1. Ziemia znajduje się w środku wszechświata. .....
2. Ludzie nie wierzą w boską opatrzność. .....
3. Narrator zachwyca się różnorodnością i pięknem przyrody. .....

Zadanie 10. *(16 pkt)*

Uszereguj wymienione składniki natury (elementy przyrody, krajobrazu, części środowiska naturalnego) w kolejności, w której wymienia je Cyceron. Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli właściwą literę.

Kolejność	Litera
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	

Składniki natury
A. góry
B. jaskinie
C. pastwiska
D. równiny
E. skały
F. strumienie
G. wyspy
H. źródła

Zadanie 11. *(8 pkt)*

Cyceron użył wyrazów bliskoznacznych. Wypisz z tekstu synonimy następujących słów:

1. cunctus .....
2. quam .....
3. ripa .....
4. videre .....

Część III – znajomość kultury antycznej *(30 pkt)*

Zadanie 12. *(5 pkt)*

Obok nazwy urzędnika wpisz nazwę miasta (Ateny, Rzym lub Sparta), w którym pełniono te urzędy:

1. archont .....
2. cenzor .....
3. edyl .....
4. efor .....
5. trybun .....

Zadanie 13. *(4 pkt)*

Przyporządkuj nazwom obiektów architektonicznych ich synonimy. Obok nazw wpisz właściwą literę.

1. archiwum .....
2. grobowiec .....
3. hala targowa .....
4. łaźnia .....

A. atrium
B. bazylika
C. kuria
D. mauzoleum
E. tabularium
F. termy

Zadanie 14. *(5 pkt)*

Sokrates, Platon, Arystoteles? Obok każdego z opisów wpisz nazwisko filozofa, o którym jest mowa.

1. Był nauczycielem Aleksandra Wielkiego. .....
2. Opisał w swoich dialogach Atlantydę. .....
3. Położył podwaliny pod niemal wszystkie nauki jako twórca logiki formalnej, przyrodnik, estetyk. .....
4. Stworzył filozoficzny system idealistyczny; nauczał w gaju Akademosa. .....
5. Został skazany na śmierć za bezbożność i demoralizację młodzieży. .....

Zadanie 15. *(5 pkt)*

Na przedstawionych ilustracjach rozpoznaj bohaterów mitów. Wpisz ich imiona pod właściwymi ilustracjami.

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

Zadanie 16. *(3 pkt)*

Przeczytaj podany tekst i odpowiedz na pytania.

Gdy Grecy w wąwozie zrozumieli, co ich czeka, po naradzie część wojska powędrowała ku Przesmykowi Korynckiemu; mówi się, że ich, ratując od zarażenia się śmiercią, sam wódz odesłał. Z nim [...] zostało trzystu jego Spartan i niektórzy Beoci z Tespiów. Stanęli na przedpolu wąwozu. Wiedzieli, że śmierć okrąża ich za plecami. [...] Polegli wszyscy. Na pomniku Grecy położą napis: Przechodniu, powiedz Sparcie, że leżymy tu, posłuszni jej rozkazom.

Z. Kubiak, *Dzieje Greków i Rzymian*, Warszawa 2003, s. 57.

1. Z jakim ludem walczyli Grecy? .....
2. Jak nazywał się wąwóz, w którym Grecy stoczyli bitwę? .....
3. Jak nazywał się dowódca wojsk spartańskich? .....

Zadanie 17. *(3 pkt)*

Podkreśl trzy konkurencje, które odbywały się w czasie starożytnych igrzysk olimpijskich.

1. bieg maratoński
2. boks
3. pchnięcie kulą
4. skok o tyczce
5. skok w dal
6. zapasy

Zadanie 18. *(5 pkt)*

Przyporządkuj stałym związkom frazeologicznym ich znaczenia. Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli właściwą literę.

Lp.	Związek frazeologiczny	Znaczenie
1.	Drakońskie prawa	
2.	Janusowe oblicze	
3.	Męki Tantala	
4.	Paniczny strach	
5.	Tytaniczna praca	

Znaczenia:
A. Cierpienia wynikające z niemożności zaspokojenia pragnień.
B. Daremne żale.
C. Groźna, posępna mina.
D. Kapryśne, zmienne usposobienie.
E. Nagły, niepohamowany lęk.
F. Olbrzymi, nadludzki trud.
G. Podstępny dar.
H. Surowe, bezwzględne przepisy.
I. Zagadkowy, dwuznaczny wyraz twarzy.

PESEL

MKL-P1_1P-102

Miejsce na naklejkę
z nr PESEL

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

WYPEŁNIA EGZAMINATOR

Nr zad.	Punkty																
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
6	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
7	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
8	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
9	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐										
10	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐								
12	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
13	☐	☐	☐	☐	☐												
14	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
15	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
16	☐	☐	☐	☐													
17	☐	☐	☐	☐													
18	☐	☐	☐	☐	☐	☐											

SUMA PUNKTÓW

S	☐	☐								
	0	1								
D	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
J	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

KOD EGZAMINATORA

.....

Czytelny podpis egzaminatora

KOD ZDAJĄCEGO

Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

EGZAMIN MATURALNY 2010

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM PODSTAWOWY

Klucz punktowania odpowiedzi

MAJ 2010

Zadanie 1. (0–5)

Obszar standardu	Standard	Poprawna odpowiedź (1 p.)
Wiadomości i rozumienie	Stosowanie form fleksyjnych rzeczowników i przymiotników deklinacji 1. (I 1, 2)	1 – B 2 – C 3 – A 4 – D 5 – F

Zadanie 2. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Stosowanie związków składniowych w zdaniu: związek zgody, związek rekcji, w tym rekcja czasowników, przyimków (I 8)	1 – C 2 – D 3 – A 4 – C 5 – B

Zadanie 3. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Rozumienie funkcji komunikatywnych zdań (zdanie oznajmujące, pytajne, rozkazujące) (I 9)	1 – D 2 – B 3 – G 4 – C 5 – A

Zadanie 4. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Rozumienie budowy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie (I 14)	1 – A 2 – B 3 – B 4 – C 5 – C

Zadanie 5. (0–5)

Korzystanie z informacji	Stosowanie wiedzy o gramatyce i leksyce łacińskiej do rozpoznawania form morfologicznych (II 1a)	1 – Falsum 2 – Falsum 3 – Falsum 4 – Falsum 5 – Verum

Zadanie 6. (0–5)

Korzystanie z informacji	Wyjaśnianie pojęć i terminów w języku polskim, które mają źródło w łacinie (II 1f)	1 – I 2 – C 3 – B 4 – E 5 – A

Zadanie 7. (0–5)

Korzystanie z informacji	Rozpoznawanie funkcji poszczególnych elementów tekstu oraz związków między nimi (II b)	1 – Verum 2 – Falsum 3 – Falsum 4 – Falsum 5 – Falsum

Zadanie 8. (0–5)

Korzystanie z informacji	Identyfikowanie charakterystycznych dla łaciny konstrukcji składniowych (II 1e)	1 – F 2 – D 3 – A 4 – B 5 – G

Zadanie 9. (0–6)

Obszar standardu	**Standard**	**Poprawna odpowiedź (2 p.)**
Korzystanie z informacji	Odczytywanie oryginalnego tekstu, czyli: a) wyszukiwanie informacji szczegółowych, b) rozpoznawanie funkcji poszczególnych elementów tekstu oraz związków między nimi (II 2)	1 – Verum 2 – Falsum 3 – Verum

Zadanie 10. (0–16)

Korzystanie z informacji	Odczytywanie oryginalnego tekstu, czyli: a) wyszukiwanie informacji szczegółowych, b) rozpoznawanie funkcji poszczególnych elementów tekstu oraz związków między nimi (II 2)	1 – H 2 – F 3 – B 4 – E 5 – A 6 – D 7 – C 8 – G

Zadanie 11. (0–8)

Korzystanie z informacji	Odczytywanie oryginalnego tekstu, czyli: a) wyszukiwanie informacji szczegółowych, b) rozpoznawanie funkcji poszczególnych elementów tekstu oraz związków między nimi (II 2)	1 – *universa* lub *omnium* lub *universi* 2 – *ut* 3 – *orarum* lub *litorum* 4 – *cernatur* lub *intuens*

Dopuszczalne są również formy podstawowe

Zadanie 12. (0–5)

Obszar standardu	Standard	Poprawna odpowiedź (1 p.)
Wiadomości i rozumienie	Odczytywanie znaków kultury i tradycji antycznej w zakresie wspólnym dla obu języków (I 2)	1 – Ateny 2 – Rzym 3 – Rzym 4 – Sparta 5 – Rzym

Zadanie 13. (0–4)

Wiadomości i rozumienie	Odczytywanie znaków kultury i tradycji antycznej w zakresie wspólnym dla obu języków (I 2)	1 – E 2 – D 3 – B 4 – F

Zadanie 14. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Odczytywanie znaków kultury i tradycji antycznej w zakresie wspólnym dla obu języków (I 2)	1 – Arystoteles 2 – Platon 3 – Arystoteles 4 – Platon 5 – Sokrates

Zadanie 15. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Odczytywanie znaków kultury i tradycji antycznej w zakresie wspólnym dla obu języków (I 2)	1 – Prometeusz 2 – Edyp 3 – Herakles 4 – Europa 5 – Odyseusz

Zadanie 16. (0–3)

Wiadomości i rozumienie	Odczytywanie znaków kultury i tradycji antycznej w zakresie wspólnym dla obu języków (I 2)	1 – Persowie 2 – Termopile 3 – Leonidas

Zadanie 17. (0–3)

Wiadomości i rozumienie	Odczytywanie znaków kultury i tradycji antycznej w zakresie wspólnym dla obu języków (I 2)	2. boks 5. skok w dal 6. zapasy

Zadanie 18. (0–5)

Wiadomości i rozumienie	Odczytywanie znaków kultury i tradycji antycznej w zakresie wspólnym dla obu języków (I 2)	1 – H 2 – I 3 – A 4 – E 5 – F

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ 2010

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 180 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

Część I – 20 pkt
Część II – 50 pkt
Część III – 30 pkt

MKL-R1_1P-102

Część I – leksykalno-gramatyczna *(20 pkt)*

Zadanie 1. *(4 pkt)*

Uzupełnij zdania poprawnymi formami utworzonymi od form podstawowych zaproponowanych w nawiasach.

1. Te visitavi, ne me amicum malum esse ..... (puto, putare, putavi, putatum).
2. Si vos me ..... (audio, audire, audivi, auditum), hodie felices fuissetis.
3. Hercules, cum ad regem Eurystheum ..... (mitto, mittĕre, misi, missum), ibi servire debebat.
4. Rogo vos, ut semper iustitiam ..... (colo, colĕre, colui, cultum).

Zadanie 2. *(4 pkt)*

Które z zamieszczonych poniżej par zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (Verum), a które nie (Falsum)? W tabeli wpisz właściwą literę (V lub F).

Lp.	Zdanie	Zdanie	V / F
1.	Medicus curare in animo habet.	Medicus curaturus est.	
2.	Ante sententiam omnibus bene cogitandum est.	Ante sententiam omnes bene cogitant.	
3.	Avus mihi dicebat: „Sine labore non erit panis in ore.”	Avus mihi dicebat sine labore non futurum esse panem in ore.	
4.	Graeci equum ligneum aedificaverunt, ut Troiam expugnarent.	Graeci equo ligneo aedificato Troiam expugnaverunt.	

Zadanie 3. *(4 pkt)*

Uzupełnij zdania prawidłowymi formami wybranymi spośród zaproponowanych. Podkreśl właściwą odpowiedź.

1. In templo vota ..... data sunt.
   A. Iove C. Iuppiter
   B. Iovem D. Iovi
2. ..... ligneum tectum est.
   A. Ea aedificia C. Id aedificium
   B. Ei aedificio D. Eo aedificio
3. Homo alter carior mihi ..... est.
   A. me ipso C. mei ipsius
   B. ego ipse D. me ipsum
4. Nullus ..... auctorum optimus fuit.
   A. tres C. tribus
   B. trium D. tria

Zadanie 4. *(4 pkt)*

Uzupełnij każde z podanych zdań poprawną formą utworzoną od form podstawowych zaproponowanych w nawiasach.

1. Cras denique hic avis aegrotus alis suis ..... (utor, uti, usus sum).
2. Oppida a barbarorum armis ..... (devasto, devastare, devastavi, devastatum) Romani restaurare debebant.
3. Ludus omnibus hominibus gaudium nunc ..... (fero, ferre, tuli, latum).
4. Hodie etiam fortuna caeca esse ..... (trado, traděre, tradidi, traditum).

Zadanie 5. *(4 pkt)*

Które z definicji zamieszczonych poniżej słów są poprawne (Verum), a które niepoprawne (Falsum)? Wpisz właściwą literę (V lub F).

Lp.	Słowo	Definicja	V / F
1.	peregrynacja	wędrówka, dłuższa podróż	
2.	interlokutor	ktoś, z kim prowadzi się rozmowę	
3.	aberracja	przekonywanie do swoich racji	
4.	akcesja	działanie mające na celu spowodowanie szkody	

Część II – przekład tekstu

Zadanie 6. *(50 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

M. Tullius Cicero, ***Pro A. Licinio Archia poeta oratio*** (fragment)

[...] Interim satis longo intervallo, cum esset cum M. Lucullo in Siciliam profectus, et cum ex ea provincia cum eodem Lucullo decederet, venit Heracleam: quae cum esset civitas aequissimo iure ac foedere, ascribi se in eam civitatem voluit; idque, cum ipse per se dignus putaretur, tum auctoritate et gratia Luculli ab Heracliensibus impetravit. Data est civitas Silvani lege et Carbonis: "Si qui foederatis civitatibus ascripti fuissent; si tum, cum lex ferebatur, in Italia domicilium habuissent; et si sexaginta diebus apud praetorem essent professi." Cum hic domicilium Romae multos iam annos haberet, professus est apud praetorem Q. Metellum familiarissimum suum. Si nihil aliud nisi de civitate ac lege dicimus, nihil dico amplius: causa dicta est. Quid enim horum infirmari, Grati, potest? Adest vir summa auctoritate et religione et fide, M. Lucullus, qui se non opinari sed scire non audisse sed vidisse, non interfuisse sed egisse dicit. Adsunt Heraclienses legati, nobilissimi homines: huius iudici causa cum mandatis et cum publico testimonio [venerunt]; qui hunc ascriptum Heracliensem dicunt.

Objaśnienia:
M. Lucullus, i – Marek Licyniusz Lukullus
Sicilia, ae – Sycylia
Heraclea, ae – Herakleja, miasto nad Zatoką Tarencką na wybrzeżu Lukanii w Italii
Heraclienses, ium – mieszkańcy Heraklei
Silvanus, i – Marek Plaucjusz Sylwanus, trybun ludowy
Carbo, onis – Gajusz Papiriusz Karbon, trybun ludowy
Q. Metellus, i – Kwintus Metellus, pretor
Gratius, i - Gracjusz

Tekst nr 2

Cornelius Nepos, ***Cimon***, [w:] tegoż, ***Vitae***.

[1] Cimon, Miltiadis filius, Atheniensis, duro admodum initio usus est adulescentiae. Nam cum pater eius litem aestimatam populo solvere non potuisset ob eamque causam in vinclis publicis decessisset, Cimon eadem custodia tenebatur neque legibus Atheniensium emitti poterat, nisi pecuniam, qua pater multatus erat, solvisset. Habebat autem matrimonio sororem germanam suam nomine Elpinicen, non magis amore quam more ductus. Namque Atheniensibus licet eodem patre natas uxores ducere. Huius coniugii cupidus Callias quidam, non tam generosus quam pecuniosus, qui magnas pecunias ex metallis fecerat, egit cum Cimone, ut eam sibi uxorem daret: id si impetrasset, se pro illo pecuniam soluturum. Is cum talem condicionem aspernaretur, Elpinice negavit se passuram Miltiadis progeniem in vinclis publicis interire, quoniam prohibere posset, seque Calliae nupturam, si ea, quae polliceretur, praestitisset.
[2] Tali modo custodia liberatus Cimon celeriter ad principatum pervenit. Habebat enim satis eloquentiae, summam liberalitatem, magnam prudentiam cum iuris civilis tum rei militaris, quod cum patre a puero in exercitibus fuerat versatus.

Objaśnienia:
Cimon, onis – Kimon, żył w V w. p.n.e.
Miltiades, is – Miltiades, polityk, wódz ateński
Atheniensis, is – Ateńczyk
Elpinice – Elpinike, imię żeńskie
Callias, ae – Kaliasz, imię męskie

PRZEKŁAD

Przekład tekstu numer ……

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Część III – pisanie własnego tekstu

Zadanie 7. *(30 pkt)*

Temat:

Sposób funkcjonowania motywu wojny trojańskiej. Na podstawie załączonych tekstów i materiału ikonograficznego napisz wypracowanie.

1. Homer, ***Iliada*,** XXIV, 513-521 (w przekładzie K. Jeżewskiej), Warszawa 1972.

W końcu, gdy smutek bolesny wypłakał boski Achilles
Kiedy już w sercu zmęczonym uciszył lament i skargi,
Powstał i starca Pryjama dźwignął za ręce z podłogi –
Głowa go siwa i broda zbielała do głębi wzruszyły.
A więc się zwrócił do niego i rzekł te słowa skrzydlate:
„Starcze nieszczęsny! Twe serce straszliwe ciosy przeżyło.
Jakże ty miałeś odwagę przyjść pod okręty Achajów,
Aby tu stać oko w oko z tym, co tak licznych i dzielnych
Synów ci zabił. Zaprawdę żelazne jest w tobie serce."

2. Wergiliusz, ***Eneida***, I 1-7 (w przekładzie T. Karyłowskiego), Wrocław 1980.

Broń i męża opiewam, co z Troi wybrzeża
Do Italii, gnan losem, pierwszy na brzeg zmierza
Lawiński, po mórz głębi i lądach pędzony
Mocą niebian, pamiętny gniew znosząc Junony;
Wiele też w boju cierpiał, nim dźwignął mur miasta
I bogi wniósł do Lacjum, skąd plemię urasta
Latynów, ojce Alby i wielkiej gród Romy.

3. Franz Matsch, ***Triumf Achillesa nad Hektorem***, 1892.

4. Mieczysław Jastrun, ***Rzecz ludzka***, Warszawa 1973.

Dopiero dziś po próbach najcięższych, tak ciężkich
Jakbym po śmierci wracał do domu młodości,
Rozumiem was i kocham, gwałtowni i prości,
I niekiedy płaczący pomimo lat męskich.
Wielu z nas tak jak oni cierpiało, pragnęło
Zemsty, a w opuszczeniu wielkim dłoni bratniej,
I każde pożegnanie było nam ostatnie.
Silny Achilles płakał nad Penthesileą.

Wróg był bardziej okrutny niż Grecy Homera,
Lecz ten sam płomień świecił nam – obrońcom Troi;
Ginie miasto ojczyste i człowiek umiera,
Bohater także blednie i śmierci się boi.

Inaczej dziś będziecie czytali „Iliadę”
Młodzi chłopcy warszawscy, Trojanie waleczni,
Wy, którzy zwyciężyliście śmierć i zagładę,
Aby odnaleźć serce swoje jak wiersz wieczny.

5. Agnieszka Krzemińska, ***Wszyscy jesteśmy Trojanami***, (Polityka nr 15, 10.04.2004).

Film wyprodukowano w Hollywood, jednak zespół realizatorów był europejski, ponieważ ta historia jest jakby bliższa Europejczykom niż Amerykanom, twierdzi Petersen, niemiecki reżyser [...]. W wywiadach twierdzi z naciskiem, że „Troja” nie jest filmem na zamówienie prezydenta Busha i neokonserwatywnej ideologii globalnego zderzenia Zła i Dobra. Troja nie jest Bagdadem. A film o niej to „wstrząsający dramat wojenny, który pokazuje, jak ludzie od tysiącleci współżyją ze sobą. Wszyscy uważają, że mają rację i dlatego roztrzaskują sobie nawzajem głowy” – powiedział w wywiadzie dla „Die Welt”.

6. Rekonstrukcja konia trojańskiego nieopodal ruin Troi.

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS

PESEL

MKL-R1_1P-102

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

Miejsce na naklejkę
z nr PESEL

WYPEŁNIA EGZAMINATOR

Nr zad.	Punkty				
	0	1	2	3	4
1	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☐

SUMA PUNKTÓW ☐☐☐

S	☐	☐								
	0	1								
D	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
J	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Zad. 6	Punkty															
Treść przekładu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Język	0	1	2	3	4	5										
	☐	☐	☐	☐	☐	☐										

Zad. 7	Punkty															
Rozwinięcie tematu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		16	17	18	19	20	21	22	23	24	25					
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Język	0	1	2	3												
	☐	☐	☐	☐												
Kompozycja	0	1	2													
	☐	☐	☐													

KOD EGZAMINATORA

.....

Czytelny podpis egzaminatora

KOD ZDAJĄCEGO

Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

EGZAMIN MATURALNY 2010

JĘZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM ROZSZERZONY

Klucz punktowania odpowiedzi

MAJ 2010

Zadanie 1. (0–4)

Obszar standardu	Standard	Poprawna odpowiedź (1 p.)
Wiadomości i rozumienie	Rozumienie budowy zdań podrzędnych z koniunktiwem (I 14)	1. putares 2. audivissetis 3. missus esset 4. colatis

Akceptuje się wszystkie formy coniunctivus imperfecti activi

Zadanie 2. (0–4)

Wiadomości i rozumienie	Rozumienie konstrukcji charakterystycznych dla łaciny (PP I 13)	1 – V 2 – F 3 – V 4 – F

Zadanie 3. (0–4)

Wiadomości i rozumienie	Stosowanie nieregularnej odmiany rzeczowników, znajomość form fleksyjnych zaimków i form fleksyjnych liczebników (I 1,3,4)	1 – D 2 – B lub C 3 – A 4 – B

Zadanie 4. (0–4)

Wiadomości i rozumienie	Stosowanie czasowników zaliczanych do *verba deponentia*, form *participium perfecta passiva*, nieregularnej odmiany czasownika i rozpoznawanie konstrukcji składniowej *nominativus cum infinitivo* (I 6, 12)	1. usus erit, utetur, usa erit 2. devastata 3. fert 4. traditur, tradetur

Zadanie 5. (0–4)

Korzystanie z informacji	Wyjaśnianie pojęć i terminów w języku polskim, mających źródło w łacinie (II 1)	1 – V 2 – V 3 – F 4 – F

Zadanie 6. (0–50)

Korzystanie z informacji	Tłumaczenie tekstu, czyli: a) rozpoznawanie ogólnego sens tekstu; b) oddawanie w przekładzie ogólnego charakteru i funkcji tłumaczonego tekstu; c) stosowanie poprawnych technik przekładu łacińskich struktur morfologicznych, składniowych, zdaniowych, ponadzdaniowych; d) znajdowanie właściwych polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych; e) redagowanie spójnego i poprawnego stylistycznie przekładu. (II 3)	50 punktów

Przykładowa realizacja zadania:

Tekst nr 1

lp.	Zdanie	Punktacja	
		cząstkowa	**maksymalna**
1.	Interim satis longo intervallo, cum esset cum M. Lucullo in Siciliam profectus,	0–1–2–3	12
	et cum ex ea provincia cum eodem Lucullo decederet, venit Heracliam:	0–1–2–3	
	quae cum esset civitas aequissimo iure ac foedere, ascribi se in eam civitatem voluit;	0–1–2–3	
	idque, cum ipse per se dignus putaretur, tum auctoritate et gratia Luculli ab Heracliensibus impetravit.	0–1–2–3	
2.	Data est civitas Silvani lege et Carbonis:	0–1–2	9
	"Si qui foederatis civitatibus ascripti fuissent;	0–1–2	
	si tum, cum lex ferebatur, in Italia domicilium habuissent;	0–1–2–3	
	et si sexaginta diebus apud praetorem essent professi."	0–1–2	
3.	Cum hic domicilium Romae multos iam annos haberet, professus est apud praetorem Q. Metellum familiarissimum suum.	0–1–2–3–4	4
4.	Si nihil aliud nisi de civitate ac lege dicimus, nihil dico amplius: causa dicta est.	0–1–2–3–4	4
5.	Quid enim horum infirmari, Grati, potest?	0–1–2–3	3
6.	Adest vir summa auctoritate et religione et fide, M. Lucullus,	0–1–2	5
	qui se non opinari sed scire non audisse sed vidisse, non interfuisse sed egisse dicit.	0–1–2–3	
7.	Adsunt Heraclienses legati, nobilissimi homines:	0–1–2	5
	huius iudici causa cum mandatis et cum publico testimonio [venerunt]	0–1–2–3	
	qui hunc ascriptum Heracliensem dicunt.	0–1–2–3	
	Poprawność językowa i stylistyczna całości	0–1–2–3–4–5	5
	RAZEM		**50**

Tekst nr 2

lp.	Zdanie	Punktacja	
		cząstkowa	**maksymalna**
1.	Cimon, Miltiadis filius, Atheniensis, duro admodum initio usus est adulescentiae.	0–1–2	2
2.	Nam cum pater eius litem aestimatam populo solvere non potuisset	0–1–2	10
	ob eamque causam in vinclis publicis decessisset,	0–1–2	
	Cimon eadem custodia tenebatur	0–1	
	neque legibus Atheniensium emitti poterat,	0–1–2	
	nisi pecuniam, qua pater multatus erat, solvisset.	0–1–2–3	

3.	Habebat autem matrimonio sororem germanam suam nomine Elpinicen,	0–1–2	3
	non magis amore quam more ductus.	0–1	
4.	Namque Atheniensibus licet eodem patre natas uxores ducere.	0–1–2–3	3
5.	Huius coniugii cupidus Callias quidam,	0–1	9
	non tam generosus quam pecuniosus,	0–1	
	qui magnas pecunias ex metallis fecerat,	0–1	
	egit cum Cimone, ut eam sibi uxorem daret:	0–1–2–3	
	id si impetrasset, se pro illo pecuniam soluturum.	0–1–2–3	
6.	Is cum talem condicionem aspernaretur,	0–1–2	10
	Elpinice negavit se passuram Miltiadis progeniem in vinclis publicis interire,	0–1–2–3	
	quoniam prohibere posset,	0–1	
	seque Calliae nupturam,	0–1	
	si ea, quae polliceretur, praestitisset.	0–1–2–3	
7.	Tali modo custodia liberatus Cimon celeriter ad principatum pervenit.	0–1–2	2
8.	Habebat enim satis eloquentiae,	0–1	6
	summam liberalitatem, magnam prudentiam cum iuris civilis tum rei militaris,	0–1–2	
	quod cum patre a puero in exercitibus fuerat versatus.	0–1–2–3	
	Poprawność językowa i stylistyczna całości	0–1–2–3–4–5	5
	RAZEM		**50**

Zadanie 7. (0-30)

Tworzenie informacji	Interpretowanie przekazów kulturowych i tworzenie tekstu własnego, czyli: 1) analizowanie i syntezowanie treści zawartych w materiale źródłowym; 2) selekcjonowanie posiadanych wiadomości i wykorzystywanie ich do wykonania zadania; 3) integrowanie wiedzy z różnych dziedzin; 4) wyrażanie i uzasadnianie swojego punktu widzenia, opinii; 5) redagowanie wypowiedzi, przestrzeganie treściowych i formalnych zasad organizacji tekstu; 6) formułowanie wypowiedzi zgodnie z zasadami poprawności językowej. (III)	30 punktów

Temat: Sposób funkcjonowania motywu wojny trojańskiej. Na podstawie załączonych tekstów i materiału ikonograficznego napisz wypracowanie.

Przykład realizacji

I. Rozwinięcie tematu (0–25)

1. Homer, *Iliada***, XXIV, 513-521. (0–1–2–3–4)**

np.

- Homer zwerbalizował mit o wojnie trojańskiej – opisał jej dzieje, wykreował bohaterów
- Ludzkie cechy Achillesa – smutek, współczucie, wzruszenie, litość
- Wielka odwaga starego króla Priama, który przyszedł do obozu wrogów
- Achilles zabił „licznych i dzielnych" synów Priama
- Mit o wojnie trojańskiej dawał Grekom poczucie jedności, był symbolem zwycięstwa

2. Wergiliusz, *Eneida***, I, 1-7 (0–1–2–3)**

np.

- Rzymianie uczynili Eneasza swoim protoplastą
- Podobieństwo losów Eneasza do bohaterów Homera (długa tułaczka, gniew bogów, walka) oraz *Eneidy* do *Iliady* i *Odysei*
- Odwołanie się do Trojan – ludu szlachetnego i prastarego
- Rzym drugą Troją (wypełnienie woli bogów przez Eneasza)
- Rzymianie „wymyślili" sobie trojańską genealogię (ze względów ideologicznych i propagandowych)

3. Franz Matsch, *Triumf Achillesa nad Hektorem***, 1892 (0–1–2–3)**

np.

- Wykorzystanie motywu w malarstwie
- Obraz stanowi „uzupełnienie" cytowanego fragmentu *Iliady* o cechy Achillesa jako wojownika
- Achilles na rydwanie ciągnie ciało zabitego Hektora, trzyma jego hełm
- Achilles bezwzględny, dumny, bezcześci ciało pokonanego przeciwnika
- Hektor dzielny, szlachetny, walczący do samego końca
- Hektor symbolem dzielności, odwagi

4. Mieczysław Jastrun, *Rzecz ludzka***, 1946. (0–1–2–3–4)**

np.

- Porównanie doświadczeń wojennych Polaków z doświadczeniami bohaterów *Iliady*
- W czasie wojny bohaterowie okazują ludzkie słabości (cierpią, płaczą), pragną zemsty, szukają pomocy
- Agresor bardziej okrutny niż Grecy Homera
- Patriotyzm obrońców (paralela: Warszawa – Troja)
- Obrońcy Warszawy porównani do walecznych Trojan
- Doświadczenie wojny pozwoli lepiej zrozumieć *Iliadę*

5. Agnieszka Krzemińska, *Wszyscy jesteśmy Trojanami* **(**Polityka nr 15, 10.04.2004**). (0–1–2–3)**

np.

- Motyw wojny trojańskiej w filmie – „Troja" Petersena
- Mit o wojnie trojańskiej jest bliski Europejczykom
- Doszukiwanie się paraleli współczesności z historią wojny trojańskiej
- Wyjaśnienie przez Petersena ponadczasowości mitu – ludzie od tysiącleci tak samo współżyją ze sobą i przekonani o swojej racji wszczynają wojny
- Komentarz do tytułu „Wszyscy jesteśmy Trojanami"

6. Troja. (0–1–2)

np.

- Grecy Homera zbudowali drewnianego konia i pozostawili na wybrzeżu
- Współczesny koń, również drewniany, jest atrakcją turystyczną Turcji
- Koń trojański funkcjonuje w kulturze jako symbol podstępnego i zgubnego daru
- Jest przestrogą

7. Wnioski (0–1–2–3–4–5)

np.

- Mit o wojnie trojańskiej jest jednym z najpopularniejszych mitów greckich
- Wojna trojańska jest wspólną częścią świata kultury zachodniej – mit był i jest często wykorzystywanym motywem w kulturze: literaturze, malarstwie, filmie itd.
- Dla Greków mit o wojnie trojańskiej był symbolem zwycięstwa, dawał im poczucie przynależności kulturowej
- Achilles, Hektor, Parys, Helena to archetypy, które każde pokolenie interpretuje na swój sposób
- Trojanie uchodzą za lud szlachetny i pokrzywdzony, Grecy za okrutnych najeźdźców
- W języku mit trwale zapisał się w postaci zwrotów frazeologicznych (np. jabłko niezgody, piękna Helena, koń trojański, pięta Achillesa), metaforycznych nazw własnych (np. Kasandra, Odyseja)

II. Kompozycja pracy (0–1–2)

- Funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana 2
- Uporządkowana, spójna 1

III. Poprawność językowa i stylistyczna (0–1–2–3)

- Poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo. 3
- Poprawna składnia i frazeologia (dopuszczalne nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka. 2
- Wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe. 1

ARKUSZ ZAWIERA INFORMACJE PRAWNIE CHRONIONE DO MOMENTU ROZPOCZĘCIA EGZAMINU!

Miejsce na naklejkę

dysleksja

MKL-P1_1P-092

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

MAJ ROK 2009

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
5. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **100 punktów**

Część I – 40 pkt
Część II – 30 pkt
Część III – 30 pkt

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Część I – leksykalno-gramatyczna *(40 pkt)*

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Podane niżej zdania (1–5) uzupełnij właściwym fragmentem, wybranym spośród propozycji (A–F).

1. ..... ars est.
2. Servus ..... portat.
3. ..... me delectant.
4. Homines ..... cum amicis loquuntut.
5. ..... expectamus.

A. epistulae a te scriptae
B. epistulas ad mittendum
C. epistulas missas
D. epistulas scribendas
E. epistulas scribentes
F. epistulas scribere

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Zdania (1–5) uzupełnij poprawnymi formami wybranymi spośród zaproponowanych (A–D). Podkreśl odpowiednią literę.

1. Homines .....interdum puniebantur.
   A. per deos
   B. deis
   C. a deis
   D. propter deos
2. Hercules ..... mater Alcmena fuit, multos labores efficit.
   A. qui
   B. cuius
   C. quae
   D. quem
3. Romae ..... arcus triumphales sunt.
   A. tres
   B. tria
   C. trium
   D. tribus
4. Fortissimus dux ..... Achilles fuit.
   A. omnium Achivorum
   B. ex omnibus Achivis
   C. omnibus Achivis
   D. cum omnibus Achivis
5. ..... nox quam dies longior est.
   A. Hiems
   B. Hiemis
   C. Hiemem
   D. Hieme

Zadanie 3. *(10 pkt)*

Do podanych zdań głównych dobierz właściwe zdania podrzędne spośród zaproponowanych (A–F) oraz typ zdania podrzędnego (1–6). Uzupełnij tabelę.

Zdanie główne	Zdanie podrzędne	Typ zdania podrzędnego
Hannibal portum oppugnare optavit,		
Discipuli properant,		
Hannibal in Italiam venit,		
In tua epistula me interrogas,		
Mi Lucili, te rogo,		

A. cum Alpes transivisset.
B. cum ad regem venire non possimus.
C. quando linguam Latinam studere inceperim.
D. ut ad tempus veniant.
E. ut philosophiam in praecordia demittas.
F. ut urbem maritimam haberet.

1. zdanie celowe
2. zdanie czasowe
3. zdanie dopełnieniowe
4. zdanie dopełnieniowe
5. zdanie przyczynowe
6. zdanie pytajne zależne

Zadanie 4. *(5 pkt)*

W zadaniach poniżej (1–5) podkreśl jedno zdanie spośród A, B, C, D, które zachowuje znaczenie zdania wyjściowego.

1. *Oceanus maior quam mare est.*
   A. Oceanus maior maris est.
   B. Oceanus maior mari est.
   C. Oceanus maior mare est.
   D. Oceanus maior a mari est.

2. *Liberi lac bibere debent.*
   A. Liberi lac bibendum est.
   B. Liberi lac bibendi sunt.
   C. Liberis lac bibendum est.
   D. Liberis lac bibendis sunt.

3. *Tales Milesius scripsit: “ totus mundus ex aqua ortus est.”*
   A. Tales Milesius scripsit totum mundum ex aqua oriri.
   B. Tales Milesius scripsit totum mundum ex aqua ortus esse.
   C. Tales Milesius scripsit totum mundum ex aqua ortum esse.
   D. Tales Milesius scripsit totum mundum ex aqua orturum esse.

4. *Cum pons aedificatus esset, milites Rhenum transiverunt.*
   A. Ponte aedificato milites Rhenum transiverunt.
   B. Ponte aedificante milites Rhenum transiverunt.
   C. Ponte aedificantes milites Rhenum transiverunt.
   D. Ponte aedificati milites Rhenum transiverunt.

5. *Tu amplissimas fortunas habes.*
   A. Tibi amplissimas fortunas es.
   B. Tibi amplissimas fortunas est.
   C. Tui amplissimae fortunae sunt.
   D. Tibi amplissimae fortunae sunt.

Zadanie 5. *(5 pkt)*

Zdecyduj, czy definicje zamieszczonych poniżej słów są zgodne z prawdą (**Verum**), czy niezgodne (**Falsum**). W tabeli wpisz właściwą literę (V lub F).

Lp.	Słowo	Definicja	Odpowiedź
1.	**personifikacja**	uznanie człowieka za najwyższą wartość	
2.	**urbanistyka**	nauka o budowie, rozbudowie i planowaniu miasta	
3.	**trywialny**	smutny, przygnębiony, skłonny do depresji	
4.	**profanacja**	zbezczeszczenie przedmiotów kultu	
5.	**regres**	cofanie się w rozwoju	

Zadanie 6. *(5 pkt)*

W zadaniach (1–5) zakreśl poprawny przekład podanych powiedzeń, skrótów, zwrotów.

1. quod erat demonstrandum (q.e.d.)
   A. co było do udowodnienia
   B. podaj przykład
   C. po dokonanym czynie
   D. takie jest moje zdanie

2. pro publico bono
   A. dla dobra publicznego
   B. jednogłośnie
   C. publicznie
   D. w dobrej wierze

3. pleno titulo (P.T.)
   A. pełni szacunku
   B. poza tym
   C. szlachectwo zobowiązuje
   D. z zachowaniem należnych tytułów

4. A.D.
   A. do akt
   B. na zawsze
   C. przed narodzeniem Chrystusa
   D. roku Pańskiego

5. e.g.
   A. bez ograniczeń
   B. i tak dalej
   C. na przykład
   D. pod nieobecność

Zadanie 7. *(5 pkt)*

Spośród umieszczonych poniżej zdań w języku polskim wybierz te, które są tłumaczeniem łacińskich przysłów umieszczonych w tabeli. W kolumnie obok wpisz właściwy numer przekładu.

1. Dobro ludu najwyższym prawem.
2. Dziel i rządź.
3. Każdy początek jest trudny.
4. Kości zostały rzucone.
5. Lekarz leczy, natura uzdrawia.
6. Pieniądze nie śmierdzą.
7. Nie należy rozpaczać.
8. Przyzwyczajenie jest drugą naturą.
9. Więcej znaczy rozum niż siła.
10. Złe zioło szybko rośnie.

Łacińskie przysłowie	**Polski przekład przysłowia**
Alea iacta est.	
Consuetudo est altera natura.	
Divide et impera.	
Nil desperandum.	
Pecunia non olet.	

Część II – rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego *(30 pkt)*

Zadanie 8. *(10 pkt)*

Przeczytaj podany tekst. Przy każdym z zamieszczonych poniżej zdań (1–5) zakreśl tę spośród możliwości jego dokończenia (A–D), która jest zgodna z treścią tekstu.

Hyginus, *Fabulae* XCVI (ACHILLES)

Thetis Nereis cum sciret Achillem filium suum, quem ex Peleo habebat, si ad Troiam expugnandam isset, periturum [esse], commendavit eum in insulam Scyron ad Lycomedem regem, quem ille inter virgines filias habitu femineo servabat nomine mutato; nam virgines Pyrrham nominarunt, quoniam capillis flavis fuit et Graece rufum „pyrrhon" dicitur.

Achivi autem cum rescissent ibi eum occultari, ad regem Lycomeden oratores miserunt, qui rogarent, ut eum adiutorium Danais mitteret. Rex cum negaret apud se esse, potestatem eis fecit, ut in regia quaererent.

Qui cum intellegere non possent, quis esset eorum, Ulixes in regio vestibulo munera feminea posuit, in quibus clipeum et hastam, et subito tubicinem iussit canere armorumque crepitum et clamorem fieri iussit. Achilles hostem arbitrans adesse vestem muliebrem dilaniavit atque clipeum et hastam arripuit. Ex hoc est cognitus suasque operas Argivis promisit et milites Myrmidones.

Objaśnienia

Thetis Nereis – Tetyda Nereida, boginka morska, matka Achillesa
Achilles – syn Peleusa i Tetydy, wódz Myrmidonów, jeden z głównych bohaterów *Iliady*
Peleus – mąż Tetydy, ojciec Achillesa
Troia – miasto w Troadzie, miejsce akcji *Iliady*
Scyros – wyspa na Morzu Egejskim
Lycomedes – król wyspy Skyros
pyrrhon – (gr.) – ognisty, rudy, rudowłosy
Achivi – Achajowie
Danai – Danaowie, mieszkańcy Argos, Grecy walczący pod Troją
Ulixes – Ulisses (Odys)
Argivi – Argiwowie (Grecy)
Myrmidones – Myrmidonowie, mityczny lud achajski, pod wodzą Achillesa wziął udział w oblężeniu Troi

Zdania 1–5

1. Jeśli Achilles weźmie udział w oblężeniu Troi, to
   A. zostanie najsławniejszym wojownikiem.
   B. zginie.
   C. zdobędzie mnóstwo łupów.
   D. przyniesie chlubę Peleusowi.

2. Achilles ukrywał się
   A. wśród pasterzy.
   B. wśród mówców.
   C. wśród kobiet.
   D. wśród Danaów.

3. Przezwisko Achillesa pochodziło od
   A. jego sposobu mówienia.
   B. koloru włosów.
   C. sposobu chodzenia.
   D. rodzinnego miasta.

4. Likomedes wysłuchał prośby posłów achajskich i
   A. wydał im Achillesa.
   B. odesłał ich do Tetydy.
   C. odmówił im wydania Achillesa.
   D. pozwolił im przeszukać pałac.

5. Achilles złapał
   A. ubranie.
   B. wroga.
   C. posła.
   D. tarczę i włócznię.

Zadanie 9. *(10 pkt)*

Podane niżej informacje uszereguj według kolejności pojawiania się w podanym wyżej tekście.

Informacja	**Kolejność informacji w tekście**
Achilles myślał, że nadchodzą wrogowie.	
Achilles obiecał pomoc Grekom.	
Achilles został wysłany do Likomedesa.	
Grecy nie mogli znaleźć Achillesa.	
Lykomedes przyjął posłów.	

Zadanie 10. *(10 pkt)*

W zadaniach 1–5 podkreśl to znaczenie słowa, w którym wystąpiło ono w tekście.

1. habitus
   A. wyraz
   B. ekspresja
   C. ubiór
   D. właściwość

2. oratores
   A. poseł
   B. rzecznik
   C. mówca
   D. obrońca

3. canere
   A. śpiewać
   B. grać
   C. opiewać
   D. przepowiadać

4. quaerere
   A. szukać
   B. odczuwać brak
   C. starać się
   D. naradzać się

5. munera
   A. zadania
   B. obowiązki
   C. igrzyska
   D. wyroby

Część III – znajomość kultury antycznej *(30 pkt)*

Zadanie 11. *(5 pkt)*

W zadaniach 1–5 podkreśl poprawne objaśnienia podanych terminów.

1. Augur to
   A. urzędnik państwowy.
   B. przodownik chóru.
   C. członek gwardii cesarskiej.
   D. kapłan, wróżbita.

2. Bazylika to
   A. hala kupiecko – sądownicza.
   B. miejsce posiedzeń senatu.
   C. pałac cesarski.
   D. budowla poświęcona wszystkim bogom.

3. Atrium to
   A. główna część świątyni.
   B. główna część rynku.
   C. główna część domu.
   D. główna część teatru.

4. Proscenium to
   A. miejsce dla chóru.
   B. szatnie.
   C. miejsce dla aktora.
   D. miejsce dla widowni.

5. Cognomen to
   A. imię właściwe.
   B. imię rodu.
   C. imię rodziny.
   D. przydomek.

Zadanie 12. *(10 pkt)*

Uzupełnij tabelę, wybierając tytuły dzieł oraz nazwy gatunków literackich spośród podanych niżej propozycji.

Przedstawiciele literatury antycznej	Tytuły dzieł	Gatunki literackie
Wergiliusz		
Ajschylos		
Arystofanes		
Platon		
Horacy		

1. *Fedon*
2. *Ars poetica*
3. *Chmury*
4. *Katylinarki*
5. *Agamemnon*
6. *Georgiki*

A. komedia
B. dialog
C. tragedia
D. epos dydaktyczny
E. list poetycki
F. biografia

Zadanie 13. *(5 pkt)*

Przeczytaj poniższe fragmenty antycznych dzieł historycznych. Pod każdym z nich napisz, której postaci historycznej dotyczy.

1. Potem podbił stawiających mu opór Pizydów, ujarzmił Frygię i zajął miasto Gordion. Tutaj oglądał osławiony ów wóz z węzłem z dereniowego łyka i usłyszał związane z nim opowiadanie, które u Persów znalazło wiarę i które mówi, że przeznaczeniem tego, kto ten węzeł rozwiąże, jest – zostać panem świata. Otóż większość autorów twierdzi, że węzeł ów miał końce ślepe i powikłane ze sobą w najbardziej zawiłych splotach i że […], nie mogąc go rozwiązać, rozciął go mieczem.

   (Plutarch, *Żywoty sławnych mężów*)

   .....

2. Gdy spostrzegł, że ze wszystkich stron grożą mu wyciągnięte sztylety, zasłonił sobie twarz togą, jednocześnie przy pomocy lewej ręki owinął się fałdem togi aż poniżej goleni, aby przystojniej upaść, nawet dolną część ciała zdążył zakryć. Tak zakłuty został dwudziestoma trzema ciosami. Po pierwszym tylko jęk wydał, bez słowa. Niektórzy jednak podają, że w chwili, gdy Marek Brutus rzucał się na niego, miał te słowa powiedzieć po grecku: „I ty, dziecię?”.

   (Swetoniusz, *Żywoty Cezarów*)

   .....

3. Zgodnie z wolą naszych przodków świątynia Janusa Kwiryna miała być zamykana na czas, gdy w całym imperium narodu rzymskiego, na lądzie i morzu, panował osiągnięty dzięki zwycięstwom pokój. Tradycja głosi, że od założenia miasta do moich narodzin stało się to tylko dwa razy, a za mego pryncypatu senat trzykrotnie zarządził zamknięcie świątyni.

   (*Monumentum Ancyranum*)

   .....

4. Sformował trzy silne armie: jedną z nich posłał do Afryki, drugą ze swoim bratem Hazdrubalem zostawił w Hiszpanii, trzecią sam poprowadził do Italii. Przeszedł Pireneje i wszędzie w drodze walczył z tubylcami; nie zdarzyło się, żeby nie odniósł zwycięstwa. Kiedy doszedł do Alp, które oddzielają Italię od Galii i których nikt przed nim z wojskiem nie przebył (prócz jednego Heraklesa – Greka, od którego to wydarzenia góry te dzisiaj nazywają się Greckie), podbił usiłujące go zatrzymać w marszu plemiona alpejskie, otworzył przejścia, utorował drogi i sprawił, że gdzie przedtem z trudem czołgał się samotny człowiek bez broni, teraz iść mogły wyekwipowane słonie. Tamtędy więc przeprowadził wojska i wkroczył do Italii.

   (Nepos, *Żywoty wybitnych mężów*)

   .....

5. Gdy wieść o wypadkach doszła do obozu, a król przerażony nowymi wydarzeniami jechał do Rzymu dla stłumienia rozruchów, zboczył Brutus z drogi – dowiedział się bowiem o jego przybyciu – by się z nim nie spotkać. W tym samym mniej więcej czasie, ale różnymi drogami przybył Brutus do Ardei, a król do Rzymu. Przed nim zamknięto bramy i ogłoszono mu banicję. Natomiast oswobodziciela miasta przyjął obóz z radością, wygnano stamtąd synów królewskich.

   (Liwiusz, *Dzieje od założenia miasta Rzymu*)

   .....

Zadanie 14. *(5 pkt)*

Wpisz pod ilustracjami litery oznaczające nazwy starożytnych rzeźb, wybierając spośród niżej zaproponowanych.

1. ..... 2. ..... 3. ..... 4. ..... 5. .....

A. Afrodyta z Knidos
B. Apollo Belwederski
C. Diadumenos
D. Doryforos
E. Nike z Samotraki
F. Wenus z Milo

Zadanie 15. *(5 pkt)*

Uzupełnij poniższe teksty literackie odpowiednimi imionami i nazwami.

Z tomu: *Próby teatralne*

Teatrzyk *Zielona Gęś* ma zaszczyt przedstawić ze zgrozą sztukę wierszem i prozą pt. „Skutki gry **(1)** .....” [...]

Motto:

“[...] Grał on tak pięknie i zawzięcie na swoim instrumencie, że najdziksze zwierzęta słuchały go z przejęciem i natychmiast oswajały się, że tak powiem, automatycznie.”

K. I. Gałczyński, *Dzieła*, Czytelnik 1958

Z tomu: *Siedem podków*

[...] Przeszedłem próbę zaciekłą,
Przeszedłem ciemność i piekło,
Wszystko straciłem a żyję.
Tylko co nocy zgroza,
Jak szorstka pętla powroza,
Ściska mi szyję.

Nie pocieszaj mnie, stary, i nie mów mi więcej,
Że kiedy grałem, Tantal zapomniał o męce;
Że Syzyf przestał toczyć pod górę swą skałę,
Usiadł na niej i słuchał; **(2)** ..... płakały. [...]

I powiem ci coś więcej. Nie zmienię mą sztuką
Nawet tego, że mnie tu **(3)** ..... zatłuką,
Pijane dziewki trackie dzidami przebiją
I poszarpią, i lirę mą rzucą do rzeki,
W głąb nicestwa, byś nie był własnością niczyją
I krążył tylko mitem po ziemi dalekiej,
Może straszył a może pokazywał drogę,
Po której iść nie warto. Ja z niej zejść nie mogę. [...]

K. Wierzyński, *Wybór poezji*, BN, Kraków 1991

Z tomu: *Król mrówek*

Historia jest prosta i stara jak świat. Wielka Dama zakochuje się w młodym chłopcu, pochodzącym z niższych warstw społecznych. Wszystkie warianty tej delikatnej sytuacji opisuje wystarczająco literatura światowa. W tym przypadku mamy do czynienia z dodatkową komplikacją. Dama jest boginią księżyca, a przedmiotem jej uczuć – pasterz. Ta zawrotna dysproporcja kondycji społecznej nie wróży nic dobrego. Oto nadchodzi szybki joński zmierzch: zmęczony całodzienną pracą **(4)** ..... kładzie się na stoku góry Latmos i owinięty szczelnie zapachem tymianku i lawendy zapada w mocny sen. Wtedy **(5)** ..... odbywająca swoją rutynową inspekcję nocnego sklepienia, dostrzega małą postać.

Z. Herbert, *Król mrówek*, Wydawnictwo a5, 2001

Egzamin maturalny
maj 2009

JEZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM PODSTAWOWY

KLUCZ PUNKTOWANIA ODPOWIEDZI

Część I – leksykalno-gramatyczna *(40 pkt)*

Zadanie 1.		**Zadanie 2.**		**Zadanie 3.**	
odpowiedź	punkty	odpowiedź	punkty	odpowiedź	punkty
1 – F	1	1 – C	1	celowe/czasowe	0-2
2 – B	1	2 – B	1	celowe	0-2
3 – A	1	3 – A	1	czasowe/celowe	0-2
4 – E	1	4 – A	1	pytajne	0-2
5 – C	1	5 – D	1	dopełnieniowe	0-2

Zadanie 4.		**Zadanie 5.**		**Zadanie 6.**	
odpowiedź	punkty	odpowiedź	punkty	odpowiedź	punkty
1 – B	1	1 – F	1	1 – A	1
2 – C	1	2 – V	1	2 – A	1
3 – C	1	3 – F	1	3 – D	1
4 – A	1	4 – V	1	4 – D	1
5 – D	1	5 – V	1	5 – C	1

Zadanie 7.	
odpowiedź	punkty
1 – kości zostały rzucone (4)	1
2 – przyzwyczajenie jest drugą naturą (8)	1
3 – dziel i rządź (2)	1
4 – nie należy rozpaczać (7)	1
5 – pieniądze nie śmierdzą (6)	1

Część II –rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego *(30 pkt)*

Zadanie 8.		**Zadanie 9.**		**Zadanie 10.**	
odpowiedź	punkty	odpowiedź	punkty	odpowiedź	punkty
1– B	2	4	2	1 – C	2
2– C	2	5	2	2 – A	2
3– B	2	1	2	3 – B	2
4– D	2	3	2	4 – A	2
5– D	2	2	2	5 – D	2

Część III. Test sprawdzający znajomość kultury antycznej *(30 pkt)*

Zadanie 11.	
odpowiedź	punkty
1 – D	1
2 – A	1
3 – C	1
4 – C	1
5 – C	1

Zadanie 12.				
Przedstawiciele literatury antycznej	Dzieła	Punkty	Gatunki literackie	Punkty
Wergiliusz	6. *Georgiki*	1	D. epos dydaktyczny	1
Ajschylos	5. *Agamemnon*	1	C. tragedia	1
Arystofanes	3. *Chmury*	1	A. komedia	1
Platon	1. *Fedon*	1	B. dialog	1
Horacy	2. *Ars poetica*	1	E. list poetycki	1

Zadanie 13.		**Zadanie 14.**	
odpowiedź	punkty	odpowiedź	punkty
1 – Aleksander Wielki	1	1 – D	1
2 – Gajusz Juliusz Cezar	1	2 – B	1
3 – Oktawian August	1	3 – F	1
4 – Hannibal	1	4 – C	1
5 – Tarkwiniusz Pyszny	1	5 – A	1

Zadanie 15.	
odpowiedź	punkty
1 – Orfeusz	1
2 – Erynie	1
3 – Menady/Ba(k)chantki	1
4 – Endymion	1
5 – Selene	1

ARKUSZ ZAWIERA INFORMACJE PRAWNIE CHRONIONE DO MOMENTU ROZPOCZĘCIA EGZAMINU!

Miejsce na naklejkę

dysleksja ☐

MKL-R1_1P-092

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

MAJ ROK 2009

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **100 punktów**

Część I – 20 pkt
Część II – 50 pkt
Część III – 30 pkt

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Część I – leksykalno-gramatyczna *(40 pkt)*

Zadanie 1. *(5 pkt)*

W zadaniach poniżej (1–5) podkreśl tę możliwość uzupełnienia zdania spośród A, B, C, D, która zachowuje znaczenie zdania wyjściowego.

1. Exercitus portas castrorum occupabant.

   Portae castrorum .....

   A. per exercitus occupabantur.
   B. ab exercitibus occupabantur.
   C. ab exercitu occupabantur.
   D. per exercitum occupabantur.

2. Pompeius multos amicos habet.

   Pompeio .....

   A. multi amici sunt.
   B. multi amici est.
   C. multos amicos habet.
   D. multos amicos sunt.

3. Milites hieme ad castra reverti debent.

   Militibus .....

   A. hieme ad castra revertendi sunt.
   B. hieme ad castra revertendibus sunt.
   C. hieme ad castra revertenda est.
   D. hieme ad castra revertendum est.

4. Classis Atheniensis melior quam classis Romana erat.

   Classis Atheniensis melior .....

   A. classi Romanae erat.
   B. classis Romanae erat.
   C. classe Romana erat.
   D. ab classe Romana erat.

5. In libro *De bello Gallico* legere potest Caesarem Galliam superavisse.

   In libro *De bello Gallico* legitur .....

   A. Caesarem Galliam superavisse.
   B. Caesarem Galliam superatum esse.
   C. Caesar Galliam superatum esse.
   D. Caesar Galliam superavisse.

Zadanie 2. *(5 pkt)*

W każdym z poniższych zdań podkreśl poprawną możliwość ich uzupełnienia.

1. Elephas maximus ..... est.

   A. inter omnia animalia
   B. in omnibus animalibus
   C. omnium animalium
   D. omnibus animalibus

2. Xerxes, copiis in Europam ....., Graecis bellum intulit.

   A. traiectus
   B. traiectam
   C. traiectis
   D. traiectum

3. ..... a deis odio vexavisse dicuntur.

   A. Homines miseri
   B. Homo miser
   C. Hominem miserum
   D. Homines miseros

4. Romani Capitolium ..... mundi habebant.

   A. ut caput
   B. caput
   C. pro capite
   D. capitis

5. Omnium viarum prima ..... est.

   A. magis ardua
   B. maxime ardua
   C. arduissma
   D. arduissimum

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Uzupełnij każde z podanych zdań (1–5) poprawną formą utworzoną od form podstawowych zaproponowanych w nawiasach.

1. Pueri saepe ..... (*admoneo, admonere, admonui, admonitum*), ut maiores natu colerent.
2. Pater vehementer te rogat ut, nisi tempus te ..... (*deficio, deficere, defeci, defectum*), aliquid de te sibi scribas.
3. Cum ..... (*sum, esse, fui*) mortalis, quae sint mortalia cura.
4. Cum Romani legatos de pace ..... (*mitto, mittere, misi, missum*), dux milites instruxit.
5. Titus Pomponianus Atticus sic Graece loquebatur ut Athenis natus ..... (*video, videre, vidi, visum*).

Zadanie 4. *(5 pkt)*

Uzupełnij każde z podanych zdań (1–5) poprawną formą utworzoną od form podstawowych zaproponowanych w nawiasach.

1. Utinam tu solutionem rectam ..... (*invenio, invenire, inveni, inventum*).
2. Aedui, cum se ab Helvetiis defendere non possent, legatos ad Cesarem mittunt ..... (*rogo, rogare, rogavi, rogatum*) auxilium.
3. Breve tempus aetatis satis longum est ad bene ..... (*vivo, vivere, vixi, victum*).
4. Hominibus, ... (*qui, quae, quod*) amaveram, mea carmina reliqui.
5. Minerva ..... (*Athenae, Athenarum*) ab antiquis colebatur.

Część II – przekład tekstu

Zadanie 5. *(50 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1
M. Tullius Cicero, ***In Verrem*, II 4, 72 - 73**

Segesta est oppidum pervetus in Sicilia, quod ab Aenea fugiente a Troia atque in haec loca veniente conditum esse demonstrant. Itaque Segestani non solum perpetua societate atque amicitia, verum etiam cognatione se cum populo Romano coniunctos esse arbitrantur. Hoc quondam oppidum, cum illa civitas cum Poenis suo nomine ac sua sponte bellaret, a Carthaginiensibus vi captum atque deletum est, omniaque quae ornamento urbi esse possent Carthaginem sunt ex illo loco deportata. Fuit apud Segestanos ex aere Dianae simulacrum, cum summa atque antiquissima praeditum religione tum singulari opere artificioque perfectum. Hoc translatum Carthaginem locum tantum hominesque mutarat, religionem quidem pristinam conservabat; nam propter eximiam pulchritudinem etiam hostibus digna quam sanctissime colerent videbatur. Aliquot saeculis post P. Scipio bello Punico tertio Carthaginem cepit; qua in victoria, (videte hominis virtutem et diligentiam, ut et domesticis praeclarissimae virtutis exemplis gaudeatis et eo maiore odio dignam Verris incredibilem audaciam iudicetis), convocatis Siculis omnibus, iubet omnia conquiri; pollicetur sibi magnae curae fore ut omnia civitatibus, quae cuiusque fuissent, restituerentur.

Objaśnienia:
Segesta, ae – Segesta, miejscowość na Sycylii
Sicilia, ae – Sycylia, wyspa na Morzu Śródziemnym
Aenea, Aeneas – Eneasz, bohater trojański
Troia, ae – Troja
Segestanus, i – mieszkaniec Segesty
Poenus, i – Punijczyk (Kartagińczyk)
Carthaginiensis, is – Kartagińczyk, mieszkaniec Kartaginy
Carthago, Carthaginis – Kartagina
Diana, ae – Diana, bogini
mutarat – *forma oboczna* mutaverat

P. Scipio – Publiusz Scypion Afrykański
Punicus 3 – punicki (kartagiński)
Verres, Verris - rzymski namiestnik prowincji Sycylia. Znany głównie z procesu o nadużycia finansowe popełnione w czasie zarządzania Sycylią w latach 73-71 p.n.e.
Siculus 3 – Sycylijczyk

Tekst nr 2
T. Livius, ***Ab urbe condita* I, 6,7**

Ita Numitori Albana re permissa Romulum Remumque cupido cepit in iis locis ubi expositi ubique educati erant urbis condendae. Et supererat multitudo Albanorum Latinorumque; ad id pastores quoque accesserant, qui omnes facile spem facerent parvam Albam, parvum Lavinium prae ea urbe quae conderetur fore. Intervenit deinde his cogitationibus avitum malum, regni cupido, atque inde foedum certamen coortum a satis miti principio. Quoniam gemini essent nec aetatis verecundia discrimen facere posset, ut di quorum tutelae ea loca essent auguriis legerent qui nomen novae urbi daret, qui conditam imperio regeret, Palatium Romulus, Remus Aventinum ad inaugurandum templa capiunt. Priori Remo augurium venisse fertur, sex voltures; iamque nuntiato augurio cum duplex numerus Romulo se ostendisset, utrumque regem sua multitudo consalutaverat: tempore illi praecepto, at hi numero avium regnum trahebant. Inde cum altercatione congressi certamine irarum ad caedem vertuntur; ibi in turba ictus Remus cecidit. Vulgatior fama est ludibrio fratris Remum novos transiluisse muros; inde ab irato Romulo, cum verbis quoque increpitans adiecisset, ‘sic deinde, quicumque alius transiliet moenia mea,’ interfectum. Ita solus potitus imperio Romulus; condita urbs conditoris nomine appellata.

Objaśnienia:
Numitor, Numitoris – Numitor, dziad Romulusa i Remusa
Albanus 3 – albański, związany z miastem Alba Longa, mieszkaniec Alba Longa
Latynus, i – Latyn
Lavinium, i – miasto Lawinium
Palatium, ii – Palatyn (jedno z siedmiu wzgórz Rzymu)
Aventinus, i – Awentyn (jedno z siedmiu wzgórz Rzymu)

PRZEKŁAD

Przekład tekstu nr .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Część III – pisanie własnego tekstu

Zadanie 6. *(30 pkt)*

Temat:

Na podstawie zamieszczonych materiałów i własnej wiedzy przedstaw krótko mit o Odysie oraz wyjaśnij jego symbolikę. Zwróć uwagę na funkcję podróży w przemianach zachodzących w psychice Odysa.

MATERIAŁ TEKSTOWY

Homer ***Odyseja*** (fragmenty), przekł. J. Parandowski, Warszawa 1956

Męża głoś, Muzo, wielce obrotnego, który zburzył święty gród Troi, a potem wiele wędrował, widział miasta ludzi tak wielu i ducha ich poznał. Wiele swym sercem wycierpiał na morzu, walcząc o własną duszę i powrót towarzyszy.

Pieśń I

– Kto jesteście, przybysze? Skąd płyniecie po wodnych drogach? Czy w jakiejś sprawie, czy tak bez celu włóczycie się po morzu jak zbóje i narażając swą duszę niesiecie zgubę obcym stronom? (…)
– My z Troi, Achajowie, przeciwne wiatry gonią nas po wielkiej morza otchłani. Inną chcieliśmy drogą dotrzeć do domu, a inną tu przychodzimy. Tak się pono spodobało Zeusowi. Szczycimy się być ludźmi Atrydy Agamemnona, którego dziś sława największa pod niebem, zburzył bowiem tak wielki gród i zgładził tyle ludów. A my oto przypadamy do twoich kolan, żebyś nam dał gościniec albo w inny sposób obdarzył, jak każe prawo gościnności.

Pieśń IX

Pochyleni naprzód towarzysze wiosłowali ze wszystkich sił. A gdy przebrnęliśmy z powrotem przez morze na dwakroć dłuższą odległość, znów zaczynałem krzyczeć do Kiklopa. Towarzysze mnie otoczyli i jeden przez drugiego powstrzymywali życzliwym słowem:
– Niemądry, po cóż chcesz jątrzyć tego dzikusa? Wszak dopiero co rzucił do morza głaz i zapędził nasz okręt z powrotem do lądu, gdzie przyszłoby nam zginąć. Jeśli posłyszy twój głos albo twoją mowę, głowy nam pourywa i rozniesie okręt miotając okrutne głazy – sił mu nie zbraknie.
Tak mówili, nie usłuchało serce zuchwałe i jeszcze raz moja złość przemówiła:
– Kiklopie, jeśli cię ktoś z ludzi śmiertelnych zapyta o haniebną ślepotę oka, powiedz, że ci je wyrwał Odys grodoburca, syn Laertesa, mający swój dom w Itace.

Pieśń IX

Oni zaś związali mi ręce i nogi i przymocowali do masztu, sami zaś siedząc przy wiosłach bili siwe morze. Jechaliśmy żwawo i posunęliśmy się, ile głos doniesie. Już nie uszedł Syrenom nasz chyży okręt, który coraz się zbliżał, i wtedy podniosły dzwonny śpiew:
– Chodź do nas, sławiony Odysie, wielka chwało Achajów, zatrzymaj statek, byś mógł słuchać naszego głosu. Nikt bowiem tu nie przepłynie na czarnym okręcie, póki z naszych ust nie posłyszy słodkiej pieśni. A kto się nią nacieszy, odjeżdża mądrzejszy, bo wszystko wiemy – i co z woli bogów wycierpieli Argiwi na równinie trojańskiej, co się dzieje na całej ziemi żywiącej rzesze.

Pieśń XII

– Nie wierzę, że przybyłem na widną z daleka Itakę, może to w jakiejś innej ziemi krążę i ty na drwiny mówisz mnie to wszystko i chcesz mój umysł omamić. Powiedz, czy naprawdę jestem w ukochanej ojczyźnie?

– Zawsze ta sama nieufność w twojej piersi. I dlatego nie mogę cię opuścić, biedaku, boś taki roztropny, bystry i przytomny. Inny człowiek wróciwszy z tułaczki radośnie by pobiegł do domu zobaczyć dzieci i żonę, a tobie nie wystarczy pytać się, dowiadywać, chcesz najpierw sam się przekonać.

Pieśń XIII

Odparła mu wtedy bogini jasnooka Atena: – Jak najbardziej ci pomogę i nie zawiodę, gdy zaczniemy działać, i już widzę, jak ziemię zbroczy krew i mózg tych zalotników, co twój dobytek pożerają. Lecz wpierw zrobię, by nikt cię nie poznał ze śmiertelnych. Pomarszczę ci to piękne ciało na gibkich członkach, zmiotę z głowy płowe włosy, odzieję w łachmany budzące odrazę u tych, co ciebie zobaczą, twoje cudne oczy staną się kaprawe, abyś niepodobny do siebie ukazał się zalotnikom i swojej żonie, i chłopcu, któregoś zostawił w domu.

Pieśń XIII

Homer, *Odyseja* , przekł. J. Parandowski, Warszawa 1956

Leopold Staff ***Odys***

Niech cię nie niepokoją
Cierpienia twe i błędy
Wszędy są drogi proste
Lecz i manowce są wszędy

O to chodzi jedynie
By naprzód wciąż iść śmiało
Bo zawsze się dochodzi
Gdzie indziej, niż się chciało

Zostanie kamień z napisem
Tu leży taki, a taki
Każdy z nas jest Odysem
Co wraca do swej Itaki.

L. Staff, *Poezje wybrane*, Warszawa 1978

Konstandinos Kawafis ***Itaka***

Kiedy się wybierzesz w podróż do Itaki,
życz sobie, żeby długa była,
pełna przygód, pełna doświadczeń.
Lajstrygonów, Cyklopów, gniewnego Posejdona
nie obawiaj się. Nic takiego
na swojej drodze nie spotkasz, jeżeli
twoje myśli są wysokie i jeśli tylko wyborne
emocje dotykają twego ducha i ciała.
Na Lajstrygonów, na Cyklopów,
na gniew Posejdona nigdy się nie natkniesz,
jeżeli ich nie niesiesz wewnątrz, w swojej duszy,
jeśli twa dusza nie postawi ich przed tobą.

Życz sobie, żeby podróż była długa.
Oby wiele zaświtało letnich poranków,
kiedy, z jaką rozkoszą, z jakim rozradowaniem,
będziesz podpływał do portów, których nigdy przedtem
nie widziałeś. Pamiętaj też zatrzymywać się
w handlowych stacjach Fenicjan, by kupować

piękne rzeczy: masę perłową, koral, bursztyn, heban
i najróżniejsze, wyszukane olejki —
ile ci się uda rozkosznych wonności znaleźć.
I trzeba, żebyś egipskich miast odwiedził wiele,
by uczyć się i jeszcze się uczyć od tych, co wiedzą.

Przez cały czas miej w myśli Itakę,
przybycie do niej bowiem jest twoim przeznaczeniem.
Ale bynajmniej nie śpiesz się w podróży.
Lepiej, by trwała ona wiele lat,
abyś stary już był, gdy dobijesz do tej wyspy,
bogaty we wszystko, co zyskałeś po drodze,
nie oczekując wcale, by ci dała bogactwo Itaka.

Itaka dała ci tę piękną podróż.
Bez Itaki nie wyruszyłbyś w drogę.
Niczego więcej już ci dać nie może.

A jeśli ją znajdujesz ubogą, Itaka cię nie oszukała.
Gdy stałeś się tak mądry, po tylu doświadczeniach,
z pewnością już pojąłeś, czym są Itaki.

K. Kawafis, *Wybór wierszy*, przeł. Z. Kubiak, Warszawa 1967

MATERIAŁ IKONOGRAFICZNY

Herbert James Draper (1863 – 1920) **Ulisses i syreny (1909)**

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

Egzamin maturalny
maj 2009

JEZYK ŁACIŃSKI
I KULTURA ANTYCZNA

POZIOM ROZSZERZONY

KLUCZ PUNKTOWANIA ODPOWIEDZI

Część I – leksykalno-gramatyczna *(20 pkt)*

Zadanie 1.		**Zadanie 2.**	
odpowiedź	punkty	odpowiedź	punkty
1 – B	1	1 – C	1
2 – A	1	2 – C	1
3 – D	1	3 – A	1
4 – C	1	4 – B	1
5 – D	1	5 – B	1

Zadanie 3.		**Zadanie 4.**	
odpowiedź	punkty	odpowiedź	punkty
1 –admonebantur/admoniti sunt	1	1 – invenias/invenires/inveneris/invenisses	1
2 – deficiat/deficit	1	2 – rogatum	1
3 – sis	1	3 – vivendum	1
4 – misissent/mitterent	1	4 – quos	1
5 – videretur/visus sit	1	5 – Athenis	1

Część II – przekład tekstu *(50 pkt)*

Zadanie 5.

Przekład tekstu nr 1, M. Tullius Cicero, *In Verrem*, II 4, 72 - 73			
Lp.	zdanie	**punkty**	
		cząst-kowe	max
1	Segesta est oppidum pervetus in Sicilia,	0-1	**5**
	quod ab Aenea fugiente a Troia atque in haec loca veniente conditum esse demonstrant.	0-4	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
2	Itaque Segestani non solum perpetua societate atque amicitia,	0-2	**6**
	verum etiam cognatione se cum populo Romano coniunctos esse arbitrantur.	0-4	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
3	Hoc quondam oppidum, cum illa civitas cum Poenis suo nomine ac sua sponte bellaret,	0-3	**9**
	a Carthaginiensibus vi captum atque deletum est,	0-2	
	omniaque quae ornamento urbi esse possent Carthaginem	0-3	
	sunt ex illo loco deportata.	0-1	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
4	Fuit apud Segestanos ex aere Dianae simulacrum,	0-1	**4**
	cum summa atque antiquissima praeditum religione tum singulari opere artificioque perfectum.	0-3	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
5	Hoc translatum Carthaginem locum tantum hominesque mutarat,	0-2	**7**
	religionem quidem pristinam conservabat;	0-1	
	nam propter eximiam pulchritudinem etiam hostibus digna quam sanctissime colerent videbatur.	0-4	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
6	Aliquot saeculis post P. Scipio bello Punico tertio Carthaginem cepit;	0-2	**14**
	qua in victoria,	0-1	
	videte hominis virtutem et diligentiam,	0-1	
	ut et domesticis praeclarissimae virtutis exemplis gaudeatis	0-2	
	et eo maiore odio dignam Verris incredibilem audaciam iudicetis	0-2	
	convocatis Siculis omnibus, iubet omnia conquiri;	0-3	
	pollicetur sibi magnae curae fore	0-1	
	ut omnia civitatibus, quae cuiusque fuissent, restituerentur.	0-2	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
7	Poprawność językowa i stylistyczna całości	0-1-2-3-4-5	**5**
		razem	**50**

Przekład tekstu nr 2, T. Livius, *Ab urbe condita* I, 6,7			
Lp.	zdanie	Punkty	
		cząst-kowe	max
1	Ita Numitori Albana re permissa	0-2	**6**
	Romulum Remumque cupido cepit urbis condendae	0-2	
	in iis locis ubi expositi ubique educati erant	0-2	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
2	Et supererat multitudo Albanorum Latinorumque;	0-2	**11**
	ad id pastores quoque accesserant,	0-2	
	qui omnes facile spem facerent	0-3	
	parvam Albam, parvum Lavinium prae ea urbe quae conderetur fore.	0-4	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
3	Intervenit deinde his cogitationibus avitum malum, regni cupido,	0-2	**4**
	atque inde foedum certamen coortum a satis miti principio.	0-2	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
4	Quoniam gemini essent	0-1	**12**
	nec aetatis verecundia discrimen facere posset,	0-2	
	ut di quorum tutelae ea loca essent auguriis legerent	0-3	
	qui nomen novae urbi daret,	0-2	
	qui conditam imperio regeret,	0-2	
	Palatium Romulus, Remus Aventinum ad inaugurandum templa capiunt.	0-2	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
5	Priori Remo augurium venisse fertur, sex voltures;	0-1	**4**
	iamque nuntiato augurio cum duplex numerus Romulo se ostendisset, utrumque regem sua multitudo consalutaverat:	0-2	
	tempore illi praecepto, at hi numero avium regnum trahebant.	0-1	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
6	Inde cum altercatione congressi certamine irarum ad caedem vertuntur;	0-1	**2**
	ibi in turba ictus Remus cecidit.	0-1	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
7	Vulgatior fama est ludibrio fratris Remum novos transiluisse muros;	0-1	**4**
	inde ab irato Romulo, cum verbis quoque increpitans adiecisset, interfectum	0-2	
	'sic deinde, quicumque alius transiliet moenia mea,'	0-1	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
8	Ita solus potitus imperio Romulus;	0-1	**2**
	condita urbs conditoris nomine appellata.	0-1	
	*Zrozumienie sensu całego zdania**	0-1	
9	Poprawność językowa i stylistyczna całości	0-1-2-3-4-5	**5**
		razem	**50**

* Punkt ten jest przyznawany tylko wtedy, gdy abiturient przetłumaczył niepoprawnie lub nie przetłumaczył punktowanych części zdania, natomiast zaproponowana przez niego wersja zachowuje ogólny sens zdania. Punktu tego nie przyznaje się, gdy za tłumaczenie poszczególnych części zdania zdający uzyskał maksymalną liczbę punktów.

Część III – pisanie własnego tekstu *(30 pkt)*

Temat:

Na podstawie zamieszczonych materiałów i własnej wiedzy przedstaw krótko mit o Odysie oraz wyjaśnij jego symbolikę. Zwróć uwagę na funkcję podróży w przemianach zachodzących w psychice Odysa.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 25 punktów)

Wykorzystując posiadaną wiedzę z kultury antycznej zdający,

1. **przedstawia mit o Odysie,** np.: **0-4**
   a. jeden z najsłynniejszych herosów starożytności,
   b. syn Laertesa i Antiklei, król Itaki,
   c. jeden z najznamienitszych wodzów w wojnie trojańskiej, służył Agamemnonowi radą i orężem,
   d. obmyślił podstęp zdobycia Troi z wykorzystaniem drewnianego konia,
   e. dziesięcioletnia tułaczka po morzach – powrót do domu pełen niebezpiecznych przygód (np.: spotkanie z Cyklopem, pobyt u Kirke, spotkanie z syrenami, zejście do Podziemi),
   f. na Itace czekała na niego wierna Penelopa, ale musiał zmierzyć się z zalotnikami;
2. **interpretuje mit o Odysie (wyjaśnia jego symbolikę),** np.: **0-3**
   a. topos wędrówki,
   b. wykorzystanie ludzkiej inteligencji w trudnych sytuacjach,
   c. psychologiczna trudność powrotu do poprzedniego życia po wojennej traumie,
   d. ludzka wierność,
   e. wytrwałość w dążeniu do celu
   f. pasja poznawcza;
3. **interpretuje fragmenty *Odysei* Homera,** np.: **0-4**
   a. charakteryzuje Odysa –obrotny, zuchwały, porywczy, dumny, dbały o sławę,
   b. zauważa przemianę Odysa (rezygnuje ze swojej dumy, zgadza się pozostać nierozpoznanym żebrakiem),
   c. wpływ doświadczeń na życiową mądrość bohatera,
   d. droga ku poznaniu wiedzie poprzez cierpienie,
   e. trudności niebezpieczeństwa w poszukiwaniu wiedzy o sobie i o świecie;
4. **analizuje i interpretuje wiersz L. Staffa, *Odys,* dostrzega,** np.: **0-3**
   a. uniwersalny charakter losu Odysa,
   b. cierpienia i błędy są integralną częścią losu ludzkiego,
   c. sens „podróżowania „ – życia tkwi w samym fakcie podróżowania, a nie w jej celu,
   d. odwaga podjęcia podróży;
5. **interpretuje wiersz Konstandinosa Kawafisa, *Itaka, dostrzega, że*** np.: **0-4**
   a. życie człowieka jest wędrówką,
   b. przenikanie się niebezpieczeństw zewnętrznego i wewnętrznego świata człowieka,
   c. wędrowanie jest zdobywaniem doświadczenia,
   d. podróż jest nie tylko doznaniem poznawczym, ale także estetycznym,
   e. „Itaka" jest celem i sensem wędrówki,
   f. cel podróży staje się ważny poprzez doświadczenie, jakie go poprzedza;
6. **opisuje i interpretuje obraz H.J. Drapera, np.:** **0-4**
   a. obraz dynamiczny,
   b. Odys pozostaje przywiązany do masztu, a jego towarzysze mają zasłonięte uszy,
   c. na okręt starają się wedrzeć syreny,
   d. syreny są przedstawione jako piękne, młode kobiety,

e. podstęp podczas przygody z syrenami potwierdza przebiegłość Odysa,
f. pieśni syren są nie tylko niebezpieczne, ale również fascynujące;

7. podsumowuje swoje spostrzeżenia dotyczące symboliki mitu oraz znaczenia podróży i zmian zachodzących w postaci Odysa, np.: **0-4**

a. podróż powoduje przemiany w psychice człowieka, zmienia jego postrzeganie świata,
b. trudy i niebezpieczeństwa podróży wzmacniają człowieka,
c. podróż jest metaforą życia,
d. doświadczenie cierpienia i poznanie własnych ograniczeń pozwalają człowiekowi na dostosowanie się do zmieniających się okoliczności,
e. uniwersalizm i ponadczasowość mitu.

II. KOMPOZYCJA PRACY

– funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana **0-2**
– uporządkowana, spójna **0-1**

III. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA I STYLISTYCZNA

– poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo, **0-3**
– poprawna składnia i frazeologia (nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka, **0-2**
– wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, dopuszczalne błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe. **0-1**

ARKUSZ ZAWIERA INFORMACJE PRAWNIE CHRONIONE DO MOMENTU ROZPOCZĘCIA EGZAMINU!

Miejsce na naklejkę

dysleksja ☐

MKL-P1_1P-091

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

STYCZEŃ ROK 2009

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 11 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **100 punktów**

Część I – 40 pkt
Część II – 30 pkt
Część III – 30 pkt

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

CZĘŚĆ I – TEST LEKSYKALNO-GRAMATYCZNY

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Formom rzeczownika **animal, -alis *n*** (1. – 5.) przyporządkuj formy zaimka **noster, -tra, - trum** (A. – F.) w takim samym przypadku, rodzaju i liczbie. Wpisz we właściwe miejsce tabeli literę oznaczającą poprawną formę.

Nr	Rzeczownik animal,-alis	Litera oznaczająca poprawną formę
1.	animali	
2.	animalia	
3	animalibus	
4.	animalis	
5.	animalium	

	Zaimek noster, -tra, -trum
A.	nostra
B.	nostri
C.	nostris
D.	nostro
E.	nostrorum
F.	nostrum

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Uzupełnij zdania poprawnymi formami. Zakreśl właściwy wariant odpowiedzi.

1. Caesar tum ..... erat.
A. dictator
B. dictatore
C. dictatorem
D. dictatorum

2. Epistula tua ..... delectavit.
A. ego
B. eei
C. mihi
D. me

3. In ..... agro thesaurus est.
A. illa
B. illi
C. illo
D. illum

4. Magister pueros in campum educit, ut ..... .
A. lud ant
B. ludent
C. luderent
D. ludunt

5. Milites signa a duce ..... conspexerunt.
A. dando
B. dantes
C. data
D. datura

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Przyporządkuj zdaniom (1. – 5.) nazwy form gramatycznych (A. – G.), które w nich występują. Wpisz w odpowiednią rubrykę tabeli literę oznaczającą poprawną nazwę.

Nr	Zdanie	Litera oznaczająca nazwę formy
1.	Ecce verba scriptoris clarissimi.	
2.	Erras, amice.	
3.	Placet mihi hic modus vivendi.	
4.	Porta claudi non potest.	
5.	Quis est sapiente beatior?	

A. comparativus
B. coniunctivus
C. gerundium
D. imperativus
E. infinitivus
F. superlativus
G. vocativus

Zadanie 4. *(5 pkt)*

Zdecyduj, czy wymienione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (Verum), czy nie (Falsum). Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli literę "**V**" lub "**F**".

Nr	Zdania		Litera
1.	Agricola fatigatus filios convocavit.	Filii ab agricola fatigato convocati sunt.	
2.	Incolae templum aedificaturi erant.	Incolis templum erat.	
3.	Naves iam paratae sunt, ut audimus.	Audimus naves iam paratas esse.	
4.	Quis pocula argentea habet?	Quae pocula argentea sunt?	
5.	Tutam viam eligere debemus.	Tuta via nobis eligenda est.	

Zadanie 5. *(5 pkt)*

Zakreśl poprawny przekład podkreślonych fragmentów zdań.

1. Crocodilus noctes <u>in aqua</u> agit.

A. do wody
B. przy wodzie
C. w wodzie
D. z wody

2. Domum spatiosam emisti.

A. kupili
B. kupiliście
C. kupiłem
D. kupiłeś

3. Eodem tempore Romani bellum gerebant.

A. do tego czasu
B. od tego czasu
C. w tym samym czasie
D. tymczasem

4. Properate ad finitimos civitates.

A. podążacie
B. podążaj
C. podążajcie
D. podążasz

5. Unus fratrum muros transiluit.

A. bracia
B. niż brat
C. z braci
D. z bratem

Zadanie 6. *(5 pkt)*

Zdecyduj, czy przekład zamieszczonych wyrażeń, zwrotów jest poprawny (Verum), czy niepoprawny (Falsum). W miejsce kropek wpisz literę "**V**" lub "**F**".

1. ab Urbe condita = od założenia miasta .....
2. ad rem = od rzeczy .....
3. expressis verbis = bez przygotowania .....
4. nomen omen = znienawidzona nazwa .....
5. verte = odwróć .....

Zadanie 7. *(5 pkt)*

Przyporządkuj łacińskim przysłowiom (1. – 5.) ich polskie przekłady (A. – J.).
Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli literę, oznaczającą właściwy przekład.

Nr	Przysłowie	Litera oznaczająca przekład
1.	Ab ovo usque ad mala.	
2.	Consuetudo est altera natura.	
3.	Dura lex, sed lex.	
4.	Medicus curat, natura sanat.	
5.	Omnia mea mecum porto.	

A. Dla leniwych zawsze są ferie.
B. Doświadczenie jest najlepszym nauczycielem.
C. Lekarz leczy, natura uzdrawia.
D. Lekarzu, wylecz siebie samego.
E. Od jajka aż do jabłek.
F. Prawo nie działa wstecz.
G. Przyjaźń jest córką natury.
H. Przyzwyczajenie jest drugą naturą.
I. Twarde prawo, ale prawo.
J. Wszystko, co posiadam, mam przy sobie.

Zadanie 8. *(5 pkt)*

Zdecyduj, czy definicje zamieszczonych słów są poprawne (Verum), czy niepoprawne (Falsum). Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli literę "**V**" lub "**F**".

Nr	Słowo	Definicja	Litera
1.	degustacja	ocena żywności na podstawie smaku	
2.	erudycja	proces niszczenia skorupy ziemskiej	
3.	konkluzja	wynik rozumowania, wniosek	
4.	migracja	przesiedlanie się ludności	
5	relikt	pozostałość z minionego okresu	

CZĘŚĆ II – TEST SPRAWDZAJĄCY ROZUMIENIE ORYGINALNEGO TEKSTU ŁACIŃSKIEGO

Zadanie 9. *(10 pkt)*

Przeczytaj tekst. Zdecyduj, czy wymienione zdania są zgodne z treścią tekstu (Verum), czy niezgodne (Falsum). Wpisz znak "**X**" we właściwą rubrykę tabeli.

In Circo Maximo venationis amplissimae pugna populo dabatur. Multae ibi saevientes ferae omniumque invisitata aut forma erat aut ferocia. Sed praeter alia omnia leonum immanitas admirationi fuit praeterque omnes ceteros unus. Is unus leo corporis impetu terrificoque fremitu animos oculosque omnium in se converterat. Introductus erat inter complures ceteros ad pugnam bestiarum datus servus viri consularis; ei servo Androclus nomen fuit. Hunc ille leo ubi vidit procul, repente stetit ac deinde sensim atque placide ad hominem accedit. Tum caudam more atque ritu adulantium canum clementer et blande movet hominisque se corpori adiungit cruraque eius et manus prope iam exanimati metu lingua leniter demulcet. Homo Androclus inter illa tam atrocis bestiae blandimenta amissum animum recuperat, paulatim oculos ad leonem refert.

(A. Gellius, *Noctes Atticae*, V,14)

Objaśnienia:
Androclus, -i: Androklus.
refert: kieruje, zwraca.

Nr	Zdanie	VERUM	FALSUM
1.	Lud urządził w cyrku walki z dzikimi zwierzętami.		
2.	Nieznany był wygląd lub waleczność zwierząt.		
3.	Jeden z lwów został przekazany przez byłego konsula.		
4.	Niewolnik ostrożnie i powoli podszedł do lwa.		
5.	Lew nie zaatakował niewolnika.		

Zadanie 10. *(10 pkt)*

Uporządkuj wymienione informacje (A. – E.) według kolejności, w której pojawiają się w tekście, zaczynając od **najwcześniejszej – 1**. Wpisz do tabeli litery oznaczające poprawną informację.

Informacja	
A.	Imię niewolnika.
B.	Odzyskanie utraconego ducha.
C.	Podziw dla lwów.
D.	Przerażający ryk lwa.
E.	Wprowadzenie niewolnika.

Kolejność	Litera, oznaczająca informację
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Zadanie 11. *(10 pkt)*

Zakreśl znaczenie, w którym słowo wystąpiło w tekście.

1. **amplus** (amplissimae)

   A. daleki
   B. obszerny
   C. mocny
   D. wspaniały

2. **convertere** (converterat)

   A. uciekać
   B. użyć
   C. mienić
   D. zwrócić

3. **stare** (stetit)

   A. być przeznaczonym
   B. stać
   C. wytrzymać
   D. zależeć

4. **mos** (more)

   A. charakter
   B. obyczajność
   C. wola
   D. zwyczaj

5. **prope**

   A. bardzo
   B. niemal
   C. około
   D. w pobliżu

CZĘŚĆ II – TEST SPRAWDZAJĄCY ZNAJOMOŚĆ KULTURY ANTYCZNEJ

Zadanie 12. *(5 pkt)*

Zdecyduj, czy informacje zawarte w zdaniach są zgodne z prawdą (Verum), czy niezgodne (Falsum). Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli literę „V” lub „F”.

Nr	Zdanie	Litera
1.	Akademię w Atenach założył Platon, twórca szkoły perypatetyckiej.	
2.	Na forum gromadzili się ludzie, by dyskutować o sprawach publicznych.	
3.	Najwyższym rangą urzędnikiem w republikańskim Rzymie był pretor.	
4.	Rządy w Sparcie miały charakter oligarchiczny.	
5.	W starożytności olimpiada trwała 4 lata.	

Zadanie 13. *(5 pkt)*

Przyporządkuj przedstawionym planom (1. – 5.) nazwy, oznaczające typ budowli (A. – G.). Wpisz w miejsce kropek literę, oznaczającą poprawną nazwę.

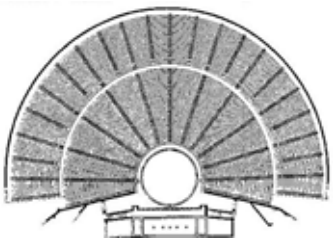

1. .....

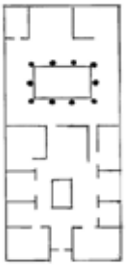

2. .....

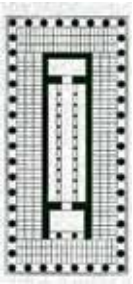

3. .....

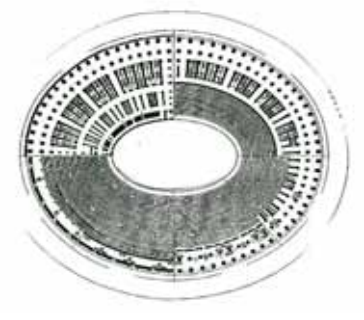

4. .....

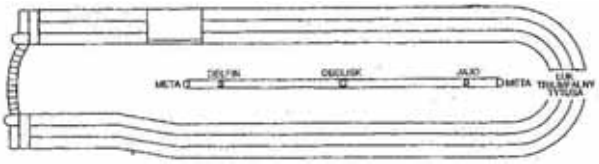

5. .....

A. amfiteatr	B. cyrk	C. dom	D. łuk triumfalny	E. świątynia	F. teatr	G. termy

Zadanie 14. *(10 pkt)*

Pod każdym z cytowanych w przekładzie fragmentów dzieł antycznych napisz nazwisko jego autora oraz literę (A. – J.), oznaczającą tytuł dzieła.

1. „Gniew opiewaj, bogini, Achillesa Pelidy
Zgubny, który tak wiele cierpień przysporzył Achajom:
Tyle mocnych dusz herosów on do Hadesu
Strącił, kiedy ich samych na pastwę psów i wszelkich
Ptaków wydał; tak Zeusa wypełniała się wola,
Odkąd pokłóceni odeszli w przeciwne strony
Atryda, wódz wojowników, i wspaniały Achilles.”

Autor: ..... **tytuł utworu:** .....

2. „Jeśli jest prawdą, a nikt w to nie wątpi, iż Rzymianie pokonali wszystkie narody dzięki męstwu, to należy przyznać, że Hannibal górował biegłością nad innymi wodzami tak dalece, jak naród rzymski przewyższa dzielnością inne narody. Bo przecież ilekroć stawał z Rzymianami do bitwy w Italii, zawsze wychodził zwycięsko.”

Autor: ..... **tytuł utworu:** .....

3. „Nieszczęsna
Córko nieszczęsnego Edypa!
To ciebie, nieposłuszną
Prawom królewskim, wiodą
Pochwyconą, gdy oszalałaś?”

Autor: ..... **tytuł utworu:** .....

4. „Pomnik bardziej wieczysty niż ze spiżu wzniosłem,
Przerównujący miarę królewskich piramid,
Którego ni żarłoczny deszcz nie zniszczy, ani
Akwilonu porywczość, ani niezliczony
Lat ciąg, ucieczka czasu.”

Autor: ..... **tytuł utworu:** .....

5. „Z nich wszystkich najdzielniejsi są Belgowie, ponieważ mieszkają najdalej od kultury i cywilizacji (naszej) prowincji, przez co kupcy bardzo rzadko do nich zachodzą przywożąc towary przyczyniające się do zniewieścienia ludzi, a poza tym sąsiadują z mieszkającymi za Renem Germanami, z którymi prowadzą ustawiczną wojnę.”

Autor: ..... **tytuł utworu:** .....

Litera	Tytuł
A.	„Antygona”
B.	„Eneida”
C.	„Filipiki”
D.	„Iliada”
E.	„Medea”

Litera	Tytuł
F.	„Obrona Sokratesa”
G.	„Pieśni”
H.	„Wojna galijska”
I.	„Żaby”
J.	„Żywoty wybitnych mężów”

Zadanie 15. *(5 pkt.)*

Pod każdą ilustracją napisz greckie imię przedstawionych bóstw.

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

Zadanie 16. *(5 pkt)*

Przyporządkuj wymienionym imionom własnym (1. – 5.) ich znaczenie przenośne utrwalone w kulturze (A. – H.)

Nr	Imię własne	Litera, oznaczająca znaczenie przenośne
1.	**Cerber**	
2.	**Kasandra**	
3.	**Narcyz**	
4.	**Nestor**	
5.	**Pytia**	

A. człowiek o nadludzkiej sile fizycznej lub moralnej

B. człowiek zakochany w sobie

C. groźny, nieustępliwy stróż

D. ideał wierności małżeńskiej

E. młodzieniec podejmujący ryzyko

F. najstarszy, najbardziej doświadczony przedstawiciel jakiejś grupy

G. osoba odpowiadająca w sposób wieloznaczny

H. zwiastunka katastrofy

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA

CZĘŚĆ I - TEST LEKSYKALNO-GRAMATYCZNY – ***40 pkt***

Zadanie 1.		**Zadanie 2.**		**Zadanie 3.**		**Zadanie 4.**	
model	punkty	model	punkty	model	punkty	model	punkty
1 – D	1	**1 – A**	1	**1 – F**	1	**1 – V**	1
2 – A	1	**2 – D**	1	**2 – G**	1	**2 – F**	1
3 – C	1	**3 – C**	1	**3 – C**	1	**3 – V**	1
4 – B	1	**4 – A**	1	**4 – E**	1	**4 – F**	1
5 – E	1	**5 – C**	1	**5 – A**	1	**5 – V**	1

Zadanie 5.		**Zadanie 6.**		**Zadanie 7.**		**Zadanie 8.**	
model	punkty	model	punkty	model	punkty	model	punkty
1 – C	1	**1 – V**	1	**1 – E**	1	**1 – V**	1
2 – D	1	**2 – F**	1	**2 – H**	1	**2 – F**	1
3 – C	1	**3 – F**	1	**3 – I**	1	**3 – V**	1
4 – C	1	**4 – F**	1	**4 – C**	1	**4 – V**	1
5 – C	1	**5 – V**	1	**5 – J**	1	**5 – V**	1

CZĘŚĆ II - TEST SPRAWDZAJĄCY ROZUMIENIE ORYGINALNEGO TEKSTU ŁACIŃSKIEGO – ***30 pkt***

Zadanie 9.		**Zadanie 10.**		**Zadanie 11.**	
model	punkty	model	punkty	model	punkty
1 – F	2	**1 – C**	2	**1 – D**	2
2 – V	2	**2 – D**	2	**2 – D**	2
3 – F	2	**3 – E**	2	**3 – B**	2
4 – F	2	**4 – A**	2	**4 – D**	2
5 – V	2	**5 – B**	2	**5 – B**	2

CZĘŚĆ III - TEST SPRAWDZAJĄCY ZNAJOMOŚĆ KULTURY ANTYCZNEJ – ***30 pkt***

Zadanie 12.		**Zadanie 13.**		**Zadanie 14.**	
model	punkty	model	punkty	model	punkty
1 – F	1	**1 – F**	1	**1 – Homer, D**	1,1
2 – V	1	**2 – C**	1	**2 – Nepos, K**	1,1
3 – F	1	**3 – E**	1	**3 – Sofokles, A**	1,1
4 – V	1	**4 – A**	1	**4 – Horacy, G**	1,1
5 – V	1	**5 – B**	1	**5 – Cezar, H**	1,1

Zadanie 15.		**Zadanie 16.**	
model	punkty	model	punkty
1 – Hermes	1	**1. – C**	1
2 – Dionizos	1	**2. – H**	1
3 – Atena	1	**3. – B**	1
4 – Posejdon	1	**4. – F**	1
5 – Artemida	1	**5. – G**	1

ARKUSZ ZAWIERA INFORMACJE PRAWNIE CHRONIONE DO MOMENTU ROZPOCZĘCIA EGZAMINU!

Miejsce na naklejkę

dysleksja

☐

MKL-R1_1P-091

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

STYCZEŃ ROK 2009

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **100 punktów**

Część I – 20 pkt
Część II – 50 pkt
Część III – 30 pkt

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

CZĘŚĆ I – TEST LEKSYKALNO-GRAMATYCZNY

Zadanie 1. *(5 pkt)*

Formom rzeczownika **frater, -tris** przyporządkuj formy zaimka **meus,-a,-um** w takim samym przypadku, liczbie i rodzaju. Wpisz we właściwe miejsce tabeli literę oznaczającą poprawną formę.

Zadanie	Formy frater, -tris	Litera oznaczająca poprawną formę
1.	frater	
2.	fratrem	
3.	fratres	
4.	fratri	
5.	fratrum	

	Zaimek meus, -a, -um
A.	mei
B.	meis
C.	meo
D.	meorum
E.	meum
F.	mi

Zadanie 2. *(6 pkt)*

Uzupełnij zdania poprawnymi formami. Zakreśl właściwy wariant odpowiedzi.

1. ..... habitabat philosophus, qui divitias contemnebat.

A. Corinthi
B. Corintho
C. Corinthum
D. Corinthus

2. Leo a musculo rogatus vitam ..... donavit.

A. ea
B. ei
C. eis
D. eum

3. Mos ..... fuit in curiam cum filiis venire.

A. senatore
B. senatorem
C. senatores
D. senatoribus

4. Nihil est mihi ..... solitudine.

A. amicior
B. amiciore
C. amiciori
D. amicius

5. Servi dominum ..... familiae appellaverunt.

A. pater
B. patrem
C. patres
D. patrum

6. Timeo, ne publica pecunia male ..... .

A. collocaretur
B. collocata esset
C. collocatur
D. collocetur

Zadanie 3. *(5 pkt)*

Zdecyduj, czy zamieszczone niżej pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (Verum), czy nie (Falsum). Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli literę "**V**" lub "**F**".

Nr	Zdania		Litera
1.	Rex in flumen intraturus erat.	Regi in flumen intrandum erat.	
2.	Milites aegrum ducem in tabernaculum transportaverunt.	Milites a rege in tabernaculum transportati sunt.	
3.	Regi strenuum remedium adhibendum erat.	Rex strenuum remedium adhibere debebat.	
4.	Medicus venit et regi dixit: "Remedium tibi porto".	Medicus venit et dixit regem remedium portare.	
5.	Tertio die rex sanitatem recepit, ut dicunt.	Tertio die rex sanitatem recepisse dicitur.	

Zadanie 4. *(4 pkt)*

Przyporządkuj polskim przymiotnikom pochodzenia łacińskiego (1. – 4.) ich synonimy. Wpisz w miejsce kropek literę, oznaczającą poprawny synonim (A. – H.).

1. infernalny .....
2. kompletny .....
3. perfidny .....
4. rustykalny .....

A. całkowity, zupełny
B. dochodowy, korzystny
C. dwustronny
D. interesujący
E. piekielny
F. pokojowy
G. przewrotny, podstępny
H. wiejski, ludowy

CZĘŚĆ II – PRZEKŁAD TEKSTU

Zadanie 5. *(50 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch zamieszczonych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

C. Iulius Caesar, *Commentarii belli civilis*, III, 111.

Achillas paucitatem militum Caesaris despiciens occupabat Alexandriam praeter eam oppidi partem, quam Caesar cum militibus tenebat, primo impetu domum eius irrumpere conatus. Sed Caesar dispositis per vias cohortibus impetum eius sustinuit. Eodemque tempore pugnatum est ad portum, ac longe maximam ea res attulit dimicationem. Simul enim diductis copiis, pluribus viis pugnabatur, et magna multitudine naves longas occupare hostes conabantur. Quarum erant L auxilio missae ad Pompeium proelioque in Thessalia facto domum redierant, quadriremes omnes et quinqueremes instructae omnibus rebus ad navigandum, praeter has XXII, quae praesidii causa Alexandriae esse consueverant. Quas si occupavissent, classe Caesari erepta portum ad mare totum in sua potestate haberent, commeatu auxiliisque Caesarem prohiberent. Itaque tanta est contentione actum, quanta agi debuit, cum illi celerem in ea re victoriam, hi salutem suam consistere viderent. Sed rem obtinuit Caesar omnesque eas naves et reliquas, quae erant in navalibus, incendit, quod tam late tueri parva manu non poterat, confestimque ad Pharum navibus milites exposuit.

Objaśnienia

Achillas,-ae; Achillas, dowódca wojsk egipskich, który walczył przeciw Cezarowi.
Pompeius, -i; Pompejusz.
Thessalia, -ae; Tesalia, kraina geograficzna w Grecji.
Pharus, -i; Faros, wyspa w pobliżu Aleksandrii.

Tekst nr 2

C. Plinius Caecilius Secundus, *Epistulae*, IV, 2.

Regulus filium amisit hoc uno malo indignus, quod nescio an malum putet. Erat puer acris ingenii sed ambigui. Hunc Regulus emancipavit, ut heres matris existeret; mancipatum foeda et insolita parentibus indulgentiae simulatione captabat. Amissum tamen luget insane. Habebat puer mannulos multos, habebat canes maiores minoresque, habebat psittacos; omnes Regulus circa rogum trucidavit. Nec dolor erat ille, sed ostentatio doloris. Convenitur ad eum mira celebritate. Cuncti detestantur, oderunt et, quasi probent, quasi diligant, cursant, frequentant, utque breviter, quod sentio, enuntiem, in Regulo demerendo Regulum imitantur. Tenet se trans Tiberim in hortis, in quibus latissimum solum porticibus immensis, ripam statuis suis occupavit. Vexat igitur civitatem insaluberrimo tempore et, quod vexat, solacium putat. Dicit se velle ducere uxorem, hoc quoque sicut alia perverse. Audies brevi nuptias lugentis, nuptias senis; quorum alterum immaturum, alterum serum est. Unde hoc augurer, quaeris. Non quia affirmat ipse, quo mendacius nihil est, sed quia certum est Regulum esse facturum, quidquid fieri non oportet.

Objaśnienia

Regulus, -i; Regulus.
mannulus, -i; kucyk.
convenitur – ludzie schodzą się.
Tiberis, -is; Tyber.

Przekład tekstu nr .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZĘŚĆ III – WYPRACOWANIE

Zadanie 6. *(30 pkt)*

„Nieśmiertelny Duchu Antyku, czysty ojcze piękności wielkiej i prawdziwej, zejdź …”.
Na podstawie załączonego materiału literackiego i ikonograficznego oraz wiedzy własnej napisz, które greckie idee i tradycje antyczne stały się pierwowzorem nowożytnych igrzysk olimpijskich.

1. *Dyskobol*, rzymska kopia rzeźby Myrona

2. Pauzaniasz, *Wędrówka po Helladzie,* V,10,1; V,20,1; V,24,9
(przekład: Janina Niemirska-Pliszczyńska).

a) Wiele rzeczy godnych podziwu można zobaczyć w Helladzie, o wielu takich można i usłyszeć. Lecz pod szczególną boską opieką pozostają misteria eleuzyńskie i igrzyska olimpijskie.

b) Są tu inne jeszcze dary wotywne: łoże niewielkie rozmiarem, bogato ozdobione kością słoniową, dysk Ifitosa, stół, na którym kładzie się wieńce przygotowane dla zwycięzców. Łoże podobno było zabawką Hippodamii. Dysk Ifitosa zawiera tekst zawieszenia broni ogłaszanego przez Elejczyków na czas igrzysk olimpijskich.

c) Ze wszystkich posągów Zeusa ten, który stoi w buleuterionie, jest wykonany po to szczególnie, aby budził grozę u przestępców. Ma on przydomek Horkios, tj. Strzegący Przysięgi. Pioruny w obydwu rękach. Przy nim, nad pociętym w kawałki mięsem dzika, składają, wedle zwyczaju, przysięgę zawodnicy, ich ojcowie i bracia, że nie dopuszczą się żadnego przestępstwa na zawodach olimpijskich. A zawodnicy i to jeszcze potwierdzają przysięgą, że przez dziesięć miesięcy z rzędu ściśle i pod każdym względem przykładali się do ćwiczeń.

3. Spiridon Samara, *Hymn olimpijski* – utwór napisany na otwarcie Igrzysk w Atenach w 1896 roku (przekład: Nikos Chadzinikolau).

Hymn olimpijski

Nieśmiertelny Duchu Antyku, czysty ojcze
piękności wielkiej i prawdziwej,
zejdź, zjaw się i zabłyśnij tu
w chwale twej ziemi i nieba.

Wznieć zapał godnych walk,
biegu, zapasów, rzutów,
uwieńcz świeżą gałązką ciało,
uczyń je żelaznym i szlachetnym.

Pola, góry i morza lśnią tobą
jak białoczerwona, ogromna świątynia,
do której, Nieśmiertelny Duchu Antyku,
biegnie twój czciciel, każdy naród.

4. Pierre de Coubertin, *Przysięga olimpijska* (złożona po raz pierwszy w 1920 roku)

W imieniu wszystkich zawodników przysięgam, że pragniemy stanąć do igrzysk olimpijskich we współzawodnictwie opartym na lojalności i poszanowaniu rządzących nimi przepisów oraz uczestniczyć w nich w duchu rycerskim dla honoru naszych krajów i dla chwały sportu.

5. Jarosław Iwaszkiewicz, *Ody olimpijskie* (1948)

Pomyślcie o szczęściu i wolności.
Bo tylko walką o dobro można wygrać dobro
i tylko poniżeniem zła można wywyższyć dobro,
i tylko braterstwo ludów może wznieść na maszt
olbrzymią jak świat flagę olimpijską.

Weźcie się za ręce i śpiewajcie:
pax, pax, pax –
Na znak braterstwa ludów.

6. Robert Korzeniowski, Ateny 2004 r.

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA
POZIOM ROZSZERZONY

CZĘŚĆ I – TEST LEKSYKALNO-GRAMATYCZNY - *20 pkt*

Zdanie 1.		**Zadanie 2.**		**Zadanie 3.**		**Zadanie 4.**	
model	punkty	model	punkty	model	punkty	model	punkty
1. – F	1	**1. – A**	1	**1. – F**	1	**1. – E**	1
2. – E	1	**2. – B**	1	**2. – F**	1	**2. – A**	1
3. – A	1	**3. – D**	1	**3. – V**	1	**3. – G**	1
4. – C	1	**4. – D**	1	**4. – F**	1	**4. – H**	1
5. – D	1	**5. – B**	1	**5. – V**	1		
		6. – D	1				

CZĘŚĆ II – PRZEKŁAD TEKSTU – *50 pkt*

Zadanie 5.

Przekład tekstu nr 1. C. Iulius Caesar, Commentarii celli civilis, III, 111.			
Lp.	*Zdanie*	*Punktacja*	
		cząstkowa	*maksymalna*
1.	Achillas paucitatem militum Caesaris despiciens occupabat Alexandriam	0-1-2	**6**
	praeter eam partem oppidi, quam Caesar cum militibus tenebat	0-1-2	
	primo impetu domum eius irrumpere conatus.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
2.	Sed Caesar impetum eius sustinuit	0-1	**3**
	dispositis per vias cohortibus	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
3.	Eodemque tempore pugnatum est ad portum	0-1-2	**4**
	ac longe maximam ea res attulit dimicationem.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
4.	Simul enim diductis copiis, pluribus viis pugnabatur	0-1-2-3	**5**
	et magna multitudine naves longas occupare hostes conabantur.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
5.	Quarum erant L auxilio missae ad Pompeium proelioque in Thessalia facto domum redierant,	0-1-2-3	**7**
	quadriremes omnes et quinqueremes instructae omnibus rebus ad navigandum,	0-1-2	
	praeter has XXII, quae praesidii causa Alexandriae esse consueverant.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
6.	Quas si occupavissent,	0-1	**6**
	classe Caesari erepta	0-1	
	portum ad mare totum in sua potestate haberent	0-1-2	
	commeatu auxiliisque Caesarem prohiberent.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	

7.	Itaque tanta est contentione actum, quanta agi debuit,	0-1-2-3	**6**
	cum illi celerem in ea re victoriam, hi salutem suam consistere viderent.	0-1-2-3	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
8.	Sed rem obtinuit Caesar omnesque eas naves et reliquas, quae erant in navalibus, incendit,	0-1-2-3	**8**
	quod tam late tueri parva manu non poterat,	0-1-2-3	
	confestimque ad Pharum navibus milites exposuit.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
9.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu	0-1-2-3-4-5	**5**
		Razem	**50**

Przekład tekstu nr 2: C. Plinius Caecilius Secundus, *Epistulae*, IV, 2.			
Lp.	*Zdanie*	*Punktacja*	
		cząstkowa	*maksymalna*
1.	Regulus filium amisit hoc uno malo indignus,	0-1-2	**4**
	quod nescio an malum putet.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
2.	Erat puer acris ingenii sed ambigui.	0-1-2	**2**
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
3.	Hunc Regulus emancipavit, ut heres matris existeret;	0-1-2	**4**
	mancipatum foeda et insolita parentibus indulgentiae simulatione captabat.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
4.	Amissum tamen luget insane.	0-1	**1**
5.	Habebat puer mannulos multos, habebat canes maiores minoresque, habebat psittacos;	0-1-2	**3**
	omnes Regulus circa rogum trucidavit.	0-1	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
6.	Nec dolor erat ille, sed ostentatio doloris.	0-1	**1**
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
7.	Convenitur ad eum mira celebritate.	0-1	**1**
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
8.	Cuncti detestantur, oderunt et, cursant, frequentant,	0-1-2	**7**
	quasi probent, quasi diligant,	0-1	
	utque breviter, quod sentio, enuntiem,	0-1-2	
	in Regulo demerendo Regulum imitantur.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
9.	Tenet se trans Tiberim in hortis,	0-1	**3**
	in quibus latissimum solum porticibus immensis, ripam statuis suis occupavit.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
10.	Vexat igitur civitatem insaluberrimo tempore et	0-1-2	**3**
	quod vexat, solacium putat.	0-1	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
11.	Dicit se velle ducere uxorem,	0-1-2	**3**
	hoc quoque sicut alia perverse.	0-1	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	

12.	Audies brevi nuptias lugentis, nuptias senis;	0-1-2	**4**
	quorum alterum immaturum, alterum serum est.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
13.	Unde hoc augurer, quaeris.	0-1-2	**2**
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
14.	Non quia affirmat ipse, quo mendacius nihil est,	0-1-2	**7**
	sed quia certum est Regulum esse facturum,	0-1-2-3	
	quidquid fieri non oportet.	0-1-2	
	*** zrozumienie sensu całego zdania**	* 0-1	
15.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu	0-1-2-3-4-5	**5**
		Razem	**50**

*Punkt ten jest przyznawany tylko wtedy, gdy abiturient przetłumaczył niepoprawnie lub nie przetłumaczył punktowanych części zdania, natomiast zaproponowana przez niego wersja zachowuje ogólny sens zdania. Punktu tego nie przyznaje się, gdy za tłumaczenie poszczególnych części zdania zdający uzyskał maksymalną liczbę punktów.

CZĘŚĆ III – WYPRACOWANIE – ***30 pkt***

Zadanie 6. *(30 pkt)*

„Nieśmiertelny Duchu Antyku, czysty ojcze piękności wielkiej i prawdziwej, zejdź …”.
Na podstawie załączonego materiału literackiego i ikonograficznego oraz wiedzy własnej napisz, które greckie idee i tradycje antyczne stały się pierwowzorem nowożytnych igrzysk olimpijskich.
.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU ***(maksymalnie 25 pkt)***

1. *Dyskobol*, rzymska kopia rzeźby Myrona, **[0-2]**
np.:

- zawodnik piękny fizyczne (kalos)
- harmonijne proporcje ciała
- szlachetne rysy, zamyślenie sugerują piękno ducha
- grecka idea kalos kai agathos – piękno fizyczne i piękno duchowe, harmonijny rozwój ciała i ducha

2. Pauzaniasz, *Wędrówka po Helladzie,* **[0-4]**
np.:

- szczególny prestiż igrzysk olimpijskich w Grecji
- związek igrzysk z religią – szczególna opieka bóstw, zwłaszcza Zeusa
- nawiązanie do Ifitosa, który wznowił i skodyfikował igrzyska starożytne
- idea pokoju (ekecheiria)
- nagroda dla zwycięzców – wieniec
- zawodnicy (i ich rodziny) zobowiązywali się do przestrzegania praw sportowych
- wyraźnie podkreślony wymóg uczciwości sportowców
- wysokie wymagania etyczne – piękno ducha

3. Spiridon Samara, *Hymn olimpijski* - utwór napisany na otwarcie Igrzysk w Atenach w 1896 roku, [0-3]

np.:

- odwołanie się do ducha antyku w czasie pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich
- nieśmiertelność antycznego ducha, idei antycznych
- prawdziwe, wielkie i czyste piękno idei antycznych
- prośba o natchnienie w walce
- prośba o wytrzymaołść i szlachetność
- w kierunku antycznych idei zmierza każdy naród
- I nowożytne igrzyska olimpijskie bardzo ściśle odwoływały do tradycji antycznych (Grecja, hymn)

4. Pierre de Coubertin, *Przysięga olimpijska* (złożona po raz pierwszy w 1920 roku), [0-3]

np.:

- napisana przez twórcę I nowożytnych igrzysk olimpijskich Pierra de Coubertin
- przysięga składana na otwarciu igrzysk – nawiązanie do antycznej tradycji
- deklaracja kontynuowania antycznej idei agonu
- agon – szlachetne współzawodnictwo
- poszanowanie przepisów – zasad sportowych
- uczciwość zawodników
- zwycięstwo zawodnika zaszczytem dla kraju, który reprezentuje

5. Jarosław Iwaszkiewicz, *Ody olimpijskie,* [0-2]

np.:

- utwór napisany z okazji pierwszych po II wojnie światowej igrzysk (Londyn, 1948)
- apel do świata o pokój i braterstwo ludów
- nawiązanie do greckiej idei pokoju (ekecheiria)
- przeżycie (doświadczenie) wojny nadaje szczególnie mocny wyraz apelowi Iwaszkiewicza

6. Robert Korzeniowski, Ateny 2004. , [0-2]

np.:

- mistrz olimpijski (Atlanta 1996, Sydney 2000, Ateny 2004)
- olimpionik z nagrodami: starożytną (wieniec z oliwki) i nowożytną (medal)
- połączenie tradycji starożytnych i nowożytnych w Grecji – kolebce igrzysk

7. Wiedza własna, [0-4]

np.:

- samo słowo “olimpiada” w starożytności miało zupełnie inne znaczenie
- igrzyska starożytne wznowił Ifitos, nowożytne Pierre de Coubertin
- igrzyska olimpijskie odbywały się co 4 lata
- miejsce igrzysk olimpijskich było stałe - Olimpia
- święty rozejm w starożytności został złamany dwukrotnie
- przed rozpoczęciem zawodów zawodnicy składali uroczystą przysięgę, w ostatnim dniu uroczyście wręczano nagrody

- olimpijskie konkurencje sportowe to m.in.rzut dyskiem, rzut oszczepem, skok w dal, bieg, pięciobój, zapasy, wyścigi konne ...
- dla starożytnych Greków ważne było zwycięstwo, a nie wynik
- Robert Korzeniowski w uznaniu zasług i postawy sportowej został wybrany ambasadorem do spraw tolerancji i fair play przy Radzie Europy

8. Wnioski , [0-5]
np.:

- nowożytne igrzyska zostały wznowione w oparciu o idee starożytne
- obydwaj "twórcy" igrzysk kładli szczególny nacisk na etykę
- greckie idee (kalokagathia, ekecheiria, szlachetna rywalizacja) nie straciły na aktualności, są pięknym celem, chociaż nie zawsze są przestrzegane
- uczciwa walka jest nadrzędną zasadą igrzysk i starożytnych i nowożytnych, chociaż jej złamanie karane jest inaczej (w Grecji: chłosta, grzywna, zanes, dyskwalifikacja)
- echa starożytnych igrzysk to: nazwa, czteroletni cykl zawodów, wyraźne wyodrębnienie uroczystego otwarcia i zamknięcia igrzysk, prestiż igrzysk, propagowanie pokoju
- różnice w organizacji igrzysk starożytnych i nowożytnych wynikają m.in. z większego "zasięgu terytorialnego" współczesnego świata, z rozwoju techniki, różnic mentalnych
- Olimpia pozostaje szczególnym miejscem na mapie igrzysk – w Olimpii (od 1936 roku) zapalany jest znicz – symbol idei olimpijskiej
- igrzyska olimpijskie są przykładem wpływu "Nieśmiertelnego Ducha Antyku" na kształt nowożytnej Europy, kolebki igrzysk satrożytnych i nowożytnych

II. KOMPOZYCJA PRACY [0-1-2]

- Funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana 2
- Uporządkowana, spójna 1

III. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA I STYLISTYCZNA [0-1-2-3]

- Poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo. 3
- Poprawna składnia i frazeologia (dopuszczalne nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka. 2
- Wypowiedź komunikatywna mino schematycznej i często niezgodnej z normą składni, błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe. 1

ARKUSZ ZAWIERA INFORMACJE PRAWNIE CHRONIONE DO MOMENTU ROZPOCZĘCIA EGZAMINU!

Miejsce na naklejkę

dysleksja

☐

MKL-R1_1P-082

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

MAJ ROK 2008

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **50 punktów**

Część I – 10 pkt
Część II – 25 pkt
Część III – 15 pkt

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

CZĘŚĆ I – TEST LEKSYKALNO-GRAMATYCZNY

W zadaniach od 1. do 3. zakreśl jedno zdanie (A, B, C, D), które zachowuje znaczenie zdania wyjściowego.

Zadanie 1. (*1 pkt*)

Oppidani hostibus intra moenia conspectis arma proiecerunt.

A. Oppidani, cum hostes intra moenia conspecti essent, arma proiecerunt.
B. Oppidani, ne hostes intra moenia conspicerentur, arma proiecerunt.
C. Oppidani hostibus intra moenia conspicientibus arma proiecerunt.
D. Oppidani, cum ab hostibus intra moenia conspecti essent, arma proiecerunt.

Zadanie 2. (*1 pkt*)

Est fama Themistoclem venenum sua sponte sumpsisse.

A. Nonnulli negant Themistoclem venenum sua sponte sumpsisse.
B. Constat Themisoclem venenum non sumpsisse.
C. Dicitur Themistocles venenum sua sponte sumpsisse.
D. Dicitur Themistocli venenum sumendum fuisse.

Zadanie 3. (*1 pkt*)

Quid est in omni caelo atque terra divinius ratione?

A. Quid est in omni caelo atque terra divinius rationis causa?
B. Quid est in omni caelo atque terra divinius quam ratio?
C. Quid est in omni caelo atque terra divinius a ratione?
D. Quid est in omni caelo atque terra divinius quamvis ratio?

W zadaniach od 4. do 6. zakreśl jedyną poprawną możliwość (A, B, C, D) uzupełnienia zdań.

Zadanie 4. (*1 pkt*)

Non corpori solum……., sed multo magis menti atque animo.

A. servienda sunt
B. serviendum est
C. servitum est
D. serviendo est

Zadanie 5. (*1 pkt*)

Canes currentes bibunt in Nilo flumine, ne a crocodilis…….

A. raperentur.
B. rapiuntur.
C. rapientur.
D. rapiantur.

Zadanie 6. (*1 pkt*)

Beate …… cupiditate omnes incensi sumus.

A. vivendi
B. vivendo
C. vivendae
D. vivenda

Zadanie 7. (*4 pkt*)

Uzupełnij poniższą tabelę, przyporządkowując kolejnym zdaniom podrzędnym (1, 2, 3, 4) litery odpowiadające nazwom, które określają typ zdania (A, B, C, D).

1. Operam dabo, te ut primum videam.
2. Illa quamvis ridicula essent, mihi risum non moverunt.
3. Cum solitudo et vita sine amicis insidiarum et metus plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare.
4. Ubi de Caesaris adventu Helvetii certiores facti sunt, legatos ad eum mittunt.

A. zdanie przyzwalające
B. zdanie czasowe
C. zdanie przyczynowe
D. zdanie dopełnieniowe
E. zdanie warunkowe

Numer zdania	Litera oznaczająca typ zdania
1.	
2.	
3.	
4.	

CZĘŚĆ II – PRZEKŁAD TEKSTU

Zadanie 8. *(25 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

Titus Livius, *Ab Urbe condita*, I, 13, 1-5

Tum Sabinae mulieres, quarum ex iniuria bellum ortum erat, crinibus passis scissaque veste, [...], ausae [sunt] se inter tela volantia inferre [...], hinc patres, hinc viros orantes, ne sanguine se nefando soceri generique respergerent, ne parricidio macularent partus suos, nepotum illi, hi liberum progeniem. „Si affinitatis inter vos, si conubii piget, in nos vertite iras; nos causa belli, nos vulnerum ac caedium viris ac parentibus sumus; melius peribimus quam sine alteris vestrum viduae aut orbae vivemus.” Movet res cum multitudinem tum duces; silentium et repentina fit quies; inde ad foedus faciendum duces prodeunt; nec pacem modo sed civitatem unam ex duabus faciunt. Regnum consociant; imperium omne conferunt Romam. Ita geminata urbe, ut Sabinis tamen aliquid daretur, Quirites a Curibus appellati. Monumentum eius pugnae, ubi primum ex profunda emersus palude equus Curtium in vado statuit, Curtium lacum appellaverunt.

Sabinae mulieres – Sabinki
Sabini, -orum – Sabinowie
Quirites, -um – Kwiryci, początkowo nazwa Sabinów jako mieszkańców miasta Cures. Po połączeniu Sabinów z Rzymianami nazwą tą objęto także Rzymian.
Cures, -um – Kures, miasto leżące po wschodniej stronie Tybru, około 40 km na północ od Rzymu.
Curtius, -i – Mettiusz Kuracjusz, Sabińczyk, według legendy walczył z Rzymianami w obronie porwanych Sabinek.

Tekst nr 2

M. Tullius Cicero, *Pro Archia poeta*, 19

Sit igitur, iudices, sanctum apud vos, humanissimos homines, hoc poetae nomen, quod nulla umquam barbaria violavit. Saxa et solitudines voci respondent, bestiae saepe immanes cantu flectuntur atque consistunt; nos instituti rebus optimis, non poetarum voce moveamur? Homerum Colophonii civem esse dicunt suum, Chii suum vindicant, Salaminii repetunt, Smyrnaei vero suum esse confirmant itaque etiam delubrum eius in oppido dedicaverunt: permulti alii praeterea pugnant inter se atque contendunt. Ergo illi alienum, quia poeta fuit, post mortem etiam expetunt; nos hunc vivum, qui et voluntate et legibus noster est repudiabimus? praesertim cum omne olim studium atque omne ingenium contulerit Archias ad populi Romani gloriam laudemque celebrandam? Nam et Cimbricas res adulescens attigit et ipsi illi C. Mario, qui durior ad haec studia videbatur, iucundus fuit.

Colophonius, -i – Kolofończyk, mieszkaniec Kolofonu
Chius, -i – mieszkaniec wyspy Chios
Salaminius, -i – mieszkaniec Salaminy
Smyrnaeus, -i – Smyrneńczyk, mieszkaniec Smyrny
Archias, -ae – Aulus Licinius Archias – Aulus Licyniusz Archiasz, poeta grecki z II/I w. p.n.e.
Cimbricae res – wydarzenia dotyczące wojny z Cymbrami, plemieniem germańskim czy też celtyckim.
C. Marius – Gajusz Mariusz, wielokrotny konsul, dowódca Rzymian podczas wojny z Cymbrami, w 101 r. p.n.e. rozgromił ich pod Vercellae.

Przekład tekstu nr .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZĘŚĆ III – WYPRACOWANIE

Zadanie 9. *(15 pkt)*

Temat: Na podstawie własnej wiedzy i załączonych materiałów przedstaw krótko mit o Ceres i Prozerpinie. Analizując teksty literackie i ikonograficzne, wyjaśnij, z czego wynikała popularność mitu Ceres w starożytności i wiekach późniejszych.

Owidiusz, *Metamorfozy*, V 391-401, 438-445, 477-492, 504-508; tłum. Anna Kamieńska

[W gaju nad jeziorem Pergus] bawi się Prozerpina, zrywa to fiołki, to lilie białe i dziewcząt zwyczajem układa je w koszyczku i w zanadrzu sukni. Nie chce w zbieraniu kwiatów ustąpić swoim przyjaciółkom. Właśnie tak Dis ją ujrzał, zachwycił się i porwał. Gwałtowna miłość! Przerażona widokiem posępnego boga krzyczy, woła i matkę, i przyjaciółki, a zwłaszcza matkę, z podartej od góry sukni wysypują się zerwane kwiaty. A taka jest w niej dziecięca niewinność, że strata kwiatów także ją boli.

[…] Tymczasem zatrwożona matka szuka córki po wszystkich zakątkach ziemi, po wszystkich głębokościach morza. […] Idzie gniewna, kruszy rękami pługi orzące ziemię, zsyła jednaki pomór na wieśniaków i bydło, niszczy zasiewy, truje ziarna. Znana z żyzności ziemia zalega ugorem, ginie kiełkujące zboże, to spiekota je wysusza, to deszcz moczy, biją grady, młócą wichry, żarłoczne ptactwo wyjada zasiewy. Kąkol, osty i niepokonana trawa głuszą pszenicę.

Wtem Aretuza z wód egejskich wychyliła głowę, włos mokry odgarnęła i rzekła:

– […] Kiedy pod ziemią przepływałam styksowe wody, widziałam na własne oczy twoją Prozerpinę. Była smutna i jeszcze dotąd przestraszona, lecz jest królową i władczynią innego świata, możną małżonką władcy podziemi.

Dis – w starożytnym Rzymie: władca podziemi identyfikowany z Plutonem
Aretuza – jedna z nimf wodnych

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, księga VI, *Zaścianek*, w. 469-484

Wewnątrz samego domu, w stajni i wozowni,
Pełno znajdziesz rynsztunków, jak w starej zbrojowni.
Pod dachem wiszą cztery ogromne szyszaki,
Ozdoby czół marsowych: dziś Wenery ptaki,
Gołębie, w nich gruchając karmią swe pisklęta.
W stajni kolczuga wielka nad żłobem rozpięta
I pierścieniasty pancerz służą za drabinę,
W którą chłopiec zarzuca źrebcom dzięcielinę.
W kuchni kilka rapierów kucharka bezbożna
Odhartowała, kładąc je w piec zamiast rożna:
Buńczukiem, łupem z Wiednia, otrzepywa żarna:
Słowem, wygnała Marsa Ceres gospodarna
I panuje z Pomoną, Florą i Wertumnem
Nad Dobrzyńskiego domem, stodołą i gumnem.

Ale dziś muszą znowu ustąpić boginie:
Mars powraca.

Pomona – rzymska bogini dojrzałych jabłek
Flora – rzymska bogini kwiatów
Wertumnus – rzymski bóg pór roku, sadów i owoców

Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*, scena III

DEMETER
Opuszczasz mnie, mnie twoją mać –
do serca podszedł chłód;
już idziesz, biegniesz, spieszysz....
Marnieją moje letnie chudoby;
o bezlitosna, ty się cieszysz,
a mnie ostawiasz groby.
KORA
Z tajemnic moich, matko, znaj:
Jest inny tamten kraj,
kędy są wiecznotrwałe siły;
z tych coraz nowy rośnie pęd
i wzejdą, i będą rodziły.
Tam wszelki żywot ma swój byt
i czeka, aż dlań błyśnie świt,
i czeka, aż dlań przyjdzie czas:
zajaśnieć pełnią kras.
DEMETER
A te zwarzone kędyż legną;
imże w barłogu zimnym gnić...?
KORA
Umierać musi, co ma żyć...
DEMETER
Ty na śmierć wiedziesz twe służebne!
Poznaję miłość twą przeklętą
i moc, i słowa twe wróżebne.
KORA
My oto, matko, zmartwychwstaniem
na wielkie siewu święto.
[…]
KORA
Z tajemnic moich, matko, wiedz:
Gdy wszystko żywe musi lec
pod ręką, która znaczy kres,
śmierć tych użyźnia nowe pędy
i życie nowe sieje wszędy.
Więc smutna, matko, tym rozstaniem,
ale weselna tajemnicą,
szaty przyoblekłam godnie. –
Poniechaj żalu, niechaj łez.

chudoba – skromny dobytek, mienie; skromne gospodarstwo

MATERIAŁ IKONOGRAFICZNY

Frederic Leighton, *Powrót Persefony* (ok. 1890)

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

ARKUSZ ZAWIERA INFORMACJE PRAWNIE CHRONIONE DO MOMENTU ROZPOCZĘCIA EGZAMINU!

Miejsce na naklejkę

dysleksja

☐

MKL-R1_1P-082

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

MAJ ROK 2008

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 18 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie pisz żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Przykładowe rozwiązanie

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **50 punktów**

Część I – 10 pkt
Część II – 25 pkt
Część III – 15 pkt

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

CZĘŚĆ I – TEST LEKSYKALNO-GRAMATYCZNY

W zadaniach od 1. do 3. zakreśl jedno zdanie (A, B, C, D), które zachowuje znaczenie zdania wyjściowego.

Zadanie 1. (*1 pkt*)

Oppidani hostibus intra moenia conspectis arma proiecerunt.

A. Oppidani, cum hostes intra moenia conspecti essent, arma proiecerunt.
B. Oppidani, ne hostes intra moenia conspicerentur, arma proiecerunt.
C. Oppidani hostibus intra moenia conspicientibus arma proiecerunt.
D. Oppidani, cum ab hostibus intra moenia conspecti essent, arma proiecerunt.

Zadanie 2. (*1 pkt*)

Est fama Themistoclem venenum sua sponte sumpsisse.

A. Nonnulli negant Themistoclem venenum sua sponte sumpsisse.
B. Constat Themisoclem venenum non sumpsisse.
C. Dicitur Themistocles venenum sua sponte sumpsisse.
D. Dicitur Themistocli venenum sumendum fuisse.

Zadanie 3. (*1 pkt*)

Quid est in omni caelo atque terra divinius ratione?

A. Quid est in omni caelo atque terra divinius rationis causa?
B. Quid est in omni caelo atque terra divinius quam ratio?
C. Quid est in omni caelo atque terra divinius a ratione?
D. Quid est in omni caelo atque terra divinius quamvis ratio?

W zadaniach od 4. do 6. zakreśl jedyną poprawną możliwość (A, B, C, D) uzupełnienia zdań.

Zadanie 4. (*1 pkt*)

Non corpori solum……., sed multo magis menti atque animo.

A. servienda sunt
B. serviendum est
C. servitum est
D. serviendo est

Zadanie 5. (*1 pkt*)

Canes currentes bibunt in Nilo flumine, ne a crocodilis…….

A. raperentur.
B. rapiuntur.
C. rapientur.
D. rapiantur.

Zadanie 6. (*1 pkt*)

Beate …… cupiditate omnes incensi sumus.

A. vivendi
B. vivendo
C. vivendae
D. vivenda

Zadanie 7. (*4 pkt*)

Uzupełnij poniższą tabelę, przyporządkowując kolejnym zdaniom podrzędnym (1, 2, 3, 4) litery odpowiadające nazwom, które określają typ zdania (A, B, C, D).

1. Operam dabo, te ut primum videam.
2. Illa quamvis ridicula essent, mihi risum non moverunt.
3. Cum solitudo et vita sine amicis insidiarum et metus plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare.
4. Ubi de Caesaris adventu Helvetii certiores facti sunt, legatos ad eum mittunt.

A. zdanie przyzwalające
B. zdanie czasowe
C. zdanie przyczynowe
D. zdanie dopełnieniowe
E. zdanie warunkowe

Numer zdania	Litera oznaczająca typ zdania
1.	***D***
2.	***A***
3.	***C***
4.	***B***

CZĘŚĆ II – PRZEKŁAD TEKSTU

Zadanie 8. *(25 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

Titus Livius, *Ab Urbe condita*, I, 13, 1-5

Tum Sabinae mulieres, quarum ex iniuria bellum ortum erat, crinibus passis scissaque veste, [...], ausae [sunt] se inter tela volantia inferre [...], hinc patres, hinc viros orantes, ne sanguine se nefando soceri generique respergerent, ne parricidio macularent partus suos, nepotum illi, hi liberum progeniem. „Si affinitatis inter vos, si conubii piget, in nos vertite iras; nos causa belli, nos vulnerum ac caedium viris ac parentibus sumus; melius peribimus quam sine alteris vestrum viduae aut orbae vivemus.” Movet res cum multitudinem tum duces; silentium et repentina fit quies; inde ad foedus faciendum duces prodeunt; nec pacem modo sed civitatem unam ex duabus faciunt. Regnum consociant; imperium omne conferunt Romam. Ita geminata urbe, ut Sabinis tamen aliquid daretur, Quirites a Curibus appellati. Monumentum eius pugnae, ubi primum ex profunda emersus palude equus Curtium in vado statuit, Curtium lacum appellaverunt.

Sabinae mulieres – Sabinki
Sabini, – orum – Sabinowie
Quirites, –um – Kwiryci, początkowo nazwa Sabinów jako mieszkańców miasta Cures. Po połączeniu Sabinów z Rzymianami nazwą tą objęto także Rzymian.
Cures, –um – Kures, miasto leżące po wschodniej stronie Tybru, około 40 km na północ od Rzymu.
Curtius, –i – Mettiusz Kuracjusz, Sabińczyk, według legendy walczył z Rzymianami w obronie porwanych Sabinek.

Tekst nr 2

M. Tullius Cicero, *Pro Archia poeta*, 19

Sit igitur, iudices, sanctum apud vos, humanissimos homines, hoc poetae nomen, quod nulla umquam barbaria violavit. Saxa et solitudines voci respondent, bestiae saepe immanes cantu flectuntur atque consistunt; nos instituti rebus optimis, non poetarum voce moveamur? Homerum Colophonii civem esse dicunt suum, Chii suum vindicant, Salaminii repetunt, Smyrnaei vero suum esse confirmant itaque etiam delubrum eius in oppido dedicaverunt: permulti alii praeterea pugnant inter se atque contendunt. Ergo illi alienum, quia poeta fuit, post mortem etiam expetunt; nos hunc vivum, qui et voluntate et legibus noster est repudiabimus? praesertim cum omne olim studium atque omne ingenium contulerit Archias ad populi Romani gloriam laudemque celebrandam? Nam et Cimbricas res adulescens attigit et ipsi illi C. Mario, qui durior ad haec studia videbatur, iucundus fuit.

Colophonius,– i – Kolofończyk, mieszkaniec Kolofonu
Chius,– i – mieszkaniec wyspy Chios
Salaminius, –i – mieszkaniec Salaminy
Smyrnaeus, – i –Smyrneńczyk, mieszkaniec Smyrny
Archias, –ae – Aulus Licinius Archias – Aulus Licyniusz Archiasz, poeta grecki z II/I w. p.n.e.
Cimbricae res – wydarzenia dotyczące wojny z Cymbrami, plemieniem germańskim czy też celtyckim.
C. Marius – Gajusz Mariusz, wielokrotny konsul, dowódca Rzymian podczas wojny z Cymbrami, w 101 r. p.n.e. rozgromił ich pod Vercellae.

Przekład tekstu nr *1*

Wówczas Sabinki, z powodu krzywdy których rozpoczęła się wojna, z rozpuszczonymi włosami i rozdartymi szatami odważyły się rzucić pomiędzy latające pociski, prosząc już to ojców, to mężów, by nie plamili się krwią zbrodniczą teściów i zięciów, ani nie niesławili potomków swoich ojcobójstwem, ci rodu wnuków, a tamci dzieci. „Jeśli budzi w was gniew wasze powinowactwo i związki małżeńskie, na nas skierujcie swój gniew; my jesteśmy przyczyną wojny, powodem ran i mordu mężów i ojców; lepiej byśmy zginęły niż żyły bez jednych z was czy to jako wdowy, czy sieroty." Wzruszyły te słowa zarówno tłum, jak i wodzów; nastąpiła cisza i nagły spokój. Następnie występują wodzowie do zawarcia przymierza; zawarli nie tylko pokój, lecz także z dwóch państw uczynili jedno. Ustanawiają królestwo i całą władzę przenoszą do Rzymu. Tak podwoiwszy miasto, aby jednak i coś dano Sabinom, nazwali się Kwirytami od miasta Kures. Pamiątkę tej wojny – miejsce, gdzie wcześniej koń wynurzony z głębokiego bagna postawił na mieliźnie Kurcjusza, nazwali jeziorem Kurcjusza.

Przekład tekstu nr *2*

Zatem niech będzie u was, ludzi wielce znakomitych, święte to imię poety, którego nigdy nie pogwałciło żadne okrucieństwo. Skały i pustkowia odpowiadają głosowi, dzikie bestie, często przerażające, pod wpływem śpiewu uspakajają się i łagodnieją, a my, wykształceni w najlepszych naukach, nie wzruszymy się głosem poety? Kolofończycy mówią, że Homer jest ich obywatelem, mieszkańcy Chios roszczą sobie do niego prawo, mieszkańcy Salaminy żądają, Smyrny udowadniają, że naprawdę jest ich i w mieście poświęcili mu świątynię, a poza tym liczni inni o niego walczą i prowadzą spory. A zatem owi również po śmierci zabiegają o obcego, ponieważ był poetą, a my odrzucimy tego żywego, który jest nasz i z własnej woli i według prawa? Zwłaszcza że niegdyś cały swój zapał i talent oddał na to, by uświetnić chwałę i zasługi narodu rzymskiego? Bowiem jako młodzieniec zajął się wydarzeniami związanymi z wojną z Cymbrami i cenił go G. Mariusz, który wydawał się oporny na te sprawy.

CZĘŚĆ III – WYPRACOWANIE

Zadanie 9. *(15 pkt)*

Temat: Na podstawie własnej wiedzy i załączonych materiałów przedstaw krótko mit o Ceres i Prozerpinie. Analizując teksty literackie i ikonograficzne, wyjaśnij, z czego wynikała popularność mitu Ceres w starożytności i wiekach późniejszych.

Owidiusz, *Metamorfozy*, V 391-401, 438-445, 477-492, 504-508; tłum. Anna Kamieńska

[W gaju nad jeziorem Pergus] bawi się Prozerpina, zrywa to fiołki, to lilie białe i dziewcząt zwyczajem układa je w koszyczku i w zanadrzu sukni. Nie chce w zbieraniu kwiatów ustąpić swoim przyjaciółkom. Właśnie tak Dis ją ujrzał, zachwycił się i porwał. Gwałtowna miłość! Przerażona widokiem posępnego boga krzyczy, woła i matkę, i przyjaciółki, a zwłaszcza matkę, z podartej od góry sukni wysypują się zerwane kwiaty. A taka jest w niej dziecięca niewinność, że strata kwiatów także ją boli.

[…] Tymczasem zatrwożona matka szuka córki po wszystkich zakątkach ziemi, po wszystkich głębokościach morza. […] Idzie gniewna, kruszy rękami pługi orzące ziemię, zsyła jednaki pomór na wieśniaków i bydło, niszczy zasiewy, truje ziarna. Znana z żyzności ziemia zalega ugorem, ginie kiełkujące zboże, to spiekota je wysusza, to deszcz moczy, biją grady, młócą wichry, żarłoczne ptactwo wyjada zasiewy. Kąkol, osty i niepokonana trawa głuszą pszenicę.

Wtem Aretuza z wód egejskich wychyliła głowę, włos mokry odgarnęła i rzekła:

– […] Kiedy pod ziemią przepływałam styksowe wody, widziałam na własne oczy twoją Prozerpinę. Była smutna i jeszcze dotąd przestraszona, lecz jest królową i władczynią innego świata, możną małżonką władcy podziemi.

Dis – w starożytnym Rzymie: władca podziemi identyfikowany z Plutonem
Aretuza – jedna z nimf wodnych

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, księga VI, *Zaścianek*, w. 469-484

Wewnątrz samego domu, w stajni i wozowni,
Pełno znajdziesz rynsztunków, jak w starej zbrojowni.
Pod dachem wiszą cztery ogromne szyszaki,
Ozdoby czół marsowych: dziś Wenery ptaki,
Gołębie, w nich gruchając karmią swe pisklęta.
W stajni kolczuga wielka nad żłobem rozpięta
I pierścieniasty pancerz służą za drabinę,
W którą chłopiec zarzuca źrebcom dzięcielinę.
W kuchni kilka rapierów kucharka bezbożna
Odhartowała, kładąc je w piec zamiast rożna:
Buńczukiem, łupem z Wiednia, otrzepywa żarna:
Słowem, wygnała Marsa Ceres gospodarna
I panuje z Pomoną, Florą i Wertumnem
Nad Dobrzyńskiego domem, stodołą i gumnem.

Ale dziś muszą znowu ustąpić boginie:
Mars powraca.

Pomona – rzymska bogini dojrzałych jabłek
Flora – rzymska bogini kwiatów
Wertumnus – rzymski bóg pór roku, sadów i owoców

Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*, scena III

DEMETER
Opuszczasz mnie, mnie twoją mać –
do serca podszedł chłód;
już idziesz, biegniesz, spieszysz....
Marnieją moje letnie chudoby;
o bezlitosna, ty się cieszysz,
a mnie ostawiasz groby.
KORA
Z tajemnic moich, matko, znaj:
Jest inny tamten kraj,
kędy są wiecznotrwałe siły;
z tych coraz nowy rośnie pęd
i wzejdą, i będą rodziły.
Tam wszelki żywot ma swój byt
i czeka, aż dlań błyśnie świt,
i czeka, aż dlań przyjdzie czas:
zajaśnieć pełnią kras.
DEMETER
A te zwarzone kędyż legną;
imże w barłogu zimnym gnić...?
KORA
Umierać musi, co ma żyć...
DEMETER
Ty na śmierć wiedziesz twe służebne!
Poznaję miłość twą przeklętą
i moc, i słowa twe wróżebne.
KORA
My oto, matko, zmartwychwstaniem
na wielkie siewu święto.
[…]
KORA
Z tajemnic moich, matko, wiedz:
Gdy wszystko żywe musi lec
pod ręką, która znaczy kres,
śmierć tych użyźnia nowe pędy
i życie nowe sieje wszędy.
Więc smutna, matko, tym rozstaniem,
ale weselna tajemnicą,
szaty przyoblekłam godnie. –
Poniechaj żalu, niechaj łez.

chudoba – skromny dobytek, mienie; skromne gospodarstwo

MATERIAŁ IKONOGRAFICZNY

Frederic Leighton, *Powrót Persefony* (ok. 1890)

WYPRACOWANIE

Przedstawiony przez Owidiusza w Metamorfozach mit o Ceres i Prozeprinie jest w rzeczywistości łacińską wersją historii Demeter i Kory (Persefony). Rzymska Ceres, a grecka Demeter, to bogini urodzaju i łanów zboża, jej córka zaś – po poślubieniu władcy podziemi – została królową krainy zmarłych. Jak do tego doszło?

Kora była piękną, młodą dziewczyną, która czas spędzała na beztroskich zabawach i grach z przyjaciółkami. Pewnego dnia wybrała się na łąkę, by nazrywać kwiatów, którymi chciała udekorować pałac swojej matki. Demeter ostrzegła córkę, by przypadkiem nie zrywała narcyzów – kwiatów poświęconych Hadesowi. Zazwyczaj posłuszna Prozerpina tym razem postąpiła inaczej. Kiedy pośród lilii zobaczyła rozkwitły niespodziewanie piękny kwiat, nie wahała się ani chwili. Wyciągnęła rękę, szarpnęła za łodygę, a wtedy nagle rozstąpiła się ziemia i przed oczyma zdumionej Kory stanął władca krainy podziemi, Hades, który porwał dziewczynę i zaniósł do swego pałacu.

Ceres do późnej nocy czekała na córkę. Ponieważ Kora nie wracała do domu, bogini wyruszyła na poszukiwania. Dziewięć dni i dziewięć nocy, nie jedząc i nie pijąc, szukała ukochanego dziecka. Nikt nie był w stanie powiedzieć bogini, co stało się z Prozerpiną. Dopiero gdy na łące zobaczyła porozrzucane kwiaty, a pośród lilii przepiękny narcyz, obok zaś ziejącą głęboką dziurę, domyśliła się wszystkiego.

Jej rozpacz była tak wielka, że cała ziemia okryła się żałobą. Drzewa przestały rodzić owoce, zboża nie wypuszczały kłosów, nawet trawy ani żadne zioła nie rozkwitały. Zwierzyna domowa nie miała co jeść, zapasy siana skończyły się i bydło zaczęło padać. Pozbawionym owoców i chleba ludziom, zajrzało w oczy widmo okrutnej głodowej śmierci.

Groźba zagłady ziemskiego świata zaniepokoiła bogów na Olimpie. Sprawą postanowił zająć się sam Zeus. Szybko dowiedział się, jaka była przyczyna rozpaczy Demeter, a tym samym klęski nieurodzaju. Wezwał do siebie Hadesa. Okazało się wtedy, że bóg świata zmarłych zdążył zakochać się w Korze i uczynił ją swą żoną, a tym samym władczynią podziemnego królestwa. Zmianie uległo też imię dziewczyny – jako pani podziemnego świata nazywana była bowiem Persefoną. Co więcej, również i ona zdążyła się już przywiązać do męża, nie zapomniała jednak o matce, za którą bardzo tęskniła.

W końcu Zeus postanowił – a nie bez wpływu na jego decyzję była tragiczna sytuacja ludzi, którym zagrażała śmierć głodowa - że Persefona wróci do matki.

Zasmucił się Hades, zafrasował. Ale rozkaz Gromowładnego brzmiał jednoznacznie i nie mogło być mowy o jego zmianie. Kiedy Persefona na zawsze miała opuścić Tartar, władcy podziemi przyszedł do głowy pewien fortel, dzięki któremu mógł odwrócić niekorzystny dla siebie wyrok. Na pożegnanie podał swej żonie jabłko granatu, owocu poświęconego podziemnemu światu. Będąca

już myślami przy matce Prozerpina automatycznie przyjęła poczęstunek, ugryzła granat i w ten sposób na zawsze już przypisana została do Hadesu oraz Hadesa.

Dzięki podstępowi Hades otrzymał możliwość przebywania z żoną jedną trzecią roku. Przez pozostałe dwie trzecie Persefona miała spędzać czas na powierzchni ziemi, wraz z matką.

Do mitu o Demeter (Ceres) i Prozerpinie (Persefonie) nawiązywano wielokrotnie w późniejszych epokach. Łacińską wersję greckiego mitu ukazał Owidiusz w swych Metamorfozach. Załączony fragment opisuje moment porwania Prozerpiny przez Disa (Hadesa), następnie poszukiwania, jakie rozpoczęła zrozpaczona Demeter, wreszcie – konsekwencje gniewu bogini urodzaju. Oto pomór spada na wieśniaków i bydło, niszczeją zasiewy, giną ziarna. Ziemia leży odłogiem, a światu grozi zagłada.

Zupełnie inny obraz bogini urodzaju przywołał polski wieszcz narodowy, Adam Mickiewicz. Fragment VI księgi Pana Tadeusza, będący opisem Zaścianka, przynosi wizerunek Ceres, która „wygnała Marsa". Sprzęty kojarzące się jednoznacznie z wojną (a Mars był przecież bogiem wojny) dawno zostały powieszone na kołkach w „domu, w stajni i wozowni". W ogromnych szyszakach gołębie uwiły gniazda i karmią swe pisklęta, kolczuga zdobi żłób w stajni i wraz z „pierścieniastym pancerzem" służą za drabinę. Sielankowego obrazu dopełniają rapiery, wykorzystywane przez kucharkę zamiast rożnów w piecu. Odhartowane, straciły swoje wojenne walory. Przywieziony z kampanii wiedeńskiej (1683 roku) drewniany buńczuk nadaje się już tylko do otrzepywania żarna. Mickiewicz stworzył w "Panu Tadeuszu" arkadyjski obraz szlacheckiego zaścianka, miejsca spokojnego i zacisznego, „kraju lat dziecinnych".

Niestety, w obliczu rozbiorów i nieustannego zagrożenia ze strony zaborcy, Polacy muszą być gotowi do walki. Nadchodzi dzień, w którym Ceres oraz boginie dojrzałych jabłek (Pomona) i kwiatów (Flora) wraz z bogiem pór roku, sadów i owoców (Wertumnusem) znów muszą ustąpić pola Marsowi. A że zamiast walki o wolną ojczyznę odbędzie się ostatni zajazd na Litwie, to już zupełnie inna historia...

Stanisław Wyspiański w swoim dramacie pod tytułem "Noc listopadowa" ponownie sięga do mitologii. Wydarzenia, będące genezą dramatycznego zrywu 1830 roku, zostały w utworze młodopolskiego dramatopisarza, malarza i poety przeplecione scenami mitologicznymi. Zamieszczony fragment przynosi dramatyczną rozmowę Demeter z Korą. Pożegnanie matki z córką staje się pretekstem dla rozważań na temat odwiecznej tajemnicy życia i śmierci. Odejście z tego świata jest jednocześnie zapowiedzią powrotu – to podstawa mitu eleuzyjskiego. Kiedy bowiem Demeter stwierdza: „Opuszczasz mnie (...) mnie ostawiasz groby", córka odpowiada: „Jest inny tamten kraj (...). Tam wszelki żywot ma swój byt". Podstawą mitu eleuzyjskiego jest przekonanie o wiecznym odradzaniu się świata natury na wiosnę. Młode rośliny wyrastają z ziemi, wyłaniają się z jej wnętrza niczym zmartwychwstałe. Nowe życie

powstaje na miejscu starego, gdyż jednocześnie „Umierać musi, co ma żyć”, a „śmierć tych użyźnia nowe pędy”. Tak należy rozumieć ostatnie słowa Kory skierowane do bogini urodzaju, wezwanie, by Demeter nie roniła łez, a – wręcz przeciwnie – cieszyła się „weselną tajemnicą”.

Ostatni załączony tekst kultury to reprodukcja dziewiętnastowiecznego obrazu, którego autorem jest Freric Leighton. Dzieło przedstawia – zgodnie z tytułem – powrót Persefony. Powrót, dodajmy, jeden z wielu w odwiecznym cyklu powitań i rozstań bogini urodzaju oraz bogini śmierci, matki i córki. Widzimy Ceres radośnie rozpościerającą ramiona, gotową na przytulenie wyłaniającej się z królestwa zmarłych Prozerpiny. Bogini podziemi również wyciąga dłonie – już za chwilę połączy się w uścisku z ukochaną matką. Wokół Persefony pełno jest ciemnych barw, to mroczny świat podziemi, królestwo zmarłych. Demeter stoi w świetlnej plamie, na obrazie ten fragment namalowany został jaśniejszymi barwami. Ta symbolika zdaje się być oczywista – bo przecież droga z Hadesu na powierzchnię ziemi jest drogą od ciemności ku światłu.

Mit o Demeter (Ceres) i Persefonie (Prozerpinie), służył Grekom między innymi do tłumaczenia przemienności pór roku. Czas, kiedy Kora pozostaje w Hadesie, to na powierzchni ziemi zima – przyroda wtedy nie rodzi owoców, gdyż tak wielki jest smutek i tęsknota Demeter za córką. A przecież Demeter to bogini urodzajów. Kiedy Persefona wychodzi z królestwa zmarłych, zaczyna się wiosna. Ziemia odżywa, budzi się do życia. Gdy Demeter cieszy się z przebywania z córka, panuje lato, najpiękniejsza pora roku. Jednak nic nie trwa wiecznie, znowu zbliża się pora powrotu królowej podziemi do swej krainy i do męża. Świat zaczyna płakać – zaczyna się deszczowa, dżdżysta jesień.

Jest to jednocześnie mit eleuzyjski – o wiecznym powrocie – o ziarnie, które wrzucone w ziemię, wydaje plony, o życiu, które kończy się, lecz jednocześnie, poprzez nicość i rozkład, daje początek nowemu istnieniu.

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MKL-R1_1P-072

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

MAJ
ROK 2007

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ■ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **50 punktów**

Część I – 10 pkt
Część II – 25 pkt
Część III – 15 pkt

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

CZĘŚĆ I – TEST LEKSYKALNO-GRAMATYCZNY

Zadanie 1. *(3 pkt)*

Uzupełnij poniższą tabelę, przyporządkowując kolejnym zdaniom podrzędnym (1.,2.,3.) litery odpowiadające nazwom, które określają typ zdania A,B,C,D.

1. Eo cum venisset, facta cognovit.
2. Discimus, ut nobis ipsis et patriae utilitati simus.
3. Quoniam iam nox est, in vestra tecta discedite.

A. Zdanie przyczynowe.
B. Zdanie czasowe.
C. Zdanie przyzwalające.
D. Zdanie celowe.

Numer zdania	Litera oznaczająca typ zdania
1.	
2.	
3.	

W zadaniach od 2. do 5. zakreśl jedyną poprawną możliwość (A,B,C,D) uzupełnienia zdania, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

Zadanie 2. *(1 pkt)*

Nos senectuti resistere debemus.

Nobis senectuti.....

A. resistendum sumus.
B. resistendum est.
C. resistenda sunt.
D. resistendi sumus.

Zadanie 3. *(1 pkt)*

Graecia antiqua multas colonias habuit.

Graeciae antiquae..... fuerunt.

A. multas colonias
B. multae coloniae
C. multa colonia
D. multis coloniis

Zadanie 4. *(1 pkt)*

Horatius poeta Romanus fuit, ut dicunt.

Dicitur..... .

A. Horatius poeta Romanus fuisse.
B. Horatius poeta Romanus fuerat.
C. Horatium poetam Romanum fuisse.
D. Horatium poetam Romanum esse.

Zadanie 5. *(1 pkt)*

Cicero consul coniurationem Catilinae patefecit.

Coniuratio Catilinae ..... .

A. a Cicerone consule patefecit.
B. per Ciceronem consulem patefecerat.
C. a Cicerone consule patefacta est.
D. per Ciceronem consulem patefacta erat.

W zadaniach od 6. do 8. zakreśl jedyną poprawną możliwość (A,B,C,D) uzupełnienia zdań.

Zadanie 6. *(1 pkt)*

Rex universos, ... servus timet.

A. singulos
B. singuli
C. singulis
D. singulo

Zadanie 7. *(1 pkt)*

Bona opinio hominum ..... pecunia est.

A. tuta
B. tutior
C. tutius
D. tutiora

Zadanie 8. *(1 pkt)*

Aristides Iustus ..... .

A. appellatus sum.
B. appellata est.
C. appellatus est.
D. appellati sunt.

CZĘŚĆ II – PRZEKŁAD TEKSTU

Zadanie 9. *(25 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

C. Nepos, *Vitae, XI Iphicrates, 1*

Iphicrates Atheniensis non tam magnitudine rerum gestarum quam disciplina militari nobilitatus est. Fuit enim talis dux, ut non solum aetatis suae cum primis compararetur, sed ne de maioribus natu quidem quisquam anteponeretur. Multum vero in bello est versatus, saepe exercitibus praefuit, nusquam culpa male rem gessit, semper consilio vicit tantumque eo valuit, ut multa in re militari partim nova attulerit, partim meliora fecerit. Namque ille pedestria arma mutavit. Cum ante illum imperatorem maximis clipeis, brevibus hastis, minutis gladiis uterentur, ille e contrario peltam pro parma fecit.

Iphicrates,-is – dowódca wojsk ateńskich

Tekst nr 2

G. I. Caesar, *Commentarii de bello Gallico, V, 6*

Erat una cum ceteris Dumnorix, Haeduus, de quo ante a nobis dictum est. Hunc secum habere in primis constituerat, quod eum cupidum rerum novarum, cupidum imperii, magni animi, magnae inter Gallos auctoritatis cognoverat. Accedebat huc, quod in concilio Haeduorum Dumnorix dixerat sibi a Caesare regnum civitatis deferri; quod dictum Haedui graviter ferebant neque recusandi aut deprecandi causa legatos ad Caesarem mittere audebant. Id factum ex suis hospitibus Caesar cognoverat. Ille omnibus primo precibus petere contendit, ut in Gallia relinqueretur.

Dumnorix,-igis – wódz plemienia Eduów
Haeduus,-i – Celt z plemienia Eduów
Caesar,-aris – Gajusz Cezar, wódz rzymski
Gallia,-ae – Galia, teren, na którym Cezar prowadził wojnę
res novae – zmiany polityczne, przewrót, rewolta

Przekład tekstu nr .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZĘŚĆ III – WYPRACOWANIE

Zadanie 10. *(15 pkt)*

Temat: **Okrucieństwa wojny i dobrodziejstwa pokoju.**
Na podstawie danych tekstów kultury oraz wiedzy własnej, odpowiedz na pytanie: czy zdobycie chwały wojennej mogło być dla starożytnych cenniejsze od spokojnego życia? Porównaj ich poglądy z opiniami Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.

MATERIAŁ TEKSTOWY

Tukidydes *Wojna peloponeska*, II, 54, 55

Każdy chciał prędko i przyjemnie użyć życia, uważając zarówno życie, jak i pieniądze za coś krótkotrwałego. Nikt nie miał ochoty trudzić się dla cnoty; uważał bowiem, że nie wiadomo, czy nie umrze wcześniej nim ją osiągnie; uchodziło za piękne i pożyteczne to, co było przyjemne [...]. Ani obawa przed bogami, ani żadne prawa ludzkie nie krępowały nikogo. Jeśli idzie o bogów, ludzie uważali, że pobożność tak samo nie ma żadnego znaczenia [...] wiedzieli bowiem, że wszyscy na równi giną. Z pogwałcenia zaś praw ludzkich nikt sobie nic nie robił, bo nikt nie był pewien, czy doczeka wymiaru sprawiedliwości.[...]

Takie to nieszczęście spadło na Ateńczyków; w mieście ludzie marli, za miastem nieprzyjaciel pustoszył pola.

Tibullus *Elegie*, I, 10

Kim był ten, który pierwszy wykuł ostrze mieczy?
Jakże on był okrutny, nieczuły i srogi!
Wówczas rozpoczął wojny, rzezie ród człowieczy,
Wówczas śmierci straszliwej otworzono drogi.
Lecz biedak ten nie winien; to my w siebie sami
Godzimy tym, co on dał na dzikie zwierzęta. [...]
Cóż za szał śmierć przyzywać poprzez wojen trwogi?
Ona i tak wciąż czyha, znienacka nadchodzi. [...]
Ileż szczęśliwszy człowiek, gdy starości pora,
Wśród dzieci, w chacie własnej spokojem go darzy. [...]
Niechby mi w tych warunkach włosy posiwiały
Bym w spokoju wspominać mógł minione dzieje! [...]

Krzysztof Kamil Baczyński * (*Gdy broń dymiącą...*)**

Gdy broń dymiącą z dłoni wyjmę
i grzbiet jak pręt rozgrzany stygnie,
niech mi nie kładą gwiazd na skronie
i pomnik niech nie staje przy mnie.

Bo przecież trzeba znów pokochać.
Palce mam – każdy czarną lufą,
co zabić umie. – Teraz nimi
grać trzeba, i to grać do słuchu.

Bo przecież trzeba znów miłować.
Oczy – granaty pełne śmierci,
a tu by trzeba w ludzi spojrzeć
i tak, by Boga dojrzeć w piersi. [...]

MATERIAŁ IKONOGRAFICZNY

Jacques-Louis David ***Bitwa Rzymian z Sabinami***

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MKL-R1_1P-072

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

MAJ
ROK 2007

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ◉ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Przykładowe rozwiązanie

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **50 punktów**

Część I – 10 pkt
Część II – 25 pkt
Część III – 15 pkt

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

CZĘŚĆ I – TEST LEKSYKALNO-GRAMATYCZNY

Zadanie 1. *(3 pkt)*

Uzupełnij poniższą tabelę, przyporządkowując kolejnym zdaniom podrzędnym (1.,2.,3.) litery odpowiadające nazwom, które określają typ zdania A,B,C,D.

1. Eo cum venisset, facta cognovit.
2. Discimus, ut nobis ipsis et patriae utilitati simus.
3. Quoniam iam nox est, in vestra tecta discedite.

A. Zdanie przyczynowe.
B. Zdanie czasowe.
C. Zdanie przyzwalające.
D. Zdanie celowe.

Numer zdania	Litera oznaczająca typ zdania
1.	*Zdanie czasowe*
2.	*Zdanie celowe*
3.	*Zdanie przyczynowe*

W zadaniach od 2. do 5. zakreśl jedyną poprawną możliwość (A,B,C,D) uzupełnienia zdania, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

Zadanie 2. *(1 pkt)*

Nos senectuti resistere debemus.

Nobis senectuti.....

A. resistendum sumus.
B. resistendum est.
C. resistenda sunt.
D. resistendi sumus.

Zadanie 3. *(1 pkt)*

Graecia antiqua multas colonias habuit.

Graeciae antiquae..... fuerunt.

A. multas colonias
B. multae coloniae
C. multa colonia
D. multis coloniis

Zadanie 4. *(1 pkt)*
Horatius poeta Romanus fuit, ut dicunt.

Dicitur..... .

A. Horatius poeta Romanus fuisse.
B. Horatius poeta Romanus fuerat.
C. Horatium poetam Romanum fuisse.
D. Horatium poetam Romanum esse.

Zadanie 5. *(1 pkt)*
Cicero consul coniurationem Catilinae patefecit.

Coniuratio Catilinae ..... .

A. a Cicerone consule patefecit.
B. per Ciceronem consulem patefecerat.
C. a Cicerone consule patefacta est.
D. per Ciceronem consulem patefacta erat.

W zadaniach od 6. do 8. zakreśl jedyną poprawną możliwość (A,B,C,D) uzupełnienia zdań.

Zadanie 6. *(1 pkt)*
Rex universos, ... servus timet.

A. singulos
B. singuli
C. singulis
D. singulo

Zadanie 7. *(1 pkt)*
Bona opinio hominum ..... pecunia est.

A. tuta
B. tutior
C. tutius
D. tutiora

Zadanie 8. *(1 pkt)*
Aristides Iustus ..... .

A. appellatus sum.
B. appellata est.
C. appellatus est.
D. appellati sunt.

CZĘŚĆ II – PRZEKŁAD TEKSTU

Zadanie 9. *(25 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1
C. Nepos, *Vitae, XI Iphicrates, 1*

Iphicrates Atheniensis non tam magnitudine rerum gestarum quam disciplina militari nobilitatus est. Fuit enim talis dux, ut non solum aetatis suae cum primis compararetur, sed ne de maioribus natu quidem quisquam anteponeretur. Multum vero in bello est versatus, saepe exercitibus praefuit, nusquam culpa male rem gessit, semper consilio vicit tantumque eo valuit, ut multa in re militari partim nova attulerit, partim meliora fecerit. Namque ille pedestria arma mutavit. Cum ante illum imperatorem maximis clipeis, brevibus hastis, minutis gladiis uterentur, ille e contrario peltam pro parma fecit.

Iphicrates,-is – dowódca wojsk ateńskich

Tekst nr 2
G. I. Caesar, *Commentarii de bello Gallico, V, 6*

Erat una cum ceteris Dumnorix, Haeduus, de quo ante a nobis dictum est. Hunc secum habere in primis constituerat, quod eum cupidum rerum novarum, cupidum imperii, magni animi, magnae inter Gallos auctoritatis cognoverat. Accedebat huc, quod in concilio Haeduorum Dumnorix dixerat sibi a Caesare regnum civitatis deferri; quod dictum Haedui graviter ferebant neque recusandi aut deprecandi causa legatos ad Caesarem mittere audebant. Id factum ex suis hospitibus Caesar cognoverat. Ille omnibus primo precibus petere contendit, ut in Gallia relinqueretur.

Dumnorix,-igis – wódz plemienia Eduów
Haeduus,-i – Celt z plemienia Eduów
Caesar,-aris – Gajusz Cezar, wódz rzymski
Gallia,-ae – Galia, teren, na którym Cezar prowadził wojnę
res novae – zmiany polityczne, przewrót, rewolta

Przykładowy przekład tekstu nr *1*

Ifikrates – Ateńczyk, osiągnął sławę nie tyle dzięki wielkim czynom, ale raczej dzięki wiedzy o sztuce wojennej. Był bowiem takim wodzem, że porównywano go nie tylko z najlepszymi rówieśnikami, ale i wśród starszych nikt nie był stawiany wyżej od niego. Oczywiście bardzo często brał udział w wojnie i dowodził wojskami. Nigdy nie przegrał bitwy z własnej winy. Zawsze zwyciężał dzięki rozwadze i tak wielkie dzięki niej zdobył znaczenie,

że wprowadził do sztuki wojennej zarówno wiele nowości jak i udogodnień. Tak więc Ifikrates zreformował uzbrojenie w piechocie. Zanim bowiem został wodzem, (żołnierze) korzystali z wielkich tarcz, krótkich włóczni i małych mieczy. Ifikrates przeciwnie – wprowadził lekką tarczę (peltę) zamiast tarcz okrągłych.

Przykładowy przekład tekstu nr *2*

Był razem z innymi Dumnoryx z plemienia Eduów, o którym mówiliśmy wcześniej. Tego postanowił mieć przede wszystkim przy sobie, ponieważ poznał go jako żądnego zmian, władzy, odważnego i jako cieszącego się wielkim poważaniem wśród Galów.

Zdarzyło się też, że na zgromadzeniu Eduów Dumnoryx powiedział, że została mu przekazana przez Cezara władza królewska. Eduowie przyjęli tę wieść z trudem, ale nie odważyli się wysłać do Cezara posłów – zarówno żeby się sprzeciwić, jak i żeby się wymówić od tego.

O tym zdarzeniu Cezar dowiedział się od swoich przyjaciół. Zaś Dumnoryx najpierw na wszelkie sposoby błagał, aby mógł pozostać w Galii.

CZĘŚĆ III – WYPRACOWANIE

Zadanie 10. *(15 pkt)*

Temat: **Okrucieństwa wojny i dobrodziejstwa pokoju.**

Na podstawie danych tekstów kultury oraz wiedzy własnej, odpowiedz na pytanie: czy zdobycie chwały wojennej mogło być dla starożytnych cenniejsze od spokojnego życia? Porównaj ich poglądy z opiniami Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.

MATERIAŁ TEKSTOWY

Tukidydes *Wojna peloponeska*, II, 54, 55

Każdy chciał prędko i przyjemnie użyć życia, uważając zarówno życie, jak i pieniądze za coś krótkotrwałego. Nikt nie miał ochoty trudzić się dla cnoty; uważał bowiem, że nie wiadomo, czy nie umrze wcześniej nim ją osiągnie; uchodziło za piękne i pożyteczne to, co było przyjemne [...]. Ani obawa przed bogami, ani żadne prawa ludzkie nie krępowały nikogo. Jeśli idzie o bogów, ludzie uważali, że pobożność tak samo nie ma żadnego znaczenia [...] wiedzieli bowiem, że wszyscy na równi giną. Z pogwałcenia zaś praw ludzkich nikt sobie nic nie robił, bo nikt nie był pewien, czy doczeka wymiaru sprawiedliwości.[...]

Takie to nieszczęście spadło na Ateńczyków; w mieście ludzie marli, za miastem nieprzyjaciel pustoszył pola.

Tibullus *Elegie*, I, 10

Kim był ten, który pierwszy wykuł ostrze mieczy?
Jakże on był okrutny, nieczuły i srogi!
Wówczas rozpoczął wojny, rzezie ród człowieczy,
Wówczas śmierci straszliwej otworzono drogi.
Lecz biedak ten nie winien; to my w siebie sami
Godzimy tym, co on dał na dzikie zwierzęta. [...]
Cóż za szał śmierć przyzywać poprzez wojen trwogi?
Ona i tak wciąż czyha, znienacka nadchodzi. [...]
Ileż szczęśliwszy człowiek, gdy starości pora,
Wśród dzieci, w chacie własnej spokojem go darzy. [...]
Niechby mi w tych warunkach włosy posiwiały
Bym w spokoju wspominać mógł minione dzieje! [...]

Krzysztof Kamil Baczyński * (*Gdy broń dymiącą...*)**

Gdy broń dymiącą z dłoni wyjmę
i grzbiet jak pręt rozgrzany stygnie,
niech mi nie kładą gwiazd na skronie
i pomnik niech nie staje przy mnie.

Bo przecież trzeba znów pokochać.
Palce mam – każdy czarną lufą,
co zabić umie. – Teraz nimi
grać trzeba, i to grać do słuchu.

Bo przecież trzeba znów miłować.
Oczy – granaty pełne śmierci,
a tu by trzeba w ludzi spojrzeć
i tak, by Boga dojrzeć w piersi. [...]

MATERIAŁ IKONOGRAFICZNY

Jacques-Louis David ***Bitwa Rzymian z Sabinami***

WYPRACOWANIE

Świat współczesny jest w szczególny sposób ciągle doświadczany przez okrucieństwo wojen. Każdy dzień przynosi wiadomość o pojawiających się w różnych częściach świata konfliktach, które niejednokrotnie mają krwawy przebieg. Wydaje się nam dzisiaj, że pokój – stan bez żadnego konfliktu zbrojnego, bez kłótni, przemocy i agresji, stan, w którym ludzie mogą spokojnie pracować i umierać śmiercią naturalną – jest czymś niezwykłym i rzadkim. Kiedy jednak sięgamy do faktów z przeszłości, widzimy, że konflikty zbrojne zdarzały się równie często, a trwały pokój, taki jak Pax Augusta w Rzymie, był rzadkością. Kolejne pokolenia z sentymentem wspominały dobrodziejstwa pokoju rzymskiego i utożsamiały go ze złotym wiekiem jako stanem powszechnej szczęśliwości.

W starożytnej Grecji szczególnie dramatyczny przebieg miała opisana przez Ateńczyka Tukidydesa wojna peloponeska. Była tragiczna – bo bratobójcza. Historyk przedstawił dzieje krwawego sporu pomiędzy Grekami w latach 431 – 404 pne, który zakończył się dla nich tragicznie. W wyniku tego

konfliktu upadły Ateny, a wraz z nimi – demokracja. Ogrom klęsk i katastrof był tak wielki, że Tukidydes uznał wojnę peloponeską za największą z dotychczasowych w świecie greckim.

W prezentowanym fragmencie dzieła Tukidydesa widzimy sytuację, jaka panowała podczas wojny w Atenach. Powszechna śmierć i zniszczenie pogrążyły w trwodze i zwątpieniu to kwitnące niegdyś miasto. Mieszkańcy „uważali życie i pieniądze za coś krótkotrwałego", twierdzili, że odwaga, czyli cnota, z której słynęli w czasie wojen perskich, teraz jest nieprzydatna. Po co się trudzić, skoro śmierć jest nieunikniona. Upadek praw, obyczajów, bezbożność, pesymizm – oto jakie spustoszenie sieje wojna, powodując całkowite odwrócenie wartości. Ateńczyków – dumnych ze swych bogów, odwagi i demokracji – wojna i panująca w mieście zaraza uczyniły bezbożnymi, występnymi i obojętnymi. Jedyną wartością stała się dla nich przyjemność i chęć użycia.

Rzymski poeta Tibullus, który żył w czasach Oktawiana Augusta i korzystał z dobrodziejstw Pax Romana, rozumiał, jakie są dobrodziejstwa pokoju. W „Elegii X" z księgi I nawiązał do wieku żelaznego, który jest czasem rodzącego się okrucieństwa i wojen. Wiemy z mitu o czterech wiekach ludzkości, że kiedy ludzie pobłądzili, a bogowie odwrócili się od nich, nastał czas wojen, zbrodni i śmierci. W wizji Tibullusa takie dążenie do wojen i zagłady powiększa nasze nieszczęście, bo i tak czeka nas naturalny kres – śmierć, która przychodzi nagle. Dlaczego zatem pędzimy ku śmierci dobrowolnie? Tę ludzką skłonność nazywa poeta szałem. Temu obrazowi przeciwstawia obraz podobny do scenerii pokoju augustowego jako złotego wieku: spokojna starość wśród dzieci i wnucząt, własny spokojny kąt. Oto zasłużona nagroda, którą możemy otrzymać za dobre i szczęśliwe życie.

Sielski obraz życia w drugiej części utworu wyraźnie kontrastuje z pierwszą, w której wojna pokazana została jako szaleństwo.

Dzieło J.L. Davida – malarza czasów rewolucji francuskiej a następnie nadwornego portrecisty Napoleona – nawiązuje do przekazu historyka

rzymskiego Liwiusza o porwaniu Sabinek. W Rzymie Romulusa brakowało kobiet i państwo nie mogło się rozwijać. Zgodnie z planem króla podczas święta dożynkowego młodzieńcy rzymscy porwali sabińskie kobiety, które przybyły z całymi rodzinami, aby podziwiać nowe, rozkwitające na Palatynie miasto. Jak wiemy z mitu, ten incydent był przyczyną wojny, która wybuchła pomiędzy Rzymianami i Sabinami. Liwiusz pisze, że zwaśnione szyki do zawarcia pokoju nakłoniły sabińskie kobiety, które rzuciły się pomiędzy walczących, wołając, że teraz nie powinni walczyć przeciwko sobie, ponieważ wszyscy są już jedną wielką rodziną, a kobiety wśród zwaśnionych mężczyzn mają ojców, synów, mężów i braci. Zatem wszyscy powinni żyć w zgodzie, a nie w nienawiści. Francuski malarz wyraźnie nawiązuje do pokoju, który kładzie kres wojnie. To kobiety, które uosabiają łagodność i delikatność, godzą wrogów – mężczyzn zawsze gotowych do rozlewu krwi. Po rewolucji francuskiej obraz Davida miał wyraźną wymowę pokojową. Jesteśmy jedną rodziną, jednym narodem – pogódźmy się. Malarz ukazał więc posągowe sylwetki wojowników, dumnych, potrząsających włóczniami i gotowych do walki oraz słabe, z wyrazem cierpienia na twarzach kobiety, które jak błagalnice, na kolanach rozdzielają szyki i błagają o pokój.

W krótkim wierszu K.K. Baczyńskiego – poety z czasów Powstania Warszawskiego, zwraca uwagę opisana sytuacja: żołnierz tuż po wojnie („gdy broń dymiącą z dłoni wyjmę”) nie czeka na nagrodę: pomniki i laury zwycięstwa. Widzi po skończonej walce nową, jakże trudną, a może jeszcze trudniejszą niż przed walką rzeczywistość („bo przecież trzeba znów pokochać”). Szczególnie przejmujące są w tym wierszu zestawienia: palce – czarna lufa, oczy – granaty śmierci. Wojna niszczy w człowieku człowieczeństwo. Dotąd trzeba było zabijać, a w czasie pokoju trzeba znów przywrócić znaczenie miłości i patrzeć na człowieka „tak, by Boga dojrzeć w piersi”. Czy po okrucieństwach wojny człowiek jest w stanie odkryć na nowo wyryte w sercu prawo boskie – nie zabijaj?

Przedstawione materiały ukazują nam tragizm wojny i jej okrucieństwa. Wskazują też, jak wiele stracili Grecy, a szczególnie Ateńczycy, w wyniku wojny peloponeskiej i jakie dobrodziejstwa niesie ze sobą pokój. Bratobójcza wojna tak osłabiła Grecję, że doprowadziła do stopniowego jej upadku i utraty niepodległości. W Rzymie – za panowania Oktawiana Augusta – kochający wojnę Rzymianie zrozumieli, jakie dobrodziejstwa niesie ze sobą pokój, który od tego czasu nazywali złotym wiekiem. Ważną rolę w dziejach Rzymu odegrało pojednanie i braterstwo pomiędzy Rzymianami i Sabinami. Dzięki zażegnaniu konfliktu młode miasto zaczęło rozkwitać. Poeta współczesny doświadczony przez najokrutniejszą z wojen pokazuje nam, jak trudno powrócić po wojnie do życia opartego na prawie i miłości.

Widzimy więc, że w każdym czasie wojna ukazywana jest jako nieszczęście, niezależnie od przyczyny, która ją wywołała. Każda wojna niszczy człowieka, niszczy zarówno prawo stanowione przez człowieka jak i prawo boskie. Niszczy również uczucia. Pokój ukazany został jako stan szczęśliwości i dobrodziejstwo, które pozwala człowiekowi cieszyć się życiem aż do naturalnego kresu. Wydaje się, że przekaz zawarty w przedstawionym materiale stanowi przestrogę dla współczesnych – jak niszczącą siłą, której człowiek ulega, jest wojna. Można by zgodzić się z antycznym powiedzeniem, że historia est magistra vitae, ale zaraz rodzi się pytanie, czy jesteśmy jej dobrymi uczniami i czy nas czegoś nauczyła.

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MKL-R1A1P-062

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

Arkusz I

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 90 minut

ARKUSZ I

MAJ
ROK 2006

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 8 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ■ i zaznacz właściwe.

Za napisanie wypracowania można otrzymać **30 punktów**

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Zadanie 1. (*30 pkt*)

Temat: Na podstawie danych materiałów i wiedzy własnej przedstaw krótko mit Narcyza, wyjaśnij jego symbolikę oraz pojęcie narcyzmu. Analizując teksty literackie i ikonograficzne, zwróć uwagę na różnice w przedstawieniu postaci Narcyza.

MATERIAŁ TEKSTOWY

Publiusz Ovidiusz Naso, *Metamorfozy* ks. III (fragmenty)

„Narcyz miał lat szesnaście, jeszcze chłopiec, a już wyglądał na młodzieńca. Lgnęli do niego chłopcy i dziewczęta. Lecz w kształtnym ciele tkwiła jakaś duma dzika, nie dał się dotknąć chłopcu ni dziewczynie. Gdy raz naganiał w sieci płochliwe jelonki, ujrzała go znienacka Nimfa, ta, co nie umie zmilczeć, ani odezwać się pierwsza, oddźwięczna nimfa Echo. [...] Junona ją skarała, ponieważ, gdy mogła przyłapać na wzgórzu nimfy w ramionach Jowisza, ona tak chytrze Junonę zwodziła rozmową, póki nimfy nie pierzchły. Junona dowiedziała się o tym i rzekła:

– Władza mowy będzie ci odjęta.

Echo tylko jąka się i powtarza usłyszane słowa. Właśnie ujrzała Narcyza błądzącego po lesie i miłością do niego zapałała. [...] Wybiega z gęstwiny, aby zarzucić chłopcu ręce na szyję. Lecz on ucieka.

– Weź te ręce – woła – wpierw umrę niż pokocham ciebie! [...]

Tak zrażał sobie Narcyz wszystkie nimfy zewsząd. Tak i chłopców odrzucał. Wreszcie jeden wzgardzony wzniósł ręce do nieba mówiąc:

– Niech i on kocha, nie będąc kochanym.

Słuszną tę prośbę spełniła Ramnuzja (Nemezis). Było źródło przejrzyste, srebrzące się blaskiem. [...] Tu chłopiec strudzony polowaniem i skwarem położył się na trawie, podziwiając piękno miejsca i źródło. Gdy chciał ugasić pragnienie, nagle inne pragnienie w nim się obudziło.”

Pauzaniasz, *Wędrówka po Helladzie,* t. III: *U stóp boga Apollona* IX, 7–8 (fragmenty)

„W obrębie terytorium tespijskiego jest miejsce zwane Donakon. Tam właśnie znajduje się źródło Narcyza, w którym – jak głosi legenda – ów miał się przeglądać i nieświadomy, że widzi własne odbicie, zakochać się w sobie i z tej miłości nad nim właśnie umrzeć. Jest to jednak zgoła niedorzeczne, by ktoś będąc na tyle dorosły, żeby się zakochać, nie potrafił odróżnić człowieka od jego odbicia.

Istnieje też o nim inna legenda mniej znana od tamtej, według której Narcyz miał bliźniaczą siostrę, pod każdym względem bardzo do siebie podobną. Otóż Narcyz zakochał się w siostrze, a kiedy umarła, chodził nad źródło i choć wiedział, że widzi własne odbicie, to – z powodu swej miłości – wyobrażał sobie, że ogląda obraz swej siostry”.

Zbigniew Herbert, *Król mrówek, Narcyz* (fragmenty)

„Wbrew legendzie, która przypisuje mu wielką urodę, Narcyz był pospolitym chłopakiem o wulgarnych rysach, nieczystej cerze, szerokich barach i długich kończynach. Przypominał do złudzenia owych głuptasów z elektryczną gitarą lub filmowych bohaterów, poszukujących daremnie sensu życia na dnie pustej duszy, którzy po idiotycznych perypetiach marnie kończą, a trzeźwy widz pamięta z tego galimatiasu picia, łóżkowania, bijatyk – tylko markę samochodu, jaki zawiózł ich dobrotliwie w przepaść. Najbardziej wiarygodny portret Narcyza przekazał nam Caravaggio. Przedstawia on ulicznika, jednego z tych, którzy zabijają swego dobroczyńcę deską z płotu. Ulicznik pochyla się nad kałużą.

Z braku innych zainteresowań, Narcyz dedykował swoje życie łamaniu serc. Był brutalny i cyniczny – argotyczna odmiana człowieczeństwa – był ulubieńcem naiwnych dziewcząt. [...] Jednakże brutalność i głupota potrzebują spoiwa, trzeciego pierwiastka, by stworzyć trwałą molekułę charakteru. Tym pierwiastkiem jest najczęściej sentymentalizm.

– Więc i on zakochał się.”

MATERIAŁ IKONOGRAFICZNY

Caravaggio, *Narcyz przeglądający się w kałuży*, olej

Blaise de Vigenère Bourbonnois, 1615, *Narcyz*, miedzioryt

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MKL-R1A1P-062

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

Arkusz I

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 90 minut

ARKUSZ I

MAJ
ROK 2006

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 8 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ■ i zaznacz właściwe.

Za napisanie wypracowania można otrzymać **30 punktów**

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Zadanie 1. (*30 pkt*)

Temat: Na podstawie danych materiałów i wiedzy własnej przedstaw krótko mit Narcyza, wyjaśnij jego symbolikę oraz pojęcie narcyzmu. Analizując teksty literackie i ikonograficzne, zwróć uwagę na różnice w przedstawieniu postaci Narcyza.

MATERIAŁ TEKSTOWY

Publiusz Ovidiusz Naso, *Metamorfozy* ks. III (fragmenty)

„Narcyz miał lat szesnaście, jeszcze chłopiec, a już wyglądał na młodzieńca. Lgnęli do niego chłopcy i dziewczęta. Lecz w kształtnym ciele tkwiła jakaś duma dzika, nie dał się dotknąć chłopcu ni dziewczynie. Gdy raz naganiał w sieci płochliwe jelonki, ujrzała go znienacka Nimfa, ta, co nie umie zmilczeć, ani odezwać się pierwsza, oddźwięczna nimfa Echo. [...] Junona ją skarała, ponieważ, gdy mogła przyłapać na wzgórzu nimfy w ramionach Jowisza, ona tak chytrze Junonę zwodziła rozmową, póki nimfy nie pierzchły. Junona dowiedziała się o tym i rzekła:

– Władza mowy będzie ci odjęta.

Echo tylko jąka się i powtarza usłyszane słowa. Właśnie ujrzała Narcyza błądzącego po lesie i miłością do niego zapałała. [...] Wybiega z gęstwiny, aby zarzucić chłopcu ręce na szyję. Lecz on ucieka.

– Weź te ręce – woła – wpierw umrę niż pokocham ciebie! [...]

Tak zrażał sobie Narcyz wszystkie nimfy zewsząd. Tak i chłopców odrzucał. Wreszcie jeden wzgardzony wzniósł ręce do nieba mówiąc:

– Niech i on kocha, nie będąc kochanym.

Słuszną tę prośbę spełniła Ramnuzja (Nemezis). Było źródło przejrzyste, srebrzące się blaskiem. [...] Tu chłopiec strudzony polowaniem i skwarem położył się na trawie, podziwiając piękno miejsca i źródło. Gdy chciał ugasić pragnienie, nagle inne pragnienie w nim się obudziło.”

Pauzaniasz, *Wędrówka po Helladzie,* t. III: *U stóp boga Apollona* IX, 7–8 (fragmenty)

„W obrębie terytorium tespijskiego jest miejsce zwane Donakon. Tam właśnie znajduje się źródło Narcyza, w którym – jak głosi legenda – ów miał się przeglądać i nieświadomy, że widzi własne odbicie, zakochać się w sobie i z tej miłości nad nim właśnie umrzeć. Jest to jednak zgoła niedorzeczne, by ktoś będąc na tyle dorosły, żeby się zakochać, nie potrafił odróżnić człowieka od jego odbicia.

Istnieje też o nim inna legenda mniej znana od tamtej, według której Narcyz miał bliźniaczą siostrę, pod każdym względem bardzo do siebie podobną. Otóż Narcyz zakochał się w siostrze, a kiedy umarła, chodził nad źródło i choć wiedział, że widzi własne odbicie, to – z powodu swej miłości – wyobrażał sobie, że ogląda obraz swej siostry”.

Zbigniew Herbert, *Król mrówek, Narcyz* (fragmenty)

„Wbrew legendzie, która przypisuje mu wielką urodę, Narcyz był pospolitym chłopakiem o wulgarnych rysach, nieczystej cerze, szerokich barach i długich kończynach. Przypominał do złudzenia owych głuptasów z elektryczną gitarą lub filmowych bohaterów, poszukujących daremnie sensu życia na dnie pustej duszy, którzy po idiotycznych perypetiach marnie kończą, a trzeźwy widz pamięta z tego galimatiasu picia, łóżkowania, bijatyk – tylko markę samochodu, jaki zawiózł ich dobrotliwie w przepaść. Najbardziej wiarygodny portret Narcyza przekazał nam Caravaggio. Przedstawia on ulicznika, jednego z tych, którzy zabijają swego dobroczyńcę deską z płotu. Ulicznik pochyla się nad kałużą.

Z braku innych zainteresowań, Narcyz dedykował swoje życie łamaniu serc. Był brutalny i cyniczny – argotyczna odmiana człowieczeństwa – był ulubieńcem naiwnych dziewcząt. [...] Jednakże brutalność i głupota potrzebują spoiwa, trzeciego pierwiastka, by stworzyć trwałą molekułę charakteru. Tym pierwiastkiem jest najczęściej sentymentalizm.

– Więc i on zakochał się.”

MATERIAŁ IKONOGRAFICZNY

Caravaggio, *Narcyz przeglądający się w kałuży*, olej

Blaise de Vigenère Bourbonnois, 1615, *Narcyz*, miedzioryt

WYPRACOWANIE

Piękny młodzieniec z Beocji, Narcyz, podobał się wielu dziewczętom. Niektóre z nich, jak nimfa Echo, niemalże umierały z tęsknoty za nim. On jednak odrzucał ich awanse. W jego mniemaniu nikt nie zasługiwał na jego względy. Za to, że odrzucał miłość, Nemezis – solidaryzująca sie ze wzgardzonymi i tym upokorzonymi dziewczętami – ukarała go bardzo surowo; spowodowała, że Narcyz ujrzał swą piękną twarz i postać i zakochał się w swoim odbiciu.

Na zarozumialstwo i pychę bohatera zwraca uwagę Owidiusz w „Metamorfozach". Pisarz mówi też o okolicznościach, w których Narcyz ujrzał siebie, choć przeznaczone mu było dożyć starości, jeśli tego nie zrobi. Ale był zmęczony, spojrzał w lustro wody i zobaczył to piękno, które przyciągało do niego dziewczęta i chłopców i, tak jak inni, zakochał się w nim. Poznał miłość i cierpienie spowodowane tęsknotą za nieosiągalnym obiektem miłości. Jego pycha została ukarana.

Pauzaniasz polemizuje z Owidiuszem. W „Wędrówkach po Helladzie" przypomina, że legenda mówi o bliźniaczej, bardzo podobnej do Narcyza siostrze, którą on pokochał. A gdy ta umarła, z tęsknoty za nią oglądał w wodzie własne oblicze. Pisarz bardzo konkretnie mówi o Narcyzie, jakby nie dostrzegał wpisanego w mit toposu pewnego typu zachowań człowieka. Toposu, który stał się w czasach nowożytnych rodzajem środka artystycznego, poprzez który artyści wypowiadali refleksje o świecie i człowieku.

Zarówno dla Caravaggia i de Vigenere'a Bourbonnois'a, jak i dla współczesnego nam poety Zbigniewa Herberta Narcyz jest tylko symbolem człowieka z epoki każdego z wymienionych artystów.

Na obrazie Caravaggia bohater ubrany jest tak jak ludzie z czasów malarza, pochyla się nie nad źródłem, ale nad kałużą i jest bardzo smutny. Szczególnie kałuża jest tu wymowna: to, co może zobaczyć chłopiec, nie będzie

tak piękne jak u Owidiusza, bo zbrukane, nieczyste jak woda po deszczu, zbierająca się w zagłębieniach ziemi. Smutek chłopca prawdopodobnie wynika z faktu, że nie ujrzał w kałuży tego piękna, którego się spodziewał. Pomimo to można dostrzec pewną zbieżność między omawianym obrazem a słowami Owidiusza. I tu, i tam Narcyz z ogromnym zainteresowaniem wpatruje się we własne oblicze i nie dostrzega świata.

Artysta z tej samej epoki, Blaise de Vigenere Bourbonnois widzi świat zupełnie inaczej. Jego Narcyz jest piękny, dumny, zachwycony sobą. Nie na kolanach, ale w pozycji stojącej obserwuje z zainteresowaniem własne odbicie, wokół są rośliny, w tym narcyzy, u stóp pies myśliwski. Myśliwy jest zadowolony z siebie, być może także z powodu udanych łowów. Umieszczenie na pierwszym planie narcyzów można interpretować jako nieuchronne cierpienie, które stanie się udziałem pewnego siebie mężczyzny, aby doprowadzić go do klęski. Za chwilę bowiem "złowi" go miłość do dostrzeżonego w wodzie oblicza.

W eseju Herberta nie ma już nic z piękna kojarzącego się z Narcyzem. Jest pospolita uroda, cynizm zachowań, wewnętrzna pustka. To nie jest młodzieniec z czasów Owidiusza, to współczesny chłopak „poszukujący daremnie sensu życia na dnie pustej duszy". Herbert mówi o współczesnym człowieku, o nikłym znaczeniu jego życia, spowodowanym brakiem etyki i innych wartości duchowych. Dla Herberta wielkość i piękno życia wyrażają się w wielkości i pięknie duszy. Poeta nawiązuje do Caravagia i jego niechlubnych czynów, które nie dały mu powodów do dumy, a którą poczuł dopiero jako artysta i malarz doskonałych dzieł.

Chociaż Narcyz był różnie rozumiany przez artystów, zawsze w pojęciu narcyzmu mieściła się pycha, wyniosłość wobec innych ludzi połączona z uwielbieniem siebie i swojego wyglądu. To odwrócenie się od świata i nieczułość na potrzeby innych ludzi zazwyczaj są przyczyną klęski narcystycznego człowieka, bowiem on także potrzebuje miłości, przyjaźni,

dobroci. Nie otrzymuje jej od świata, bo ten tylko tyle daje, ile się mu od siebie przekazało.

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MKL-R2A1P-062

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

Arkusz II

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 150 minut

ARKUSZ II

MAJ ROK 2006

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 10 stron (zadania 2 – 23). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ■ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **70 punktów**

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Część I – TEST LEKSYKALNO – GRAMATYCZNY

Zadanie 2. (*5 pkt*)

Uzupełnij poniższą tabelę, przyporządkowując kolejnym zdaniom podrzędnym (1.,2.,3.,4.,5.) litery odpowiadające nazwom, które określają typ zdania A,B,C,D,E,F.

1. Cura, ne in morbum incidas.
2. Romani ab aratro adduxerunt Cincinnatum, ut dictator esset.
3. Carmina poetarum antiquorum ita scripta sunt, ut hodie etiam eis delectemur.
4. Iniurias etiamsi ulcisci possem, tamen oblivisci mallem.
5. Sapiens legibus paret, quia id salutare maxime putat.

A. Zdanie przyzwolone.
B. Zdanie warunkowe.
C. Zdanie przyczynowe.
D. Zdanie dopełnieniowe.
E. Zdanie celowe.
F. Zdanie skutkowe.

Numer zdania	Litera oznaczająca typ zdania
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

W zadaniach od 3. do 6. zakreśl jedną możliwość (A,B,C,D) poprawnego uzupełnienia zdania, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

Zadanie 3. (*1 pkt*)

Pro patria semper pugnare debemus.
Nobis.....
A. pro patria semper pugnamus.
B. pro partia semper pugnandum est.
C. pro patria semper pugnandae sumus.
D. pro patria semper pugnatum est.

Zadanie 4. (*1 pkt*)

Vilius argentum quam aurum est.
Vilius argentum ..... est.
A. auro
B. auri
C. aurum
D. auribus

Zadanie 5. (*1 pkt*)

Ad eas res conficiendas Orgetorix deligitur.
Constat ad eas res conficiendas Orgetorigem .....
A. delegisse.
B. delectum est.
C. delectus est.
D. deligi.

Zadanie 6. (*1 pkt*)

Heracles puerulus dragonem occisit.
Drago ab ..... occisus est.
A. Heracle puerulo
B. Heraclis pueruli
C. Heracli puerulo
D. Heracles puerulus

W zadaniach od 7. do 12. zakreśl jedyną poprawną możliwość (A,B,C,D) uzupełnienia zdań.

Zadanie 7. (*1 pkt*)

Coniuratio Catilinae facta est Cicerone .....

A. consulis.
B. consule.
C. consulibus.
D. consul.

Zadanie 8. (*1 pkt*)

Marcus locum capit horto .....

A. condendi.
B. condendo.
C. ad condendum.
D. condenda.

Zadanie 9. (*1 pkt*)

Hoc incredibile ..... est.

A. dictu
B. dictum
C. dicendum
D. ad dictum

Zadanie 10. (*1 pkt*)
Timeo, ne inimicus meus hic .....

A. veniret.
B. veniebat.
C. veniat.
D. venisset.

Zadanie 11. (*1 pkt*)
Dux fortiter ..... cadit.

A. pugnantes
B. pugnantis
C. pugnante
D. pugnans

Zadanie 12. (*1 pkt*)
Qua ..... natus est Alexander, eadem templum Dianae conflagravit.

A. noctis
B. noctes
C. nocte
D. nocti

Część II – ROZUMIENIE TEKSTU CZYTANEGO

Przeczytaj poniższy tekst.

G. Iulius Caesar*, Commentarii de bello Gallico* IV 19, 1-4

Caesar paucos dies in Sugambrorum finibus moratus omnibus vicis aedificiisque incensis frumentisque succisis se in fines Ubiorum recepit atque his auxilium suum pollicitus, si a Suebis premerentur, haec ab iis cognovit: Suebos posteaquam per exploratores pontem fieri comperissent, more suo consilio habito nuntios in omnes partes dimisisse, uti de oppidis demigrarent, liberos uxores suaque omnia in silvis deponerent atque omnes, qui arma ferre possent, unum in locum convenirent; hunc esse delectum medium fere regionum earum, quas Suebi obtinerent. Hic Romanorum adventum exspectare atque ibi decertare constituisse. Quod ubi Caesar comperit, omnibus iis rebus confectis, quarum rerum causa exercitum traducere constituerat. [...] Se in Galliam recepit pontemque rescidit.

Sugambri, Sugambrorum – Sugambrowie, wojownicze plemię germańskie mieszkające za Renem
Ubii, Ubiorum – Ubiowie, lud germański mieszkający na prawym brzegu Renu
Suebi, Sueborum – Swebowie, plemię germańskie mieszkające na wschód od Ubiów i Sugambrów

W zadaniach od 13. do 17., na podstawie informacji zawartych w tekście, zakreśl tę z czterech możliwości (A,B,C,D) dokończenia zdań, która jest zgodna z treścią tekstu.

Zadanie 13. (*2 pkt*)
Cezar powrócił do kraju Ubiów

A. po spaleniu wszystkich wsi i budynków.
B. po spaleniu pól i łąk.
C. po spaleniu kilku miast.
D. po spaleniu mostu na Renie.

Zadanie 14. (*2 pkt*)
Cezar obiecał Ubiom pomoc, jeżeli

A. nie odmówią mu zboża.
B. przyrzekną mu posłuszeństwo.
C. będą krzywdzeni przez Swebów.
D. zerwą pakt przyjaźni ze Swebami.

Zadanie 15. (*2 pkt*)
Cezar dowiedział się od Ubiów, że

A. Swebowie nakazali obronę miast.
B. Swebowie podjęli decyzję o złożeniu broni.
C. Swebowie nakazali opuszczenie miast.
D. Swebowie sprzymierzyli się z innymi plemionami.

Zadanie 16. (*2 pkt*)
Swebowie postanowili oczekiwać nadejścia Rzymian

A. za Renem.
B. ukrywszy się w lasach.
C. przygotowawszy zasadzkę.
D. niemal pośrodku zajmowanych przez siebie ziem.

Zadanie 17. (*2 pkt*)
Cezar, załatwiwszy swoje sprawy, wrócił do Galii i

A. podążył na ziemie Ubiów.
B. zniszczył most.
C. rozwiązał legiony.
D. nakazał odbudować most.

W zadaniach od 18. do 22. zakreśl to znaczenie słowa spośród czterech możliwych (A,B,C,D), w jakim wystąpiło ono w tekście.

Zadanie 18. (*1 pkt*)

morari...

A. zwlekać
B. zatrzymywać się
C. zachwycać
D. wzbraniać

Zadanie 19. (*1 pkt*)

habere...

A. odbywać
B. zawierać
C. utrzymywać
D. wygłaszać

Zadanie 20 (*1 pkt*)

res...

A. przedmiot
B. świat
C. sprawa
D. proces

Zadanie 21. (*1 pkt*)

exercitus...

A. wojsko
B. zgraja
C. tłum
D. ćwiczenie

Zadanie 22. (*1 pkt*)

se recipere...

A. wycofać się
B. ratować
C. wziąć w posiadanie
D. zobowiązać się

Część III – PRZEKŁAD TEKSTU

Zadanie 23. (*40 pkt*)

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

M. Tullius Cicero, *In Catilinam oratio* III 21,22

Hic quis potest esse tam aversus a vero, tam praeceps, tam mente captus, qui neget haec omnia, quae videmus, praecipueque hanc urbem deorum immortalium nutu ac potestate administrari? Etenim cum esset ita responsum, caedes, incendia, interitum rei publicae comparari, et ea [...], quae tum propter magnitudinem scelerum nonnullis incredibilia videbantur, ea non modo cogitata a nefariis civibus, verum etiam suscepta esse sensistis. Illud vero nonne ita praesens est, ut nutu Iovis Optimi Maximi factum esse videatur, ut, cum hodierno die mane per forum meo iussu et coniurati et eorum indices in aedem Concordiae ducerentur, eo ipso tempore signum statueretur? Quo collocato atque ad vos senatumque converso omnia, quae erant contra salutem omnium cogitata, illustrata et patefacta vidistis. Quibus ego si me restitisse dicam, nimium mihi sumam.

aedes Concordiae – świątynia Zgody na Kapitolu. Miejsce obrad senatu.
Iuppiter, Iovis – Jowisz, główne bóstwo panteonu rzymskiego.
signum, -i – tu w znaczeniu: posąg.

Tekst nr 2

G. Iulius Caesar, *Commentarii de bello Gallico* VII 60, 62

Itaque sub vesperum Labienus consilio convocato cohortatus, ut ea, quae imperavisset, diligenter industrieque administrarent, naves, quas Metiosedo deduxerat, singulas equitibus Romanis attribuit et prima confecta vigilia IV milia passuum secundo flumine silentio progredi ibique se exspectare iubet. Quinque cohortes, quas minime firmas ad dimicandum esse existimabat, castris praesidio relinquit; quinque eiusdem legionis reliquas de media nocte cum omnibus impedimentis [...] magno tumultu proficisci imperat. Conquirit etiam lintres; has magno sonitu remorum incitatas in eandem partem mittit. Ipse post paulo silentio egressus cum tribus legionibus eum locum petit, quo naves appelli iusserat . [...] Prima luce et nostri omnes erant transportati et hostium acies cernebatur.

Labienus, Labieni – legat Cezara w czasie wojny z Gallami.
Metiosedum, Metiosedi – miasto w Galii.

PRZEKŁAD

Wybieram tekst nr .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MKL-R2A1P-062

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

Arkusz II

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 150 minut

ARKUSZ II

MAJ ROK 2006

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 10 stron (zadania 2 – 23). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ■ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **70 punktów**

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Część I – TEST LEKSYKALNO – GRAMATYCZNY

Zadanie 2. (*5 pkt*)

Uzupełnij poniższą tabelę, przyporządkowując kolejnym zdaniom podrzędnym (1.,2.,3.,4.,5.) litery odpowiadające nazwom, które określają typ zdania A,B,C,D,E,F.

1. Cura, ne in morbum incidas.
2. Romani ab aratro adduxerunt Cincinnatum, ut dictator esset.
3. Carmina poetarum antiquorum ita scripta sunt, ut hodie etiam eis delectemur.
4. Iniurias etiamsi ulcisci possem, tamen oblivisci mallem.
5. Sapiens legibus paret, quia id salutare maxime putat.

A. Zdanie przyzwolone.
B. Zdanie warunkowe.
C. Zdanie przyczynowe.
D. Zdanie dopełnieniowe.
E. Zdanie celowe.
F. Zdanie skutkowe.

Numer zdania	Litera oznaczająca typ zdania
1.	*Zdanie dopełnieniowe*
2.	*Zdanie celowe*
3.	*Zdanie skutkowe*
4.	*Zdanie przyzwolone*
5.	*Zdanie przyczynowe*

W zadaniach od 3. do 6. zakreśl jedną możliwość (A,B,C,D) poprawnego uzupełnienia zdania, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

Zadanie 3. (*1 pkt*)

Pro patria semper pugnare debemus.
Nobis.....
A. pro patria semper pugnamus.
B. pro partia semper pugnandum est.
C. pro patria semper pugnandae sumus.
D. pro patria semper pugnatum est.

Zadanie 4. (*1 pkt*)

Vilius argentum quam aurum est.
Vilius argentum ..... est.
A. auro
B. auri
C. aurum
D. auribus

Zadanie 5. (*1 pkt*)

Ad eas res conficiendas Orgetorix deligitur.
Constat ad eas res conficiendas Orgetorigem .....
A. delegisse.
B. delectum est.
C. delectus est.
D. deligi.

Zadanie 6. (*1 pkt*)

Heracles puerulus dragonem occisit.
Drago ab ..... occisus est.
A. Heracle puerulo
B. Heraclis pueruli
C. Heracli puerulo
D. Heracles puerulus

W zadaniach od 7. do 12. zakreśl jedyną poprawną możliwość (A,B,C,D) uzupełnienia zdań.

Zadanie 7. (*1 pkt*)

Coniuratio Catilinae facta est Cicerone .....

A. consulis.
B. consule.
C. consulibus.
D. consul.

Zadanie 8. (*1 pkt*)

Marcus locum capit horto .....

A. condendi.
B. condendo.
C. ad condendum.
D. condenda.

Zadanie 9. (*1 pkt*)

Hoc incredibile ..... est.

A. dictu
B. dictum
C. dicendum
D. ad dictum

Zadanie 10. (*1 pkt*)
Timeo, ne inimicus meus hic .....

A. veniret.
B. veniebat.
C. veniat.
D. venisset.

Zadanie 11. (*1 pkt*)
Dux fortiter ..... cadit.

A. pugnantes
B. pugnantis
C. pugnante
D. pugnans

Zadanie 12. (*1 pkt*)
Qua ..... natus est Alexander, eadem templum Dianae conflagravit.

A. noctis
B. noctes
C. nocte
D. nocti

Część II – ROZUMIENIE TEKSTU CZYTANEGO

Przeczytaj poniższy tekst.

G. Iulius Caesar, *Commentarii de bello Gallico* IV 19, 1-4

Caesar paucos dies in Sugambrorum finibus moratus omnibus vicis aedificiisque incensis frumentisque succisis se in fines Ubiorum recepit atque his auxilium suum pollicitus, si a Suebis premerentur, haec ab iis cognovit: Suebos posteaquam per exploratores pontem fieri comperissent, more suo consilio habito nuntios in omnes partes dimisisse, uti de oppidis demigrarent, liberos uxores suaque omnia in silvis deponerent atque omnes, qui arma ferre possent, unum in locum convenirent; hunc esse delectum medium fere regionum earum, quas Suebi obtinerent. Hic Romanorum adventum exspectare atque ibi decertare constituisse. Quod ubi Caesar comperit, omnibus iis rebus confectis, quarum rerum causa exercitum traducere constituerat. [...] Se in Galliam recepit pontemque rescidit.

Sugambri, Sugambrorum – Sugambrowie, wojownicze plemię germańskie mieszkające za Renem
Ubii, Ubiorum – Ubiowie, lud germański mieszkający na prawym brzegu Renu
Suebi, Sueborum – Swebowie, plemię germańskie mieszkające na wschód od Ubiów i Sugambrów

W zadaniach od 13. do 17., na podstawie informacji zawartych w tekście, zakreśl tę z czterech możliwości (A,B,C,D) dokończenia zdań, która jest zgodna z treścią tekstu.

Zadanie 13. (*2 pkt*)
Cezar powrócił do kraju Ubiów

A. po spaleniu wszystkich wsi i budynków.
B. po spaleniu pól i łąk.
C. po spaleniu kilku miast.
D. po spaleniu mostu na Renie.

Zadanie 14. (*2 pkt*)
Cezar obiecał Ubiom pomoc, jeżeli

A. nie odmówią mu zboża.
B. przyrzekną mu posłuszeństwo.
C. będą krzywdzeni przez Swebów.
D. zerwą pakt przyjaźni ze Swebami.

Zadanie 15. (*2 pkt*)
Cezar dowiedział się od Ubiów, że

A. Swebowie nakazali obronę miast.
B. Swebowie podjęli decyzję o złożeniu broni.
C. Swebowie nakazali opuszczenie miast.
D. Swebowie sprzymierzyli się z innymi plemionami.

Zadanie 16. (*2 pkt*)
Swebowie postanowili oczekiwać nadejścia Rzymian

A. za Renem.
B. ukrywszy się w lasach.
C. przygotowawszy zasadzkę.
D. niemal pośrodku zajmowanych przez siebie ziem.

Zadanie 17. (*2 pkt*)
Cezar, załatwiwszy swoje sprawy, wrócił do Galii i

A. podążył na ziemie Ubiów.
B. zniszczył most.
C. rozwiązał legiony.
D. nakazał odbudować most.

W zadaniach od 18. do 22. zakreśl to znaczenie słowa spośród czterech możliwych (A,B,C,D), w jakim wystąpiło ono w tekście.

Zadanie 18. (*1 pkt*)

morari...

A. zwlekać
B. zatrzymywać się
C. zachwycać
D. wzbraniać

Zadanie 19. (*1 pkt*)

habere...

A. odbywać
B. zawierać
C. utrzymywać
D. wygłaszać

Zadanie 20 (*1 pkt*)

res...

A. przedmiot
B. świat
C. sprawa
D. proces

Zadanie 21. (*1 pkt*)

exercitus...

A. wojsko
B. zgraja
C. tłum
D. ćwiczenie

Zadanie 22. (*1 pkt*)

se recipere...

A. wycofać się
B. ratować
C. wziąć w posiadanie
D. zobowiązać się

Część III – PRZEKŁAD TEKSTU

Zadanie 23. (*40 pkt*)

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

M. Tullius Cicero, *In Catilinam oratio* III 21,22

Hic quis potest esse tam aversus a vero, tam praeceps, tam mente captus, qui neget haec omnia, quae videmus, praecipueque hanc urbem deorum immortalium nutu ac potestate administrari? Etenim cum esset ita responsum, caedes, incendia, interitum rei publicae comparari, et ea [...], quae tum propter magnitudinem scelerum nonnullis incredibilia videbantur, ea non modo cogitata a nefariis civibus, verum etiam suscepta esse sensistis. Illud vero nonne ita praesens est, ut nutu Iovis Optimi Maximi factum esse videatur, ut, cum hodierno die mane per forum meo iussu et coniurati et eorum indices in aedem Concordiae ducerentur, eo ipso tempore signum statueretur? Quo collocato atque ad vos senatumque converso omnia, quae erant contra salutem omnium cogitata, illustrata et patefacta vidistis. Quibus ego si me restitisse dicam, nimium mihi sumam.

aedes Concordiae – świątynia Zgody na Kapitolu. Miejsce obrad senatu.
Iuppiter, Iovis – Jowisz, główne bóstwo panteonu rzymskiego.
signum, -i – tu w znaczeniu: posąg.

Tekst nr 2

G. Iulius Caesar, *Commentarii de bello Gallico* VII 60, 62

Itaque sub vesperum Labienus consilio convocato cohortatus, ut ea, quae imperavisset, diligenter industrieque administrarent, naves, quas Metiosedo deduxerat, singulas equitibus Romanis attribuit et prima confecta vigilia IV milia passuum secundo flumine silentio progredi ibique se exspectare iubet. Quinque cohortes, quas minime firmas ad dimicandum esse existimabat, castris praesidio relinquit; quinque eiusdem legionis reliquas de media nocte cum omnibus impedimentis [...] magno tumultu proficisci imperat. Conquirit etiam lintres; has magno sonitu remorum incitatas in eandem partem mittit. Ipse post paulo silentio egressus cum tribus legionibus eum locum petit, quo naves appelli iusserat . [...] Prima luce et nostri omnes erant transportati et hostium acies cernebatur.

Labienus, Labieni – legat Cezara w czasie wojny z Gallami.
Metiosedum, Metiosedi – miasto w Galii.

PRZEKŁAD

Tekst nr 1

M. Tullius Cicero, *Mowa przeciwko Katylinie* III 21,21

Któż zatem może być tak daleki od prawdy, tak lekkomyślny i tak pozbawiony rozsądku, kto zaprzeczyłby, że to wszystko, co widzimy (czego jesteśmy świadkami), a szczególnie to miasto jest kierowane mocą i władzą bogów nieśmiertelnych. Przecież zapowiedziano, że przygotowuje się rzezie, pożary i zgubę rzeczypospolitej i to wszystko, co wtedy wydawało się niektórym z powodu ogromu zbrodni niewiarygodne, przekonaliście się, że to właśnie nie tylko zostało zaplanowane przez niegodziwych obywateli, ale także wprowadzone w czyn. Czy teraz nie jest tak, iż wydaje się, że to stało się z woli Jowisza Najlepszego i Największego, że kiedy dzisiejszego ranka z mego rozkazu, spiskowcy i ich świadkowie byli prowadzeni przez forum do świątyni Zgody, że w tym samym czasie ustawiano posąg? Po ustawieniu go i skierowaniu w waszą i senatu stronę, zobaczyliście, że wszystko, co zostało zamierzone przeciw bezpieczeństwu wszystkich zostało odkryte i stało się jawne. Jeśli twierdziłbym, że zdołałem temu wszystkiemu zapobiec, zbyt wiele bym sobie przypisał.

Tekst nr 2

G. Iulius Caesar, *Pamietniki o wojnie galijskiej* VII 60, 62

Labienus zwoławszy przed wieczorem naradę i zachęciwszy, aby to, co polecił, wypełnili dokładnie i gorliwie, poszczególne okręty, które ściągnął z Metiosedum, przydzielił ekwitom i rozkazał, aby pod koniec pierwszej straży przepłynęli w dół rzeki w ciszy cztery tysiące kroków i żeby tam na niego poczekali. Pięć kohort, które uważał za najmniej zdolne do walki, pozostawił w obozie na straży. Pięciu pozostałym, z tego samego legionu, rozkazał, żeby wyruszyli z obozu, z całym taborem, o północy, z wielkim hałasem. Zebrał łodzie i te z wielkim szumem wioseł wysłał w tym samym kierunku. Sam, trochę później, wyruszywszy po cichu z trzema legionami, udał się w to miejsce, do którego rozkazał, żeby przypłynęły okręty. O świcie wszyscy nasi już się przeprawili i ukazał się szyk bojowy nieprzyjaciół.

BRUDNOPIS

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MKL-R1A1P-052

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

Arkusz I

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 90 minut

ARKUSZ I

MAJ ROK 2005

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 8 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora.
4. Błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ■ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za napisanie wypracowania można otrzymać **30 punktów**

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

tylko
OKE Kraków,
OKE Wrocław

KOD ZDAJĄCEGO

Zadanie 1. *(30 pkt)*

Wskaż i nazwij zawarte w przedstawionym poniżej materiale literackim i ikonograficznym wartości przekazane przez tradycję antyczną oraz rozważ ich trwałość we współczesności.

MATERIAŁ TEKSTOWY

Myron, *Dyskobol*
(ok.450 r. p.n.e.) – jedno z najwybitniejszych dzieł rzeźby greckiej okresu klasycznego

Tukidydes, (historyk grecki V w. *p.n.e.*), ***Wojna peloponeska***
(*ks. II, 37 - fragment mowy Peryklesa nad grobem poległych na wojnie Ateńczyków)*

„Zacznę najpierw od przodków: jest rzeczą słuszną i właściwą uczcić ich wspomnieniem przy obecnej uroczystości. Zamieszkując bowiem ten sam kraj w nieprzerwanym ciągu pokoleń, dzięki swej dzielności przekazali go nam jako kraj wolny. Godni są oni pochwały, lecz jeszcze większej pochwały godni są nasi ojcowie. Do spadku bowiem, jaki otrzymali, nie bez trudu dodali tę potęgę, którą my obecnie mamy, i nam ją przekazali. Lecz najwięcej dokonaliśmy sami, nasze pokolenie, będące teraz w sile wieku; myśmy uczynili to państwo zupełnie niezawisłym i silnym zarówno w czasie pokoju jak i wojny.”

(tłum. Kazimierz Kumaniecki)

Horacy, ***Do Leukonoe***

Nie dociekaj, nie nasza to rzecz Leukonoe
kiedy umrzeć mam ja kiedy ty nie odsłaniaj
babilońskich arkanów Co ma być niech będzie
Czy wiele zim przed nami czy właśnie ostatnia
pędzi Morze Tyrreńskie na oporne skały
rozważnie klaruj wino nadzieję odmierzaj
na godziny – czas biegnie zazdrosny o słowa –
i weseląc się dziś nie dowierzaj przyszłości

(tłum. Adam Ważyk)

Rafael Santi (1483 – 1520) **fresk *Szkoła ateńska***
przedstawiający filozofów greckich; w centralnym miejscu malarz przedstawił Platona i Arystotelesa.

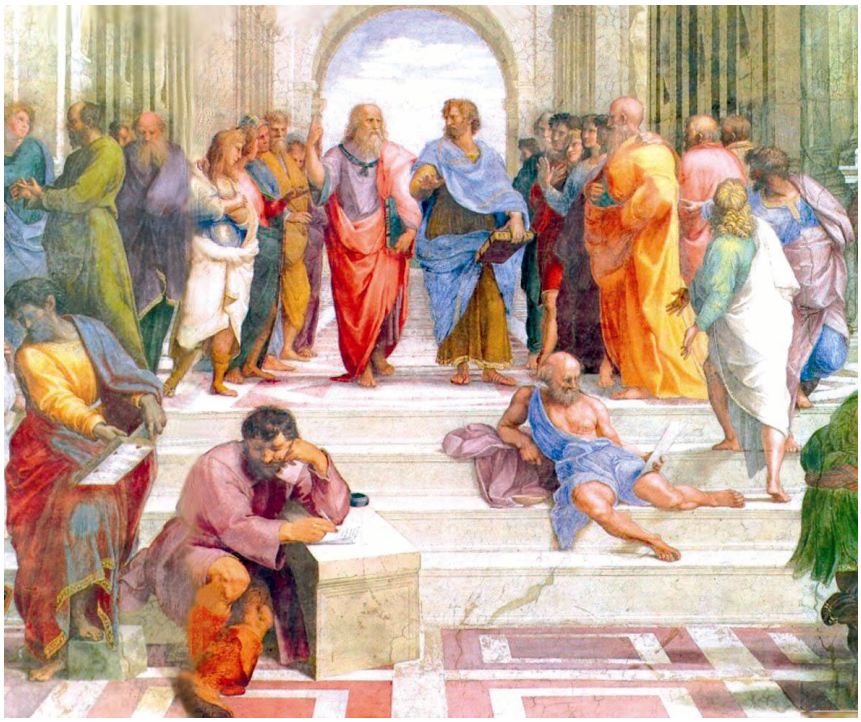

Konstantinos Kawafis (1863 – 1933)**, *Itaka*** *(fragment)*

Jeżeli wyruszasz do Itaki,
proś, aby twoja podróż była długa,
obfita w przygody i nauki.
Lestrygoni, Cyklopi,
gniewny Posejdon – nie, nie bój się ich:
nigdy nie znajdziesz takich dziwotworów,
dopóki lotną masz myśl, dopóki rzadkie wzruszenia
przenikać zdolne są twojego ducha i ciało.

Lestrygoni, Cyklopi,
gniewny Posejdon – nie spotkasz ich nigdy,
chyba że nosisz ich we własnej duszy,
chyba że sam postawisz ich przed sobą.

Proś, aby twoja podróż była długa.
Abyś niejednym letnim świtem wypływał
– a jakże wdzięczny i jaki szczęśliwy –
do widzianego po raz pierwszy portu;
i zatrzymywał się w fenickich zatokach
po to, żeby kupić tam dobre towary,
perłową macicę, koral, ambrę i heban,
także wonne olejki wszelkiego rodzaju,
mocne, drażniące wonności, tak dużo, jak tylko zapragniesz;
abyś odwiedził wiele miast egipskich
zbierając zapas wiedzy od ludzi uczonych.

Itakę zawsze nosić masz w pamięci.
Przybycie tam to twoje przeznaczenie.
Ale bynajmniej nie śpiesz się w wędrówce.
Lepiej, jeżeli potrwa długie lata
i dosięgając wyspy już będziesz stary,
bogaty wszystkim, co zyskałeś w drodze,
umiejący nie oczekiwać, że Itaka da ci bogactwo.

(tłum. Czesław Miłosz)

WYPRACOWANIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA ARKUSZA I

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 25 punktów)

1. Wykorzystując załączony materiał i posiadaną wiedzę z kultury antycznej uczeń: 0-3

np.:

- wyjaśnia znaczenie i zakres pojęcia *tradycja antyczna,*
- podkreśla jej ciągłość,
- wskazuje na jej rolę w dziejach kultury europejskiej,
- zwraca uwagę na współczesny stosunek do przeszłości i tradycji.

2. Interpretując rzeźbę Myrona „*Dyskobol*" 0-2

np.:

- przedstawia wartości estetyczne klasycznej rzeźby greckiej,
- dostrzega je w odniesieniu do rzeźby Myrona,
- określa temat wybrany przez rzeźbiarza,
- dostrzega związek kanonu estetycznego z kanonem etycznym (wyjaśnia pojęcie kalokagatii).

3. Interpretując fragm. *Wojny peloponeskiej* Tukidydesa: 0-2

np.:

- zwraca uwagę na szacunek, jakim otaczali Ateńczycy swoich przodków,
- podkreśla związek dorobku odziedziczonego po przodkach z potęgą państwa,
- zwraca uwagę na słowa Peryklesa określające wkład współczesnych mu Ateńczyków w umocnienie państwa,
- zauważa wartość wolności w życiu obywateli.

4. Interpretując pieśń Horacego *Do Leukonoe:* 0-3

np.:

- odwołuje się do znaczenia twórczości Horacego w kulturze,
- wyjaśnia funkcję użytego przez poetę w wierszu trybu rozkazującego i zakazu,
- wskazuje na bezpośredni zwrot do adresata (liryka apelu),
- wyjaśnia znaczenie użytych przez poetę sformułowań, np.: babilońskie arkana, wiele zim, czy ostatnia, Morze Tyrreńskie, klaruj wino, odmierzaj nadzieję (za wyjaśnienie przynajmniej jednego),
- interpretuje przesłanie zawarte w ostatnim wersie: "i weseląc się dziś nie dowierzaj przyszłości".

5. Interpretując fresk Rafaela „*Szkoła ateńska*": 0-2

np.:

- ukazuje rolę filozofii w świecie greckim,
- przedstawia znaczenie nauki Platona i Arystotelesa,
- wyjaśnia symbolikę gestów Platona i Arystotelesa przedstawionych przez Rafaela (wskazuje podstawowe różnice między poglądami obydwu filozofów),
- interpretuje tytuł fresku "Szkoła ateńska".

6. Interpretując wiersz K. Kawafisa, *Itaka:* 0-3

np.:

- wskazuje na odniesienia do Odysei Homera,
- wyjaśnia znaczenie słów kluczy np.: podróż, wędrówka, port, przeznaczenie, towary (za wyjaśnienie przynajmniej jednego),
- przedstawia symboliczne znaczenie wymienionych w wierszu postaci: Lestrygonów, Cyklopa, Posejdona (za przedstawienie przynajmniej jednej),

- podkreśla znaczenie występującej w wierszu relacji: podmiot liryczny – czytelnik,
- wyjaśnia tytuł wiersza,
- porównuje wymowę motywu wędrówki u Homera i w wierszu Kawafisa.

7. Wartości odnalezione w tekstach kultury: 0-4

np.:

- piękno,
- szacunek dla tradycji, odpowiedzialność za wzbogacenie i przekazanie dorobku następnym pokoleniom,
- mądrość, wiedza - samoświadomość wynikająca z doświadczenia - harmonia, ład, szczęście polegające na harmonijnym połączeniu tego, co duchowe i cielesne,
- świadomość przemijania i upływu czasu.

8. Dowody na trwałość wskazanych wartości: 0-4

za każdą wartość 1p.

9. Opinie (interpretacje) własne – wynikające z interpretacji tekstów. 0-1

10. Wykorzystanie wiedzy z kultury antycznej. 0-1

II. KOMPOZYCJA PRACY (maksymalnie 2 punkty)

1. Funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana. **2**
2. Uporządkowana, spójna. **1**

III. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA I STYLISTYCZNA (maksymalnie 3 punkty)

1. Poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo. **3**
2. Poprawna składnia i frazeologia (nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka. **2**
3. Wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, dopuszczalne błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe. **1**

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MKL-R2A1P-052

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

Arkusz II

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 150 minut

ARKUSZ II

MAJ
ROK 2005

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 8 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora.
4. Błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ■ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **70 punktów**

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

tylko
OKE Kraków,
OKE Wrocław

KOD ZDAJĄCEGO

Część I – TEST LEKSYKALNO – GRAMATYCZNY

W zadaniach od 2. do 7. zakreśl jedną poprawną możliwość (A, B, C, D) uzupełnienia zdań:

Zadanie 2. *(1 pkt)*
Duces ..... copias educunt.

A. silentio
B. silentium
C. ad silentium
D. silentii

Zadanie 3. *(1 pkt)*
Epaminondas studiosus fuit..... .

A. audiendi
B. audiendo
C. ad audiendum
D. audienda

Zadanie4. *(1 pkt)*
Dux Parthorum vulnus accepit .....interiit.

A. eisque
B. eoque
C. eamque
D. idque

Zadanie 5. *(1 pkt)*
Ex Nestoris lingua .....dulcior fluebat oratio.

A. mel
B. mellis
C. melle
D. melles

Zadanie 6. *(1 pkt)*
Opulenti Romani filios suos ..... mittebant.

A. Athenis
B. Athenas
C. Athenae
D. Athenarum

Zadanie 7. *(1 pkt)*

Inter duces Miltiades ..... insignis fuit.

A. prudentiam
B. prudentia
C. prudentiae
D. prudentias

Zadanie 8. *(5 pkt)*

Uzupełnij poniższą tabelę, przyporządkowując kolejnym zdaniom podrzędnym (1., 2., 3., 4., 5.) nazwy określające ich typ (A, B, C, itd.)

1. Themistocles a patre exheredatus est, quod rem familiarem neglegebat.
2. Quamquam animus meminisse horret luctuque refugit, incipiam.
3. Tanta subito tranquillitas exstitit, ut se ex loco commovere naves non possent.
4. Hannibal venenum sumpsit, ne vivus in Romanorum potestatem veniret.
5. Consul imperavit, ne milites ordines suos relinquerent.

A. Zdanie dopełnieniowe.
B. Zdanie skutkowe.
C. Zdanie celowe.
D. Zdanie podmiotowe.
E. Zdanie przyczynowe.
F. Zdanie warunkowe.
G. Zdanie przyzwalające.

Numer zdania	Litera oznaczająca typ zdania
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

W zadaniach od 9. do 12. zakreśl jedną możliwość (A, B, C, D) poprawnego uzupełnienia zdania tak, aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

Zadanie 9. *(1 pkt)*

Nos facere debemus, quod parentes imperant.
Nobis, quod parentes imperant, ...

A. facti sumus
B. faciendum est
C. facturi sumus
D. fecere

Zadanie 10. *(1 pkt)*

Graeci Troiam per insidias occupavere.
Legimus Graecos Troiam per insidias ..... .

A. occupare
B. occupati sunt
C. occupavisse
D. occupant

Zadanie 11. *(1 pkt)*

Is medicus filiam meam curabat.
Mea filia..... .

A. ab eo medico curata erat
B. eo medico curanda est
C. ab eo medico curabatur
D. eum medicum curabat

Zadanie 12. *(1 pkt)*

Luna interdum cornus formam habet.
Lunae interdum cornus forma..... .

A. erat
B. fuisse
C. est
D. sit

Część II – ROZUMIENIE TEKSTU CZYTANEGO

Przeczytaj poniższy tekst.

Cornelius Nepos, *Vita Alcibiadis,* 9, 1 – 4

At Alcibiades, victis Atheniensibus non satis tuta eadem loca sibi arbitrans, penitus in Thraciam se supra Propontidem abdidit, sperans ibi facillime suam fortunam occuli posse. Falso. Nam Thraces, postquam eum cum magna pecunia venisse senserunt, insidias fecerunt; qui ea quae apportarat abstulerunt, ipsum capere non potuerunt. Ille cernens nullum locum sibi tutum in Graecia propter potentiam Lacedaemoniorum ad Pharnabazum in Asiam transiit, quem quidem adeo sua cepit humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet. Namque ei Grynium dederat, in Phrygia castrum, ex quo quinquagena talenta vectigalis capiebat. Qua fortuna Alcibiades non erat contentus neque Athenas victas Lacedaemoniis servire poterat pati. Itaque ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione.

Zadanie 13. *(10 pkt)*

Na podstawie informacji zawartych w tekście zdecyduj, czy podane zdanie jest zgodne (V), czy niezgodne (F) z treścią tekstu. Zakreśl właściwą odpowiedź.

1. Alcybiades zbiegł do Tracji, aby ocalić majątek.	**V**	**F**
2. Trakowie nie byli zainteresowani majątkiem Alcybiadesa.	**V**	**F**
3. Uciekł z Tracji do Farnabazosa, który darzył go przyjaźnią.	**V**	**F**
4. Alcybiades otrzymał miasto Grynium, które przynosiło mu dochody.	**V**	**F**
5. Zadowolony ze swego losu Alcybiades pogodził się z klęską Aten.	**V**	**F**

W zadaniach od 14. do 18. zakreśl to znaczenie słowa spośród czterech możliwych (A, B, C, D), w jakim wystąpiło ono w tekście.

Zadanie 14. *(1 pkt)*
penitus...

A. głęboko
B. daleko
C. dokładnie
D. mocno

Zadanie 15. *(1 pkt)*
cerno, cernere, crevi, cretum

A. odróżniać
B. postanowić
C. spostrzegać
D. walczyć

Zadanie 16. *(1 pkt)*
humanitas, humanitatis

A. ogłada
B. przyjaźń
C. ludzkość
D. życzliwość

Zadanie 17. *(1 pkt)*
patior, pati, passus sum

A. cierpieć
B. pozwolić
C. znosić
D. dopuszczać

Zadanie 18. *(1 pkt)*
cogitatio, cogitationis

A. myślenie
B. wynalazek
C. wyobrażenie
D. zamiar

Część III – PRZEKŁAD TEKSTU

Zadanie 19. *(40 pkt)*
Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1
M.Tullius Cicero, *De amicitia*, 62 – 64

Sunt igitur firmi et stabiles et constantes eligendi; cuius generis est magna penuria. Et iudicare difficile est sane nisi expertum; experiendum autem est in ipsa amicitia. Ita praecurrit amicitia iudicium tollitque experiendi potestatem.(...) Sin vero erunt aliqui reperti qui pecuniam praeferre amicitiae sordidum existiment, ubi eos inveniemus, qui honores, magistratus, imperia, potestates, opes amicitiae non anteponant, ut, cum ex altera parte proposita haec sint, ex altera ius amicitiae, non multo illa malint? Imbecilla enim est natura ad contemnendam potentiam; quam etiamsi neglecta amicitia consecuti sint, obscuratum iri arbitrantur, quia non sine magna causa sit neglecta amicitia. Itaque verae amicitiae difficillime reperiuntur in iis, qui in honoribus reque publica versantur; ubi enim istum invenias qui honorem amici anteponat suo? (...) Quamquam Ennius recte: *Amicus certus in re incerta cernitur,* tamen haec duo levitatis et infirmitatis plerosque convincunt, aut si in bonis rebus contemnunt aut in malis deserunt.

Ennius – poeta rzymski

Tekst nr 2
T.Livius, *Ab Urbe condita,* I 7, 3 – 7

[Romulus] sacra diis Albano ritu, Graeco Herculi facit. Herculem in ea loca Geryone interempto boves mira specie abegisse memorant, ac prope Tiberim fluvium, qua prae se armentum agens nando traiecerat, loco herbido, ut quiete et pabulo laeto reficeret boves, et ipsum fessum via procubuisse. Ibi cum eum cibo vinoque gravatum sopor oppressisset, pastor accola eius loci, nomine Cacus, ferox viribus, captus pulchritudine bovum cum avertere eam praedam vellet, aversos boves eximium quemque pulchritudine caudis in speluncam traxit. Hercules ad primam auroram somno excitus cum gregem perlustrasset oculis et partem abesse numero sensisset, pergit ad proximam speluncam, si forte eo vestigia ferrent. Quae ubi omnia foras versa vidit, confusus atque incertus animi ex loco infesto agere porro armentum occepit. Inde cum actae boves quaedam ad desiderium relictarum mugissent, reddita inclusarum ex spelunca bovum vox Herculem convertit. Quem cum vadentem ad speluncam Cacus vi prohibere conatus esset, ictus clava fidem pastorum nequiquam invocans morte occubuit.

Albanus, a , um – należący do Alba Longa, albański
Geryon, Geryonis –olbrzym o trzech głowach, właściciel stada wołów
Cacus, Caci – syn Wulkana, zamieszkiwał grotę pod Awentynem
Hercules, is – odpowiednik greckiego Heraklesa, syn Zeusa i Alkmeny

PRZEKŁAD TEKSTU

Tekst nr.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA ARKUSZA II

Test leksykalno-gramatyczny		
numer zadania	**odpowiedź**	**punkty**
2.	**A**	**1**
3.	**A**	**1**
4.	**B**	**1**
5.	**C**	**1**
6.	**B**	**1**
7.	**B**	**1**
8.1	**E**	**1**
8.2	**G**	**1**
8.3	**B**	**1**
8.4	**C**	**1**
8.5	**A**	**1**
9.	**B**	**1**
10.	**C**	**1**
11.	**C**	**1**
12.	**C**	**1**
	Razem:	**15**

Rozumienie tekstu czytanego		
13.1	**V**	**2**
13.2	**F**	**2**
13.3	**V**	**2**
13.4	**V**	**2**
13.5	**F**	**2**
14.	**B**	**1**
15.	**C**	**1**
16.	**A**	**1**
17.	**C**	**1**
18.	**A**	**1**
	Razem:	**15**

PRZEKŁAD TEKSTU

UWAGA: za przekład można przyznać maksymalnie 40 punktów

Przekład tekstu nr 1 **M.T.Cicero, *De amicitia*, 62-64**			
Lp.	**Zdanie**	**Punktacja**	
		cząstkowa	**maksymalna**
1.	**Sunt igitur firmi et stabiles et constantes eligendi;**	0 - 1- 2	**3**
	cuius generis est magna penuria.	0 - 1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0 -1	
2.	**Et iudicare difficile est sane nisi expertum;**	0 - 1- 2	**4**
	experiendum autem est in ipsa amicitia.	0 - 1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
3.	**Ita praecurrit amicitia iudicium**	0 -1	**2**
	tollitque experiendi potestatem (...)	0 -1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
4.	**Sin vero erunt aliqui reperti,**	0 - 1	**9**
	qui pecuniam praeferre amicitiae sordidum existiment,	0 – 1 - 2	
	ubi eos inveniemus qui honores, magistratus, imperia, potestates, opes amicitiae non anteponant	0 – 1 – 2	
	(ut,) cum ex altera parte proposita haec sint,	0 – 1-2	
	(ut)... ex altera ius amicitiae non multi illa malint?	0 – 1 - 2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0- 1	
5.	**Imbecilla enim est natura**	0 - 1	**7**
	ad contemnendam potentiam:	0 - 1	
	quam etiamsi neglecta amicitia consecuti sint	0 – 1- 2	
	obscuratum iri arbitrantur	0 - 1	
	quia non sine magna causa sit neglecta amicitia.	0 – 1 - 2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
6.	**Itaque verae amicitiae dificillime reperiuntur in iis,**	0-1	**5**
	qui in honoribus reque publica versantur;	0-1	
	ubi enim istum invenias	0-1	
	qui honorem amici anteponat suo ? (...)	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
7.	**Quamquam Ennius recte:**	0-1	**5**
	amicus certus in re incerta cernitur	0-1	
	tamen haec duo levitatis et infirmitatis plerosque convincunt,	0-1	
	aut si in bonis rebus contemnunt,	0-1	
	aut in malis deserunt.	0-1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
	Poprawność językowa i stylistyczna całości	0-1-2-3-4-5	**5**
		Razem	**40 pkt**

Przekład tekstu nr 2 – **T.Livius, *Ab Urbe condita,* I 7, 3-7**			
Lp.	**Zdanie**	**Punktacja**	
		cząstkowa	**maksymalna**
1.	**Romulus sacra diis Albano ritu, Graeco Herculi facit.**	0–1-2	**2**
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
2.	**Herculem in ea loca Geryone interempto boves mira specie abegisse memorant,**	0 –1- 2-3	**8**
	ac prope Tiberim fluvium, qua prae se armentum agens nando traiecerat,	0-1-2	
	loco herbido ut quiete et pabulo laeto reficeret boves	0-1-2	
	et ipsum fessum via procubuisse.	0-1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
3.	**Ibi cum eum cibo vinoque gravatum sopor oppressisset**	0 – 1-2	**7**
	pastor accola eius loci, nomine Cacus, ferox viribus, captus pulchritudine bovum	0 – 1-2	
	cum avertere eam praedam vellet,	0-1	
	aversos boves, eximium quemque pulchritudine, caudis in speluncam traxit (...)	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
4.	**Hercules ad primam auroram somno excitus**	0 – 1	**5**
	cum gregem perlustrasset oculis	0 –1	
	et partem abesse numero sensisset,	0 –1	
	pergit ad proximam speluncam,	0 -1	
	si forte eo vestigia ferrent.	0 –1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0- 1	
5.	**Quae ubi omnia foras versa vidit,**	0 - 1	**4**
	confusus atque incertus animi	0 – 1	
	ex loco infesto agere porro armentum occepit.	0 – 1 – 2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
6.	**Inde cum actae boves quaedam ad desiderium relictarum mugissent,**	0-1-2	**4**
	reddita inclusarum ex spelunca bovum vox Herculem convertit.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
7.	**Quem cum vadentem ad speluncam**	0-1	**5**
	Cacus vi prohibere conatus esset	0-1	
	ictus clava fidem pastorum nequiquam invocans morte occubuit.	0-1-2 – 3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
	Poprawność językowa i stylistyczna całości	0-1-2-3-4-5	**5**
		Razem	**40 pkt**

*Uwaga: ten punkt przyznawany jest tylko wtedy, gdy zdający przetłumaczył niepoprawnie lub nie przetłumaczył punktowanych fragmentów zdania, ale zaproponowana przez niego wersja zachowuje ogólny sens zdania. Punktu nie przyznajemy, gdy za tłumaczenie poszczególnych fragmentów zdania zdający uzyskał maksymalną liczbę punktów.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

Miejsce na nalepkę
z kodem szkoły

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO
I KULTURY ANTYCZNEJ

Arkusz I
Czas pracy 90 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 7 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pracę należy napisać czytelnie.
3. Proszę pisać długopisem lub piórem z czarnym atramentem. Proszę nie pisać ołówkiem.
4. Nie wolno używać korektora.
5. Błędne zapisy należy wyraźnie przekreślić.
6. Wszelkie notatki należy sporządzić w brudnopisie, który nie będzie oceniany.

Życzymy powodzenia!

Wpisuje egzaminator / nauczyciel sprawdzający pracę

Nr zadania	I 1	I 2	I 3	I 4	I 5	I 6	I 7	II	III	**SUMA**
Maksymalna liczba punktów	4	4	1	3	4	5	4	2	3	30
Uzyskana liczba punktów										

Zadanie 1 ***(30 pkt)***

Temat: Literatura, sztuka i filozofia antyku ukazują różne postawy człowieka wobec cierpienia – przedstaw je, odwołując się do zamieszczonego poniżej materiału tekstowego i ilustracyjnego, oraz skomentuj odniesienia do nich w przytoczonym tekście współczesnym.

Owidiusz, *Metamorfozy,* ks. VI 302-313, przekład Anny Kamińskiej

Wśród trupów synów i córek, męża – osierocona Niobe od nieszczęść kamienieje. Żaden już powiew w odpowiedzi włosów nie poruszy, twarz bez krwi pobladła, źrenice w słup stanęły w kamiennych powiekach, posąg bez życia. Nawet język sztywnieje w twardym podniebieniu, w żyłach krew zastygła.

Nie może ugiąć szyi, ruszyć ręką, stąpać krokiem. Wewnątrz także jest z kamienia. A jednak płacze. Wicher potężny porywa ją i niesie w pędzie do ojczyzny. Tam ją zostawia na szczycie góry. Do dzisiaj, teraz jeszcze, marmur płynie łzami.

Grupa Laokoona

Marek Aureliusz, *Rozmyślania,* ks. IV 49, przekład Mariana Reitera

Podobny bądź do skały, o którą się ciągle fale rozbijają. A ona stoi, a koło niej usypiają bałwany wody, „O ja nieszczęśliwy, że chociaż mnie to spotkało”. – Ależ nie tak! Lecz: „O ja szczęśliwy, że chociaż mię to spotkało, żyję bez smutku, nie gnębi mnie teraźniejszość ani nie boję się przyszłości”. To bowiem każdemu przydarzyć się mogło, a nie każdy potrafiłby żyć z tym bez smutku (...) Pamiętaj zresztą przy każdym zdarzeniu, które cię do smutku przywodzi, o zasadzie: To nie jest nieszczęściem, owszem, szczęściem jest je znosić wzniośle.

Z.Herbert, *Pan Cogito a Perła*

Czasem przypomina sobie Pan Cogito, nie bez wzruszenia, młodzieńczy swój marsz ku doskonałości, owe juvenilne *per aspera ad astra*. Otóż zdarzyło mu się pewnego razu, gdy spieszył się na wykłady, że wpadł mu do buta mały kamyk. Umiejscowił się złośliwie między żywym ciałem a skarpetką. Rozsądek nakazywał pozbyć się intruza, ale zasada *amor fati* – przeciwnie, znoszenie go. Wybrał drugie, heroiczne rozwiązanie.

Z początku wyglądało to niegroźnie, po prostu doskwieranie i nic więcej, ale po jakimś czasie w polu świadomości pojawiła się pięta, i to w momencie, kiedy młody Cogito mozolnie chwytał myśl profesora rozwijającego temat pojęcia idei u Platona. Pięta rosła, nabrzmiewała, pulsowała, z bladoróżowej stawała się purpurowa jak zachodzące słońce, wypierała z głowy nie tylko ideę Platona, ale wszystkie inne idee.

Wieczorem przed udaniem się na spoczynek wysypał ze skarpetki obce ciało. Było to małe, zimne, żółte ziarenko piasku. Pięta była, przeciwnie, duża gorąca i ciemna od bólu.

CZYSTOPIS

BRUDNOPIS

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

Miejsce na nalepkę
z kodem szkoły

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO
I KULTURY ANTYCZNEJ

Arkusz II
Czas pracy 150 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 9 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
3. Odpowiedzi należy zapisać czytelnie długopisem lub piórem z czarnym atramentem. Proszę nie pisać ołówkiem.
4. Nie wolno używać korektora.
5. Błędne zapisy należy wyraźnie przekreślić.
6. Wszelkie notatki należy sporządzić w brudnopisie, który nie będzie oceniany.
7. Podczas egzaminu można korzystać ze słowników.

Życzymy powodzenia!

Wpisuje egzaminator / nauczyciel sprawdzający pracę

Nr zadania	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	**SUMA**
Maksymalna liczba punktów	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	5	5	1	1	1	1	1	40	70
Uzyskana liczba punktów																				

TEST LEKSYKALNO – GRAMATYCZNY

W zadaniach od 2. do 6. zakreśl jedną poprawną możliwość (A, B, C, D) uzupełnienia zdań.

Zadanie 2. ***(1 pkt)***
..... Caesar militibus Romanis praeerat.

A. bello Gallico
B. bella Gallica
C. belli Gallici
D. bellum Gallicum

Zadanie 3. ***(1 pkt)***
Haec etiam ..... acerba sunt.

A. auditum
B. auditu
C. audita
D. auditum

Zadanie 4. ***(1 pkt)***
Nihil est ..... velocius.

A. annum
B. annis
C. anni
D. annus

Zadanie 5. ***(1 pkt)***
Accepi omnes epistulas, quae a te .....

A. mittuntur.
B. mittebantur.
C. missae erant.
D. missae sunt.

Zadanie 6. ***(1 pkt)***
Non omnes ..... mirantur amantque.

A. eisdem
B. eadem
C. eidem
D. eodem

W zadaniach od 7. do 11. zakreśl jedną możliwość (A, B, C, D) poprawnego uzupełnienia zdania, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

Zadanie 7. (*1 pkt*)

Templa antiqua columnas habent.
Templis antiquis .....

A. columnae fuerunt.
B. columnae sunt.
C. columnae erant.
D. columna est.

Zadanie 8. (*1 pkt*)

Commune periculum omnibus civibus depellendum est.
Omnes cives commune periculum ….....

A. depellunt.
B. depellere debuerunt.
C. depellere debent.
D. depulsi sunt.

Zadanie 9. (*1 pkt*)

Magister dixit: „Discipulus meus bene recitat”.
Magister dixit, …….....

A. discipulum meum bene recitare.
B. discipulum suum bene recitare.
C. discipulum eum bene recitare.
D. discipulum eius bene recitare.

Zadanie 10. (*1 pkt*)

Leonem bestiarum regem putamus.
.....putatur.

A. Leo regem bestiarum
B. Leonem rex bestiarum
C. Leo rex bestiarum
D. Leone rege bestiarum.

Zadanie 11. (*1 pkt*)

Spartacus in primo agmine occisus est.
Scivistis Spartacum in primo agmine dimicantem .....

A. occisum est.
B. occisi esse.
C. occidisse.
D. occisum esse.

Zadanie 12. (*5 pkt*)

Uzupełnij poniższą tabelkę, przyporządkowując kolejnym zdaniom podrzędnym (1.,2.,3.,4.,5.) litery odpowiadające nazwom, które określają typ zdania A, B, C, D, E, F.

1. Dum haec geruntur, Caesari nuntiatum est equites Ariovisti propius tumulum accedere.
2. Omnem aciem suam carris circumdederunt, ne qua spes in fuga relinqueretur.
3. Camenis eum lucum sacravit, quod earum ibi concilia cum coniuge sua Egeria essent.
4. Si quid de his rebus dicere vellet, feci potestatem.
5. Iam res Romana adeo erat valida, ut cuilibet finitimarum civitatum bello par esset.

A. zdanie celowe
B. zdanie dopełnieniowe
C. zdanie skutkowe
D. zdanie czasowe
E. zdanie przyczynowe
F. zdanie warunkowe

numer zdania	litera oznaczająca typ zdania
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Zadanie 13. (*5 pkt*)

Zdecyduj, czy definicje zamieszczonych niżej pojęć są zgodne z prawdą (Verum), czy niezgodne (Falsum). W odpowiednie miejsce tabeli wpisz właściwy kwalifikator „V" lub „F".

lp.	pojęcie	definicja	kwalifikator
1.	optymalny	najlepszy	
2.	weryfikować	nadawać znaczenie	
3.	agrarny	rolny	
4.	bilateralny	dwustronny	
5.	recesja	rozwój	

ROZUMIENIE TEKSTU CZYTANEGO

Przeczytaj uważnie poniższy tekst.

C. Nepos, *Epaminondas* 9

Epaminondas extremo tempore imperator apud Mantineam cum acie instructa audacius instaret hostes, cognitus a Lacedaemoniis, quod in unius pernicie eius patriae sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt neque prius abscesserunt quam magna caede multisque occisis fortissime ipsum Epaminondam pugnantem, sparo eminus percussum, concidere viderunt. Huius casu aliquantum retardati sunt Boeotii, neque tamen prius pugna excesserunt quam repugnantes profligarunt. At Epaminondas cum animadverteret mortiferum se vulnus accepisse simulque, si ferrum, quod ex hastili in corpore remanserat, extraxisset, animam statim emissurum, usque eo retinuit, quod renuntiatum est vicisse Boeotios.

Epaminondas, - ae - wódz Beotów
Lacedaemonii, - orum – Spartanie
Boeotii, - orum, Beoci, mieszkańcy Beocji

Zadanie 14. ***(5 pkt)***
Na podstawie informacji zawartych w tekście zdecyduj, czy podane zdanie jest zgodne (V), czy niezgodne (F) z treścią tekstu. Zakreśl właściwą odpowiedź.

1. Epaminondas, ustawiwszy szyki, zaatakował wrogów.	V	F
2. Został przez nich rozpoznany po uzbrojeniu.	V	F
3. Lacedemończycy zaatakowali wodza Beotów.	V	F
4. Beoci zdecydowanie ruszyli do walki, aby ochronić swego wodza.	V	F
5. Epaminondas ciężko ranny, umarł na wieść o klęsce Beotów.	V	F

W zadaniach od 15. do 19. zakreśl to znaczenie słowa spośród czterech możliwych (A, B, C, D), w jakim wystąpiło ono w tekście.

Zadanie 15. ***(1 pkt)***

extremus, - a, - um

A. najwyższy
B. niezwykły
C. tragiczny
D. ostatni

Zadanie 16. ***(1 pkt)***

impetus, impetus

A. pęd
B. napad
C. natarcie
D. zapał

Zadanie 17. ***(1 pkt)***

percutio, percutere, percussi, percussum

A. wzruszyć
B. wstrząsnąć
C. ugodzić
D. przewiercić

Zadanie 18. ***(1 pkt)***

anima, animae

A. cień
B. serce
C. wiatr
D. duch

Zadanie 19. ***(1 pkt)***

renuntio, renuntiare, renuntiavi, renuntiatum

A. odwoływać
B. oświadczać
C. wypowiadać
D. oznajmić

PRZEKŁAD TEKSTU

Zadanie 20. ***(40 pkt)***
Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1
M. T. Cicero, *In Verrem II,* lib. IV 117-119

Urbem Syracusas maximam esse Graecarum, pulcherrimam omnium saepe audistis. Nam et situ est cum munito tum ex omni aditu vel terra vel mari praeclaro ad aspectum, et portus habet prope in aedificatione amplexuque urbis inclusos.(...) Ea tanta est urbs ut ex quattuor urbibus maximis constare dicatur; quarum una est ea quam dixi Insula, quae duobus portibus cincta in utriusque portus ostium aditumque proiecta est; in qua domus est quae Hieronis regis fuit, qua praetores uti solent. In ea sunt aedes sacrae complures, sed duae quae longe ceteris antecellant, Dianae, et altera ornatissima, Minervae. In hac insula extrema est fons aquae dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili magnitudine, plenissimus piscium, qui fluctu totus operiretur nisi munitione ac mole lapidum diiunctus esset a mari. Altera autem est urbs Syracusis, cui nomen Achradina est; in qua forum maximum, pulcherrimae porticus, ornatissimum prytanium, amplissima est curia templumque egregium Iovis Olympii ceteraeque urbis partes, quae una via lata perpetua multisque transversis divisae privatis aedificiis continentur. Tertia est urbs quae, quod in ea parte Fortunae fanum antiquum fuit, Tycha nominata est; in qua gymnasium amplissimum est et complures aedes sacrae. Quarta autem est quae, quia postrema coaedificata est, Neapolis nominatur; quam ad summam theatrum maximum, praeterea duo templa sunt egregia, Cereris unum, alterum Liberae.

Syracusae, -arum – Syrakuzy, miasto na Sycylii
Hiero, -nis – Hieron, tyran Syrakuz
Arethusa,-ae – źródło koło Syrakuz
Achradina, -ae – Achradina – dzielnica Syrakuz
Tycha, -ae – Tycha – dzielnica Syrakuz
Neapolis,-is – Neapol – dzielnica Syrakuz
Libera, -ae – Libera, utożsamiana z Prozerpiną

Tekst nr 2
T. Livius, *Ab Urbe condita,* II 12

(...) C. Mucius, adulescens nobilis, cui indignum videbatur populum Romanum servientem cum sub regibus esset nullo bello nec ab hostibus ullis obsessum esse, liberum eundem populum ab iisdem Etruscis obsideri quorum saepe exercitus fuderit, itaque magno audacique aliquo facinore eam indignitatem vindicandam ratus, primo sua sponte penetrare in hostium castra constituit; dein metuens ne si consulum iniussu et ignaris omnibus iret, forte deprehensus a custodibus Romanis retraheretur ut transfuga, fortuna tum urbis crimen adfirmante, senatum adit. "Transire Tiberim" inquit, "patres, et intrare, si possim, castra hostium volo, non praedo nec populationum invicem ultor; maius si di iuvant in animo est facinus." Adprobant patres; abdito intra vestem ferro proficiscitur. Ubi eo venit, in confertissima turba prope regium tribunal constitit. Ibi cum stipendium militibus forte daretur et scriba cum rege sedens pari fere ornatu multa ageret eumque milites vulgo adirent, timens sciscitari uter Porsinna esset, ne ignorando regem semet ipse aperiret quis esset, quo temere traxit fortuna facinus, scribam pro rege obtruncat.

C. Mucjus – Gajusz Mucjusz (Scewola)
Etrusci, -orum – Etruskowie
Porsinna, -ae – Porsenna – król Etrusków

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce na naklejkę z kodem

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

KOD ZDAJĄCEGO

MKL-W1A1P-021

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

TEST LEKSYKALNO – GRAMATYCZNY ROZUMIENIE TEKSTU CZYTANEGO

Arkusz I

Czas pracy 60 minut

ARKUSZ I

MAJ ROK 2002

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 7 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
3. Odpowiedzi należy zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym.
4. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem.
5. Nie wolno używać korektora.
6. Błędne zapisy należy wyraźnie przekreślić.
7. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
8. Podczas egzaminu można korzystać ze słowników.
9. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia egzaminator**.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać **łącznie 30 punktów**

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

PESEL ZDAJĄCEGO

Część pierwsza

TEST LEKSYKALNO – GRAMATYCZNY

W zadaniach od 1. do 6. zakreśl jedną poprawną możliwość (A,B,C,D) uzupełnienia zdań.

Zadanie1. *(1 pkt)*

Bonus orator ……..... animos audientium movet.

A. dicenda,
B. dicendo,
C. dicendi,
D. dicere.

Zadanie 2. *(1pkt)*

Urbs vestra……..... pulcherrima esse potest.

A. omnes,
B. omne,
C. omnia,
D. omnium.

Zadanie 3. *(1pkt)*

In proverbio est:.....est canis vivus leone mortuo.

A. optimus,
B. meliore,
C. melior,
D. bonus.

Zadanie 4. *(1 pkt)*

Valde te rogo, ut diligenter ..... .

A. audires,
B. audias,
C. audies,
D. audiveris.

Zadanie 5. *(1 pkt)*

Omnis civitas nostra in sedecim ..... divisa est.

A. pagorum,
B. pagos,
C. pagis,
D. pagum.

Zadanie 6. *(1 pkt)*

Gallorum legati ad imperatorem …….. venerunt.

A. gratulatum,
B. gratulatus,
C. gratulatu,
D. gratulatae.

Zadanie 7. *(5 pkt)*

Uzupełnij poniższą tabelę przyporządkowując kolejnym zdaniom podrzędnym (1.,2.,3.,4.,5.) litery odpowiadające nazwom, które określają typ zdania A, B, C, D, E, F.

1. Si ibi te esse scivissemus, ad te ipsi venissemus.
2. Hoc mihi placuit, quia tibi placuit.
3. Romani antiqui Athenas adveniebant, ut philosophos audirent.
4. Quamquam in urbe manes, tamem numquam ad me accedis.
5. Cum munera gladiatoria essent, gladiatores in amphitheatro gladiis pugnabant.

A. zdanie przyzwalające,
B. zdanie czasowe,
C. zdanie przyczynowe,
D. zdanie warunkowe,
E. zdanie celowe,
F. zdanie skutkowe.

Numer zdania	Litera oznaczająca typ zdania
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

W zadaniach od 8. do 11. zakreśl jedną możliwość (A,B,C,D) poprawnego uzupełnienia zdania, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

Zadanie 8. *(1 pkt)*

Urbs thermas pulchras habet.
Urbi.....

A. thermae pulchrae habent,
B. thermas pulchras habent,
C. thermis pulchris sunt,
D. thermae pulchrae sunt.

Zadanie 9. *(1 pkt)*

Leonem bestiarum regem putamus.
.....putatur.

A. Leo regem bestiarum,
B. Leonem rex bestiarum,
C. Leo rex bestiarum,
D. Leo rege bestiarum.

Zadanie 10. *(1 pkt)*

Spartacus in primo agmine dimicans occisus est.
Scivistis Spartacum in primo agmine dimicantem.....

A. occisum est,
B. occidisse,
C. occisum esse,
D. occisi esse.

Zadanie 11. *(1 pkt)*

Homines carmina poetarum legere debent. Hominibus carmina poetarum…….

A. ad legendi sunt,
B. lecta sunt,
C. legenda sunt,
D. lecta erant.

Część druga

ROZUMIENIE TEKSTU CZYTANEGO

Przeczytaj poniższy tekst.

C.I. Caesar, *De bello Gallico*, V 6-7

Erat una cum ceteris Dumnorix Haeduus, de quo a nobis antea dictum est. (Caesar) hunc secum habere in primis constituerat, quod eum cupidum rerum novarum, cupidum imperii, magni animi,magnae inter Gallos auctoritatis cognoverat.
Accedebat huc, quod iam in concilio Haeduorum Dumnorix dixerat sibi a Caesare regnum civitatis deferri. Quod dictum Haedui graviter ferebant (...). Id factum ex suis hospitibus Caesar cognoverat. Ille (Dumnorix) omnibus primo precibus petere contendit, ut in Gallia relinqueretur, partim quod insuetus navigandi mare timeret, partim quod religionibus impediri sese diceret. Posteaquam id obstinate sibi negari vidit, omni spe impetrandi adempta, principes Galliae sollicitare, sevocare singulos hortarique coepit, uti in continenti remanerent (...).

Dumnorix, Dumnorigis – Dumnoryks, wódz Eduów
Haedui, Haeduorum - Eduowie, jedno z najpotężniejszych plemion Galii.

W zdaniach od 12. do 16., na podstawie informacji zawartych w tekście, zakreśl tę z czterech możliwości (A,B,C,D) dokończenia zdań, która jest zgodna z treścią tekstu.

Zadanie 12. *(2 pkt)*
Cezar postanowił zatrzymać przy sobie Dumnoryksa, gdyż poznał go jako człowieka:

A. tchórzliwego,
B. przebiegłego,
C. godnego zaufania,
D. żądnego władzy.

Zadanie 13. *(2 pkt)*
Na zgromadzeniu Eduów Dumnoryks powiedział, że Cezar:

A. powierzył mu władzę królewską w państwie,
B. nie będzie ingerował w sprawy Eduów,
C. zamierza zmusić Eduów do posłuszeństwa,
D. nie powierzył mu władzy królewskiej w państwie,

Zadanie 14. *(2 pkt)*
O wydarzeniu tym Cezar dowiedział się od swoich:

A. legatów,
B. wrogów,
C. przyjaciół,
D. szpiegów.

Zadanie 15. *(2 pkt)*
Początkowo Dumnoryks błagał, aby mógł pozostać w Galii, ponieważ:

A. jest potrzebny w państwie,
B. obawia się morza,
C. nie może opuścić rodziny,
D. nie lubi podróżować.

Zadanie 16. *(2 pkt)*
Dumnoryks zaczął podburzać galijskich wodzów i nakłaniać, by:

A. pozostali na lądzie,
B. wzięli udział w wyprawie,
C. poprosili sąsiadów o pomoc,
D. wysłali do Cezara posłów.

W zdaniach od 17. do 21. zakreśl to znaczenie słowa spośród czterech możliwych (A,B,C,D), w jakim wystąpiło ono w tekście.

Zadanie 17. *(1 pkt)*
constituere...

A. umieścić,
B. zbudować,
C. uporządkować,
D. postanowić.

Zadanie 18. *(1 pkt)*
animus...

A. pogląd,
B. nastrój,
C. odwaga,
D. życzenie.

Zadanie 19. *(1 pkt)*

auctoritas...

A. znaczenie,
B. wzór,
C. rada,
D. D. uchwała.

Zadanie 20. *(1 pkt)*

deferre...

A. strącić,
B. powierzyć,
C. oskarżyć,
D. zanieść.

Zadanie 21. *(1 pkt)*

princeps

A. wnioskodawca,
B. założyciel,
C. twórca,
D. przywódca**.**

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA ARKUSZA I

Część pierwsza – test leksykalno - gramatyczny

Zadanie 1. *dicendo*
Zadanie 2. *omnium*
Zadanie 3. *melior*
Zadanie 4. *audias*
Zadanie 5. *pagos*
Zadanie 6. *gratulatum*
Zadanie 7.

Numer zdania	Nazwa określająca typ zdania
1.	*zdanie warunkowe*
2.	*zdanie przyczynowe*
3.	*zdanie celowe*
4.	*zdanie przyzwalające*
5.	*zdanie czasowe*

Zadanie 8. *thermae pulchrae sunt*
Zadanie 9. *Leo rex bestiarum*
Zadanie 10. *occisum esse*
Zadanie 11. *legenda sunt*

Test leksykalno – gramatyczny

Nr zadania	Odpowiedź	Punkty
1.	B	1
2.	D	1
3.	C	1
4.	B	1
5.	B	1
6.	A	1
7.	1D, 2C, 3E, 4A, 5B	5
8.	D	1
9.	C	1
10.	C	1
11.	C	1
Razem:		**15**

Część druga – rozumienie tekstu czytanego

Zadanie 12. *żądnego władzy*
Zadanie 13. *powierzył mu władzę królewską w państwie*
Zadanie 14. *przyjaciół*
Zadanie 15. *obawia się morza*
Zadanie 16. *pozostali na lądzie*
Zadanie 17. *postanowić*
Zadanie 18. *odwaga*
Zadanie 19. *znaczenie*
Zadanie 20. *powierzyć*
Zadanie 21. *przywódca*

Rozumienie tekstu czytanego		
Nr zadania	**Odpowiedź**	**Punkty**
12.	D	2
13.	A	2
14.	C	2
15.	B	2
16.	A	2
17.	D	1
18.	C	1
19.	A	1
20.	B	1
21.	D	1
Razem:		**15**

Miejsce na naklejkę z kodem

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

KOD ZDAJĄCEGO

MKL-W2A1P-021

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

PRZEKŁAD TEKSTU

Arkusz II

Czas pracy 90minut

ARKUSZ II

MAJ ROK 2002

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 4 strony. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera dwa teksty w języku łacińskim. Do przekładu trzeba wybrać jeden z nich. Tytuł wybranego tekstu należy podkreślić.
3. Pracę proszę napisać czytelnie.
4. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem.
5. Nie wolno używać korektora.
6. Błędne zapisy należy wyraźnie przekreślić.
7. Wszelkie notatki należy sporządzać tylko w brudnopisie, który nie będzie oceniany.
8. Podczas egzaminu można korzystać ze słowników.
9. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia egzaminator**.

Życzymy powodzenia!

Za przetłumaczenie całego tekstu można otrzymać **łącznie 40 punktów**

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

PESEL ZDAJĄCEGO

Zadanie 22. *(40 pkt)*

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

C. I. Caesar, *Commentarii de bello Gallico*, I 26

Diutius cum sustinere nostrorum impetus non possent, alteri se, (…) in montem receperunt, alteri ad impedimenta et carros suos se contulerunt. Nam hoc toto proelio, cum ab hora septima ad vesperum pugnatum sit, adversum hostem videre nemo potuit. Ad multam noctem etiam ad impedimenta pugnatum est, propterea quod pro vallo carros obiecerant et e loco superiore in nostros venientes tela coiciebant et nonnulli inter carros rotasque mataras ac tragulas subiciebant nostrosque vulnerabant. Diu cum esset pugnatum, impedimentis castrisque nostri potiti sunt. Ibi Orgetorigis filia atque unus e filiis captus est. Ex eo proelio circiter hominum milia CXXX superfuerunt eaque tota nocte continenter ierunt. Nullam partem noctis itinere intermisso in fines Lingonum die quarto pervenerunt, cum et propter vulnera militum et propter sepulturam occisorum nostri triduum morati eos sequi non potuissent. Caesar ad Lingones litteras nuntiosque misit, ne eos frumento neve alia re iuvarent.

Alteri……alteri – tu: Helwetowie ..... sprzymierzeńcy Helwetów.
Orgetorix, igis – naczelnik plemienia Helwetów.
Lingones, um – Lingonowie, szczep w Galii. Nie brali udziału w walce Gallów przeciw Cezarowi.
Helvetii, orum - jedno z głównych plemion celtyckich walczące z Cezarem.

Tekst nr 2

M. T. Cicero, *Pro Archia poeta*, III 5

Nam ut primum ex pueris excessit Archias atque ab iis artibus, quibus aetas puerilis ad humanitatem informari solet, se ad scribendi studium contulit, primum Antiochiae – nam ibi natus est loco nobili, - celebri quondam urbe et copiosa atque eruditissimis hominibus liberalissimisque studiis affluenti, celeriter antecellere omnibus ingenii gloria coepit. Post in ceteris Asiae partibus cunctaeque Graeciae sic eius adventus celebrabantur, ut famam ingenii exspectatio hominis, exspectationem ipsius adventus admiratioque superaret. Erat Italia tum plena Graecarum artium ac disciplinarum studiaque haec et in Latio vehementius tum colebantur quam nunc eisdem in oppidis et hic Romae propter tranquillitatem rei publicae non neglegebantur. Itaque hunc et Tarentini et (…) Neapolitani civitate ceterisque praemiis donaverunt, et omnes, qui aliquid de ingeniis poterant iudicare, cognitione atque hospitio dignum existimaverunt. Hac tanta celebritate famae cum esset iam absentibus notus, Romam venit Mario consule et Catulo.

Archias, ae – Aulus Licinius Archias – Aulus Licyniusz Archiasz, poeta grecki II/I w. p.n.e.
Antiochia, ae – miasto w Azji Mniejszej.
Tarentinus, i, - mieszkaniec Tarentu, Tarentyjczyk.
Neapolitanus, i, - mieszkaniec Neapolu.
Caius Marius – Gajusz Mariusz, konsul w roku 102 p.n.e.
Quintus Lutatius Catulus – Kwintus Lutacjusz Katulus konsul w roku 102 p.n.e.

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....**ciąg dalszy na ostatniej stronie**

BRUDNOPIS

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA ARKUSZA II

UWAGA: **za tłumaczenie można przyznać maksymalnie 40 punktów.**

Przekład tekstu nr 1 – **C.I. Caesar, *Commentarii de bello Gallico*, I 26**			
Lp.	**Zdanie**	**punktacja**	
		cząstkowa	**maksymalna**
1	**Diutius cum sustinere nostrorum impetus non possent**	0-1-2	**5**
	alteri se (…) in montem receperunt	1	
	alteri ad impedimenta et carros suos se contulerunt	1	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
2	**Nam hoc toto proelio**	1	**6**
	cum ... pugnatum sit	1	
	ab hora septima ad vesperum	1	
	adversum hostem	1	
	videre nemo potuit	1	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
3	**Ad multam noctem etiam ad impedimenta pugnatum est**	1	**8**
	propterea quod pro vallo carros obiecerant	0-1-2	
	et e loco superiore in nostros venientes tela coiciebant	1	
	et nonnulli inter carros rotasque	1	
	mataras ac tragulas subiciebant	1	
	nostrosque vulnerabant	1	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
4	**Diu cum esset pugnatum**	1	**4**
	impedimentis castrisque nostri potiti sunt.	0-1-2	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
5	**Ibi Orgetorigis filia atque unus e filiis captus est.**	1	**2**
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
6	**Ex eo proelio**	1	**5**
	circiter hominum milia CXXX superfuerunt	0-1-2	
	eaque tota nocte continenter ierunt	1	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
7	**Nullam partem noctis itinere intermisso**	0-1-2	**9**
	in fines Lingonum	1	
	die quarto pervenerunt	1	
	cum et propter vulnera militum	1	
	et propter sepulturam occisorum	1	
	nostri triduum morati	1	
	eosque sequi non potuissent	1	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
8	**Caesar ad Lingones litteras nuntiosque misit**	1	**4**
	ne eos frumento neve alia re iuvarent.	0-1-2	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
	Poprawność językowa i stylistyczna całości	0-1-2-3-4-5	**5**

Przekład tekstu nr 2 – **M. T. Cicero, *Pro Archia poeta*, III 5**			
Lp.	**Zdanie**	**Punktacja**	
		Cząstkowa	**maksymalna**
1	**Nam ut primum ex pueris excessit Archias**	1	**14**
	atque ab iis artibus	1	
	quibus aetas puerilis ad humanitatem informari solet	0-1-2	
	se ad scribendi studium contulit	0-1-2	
	primum Antiochiae	1	
	nam ibi natus est loco nobili	0-1-2	
	celebri quondam urbe et copiosa	1	
	atque eruditissimis hominibus liberalissimisque studiis affluenti	0-1-2	
	celeriter antecellere omnibus ingenii gloria coepit.	1	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
2	**Post in ceteris Asiae partibus cunctaeque Graeciae**	1	**6**
	sic eius adventus celebrabantur	1	
	ut famam ingenii exspectatio hominis	1	
	exspectationem ipsius adventus admiratioque superaret	0-1-2	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
3	**Erat Italia tum plena Graecarum artium ac disciplinarum**	1	**7**
	studiaque haec et in Latio vehementius tum colebantur	1	
	quam nunc eisdem in oppidis	1	
	et hic Romae	1	
	propter tranquillitatem rei publicae non neglegebantur.	0-1-2	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
4	**Itaque hunc et Tarentini et (…) Neapolitani**	1	**7**
	civitate ceterisque praemiis donaverunt	1	
	et omnes, qui aliquid de ingeniis poterant iudicare	0-1-2	
	cognitione atque hospitio	1	
	dignum existimaverunt.	1	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
5	**Hac tanta celebritate famae**	1	**6**
	cum esset iam … notus	1	
	absentibus	1	
	Romam venit	1	
	Mario consule et Catulo.	1	
	Zrozumienie sensu całego zdania	1	
	Poprawność językowa i stylistyczna całości	0-1-2-3-4-5	**5**

Zamieszczone poniżej przekłady literackie nie stanowią obowiązującego wzorca, lecz jedynie przykłady rozwiązań translatorskich. Mogą stanowić pomoc dla egzaminatorów.

Przekład polski tekstu nr 1 **Gajusz Juliusz Cezar, *Wojna Galijska*, I, 26**

Kiedy nieprzyjaciele nie mogli już dłużej wytrzymać naszego naporu, jedni wycofali się (...) na wzgórze, drudzy zaś odstąpili ku bagażom i wozom. Rzeczywiście podczas całej tej bitwy, choć walczono od siódmej godziny do wieczora, nikomu nie udało się zobaczyć pierzchającego nieprzyjaciela. Do późnej nocy przeciągnęła się bitwa przy taborach, ponieważ nieprzyjaciele obstawili się wozami jak wałem i z ich wysokości obrzucali naszych pociskami, gdy zbliżali się, a niektórzy z nich spomiędzy wozów i kół od spodu ciskając włócznie i oszczepy zadawali naszym rany. Po długim boju nasi zawładnęli taborami i obozem. Wzięto wtedy do niewoli córkę Orgetoryksa i jednego z jego synów. Z bitwy tej wyszło cało około stu trzydziestu tysięcy ludzi i przez całą noc bez przerwy byli oni w drodze; czwartego dnia, nie przerwanego ani na chwilę nawet podczas nocy marszu, dotarli oni do kraju Lingonów, podczas gdy nasi, częściowo ze względu na rannych żołnierzy, częściowo dla pogrzebania zabitych, na trzy dni musieli się zatrzymać i nie mogli ich ścigać. Cezar wysłał do Lingonów pismo i gońców, by nie udzielali Helwetom pomocy w żywności, ani też w niczym innym.

Przekład Eugeniusza Konika w: **Gajusz Juliusz Cezar, *Wojna Galijska*,**
BN, seria II, nr186, Wrocław 1978.

Przekład polski tekstu nr 2 **M.T.Cicero, *Pro Archia poeta, III5***

„Archiasz zatem, zaledwie wyrósł z lat chłopięcych i od nauk, które kształtują umysł w wieku dziecinnym, przeszedł do twórczości pisarskiej, szybko zaczął przewyższać wszystkich sławą swego talentu – najpierw w Antiochii, mieście niegdyś sławnym i zasobnym, skupiającym wielu ludzi wykształconych i wiele najszlachetniejszych nauk, gdzie przyszedł na świat w znakomitej rodzinie; z czasem w innych częściach Azji i w całej Grecji przyjazd jego zaczęto święcić tak uroczyście, że oczekiwanie przerastało wieści o jego talencie, a podziw wywołany przybyciem przechodził oczekiwanie. Italia była wówczas pełna greckich sztuk i nauk; studia te uprawiane były w Lacjum w tych samych miastach, choć z większym niż dzisiaj zapałem, a i tu w Rymie dzięki panującemu w państwie spokojowi cieszyły się zainteresowaniem.

Toteż zarówno Tarentyjczycy (...) jak mieszkańcy (...) Neapolu, nadali Archiaszowi prawo obywatelstwa i wszelkie inne zaszczytne wyróżnienia, a wszyscy, którzy mogli wydawać jakieś sądy o talencie, uznali go za godnego znajomości i gościny.

Kiedy dzięki temu rozgłosowi, jeszcze nieobecny, już nam [był] znany, za konsulatu Mariusza i Katullusa przybył do Rzymu."

*przekład Danuta Turkowska w:**Marek Tulliusz Cyceron**, Mowy,*
wyd. Antyk Kęty 1998.

OGÓLNY SCHEMAT OCENIANIA I PUNKTACJI ARKUSZA II

Kryterium ogólne	Kryterium szczegółowe	**punktacja**
Przekład zdań	Za każdą znaczącą część zdania	**1**
Zrozumienie sensu zdania	Za zrozumienie jednego zdania	**1**
Poprawność językowa i stylistyczna całości.	Trafny dobór polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych, nienaganne pod względem składniowym techniki przekładu	**5**
	Poprawny dobór polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych, poprawne pod względem składniowym techniki przekładu	**3**
	Tylko w części zgodny z sensem oryginału dobór polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych, tylko częściowo poprawna składnia.	**1**
	razem	**40**

Miejsce na naklejkę z kodem

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

KOD ZDAJĄCEGO

MKL-W3A1P-021

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

WYPOWIEDŹ PISEMNA

Arkusz III

Czas pracy 90 minut

ARKUSZ III

MAJ ROK 2002

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 7 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pracę trzeba napisać czytelnie.
3. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem.
4. Nie wolno używać korektora.
5. Błędne zapisy należy wyraźnie przekreślić.
6. Podczas egzaminu można korzystać ze słowników.
7. Wszelkie notatki należy sporządzać tylko w brudnopisie, który nie będzie oceniany.
8. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia egzaminator**.

Życzymy powodzenia!

Za opracowanie tematu można otrzymać **30 punktów**

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

PESEL ZDAJĄCEGO

Zadanie 23. *(30 pkt)*

Na podstawie zamieszczonych fragmentów utworów pisarzy starożytnych i nowożytnych, treści zawartych w materiale ikonograficznym oraz wiedzy z kultury antycznej przedstaw zarys mitu o Prometeuszu, jego symbolikę i wyjaśnij, w czym tkwi fenomen niesłabnącej popularności tego mitu.

MATERIAŁ TEKSTOWY

Ajschylos, *Prometeusz w okowach*

Przemoc

„ (...) Za taką przewinę
zapłacić musi bogom, srogą ponieść karę –
by się nauczył Zeusa znosić panowanie (..)" (w.8-10)

Prometeusz

„(...) Zeus (...)
Nieszczęsnego rodu ludzkiego w rachubę
zgoła nie brał, lecz całe chciał wyniszczyć plemię
do szczętu i na miejsce jego zasiać nowe." (w.236-242)
(...) jeszczem ogniem ich obdarzył. (...)
Z niego zaś kunsztów mnogich zrodzi się nauka." (w.257 -263)

„ (...) Jam wszystko, co się potem stało, naprzód wiedział
Zbłądziłem, bom chciał zbłądzić, zaprzeczać nie myślę;
pomoc niosąc śmiertelnym, sam popadłem w nędzę."(w.274-276)

„ Butny jest, zadufany w sobie Zeus – a jednak
przyjdzie nań czas pokory i strachu (...)
I nie masz, kto by z bogów ocalenia drogę,
Prócz mnie, wskazać mu zdołał (...) (w. 916-923)

Przodownica Chóru

„ Nie lękaszże się rzucać tak zuchwałe słowa?
(...) A jeśli jeszcze sroższą ześle ci udrękę?" (w. 941-943)

Prometeusz

Wiedz, iż dla mnie Kronida mniej niźli nic znaczy. " (w. 946-947)

Adam Mickiewicz, *Dziady, III* scena II **Improwizacja**

Konrad

Ja kocham cały naród! - objąłem w ramiona
Wszystkie przeszłe i przyszłe jego pokolenia, (...) w.109-110

„Ja i ojczyzna to jedno.
Nazywam się Milion- bo za miliony
Kocham i cierpię katusze.(...)
Czuję całego cierpienia narodu (...)."
a Ty mądrze i wesoło
Zawsze rządzisz,
Zawsze sądzisz,
I mówią, że Ty nie błądzisz! „ (w.260-269)

(...) Odezwij się, bo strzelę przeciw Twej naturze ;
Jeśli jej w gruzy nie zburzę,
To wstrząsnę całym państw Twoich obszarem; (...)
Krzyknę, żeś Ty nie ojcem świata, ale....

(głos diabła)

Carem!" (w.309-315)

Zbigniew Herbert, *Stary Prometeusz*

Pisze pamiętniki. Próbuje w nich wyjaśnić miejsce bohatera w systemie konieczności, pogodzić sprzeczne z sobą pojęcie bytu i losu.

Ogień buzuje wesoło na kominku, w kuchni krząta się żona.(...) Przygotowanie do kolacji, na którą ma przyjść miejscowy proboszcz i aptekarz najbliższy teraz przyjaciel Prometeusza.

Ogień buzuje na kominku. Na ścianie wypchany orzeł i list dziękczynny tyrana Kaukazu, któremu dzięki wynalazkowi Prometeusza udało się spalić zbuntowane miasto.

Prometeusz śmieje się cicho. Jest to teraz jego jedyny sposób wyrażenia niezgody na świat.

MATERIAŁ IKONOGRAFICZNY

Peter Paul Rubens i Frans Snyders
Prometeusz skowany, 1611-1612

Prometeusz
Rycina XVI w.

WYPRACOWANIE

BRUDNOPIS

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA ARKUSZA III

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 25 punktów)

Wykorzystując załączone teksty kultury i posiadaną wiedzę z kultury antycznej uczeń:

1. wyjaśnia mitologiczne znaczenie terminu „tytan”, 1
2. dostrzega i wymienia wynikające z tego implikacje (był bogiem, był nieśmiertelny, starszy od Zeusa, należał do pierwszego – starszego pokolenia bogów), 1
3. wyjaśnia znaczenie imienia „Prometeusz”: „myślący do przodu”, 1

Interpretując fragmenty tragedii Ajschylosa *Prometeusz w okowach:*

4. przedstawia sylwetkę Prometeusza, 1
5. wymienia dobrodziejstwa Prometeusza (obrona człowieka przed unicestwieniem przez Zeusa, ogień), 1

5.1. określa ich znaczenie dla ludzi (ogień umożliwiający przetrwanie, ochronę przed mrozem i dzikimi zwierzętami) 1

6. dostrzega aspekt cywilizacyjny czynu Prometeusza (przejście od stanu zwierzęcego do stanu ludzkiego, rozwój rzemiosła, wynalazki), 1
7. zauważa związek przyczynowo – skutkowy między dobrodziejstwem Prometeusza dla ludzi a konsekwencjami dla niego samego – karą), 1
8. dostrzega, że Prometeusz – działając w interesie człowieka – dobrowolnie i świadomie narażał się na gniew Zeusa (posiadał dar wieszczy), 1

8.1. dostrzega istotę tragizmu i heroizmu, wynikającą z jego postawy, 1

9. interpretuje motywy jego czynu: miłość do ludzi, odpowiedzialność za stworzonego przez siebie człowieka, 1
10. określa istotę winy w stosunku do Zeusa, 1

10.1. zwraca uwagę na niesubordynację tytana, jego butę, pychę, 1

10.2. interpretuje postawę tytana wobec Zeusa, 1

10.3. rozważa problem granicy posłuszeństwa wobec władcy i ustanowionych przez niego praw, 1

11. wyjaśnia zapowiedź Prometeusza: *przyjdzie nań czas pokory i strach.* 1

Interpretując obraz P.P. Rubensa *Prometeusz w okowach*

12. dostrzega charakterystyczne elementy (orzeł, kajdany na nadgarstku Prometeusza, które kojarzy z karą wymierzoną Prometeuszowi przez Zeusa, 1
13. opisuje sposób i miejsce odbywania kary (wyjaśnia rolę orła w micie). 1

Interpretując rycinę

14. zauważa charakterystyczne elementy (orzeł, skała, więzy), 1
15. interpretuje powody modyfikacji w wyglądzie zewnętrznym postaci Prometeusza, 1
16. porównuje przedstawienie tytana na rycinie z przedstawieniem go na obrazie Rubensa, 1

16.1. zauważa różnice w sposobie ujęcia tego samego motywu przez różnych artystów. 1

Interpretując fragmenty *Improwizacji* z III części *Dziadów*:

17. zwraca uwagę na inspirującą rolę mitu w kreacji bohatera III części Dziadów, 1
18. charakteryzuje sylwetkę Konrada, 1

18.1. zauważa podobieństwa między postawą bohatera romantycznego (Konrada) iPrometeusza, 1

19. porównuje istotę buntu obu bohaterów przeciwko Bogu i władcy, 1
20. objaśnia istotę postawy prometejskiej, . 1

Interpretując wiersz Zbigniewa Herberta *Stary Prometeusz*:

21. zauważa znaczące słowa – klucze: ogień, orzeł, 1

21.1. interpretuje ich rolę i ich symboliczną wymowę. 1

22. dostrzega aluzje do mitu o Prometeuszu (np. „miejsce bohatera w systemie konieczności", „list dziękczynny tyrana Kaukazu", „sposób wyrażania niezgody na świat"), 1
23. zwraca uwagę na relatywną wartość wynalazków Prometeusza, 1

23.1.uogólniając zwraca uwagę na relatywność wielu czynów i dóbr (ogień to życie – dobrodziejstwo, przetrwanie, rozwój, dobro; ogień to smierć – zło, zagłada, narzędzie walki, przemocy, 1

24. rozumie i komentuje tytuł *Stary Prometeusz*, 1
25. zestawia i porównuje postawy bohatera wiersza i mitycznego tytana wobec „systemu konieczności" (życia), np. Prometeusz Ajschylosa buntuje się, otwarcie się przeciwstawia i ponosi konsekwencje; Prometeusz Herberta – po cichu, dla siebie i bez konsekwencji, 1
26. zestawia konformizm bohatera Herberta i bezkompromisowość mitycznego Prometeusza, 1
27. interpretuje dewaluację wartości prometejskich, 1
28. zauważa ironię Herberta, 1
29. rozważa przyczyny różnicy w postawach ludzi wobec tyranii i niesprawiedliwości.
30. Wnioski: fenomen niesłabnącej popularności mitu o Prometeuszu tkwi w skumulowaniu wokół jego postaci problemów (natury moralnej, prawnej, politycznej, filozoficznej, egzystencjalnej, estetycznej), które mają wymiar ponadczasowy, uniwersalny, ogólnoludzki. Są to problemy rozważające wartości, które z istoty swej nie są absolutne, raz na zawsze ustalone, których ambiwalentne, względne, niejednoznaczne. Z ich istoty wynika ich nieprzemijająca atrakcyjność, ważność, żywotność. 1

Np.

30.1. bunt jednostki przeciw przemocy i tyranii, 1
30.2. poświęcenie dla ludzkości, narodu, idei, 1
30.3. godność jednostki ludzkiej w obliczu zniewolenia i zagrożenia, 1
30.4.potrzeba wiary w altruizm, 1
30.5.prawo człowieka do samorealizacji, 1
30.6.odpowiedzialność za własną pracę (dzieło). 1

31. Opinie (interpretacje) własne, ale wynikające z analizy tekstów. 1
32. Argumentacja opinii własnych. 1

II. KOMPOZYCJA PRACY

1. Funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, 2
2. uporządkowana, spójna. 1

III. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA I STYLISTYCZNA.

1. Poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo, 3
2. poprawna składnia i frazeologia (nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka, 2
3. wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, dopuszczalne błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe. 1

OGÓLNY SCHEMAT OCENIANIA I PUNKTACJI ARKUSZA III

		Punktacja	
Kryterium	Zastosowanie wiedzy z kultury antycznej	0-5	25
	Stopień wykorzystania tekstów kultury	0-16	
	Prezentacja własnego stanowiska, argumentowanie	0-4	
	Kompozycja	0-2	5
	Poprawność językowa i stylistyczna	0-3	
Razem		**30**	